Sven Wimnell 30 januari 2021: Partiledardebatt i riksdagen den 13 januari 2021. Debattartiklar i DN 30 december - 24 januari 2021. Utrikes och inrikes DN-artiklar 19 - 24 januari 2021.

http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzy11.pdf

Sven Wimnell 30 januari 2021: Partiledardebatt i riksdagen den 13 januari 2021. Debattartiklar i DN 30 december - 24 januari 2021. Utrikes och inrikes DN-artikar 19 - 24 januari 2021.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzy11.pdf

Innehåll:
Sida

4 **Kapitel 1: Protokoll gällande partiledardebatt i riksdagen den 13 januari 2021**

52 **Kapitel 2: Debattartiklar i DN 30 december - 24 januari 2021**

170 **Kapitel 3: utrikes och inrikes DN-artiklar 19 - 24 januari 2021**

171 **Om samhällsplaneringens problem**

172 Sven Wimnells hemsida med projekt: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?

172 Mänskligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse.

173 Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.

176 Utvecklingens krafter.

177 Systemet för mänskliga verksamheter.

180 Den fundamentala påverkanskedjan

182 Det är huvudsakligen människornas verksamheter som styr utvecklingen i världen.

184 Innehållet i Sven Wimnell 20 mars 2018 del 1 av 3: Samhällsplaneringens problem. Områden 1-5 samt 1-9 med myndigheter och professorer, yrken och utbildningar m m. **http://wimnell.com/omr40zl.pdf.**

189 Ansvarsområden

190 Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik

193 Folkmängd 2017 i världen

197 Kapitlet om Världen från Big Bang till början på mars 2020

198 Klimatet och FNs mål för framtiden

202 Om SIDA

207 Sven Wimnells hemsida med projekt: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?

207 En balansakt mellan kungen och penningpåsen

210 Ateism är inte en livsåskådning.

213 **Utrikes och inrikes DN-artiklar 19-24 januari 2021**

215 **Utrikes DN-artiklar om USA 19 - 24 januari 2021**

257 **Utrikes DN-artiklar 19 - 24 januari 2021, utom USA**

392 **Inrikes DN-artiklar 19 - 24 januari 2021**

392 Riksdagen och politiska partier

417 Statsrådsberedningen och statsministern

425 Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikesdepartementet, försvarsdepartementet och miljödepartementet.

437 Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet

499 Infratruktur hanteras av infrastrukturdepartementet. Med digitalisering och energi

554 Hälso- och sjukvård och hushållens problem hanteras av socialdepartementet. Coronakrisen och hushållens problem

729 Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.

867 Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknadsdepartementet och näringsdepartementet.

886 Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.

903 De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna.

Kapitel 1: Protokoll gällande partiledardebatt i riksdagen den 13 januari 2021

Riksdagens snabbprotokoll 2020/21:63
Onsdagen den 13 januari Kl. 09.00–12.24

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Förteckning över anföranden finns på slutet.

1 Tal med anledning av enkammarriksdagens 50-årsjubileum

Anf. 1 TALMANNEN:

Statsministern, vice statsministern, partiledare och ärade ledamöter runt om i Sverige! Det hör inte till vanligheterna att talmannen tar till orda precis innan det är dags för partiledardebatt i Sveriges riksdag. I dag vill jag ändå göra det.

Riksdagen är som bekant halvvägs in i sitt demokratijubileum. Nu ligger det stora jubileumsåret 2021 framför oss, 100 år efter det första riksdagsval som hölls med allmän och lika rösträtt. Det är värt att uppmärksamma, även om det förstås får göras med anpassning efter rådande läge.

Men i dag vill jag tala om ett annat jubileum som också det i högsta grad berör riksdagen. Den 11 januari 1971, för 50 år och två dagar sedan, sammanträdde den nya enkammarriksdagen för första gången. Det skedde i riksdagens tillfälliga lokaler vid Sergels torg i Stockholm. Även detta jubileum kommer att uppmärksammas på olika sätt under året.

Införandet av enkammarriksdagen var en händelse som hade föregåtts av många steg på en lång väg. Historiska förändringar i samhället avspeglas också i det politiska systemet. När tvåkammarriksdagen infördes genom 1866 års representationsreform skedde det i övergången mellan en äldre samhällsordning och de framväxande kraven på demokrati.

Parlamentarismen slog igenom 1917, och redan vid den tiden var tvåkammarsystemet en omdebatterad fråga. Det var det även i Författningsutredningen på 50-talet, och den diskuterades vidare i Grundlagberedningen på 60-talet.

I syfte att göra parlamentarismen tydligare med en enda kammare som regeringen ansvarar inför och för att valresultat skulle få ett direkt och entydigt genomslag utan den stegvisa förnyelsen av första kammaren klubbades beslutet om en enkammarriksdag igenom 1969. Borta var begrepp som första kammaren och andra kammaren, sammanjämkning och gemensam votering.

Man kan lite förenklat säga att den indirekt valda första kammaren försvann och att den andra, direktvalda, kammaren byggdes ut till 350 ledamöter. Samtidigt genomfördes en genomgripande förändring av utskottsväsendet, och den typ av fackutskott vi känner i dag infördes.

Jag skulle gärna tala mer om detta, men vi har en viktig debatt framför oss. Som väl är finns det en skrift om detta jubileum. Den är tillgänglig på webben för alla, och den har även mejlats till er ledamöter. Som enkammarriksdagens nionde talman hoppas jag att den bjuder på god läsning!

Senare i år kommer Riksbankens Jubileumsfond att ge ut en bok om jubileet, så den som vill fördjupa sig kommer att kunna göra det.

Ja, det finns alltså sammantaget 150 anledningar att högtidlighålla sitt demokratiska engagemang lite extra i år. De 100 år som gått sedan den svenska demokratins genombrott understryker vikten av det oförtröttliga arbetet för demokratin själv.

De 50 år som gått sedan enkammarriksdagen infördes minner oss om att det inte räcker att vinna demokratin, utan vi måste också ständigt utveckla dess former. Betydelsen av att vinna, värna och vitalisera demokratin är uppenbar mot bakgrund av att vi aldrig får ta den för given, vilket är något som inte minst visas av de oacceptabla händelser som nyligen utspelade sig i den amerikanska kongressen.

Ärade ledamöter! Dåtidens rösträttskamp ledde till demokratins historiska genombrott i Sverige. Dåtidens reformer gav oss den enkammarriksdag vi nu är samlade i. Dagens demokrati ger oss möjlighet och ansvar för att forma såväl samtiden som vår framtid.

Nu stundar 2021 års första partiledardebatt. Tack!

§ 2 Partiledardebatt

Anf. 2 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Sverige har lämnat ett mörkt år bakom sig. Vaccinerna gjorde i och för sig att de första dagarna under 2021 gick i en mer hoppfull ton, men vi kommer att behöva rusta vårt land betydligt starkare. Till det ska jag återkomma.

Jag vill inleda med det som hände bara några dagar in på det nya året när förfärande bilder kablades ut över världen av hur Kapitolium i Washington stormades av människor som vägrade acceptera grundbulten i en demokrati, nämligen ett legitimt valresultat.

Trumpanhängare avbröt kongressens arbete. De tvingade folkvalda att söka skydd och angrep den amerikanska demokratin påhejade av att president Trump fortsatte att sprida lögnen om ett stulet val.

Det här är en mörk stund för USA. Det är en mörk stund för det land som för så många symboliserar frihet och demokrati. Kongressen lyckades återsamlas och bekräfta valresultatet, vilket i sig visar institutionernas styrka. Men attacken i förra veckan visade också att en av världens starkaste demokratier kan skadas av polarisering, populism och extremism.

Europa och Sverige behöver dra lärdom av det här. Också här finns de som vill stänga våra öppna samhällen. Sverige är såklart inte USA, men ingen demokrati är för evigt solid. Inte heller vi är immuna mot polarisering och undergrävande av trovärdighet – inte heller det svenska folket med stark tilltro till allt från Skatteverket till domstolar är immunt. Vi har stora styrkor och djupa rötter i folkrörelser, grannsamverkan, lokaltidningar och public service. Men inte heller med det i ryggen är vi immuna mot splittring.

Split mellan grupper kan få fäste också här. En falsk nyhet kan spridas som en sanning också här. Vetenskap och åsikter kan blandas också här. Ett faktiskt valresultat skulle kunna undergrävas också här i vårt kära land.

Vi vet det här. Vi vet att det finns krafter som vill undergräva demokratin här. Det finns uppenbart rörelser som vill söndra den tillit som människor har till varandra och till Sverige, och vi vet vikten av att stå på rätt sida av historien när det faktiskt gäller.

Nu behöver vi leva efter det. Vi behöver se allvaret i vår nutid och se vår roll för vårt lands framtid. De partier som vi företräder tycker olika om mycket, men vi har ett gemensamt ansvar, och det är att säkerställa att människor litar på vårt lands institutioner – på domstolarna, på valresultat och på myndigheter.

Vi folkvalda har ett gemensamt ansvar att hålla fast vid att en sanning är en sanning och att undvika att kasta lögner på våra motståndare bara för att få applåder från de egna leden. Vårt samhälle behöver vara så starkt att attacker på svensk demokrati misslyckas. Vår sammanhållning ska vara så stark att alla försök till splittring faller. Att värna svensk demokrati är en uppgift som alltid, alltid är större än våra åsiktsskillnader eller partisymboler. Det är vi skyldiga det svenska folket att slå vakt om.

Herr talman! Varje person i vårt land ska kunna lita på Sverige. Du ska kunna lita på att vårt land finns där när du behöver det: när du blir gammal, när du ringer till polisen eller när du blir sjuk. Men det brutala året 2020 har visat att svensk välfärd behöver rustas upp, och det rejält.

Under lång tid, under flera regeringar och olika kommunala styren har samhället dragit sig tillbaka alltför mycket. Det gäller beredskapslager, det gäller postlådor, det gäller vårdcentraler och det gäller skolor. De har monterats ned i alltför stor utsträckning. Det märks ute på landsbygden, men det märks också i höghusen. Det märks inte minst inom äldreomsorg och sjukvård.

Svensk välfärd är i grunden stark. Men den har blivit svagare, herr talman. Därför föreslår jag i dag att alla partier nu ska komma överens om att skapa arbetsro för svensk äldreomsorg och sjukvård under den här krisen. Svensk välfärd ska åter bli vårt lands starka stolthet.

Vi arbetar redan för att de som har hemtjänst ska få en fast omsorgskontakt. Vi arbetar med att stärka de äldres rätt genom att utreda en ny äldrelag. Vi förbättrar villkoren för de anställda inom äldreomsorgen genom att erbjuda heltidstjänst och också utbildning på betald arbetstid. Vi skyddar yrkestiteln undersköterska för att få fler att söka sig till yrket. Men vi socialdemokrater ser att det behövs mer på alla nivåer, särskilt nu när krisen pågår.

Mina förslag för att skapa arbetsro lyder så här:

1. Avstå från kommunala skattesänkningar som medför att nödvändiga investeringar uteblir.
2. Ha fullt fokus på välfärden i budgetar på alla nivåer.
3. Se till att kommunerna använder de pengar som nu är avsatta för äldreomsorgen till just äldreomsorg och ingenting annat.
4. Stoppa privatiseringar av äldreomsorgen under krisen.

För att vi ska lyckas med detta krävs det att alla partiledare tar på sig ansvaret för att ha en tät dialog med sina företrädare och partivänner i regioner och kommuner. Jag ser fram emot att höra vad övriga partier tycker om det här.

Herr talman! Vårt land behöver fortfarande samling, att vi tillsammans gör vårt allra bästa för att skydda liv och hälsa. Vårt land behöver samarbete för att återupprätta svensk äldreomsorg.

Vi folkvalda är också skyldiga svenska folket att värna vårt lands demokrati. Vi behöver göra vårt bästa för Sverige i krisen och framöver.

Anf. 3 ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Vi står inför ett nytt år, en ny chans till omstart i ett svårt läge. Om vi nu tar tag i våra problem kan vi också ta fasta på våra möjligheter. Och Sveriges potential är enorm. Vi är det lilla landet med de stora företagen, innovationsförmågan och strävsamheten. Men ingenting blir bättre av sig självt. Om Sverige ska få ett framgångsrikt 20-tal krävs tre saker: probleminsikt, en ny tydlig kurs och kraft att få saker gjorda.

Nästan alla svenskar ser att läget är allvarligt. I Sverige har en av tusen dött på grund av corona, 9667 människor för att vara brutalt exakt. Vi är många som har förlorat en familjemedlem.

Nu måste den svenska strategin förändras. Smittspridning stoppas inte av allvarligt tonläge på presskonferenser. Och det blir inte bättre när de som predikar för andra inte själva lever som de lär. Det är ofattbart att ingen i regeringen visste om att chefen för Sveriges krisberedskapsmyndighet lämnade landet mitt i krisen. I andra länder skulle det ha fått konsekvenser för fler personer än chefen på resan.

Nu är vaccinet ljuset som lyser i mörkret. Men om vi ska klara av den största massvaccineringen i svensk historia krävs det ett samlande nationellt ledarskap. Ingen möda får sparas. Ingen tid får spillas. Vårens haveri med tester får inte upprepas.

I Tyskland, England och Danmark byggs vaccinationsmottagningar i fältsjukhus, i ishallar och på fotbollsarenor. Mycket mer kan göras också i Sverige. I bästa fall är det en obehövlig försiktighetsåtgärd. Arbetsgivare skulle kunna få en nyckelroll. Företagshälsovården skulle kunna bidra och vaccinera anställda. Landets tandläkare skulle kunna hjälpa till. Försvarsmakten skulle kunna spela en viktig roll. Det är faktiskt obegripligt att Sveriges ÖB själv ska behöva be om att få göra en insats. Bara regeringen kan ge Försvarsmakten uppdraget. Gör det!

Sverige är nu ett av bara fyra EU-länder som inte använder digitala appar för smittspårning. Hur är det möjligt i ett av världens mest digitaliserade länder? Har regeringen ens bett något av våra framgångsrika techföretag om hjälp? Olika former av vaccinintyg skulle kunna användas för att börja öppna upp samhället. Tänk utanför boxen!

För varje vecka som går blir det mänskliga och ekonomiska priset allt högre. Regeringen måste kliva fram eller stiga åt sidan.

Corona är nu inte Sveriges enda problem. Arbetslösheten drar mot rekordnivåer. Utanförskapet blir allt djupare. Inte ens varannan kvinna som har invandrat från Afrika och Mellanöstern jobbar. Vi skakas av våld och skjutningar. Ständigt skjuts, dödas eller dödar människor. Den grova kriminaliteten är Sveriges andra pandemi.

År 2020 var i den meningen det dödligaste året i modern svensk historia. 47 människor sköts till döds. Den yngsta var bara tolv år. Åtta barn dog i knivattacker eller skjutningar. Och 2021 har börjat på värsta tänkbara vis. Småbarnspappan Joakim Forsberg höggs den 2 januari klockan 20 ihjäl vid en bankomat. Och den man som har erkänt mordet borde ha varit inlåst; han är nämligen dömd för mordet på en 17-årig kille men hade rymt från en promenad.

Stefan Löfven är säkert precis lika förfärad som alla vi andra. Men det räcker inte. Med makt följer ansvar, att man gör det som krävs, ser vad som pågår och gör någonting åt det. Om vi ska stoppa det här och

vända utvecklingen krävs det mer än att säga oacceptabelt på ännu en pressträff eller dessa ständigt nya utredningar.

Mitt förslag är: Gör som Danmark! De har infört dubbla straff för gängkriminella, möjliggjort för avlyssning, visitation och anonyma vittnen. Allt det har Moderaterna också föreslagit. Allt det säger Socialdemokraterna nej till. Det spelar alltså roll vilken regering ett land har.

Herr talman! Den 6 januari såg vi närmast otänkbara bilder från Capitol Hill i Washington D.C. Donald Trumps dysfunktionella presidentskap fick ett ovärdigt slut. USA får sin chans till nystart om en vecka när Joe Biden svärs in som president. Det väcker hopp om ett nytt amerikanskt ledarskap som återupprättar USA:s roll i klimatpolitiken och samarbetet med Europa och som försvarar rättsstatens och demokratins integritet.

Jag hoppas också på ett ledarskap som bryter den oförsonliga politiska polariseringen där människor som tycker olika inte längre ens pratar med varandra. Min farhåga är att det destruktiva samtalsklimat som finns där ska få fäste även här. Är man inte hemmablind eller själv medskyldig ser man redan den utvecklingen i Sverige.

Vi som är ledare i svensk politik måste, oavsett politisk hemvist, ta det här på allvar. Politiska skillnader är viktiga. Men det finns mer som förenar oss svenskar än som skiljer oss åt, eller som Nyamko Sabuni nyligen sa: Man vinner inte kampen för ett bättre Sverige genom att isolera sina meningsmotståndare utan genom att lösa samhällsproblemen på riktigt.

För mig är det här viktigt. Moderaterna kommer att fortsätta vara samlingspartiet i svensk politik som respekterar och samtalar med alla partier och som samlar stöd för att genomföra reformer som vi tror på.

Herr talman! Regeringen skyller gärna ifrån sig och letar fel hos alla andra. Men jag vet att vi är så många fler i Sverige som nu vill ta tag i problemen. Det tar jag fasta på.

Anf. 4 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Vi har nu gått in i ett nytt år. Det finns goda skäl att framhålla vikten av att värna våra demokratiska institutioner och inte minst de värden som de bärs upp av: att vi respekterar utfallet i ett säkerställt demokratiskt val. Det handlar ytterst om att vi respekterar människors olika åsikter. Om man har denna fasta övertygelse som måttstock är det som har hänt i USA efter valet ovärdigt, oansvarigt och naturligtvis fullständigt oacceptabelt.

Lika viktig, herr talman, som den grundläggande respekten för människors olika åsikter är rätten för var och en att fritt kunna kommunicera dessa åsikter. Det är ett gigantiskt problem med multinationella digitala oligarker som kontrollerar grundläggande global infrastruktur för information och använder den makt det innebär till att utifrån egna intressen styra vem som får höras och vad som får sägas. Även detta är fullständigt oacceptabelt. Det som sker just nu borde varje demokratiskt sinnad medborgare i vårt land och i resten av världen känna en väldig oro inför.

Herr talman! Världens bästa skola, världens bästa sjukvård, världens bästa äldreomsorg – det var väl så det var sagt i landet med de högsta skatterna? Men det var inte så det blev. Inte minst har äldreomsorgen

varit oerhört eftersatt på punkt efter punkt. I Coronakommissionens första delrapport levererades för några veckor sedan svidande och rättmätig kritik mot regeringen.

Många frågar sig naturligtvis hur Sverige som är världsmästare på att ta in skatter från sina medborgare samtidigt kan ha en situation där tryggheten för de äldre, de sjuka och de mest utsatta försvagas. Hur kan det vara så? Svaret är politik. Svaret är obegripliga prioriteringar. Svaret är bristande verklighetsförankring. Svenska regeringar har i decennier stått och tittat på när många av de mest sköra har hamnat i en avgrund av hopplöshet och misströstan. Man har haft och har fortfarande oerhört svårt att ta ansvar för det.

Samma sak gäller brottsligheten. Ingen vill ta ansvar för hur det har kunnat bli som det har blivit. Regeringen är heller inte beredd att göra det som krävs för att städa upp bland gäng och organiserad brottslighet. Pandemin påverkar och inskränker såklart mycket i våra liv, men den stoppar inte brottsligheten. Antalet skjutningar ökar. Fler dödas. Våldet fortsätter att breda ut sig. Under förra året ökade antalet skjutningar med närmare 10 procent jämfört med 2019. Antalet dödade ökade med 12 procent.

Tyvärr finns inget vaccin mot redan förhärdade brottslingar. Däremot finns det motmedel, men då krävs både resurser och politisk vilja. Tyvärr saknas båda dessa komponenter alldeles för ofta hos den svenska regeringen.

I en annan värld, på den vänsterliberala planeten, finns det däremot alltid av någon anledning en välfylld kassa till allting som man tycker är fint och gott. IS-terrorister ges försäkringar, studiemedel och allsköns bidrag. När reskassan är slut kan de här mördarna lyckas få ännu mer pengar beviljade direkt på plats i aktuell krigszon. Det är helt absurt. Än mer absurt blir det naturligtvis, herr talman, i ljuset av att vi under det år som gått har tvingats bevittna nya islamistiska terrordåd i vår närhet. Det blir ännu mer absurt, herr talman, när regeringen nu dessutom öppnar för ytterligare mer eller mindre ansvarslös invandringspolitik.

Jag frågar mig om regeringen inte ser vad som händer i det här landet. Behovet av ett nytt ledarskap i Sverige har nog aldrig någonsin varit större.

Anf. 5 ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Det är alltid som mörkast precis innan gryningen. Detta ordspråk sammanfattar väl den tid vid lever i just nu, mitt i en allvarlig pandemi. Det är fler döda för varje dag. Äldre smittas inne på sjukhus och äldreboenden. Vi har överfulla intensivvårdsplatser. Operationer ställs in för både vuxna och barn. Vårdpersonal arbetar under en obeskrivlig press utan tid för återhämtning. Det finns en fortsatt stor samhällsspridning av viruset. Företag kämpar med allt de har för att överleva dagen, kunna behålla medarbetare och slippa se sina livsverk raseras. Hundratusentals människor har fått se sina ekonomiska marginaler krympa under krisen.

Samtidigt kan vi ana en gryning. Vacciner som förhoppningsvis kan förändra mycket i våra liv sprids nu över världen. Vi lär oss mer om sjukdomen för varje dag.

Nu är tid för oss alla att ta ansvar. Det gäller inte minst statsråd, riksdagsledamöter och generaldirektörer genom att gå före och agera på ett sätt som minskar smittspridningen i samhället och följa de råd som myndigheter och vi själva så länge har betonat vikten av.

Det är också tid för ett mer handlingskraftigt ledarskap som agerar för att värna vården och framtiden för våra företag och som ligger ett steg före snarare än ett steg efter. Vi i Centerpartiet har länge drivit regeringen framför oss. Vår röst har gjort skillnad. Vi pekade tidigt på behovet av att lägga om den svenska strategin på ett antal punkter. Men ännu mer behöver göras för att stoppa smittspridningen: ge vården de resurser och de verktyg som behövs och undanröja varje tänkbart hinder mot en framgångsrik vaccinering av hela befolkningen.

Vi har sedan i våras drivit på för en ny pandemilag. När en sådan nu äntligen finns på plats är det upp till regeringen att använda den offensivt och effektivt. Samtidigt är det extremt viktigt att företagen får ersättning när staten stänger ned verksamheter.

Vi har också varit en avgörande kraft för att värna de svenska företagen under krisen. Vi har fått stödåtgärder på plats såsom korttidspermittering, omställningsstöd, skatteanstånd och sjuklöneansvar. Men detta räcker inte. De stöd som har beslutats måste snabbare nå krisande företag. Det är rent ut sagt på tok för dåligt att pengarna dröjer. Det finns inget utrymme för ytterligare väntan. Regeringen måste tydligare kräva av EU att förändra de regler som påstås sinka processer. Det finns inga andra alternativ. Utan våra företag stannar Sverige.

Med facit i hand är det uppenbart att regeringen borde ha lyssnat och vidtagit åtgärder snabbare och mer effektivt redan i höstas. Men ännu är det inte för sent att göra rätt, göra mer och göra skillnad. Låt det nya året bli en nystart för ett mer handlingskraftigt ledarskap! Lägg inte ansvaret någon annanstans! Vänta inte på att någon annan ska agera! Vi måste nämligen fortsätta framåt även på andra områden.

Vi måste se till arbetet med att ta Sverige framåt genom krisen också omfattar alla. Det gäller alla de kvinnor och barn som lever instängda med en våldsam partner. De måste få hitta vägen ut från våld och förtryck och in i trygghet. Centerpartiet har förslagit en stabil finansiering för landets kvinnojourer och för Nationellt centrum för kvinnofrid för att ge dem en trygghet att kunna planera långsiktigt och rädda fler.

Vi har visat hur man kan förändra lagstiftningen för att få stopp på utdragna vårdnadstvister och skärpa straffen för allvarliga brott i nära relationer. Jag hoppas att både regeringen och riksdagens partier kan ansluta sig till dessa förslag för att öka tryggheten för fler och se till att chansen att få en ljusare framtid ges till fler.

Sedan måste vi också göra mer för att stoppa klimatförändringar. De har inte tagit paus under pandemin. Tack vare Centerpartiet investerar nu Sverige i en svensk bioekonomi för att bättre ta vara på de förnybara resurser som finns i våra skogar och vårt lantbruk. Vid nyår kom det på plats ett grönt avdrag som gör det enklare och billigare för dig och mig att vara klimatsmart. Vi inför en reduktionsplikt för att få mer förnybart i tanken och satsar på grön teknik, så att Sverige kan ligga i framkant men också agera föredöme lokalt. Precis som viruset tar klimatförändringarna inte hänsyn till några landsgränser.

Dessa utmaningar måste vi lösa tillsammans. Vi kommer att vara en aktiv och konstruktiv kraft för att minska smittspridningen och värna framtiden för våra jobb och företag.

Anf. 6 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! Coronapandemin har drabbat Sverige hårt. Över 9000 personer har avlidit, och många fler lider i dag av sviterna av en sjukdom vi känner till alltför lite om. Bakom siffrorna finns en älskad

mormor, en pappa, en nära vän – alla med drömmar och erfarenheter. Många av dem hade föreställningen att de var trygga i svensk äldreomsorg.

Vård- och omsorgspersonalen har gjort enorma insatser för att förhindra smittspridningen. Krisavtal är aktiverade i många regioner. Utarbetad sjukvårdspersonal har jobbat 60-timmarsveckor utan att kunna ta semester. Att Sverige är det land som har minst antal vårdplatser i EU har blivit tydligt. En redan underbemannad och slimmad sjukvård har fått bära människors sorg och frustration det här året.

Före jul kom regeringens egen coronakommission med sina slutsatser. Förödande kritik riktas mot regeringen. Det som beskrivs är en vårdskandal. Tre av fyra personer som har dött har gjort det i äldreomsorgen. Kommissionen konstaterar att äldreomsorgen inte var rustad för en pandemi och att de anställda lämnades ensamma att hantera krissituationen.

Var fanns regeringen och januaripartierna? Varför är det så enkelt att få loss pengar och bidrag till resursstarka företag medan det verkar omöjligt att sätta de äldre först? I ord sa regeringen att de äldre skulle skyddas. Men i handling gjordes långt ifrån tillräckligt.

Jag är inte här för att peka finger och påstå att Vänsterpartiet haft svar på alla frågor. Hela den svenska strategin kommer att utvärderas i ett senare skede, och det kommer att ge oss fler svar. Det som vi däremot har känt till länge och som kommissionen nu fastslår är de stora problem som funnits i äldreomsorgen. Där kunde politiken ha gjort något, och där kan politiken göra något i dag. Här brister regeringen i sitt ansvarstagande.

Kommissionen lyfter för det första fram att den stora andelen timanställda i äldreomsorgen har ökat smittspridningen. Var fjärde person i äldreomsorgen är timanställd. Ju fler timanställda det har funnits på en arbetsplats, desto större har smittspridningen blivit. Sverige har flest timanställda i äldreomsorgen i hela Norden.

För det andra har antalet aktörer försvårat samordning och effektiv styrning. Bara i Stockholm finns det drygt 80 olika privata företag och aktörer som utför hemtjänst. De snabba krisbeskeden nådde inte fram till alla. Samverkan fungerade inte.

För det tredje är verksamheten kroniskt underfinansierad och underbemannad, vilket har försvårat möjligheten att till exempel isolera sjuka äldre. Detta har kostat människoliv.

Katastrofen som kommissionen beskriver är effekten av en nyliberal politik. Sverige behöver välja en helt annan väg efter det som har hänt. Men verkligheten ser ut så här, och regeringen borde ha vetat att den såg ut så här. Att man inte tog hänsyn till de befintliga problemen inom äldreomsorgen när man planerade och genomförde den svenska coronastrategin är ett oacceptabelt misstag som kräver politiskt ansvarstagande.

Vänsterpartiet har i decennier pratat om behoven i äldreomsorgen och deras storlek och har gång på gång kommit med förslag för att lösa dem. På de första partiledarmötena i samband med pandemins utbrott tog vi upp frågan om äldreomsorgens beredskap för att möta detta virus. På våra frågor fick vi mycket lite respons från de andra partierna. Nu måste fler agera för att rusta upp äldreomsorgen.

Det som utmärker en demokrati är att det finns ett politiskt ansvarsutkrävande. Det fungerar inte att politiker på olika nivåer skyller på

varandra. Någon är ansvarig för det som har hänt. Jag utgår från att det ansvaret tas. Många har förlorat nära och kära under det här pandemiåret. De förtjänar svar. Stefan Löfven behöver reda ut vem som ansvarar för katastrofen i äldreomsorgen. Vi måste se till att detta aldrig händer igen.

Anf. 7 EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Årets första vecka har varit den mörkaste veckan under pandemin för Sverige. Vi ser nu det högsta antalet dödsfall sedan pandemins start. Det är nu fler människor som dör i Sverige per vecka än som dött i Norge under hela pandemin. Samtidigt ser vi sjukvården pressas till det yttersta. På Sahlgrenska sjukhuset har antalet ivapatienter tredubblats på bara tre veckor. Operationer ställs in, nu även för cancersjuka barn. Alltför många har fått offra alltför mycket: mor- och farföräldrar som aldrig mer kommer att få se sina barnbarn, barn som aldrig fick chansen att säga adjö. Det blir sår och sorg i vår samhällsgemenskap. Denna vecka kommer vi att passera 10000 döda.

Varför har Sverige drabbats så hårt? Coronakommissionen har svarat: Det går inte att skydda riskgrupper och samtidigt ha en hög smittspridning i samhället. Många invände kraftigt när jag påstod att regeringen under våren med öppna ögon och med berått mod tillät en hög smittspridning i samhället. Den kritiken har nog fastnat i halsen nu.

Vi har under pandemin saknat nationellt ledarskap. Att fela är mänskligt. Men ledarskap är inte alltid att fatta perfekta beslut. Ledarskap är att våga bryta upp från den inslagna vägen när man ser att den inte längre leder rätt. När regeringen såg hur fel det blev och när Sverige stack ut så kraftigt redan under våren, varför stod man då kvar i stället för att justera och ändra sig? Till sist kommer det ned till att man inte ville leda. Man ville ducka. Man ville delegera. Jag vet det, för jag frågade dem. Vilka olika scenarier planerar ni för? Hur många är ivaplatserna? Vilken uthållighet finns det i äldreomsorgen? Hur många fler kan vi testa? Hur många fler kan vi smittspåra? Hur förbereder vi oss för den andra vågen? Allt vi fick höra var mummel.

Titta på Boris Johnsons agerande i Storbritannien! Jag hör att det fnyses från första bänken, men det är ett gott exempel. Han vände när han såg att hans coronastrategi inte höll och att den kostade människoliv. Titta sedan på det socialdemokratiska ledarskiktet, på dess agerande och på dess uttalanden under julhelgen! Jag kan inte låta bli att undra: Vad är det i vattnet på Sveavägen 68 som gör att socialdemokratiska ledare hellre accepterar fel än vågar erkänna dem, även när felen är helt uppenbara för hela omvärlden, att de hellre duckar än ändrar sig, även när det kostar liv?

Vi har nu en pandemilag. Initiativet till den borde ha tagits av regeringen för länge sedan. I stället är det vi som har fått driva regeringen framför oss via socialutskottet. Vi fick släpa den till brunnen, men vi kan inte tvinga den att dricka.

Pandemilagen är det bara regeringen som kan använda. Vi förväntar oss att den gör detta. Regeringen har ansvaret att leda landet. Liksom vi visste att äldreomsorgen hade strukturproblem redan innan pandemin vet vi att regionerna har sina strukturella problem.

Regeringen måste se till att vaccineringen fungerar och att om problem uppstår kommer man att stödja i subsidiär anda och inte två sina händer och sedan skylla på andra. Den måste agera. Om den inte har det modet att agera så ska den avgå.

Denna regerings förändringsovilja, denna brist på ledarförmåga, syns inte bara i coronapolitiken. Vi ser det inom kriminalpolitiken. Människor förlorar sin trygghet. Skjutningar och sprängningar kan utföras utan straff. Men regeringen inför inte Adrianalagarna, för det står inte i JÖK:en.

Redan innan coronapandemin var vårdköerna de längsta vi någonsin sett i Sverige. Redan innan coronapandemin visste vi att regionerna var anpassade efter en dåtid. Men regeringen har ingen agenda för att förändra sjukvårdens struktur, för det står inte i JÖK:en.

Regeringen var på väg att falla om både arbetsrätten och migrationen för att den inte ens var enig om vad man egentligen skrivit in i nämnda överenskommelse.

Vaccinerna börjar nu anlända som ett infriat nyårslöfte. Men när pandemin har pressats tillbaka kommer vi att stå kvar med försvårade samhällsproblem. Januariöverenskommelsen kommer att finnas kvar. Men vi kommer att vara i behov av ett nytt ledarskap.

Vi gick till val på att man ska kunna lita på Sverige. Det har visat sig att man inte kan det. Sverige förtjänar ett bättre och ett nytt ledarskap.

Anf. 8 JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Den amerikanska härdsmältan är en tragedi. Institutionerna stod förvisso pall på den yttersta dagen vid slutattacken. Men tragedin i USA säger tyvärr mycket om demokratins kris och dess utmaningar. Teknikgiganternas plattformar har onekligen skapat konspirationsteoretikernas bästa tid. För öppen ridå kan fakta ifrågasättas, lögner spridas och populismen växa ohämmat.

Frågan är: Hur kunde populisten och antidemokraten i USA faktiskt samla 74 miljoner röster? Rimligen gjorde även anständiga människor detta val. Hur långt kan en polarisering gå utan att demokratin dör? Vi måste dra lärdom av detta. Flera andra länder, även inom EU, är på väg på samma dystra resa. Sverige har dessutom sin egen beskärda del av populister och extremister.

Riksdagens legitimitet ligger i förmågan att skapa trygghet och goda livschanser för medborgarna. Det handlar om att utjämna det dna-lotteri som tillsammans med våra uppväxtvillkor lägger grunden för våra liv.

Till sist är det dock bara vi själva som genom egna ansträngningar och egna beslut kan forma våra liv. Politikens uppgift är att oavsett utgångsläge ge oss bästa tänkbara chanser. Detta är liberalismens kärna och credo.

Herr talman! De flesta hanterar denna kris ansvarsfullt. Staten bidrar med omfattande stödinsatser till företag, även om mer måste göras akut för företagen, kulturen och civilsamhället.

Medarbetare i sjukvården, omsorgen och skolan gör fantastiska insatser i denna mycket svåra tid. Där den svenska strategin kommit till korta kommer ansvar att utkrävas, och förändringar kommer att behöva ske.

Vi behöver få sörja de liv som förlorats i pandemin och bearbeta andra förluster som drabbat oss. Även om vi fortfarande är mitt uppe i bekämpandet och i början av vaccineringen måste vi nu lyfta blicken och ta ett nytt grepp om våra allvarliga samhällsproblem.

När vi söker svar om den breda omstarten som Sverige så väl behöver har Liberalerna lyssnat på de strävsamma och omtänksamma samhällsbärarna. Det är människor som kräver att skolan ska fokusera på kunskaper samt ordning och reda. Den ska sätta barnen som har det svårast främst samtidigt som den ger talanger en chans att växa.

Det är människor som vill att socialtjänsten griper in för de barn vilkas föräldrar inte är kapabla. Det är samhällsbärare som kräver att det finns vård och omsorg av hög kvalitet för alla som behöver det. De vill att människor med funktionshinder ska ges stöd till egenmakt, och det ska ske genom offentligt fungerande system.

Det är människor som vill att rättstryggheten måste stärkas. Mormor, mamma och ens egna barn ska inte vara rädda för att utsättas för brott. Det är personer som vill att den som väljer kriminalitet som livsstil får relevanta straff. Det är samhällsbärare som anser att skjutningar, rån och gängbrottslighet är ett av våra absolut största samhällsproblem.

Det är samhällsbärare som vill att Sverige är solidariskt och inte nativt, där bistånd används effektivt och invandring sker efter förmåga till riktig integration. Där är krav på svenska en självklarhet, och medborgarskapet är målet i en krävande integrationsprocess.

Det är också människor som vill att vi tar ansvar för klimathotet. De vill att vi samarbetar med andra länder, inte minst i EU, för att kunna ställa om vårt land. Det handlar om att vi gör allt för att rädda vår planet från en ekologisk katastrof.

Det är samhällsbärare som vet att det inte är politiker utan de välståndsskapande krafterna, och inte minst svenska företag, som är grunden för vår välfärd.

Herr talman! Liberalerna har tagit politiska strider i över hundra år, detta för att värna vårt demokratiska och öppna samhälle i varje tid. Friheten måste ständigt försvaras.

Samhällsbärarna kan lita på Liberalerna. Dagens svenska regering var inte vår önskeregering. Men efter en 134 dagar lång regeringskris tog vi vårt ansvar och medverkade till att Sverige fick en regering, en regering med en stark liberal reformagenda.

Mitt anförande understryker att Sverige på längre sikt behöver någonting annat, inte bara en regering som tvingas genomföra en och annan liberal reform utan en som drivs av en stark liberal vision. Det är tid för förändring när vi är igenom pandemin. Det är tid för möjligheternas Sverige.

Anf. 9 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Kära åhörare! För en månad sedan följde hela världen rösträkningen i det amerikanska presidentvalet timme för timme. Varje röst räknas, var budskapet. Det blev en stor seger för Biden. Det finns inga tvivel om det.

Men det som har hänt efteråt visar med skrämmande tydlighet att en demokrati inte bara handlar om att rösträkna i ett val, för varje röst räknas hela tiden. Det finns de som skriker högst, de som håller tyst, de som tror att de är oviktiga och lägger ansvaret på någon annan, de som är rädda, de som tiger och låter lögner passera fastän de vet bättre, de som inte bryr sig, medlöparna. Alla dessa röster och icke-röster räknas.

Ett av de starkaste ögonblicken i mitt liv var när jag för drygt ett år sedan besökte Srebrenicamuseet i Sarajevo. Kriget i Bosnien känns för mig som alldeles nyss. Jag minns det som i går när mina barn var små och granatbeskjutningen mot Sarajevo visades på min tv i vardagsrummet.

I Sarajevo träffade jag några jämnåriga som var där i kriget. Det var när grannar dödade grannar, när religion och etniskt ursprung som tidigare var helt ointressant människor emellan plötsligt definierade vem som var vän eller fiende och vem som kunde mördas.

På väggen i museet fanns ett citat utskrivet bland outhärdliga fotografier på massgravar och nedbrända hem med brända barnkläder och leksaker. Det citatet lyder: Det enda som krävs för att ondskan ska segra är att goda människor inte gör någonting.

Herr talman! Demokrati är ingenting man stökar undan vart fjärde år på valdagen. Demokrati och fredlig utveckling innebär ansvar för alla medborgare varje dag. Men vi politiska ledare har självklart ett mycket större ansvar för att inte polarisera, inte ställa människor mot människor, inte peka på hudfärg, inte bygga murar och inte påstå att det finns enkla svartvita lösningar på komplicerade problem. Vi ska visa modet att mötas, samarbeta, bygga broar och stå upp för sanningen även när den är komplicerad.

Vi lever i en brytningstid. Vi är mitt i en global pandemi som har ställt mycket i världsordningen på ända. Vi är mitt i en klimatkris vars konsekvenser blir mer och mer synliga för var dag som går. Dessutom har vi en kris för tilltron till vår demokrati.

Vi här inne i kammaren är de som måste visa att demokratin är det enda sättet att bygga ett hållbart och motståndskraftigt samhälle som håller ihop.

Jag är djupt tacksam mot alla dem som har stått i frontlinjen i denna pandemi och räddat liv. De har sett till att vårt samhälle fortfarande fungerar.

Men ingen tacksamhet i världen räcker om vi inte förmår agera för att hindra nästa globala katastrof. Om vi inte sätter stopp för ohållbar djurhållning, om vi inte sätter stopp för skövlingen av skogar och hav och för spridningen av mikroplaster, kemikalier, hormonstörande ämnen och antibiotikaresistenta bakterier och, inte minst, om vi inte stoppar klimatkrisen kommer allt detta sammantaget att leda till en katastrof. Det kommer att leda till kollapsade ekosystem, nya hot mot fred och stabilitet, nya virus och sjukdomar och nya hot mot människors hälsa.

Låt oss nu gemensamt ta detta ansvar för framtiden! Låt oss lyfta blicken från dagspolitiken och visa ansvar för ett bra samhälle där våra medmänniskors, djurs och kommande generationers intressen tas till vara, och låt oss visa att detta ansvar kan politiken ta.

Herr talman! Det här är min sista partiledardebatt i riksdagen. Jag vill avsluta med att säga att jag är så tacksam över väljarnas förtroende och över alla mina partikollegors hårda slit varje dag. Men jag vill också tacka alla andra som jobbar i demokratins tjänst och som ger alla medborgare en röst. Jag vill tacka alla som nu lyssnar på radio eller ser på tv, för ert intresse för politik är helt nödvändigt för att hålla demokratin vid liv. Era röster räknas.

Anf. 10 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Varje reform som den regering jag leder har genomfört sedan 2014 har syftat till att stärka Sverige och stärka människors trygghet och tillit. Varje jobb som har kunnat skapas, varje nyanställd polis och varje lagad väg har handlat om att bygga Sverige starkare.

Vi kunde ta oss an den här krisen med 350000 fler i arbete jämfört med 2014. 100000 av dem var i svensk välfärd. Vi kunde ta oss an det här med 100000 nya utbildningsplatser i Kunskapslyftet. Det är rätt satsningar.

Men vi behöver göra betydligt mer för att på allvar bygga Sverige starkare, bygga en svensk äldreomsorg som varenda person i vårt land känner tillit till och bygga en demokrati som klarar attacker och försök till splittring. Vi är långt, långt ifrån framme. Vi ska fortsätta.

Jag tror att de flesta är redo att göra sitt för att stärka svensk välfärd – på kommunal nivå, på regional nivå och på nationell nivå. Därför hoppas jag att vi kan komma överens om att ge äldreomsorgen och sjukvården arbetsro och se till att de pengar som är avsatta till äldreomsorg går till just äldreomsorg – och att inte privatisera mitt under brinnande kris.

Att göra detta är ett steg i rätt riktning för att bygga svensk välfärd starkare och att bygga tilliten och hela vårt land starkare.

Anf. 11 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Två saker dominerar samtalen i vårt land just nu: corona och den grova kriminaliteten. De oroar lika mycket men på olika sätt.

I somras var alla svenskar skakade över att två pojkar hade torterats på en kyrkogård i Solna. I förra veckan kom domen. Den 21-åriga gärningsmannen fick nio års fängelse, men 18-åringen fick bara fem år. I domen står det i klartext att båda skulle ha fått långa straff utan den så kallade ungdomsrabatten. Lagen är som lagen är. Domstolen följer lagen. Riksdagen stiftar den. Men ungdomsrabatten för myndiga brottslingar borde redan ha varit borta.

År 2018 fanns ett helt färdigt utredningsförslag som skulle ha trätt i kraft precis före tortyren i Solna. Då hade båda gärningsmännen dömts till nio års fängelse.

Min fråga till Stefan Löfven är denna: Varför lade ni inte fram det helt färdiga lagförslaget?

Anf. 12 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag tror dock att Kristersson glömde en fråga som också diskuteras väldigt mycket nu, och det är demokratin och försvaret av demokratin. Det handlar om att stå upp för demokratin, att inte locka med de krafter som vill förstöra demokratin och att inte lockas till samarbete med den typen av krafter. Men det är en annan diskussion.

Svaret på Kristerssons fråga, herr talman, är att detta lagförslag fick allvarlig kritik i remisshanteringen. Det var tung kritik från domstolar,

från Kriminalvården och från Åklagarmyndigheten med flera, som menade att denna lagstiftning skulle gå för långt. Med en sådan tung kritik från rättsinstanserna mot ett sådant här förslag väljer regeringen att arbeta om förslaget så att det ska få gehör från dem som ska hantera lagstiftningen. Det var skälet.

Jag tror att Kristersson och jag är lika måna om att se till att knäcka brottsligheten. Därför kommer det också ett förslag i den riktningen, men ett omarbetat sådant.

Anf. 13 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! En regering måste veta vad den vill även om remissinstanser tycker att regeringen har fel. Det kommer alltid att finnas människor i Sverige som är emot att ta bort ungdomsrabatt och att ta bort mängdrabatt. Det kommer alltid att finnas människor som tycker att fängelse är fel över huvud taget. Det kommer alltid att finnas människor som tänker mer på dem som begår brotten än på dem som drabbas av brotten.

Om regeringen menade allvar hade den kunnat lägga fram ett helt färdigt förslag. Det skulle ha trätt i kraft innan den här tortyren ägde rum. Då hade de här människorna i dag fått långa fängelsestraff, som i någon liten mån hade återupprättat dem som drabbades av deras brottslighet.

Det är fegt av regeringen att gömma sig bakom remissinstanser som om regeringen själv inte hade en åsikt. Den här lagen hade varit genomröstad nu om ni hade vågat.

Anf. 14 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! På den tid då också Moderaterna var ett statsbärande parti tror jag att man hade brytt sig om att rättsinstanserna har starka uppfattningar om ett lagförslag. Men låt det nu stå alldeles klart att här står moderatledaren och säger att de här bara har sina uppfattningar; det är vilka som helst. Domstolar och åklagarmyndighet och stora delar av rättsväsendet – det betyder inte så mycket.

Regeringen vet vad den vill. Det är också därför regeringen kommer att lägga fram ett förslag just vad gäller ungdomsrabatterna, för de är fel. Men vi tänker inte göra det i direkt motstånd mot det rättsväsen som ska ta hand om lagstiftningen.

Men nu vet vi var Moderaterna står i denna fråga och hur man betraktar rättsväsendet. Jag tycker att det är tråkigt.

Anf. 15 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Apropå det senaste replikskiftet slår mig genast tanken på den så kallade gymnasielagen. Då var det inte så viktigt vad olika remissinstanser och rättsinstanser hade för synpunkter, utan den skulle genomföras till varje pris. Politisk vilja kan ju också ha en betydelse i sammanhanget – en ganska stor betydelse.

Men det var inte det jag tänkte tala om, herr talman. Jag tänkte ställa ett par frågor till Stefan Löfven kopplat till just demokrati och yttrandefrihet.

Jag läste att it-minister Ygeman uttalade sig så här i Dagens Nyheter: ”Din rätt att uttrycka din åsikt innebär inte en skyldighet för andra att sprida den.” Det är rimligt. I dag har vi dock en situation med digitala it-jättar som tar sig rätten att begränsa människors yttrandefrihet, stänga av människor som har misshagliga uppfattningar. Det handlar om medier i Sverige, det handlar om USA:s president och det handlar om en lång rad oppositionella, konservativa företrädare runt om i världen.

Vad har Stefan Löfven att säga om detta? Är det en rimlig ordning?

Anf. 16 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag delar statsrådets uppfattning. Bara för att man tycker en sak innebär inte det en ovillkorlig rätt att få någon annan att ge uttryck för den. Det måste man ta ansvar för, både man själv som individ och de här medierna.

Vi har under lång tid diskuterat det problem som vi har i sociala medier. Det som skulle vara, enligt mig i alla fall, en utmärkt möjlighet för människor att söka kontakt, sprida kunskap, ha dialoger och stärka demokratin blev någonting annat. Då måste vi göra någonting åt det.

Frågan är vilken slutsats man drar av detta. Jag menar att det behövs en reglering också av dessa medier. Vi måste kunna betrakta dem som exempelvis en papperstidning, där det finns någon som är ansvarig för innehållet. Det är den vägen vi ska gå. Jag ser inte framför mig att det är de stora ägarna till dessa plattformar som ska ha avgörandet, men vi måste ha en reglering så att vi stoppar det som vi nu ser har lett till vansinne i USA.

Anf. 17 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Här är ytterligare ett exempel på verklighetsuppfattning och hur man betraktar de här sakerna. Jag köper inte Stefan Löfvens uppfattning att detta är jämförbart med en tidning. Sociala medier har i dag kommit att dominera det politiska samtalet, samhällsdebatten och valrörelser. De som äger dessa plattformar äger en grundläggande informationsinfrastruktur. Det är inte en tidning, utan de har en enorm makt.

I dag har vi alltså en situation där enskilda företag kan bestämma vad som ska sägas och vem som får säga saker, till exempel i en valkampanj. Jag har själv partivänner som på fullständigt obegripliga grunder har stängts av. Om det sker i exempelvis en valrörelse kan det ha en påverkan på valutgången.

Visst, jag är glad att Stefan Löfven säger att det här måste regleras. Jag är dock rädd, herr talman, att den reglering Stefan Löfven vill göra kommer att inskränka yttrandefriheten ytterligare. Det är inte det jag menar. Här måste vi städa upp. Här måste vi ställa krav på yttrandefrihet på de digitala it-oligarkerna.

Anf. 18 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Det är lite svårt att hänga med i Åkessons resonemang. Jag vet inte vad han egentligen vill ta ansvar för.

Jag menar att det också i de sociala medierna måste finnas någon gräns för vad man kan säga och hur man kan uttrycka sig. Det måste regleras på något sätt. Jag tycker inte heller att det är de stora ägarna som i

slutänden ska reglera det. Nu diskuteras på EU-nivå dels en Digital Service Act, dels en Digital Market Act som ska se till att vi på EU-nivå på något vis kan reglera detta. Jag tycker att det är rimligt att göra det. Man måste få säga vad man vill, säger en del – ja, men inte i alla kanaler. Om man går ut på gatan och säger vad man vill är det en sak, men det kan inte vara en mänsklig rättighet att få häva ur sig vad som helst i de sociala medierna. Det är det som leder till den situation som vi nu har sett i USA. Vi har en liknande situation i Europa, och vi kan mycket väl ha den i Sverige. Det är dags att säga ifrån nu, en gång för alla! Det måste vara någon ordning också i de sociala medierna.

Anf. 19 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Strategin för att skydda de äldre har misslyckats. Det var budskapet när Coronakommissionen presenterade sin granskning av äldreomsorgen för ungefär en månad sedan. Coronakommissionen slår fast att den främsta orsaken till det höga antalet dödsfall bland äldre var den höga allmänna smittspridningen i samhället.

Jag skulle vilja fråga statsministern vilket ansvar han har för den allmänna smittspridningen och att den var så hög under såväl våren som hösten 2020 samt exakt vilka lärdomar statsministern och regeringen har dragit av detta.

Anf. 20 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Myndigheterna och experterna har diskuterat vad som gjorde att Sverige fick en så hög smittspridning i början i förhållande till våra nordiska grannländer. Nu har Danmark också en ganska dramatisk smittspridning. Vad är det som gör att Irland, som så sent som i december 2020 kände sig ganska säkra på sin situation, nu har en dramatisk smittspridning, och det utan den brittiska muterade varianten? Vad är det som gör att utvecklingen i Holland och Belgien har sett olika ut och gått i olika takt? Vad är det som gör att Spanien och Portugal, som ligger på Iberiska halvön, har haft två olika utvecklingar av smittspridningen? Man vet inte vad det beror på. Uppenbarligen har dock Sverige haft en kraftigare smittspridning.

I strategin ingick att se till att testa och spåra så många vi kunde. När smittspridningen blev för stor kunde vi inte spåra så många som vi ville, men vi var överens med Sveriges Kommuner och Regioner: Testning och spårning är naturligtvis en viktig del i detta.

Anf. 21 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Nu fick vi höra väldigt mycket om många andras ansvar och många andra länders situation. Min fråga gällde dock inte det. Min fråga tar avstamp i Coronakommissionens utvärdering. Den presenterades för en månad sedan. Kommissionen är väldigt tydlig med att det är just den höga allmänna smittspridningen i samhället som är orsaken till att Sverige sticker ut och har så pass många döda inom äldreomsorgen. Det är i sig en nationell tragedi.

Av den anledningen frågar jag statsministern: Vilket ansvar har statsministern för den stora smittspridningen i samhället i våras? Och vilket ansvar har regeringen nu för att smittan återigen rasar i vårt samhälle? Ett stort antal äldre har återigen smittats på sjukhus och äldreboenden och avlider i sviterna av covid-19.

Anf. 22 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag som statsminister har det yttersta ansvaret för hur regeringen agerar. Jag står upp för den strategi som vi har valt. Jag tycker att den är rätt. Den gäller fortfarande. Det måste vara så att vi ser till att begränsa smittspridningen så mycket som möjligt.

Jag konstaterar dock också att Coronakommissionen inte är färdig med hela sitt arbete. Där har vi tidigare sagt: Låt oss avvakta och se. Vi är mitt uppe i detta nu. När det är slut, vad är det då som har hänt och vad ger experterna oss då för uppgifter?

Redan nu är det så att länder som har haft samma typ av åtgärder har haft olika utveckling av smittspridningen. Vad beror det på? Jag har inte alla de svaren. Om Annie Lööf har dem är det bra, men jag kan inte höra att ens experterna har dem ännu. Låt oss alltså avvakta detta.

Jag tar dock ansvar för den hantering vi har i Sverige, och den står jag upp för.

Anf. 23 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Regeringen anförde tidigt att syftet med den svenska strategin var att skydda de äldre. Det Coronakommissionen de facto slog fast för en månad sedan handlade egentligen inte om den allmänna smittspridningen utan om vad äldreomsorgens strukturella problem har lett till – många timanställda, många privata aktörer som är helt osamordnade och en kronisk underbemanning som gör att det blir svårt att isolera till exempel sjuka vårdtagare.

Allt detta är fakta som vi har känt till länge. Jag kan inte tänka mig att regeringen inte kände till detta. Ändå valde regeringen den här strategin utan att kombinera den med, som kommissionen säger, dramatiska insatser för att kunna genomföra den på ett bra sätt.

Vad anser statsministern att regeringen har för ansvar för de höga dödstalen i äldreomsorgen?

Anf. 24 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Nooshi Dadgostar pekar på det som vi också har pekat på länge: Hela den svenska välfärden måste stärkas. Det var därför vi när vi tillträdde 2014 sa att vi måste lägga om politiken. Vi gjorde också ett bra arbete tillsammans med Vänsterpartiet, vill jag påstå, under den förra mandatperioden med exempelvis tillskott till äldreomsorgen och med stöd till parterna för att sluta avtal om att ta bort den ofrivilliga deltiden. Vi påbörjade före pandemin ett arbete för att skydda titeln undersköterska. Vi har påbörjat ett arbete för att höja kompetensnivån i hela äldreomsorgen, och vi fortsätter att anslå resurser. Vi har påbörjat ett arbete, där vi också har fått förslag från Barbro Westerholm, för att se till att alla äldre som har hemtjänst får en fast omsorgskontakt. Allt detta är alltså påbörjat.

Är vi nöjda? Nej, vi måste gå mycket längre. Men det är den typen av insatser som behövs för att vi ska få världens bästa äldrevård.

Anf. 25 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Vi har sett nedskärningar i äldreomsorgen i åratal, och Socialdemokraterna har suttit vid makten i åratal. Men det är först nu

man sätter igång med saker och ting. När statsministern vet om hur situationen i äldreomsorgen ser ut, hur kan regeringen ändå gå fram med denna strategi?

Nu vädjar statsministern till kommunerna om att inte sänka skatterna. Men, herr talman, regeringen sänker ju skatterna i stället för att satsa på äldreomsorgen! Regeringen lägger fyra gånger mer på skattesänkningar än på äldreomsorgen. Vad har statsministern då för trovärdighet när han vädjar till kommunerna att sköta hans jobb?

Herr talman! Tycker statsministern att det är rätt prioritering att lägga pengar på skattesänkningar i stället för att hjälpa de vårdbiträden och undersköterskor som arbetar i äldreomsorgen för att rädda våra äldre?

Anf. 26 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är helt rätt att prioritera resurser till välfärden, och det är precis det vi har gjort. Vi gjorde det under den förra mandatperioden tillsammans med Vänsterpartiet. Det måste rimligen dess partiledare veta om. Vi tillsköt mer resurser till äldreomsorgen, vilket skulle motsvara i storleksordningen 5000 anställda i äldreomsorgen, beroende på hur man valde att använda pengarna, naturligtvis.

Jag säger inte att vi är nöjda med detta, men den riktningen är påbörjad. Jag säger återigen: Före pandemin hade vi påbörjat arbetet med att skydda undersköterskетiteln. Vi hade påbörjat arbetet med en fast omsorgskontakt för alla dem som har hemtjänst, och vi hade påbörjat arbetet med att höja kompetensnivån. Räcker det inte? Nej, men det är rätt väg att gå, och vi måste fortsätta på den vägen.

Anf. 27 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Coronakommissionen har kommit med sin första delrapport. Den lyfter fram de systematiska brister som länge har funnits inom äldreomsorgen. Kommissionen pekar också på att regeringen har det grundlagsstadgade ansvaret för att leda landet och avhjälpa sådana systematiska fel.

Den förra alliansregeringen försökte ta detta ansvar. Min partikamrat Maria Larsson tillsatte en utredning för att identifiera och komma med förslag på hur äldreomsorgens strukturella brister skulle åtgärdas. Den utredningen identifierade då samma problem som Coronakommissionen gör i dag, och man började arbeta med att ta fram reformförslag.

Men när regeringen Löfven tillträdde för sex år sedan, 2014, var en av de första saker man gjorde att lägga ned utredningen. Utredarna beskriver det som att deras kritik begravdes i ett bergrum.

Min fråga är därför: Givet Coronakommissionens slutsatser, ångrar statsministern i dag att han lade ned Äldreutredningen?

Anf. 28 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! För mig är det betydelsefullt att de äldre ska känna trygghet, att det ska finnas kompetens bland de anställda och att det ska finnas tillräckligt med platser – inte färre platser utan fler.

När vi tillträdde sa vi att vi behöver göra en riktningsförändring också när det gällde äldreomsorgspolitiken. Det var därför vi valde att lägga ned den utredningen. Det behövdes mer resurser, och dem sköt vi till

under den förra mandatperioden. Vi behöver fler anställda i äldreomsorgen. Vi behöver höja kompetensen, och därför påbörjades ett arbete med just kompetensförsörjning och kompetensutveckling i äldreomsorgen.

Vi behövde skydda undersköterskeetiteln, och därför påbörjades det arbetet under den förra mandatperioden, och det fortsätter nu. Vi behövde se till att höja den medicinska kompetensen inom äldreomsorgen, och det arbetet är också påbörjat. Vi behöver se till att de som jobbar där också har någorlunda drägliga villkor och inte delade tider och ofrivilliga deltider. Det arbetet är påbörjat, och det fortsätter vi.

Anf. 29 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Statsministerns svar är alltså att man lade ned Äldreutredningen, vår utredning, och valde att inte ens titta på de reformförslagen över huvud taget, med hänvisning till att de egna reformerna skulle bli bättre. Ja, då borde vi ju också ha sett resultat av det efter sex år med Stefan Löfven, men det har vi inte.

Äldreutredarna har berättat att ingen från regeringen eller departementet hörde av sig till dem för att få reda på vad de dittills hade kommit fram till i granskningen. De skickade självmant slut-pm till regeringen för att de ansåg sina slutsatser så viktiga. Jag kan skicka över det om så önskas.

Jag undrar fortfarande: Varför har regeringen inte varit intresserad av att prata med utredarna? Har statsministern läst deras pm? Har någon i regeringen läst det? Varför lade ni förslagen åt sidan? I dag vet vi att de förslagen sannolikt hade räddat liv.

Anf. 30 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Återigen: Vi behövde ändra riktning på politiken efter åtta år med en borgerlig regering som inte prioriterade välfärden utan skattesänkningar. Det var det som skedde. Då valde vi att byta riktning på politiken och också ta fasta på det som behövs i äldreomsorgen.

Det behövs fler platser i äldreomsorgen. Det behövs fler människor i äldreomsorgen. De behöver få möjlighet att höja sin kompetens. De som har hemtjänst måste ha en kontakt, inte en massa olika kontakter, och därmed möjlighet att få en kontinuitet i sin omsorg. De frågorna har vi tagit om hand. De frågorna driver vi, och de kommer nu allteftersom på plats för att vi ska ha världens bästa äldreomsorg.

Dessutom tillför vi nu ett historiskt belopp för att förstärka äldreomsorgen. Då vill jag att våra partier också regionalt och kommunalt ska vara överens om att vi nu använder dem till äldreomsorgen och inte till att sänka skatterna.

Anf. 31 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Herr talman! Sverige har ett antal stora samhällsproblem framför sig när vi väl är igenom pandemin, där vi nu förhoppningsvis kan se ett ljus i tunneln. Vi får utvärdera detta – det finns väl mängder av förändringar som måste till. Beredskapslager är väl en sak vi kanske ska bygga upp igen.

Migration är en stor och komplicerad fråga. Här har ju Sverige wobblat genom åren. Sedan mitten av 1950-talet har Sverige haft en omfattande invandring, men det har ofta varit en arbetskraftsinvand-

ring. Det har varit viktigt. Det har varit människor som har kommit till Sverige och integrerats. De har varit med och bidragit och byggt upp vårt land.

Vi har såklart gjort undantag för flyktingar när den gamla sovjetdiktaturen gick till anfall. Vi gjorde undantag för flyktingar från kriget i före detta Jugoslavien.

Nu står vi inför en ny lagstiftning. Här kommer det konstiga signaler från regeringen. Liberalernas fråga är: Tänker regeringen genomföra Migrationsutredningens förslag, eller tänker man genomföra något annat förslag?

Anf. 32 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Ursäkta, Johan Pehrson, men jag förstår inte riktigt frågan. Tänker regeringen genomföra förslagen? Ja, det är ju tänkt att vi ska göra det. Vi har bjudit in Liberalerna till en diskussion om utformningen av lagförslagen, men Liberalerna har inte velat vara med i den diskussionen.

Det är självklart så att utifrån det arbete som gjordes här i riksdagen, där alla riksdagspartier var med i arbetet. Den kommittén kunde inte lämna ett enigt förslag, men man röstade om ett antal punkter – jag tror att det var 23 punkter – och man kunde se på vilka punkter det fanns majoritet och hur den majoriteten såg ut.

Detta har landat på regeringens bord. Vi arbetar med ett remissförslag och ska se till att ta den processen vidare. Svaret är alltså ja. Det är tänkt att vi ska fortsätta och ta dessa förslag till riksdagen för omröstning.

Anf. 33 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Herr talman! Då ska jag förtydliga för statsministern.

I utredningen fanns det ju majoritet, även om det förvisso var hoppande majoriteter, på ett tjugotal punkter där förändringar är nödvändiga för att skapa stabilitet i den svenska migrationspolitiken. Hoppandet fram och tillbaka har ju förfärat.

Dessa saker kostar ju. Senast vi hade debatt var statsministern villig att erkänna att till exempel brottsligheten påverkas av för stor migration om man inte kan integrera människor. Det är ju hela idén. När vi liberaler talar om öppenhet och att vi kan bidra till att skydda människor bygger det på att vi har en tuff och nödvändig integrationspolitik.

Nu finns det en utredning, men regeringen har skickat med en massa andra saker på remissrundan.

Vi liberaler står bakom att man ska genomföra Migrationsutredningens förslag och ingenting annat. Vi har ett budgetsamarbete. Det är klart att om man öppnar upp och gör det ännu lättare för människor utan asylskäl, till exempel, att komma till Sverige kommer det att kosta pengar.

Anf. 34 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Först och främst delar jag Johan Pehrsons uppfattning: Den migration vi ska ha är det antal som kan integreras i vårt samhälle. Den viktiga principen är det som vi arbetar utifrån. Det är

därför vi behöver en ny långsiktig lagstiftning på plats, och det är den vi arbetar med.

Parallellt med detta behöver vi ett EU-regelverk som gör att alla EU:s medlemsstater tar ett likvärdigt ansvar. Då kan vi hantera situationen. Det är det som hela tiden har varit strategin. Nu kommer detta. Nu finns det ett sådant förslag. Jag hoppas att det kan arbetas igenom och implementeras så snabbt som möjligt. Då har vi EU-lagstiftningen. Vi får vår nya lagstiftning på plats vid halvårsskiftet i år, när den tillfälliga löper ut. Med det ska vi kunna ha en migration som är långsiktig, som är hållbar och som folk känner att de litar på.

Liberalerna är hela tiden inbjudna att vara med och diskutera alla förslag. De har hittills valt att inte vilja det.

Anf. 35 ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Ett högaktuellt problem är vår nationella krisledningsförmåga. Corona har än en gång visat att vår beredskap inte är god. Myndigheter har inte haft tillräcklig ledning, styrning och samordning. Kommuner och regioner har inte fått tillräckligt stöd.

Det tog regeringen nio månader att få fram en pandemilag trots att riksdagen var beredd att fatta snabba beslut. Den första krislagen användes inte en enda gång.

I våras blev Sverige sist på bollen när det gällde omfattande tester, trots ett uttalat nationellt ansvar för den breda provtagningen. Fortfarande finns inga nationella smittspårningsappar. Och under hösten visste regeringen inte att chefen för krisberedskapsmyndigheten var på Kanarieöarna, inte en gång utan två.

Att Sverige behöver en centralt placerad nationell krisledning var en av slutsatserna i kommissionen efter tsunamikatastrofen. Den inrättades också av alliansregeringen.

Stefan Löfven flyttade snabbt ifrån sig ansvaret till Justitiedepartementet, men där finns varken överblick eller beslutsrätt. Detta må vara praktiskt för en regering som vill skydda sin chef från information och därmed från ansvar, men vill man att landets statsminister ska ha det samlade nationella ledarskapet i kris är det bara dåligt.

Om jag leder regeringen efter nästa val kommer vi att inrätta ett nationellt säkerhetsråd direkt under statsministern.

Om bara några få sekunder kan vi få svar på en riktigt viktig fråga: Är Stefan Löfven nu redo att använda hittillsvarande erfarenheter och omedelbart flytta tillbaka ansvaret för den nationella krisledningen till sitt eget kansli?

Anf. 36 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag tror att Ulf Kristersson och jag är överens om att välfärden behöver prioriteras framöver. Det behövs också en politisk samsyn för att vi ska kunna ge svensk äldreomsorg och svensk sjukvård arbetsro och resurser. Men ord är en sak och handling en annan. Därför bekymrar jag mig över de prioriteringar som moderater gör i praktiken.

Ska äldreomsorgen få mer personal och bättre villkor behöver kommunerna mer resurser. Med det alternativ som Kristersson presenterar blir det mindre pengar till kommunerna i år. Alla era tillskott äts nämligen upp av skattesänkningar.

Berätta gärna hur välfärden blir starkare om kommunerna får mindre pengar.

Anf. 37 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Kommunerna får inte mindre pengar. Och just nu, under coronapandemin, är det inte pengar som är kommunernas problem utan nationellt bristande ledarskap.

Jag noterar att Stefan Löfven inte vill prata krisledning. Det förvånar mig inte, för det har statsministern inte velat under hela sin ämbetsperiod. Problemet är bara att det är en central del av befattningsbeskrivningen för en statsminister.

Jag noterar också att statsministern fortsätter att underminera Coronakommissionens slutsatser. Gång på gång underminerar statsministern denna viktiga slutsats: Det är den breda smittspridningen som har orsakat så många döda också på äldreboenden, privata som kommunala.

Allra sist noterar jag att statsministern nu vill stoppa och förbjuda privata äldreboenden. Då föreslår jag att han ringer till Uppsala först. I södra Uppsala byggs nu 102 äldreboendelägenheter av Attendo. Detta sker i socialdemokratiskt styrda Uppsala. Jag antar att statsministern kommer att ringa och förbjuda detta i dag.

Anf. 38 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag uppfattar att Kristersson inte vill svara på frågan. Han svarar väldigt flyktigt och tar upp ett helt annat ämne än det jag frågar om. Här är frågan: Behöver vi ha mer resurser till kommunerna? Min uppfattning är ja. Kommunerna behöver också få arbetsro.

Jag vänder mig mot att man ändrar och privatiserar det som är kommunalt mitt under krisen och att man sänker skatterna när det behövs mer investeringar i sådana kommuner. Där behöver vi vara överens och ge ett och samma budskap till våra lokala politiker. Nu är det äldreomsorgen som ska prioriteras – punkt slut. Det gäller även i moderatledda kommuner.

Vad gäller krisledning har Kristersson och Moderaterna ingenting att yvas över. Vi tog över i en situation när landets försvar betraktades som ett särintresse och när det utbildades 400–500 poliser per år i Sverige. Vi har ändrat på det. Vi har sett till att höja nivån på försvaret, höja tillskotten till polisen, stärka rättskedjan och stärka polishanteringen med en nationell säkerhetsstrategi. Den fanns inte under er tid, Ulf Kristersson.

Anf. 39 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Om jag vore socialdemokratisk statsminister skulle jag vara lite ödmjuk inför krisfrågor. Från tsunamikatastrofen till skogsbränderna och it-skandalen i Transportstyrelsen går det en röd tråd av bristande förmåga att hantera kriser.

Svaret från er regering var att ta bort ansvaret från statsministern och lägga det längre ned i regeringen. Det är ansvarslöst.

Jag undrar om jag ska tolka slutsatsen och statsministerns privatiseringsuppfattning så här: Om privatiseringar sker i socialdemokratiska Uppsala är de bra. Om de sker på andra ställen i landet är de dåliga.

Svara nu enkelt! Kommer Stefan Löfven i dag att ringa till sitt kommunalråd i Uppsala och stoppa privatiseringen när det gäller Attendos 102 äldreboendelägenheter i Uppsala?

Anf. 40 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Coronakommissionen riktar svidande kritik mot underbemanning i och underfinansiering av äldreomsorgen. Jag noterade i ett tidigare replikskifte att Ulf Kristersson inte tyckte att det var det viktiga, utan det var något annat som var viktigt. Men det är som kommissionen säger, och för mitt parti är det mycket viktigt att personalen kan rädda de äldre.

Vänsterpartiet förhandlade sig till mångmiljonsatsningar på äldreomsorgen under den förra mandatperioden. Det var ett extra stöd som innebar att 4000 fler personer skulle ha kunnat arbeta i äldreomsorgen i dag, men när Moderaterna tillsammans med Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna fick igenom en budget efter valet försvann det extra stödet till personalsatsningar i äldreomsorgen. Året efter kom det en pandemi.

Ulf Kristersson! Var det klokt att lägga fram en budget som innebar stora besparingar på äldreomsorgen?

Anf. 41 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Låt oss föra en hederlig diskussion om Coronakommissionen. Vi kanske kan enas om att ha lite olika uppfattningar om vad som är allra viktigast men ändå ha en hederlig diskussion om innehållet.

De påpekar att den övergripande slutsatsen är den breda smittspridningen i landet. Har man en mycket större smittspridning drabbar det också äldreboenden. Den norska kommissionen sa häromdagen precis samma sak: Det är den mindre smittspridningen i Norge som har lett till färre döda på äldreboenden trots att andelen döda där tvärtom är högre i Norge än i Sverige.

Det är kommissionens ena slutsats. Den andra slutsatsen är, som vänsterledaren korrekt påpekar, strukturella brister i äldreomsorgen sedan lång tid tillbaka, en del av dem tillbaka till 90-talet. Reformerna då har inte fungerat. Läkarkompetens finns inte på plats vid rätt tillfälle, och det finns stora svårigheter med bemanning och rekrytering liksom med kompetensen.

Allt detta skulle också Äldreutredningen, som Ebba Busch alldeles nyss tog upp med statsministern, titta på. Den lades ned av den här regeringen. Jag hörde inte Vänsterpartiet protestera när den lades ned. Nu ska allting börja om, sex år senare.

Vi kanske har gemensamma nämnare i den här frågan; dem gör jag gärna verkstad av i riksdagen.

Anf. 42 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Coronakommissionen kom ju med mycket lång och stark kritik med över 300 sidor som handlade om äldreomsorgen. Jag noterar att Ulf Kristersson inte vill tala om detta, och även om det bär mig emot måste jag hålla med Stefan Löfven om att Ulf Kristersson inte vill tala om resurserna till äldreomsorgen. Var finns de? De dras ju alltid ned i de moderata budgetarna.

Inte nog med det: Moderaterna vill nu, mitt i en pandemi, införa en andra karensdag för omsorgspersonalen. Vi vet att dessa karensdagar leder till att vård- och omsorgspersonal känner sig tvingade att gå till jobbet fast de är sjuka. Mitt i brinnande pandemi vill alltså Moderaterna införa en ytterligare karensdag, utöver alla de besparingar ni gör i era kommuner men också i era statsbudgetar.

Vad har ni för ansvar för den situation som vi nu ser i äldreomsorgen?

Anf. 43 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Det där är helt fel. Det vill vi inte alls. Vi har tvärtom varit helt för att ta bort karensdagarna tillfälligt under hela coronapandemin för att inte riskera att någon skulle gå till jobbet som inte ska vara där.

Att karensdagar i allmänhet behövs i sjukförsäkringen vet alla som kan någonting om sjukförsäkring. Att ni är emot karensdagar i allmänhet vet också alla.

För att gå tillbaka till frågan om kommissionen hedrar jag båda kommissionens slutsatser: Den breda smittspridningen orsakade döden på äldreboenden. Vi har stora strukturella problem i äldreboenden som vi måste göra någonting åt.

Hade regeringen tagit tag i de sakerna för sex år sedan hade vi redan varit framme. Mycket mer finns att göra, men allting handlar inte om ytterligare resurser.

Anf. 44 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Herr talman! Jag delar moderatledarens tankar om att brottsligheten är ett gissel. Det finns ingenting som skapar så mycket ofrihet och förstör människors livschanser så som det utbredda våldet och gängens makt. Det kan drabba brett och blint, men mest drabbas de mest utsatta.

Det räcker inte att vi är stenhårda i en pakt mot gängen och driver på regeringen framåt. Vi måste också jobba med det förebyggande. Därför blev jag väldigt glad när jag hörde Ulf Kristersson före jul när han pratade om att det är viktigt till exempel med språkförskola för att öka integrationen och minska dessa mentala istider, herr talman, som människor befinner sig i, som göder brottslighet och i praktiken rekryterar unga till gäng.

Hur ser Ulf Kristersson på andra sociala insatser, till exempel att stötta så att det blir billigare för kommuner att omhänderta unga enligt LVU, stärka Sis och se till att socialtjänsten har resurser överallt för att gripa in i unga människors liv?

Anf. 45 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag delar i grund och botten den analysen, och jag gjorde ingen hemlighet av att när det gäller just språkförskola har vi lånat – jag ska inte säga ”stulit”, för flera saker kan göras gemensamt – från Liberalerna och tror att det är en central sak.

Det jag försökte säga i mitt jultal var att prevention, förebyggande arbete, är precis lika viktigt som det man gör när någonting har gått åt skogen. Därför måste det göras med samma systematik, samma

noggrannhet, samma envetenhet. Vi kan inte bara prata om lite resurser och en och annan fritidsgård. Det kan också vara bra, men det är inte det som är kärnan i preventivt arbete, utan det är kunskap, skola, förskola och föräldraansvar.

Allt detta är riktigt förebyggande saker, och ska jag nämna en specifik är det språket. Det är en sak att vuxna som kommer till Sverige från andra länder har svårt att lära sig perfekt svenska, men jag skulle vilja att deras barn får lära sig riktigt, riktigt bra svenska så att de klarar skolan och sedan kommer vidare och får ett jobb. Det är prevention på riktigt.

Anf. 46 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Herr talman! Det gläder mig. Mycket av den här verksamheten bedrivs ju ute i våra kommuner, och där ser styret olika ut.

När jag reser runt i vårt vackra land, även om det har varit lite mindre av det under det år som passerat, möter jag ofta människor som jobbar på skolorna och i socialtjänsten som känner en frustration. Likadant är det när man åker ut i tufft utsatta områden där man möter människor som jobbar med unga för att de ska få en meningsfull framtid och inte bara evig fritid. De säger ofta att det krävs enorma resurser, och då har vi från Liberalerna sagt att det vore bra med ett kraftfullt förortslyft. Vi har efter den här krisen en chans att vända detta, för det är ganska dystert när man ser vartåt det pekar i de här utsatta områdena.

Någon gång har vi sagt att det krävs en Marshallplan, och det vi har enats om är väl ett förortslyft för de här områdena. Det är viktigt, för ungdomar måste ha en chans. Begår man brott ska man låsas in och få lång rehabilitering.

Anf. 47 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag skulle gärna bidra till mer resurser, framför allt om man gör det samtidigt som man gör en förändring av regelverken, alltså inte bara mer resurser och oförändrade regelverk.

Jag har jobbat mycket i socialtjänsten. Den är ohyggligt kompetent när det gäller att hantera svåra sociala problem med små barn – jättebra. Däremot är den inte alls rustad för att för uppgiften att ta hand om grovt kriminella 15-åriga pojkar – inte alls. Där är det uppenbart att man borde förflytta ansvaret från socialtjänsten så att de kan fokusera på de barn där det fortfarande finns traditionella sociala insatser som skulle kunna hjälpa: resurser och befogenheter i kombination.

Anf. 48 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Klimatkrisen är vår tids absolut största utmaning. Många storföretag har förstått det och satt egna klimatmål. Man har lyssnat till politiken, och man vill inte hamna på efterkälken. I Sverige har industriföretagen med störst utsläpp satt ambitioner som speglar Sveriges nationella mål om att minska utsläppen med 63 procent till 2030.

Men politiken hos Moderaterna, som ju tror sig vara storindustrins vänner, är ärligt talat väldigt förbryllande. Kan Ulf Kristersson förklara för mig varför Moderaterna motsätter sig att Sverige driver på för att EU ska ha lika höga mål som Sverige har? Varför vill ni bara minska utsläppen på EU-nivå med 55 procent? Varför vill ni ge europeisk industri lägre krav än vad den svenska industrin har? Varför

ska ambitionerna hos tyska ståltillverkare vara mindre än hos SSAB? På vilket sätt gynnar det svensk industri?

Anf. 49 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Vi står fast vid den målsättning som vi hade från början. Vi står fast vid det förslag som också kommissionen lade fram. Vi har över huvud taget inte förändrat vår ståndpunkt. Kan vi nå det är det ett ohyggligt stort steg på vägen.

Sedan vill jag möjligen lägga till en sak. Klimatkrisen är ett av våra riktigt stora problem just nu. Jag skulle, med all respekt, vilja lägga till ytterligare ett par problem. Coronapandemin och den grova brottsligheten tror jag är lika stora problem som vår samtid måste hantera. Om politiken inte visar sig kapabel att hantera de problem som vi ser varje dag kommer auktoriteten när det kommer till att hantera problem som pågår under en lång tid och som kräver lika stora insatser helt enkelt inte att räcka till.

Jag skulle därför säga att klimatkrisen är *ett* av vår tids stora problem. Jag vill lägga till corona och kriminalitet för att ge en mer rättvisande bild.

Anf. 50 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Nu är det ju så att världens samlade forskarkår, FN:s generalsekreterare, ja, alla pekar på att det är nu vi kan göra någonting åt klimatkrisen som annars påverkar alla kommande generationer. Det är det perspektivet som gör att vi måste agera nu.

Moderaterna brukar tycka att det är dåligt att Sverige och svensk industri ska gå före i miljöarbetet med mer ambitiösa mål än resten av världen. Nu är det konstigt eftersom ni har ställt er bakom den svenska klimatlagen, men samtidigt vill ni ha mindre ambitiösa mål på EU-nivå. Det är helt obegripligt. När andra vill följa efter vill ni fortfarande bromsa. När EU-parlamentet ställer sig bakom minus60procent vill ni fortfarande att Sverige på ministerrådsnivå ska kämpa för minus55procent i stället för 60 eller 65procent, som motsvarar de svenska målen.

Detta är helt obegripligt. På vilket sätt gynnar det svensk industri, och på vilket sätt gynnar det klimatomställningen?

Anf. 51 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Vi står fast vid den överenskommelse vi har ingått. Det är den som också EU-kommissionen står bakom och den som har kraft att genomföras.

När det gäller här och nu har svenska företag goda möjligheter att bli världsledande föredömen för att bli fossilfria. Det kräver elektrifiering, och det kräver ren el.

Den som nu snabbavvecklar svensk kärnkraft minskar tillgängligheten till världens renaste elmix och riskerar att behöva importera smutsig el. Det är inte att vara ett föredöme.

Anf. 52 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Statsministern inledde sitt anförande i debatten med att tala om polarisering och splittring. Jag tror att jag återger statsministern rätt när han sa att polarisering och splittring kan få fäste också här. Då undrar jag naturligtvis, herr talman, vilken sten som statsministern har bott under de senaste åren eller till och med de senaste decennierna. Sverige är i dag mer splittrat och mer polariserat än på mycket länge, sannolikt mer än någonsin åtminstone i modern tid.

Detta beror inte, herr talman, på att människor i vårt land har andra åsikter än Stefan Löfven, även om man kan få det intrycket när Stefan Löfven pratar, utan det beror på politik, usla prioriteringar och regeringens bristande verklighetsuppfattning eller åtminstone en verklighetsuppfattning som många människor i vårt land inte känner igen sig i. Det är därför vårt land splittras.

Vårt land splittras och polariseras därför att det fullständigt saknas ödmjukhet hos regeringen inför andra människors åsikter som inte stämmer överens med regeringens. Man har i decennier fört en fullständigt ansvarslös migrationspolitik. Stefan Löfven har inte varit något undantag fram till åtminstone 2015. Detta kombinerat med en kravlös integrationspolitik vill jag sammanfatta som splittringspolitik eftersom den leder till segregation och splittring.

En tandlös och naiv rättspolitik leder till minskat förtroende för rättssamhället och för samhället i stort, och det skapar splittring och polarisering. Det blir fullständigt obegripliga prioriteringar i politiken, som innebär att människor i vårt land som har arbetat och slitit i ett helt liv och betalat skatt inte får det de rimligen har rätt till på ålderns höst, medan människor som nyss har kommit hit och aldrig har bidragit med någonting får massor. Det skapar splittring och polarisering.

Anf. 53 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Det blir magstarkt när Sverigedemokraterna och Åkesson pratar om pensionärerna när han själv är med och inför ett jobbskatteavdrag som gör att pensionärerna får betala mer skatt.

Jag noterade att Jimmie Åkesson tog avstånd från det som skedde i Washington i förra veckan: Oavsett vad man tycker om valutgången ska demokratin skyddas. Rätt så.

Nu är det så att demokratin skyddas inte i första hand av polis och kravallstaket, utan det handlar om ord, handlingar och ledarskap.

Välj sida och förbered er för strid, kunde man läsa på SD:s officiella Twitterkonto förra veckan. Det betyder krig i riksdagen och i kommande valrörelse, skrev Åkesson i oktober.

Att inför följare och väljare påstå att det ska bli krig i riksdagen är inte riktigt demokratins språk. I det här skiljer Jimmie Åkesson ut sig bland de andra partiledarna. Jag undrar om Jimmie Åkesson tycker att det är rätt att använda den typen av retorik?

Anf. 54 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! ”Störtas skall det gamla – – – Upp till kamp – – – Sista striden det är.”

Jag är rätt säker, herr talman, på att statsminister Stefan Löfven sjunger detta minst en gång om året i samband med första maj. Sopa rent framför egen dörr, Stefan Löfven.

Jag är förmodligen den partiledare – det är kanske ingen merit – som historiskt har företrätt ett parti som har förlorat flest val någonsin. Jag har aldrig startat någonting eller ifrågasatt de valresultaten. Jag är inget problem.

Stefan Löfven har vunnit två val i rad, och han har gjort det här landet mer otryggt, mer splittrat och mer polariserat än någonsin. Stefan Löfven är ett problem.

Anf. 55 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Åkesson står fast vid att det hade varit bättre för USA och världen om USA:s president hade fått ett förnyat förtroende. Nomineringen till Nobels fredspris står kvar från Sverigedemokraterna, trots händelserna på Capitolium. Trots att, med Jimmie Åkessons egna ord, presidenten saknar många av de egenskaper som vi normalt sett betraktar som tillhörande mänskligheten borde han ha vunnit, säger Jimmie Åkesson.

Detta kan inte tolkas på annat sätt än ett försvar av Trumps hatiska retorik och den extrema polariseringen av samhället som hans presidentskap faktiskt har lett till. Det är ett fullständigt förakt för demokratin. Politik bygger på värderingar, och politik manifesteras i handling. Det gäller också Sverige.

Anf. 56 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Stefan Löfven sa tidigare i sitt anförande att vi ska undvika att kasta lögner på våra motståndare.

Rimligen kan man tycka att en politiker – i synnerhet en statsminister och regeringschef i vårt land – inte i varje debatt ska försöka fultolka och misstolka vad den politiska motståndaren säger. Men Stefan Löfven är svensk mästare på att fultolka och ljuga om vad andra har sagt.

Jag tror inte att vare sig det amerikanska samhället eller den del av världen, i synnerhet vår del av världen, som påverkas starkt av det amerikanska samhället gynnas av en vänsterliberal politik som vill öka invandring, tillåta mer illegal invandring, avkriminalisera illegal invandring eller på olika sätt föra en fullständigt absurd miljöpolitik som kommer att kosta biljoner. Det är det jag talar om, inte om en enskild person.

Anf. 57 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Pandemin slår hårt mot våra svenska företag. En bransch som är särskilt utsatt är restaurangbranschen. Enligt branschorganisationen Visita har minst 50000 människor drabbats av varsel och uppsägningar. Många krögare har fått se sina livsverk raseras.

Mitt i denna kris vill Jimmie Åkesson och Sverigedemokraterna höja restaurangmomsen med nästan 14 miljarder kronor. Det skulle enligt Sverigedemokraternas egen budgetmotion i höstas träda i kraft nu från årsskiftet.

Exakt på vilket sätt tycker Jimmie Åkesson att han värnar svenska jobb och företag genom att höja skatten med 14miljarder för en av de värst drabbade branscherna mitt i en brinnande kris? Hur kan Sverigedemokraterna vara så döva för företagens rop på hjälp?

Anf. 58 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Nu är det inte riktigt så enkelt. En budget är inte bara en post, utan det är fråga om flera olika saker. Vi har lagt fram en lång rad förslag som gör det billigare för människor att konsumera. Jag ska ärligt säga att jag inte tror att just den saken har särskilt stor betydelse.

När Annie Lööf talar om krogmomsen och samtidigt kopplar den till arbetstillfällen och arbetsmarknaden, tycker jag att Annie Lööf kan svara på hur det gick för Annie Lööfs egen politik när man sänkte krogmomsen. Hur många jobb skapade det egentligen? Det skapade inga jobb alls över huvud taget, påstår jag. Det är inte det som är det grundläggande, definitivt inte, i den pandemi som vi just nu lever under. Det handlar om människors möjlighet – fysiska möjlighet – att över huvud taget konsumera, att över huvud taget gå på restaurang. Så länge människor inte kan gå på restaurang förstår jag inte vad det spelar för roll hur krogmomsen är utformad.

Anf. 59 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Det är ett mycket intressant uttalande från Jimmie Åkesson att han inte ser värdet av sänkta kostnader för småföretag, att han inte ser värdet av sänkta kostnader över huvud taget, att det inte spelar någon roll för jobbskapande. Det är klart att det gör.

Det är också intressant att Jimmie Åkesson nämner de så kallade helikopterpengarna. Det är generell och ganska verkningslös bidragspolitik som kostar 82 miljarder och snarare för tankarna till helikopterrånet.

Sänkningen av arbetsgivaravgifter som Sverigedemokraterna också har i sin budget är temporär och tillfällig, men den höjda momsen på 14 miljarder är permanent.

Men nu var det inte det frågan handlade om, utan min fråga handlar om hur Sverigedemokraterna tycker att alla hårt kämpande småföretagare på landsbygden och i städer får det bättre av en höjd skatt på 14 miljarder. De 14 miljarderna betalar ju dessa småföretagare in till kassan. Detta mitt i en brinnande kris. Det är inte ansvarstagande, Jimmie Åkesson. Det är öppet förakt mot Sveriges små företag – i hela landet.

Anf. 60 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Sveriges småföretagare och andra hårt kämpande knegarföretagare runt om i landet får det bättre genom att vi sänker arbetsgivaravgifter och framför allt tar bort den allmänna löneavgiften, att vi minskar sjuklöneansvaret, att vi gör en lång rad åtgärder som man faktiskt på riktigt efterfrågar.

De flesta småföretag i det här landet efterfrågar inte lägre krogmoms, och lägre krogmoms är inte i första hand riktad till att sänka kostnaderna för det enskilda företaget. Krogmomsen sänker ju kostnaden för den som betalar för maten, det vill säga för mig och Annie Lööf när vi går ut och äter. Då kan man fråga sig:

Har maten blivit billigare så att man har stimulerat efterfrågan sedan regeringen som Annie Lööf ingick i sänkte krogmomsen? Nej, det har den inte.

Har det skapat fler arbetstillfällen? Nej, det har det inte gjort.

Det är det som är problemet här – att alliansregeringen sänkte momsen. Vi vill återställa den därför att det var en ineffektiv åtgärd. Men våra satsningar på små och medelstora företag kan ingen ifrågasätta.

Anf. 61 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! I centrum av coronakrisen står äldreomsorgen. De allra flesta som har dött bodde på äldreboenden eller hade hemtjänst. Varje enskilt fall är en människa – någons älskade, en mormor eller en farfar. Många har dött ensamma utan en anhörig vid sin sida.

Vänsterpartiet lade i förra veckan fram ett förslag i finansutskottet på en mångmiljardsatsning på äldreomsorgen för att öka bemanningen och antalet fasta tjänster för att fler i äldreomsorgen ska kunna räddas under pandemin. Sverigedemokraterna röstade mot förslaget och stoppade därmed denna stora satsning på äldreomsorgen.

Det låter väldigt mycket från Sverigedemokraterna, men i handling är det alltid fler och fler neddragningar i äldreomsorgen.

Jimmie Åkesson! Hur kan du försvara att Sverigedemokraterna mitt i en coronakris stoppar förslaget på mer pengar till äldreomsorgen?

Anf. 62 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Mer pengar till äldreomsorgen har vi nog föreslagit i varenda budget som vi lagt fram i den här församlingen.

Jag tror att det är väldigt viktigt att kommunerna får mer resurser för att kunna prioritera äldreomsorgen. Som Nooshi Dadgostar mycket riktigt påpekade i ett tidigare replikskifte är det ofta äldreomsorgen som får vika när man får sparbeting och sparkrav i kommunen, och det är ett oerhört problem. Men lösningen just nu är kanske inte att panikanställa ännu fler människor i äldreomsorgen.

Problemet under pandemin har ju varit att få människor som inte kan svenska att följa basala hygienrutiner. Problemet har varit en alldeles för stor omsättning av personal. Problemet har varit brist på sjukvårdskompetens i den kommunala äldreomsorgen. Det är det som är problemet här, och det löser man inte med det förslag som Vänsterpartiet har lagt fram.

Jag kan också säga att vi ska lägga en massa pengar på allt som är gott och fint. Men det måste göra någon nytta, annars finns det ingen poäng med det.

Anf. 63 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna säger det de säger i alla kommuner som de styr: Det spelar ingen roll med pengar. Vi behöver inte mer resurser. Det är bara alla andra som är betjänta av mer resurser. Äldreomsorgen ska göra en massa annat men inte ha resurser.

I alla de kommuner som Sverigedemokraterna är med och styr – Bromölla, Hörby, Sölvesborg, Bjuv – är det neddragningar, neddragningar och neddragningar i äldreomsorgen. De äldres varma mat byts ut mot kall mat. Ni tar bort nattbemanningen. Ni säljer ut kommunala äldreboenden för att kontraktera dåliga privata som är kända för vanvård och försämrad anställningstrygghet. Detta sker i kommun efter kommun som Sverigedemokraterna är med och styr.

Det som har skett nu är att Sverigedemokraterna har stoppat en mångmiljardsatsning på äldreomsorgen som skulle ha lett till fler anställda och fler räddade äldre. Varför var det så viktigt att stoppa den satsningen?

Anf. 64 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna har ju tyvärr aldrig haft makten i det här landet. Det har förvisso inte Vänsterpartiet heller haft i formell mening, men man har haft ett oerhört inflytande över politiken inte minst under de perioder då vi haft en socialdemokratisk regering.

Då är det lite förvånande att äldreomsorgen, trots Vänsterpartiets fantastiska politik, är så pass drabbad som den är och så eftersatt som den är. Jag har rimligen inget ansvar för det. Det har rimligen Vänsterpartiet och de regeringar och regeringars stödpartier som format den äldreomsorg som vi har i Sverige i dag, inte jag.

Jag kan bara beklaga detta. Jag har år efter år påpekat en lång rad brister inom äldreomsorgen, inte minst kopplat till resursbehov. Men det Nooshi Dadgostar tar upp här handlar om att skjuta till ytterligare resurser nu. Jag har inga problem med det, men det handlar inte i första hand om att skjuta till resurser. Det handlar om att långsiktigt lösa de strukturella problem som finns i äldreomsorgen och som har gjort att så många människor nu har dött i förtid, sannolikt helt i onödan.

Anf. 65 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Herr talman! Det här sista blev lite Alice i Underlandet.

Jag tänkte först prata om polariseringen. Det är viktigt att vi motverkar den och att vi löser riktiga problem, för det som föder extremism på alla sätt är att människor känner att ingenting händer med grundläggande samhällsproblem.

Men, herr talman, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna har gjort upp tillsammans mängder av gånger. De samarbetar i finansutskottet för att komma fram med egna budgetar, inte minst till Sveriges regioner och kommuner med det offentliga. Ni har ju ett samarbete. Nu låter det som att ni inte gör någonting tillsammans, men Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna samarbetar de facto i parlamentet i dag.

Min fråga till Jimmie Åkesson rör dock detta med att vi ska lösa problem. Sverige behöver efter krisen satsa på digitalisering. Vi måste fokusera på jobben. Vi måste ha en integrationssatsning av aldrig tidigare skådat slag. Då måste man vara smart med skattepengarna genom att sänka skatter för företag och sänka skatten på jobb.

Men Jimmie Åkesson vill att det ska regna pengar. Vi hörde här förut att 82 miljarder ska hällas ut till alla människor, oavsett inkomst. Är det smart att använda pengarna på det sättet?

Anf. 66 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tror det. Annars hade vi inte lagt fram det förslaget. Det beror naturligtvis på att vi har en exceptionell situation.

Alla har under hela denna kris talat om behovet av att vidta extraordinära åtgärder för att kunna återstarta Sverige. Vilka är då alla dessa extraordinära åtgärder? Jo, det är ett nytt jobbskatteavdrag, och det är någon sänkt arbetsgivaravgift. Det är det gamla vanliga. De gamla punkterna betas av på de gamla partiernas önskelistor. Det är ju ingen rivstart för Sverige när vi ska återstarta ekonomin eller samhället.

En rivstart för Sverige skulle kunna vara till exempel att varje medborgare i vårt land får en summa pengar för att kunna gå ut och konsumera. Sätt sprätt på tio tusen spänn! Handla i din lokala restaurang eller butik! Och så vidare för att rädda företagen och rädda jobben.

Jag är alldeles övertygad om att det är långt mer effektivt än långsiktiga strukturella åtgärder, som alla andra partier i den här församlingen har föreslagit. De löser saker på sikt, säkert, men inte här och nu när vi behöver en rivstart.

Anf. 67 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Herr talman! Liberalerna förbehåller sig rätten att tro att vi måste jobba strukturerat och långsiktigt, och då krävs det sänkta skatter för företag, inte minst små företag. Det är detta som är vägen framåt: att se till att vi har en bolagsbeskattning och en beskattning på personaloptioner som gör att människor vågar satsa och investera i Sverige.

Det är jätteviktigt med cykelhandlare, jeanshandlare och lanthandlare, för den delen. Men det är också viktigt att de stora företagen kan växa fram, de nya techbolagen. Vi ska ha fler Spotify och Klarna. Då krävs fokus på sänkta skatter för att de ska investera i Sverige men också naturligtvis att vi har en utbildning i världsklass.

Jag tror att vi kan använda våra resurser betydligt bättre än till att ge Jimmie Åkesson och Johan Pehrson 10000 kronor var att göra vad vi vill för, kanske gå och handla i en restaurang på Drottninggatan. Detta är också viktigt, men det hjälper inte om du samtidigt höjer momsen, som man var inne på i en tidigare debatt.

Anf. 68 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! Det sista var väl en logisk kullerbytta, men vi släpper den. Vi kan ta det sedan.

Detta är, återigen, strukturella förslag. Jag köper många av dem. Det är klart att vi behöver ha ett bättre företagsklimat. Det är klart att vi behöver sänka kostnaderna för företag för att anställa och driva sin verksamhet. Jag köper detta. Men det är inte det som på riktigt kommer att återstarta ekonomin.

Man säger att man som en återstartsåtgärd minsann sänker skatten för människor, till exempel låginkomsttagare, vilket man gjort. Det är jättebra att folk får några hundralappar extra i månaden, men det är inget som återstartar ekonomin. Långsiktigt är det säkert bra åtgärder, men det är inget som återstartar ekonomin.

Jag säger det fortfarande: Sverigedemokraterna är det enda parti i Sveriges riksdag som på riktigt har lagt fram en återstartsbudget, med ett riktigt återstartsförslag. Det må finnas olika uppfattningar om huruvida detta är effektivt eller inte. Men faktum är, och det visar också den ekonomiska vetenskapen, att pengar som man får på detta sätt tenderar man att spendera i högre utsträckning än att spara. Därför tror jag att detta är mycket bättre på kort sikt, som en återstartsåtgärd, men långsiktigt ska vi inte strössla pengar över folk – det säger sig självt.

Anf. 69 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Häromdagen lyssnade jag till Jimmie Åkesson, som sa att han nog skulle föredra Trump som president, trots Trumps vägran att erkänna valresultatet och hans uppvigling till stormning av den amerikanska kongressen, då hans anhängare satte upp en galge utanför byggnaden och skanderade att man ville hänga vicepresidenten, som Trump pekat ut som en svikare. Motivet till att Jimmie Åkesson föredrog Trump skulle vara att han ändå stod närmare de konservativa idéer som SD känner sig hemma med.

Nu undrar jag: Vilka konservativa idéer? Är det abortmotståndet? Är det att dra sig ur Parisavtalet? Är det klimatförnekandet? Är det att riva upp en sjukförsäkring för alla? Är det att kalla medier för fake news? Vilka idéer är det som är så bra så att Åkesson tycker att man kan ha överseende med det som har hänt de senaste dagarna?

Anf. 70 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tycker ändå att detta är lite anmärkningsvärt. Jag svarar gärna på det där, och är man genuint intresserad av vad jag tycker kan man till exempel läsa på min Facebooksida. Där har jag varit ganska utförlig kring dessa saker.

Men detta är lite anmärkningsvärt, tycker jag. Vi har två regeringspartier, och båda regeringspartiernas partiledare har stått i denna talarstol och begärt replik på mig. Båda vill prata om helt andra saker än det som rör deras egna misslyckanden. Båda vill prata om problem i en helt annan del av världen, någon helt annanstans.

Jag tror ärligt talat, fru talman, att väljarna i Sverige förväntar sig att man i stället tar itu med det egna ansvar man har och de problem man själv har skapat. Folk skjuts på gatorna i Sverige i dag. Barn våldtas, rånas och förnedras. Människor dör i vårdköer för att de inte hinner få den vård de behöver. Och här står båda regeringspartierna och väljer att prata om ett val på andra sidan Atlanten. Jag tycker att det är fullständigt oproportionerligt och märkligt.

Anf. 71 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Jag noterade att Jimmie Åkesson ägnade avsevärd talartid åt att prata om Trumps och andra åsiktsyttrares rättigheter att fritt framföra desinformation på Twitter. Samtidigt har Jimmie Åkesson själv sagt att han gärna vill lägga ned P3, som han tycker är en skitkanal. Den före detta riksdagsledamoten Linus Bylund, som

kallade journalister för nationens fiender, satte ni i Sveriges Radios och SVT:s ägarstiftelse förra året.

Vi vet att undergrävandet av fria medier och sakliga fakta kan spridas och fungera som en gnista för den här typen av upplopp och undergräva förtroendet för demokratin. Jag undrar vilket ansvar Jimmie Åkesson känner för att stoppa spridandet av desinformation från sin egen riksdagsgrupp, som också har twittrat vidare desinformation? Vilket ansvar känner Jimmie Åkesson, som ledare för ett av de större oppositionspartierna, för att skydda fria medier?

Anf. 72 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! Ett: Åsikter som inte stämmer överens med Isabella Lövins, Miljöpartiets eller Socialdemokraternas är inte alltid desinformation. Detta är en viktig poäng.

Två: Var någonstans var Isabella Lövin och hennes miljöparti och regering när vänsteranhängare till exempel försökte storma Vita huset i somras, eller när man från vänsteranhängares sida ockuperade senaten för ett par år sedan i samband med att en ny domare skulle sväras in i högsta domstolen i USA? Var någonstans var Isabella Lövins indignation då? Det är ett sådant totalt hyckleri i denna debatt att man inte tror att det är sant.

På vilket sätt kan man tala om fria medier när enskilda multinationella bolag och företagsledare i en helt annan del av världen kan stänga ned en svensk webbtidning? Det är märkligt att regeringen inte reagerar starkare på detta. Det gör man inte för det drabbar inte dem; det drabbar oss.

Anf. 73 ANNIE LÖÖF (C):

Fru talman! Händelserna i Washington förra veckan visar vad som döljer sig i den främlingsfientliga populismens välslipade retorik: våld, hat och förakt mot demokratin och det öppna samhället. Denna rörelse finns även i Sverige, och man menar vad man säger. Det är därför det är så allvarligt när politiska ledare som Jimmie Åkesson, trots attacken på Capitol Hill, inte fullt ut kan ta avstånd från Donald Trumps presidentskap.

Låt oss inte låtsas som att vi inte ser och inte förstår detta. Låt oss aldrig tystna i kampen för ett anständigt, öppet och demokratiskt samhälle. Att inte vara tyst, att inte förhålla sig neutral, att inte låta bli att ta ställning utan att i stället klart och tydligt stå upp för rättsstaten och demokratin, mot aggressiva högerpopulister, är otroligt viktigt.

Förutom det mest grundläggande, att värna den liberala demokratin, måste vi också se till att ta Sverige ur coronapandemin, göra allt vi kan för att begränsa smittspridningen och rädda liv, använda pandemilagen effektivt och offensivt, värna våra riskgrupper och vaccinera så många som möjligt så snabbt som möjligt. Vi måste se till att våra företag överlever krisen och får det stöd de har rätt till, här och nu, och att rädda människors jobb.

Allt detta kräver ett handlingskraftigt, tydligt ledarskap – att vi blir fler som tar initiativ till att ligga ett steg före snarare än ett steg efter. Ännu finns tid för bättring, även om den är knapp. Det är tid att blicka framåt, ta oss igenom krisen, värna rättsstaten och försvara den liberala demokratin – inte vara neutrala eller tysta utan bygga ett Sverige som är starkt, grönt och företagsamt för en ljusare framtid.

Anf. 74 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Coronakommissionen riktar mycket skarp kritik mot det svaga anställningsskyddet i äldreomsorgen. Att så många har timanställningar i hemtjänst och på äldreboenden har lett till att smittspridningen har kunnat förvärras. Fler äldre kan ha avlidit för att skyddet var för svagt. Det är svårt att sjukskriva sig när man har en otrygg anställning, och fler personer behöver besöka den äldre i stället för ett mindre antal fast anställda.

Alla som har följt svensk politik vet ju att Annie Lööfs hjärtefråga är att försämra anställningstryggheten för Sveriges löntagare.

Kommissionen har det absolut starkaste kravet just på denna punkt. De kräver att regeringen ser till att arbetsgivarna förbättrar anställningstryggheten och personalkontinuiteten i äldreomsorgen.

Vad ska Centerpartiet göra för detta?

Anf. 75 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Det som Nooshi Dadgostar lyfte upp är helt centralt. Vi vill inte bara göra framåt, utan vi har redan gjort.

Det är oerhört viktigt med fler fasta anställningar inom äldreomsorgen. Av den anledningen har vi tillsammans med regeringen genomfört ett omsorgslyft som innebär att vi satsar specifika pengar för att se till att till exempel vårdbiträden och undersköterskor ska få fasta anställningar. Det är en oerhört viktig del för att uppvärdera de yrkena men också att satsa på dem för att öka tryggheten, både inom äldreomsorgen och för dem som enskilda personer.

En annan viktig del handlar om karriärsteg inom vård och omsorg. Även det är ett område som vi arbetar med. Det ska finnas möjlighet att vidareutbilda sig för såväl undersköterskor och vårdbiträden som sjuksköterskor. Även där satsas det pengar. Och här är det ett gemensamt ansvar från riksdagen men också från regioner och kommuner som är arbetsgivare att ge medarbetare så bra villkor som möjligt.

Anf. 76 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Jag noterar att Annie Lööf inte med ett ord berör det som partiet står för, nämligen att försämra anställningstryggheten.

Hela frågan om lagen om anställningsskydd har ju hela den här mandatperioden handlat om att försämra människors trygghet på jobbet, vilket är Centerpartiets hjärtefråga. Det har nu lett till att smittspridningen i äldreomsorgen har kunnat förvärras. Men jag hör ingen självkritik från Centerpartiet, vilket jag menar är mycket allvarligt. Ska ni fortsätta med den här politiken?

Vi vet också att trångboddhet kan ha spelat roll för smittspridningen. Många personer i en och samma lägenhet gör att det blir svårt att hålla avstånd. Det kan ha lett till att fler har fått smittan och att fler som jobbar i omsorgsyrkena kan ha blivit smittade. Ändå tänker Centerpartiet gå fram med förslag om att kraftigt höja hyrorna för människor som bor i hyresrätt i Sverige i dag. Är det vägen framåt för Sverige, Annie Lööf?

Anf. 77 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Jag svarade faktiskt på frågan i det första replikskiftet. Sedan kanske det inte var det svar som Nooshi Dadgostar ville höra. Men jag kan också svara på det som handlar om arbetsrätten och de förhandlingar som vi har haft kring LAS.

Det som parterna nu har landat i innebär just att det tillfälligt anställda vårdbiträdet också får del av viktig kompetensutveckling och omställning. Det är också därför som fackförbundet Kommunal har ställt sig bakom detta och tycker att det är viktigt.

Det innebär också att vikariat och tillfälliga anställningar inte kan utnyttjas alltför länge, utan man ska erbjudas fast anställning tidigare. Det är också en viktig del i de förhandlingar som parterna har haft, och som vi nu tillsammans med regeringen ska genomföra. Det handlar om att skapa flexibilitet för småföretagen men också att öka tryggheten och omställningen för landets anställda.

Anf. 78 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! De senaste åren har det i svensk politik alltmer utkristalliserats två olika linjer i synen på skogsbruket och de gröna näringarna.

På den ena sidan finns Kristdemokraterna och Moderaterna, som vill att staten ska erbjuda fler möjligheten att äga och bruka en bit skog och som ser bioenergi som en viktig del i klimatarbetet. På den andra sidan finns den rödgröna regeringen, som har tagit emot en utredning som vill förbjuda brukandet av skog till ett värde av 225 miljarder.

Vart sjätte jobb inom skogsnäringen hotas, samtidigt som man för bara några veckor sedan i denna kammare inte uteslöt att godkänna EU-klassificeringen av bioenergi som ett icke hållbart energislag.

Min fråga, fru talman, till Annie Lööf är om hon kommer att stödja denna regering, även om den går vidare med sin skogslinje, eller om hon kommer att ansluta sig till den borgerliga linjen.

Anf. 79 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Jag välkomnar Ebba Buschs uppvaknande i skogsfrågor och de gröna näringarna.

Det här är frågor som Centerpartiet har drivit i decennier. Vi står upp för en offensiv skogspolitik där man brukar utan att förbruka. Vi har slagits, ofta ensamma, inom ramen för alliansregeringar men också på Europanivå. Vi har stått upp för behovet av att använda skogen, att få fart på bioekonomin, att få mer biobränsle i tanken och att faktiskt bruka utan att förbruka. Detta är en grundläggande del där vi jobbar med både frihet och ansvar i skogspolitiken.

Vi har också, tillsammans med regeringen, fått på plats den stärkta äganderätten i skogen. Jag är medveten om de förslag som har lagts på bordet. De kommer inte att genomföras. Detta var en av de viktigaste punkterna för Centerpartiet i januariavtalet, och den ska det levereras på. Äganderätten ska stärkas, skogsbruket ska utvecklas och vi ska göra ökade uttag från den svenska skogen för att ställa om i grön riktning.

Anf. 80 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Jag känner väl till Centerpartiets engagemang för skogsnäringen. Vi har också det engagemanget, även om det kanske hörs mer från oss om till exempel äldreomsorg och sjukvård. Men det är just för att jag känner till ert engagemang i skogsnäringen som jag ställer frågan, för jag är genuint förundrad över varför Centerpartiet inte har skaffat tillräckliga garantier för att regeringen inte ska fortsätta med denna fientliga politik för svenskt skogsbruk och de gröna näringarna.

Annie Lööfs egen talesperson i dessa frågor menar att regeringen har visat sig vara ovillig att agera för att skydda svensk skogsnäring. Och man har tagit fram den här utredningen som hotar skog till ett värde av 225 miljarder.

Jag undrar var gränsen går, för senast förra veckan och den här veckan har det varit otydligt från regeringen. Kommer ni att säkerställa att man sätter stopp för detta från de rödgröna?

Anf. 81 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Centerpartiet har fått igenom en oerhört viktig punkt i januariavtalet. Det handlade om att stoppa inventeringen av nyckelbiotoper. Det handlade om att stärka äganderätten till skogen. Det handlade om att markägare ska få ersättning. Alla dessa delar har Centerpartiet hörts i medier om men har också drivit offensiva förslag i riksdagen om. Vi fick också regeringen att tillsätta utredningen om detta.

Vi kommer bara att ställa oss bakom och genomföra förslag som går i den riktningen. Vi kommer inte att medverka till att gå emot januariavtalet, och jag är en sådan som bara förhandlar en gång.

Detta är tydliga vinster för den svenska skogspolitiken och för Centerpartiet. Det kommer också regeringen att behöva leverera på.

Anf. 82 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! Vi har nu fått höra både från regeringen och från de borgerliga partierna att de förstår vilket lidande katastrofen i äldreomsorgen har orsakat. Men varför är ingen beredd att göra något åt det? Varför händer det ingenting nu?

Att ha beredskap för framtida kriser måste innebära att vården och omsorgen i alla våra städer och samhällen är så robusta att de har förmågan att hantera oförutsedda händelser, som en pandemi, med hög bemanning, fast anställd personal och färre utförare.

Att arbeta hemifrån fungerade inte för vård- och omsorgspersonalen, som mitt under pandemin fick åka på överfulla bussar, tunnelbanor och spårvagnar. För få anställda i äldreomsorgen gjorde krishanteringen extremt svår. De äldre dog utan en nära anhörig vid sin sida. Personal fick själva kämpa för att få skyddsutrustning. Med rädsla för den egna och familjens liv och hälsa fortsatte många att gå till arbetet.

Regeringen och januaripartierna har gång på gång sagt nej till Vänsterpartiets förslag till lösningar på dessa problem. Så vad har regeringen gjort? Vad gjordes för att omsorgspersonalen inte skulle bli smittad på väg till och från jobbet? Vad gjordes för att överbrygga de samordningsproblem som uppstår när det finns så många privata

utförare? Vilka resurser tillfördes för att bemanningen skulle vara tillräckligt hög för att kunna isolera smittade vårdtagare? Vad gjordes för att både sjukvårds- och omsorgspersonal skulle få rätt skyddsutrustning? Vad gjordes för att minska antalet visstidsanställda?

Äldre blir fortfarande smittade på våra äldreboenden i dag. Det är fortfarande nedskärningshot riktade mot vården och omsorgen. Nu krävs det handling för att förhindra att något liknande återigen händer i Sverige.

Anf. 83 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Några av de värsta brotten mot mänskligheten i modern tid har begåtts av kommunistiska regimer. Miljontals människor har dödats, torterats, fängslats och förföljts.

Trots kommunismens mörka historia tycks vissa vänsterpartister ha svårt att ta avstånd. Företrädare hyllar diktaturer som Venezuela, regelbundet hålls manifestationer till förmån för diktaturen Kuba och många medlemmar kallar sig öppet kommunister.

Med detta som bakgrund var det därför intressant när Nooshi Dadgostar i *Ekots lördagsintervju* i P1 fick frågan vad hon ansåg om kommunism. Hon svarade att hon inte kallade sig kommunist utan vänsterpartist. Hon kunde dock inte ge ett enda exempel på något som var fel med kommunismen.

Jag tänkte därför ge Nooshi Dadgostar en ny chans efter public service-kanalens fråga: Vad är fel med kommunismen?

Anf. 84 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Jag beklagar att Annie Lööf väljer att feltolka mitt intervjusvar så mycket. Det var på inget sätt så att jag inte kunde förklara det. Jag var mycket tydlig.

Jag gick med i Vänsterpartiet långt efter det att Vänsterpartiet lämnat den typen av politiska idéer och fantasier bakom sig. Jag gick med för att jag står upp för mänskliga rättigheter, yttrandefrihet och alla viktiga grundbultar i ett demokratiskt land. Jag kommer alltid att stå upp för dem, både i Sverige och i hela världen.

Jag tycker att Annie Lööf ska vara glad för det.

Anf. 85 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Även om Vänsterpartiet lämnat det bakom sig verkar detta arv fortfarande vara ett känsligt ämne.

I min värld är det en ganska enkel fråga. I *Ekots lördagsintervju* ställdes en öppen fråga, men jag hör fortfarande inte i svaret från Nooshi Dadgostar vad det för fel med kommunismen. Hon svarade inte i intervjun, och hon svarar inte heller nu.

Det finns ändå ett antal företrädare för Vänsterpartiet som betecknar sig som kommunister. Om Nooshi Dadgostar tycker att det är fel med kommunism, vad tycker hon om att andra företrädare för partiet öppet betecknar sig som kommunister?

Anf. 86 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Det är en verklighetsbeskrivning jag inte håller med om. Detta har Vänsterpartiet lämnat bakom sig för länge sedan, och jag gick med i partiet långt efter det.

Precis som jag tydligt sa kommer jag aldrig att acceptera inskränkningar i yttrandefrihet och mänskliga rättigheter. Det är därför jag har gått med i Vänsterpartiet.

Jag vet att den halva miljon människor som röstar på Vänsterpartiet tänker likadant, och det är därför de röstar på oss.

Jag tycker att man ska visa respekt för den stora mängd människor som i dag röstar på partiet för att de vill ha större satsningar på välfärden, på trygghet på jobbet, på ökat bostadsbyggande och på bättre klimatpolitik.

Det är detta Vänsterpartiet står för, och jag tycker att Annie Lööf borde visa att det är bra att vi håller med varandra i dessa frågor.

Anf. 87 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Jag vill hänga på det här med äldreomsorgen. Pandemin kräver att vi förändrar vår syn på omsorgen av våra mest sköra äldre.

Liberalerna tycker att det ska få anställas läkare inom omsorgen. Är det något som Vänsterpartiet kan tänka sig att stödja?

Om vi ska en bra kvalitet i omsorgen och resurser att betala bra löner, vidareutbilda och bekosta det äldreomsorgslyft som Liberalerna är med och genomför krävs god tillgång på skattemedel.

En viktig del i detta är svensk industri. Hur ser Vänsterpartiet på att vi i dag har ett stort problem med att försörja stora delar av Sverige med el? Vi har produktion men bristande kapacitet och bristande effekt, och det leder till färre investeringar.

Anf. 88 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Jag är glad att Johan Pehrson lyfter upp frågan om äldreomsorgen. Jag instämmer helt i Coronakommissionens slutsats att vi behöver satsa mer på utbildning för äldreomsorgens personal. Det är inget enkelt jobb att arbeta med äldre och demenssjuka.

Vi tycker att kommunerna ska få ytterligare befogenheter att till exempel anställa. Detta ska man titta på.

När det gäller svensk industri kommer Vänsterpartiet aldrig att genomföra en politik som på något sätt hotar dessa arbetstillfällen och det viktiga svensk industri gör. Vårt land är byggt på industrin, skogen, stålet och vattenkraften.

För att Sverige inte ska fastna i obsolet och alldeles för dyr el kommer vi att vilja satsa på det förnybara, för det är framtiden. På så sätt kan vi upprätthålla industrin också på sikt i Sverige. Det är en viktig fråga för Vänsterpartiet.

Anf. 89 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Det är en bra ingång, Nooshi Dadgostar.

Såväl under som efter pandemin är elektrifiering och automatisering tillsammans med klimatsmart elproduktion centralt för Liberalerna. Ska Sverige kunna betala för sina elvägar, ställa om, ta det sista steget bort från det fossila samhället och bli klimatneutralt eller helst ha negativa utsläpp är det viktigt med en bra elproduktion. Det är självklart viktigt med sol och vind, men den svenska kärnkraften måste få utvecklas i en modern riktning. Det är en viktig del för att reglera tillgången på el i Sverige.

Elen är en del av välfärden. Elen är viktig i sjukvården, och den är viktig i äldreomsorgen för att våra äldre inte ska frysa och få varm mat.

Därför skulle jag vilja att Vänsterpartiet omprövar sin syn på att producera en el som är effektiv och klimatsmart.

Anf. 90 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Johan Pehrsons problem är att verkligheten har sprungit förbi honom. Vi ser en utveckling som gör att vi behöver satsa mer på det förnybara, för det är framtiden.

Vi ser i dag en kärnkraft som börjar bli alldeles för gammal och dyr. Vi kan plötsligt stå i en situation där vi inte kan leverera el till vår industri för att vi har förlorat i utvecklingen och inte satsat framåt.

På grund av de stora avregleringarna av elnätet har elpriserna för hushållen stuckit iväg. Jag hoppas därför att jag och Johan Pehrson tillsammans kan återreglera elnätet och sätta ett tak för elnätsavgiften. I dag har vi en situation där stora oligopolföretag tar ut enorma avgifter av vanliga villaägare i Grums och Ljungby. Detta tror jag är det viktiga för hushållen – och industrin.

Anf. 91 EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Den första slutsatsen i Coronakommissionens delrapport löd: Den enskilt viktigaste faktorn bakom de höga dödstalen i äldreomsorgen är den allmänna spridningen i samhället.

De brister i äldreomsorgen som kommissionen pekar på var anledningen till att vi tillsatte en stor äldreutredning för sex år sedan. Denna utredning skulle jobba med just de brister som Coronakommissionen nu har påtalat. Men vi förlorade valet 2014, och den S-ledda regeringen lade ned Äldreutredningen, utan att ens ha tagit del av dess arbete.

De höga dödstalen är inte bara tal; det handlar om människor som var någons mamma, pappa, morfar eller farmor.

Det är på deras vägnar som vi nu måste ställa frågan: Varför lades Äldreutredningen ned, och vad gjordes i stället? Löfven motiverar nedläggningen med att de behövde byta inriktning. Men de bytte inte inriktning, utan de drog i reformbromsen. Väldigt lite har hänt. Det är ett sexårigt svek mot Sveriges äldre.

Den snabbhet med vilken äldreministern armbågade sig in på Coronakommissionens presskonferens hade behövts

i äldrepolitiken. Den äldrelag som utlovas leda till förbättringar efter nästa val hade behövts mycket tidigare, och den hade kunnat vara på plats sedan länge om regeringen bara hade velat.

Löfven säger att äldreomsorgen behöver mer pengar. Vi har i våra skuggbudgetar avsatt mer pengar än Socialdemokraterna till äldreomsorgen. Ni har alla har hört oss kristdemokrater här genom åren och vet vilka som alltid lyfter upp frågor om våra äldre och om äldreomsorgen. Landets äldre vet var de har oss. Frågan nu är: Var har de er andra?

Anf. 92 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! Kristdemokraterna må vara i opposition i den nationella politiken men är med och styr i många kommuner och regioner runt om i landet. Detta innebär att Kristdemokraterna har väldigt stora möjligheter att fatta beslut och driva igenom politik som gör skillnad för människor och får stora konsekvenser i människors vardag. Man har inte minst ett stort ansvar för äldreomsorgen runt om i landet.

I år får kommunerna över 40 miljarder kronor – totalt, inte bara till äldreomsorgen – som ska betalas ut för att stärka välfärden. I kommuner som exempelvis Huddinge och Danderyd och många fler än så är Kristdemokraterna nu med och sänker skatten och/eller avstår från att investera i äldreomsorgen. Är detta att ta ansvar för äldreomsorgen, Ebba Busch?

Anf. 93 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Svaret är: Det beror på vad utfallet blir för de äldre, för det är innehållet och hur verkligheten blir för dem som äldreomsorgen finns till för som är det avgörande.

Jag kan ha förståelse för att en del kommuner väljer att sänka skatten. Vi vet att dessa skattesänkningar når barnfamiljer och också låginkomsttagare, i kontrast till den skattepolitik som Stefan Löfven har drivit, som bara har riktat in sig på dem med de allra högsta inkomsterna.

Vi har lagt mer än vad regeringen Löfven har gjort på äldreomsorgen, men framför allt har vi lagt fram fler reformer som skulle innebära förbättrade arbetsvillkor för dem som arbetar i äldreomsorgen och en tydlig nationell styrning för att minska antalet delade turer och säkerställa färre medarbetare per chef till exempel. Många av förslagen har man sagt nej till. Till och med i brinnande pandemi sa statsministern nej till en nationell satsning på att omvandla deltider.

Anf. 94 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! Ebba Buschs problem här är att vi från statligt ser till att rejält med resurser förs ut till kommunerna för att användas i välfärden men att man ute i några kommuner sitter och hellre sänker skatten och låter bli att investera. Det är detta som är problemet.

Låt mig dock ge några positiva exempel. I Filipstad ökar man grundbemanningen inom hela äldreomsorgen och förverkligar rätten till heltid. Där utbildas personal till undersköterska på betald arbetstid.

I Härnösand blir löftet om heltid som norm verklighet, samtidigt som man avskaffar delade turer inom äldreomsorgen. I Avesta anställer man fler i hemtjänsten och ökar takten i att utbilda personal inom hela äldreomsorgen. Fler blir undersköterskor och så vidare.

Detta är prioriteringar som görs här och nu och som gör skillnad för människor. Tycker Ebba Busch att dessa exempel vore något att ta efter?

Anf. 95 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Det korta svaret på statsministerns fråga är ja. Flera av dessa reformer är mycket bra. Men jag undrar om statsministern nu äntligen tänka sig en tuffare nationell styrning av äldreomsorgen där man öronmärker pengarna och ser till att det är omöjligt för kommunalråd på lokal nivå, oavsett om de är S-märkta eller KD-märkta, att lägga pengarna på skrytbyggen, till exempel badhus, eller göra skattehöjningar eller skattesänkningar som inte är motiverade när landets äldre står utan äldreboendeplatser och när vårdpersonal inte har de resurser och de arbetsvillkor som de behöver.

Den nationella styrningen hade Stefan Löfven kunnat börja med redan för sex år sedan. I stället valde Stefan Löfven att begrava den äldreutredning som hade konkreta reformer för att göra skillnad. Den hade behövts då, den hade behövts under pandemin och den behövs nu. Nu begraver man den till efter nästa val. Detta är ett svek mot landets äldre.

Anf. 96 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Det gångna året innehöll många oväntade inslag. Ett sådant var att Ebba Busch kom ut som motståndare till både utvecklat rutavdrag, LAS-reformer och sänkta skatter. Just detta var nämligen, enligt retoriken i hennes jultal, det som har inskränkt friheten i det Värnamo som Centerpartiet och Kristdemokraterna har styrt tillsammans i decennier.

Att Kristdemokraternas ekonomiska politik var så kraftigt vänsterlutad förvånar ändå. Ebba Busch går till frontalangrepp mot sänkta marginalskatter, rut och arbetsmarknadsreformer. På vilket sätt är det borgerlig politik att vara motståndare till fler och starkare företag och till att människor som jobbar hårt också ska få mer pengar kvar i plånboken?

Anf. 97 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Det är det inte. Det är bra borgerlig politik på den ekonomiska sidan. Kritiken har gällt det faktum att Centerpartiet stöttar en regering som inte har en hållbar plan för hur man ska säkerställa att rätt och lag och ordning gäller i alla delar av Sverige och att Centerpartiet inte har en självkritik kring det tidigare borgerliga styret på nationell nivå, som många gånger lade alldeles för mycket tid och kraft enbart på reformer inom till exempel ekonomi.

Rutavdraget var rätt och riktigt, och vi stöttar det. Men vi konstaterar också att Centerpartiet nu i prioriteringar i budgetförhandlingar ofta åter hamnar med en tung slagsida mot den sortens reformer och har en avsaknad av reformer för äldreomsorg och sjukvård. I det här fallet har

det drabbat orter som Värnamo, där vi är med och styr. Att man från nationell nivå inte har prioriterat rättspolitiken tillräckligt tydligt har drabbat orter på lokal nivå.

Anf. 98 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Efter Ebba Buschs exposé över regeringens tillkortakommanden tänker jag mig nog ändå att vi åter landar i Värnamo, där Centerpartiet och Kristdemokraterna framgångsrikt har styrt i decennier. Låt mig säga så här: Ebba Buschs jultal och angrepp på Värnamo har inte direkt mötts av applåder från de lokala kristdemokraterna. Sänkta skatter och bättre företagsvillkor har byggt Värnamo och hela Gnosjöregionen starkt under väldigt lång tid, och detta behöver Sverige mer av.

För mig är det ingen motsättning mellan att bedriva borgerlig ekonomisk politik och att samtidigt stärka både tryggheten och välfärden. Det gör vi i den budget som läggs fram nu, där vi sänker skatten på jobb och företag med 30 miljarder och investerar nästan lika mycket i välfärden.

Kristdemokraterna delar uppenbarligen inte längre vår åsikt att man kan ha en offensiv ekonomisk borgerlig politik och samtidigt satsa på tryggheten, för nu är Kristdemokraterna plötsligt motståndare till sänkta skatter, reformer för företag och en reformerad arbetsmarknad. På vilket sätt är detta borgerlig ekonomisk politik, Ebba Busch?

Anf. 99 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Jag tror att det finns en anledning till att vi har sett krafter på ytterkanterna öka i svensk politik. Det beror bland annat på att politiker som i vanliga fall är intellektuellt hederliga och inte vill missförstå andra har valt att göra det i syfte att söka konflikt.

Jag tror att Annie Lööf egentligen förstår mycket väl att min poäng när det gäller Värnamo var att problemet är att man har haft för mycket slagsida mot ekonomiska reformer och för lite betoning på rättspolitiken. Läs gärna talet igen! Det är precis det jag säger.

Jag har hyllat det lokala samarbetet mellan centerpartister och kristdemokrater och gör det gärna igen, för företagsamheten och för engagemanget för civilsamhället. Men på nationell nivå är det utan tvivel så att Centerpartiet fortsätter att ha för tung slagsida mot reformer inom ekonomi, som ytterligare en förändring av rutavdraget, snarare än att kräva ansvar från Stefan Löfven och villkora sitt stöd till honom med att man låser in brottslingar. Detta drabbar Värnamo.

Anf. 100 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! De äldre i Stockholm har drabbats mycket hårt av coronapandemin. Många av de döda är tyvärr kopplade till äldreomsorgen i Stockholm, och det är Kristdemokraterna som är ansvariga för äldreomsorgen i Stockholm.

Innan pandemin drabbade Stockholms äldreomsorg hade Kristdemokraterna gjort nedskärningar i verksamheten med 160 miljoner kronor på bara två år. Under samma period sänkte

Kristdemokraterna kravet på fasta anställningar i hemtjänsten. Och innan dess har man försökt förhindra personalen från att ha omklädningsrum och arbetskläder för att kunna byta om när de blir kontaminerade.

Först nu, efter en pandemi och när staten skickar stora summor pengar till Stockholm, har Kristdemokraterna tvingats gå med på att satsa lite extra på äldreomsorgen. Detta är en vårdskandal. Många människor har avlidit i Stockholms äldreomsorg. Varför blir det gigantiska nedskärningar när Kristdemokraterna själva får välja?

Anf. 101 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Det har det inte blivit. Jag vill återigen säga att det är innehållet, utfallet och verkligheten för den äldre som är det avgörande. Vi har gång på gång sett att man måste kombinera satsningar i pengar med reformer som gör att man förändrar arbetssättet. Det finns brister i alla kommuner, även i kommuner där vi är med och styr. Jag har inga problem att tillstå det, och det gäller även Stockholm.

Men vi vet att den stora anledningen till att så många äldre har drabbats är den nationella strategin, eller avsaknad av strategi och politiska beslut. Man valde aktivt med öppna ögon avsiktligen att tillåta en högre grad av smittspridning i Sverige jämfört med många andra länder, och man hade en övertro på att vi skulle klara det. Det faller på regeringen.

Anf. 102 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Ebba Busch vill kombinera stora satsningar med annat. Men det som saknas här är de stora satsningarna. 160 miljoner kronor i neddragningar på två år är enorma summor.

Kristdemokraternas äldreborgarråd i Stockholm har fått mycket kritik för hanteringen av pandemin. Det gjordes ingenting i det första läget när man hade behövt lägga om scheman och minimera antalet personer som gick hem till de äldre.

När äldreomsorgen ändå fick in smittan hade man behövt ha kohortvård och omgående isolerat de äldre, så att personal inte hade gått mellan äldre och friska för att undvika smittspridning. Det gick minst sex veckor innan äldreborgarrådet fattade beslut om att ha särskilda team som bara arbetade med de sjuka äldre. De kom sedan inte på plats, därför att uppföljningen saknades. Vad har Kristdemokraterna för ansvar för de stora svenska dödstalen?

Anf. 103 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Nu har vi, som sagt, en över 300 sidor lång utredning som har dragit slutsatsen att de stora dödstalen inom äldreomsorgen är direkt kopplade till att man från nationell nivå valde en strategi som tillät en mycket högre grad av smittspridning i samhället i stort.

Men jag har inga problem att tillstå att vi hade kunnat göra mer och bättre i många kommuner där vi är med och styr på lokal nivå. Men i Stockholm var man alltså tidigt ute, under första halvan av mars 2020, med att införa besöksstopp i äldreomsorgen, trots att man vägrade göra

det på nationell nivå, och införde särskilda covidteam inom hemtjänsten.

Vi gick ut och sa: Låt oss ta i hand, alla partier i denna kammare, och avsätta särskilda medel för att äldreutförarna nu ska omvandla timanställningar till fasta anställning. Då sa Vänsterpartiet på nationell nivå nej. Det var det som ni gjorde under pandemin.

Anf. 104 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! På grund av konflikter, klimatförändringar och coronapandemin befinner vi oss i ett globalt nödläge. Nära 100 miljoner människor lever på flykt just nu. Det är fler än någonsin tidigare i historien. På grund av pandemin har väldigt många förlorat sina jobb, inte minst i utvecklingsländer. I dag beräknas 30–40 miljoner fler leva i fattigdom jämfört med för ett år sedan. Det är första gången under detta århundrande som fattigdomen i världen ökar. Samtidigt ser vi hur världens länder backar från sina globala åtaganden om bistånd, och klyftan mellan behov och resurser är stor.

Kristdemokraterna har, Ebba Busch, till skillnad från Moderaterna och Sverigedemokraterna, länge varit vår vän i biståndspolitiken och backat upp enprocentsmålet. Nu vill jag fråga dig, Ebba Busch: Kan du garantera att enprocentsmålet kvarstår om ni skulle ta över regeringsmakten 2022, med tanke på att era tänkta samarbetspartier har backat från enprocentsmålet?

Anf. 105 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Det stämmer. Vi har varit stolta försvarare av ett stort och generöst bistånd från Sverige till den övriga omvärlden, och vi fortsätter att ha ambitionen om 1 procent. Men jag tycker att vi kan vara så hederliga att ändå problematisera kring att bara ha en procentsats. Vi har nämligen sett hur biståndsmedel från Sverige används på ett oetiskt sätt. Det har gått till vissa delar av palestinierna men har inte nått befolkningen som har varit nödställd. I stället har dessa biståndsmedel använts för att finansiera terrororganisationer. Vi har på andra håll sett hur medlen inte har gått till mindre lokala aktörer som det är möjligt att utkräva ansvar från, utan de går in i den stora FN-apparaten och når inte alltid de nödställda på det sätt som är önskvärt.

Vi har också sett, inte minst under 2015, hur man använder biståndsmedel. Man slår sig för bröstet för att biståndet är stort, men det går till migration i Sverige. Det är fel.

Anf. 106 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Jag tror att väldigt många biståndsvänner runt om i Sverige nu blir förskräckta när de hör Ebba Busch svar. OECD utvärderar Sveriges bistånd, liksom alla andra biståndsländers bistånd, och vi får det högsta kvalitetsbetyget av alla länder vad gäller vårt utförande av bistånd.

Självklart är det så att när man har med väldigt svåra miljöer att göra måste man riskera en del av pengarna för att nå de människor som verkligen behöver pengarna.

Kristdemokraterna föreslog i höstas däremot att vi skulle använda 1,8 miljarder kronor av det bistånd som ska gå till fattiga människor för att bygga fängelser till svenska fångar i länder som Afghanistan och Somalia. Biståndets grundprincip är att det ska utgå från fattiga människors behov av utveckling. På vilket sätt stöder vi fattiga människor genom att använda biståndsmedel för att bygga fängelser för svenska fångar, Ebba Busch?

Anf. 107 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Jag vet att många biståndsorganisationer och biståndsvänner är glada över att vi fortsätter att driva att biståndet ska vara stort och generöst och att vi gärna håller fast vid enprocentsmålet men att vi också kritiserar att så mycket av biståndsmedlen används för att finansiera migration i Sverige och att de också många gånger har hamnat i händer som inte ska ha biståndsmedel.

Men sedan kan man fråga: Hur är det med källkritiken hos Miljöpartiet egentligen? Det som vi föreslog var att man ska använda en del av biståndsmedlen som i dag redan används för att höja den humanitära nivån och skyddet av mänskliga rättigheter i fängelser, som vi gör i till exempel en del afrikanska länder. Vi har aldrig föreslagit att vi ska använda biståndsmedel för att bygga fängelseplatser.

Däremot vill vi lägga till mer pengar på rättspolitikens område för att köpa fängelseplatser i till exempel Litauen eller Lettland, som Norge gör. Varför vill vi göra det? Jo, det vill vi göra för att en tvåbarnspappa blir brutalt mördad vid en bankomat av en person som egentligen borde ha suttit inne och som också ska sitta inne. Det har ni inte gjort.

Anf. 108 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Över en halv miljon människor lever sina liv där arbetslösheten är tydligt högre, skolresultaten avsevärt lägre och kriminaliteten betydligt mer utbredd. Utanförskapet finns inte bara där det står höghus, utan det finns också på mindre orter – inte sällan på ställen där företag har lagt ned och där unga människor har valt, eller tvingats, att flytta för att få jobb. Det är ställen där man, trots att bygden kämpar hårt med framtiden, tyvärr kan konstatera att det enda som växer är kyrkogården.

Den bästa vägen till frihet och makt över ens eget liv är en skola som bygger på kunskap och som ser att studiero behövs för att man ska kunna nå den. Därför måste skolan lyftas i många mindre kommuner och i utsatta områden. Det sker genom en statlig kraftsamling för ansvaret, riktade stöd till de mest utsatta skolorna och en fortsatt uppvärdering av våra lärare.

Vi liberaler har länge drivit kravet på språk- och samhällstest för att bli medborgare, och därför är det glädjande att det i dag presenteras en utredning om vägen fram för språk- och samhällskunskap för att man ska kunna bli medborgare i Sverige.

Fru talman! Den grova brottsligheten tar bort en del av friheten för alla människor i Sverige. Kampen mot brotten måste innebära att vi är lika mycket inne på det långsiktiga förändringsarbetet för att ge unga människor en framtid som vi är tydliga med att brott inte lönar sig. Sverige har fortfarande alltför låga påföljder för livsstilskriminella,

och Liberalerna har därför lagt fram ett förslag om en omfattande antigängpakt.

Vi liberaler tror på öppenhet mot omvärlden, vilket vi har varit inne på tidigare i dag. Vi uttrycker att vi behöver ha en migrationspolitik som är stram och som ser till att vi tar ansvar för att kunna integrera de människor som kommer till Sverige. De ska få hjälp med en bra integration, och vi måste utforma detta utifrån vad vi klarar av.

Fru talman! Sverige är på många sätt ett bra land, och genom att vi fokuserar på skola, integration och brottsbekämpning kan vi bli det även i framtiden, när vi ska återstarta vårt land.

Anf. 109 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Det svenska skattesystemet behöver ses över. I dag är krångliga skatteregler ett av de vanligaste problemen för företag. Det gäller inte minst momssystemet, och även kapitalbeskattningen är svåröverblickbar.

Liberalerna gick till val på en stor skattereform, och en sådan finns också med i januariavtalet – en seger för L, sas det. Men var är den? Av JÖK:ens stora skattereformsambitioner verkar det snart ha blivit bara en tummetott. Att döma av Liberalernas debattartikel i DI verkar Johan Pehrson nu dra samma slutsats; nu talar Liberalerna i stället om nästa mandatperiod. Det är lite som i sången om flickan på lasarettet.

Min fråga till Johan Pehrson är: Blir det någon skattereform, eller har Liberalerna gett sossarna regeringsmakten i utbyte mot smör där ovanför?

Anf. 110 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Vi tackar för dagens mest poetiska inslag! Jag önskar att jag hade bidragit med det själv.

Det som finns i vårt avtal med regeringen handlar om att förstärka de välståndsskapande krafterna i Sverige på lång sikt, och en skattereform är en viktig del av det. Vi har tagit en hel del styckebit och styckevis under mandatperioden: Vi har sänkt skatterna för företag, vi har sänkt skatterna för enskilda individer och vi har gjort skattelättnader för dem som står längst från arbetsmarknaden. Samtidigt har vi gjort insatser för att förstärka utbildningen, så att människor kan bli anställbara. Det är det som är vägen fram.

Vi tycker att de marginalskatteförändringar vi har gjort genom att se till att människor får behålla hälften av sin sist intjänade krona är väldigt bra. Välstånd i det här landet kommer nämligen från att människor arbetar, och det finns ingen genväg. Det handlar om att öka människors arbete, strävsamhet och investeringar. Så ser det ut.

Anf. 111 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Jag tolkar det ändå som att hoppet lever hos Johan Pehrson, trots tidsnöd och trots att Magdalena Andersson har sagt att hon inte vill ”höra några tönterier om att det handlar om sänkt skatt på jobb och företagande”.

Eftersom januaripartierna inte berättar något om sina planerade skattereformer får vi gå till deras myndigheter. Deras finanspolitiska råd föreslår en ny och hög fastighetsskatt, och deras expertgrupp för

studier i offentlig ekonomi föreslår en ny och hög fastighetsskatt. Tumskruvarna ska dras åt om den som äger sin bostad. Fastighetsskatten kan bli ett sådant slag mot medelklassen att det kan ta årtionden innan den reser sig igen.

Om Johan Pehrson är så säker på att det blir en skattereform, även om han nu nöjer sig med att det kanske sker nästa mandatperiod, är min fråga: Kan han också garantera att den inte kommer att innebära en ny och höjd fastighetsskatt – eller, för den delen, en höjd fastighetsavgift?

Anf. 112 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Ja, hoppet är det sista som överger en. Det vet Ebba Busch också. Men det är ju så att corona har kommit emellan. Vi har gjort enorma insatser i form av skattelättnader och stöd, och de har kommit i vägen för det strukturerade arbete som handlade om en skattereform.

Vi liberaler tycker att det är bra att vi sänker skatten på arbete och höjer skatten på det som skitar ned vår miljö; det är en skatteväxling som är välkommen på många sätt.

När det gäller kapitalbeskattningen och just fastigheter är vi i Liberalerna tydliga med att vi tycker att exempelvis ränteavdraget behöver fasas ut, under lång tid och på ett strukturerat sätt. Det är helt nödvändigt. Vad gäller fastighetsavgiften har vi inga förslag om att den ska höjas, men däremot kan jag själv tycka att det är helt orimligt att det hemma på min gata i stan finns väldigt små hus där de boende har samma avgift som dem som bor i det största huset på gatan. Man kan tänka sig att man ändrar däri, men fastighetsavgiften generellt sett behöver inte höjas. Vägen dit är att ta bort ränteavdragen, sakta men säkert.

Anf. 113 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Nu är det nog den allra sista gången jag står i denna talarstol. Därför vill jag rikta mig till dig som är ung – till dig som lyssnar nu och som tvivlar på politiken. Jag riktar mig till dig som kanske ska rösta för första gången och inte vet ifall det är någon idé, för du tänker att alla politiker i alla fall är likadana. Jag riktar mig till dig som har lärt dig om klimatkrisen och tänker att det redan är kört. Jag riktar mig till dig som är arg på politiken eller som bara känner dig uppgiven och tycker att allt verkar alldeles för komplicerat.

Till alla er vill jag säga: Det är ni som ska ta det här samhället vidare. Samhället är inte någon annans; det är ert och vårt. Samhället är vi tillsammans.

För min egen del tog det ett halvt yrkesliv innan jag fick se politiken inifrån. Vad jag vet i dag är att ingenting sker av sig självt utan att alla förändringar sker för att någon vill det – för att någon driver förändringen och får med sig en majoritet för den. Svårare än så är det faktiskt inte.

Två enkla saker vill jag att alla ni som tvivlar på politiken ska förstå. Den första är att alla politiker inte vill samma sak. Det är fel. Politiska partier vill olika saker på avgörande områden. Den andra är att partier måste samarbeta för att förändra i en demokrati. Det är inte att svika sina följare, utan det är att få samhället att fungera. Det handlar om att kunna driva igenom så mycket som möjligt av den politik man gick till val på.

Tror du på dessa två enkla saker tror du på att förändring är möjlig, och jag ber dig: Håll fast i den känslan! Klimatkrisen är nämligen här.

Jorden står inför ett ojämförligt stort hot, men du kan förändra. Din röst kan ge en starkare, grönare och mer medmänsklig politik.

Anf. 114 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! Det är lätt att säga att vi inte får lämna över dagens klimatproblem till våra barn och barnbarn, och många säger det. Men när det gäller att faktiskt agera för att se till att det inte blir så – att faktiskt göra något själv – är det inte alltid lika många som är med. En som alltid är med och alltid vill göra mer är dock du, Isabella Lövin. Du är diskussionslysten men samtidigt samarbetsvillig. Du är övertygad men också lyhörd. I dag är det din sista debatt här i kammaren, och jag vill naturligtvis tacka för de här åren.

Jag är glad över att vi tillsammans har tagit fram ett klimatpolitiskt ramverk med nya klimatmål, en klimatlag och ett klimatpolitiskt råd som ska utvärdera denna politik. Vi har också vidtagit en rad åtgärder för att se till att minska utsläppen. Detta är strukturellt viktiga åtgärder. Vi har genomfört en satsning för att komma till rätta med övergödning, miljögifter, nedskräpning och andra hot mot Sveriges sjöar, hav och kuster. Dessutom har vi sjösatt Industriklivet, och vi kunde se ett tydligt resultat uppe i Luleå tidigare i höst. Nu är man redo att börja producera fossilfritt stål; det är ett jättekliv.

Det här är saker som Isabella Lövin har varit med om att genomdriva. Som minister, EU-parlamentariker, språkrör, journalist, författare och opinionsbildare har Isabella Lövin nu under två decennier varit en av de viktigaste svenska rösterna för grön omställning. Jag tror och hoppas att den rösten inte riktigt kommer att tystna när Isabella Lövin nu gör något annat, och jag ser fram emot fortsatta kontakter.

Jag vill också överlämna något. Det kanske blir tid för kontemplation nu, men det är också bra att promenera och att vara ute. Jag skulle vilja att Isabella kommer upp och ser det bländande vackra Höga kusten. Jag är helt neutral i den här frågan, men jag vill ändå göra lite reklam. Kom gärna förbi och ät en bit mat hos Ulla och mig när pandemin så tillåter!

Anf. 115 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar statsministern – Stefan – för de orden. Jag var inte riktigt beredd på att redan nu få denna avtackning av dig som regeringschef; jag är ju kvar ett par veckor till. Tack så väldigt varmt för det!

Jag måste också säga att jag tycker att våra två partier har lärt sig mycket av varandra under denna tid – snart två mandatperioder. Vi kände oss väldigt stolta från Miljöpartiets sida när Naturskyddsföreningen gjorde en utvärdering av våra respektive partiers leverans gällande miljö- och klimatlöftena inför valet 2014. När man tittade 2018 såg man att ni hade levererat mycket mer miljöpolitik än vad ni hade lovat. Miljöpartiet hade levererat något mindre, men vi har ändå fått igenom väldigt mycket tillsammans.

Jag tycker också att det är en väldigt bra berättelse om en grön industriomställning som faktiskt gör att landet har ett försprång gentemot konkurrensen och som gör att vi kan bygga någonting starkare efter pandemin.

Tack så mycket för boken! När pandemin tillåter vandrar jag gärna i Höga kusten.

Anf. 116 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Fru talman! Jag får se om jag kan leva upp till frågeställarambitionen här.

Stort tack till dig, Isabella, för många debatter och diskussioner och ett och annat samtal som inte har varit helt offentligt. Du och jag har tyckt olika om det allra mesta, om vi ska vara alldeles ärliga, och så är det ibland i politiken. Att bryta åsikter med människor som man inte tycker likadant som är också åtminstone en del av syftet med politiken.

Jag tycker att du är ett föredöme på ett sätt som få människor i svensk politik är. Du antydde det själv – det är få som först har sett ett halvt yrkesliv innan de kommer in i den operativa nationella politiken. Jag tror att fler skulle behöva ha de erfarenheterna med sig in. Det är också fler som skulle sluta i tid, göra nya saker och kanske komma tillbaka till politiken ytterligare en gång. Jag tror att vi skulle behöva syresätta svensk politik, och där är du ett väldigt gott föredöme.

Dessutom kan du skilja på sak och person; där tycker jag att ännu fler människor i svensk politik skulle ta efter dig.

Vi har i vart fall ett reellt gemensamt intresse, och det är intresset för skog, mark och sjö. Jag tror dock att det är lite geografiskt varierande – du har mycket mer erfarenhet av dina trakter, och jag har mer erfarenhet av mina.

Även jag är jävig i min coronaanpassade present. Sveriges vackraste län och landskap heter Sörmland; vi får ta en separat debatt om det senare. Vi har allt detta. Vi har hav och sjö, och vi har skog och mark. Dessutom har vi Sörmlandsleden. Den är 100 mil lång, så jag förväntar mig inte en rapport från alla sträckorna på en gång. Jag har själv gått 50 av dessa 100 mil. Den är fantastisk.

Med eller utan måltid, välkommen till Sörmland!

Anf. 117 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Jag anar ett visst tema när det gäller vad jag ska göra nu, och det vill jag hemskt gärna göra.

Tack, Ulf Kristersson, för de väldigt fina orden! Det gläder mig verkligen att i någon mening kunna vara ett föredöme för alla som ger sig in i politiken. Jag vill verkligen uppmana alla som känner att de verkligen vill förändra – vi har ett helt unikt demokratiskt system och samhälle där man faktiskt kan gå in och få göra det som jag har fått förmånen att göra.

Du och jag har inte särskilt ofta tyckt lika, Ulf Kristersson, men vi har i alla fall arbetat och haft väldigt mycket med varandra att göra. Jag uppskattar verkligen den ledarstil som du har. Vi har suttit ned och talat, även inte så offentligt några gånger. Vi har en sak gemensamt: Vi vet ganska snabbt när det inte är någon idé att fortsätta prata. Du har en öppenhet för att prata med alla partier; det har vi hört här också. Jag hoppas att min efterträdare får chans att prata vidare med dig om hur vi tar Sverige ur klimatkrisen och annat viktigt.

Stort tack för presenten, och tack för samarbetet!

Anf. 118 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tänkte bryta detta tema, även om Blekinge är fantastiskt och Isabella är hjärtligt välkommen också dit. Vi har en massa fina ställen att besöka där, och även jag är naturligtvis helt objektiv i detta.

Jag tänkte dock i stället ta oss till östra Afrika. Jag har själv aldrig varit där; jag vet inte om Isabella har varit det. Där har jag planerat lite träd till Isabella. Träd är ju bra för miljön och för klimatet. Det är också bra för att bekämpa fattigdom i en mindre bemedlad del av världen. Du ska alldeles strax få det, Isabella.

Jag vill ta fasta på det som Isabella sa i sitt anförande om att man kan påverka väldigt mycket genom att försöka se som sin uppgift att göra vad man kan för att få igenom så mycket som möjligt av den politik man själv står för även om man inte har egen majoritet. Vi får väl ändå, på gott och ont, säga att Miljöpartiet har varit väldigt duktiga på att föra den socialdemokratiska regeringen i en miljöpartistisk riktning. Detta är mest på ont, om du frågar mig, men ändå. Där har Miljöpartiet verkligen lyckats, och Isabella har helt klart varit en av dem som har drivit fram detta.

Jag får väl gratulera till framgångarna. Tack för bekantskapen!

Anf. 119 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Jimmie Åkesson, för den fina presenten! Jag ser att vi också har lite svensk skog här.

(JIMMIE ÅKESSON (SD): Jag tror inte att det är det som kommer att planteras där.)

Det förstår jag också!

Vi har sällan tyckt samma om särskilt många saker. Jag kommer aldrig att glömma när du en gång i radio fick en fråga och var tvungen att säga någonting positivt om mig. Då sa du att jag var väldigt trevlig och att jag nog skulle kunna bli folkkär. Du hade fel även där, kan jag konstatera! Men jag tackar för att du sa det då. Det gjorde mig lite chockad.

Jag vill också tacka dig. Jag vet att du har ett slitsamt uppdrag; efter mina år som partiledare och språkrör vet jag mycket mer om det. Det är en viktig roll att bära i svensk demokrati. Tack för presenten!

Anf. 120 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Vilket oerhört fint avslutningsanförande Isabella höll alldeles nyligen! Det handlade om framtiden, humanism, medmänsklighet och demokrati och var riktat mot landets unga. Det värmde verkligen. Det visar också väldigt mycket på det ledarskap som Isabella Lövin har stått för och lyft under de år som hon har varit politiskt aktiv.

Men innan hon blev politiskt aktiv skrev hon faktiskt en bok, och den hette *Tyst hav*. Där satte Isabella Lövin nytt ljus på överutnyttjandet av fiskbestånden i våra hav. Det gav eko både här i Sverige och internationellt.

Man måste ändå framhålla att som politiker har hon varit allt annat än tyst, till skillnad från havet som rubriken på boken anspelar på. I sitt politiska uppdrag har Isabella Lövin lyft fram såväl biståndsfrågor som frågor om fiske, klimat och hållbarhet.

Vi har tyckt olika i en del frågor. Vi har haft olika perspektiv. Under de senaste åren har vi dessutom samarbetat för gröna lösningar inom ramen för januariavtalet för ett mer hållbart och klimatsmart Sverige.

Jag vill tacka Isabella Lövin för alla samtal, för alla debatter och för samarbete och önska henne stort lycka till framöver. Jag önskar henne ro och lugn och tid för familjen. Även om jag också gärna tar skogspromenader med dig, Isabella Lövin, hemma i Småland såklart, har jag en present till dig. Vi har satt in pengar till Världsnaturfondens arbete för levande hav, för det är en fråga som ligger Isabella Lövin varmt om hjärtat.

Med det skulle jag vilja tacka för gott samarbete och önska dig lycka till!

Anf. 121 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Varmt tack, Annie Lööf! Det är verkligen en present som är mitt i prick och känns väldigt bra.

Jag vill också tacka Annie Lööf för en viktig tid i svensk politik. Jag vill tacka dig för samarbetet inom januariavtalet och modet, ditt personliga mod också, att ta steget över blockgränsen och ta ansvar för ett valresultat även om det var svårt att göra och en komplicerad tid.

Vi har stångats i ganska många frågor. Jag tror att svenska folket inte är medvetet om att det kanske just är Miljöpartiet och Centerpartiet som har svårast att komma överens i många frågor inom januariavtalet. Men vi har alltid hittat en väg framåt hittills.

Jag vill verkligen tacka dig, Annie Lööf, för din konstruktivitet och ditt personliga mod när det gäller att stå upp i svåra frågor, inte minst när det gäller flyktingfrågor och mänskliga rättigheter. Det behövs sannerligen i dag. Stort tack för det!

Anf. 122 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Nu tänker alla, Isabella Lövin: Hur ska det här gå? Det här är min första partiledardebatt och din sista. Det blir som att dörrar öppnas och dörrar stängs.

Jag har förstås betraktat Isabella Lövin mer på avstånd. Du är personen som skriver en gedigen bok om tysta hav och hamnar i EU-parlamentet och jobbar stenhårt där. Sedan blir du partiledare, till och med, för Miljöpartiet. Det märks att Isabella Lövin är en person med djupa och breda kunskaper och ett genuint engagemang i framför allt de viktiga klimatfrågorna.

Jag är väldigt glad att jag har fått träffa dig och att du har funnits i svensk politik. Det är en sådan fördel för oss som vill se en bättre klimatpolitik att du står på barrikaderna med oss, på vår sida. Jag hoppas verkligen att du ska fortsätta ditt arbete.

Det var lite överdrivet att säga att dörrar stängs, för jag är helt säker på att du kommer att fortsätta det arbetet. Jag vet att du är en sådan person. Det märks.

Jag tycker att det är synd att du säger att du inte är folkkär, för det är du. Du har en enorm kunskap som jag verkligen beundrar dig för, och du har fört in den i svensk politik på ett skickligt och bra sätt.

Tack för det stora arbete som du har gjort! Du är en doer. Det är viktigt att få saker att bli genomförda, och det får du. Tack så väldigt mycket för det, Isabella! Tack för allt det arbete du har gjort och kommer att göra.

Vi i Vänsterpartiet har satt in pengar å dina vägnar till Rädda Barnens arbete med att bygga upp skolor och fylla elevernas skolväskor i krigsdrabbade områden. Jag hoppas att du ska vara nöjd med den presenten.

Tack för allt!

Anf. 123 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Nooshi Dadgostar, för de väldigt fina orden! Jag får väl titta på den här debatten om några månader och peppa mig själv.

Jag kan verkligen garantera att jag inte kommer att sluta stå på barrikaderna. Jag kommer att jobba för det som vi ser att vi behöver. Men man behöver också se till att man gör det man är bäst på. Jag ska se hur jag tar mig framåt med andra uppgifter.

Jag beklagar, Nooshi, att vi bara var två skepp som möttes i natten här och att jag inte får jobba med dig. Jag ser verkligen fram emot din fortsatta gärning och vill önska dig all lycka! Tack för det samarbete som våra partier har haft under de här åren!

Anf. 124 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Även jag vill instämma i avtackningen, Isabella Lövin! Jag vill göra det genom att kasta pengar i sjön. Vi toppar på Centerpartiets present och har gjort en insättning till Världsnaturfonden. Det är en gåva vald utifrån att jag tror att det är någonting som Isabella Lövin skulle uppskatta. Renare hav och en frisk miljö – det är inte pengar i sjön!

Jag vågar mig på denna gissning inte enbart utifrån Isabellas stora engagemang och kunnande – jag vill verkligen instämma i det som många har understrukit här när det gäller både engagemang och gediget kunnande som har inspirerat många inklusive mig själv – utan också för att jag vet att Isabella Lövin, som jag själv, bor på landsbygden och njuter av det liv som naturen ger.

Även om Isabellas röst snart tystnar i denna kammare kommer den genom hennes penna, om jag har förstått det rätt, att fortsätta vara aktiv för rena hav och god miljö även för våra barn och barnbarn. I detta arbete vill jag önska dig stort lycka till, också med en önskan om att vi kanske i de sammanhangen kan mötas igen längre fram.

Anf. 125 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Ebba Busch, för de fina orden och för en väl vald present! Det som slängs i sjön försvinner inte, kan jag säga – det är ett bra påpekande. Vi behöver jobba för rena hav.

Jag vill tacka dig, Ebba Busch, för stimulerande debatter och tydlighet. Jag vill också tacka för att Kristdemokraterna ständigt lyfter sjukvårds- och äldrevårdsfrågor, som ju är väldigt viktiga. Det ser vi inte minst i dag. Vi behöver ha generationsperspektivet.

Förvaltarskapstanken är en viktig tanke som finns hos Kristdemokraterna, och jag hoppas och tror att Kristdemokraterna kanske kommer att prioritera miljö- och klimatfrågorna lite mer framöver. Det behövs verkligen.

Stort tack också till dig, Ebba Busch, för din demokratiska gärning och ditt engagemang! Det är viktigt att vi orkar med att ta den rollen under en period i livet.

Anf. 126 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag tycker också att Isabella Lövins tal var väldigt viktigt. Politik gör skillnad. Och om vi oroar oss över vår framtid måste vi vara fler som hjälps åt att ta det demokratiska ansvaret. Man behöver inte göra det hela tiden. Här i riksdagen kryllar det ju av hel-, halv- och kvartsbroilers eller vad de nu är. Men människor kommer också in och går ut och kommer kanske tillbaka. Man gör skillnad och bär det demokratiska ansvaret. Det är väldigt viktigt.

Jag tycker alltså att du är välkommen tillbaka till politiken när du har fått vila lite, Isabella Lövin. Först ska du väl gå runt halva Sverige nu när du har fått vandringsböcker. Vi i Liberalerna tycker att man också kan vila ibland. Därför får du av oss en bok om minoriteter, om de svenska samerna. Det är en Augustprisbelönad bok som heter *Herrarna satte oss hit*. Den tycker vi att du ska läsa.

Jag vill också tacka för det perspektiv som du har gett och för den resa som du har gjort med Miljöpartiet så att ni i dag är en kraft som kan arbeta i Stockholm med Liberalerna i en borgerlig kontext och som kan ta ansvar i riksdagen i en annan kontext.

Jag vill även tacka för det arbete du har gjort för att se till att Miljöpartiet i dag är solida anhängare av Europeiska unionen, inte minst genom ditt eget verk där. Du ser denna kraft. Det kryllar av olika majoriteter i de europeiska ländernas nationella parlament, där det ser olika ut. Du ser att EU hela tiden drivs framåt mot att bli en allt starkare union och att det är där vi måste lösa våra gemensamma problem, inte minst klimatfrågan, den biologiska mångfalden och annat. Där har du gjort enorm skillnad. Du har befäst detta. Vi står tillsammans för ett starkt EU.

Tack så mycket för dina insatser!

Anf. 127 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Tack, Johan Pehrson! Det har varit roligt att ha med dig i partiledardebatterna. Du har gjort en väldigt bra insats, inte minst genom att locka fram ett och annat skratt under våra debatter.

Jag vill även tacka dig och Liberalerna för den intellektuella hederlighet ni står för när det gäller just EU-samarbetet. Vi har behov av internationellt samarbete. Världen är kanske inte så svart eller vit alla gånger. Den är komplicerad. Man behöver stå upp för det. Det gör ni, och det är något jag verkligen uppskattar. Tack för det!

Tack också för de fina orden! Och tack för en väldigt intressant bok som jag verkligen ska läsa.

Mina varmaste hälsningar också till Nyamko Sabuni, er partiledare, och till Jan Björklund. Vi har haft en hel del med varandra att göra i och med januariavtalet.

Jag önskar er all lycka framåt. Liberalerna är också en viktig röst i svensk politik.

Anf. 128 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill också passa på att uttrycka ett varmt tack från oss i talmanspresidiet. Varmt lycka till i framtiden!

Partiledardebatten var härmed avslutad.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till och med §2 anf.67 (delvis) och av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§1Tal med anledning av enkammarriksdagens 50-årsjubileum
Anf.1TALMANNEN
§2Partiledardebatt
Anf.2Statsminister STEFAN LÖFVEN(S)
Anf.3ULF KRISTERSSON(M)
Anf.4JIMMIE ÅKESSON(SD)
Anf.5ANNIE LÖÖF(C)
Anf.6NOOSHI DADGOSTAR(V)
Anf.7EBBA BUSCH(KD)
Anf.8JOHAN PEHRSON(L)
Anf.9Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN(MP)

Anf.10Statsminister STEFAN LÖFVEN(S)
Anf.11ULF KRISTERSSON(M) replik
Anf.12Statsminister STEFAN LÖFVEN(S) replik
Anf.13ULF KRISTERSSON(M) replik
Anf.14Statsminister STEFAN LÖFVEN(S) replik
Anf.15JIMMIE ÅKESSON(SD) replik
Anf.16Statsminister STEFAN LÖFVEN(S) replik
Anf.17JIMMIE ÅKESSON(SD) replik
Anf.18Statsminister STEFAN LÖFVEN(S) replik
Anf.19ANNIE LÖÖF(C) replik
Anf.20Statsminister STEFAN LÖFVEN(S) replik
Anf.21ANNIE LÖÖF(C) replik
Anf.22Statsminister STEFAN LÖFVEN(S) replik
Anf.23NOOSHI DADGOSTAR(V) replik
Anf.24Statsminister STEFAN LÖFVEN(S) replik
Anf.25NOOSHI DADGOSTAR(V) replik
Anf.26Statsminister STEFAN LÖFVEN(S) replik
Anf.27EBBA BUSCH(KD) replik

Anf.28Statsminister STEFAN LÖFVEN(S) replik
Anf.29EBBA BUSCH(KD) replik
Anf.30Statsminister STEFAN LÖFVEN(S) replik
Anf.31JOHAN PEHRSON(L) replik
Anf.32Statsminister STEFAN LÖFVEN(S) replik
Anf.33JOHAN PEHRSON(L) replik
Anf.34Statsminister STEFAN LÖFVEN(S) replik

Anf.35ULF KRISTERSSON(M)
Anf.36Statsminister STEFAN LÖFVEN(S) replik
Anf.37ULF KRISTERSSON(M) replik
Anf.38Statsminister STEFAN LÖFVEN(S) replik
Anf.39ULF KRISTERSSON(M) replik
Anf.40NOOSHI DADGOSTAR(V) replik
Anf.41ULF KRISTERSSON(M) replik
Anf.42NOOSHI DADGOSTAR(V) replik
Anf.43ULF KRISTERSSON(M) replik
Anf.44JOHAN PEHRSON(L) replik
Anf.45ULF KRISTERSSON(M) replik
Anf.46JOHAN PEHRSON(L) replik
Anf.47ULF KRISTERSSON(M) replik
Anf.48Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN(MP) replik
Anf.49ULF KRISTERSSON(M) replik
Anf.50Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN(MP) replik
Anf.51ULF KRISTERSSON(M) replik
Anf.52JIMMIE ÅKESSON(SD)
Anf.53Statsminister STEFAN LÖFVEN(S) replik
Anf.54JIMMIE ÅKESSON(SD) replik
Anf.55Statsminister STEFAN LÖFVEN(S) replik
Anf.56JIMMIE ÅKESSON(SD) replik
Anf.57ANNIE LÖÖF(C) replik
Anf.58JIMMIE ÅKESSON(SD) replik
Anf.59ANNIE LÖÖF(C) replik
Anf.60JIMMIE ÅKESSON(SD) replik
Anf.61NOOSHI DADGOSTAR(V) replik
Anf.62JIMMIE ÅKESSON(SD) replik
Anf.63NOOSHI DADGOSTAR(V) replik
Anf.64JIMMIE ÅKESSON(SD) replik
Anf.65JOHAN PEHRSON(L) replik
Anf.66JIMMIE ÅKESSON(SD) replik
Anf.67JOHAN PEHRSON(L) replik
Anf.68JIMMIE ÅKESSON(SD) replik
Anf.69Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN(MP) replik
Anf.70JIMMIE ÅKESSON(SD) replik
Anf.71Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN(MP) replik
Anf.72JIMMIE ÅKESSON(SD) replik

Anf.73ANNIE LÖÖF(C)
Anf.74NOOSHI DADGOSTAR(V) replik
Anf.75ANNIE LÖÖF(C) replik
Anf.76NOOSHI DADGOSTAR(V) replik
Anf.77ANNIE LÖÖF(C) replik
Anf.78EBBA BUSCH(KD) replik

Anf.79ANNIE LÖÖF(C) replik
Anf.80EBBA BUSCH(KD) replik
Anf.81ANNIE LÖÖF(C) replik

Anf.82NOOSHI DADGOSTAR(V)
Anf.83ANNIE LÖÖF(C) replik
Anf.84NOOSHI DADGOSTAR(V) replik
Anf.85ANNIE LÖÖF(C) replik
Anf.86NOOSHI DADGOSTAR(V) replik
Anf.87JOHAN PEHRSON(L) replik
Anf.88NOOSHI DADGOSTAR(V) replik
Anf.89JOHAN PEHRSON(L) replik
Anf.90NOOSHI DADGOSTAR(V) replik

Anf.91EBBA BUSCH(KD)
Anf.92Statsminister STEFAN LÖFVEN(S) replik
Anf.93EBBA BUSCH(KD) replik
Anf.94Statsminister STEFAN LÖFVEN(S) replik
Anf.95EBBA BUSCH(KD) replik
Anf.96ANNIE LÖÖF(C) replik
Anf.97EBBA BUSCH(KD) replik
Anf.98ANNIE LÖÖF(C) replik
Anf.99EBBA BUSCH(KD) replik
Anf.100NOOSHI DADGOSTAR(V) replik
Anf.101EBBA BUSCH(KD) replik
Anf.102NOOSHI DADGOSTAR(V) replik
Anf.103EBBA BUSCH(KD) replik
Anf.104Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN(MP) replik
Anf.105EBBA BUSCH(KD) replik
Anf.106Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN(MP) replik
Anf.107EBBA BUSCH(KD) replik

Anf.108JOHAN PEHRSON(L)
Anf.109EBBA BUSCH(KD) replik
Anf.110JOHAN PEHRSON(L) replik
Anf.111EBBA BUSCH(KD) replik
Anf.112JOHAN PEHRSON(L) replik

Anf.113Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN(MP)
Anf.114Statsminister STEFAN LÖFVEN(S) replik
Anf.115Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN(MP) replik
Anf.116ULF KRISTERSSON(M) replik
Anf.117Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN(MP) replik
Anf.118JIMMIE ÅKESSON(SD) replik
Anf.119Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN(MP) replik
Anf.120ANNIE LÖÖF(C) replik
Anf.121Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN(MP) replik
Anf.122NOOSHI DADGOSTAR(V) replik
Anf.123Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN(MP) replik
Anf.124EBBA BUSCH(KD) replik
Anf.125Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN(MP) replik

Anf.126JOHAN PEHRSON(L)
Anf.127Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN(MP)

Anf.128FÖRSTE VICE TALMANNEN

Kapitel 2: Debattartiklar i DN

30 december - 24 januari 2021

Kopior av artiklar blir i den form Dagens Nyheter levererar.

30 december

”Kärnkraft avgörande för att klara klimatet och jobben”

Coronakrisen accentuerar behovet av att klimatomställningen genomförs utan att arbetslösheten eller klyftorna ökar ytterligare. Då de fossila bränslena behöver fasas ut snabbare är kärnkraft viktig på kort och lång sikt för att klara den elektrifiering som är avgörande för klimatomställningen och för tillväxt och sysselsättning, skriver Daniel Färm (S) och Take Aanstoot (MP).

DN. DEBATT 201230

Redan i dag utgör kärnkraft en klimatneutral och kostnadseffektiv baskraft som bidrar till att snabba på utfasningen av koldioxidutsläpp och samtidigt ge både industrin och hushållen tillgång till billigare el. Att nästa generations ännu mer effektiva och säkra kärnkraft nu håller på att utvecklas gör att hela inriktningen att avveckla kärnkraften i Sverige behöver prövas på nytt.

Till dess att klimatförändringarna är hejdade och följderna av dagens kris för välfärd och sysselsättning är hanterade behöver allt fokus ligga på att fasa ut de fossila bränslena, stärka

välfärdens finansiering och bekämpa arbetslösheten.

I det arbetet är i princip klimatneutral kärnkraft avgörande. Att tro att vi kan klara av att samtidigt fasa ut de fossila bränslena, avveckla kärnkraften, öka tillväxt och sysselsättning samt höja ambitionerna kring äldreomsorg och vård är orimligt.

Alla klimatinsatser som har gjorts hittills har enligt regeringens klimatpolitiska råd varit otillräckliga. Och då har vi ändå haft en historiskt ambitiös klimatpolitik under den socialdemokratiskt ledda regeringen.

Därför behövs ännu mer kraftfulla klimatinvesteringar i cykel-, elbils- och järnvägstrafik, energieffektiva bostäder och en mer klimatsmart industri. Därför behövs smart och effektiv beskattning av klimatpåverkande utsläpp. Och därför behöver våra konsumtionsmönster förändras. Vad vi äter och hur vi reser behöver påverkas av dess klimatpåverkan. I detta kan Sverige vara en föregångare.

Det är inte per definition fel att föra en tillväxtkritisk politisk diskussion. Men den får inte bli tillväxtfientlig. Tillväxt skapar ökade resurser som bidrar till jobb och välfärd – samt resurser för klimatomställning och -investeringar. Däremot behöver tillväxten vara hållbar: socialt, ekonomiskt och klimatmässigt. Utan rovdrift på vare sig människor eller råvaror. Och tillväxt kräver energi – billig, tillgänglig och klimatsmart energi.

Klimatförändringarna känner inga nationsgränser. Mycket sker också inom EU och FN, och det är svårt att överdriva betydelsen av att USA nu under Biden återgår till Parisavtalet.

Också i internationella klimatsamarbeten ska Sverige vara ledande.

Avgörande är också utvecklandet av batteriteknologi, nya teknologier för att producera fossilfritt stål samt teknologi för att fånga in och återanvända eller lagra koldioxid (CCR respektive CCS). Sverige kan och bör vara ledande i utvecklandet av dessa nya klimat-teknologier.

Men klimatomställningen kommer också att ställa mycket höga krav på en stark och tillförlitlig tillgång till el i Sverige. Hela transportsektorn ska elektrifieras. Det explosionsartade användandet av elfordon samt utbyggnaden av järnvägstrafiken kommer öka behovet av el kraftigt.

Samtidigt behöver hushållen och industrin så billig el som möjligt, för att stärka konkurrenskraften och minska vanligt folks kostnader. Billig el är också en förutsättning för bättre avfallsåtervinning samt bränslebyte inom stålindustri och cementtillverkning.

Här spelar planerbar kärnkraft en viktig roll. Dygnet runt producerar kärnkraft klimatsmart el på ett säkert sätt. Det gäller även – och i ännu högre utsträckning – fjärde generationens kärnkraft, som nu håller på att utvecklas. Den kommer att vara ännu effektivare än dagens kärnkraft – som dock redan i dag är mer klimatsmart och kostnadseffektiv än många andra energikällor. Med denna nya generations kärnkraft får man ut mer av kärnbränslet – och kan återanvända delar av det i dag uttjänta kärnbränslet på ett sätt som kraftigt reducerar halveringstiden och kraven på slutförvar.

Samtidigt behövs en seriös diskussion om ansvar, kontroll och finansiering av dagens och

morgondagens kärnkraft. Det är exempelvis högst tveksamt om elproduktion av denna omfattning, som samspelar så nära med forskning, och som kräver ett så långsiktigt ägande är något som är lämpligt att lägga i händerna på kommersiella marknadsaktörer.

En ny diskussion om kärnkraftens roll i framtidens svenska energisystem kan exempelvis lyfta följande frågeställningar:

Hur kan vi säkerställa att den kompetens kring kärnenergi som finns hos såväl forskare som ägare och personal i Sverige inte förloras när fjärde generationens kärnkraft snart står för dörren?

Vad krävs för att ersätta dagens avvecklingslinje med en kärnkraftsväxlingslinje, som tar sikte på att ersätta dagens kärnkraftverk med den nya generationens kärnkraftsteknologi?

Hur kan vi säkerställa att de reaktorer som nu stängs av statliga Vattenfall också framöver kan användas för klimatomställningen? Exempelvis för att via elektrolys omvandla vatten till vätgas som sedan i sin tur kan omvandlas till elektricitet och användas för vissa specifika ändamål: kolldioxidinfångning och återbruk eller koldioxidlagring (CCR eller CCS), planerbar reservkraft när vindkraften inte levererar, testreaktorer och på sikt ordinarie reaktorer för fjärde generationens kärnkraftsteknologi.

Hur kan vi stärka svensk forskning kring den nya kärnenergiteknologins potential att bidra till klimatomställning samt hållbar tillväxt och svensk export av klimatneutrala produkter?

Hur kan vi säkra statligt huvudansvar för den viktiga infrastruktur som kärnkraften innebär – och fasa ut kommersiella aktörers ägande?

Hur kan vi ersätta det marknadstänk som präglar synen på kärnkraft med en politisk kontroll samt vilja att göra offentliga investeringar i en klimatneutral och kostnadseffektiv energikälla som kärnkraft?

Man ska inte vara var sig naiv och oförsiktig eller dogmatiskt ifrågasättande inför kärnkraften. Den har – som alla energislag – både för- och nackdelar. Men i Sverige har vi goda förutsättningar att hantera utmaningarna vid såväl brytning som drift och slutförvar. Däremot har vi inte råd att säga nej till kraftfulla bidrag till en klimatomställning som inte bidrar till att öka arbetslösheten och orättvisorna i samhället. Låt oss nu därför växla över till en konstruktiv diskussion om hur vi kan använda dagens kärnkraft – och se till att inte missa tåget när nästa generations kärnkraft kommer.

För klimatet låter inte vänta på sig. Tiden rinner ut.

Daniel Färm (S), chef för Tankesmedjan Tiden

Take Aanstoot (MP), ordförande för Svenska Ekomodernisterna

31 januari 2021

”Politiskt nytänkande krävs i omstarten efter pandemin”

Förstår vi verkligen vilka omvälvande år vi nu går igenom? Mitt svar är att näringslivet i hög grad gör det. Strukturomvandlingen och teknikutvecklingen går blixtsnabbt. Men förstår det politiska systemet? Kanske pandemin driver fram nytänkande? Just nu ser jag få tecken på det. Låt oss hoppas att jag ser fel och att 2021 blir avstamp för en rejäl omstart, skriver Klas Eklund.

DN. DEBATT 201231

Året 2020 är slut. Tack och lov! Det förde med sig död och sjukdom, arbetslöshet och konkurser. Karantän och isolering. För 2021 finns nytt hopp: vaccinet rullas ut till vårsolen, och lagom till midsommarsillen kan i bästa fall både ekonomi och livsandar vända upp igen.

Men i pandemins spår följer också underliggande, strukturella utmaningar. Dessa bör åtgärdas under det kommande året om omstarten ska bli bestående. På den punkten är det längre till optimism.

1 Hälsokrisen har blottlagt revorna i välfärden. Brister i personalförsörjning, sjukvårdsmateriel, resurser för testning och skydd. Beredskapslager, bemanning, kompetens och trygghet måste graderas upp. Tydligare befäls- och ansvarslinjer krävs. Än en gång reses frågan om den offentliga sektorn verkligen ska ha tre nivåer – stat, region och kommun – med uppdrag som ibland går i vägen för varandra. Men inga tecken på nytänkande kan skönjas.

2 I näringslivet har tjänstesektorer med fysisk närkontakt drabbats hårt. Många med svag anknytning till arbetsmarknaden – timanställda, lågutbildade, nyanlända – har utsatts. Stängda skolor slår mot de barn som bäst behöver utbildning. De sociala klyftorna

har ökat. Erfarenheterna visar att sådana skador tar lång tid att läka. Här behövs en långtgående och tydlig ambitionshöjning på flera områden: arbetsmarknad, trygghet och skola. Men inte heller här syns några tecken på att sådana reformer är på gång.

3 Digitaliseringen har tagit språng, med dramatiska effekter på hemarbete, kultur, handel. Sverige går igenom en period av ”skapande förstörelse”. Vissa branscher och affärsmodeller förlorar, andra vinner. Pandemin och nedstängningarna har drivit upp tempot i strukturomvandlingen.

Många längtar intensivt tillbaka till livet före corona – resor, konserter, teater, bio. Säkert kommer ett uppsving när vi väl vågar träffas igen. Icke desto mindre kommer kultursektorn att möta långsiktiga förändringar. Allt fler har vant sig att streama. Även ärevördiga teatrar och operahus behöver digitala kanaler för sitt utbud. Restauranger måste kunna leverera direkt till kundens dörr. Utslagningen av traditionella butiker fortsätter, samtidigt som belastningen på paketleveranser ökar.

Digitaliseringen får följder för hur vi arbetar och bor. Kontorsarbetare kommer framgent att jobba mer på distans, ofta hemifrån. Det minskar efterfrågan på kontorsyta samtidigt som fler vill bygga om hemmavid, med utrymme för arbete. Pendlingsmönstren ändras, vilket påverkar bostadspriserna. Efterfrågan kan väntas stiga i förorter och medelstora städer.

Företagen kommer att driva på digitalisering och robotisering; både för att sänka kostnader och minska sårbarheten. Här går utvecklingen i rasande takt. Statsmakterna däremot har kommit på efterkälken. OECD rankar den svenska offentliga sektorns digitala mognad som bland de sämsta i västvärlden. Sverige behöver en mer långsiktig strategi för en digitalisering som tjänar hela folket.

4 Omstartskommissionen (disclaimer: jag var ordförande) framhöll att Sverige behöver reformeras även på andra områden för att starta om efter pandemin. Så bör skattesystemet stimulera mer till arbete och studier. Skatten på arbete bör sänkas, miljöskatterna bli mer effektiva, kapitalinkomstskatten

förenhetligas, floran av avdrag och undantag rensas. Men inte heller här syns några steg mot reformer.

5 Klimatfrågan kliver högre upp på dagordningen i allt fler länder. En ny amerikansk president prioriterar upp klimatarbetet, Kina har satt som mål att bli fossilfritt. Sverige ligger långt framme. Men ska klimatmålen förverkligas måste vägtransporterna elektrifieras – vilket kräver både test av ny teknik i stor skala och att flaskhalsarna i elnätet byggs bort. Här flödar välvillig retorik men det faktiska politiska tempot är lågt.

6 Kina har stärkt sin ekonomiska makt under krisen, även om misstron mot enpartistaten ökat. Europa riskerar att hamna i kläm mellan supermakterna. Samtidigt växer ett nytt EU fram. Storbritannien lämnar, medan Polen och Ungern är på väg mot sidlinjen. Andra medlemmar knyts hårdare samman, bland annat genom stimulanspaket som bryter gamla principer och medför ett embryo till gemensam beskattning. Här måste Sverige bestämma sig: är vi med eller ska vi släpa efter och klaga?

7 Den ekonomiska politiken har lagts om. Tidigare otänkbart omfattande stimulanser har blivit möjliga. Även relativt stora statsskulder kan hanteras så länge räntorna är låga – vilket ställer penningpolitiken inför en långsiktig målkonflikt. Flera centralbanker har signalerat att man i framtiden kan acceptera lite högre inflation utan att höja styrräntan. Marknadsräntorna ska hållas nere genom interventioner på de finansiella marknaderna.

Penningpolitiken har redan ett avgörande inflytande över finansmarknaderna via nollränta och massiva likviditetsinjektioner – något som resulterat i att börserna, bisarrt nog, nått all time high mitt i den ekonomiska och sociala krisen. Framöver kommer centralbanken att ingripa än mer i den direkta prisbildningen för fler värdepapper. Därmed finns en risk att vi glider in i ett system med statsdirigerade finansiella marknader. Här behövs en debatt om vilken relation som bör råda mellan finanspolitik och penningpolitik.

Sammantaget för pandemin med sig väldiga förändringar på en rad områden. Dagordningen skrivs om. Nya utmaningar kräver en långsiktig reformstrategi om vi ska komma starkare ut på andra sidan corona. Nu måste Sverige bygga motståndskraft: bättre sjukvårdssystem, större beredskapslager, digitala förebyggande hälsokontroller, en annan struktur för ansvarsutkrävande. Därtill behövs en skattereform, kraftfulla åtgärder för att bryta utanförskap, en genomgripande reform av utbildningen, bred digitalisering, en tydligare ekonomisk-politisk karta, en aktiv europapolitik – med mera.

Förstår vi verkligen vilka omvälvande år vi nu går igenom? Mitt svar är att näringslivet i hög grad gör det. Strukturomvandlingen och teknikutvecklingen går blixtsnabbt. Men förstår det politiska systemet? Kanske pandemin driver fram nytänkande? Just nu ser jag få tecken på det.

Låt oss hoppas att jag ser fel och att 2021 blir avstamp för en rejäl omstart. Så att vi kan fira ordentligt till midsommarsillen. Friska – och med ett långsiktigt starkare Sverige.

Klas Eklund, seniorekonom Mannheimer Swartling Advokatbyrå, ordförande Omstartskommissionen

Kommentar: Klas Eklunds förslag till skattereformer är dåliga och bör ej genomföras

”S har sålt ut energipolitiken till ett radikalt fyraprocentsparti”

Sverige är nu inne på en destruktiv väg. Genom att stänga Ringhals 1 och 2 innan deras livslängd löpt ut kommer vår export av ren el till andra länder att minska. Avvecklingen av den fullt fungerande svenska kärnkraften kommer att gå till historien som ett av de största politiska misstagen i modern tid, skriver Jimmie Åkesson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

DN. DEBATT 210101

Socialdemokraterna, ett historiskt ansvarstagande och kärnkraftsvänligt parti, har gått emot sin egen övertygelse och sålt ut Sveriges energipolitik till ett fyraprocentigt radikalt miljöparti. Varför? För att behålla regeringsmakten. Notan? Den står du och jag för. Efter att ännu en fullt fungerande kärnkraftsreaktor nu stängts ned kan vi nu vänta oss högre elpriser, fler driftstopp, större flaskhalsar och mer importerad smutsig el. Valet 2022 kommer bli avgörande för kärnkraftens fortsatta existens i Sverige.

Sverigedemokraterna har länge drivit på för att bevara samt utveckla den svenska kärnkraften. Vilket är varför vi från början valde att ställa oss utanför den gamla energiöverenskommelsen som slöts 2016 mellan regeringen M, C och KD. Överenskommelsen innebar att kärnkraften fortsatt fick en tynande tillvaro i konkurrens mot väderberoende kraftproduktion som fortsatt subventionerades kraftigt. Den slog också fast ett mål om att Sveriges elproduktion ska vara 100 procent förnybar år 2040. Att helt stänga dörren för en stabil, leveranssäker och fossilfri elproduktion i form av kärnkraft, till förmån för väderbaserade energislag som inte kan garantera el året om, var ett vårdslöst beslut.

Medan M och KD svek kärnkraften i en symbolpolitisk aktion har vi fortsatt att kämpa för dess existens. Vi har varit det drivande partiet i försöken att rädda både Ringhals 1 och 2. Förra året lade vi, som enda parti i riksdagen, förslag om att ge statligt ägda Vattenfall i direktiv att driva de båda reaktorerna vidare, men även att bolaget inte ska åläggas restriktioner när det gäller att planera, förbereda eller bygga ny kärnkraft.

Kort innan den avgörande voteringen om Ringhals lämnade M och KD yrvaket energiöverenskommelsen efter att ha insett kärnkraftens betydelse för ett framtida fossilfritt Sverige. Bättre sent än aldrig. Den nygamla kärnkraftsvänliga oppositionen – M, KD och L – stödde då vårt förslag om att rädda Ringhals förbehållslöst. Tyvärr föll det på mållinjen med en enda röst, Socialdemokraterna valde makten och Miljöpartiet först. Avvecklingen av den fullt fungerande svenska kärnkraften kommer att gå till historien som ett av de största politiska misstagen i modern tid. Socialdemokraterna är ytterst ansvariga för de förödande konsekvenser som nu följer.

Sverige är nu inne på en destruktiv väg för såväl näringslivet, hushållen som för klimatet. Genom att stänga Ringhals 1 och 2 innan deras livslängd löpt ut kommer vår export av ren el till andra länder att minska.

I stället kommer vi tvingas att importera smutsig el från våra grannländer för att kompensera för de dagar då vinden inte blåser och solen inte skiner. Resultatet? Ökade koldioxidutsläpp. En utveckling som enligt Konjunkturinstitutet kan komma att innebära en utsläppsökning med minst åtta miljoner ton per år. Motsvarande 15 procent av de totala utsläppen i Sverige 2018.

Det är uppenbart att symbolfrågan om att avveckla svensk kärnkraft är viktigare för regeringen än de faktiska effekterna av deras beslut. Stefan Löfven och Socialdemokraterna är återigen Miljöpartiets marionetter när det kommer till viktiga politiska frågor. Detta trots att två av tre svenskar vill behålla kärnkraften, inklusive Socialdemokraternas egna väljare. Sverige är mer än någonsin i behov av ett

riktigt ledarskap. Ett ledarskap som tar ansvar och lyssnar på folkets vilja i stället för att läxa upp dem.

Vi är övertygade om att kärnkraften har en central roll att spela för att tackla de klimatutmaningar som världen och Sverige står inför. Att kärnkraften är en hörnsten i arbetet med att minska utsläppen av växthusgaser är något som även FN:s klimatpanel skriver under på. I ett framtida Sverige där transportsektorn är elektrifierad och utsläppen av växthusgaser minimala, behövs såväl nuvarande reaktorer som nya.

I dag står kärnkraften för nästan hälften av Sveriges elförsörjning. Trots detta har investeringarna uteblivit till förmån för subventionerade vindkraftverk och solceller. För att kunna behålla och utveckla kärnkraften behövs ett ökat stöd till kärnkraftsforskningen samt rättvisa villkor för konkurrens mellan de fossilfria kraftslagen. Detta skulle dessutom bana väg för möjligheten att i framtiden bygga nya, ännu modernare kärnkraftverk och forskningsinfrastruktur för fjärde generationens kärnkraft. Det är en politik som är bra för Sveriges hushåll och industri, men framför allt för klimatet.

Valet 2022 kommer bli avgörande för kärnkraftens fortsatta existens i Sverige. För oss och den kärnkraftsvänliga oppositionen är valet enkelt, likaså var det för den gamla socialdemokratin. Frågan är vilken sida av historien de nya Socialdemokraterna kommer att stå på.

Jimmie Åkesson (SD), partiledare

Mattias Bäckström Johansson (SD), energipolitisk talesperson

”Statliga ungdomsvården kan ta sig ur krisen så här”

Personalen på ungdomshemmen gör många gånger ett viktigt och ett bra arbete. Men det behöver ställas tydligare krav på personalens grundutbildning. Att arbeta med samhällets mest utsatta barn och ungdomar ska inte vara en uppgift för vem som helst. Det ska inte vara ett ”extrajobb” bland flera, skriver forskaren Peter Andersson.

DN. DEBATT 210102

Under 2019 stängde Statens Institutionsstyrelse (SiS) ned ungdomshemmet Lövsta utanför Vagnhärad på grund av att säkerheten och tryggheten för de placerade barnen och ungdomarna inte kunde garanteras. Personalen kunde inte heller upprätthålla kvaliteten i behandlingsarbetet med ungdomarna på ungdomshemmet.

Så sent som i början av december 2020 stängde SiS ned ytterligare ett ungdomshem, Björkbacken, ett ungdomshem för placerade flickor i Göteborg. Även i det fallet handlar det om att säkerheten och tryggheten för de placerade barnen och ungdomarna inte kunde upprätthållas.

Är miljön otrygg för ungdomarna, betyder det också att arbetsmiljön för personalen är otrygg. Riksdagens Ombudsmän (JO) gjorde i november 2018 ett oanmält besök på SiS-institutionen Sundbo utanför Fagersta, och det framkommer i intervjuer med de placerade ungdomarna att de blir utsatta för våld av personalen, vilket fick konsekvensen att en avdelning tillfälligt stängdes ned. Att allt detta sker går till synes relativt obemärkt förbi.

Det är någonting som inte stämmer när barn och ungdomar placeras för att få vård och rehabilitering på en statlig myndighet, men i stället löper en risk att

deras utsatthet fortskrider och blir mer omfattande, speciellt vad gäller placerade flickor.

SiS har i uppdrag att vårda och behandla ungdomar med omfattande psykosocial problematik, ofta med tillhörande kriminalitet och neuropsykiatriska funktionshinder. Det är ett svårt och komplext uppdrag, och ansvaret kan inte enbart förläggas till SiS. Det går inte att förvänta sig att SiS under fem månader, vilket är den genomsnittliga placeringstiden, ska kunna förändra den unges problematik. Det som man dock kan förvänta sig av en statlig myndighet som har det prekära uppdraget att bedriva tvångsvård för barn och ungdomar, är att den unges utsatthet, i form av till exempel våldsutsatthet, i varje fall inte fortgår. Än mer bekymmersamt är det när barn och ungdomar berättar om att de blir utsatta för våld av personalen som är där för att hjälpa och vårda dem.

De särskilda ungdomshemmen präglas av en maskulin miljö där både ungdomarnas och personalens känslor många gånger åsidosätts. Våldsincidenterna har ökat med 22 procent mellan 2017 och 2019 på de särskilda ungdomshemmen. Forskningen pekar på att ökade repressiva inslag i vården ökar sannolikheten för våld både för personal och ungdomar. Trots det ökar årligen antal avskiljningar och beslut där barn och ungdomar placeras i enskildhet, särskilt för de placerade flickorna. Det konfliktverktyg, ”No Power No Lose” (NPNL), personalen har till förfogande och får utbildning i, saknar systematiska och vetenskapliga utvärderingar.

De ungdomar som placeras på SiS är stundom utåtagerande gentemot personalen, varför det är extra viktigt att personalen får kunskap i hur de ska agera vid en våldssituation. Långt ifrån alla som arbetar på de statliga ungdomshemmen har en passande utbildning. Att utbilda icke-utbildad personal på plats har i forskningen visat sig vara svårt, eftersom den utbildningen ofta är för avancerad för personalen: de som får utbildningen vet inte hur de ska använda det som de lär sig på plats. De upplever också att informationen från socialtjänsten om de placerade

ungdomarna många gånger är bristfällig och icke hjälpsam utifrån ett institutionsperspektiv.

Att arbeta på ett särskilt ungdomshem med utsatta barn och ungdomar som ofta har en utåtagerande problematik är ett emotionellt arbete för personalen. Personalen behöver ta hänsyn både till de egna känslorna som arbetet väcker och till ungdomarnas känslor. Det görs inte i dagsläget, eftersom fokus är på effektivitet, rationalitet och byråkratisering. Ett sätt att skapa en form av växelverkan mellan rationalitet och emotionalitet är, i linje med internationell forskning, att lägga emfas på ungdomshemmens miljö, ungdomarnas lidande och på behovet av att skapa en normalitet för ungdomarna under institutionsvistelsen.

Personalen gör många gånger ett viktigt och ett bra arbete med ungdomarna, men de behöver ytterligare stöd och hjälp. Det behöver också ställas tydligare krav på personalen vad gäller grundutbildning. Att arbeta med samhällets mest utsatta barn och ungdomar ska inte vara en uppgift för vem som helst, och det ska ej heller vara ett ”extrajobb” bland flera. Detta blir synnerligen angeläget då det är statens ansvar att ta hand om denna utsatta grupp barn och ungdomar.

I kraft av vålds- och institutionsforskare föreslår jag följande åtgärder:

Tillsätt en statlig utredning som går till botten med de missförhållanden som till synes fortskrider på de särskilda ungdomshemmen vad gäller våld. Det handlar först och främst om att faktiskt erkänna att de särskilda ungdomshemmen kan vara våldsamma platser. Med tanke på att ungdomshemmen är ungdomarnas hem för en period och för personalen en arbetsplats är det ytterst viktigt att allt våld identifieras, motverkas och förebyggs. Nu normaliseras våldet i stor utsträckning, vilket delvis beror på att personalen har statiska föreställningar om vilka de placerade ungdomarna är.

Gör det möjligt enbart för personal med extra utbildning, att använda de särskilda befogenheterna. Det är ofta när personalen använder de särskilda

befogenheterna som en situation eskalerar till våld, till exempel vid en avskiljning.

Ungdomar med stort våldskapital och tillhörande gängkriminalitet ska ej blandas med övriga ungdomar på grund av ”smittorisken”. Det är väl känt inom forskningen att ungdomar med hög risk påverkar ungdomar med låg risk, inte tvärtom och ändå blandas ungdomarna utan att lämpliga riskbedömningar initialt genomförs. Det behöver skapas nya institutioner för den lilla grupp av ungdomar som står för en stor andel av den grova kriminaliteten.

Tillåt inte icke-utbildad personal att arbeta på de särskilda ungdomshemmen. Det kan låta till synes banalt, men de flesta yrken kräver någon form av utbildning. Ett förslag är att åter skapa en universitetsutbildning för personal som har för avsikt att arbeta på ett ungdomshem, alternativt att avsevärt förlänga och fördjupa de utbildningar som i dag finns på folkhögskolor. Höj statusen för behandlingsassistenterna genom att ta bort beteckningen ”kontaktperson”, inför i stället termen ”ansvarig behandlare” och ge behandlingsassistenterna ett behandlande ansvar gentemot varje ungdom i stället.

Ungdomarna behöver längre institutionsplaceringar, men i öppnare former. Forskningen visar tydligt att risken för våld ökar, oavsett riktning och form, ju mer sluten institutionen är.

Handledning för personal av externa handledare ska vara ett krav. En destruktiv arbetsplatskultur kan brytas enklare med hjälp av personer utifrån.

De behandlingsmetoder som används behöver utvärderas i den kontext där de praktiseras. Frågan behöver också ställas om vad det är för form av behandling som hinner genomföras på den korta tiden ungdomarna i genomsnitt är på ungdomshemmet.

Socialtjänsten, som placerar barn och ungdomar på de särskilda ungdomshemmen, behöver få ett tydligare ansvar för ungdomens vistelse. Ett exempel: Hur vanligt är det att socialsekreterare åker ut och besöker

de barn och ungdomar som de placerar på en kontinuerlig basis för att bibehålla en relation?

Differentiera ungdomarna utifrån deras vårdbehov med start redan när de placeras på en akutavdelning. Vården ska börja så fort ungdomarna placeras på en akutavdelning. Nu skapas ofta en situation av vakuum för ungdomarna på så sätt att ingenting händer förrän de blir förflyttade till en utrednings- eller behandlingsavdelning.

Förslagen är varken kontroversiella eller för den delen ”nya”, vilket gör detta ännu mer angeläget. Politiken behöver ta sitt ansvar – praktiker och forskare kan inte, och ska inte, dra detta lass på egen hand.

För tillfället är SiS fångar i den egna verksamheten och med pågående säkerhetssatsning riskerar myndigheten bara att göra det ännu svårare att förändra den destruktiva arbetsplatskulturen som till synes finns på många ungdomshem.

Det är naturligtvis de placerade barnen och ungdomarna som är de största förlorarna i detta.

Peter Andersson, doktorand på institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet. Disputerar 29 januari 2021 med avhandlingen ”Hot, våld och emotionellt arbete på de särskilda ungdomshemmen: Personalens berättelser.”

”Religiösa värderingar ska inte styra praxis vid livets slut”

Coronapandemin har aktualiserat frågor om svenska statens förhållande till döden. Lagstiftning och praxis kring livets slut dras fortfarande med föreställningar och praxis från statskyrkans dagar som gör tillvaron onödigt krånglig och ibland till och med traumatisk för människor med andra livsåskådningar, skriver företrädare för Humanisterna.

DN. DEBATT 210103

Svenska statens förhållande till döden har ännu inte sekulariserats. Det är hög tid att kapa banden till den gamla statskyrkan och göra lagstiftningen kring döden livåskådningsneutral. Döden angår oss alla och är ett alltför allvarligt ämne för att bara köra över icke-religiösa och medborgare med annan religion. Här är några områden som behöver reformeras:

1 Avkristna begravningsverksamheten. Huvudman för begravningsverksamheten i Sverige är fortfarande Svenska kyrkan, med undantag av två kommuner. Detta är en rest från förr som nu är direkt olämplig då religionsfrihet är inskriven i grundlagen – staten ska vara religiöst neutral. Begravningslagstiftningen behöver därför omformuleras så att önskemål hos den avlidne och de efterlevande i så liten utsträckning som möjligt begränsas av religiösa föreställningar de själva inte delar.

Ett första steg vore att kommunalisera begravningsverksamheten, så att begravningar inte längre administreras av Svenska kyrkan utan av en neutral aktör under allmän demokratisk kontroll. Begravningsavgift betalas av alla som taxeras till kommunal inkomstskatt. En avgift, som egentligen borde kallas skatt, vars storlek och användning ligger utanför medborgarnas påverkan. Administrationen av dessa skattepengar och rätten för medborgare till

gravplats bör hanteras av en myndighet, inte av kyrkan.

2 Tillåt förvaring av aska i hemmet. I dag kremeras över 80 procent av alla avlidna i Sverige. Efter askberedning återstår endast stoft av den avlidna. Askan av kremerade överförs sedan till urnor. Hanteringen av dessa urnor omgärdas i dag av stränga regler som ibland orsakar helt onödiga trauman. Till exempel får man inte förvara askan av en älskad anhörig i hemmet.

Det finns inga rationella skäl för denna ordning och det är oklart hur den har uppkommit. Hemförvaring av urnor tillåts i en rad jämförbara länder och i flera amerikanska delstater. Förutom att hemförvaring inte är tillåten måste efterlevande i Sverige också ha särskilt tillstånd om de önskar att dela askan. Detta är ett inte helt ovanligt önskemål bland invandrade som kan vilja få sin aska spridd i två länder, eller föräldrar som vill begrava askan efter sitt avlidna barn i två familjegravar.

Vidare krävs särskilt tillstånd för anhöriga som vill sprida askan själv. Dock kan man nu bara få tillstånd för spridning på naturområden eller i hav och sjöar med visst avstånd från land. Detta trots att stoftet inte miljömässigt skiljer sig från annan aska då material som spikar, proteser och annat avskiljs och återvinns vid kremeringen. Eftersom det inte föreligger miljöproblem med spridning vid till exempel hem eller sommarstuga bör spridning av aska bara beröra den avlidna, anhöriga och markägaren där askan sprids.

3 Förbered för livsåskådningsneutrala ceremonier vid nationella och lokala katastrofer. I samband med stora nationella och lokala trauman finns ingen beredskap hos myndigheterna för gemensam livsåskådningsneutral sorgebearbetning. För sekulariserade och för medborgare av annan religionstillhörighet kan det kännas osmakligt eller rent hänsynslöst när det blir kyrkan som tillhandahåller allmänna minnesceremonier.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) borde ha som ett av sina självklara uppdrag att planera

för samlingslokaler att använda, samt att utse personer som har till uppgift att hålla neutrala allmänna samlingar som inkluderar sörjande av alla livsåskådningar.

4 Dödshjälpsfrågan har seglat upp som en viktig fråga i debatten men utreds märkligt nog fortfarande inte av myndigheterna. Detta trots positiva erfarenheter från länder där dödshjälp är tillåten och en starkt positiv folklig opinion (80 procent enligt en nylig opinionsundersökning av Novus). Människor med obotliga sjukdomar och ett svårt eller tilltagande lidande att se fram emot borde ha rätt att ha egen kontroll över sin dödsprocess och inte behöva lita till närmaste läkares godtycke. Dödshjälpsmotståndare hävdar ofta att livet är en gåva från Gud och heligt, men i ett sekulärt land kan inte några personliga tro få styra hur andra ska leva och dö.

Ser myndigheterna starka skäl att dödshjälp inte bör tillåtas borde dessa skäl formuleras och sammanfattas på ett sätt som gör det möjligt för allmänheten att granska argumenten. Som det är nu ignoreras frågan, ett förfarande som inte visar hänsyn till någon. Dödshjälp behöver utredas.

Att sekularisera statens förhållande till döden är i linje med den svenska grundlagsfästa rätten till religionsfrihet och en naturlig följd av att statskyrkan avskaffades år 2000. Banden kapades då inte fullt ut, vilket var olyckligt. Men det är en ordning som går att rätta till.

Inget av de förslag som skisserats här går ut över medborgare som tillhör Svenska kyrkan – deras tillvaro skulle förbli helt oförändrad. Med en förändrad begravningslagstiftning kan man fortfarande begravas kyrkligt på en kyrkogård, enda skillnaden är att administrationen sköts av kommunen. Ingen som inte vill förvara aska hemma, dela askan, eller sprida den på någon favoritplats, behöver göra detta. De som vill ha kyrkliga minnesceremonier vid nationella eller lokala katastrofer kan anordna detta separat, enda skillnaden är att den gemensamma minnesstunden skulle vara anpassad för alla. Ingen som inte själv vill

bestämma över avslutningen av sitt liv behöver fundera över det.

Att göra samhällets förhållande till döden livsåskådningsneutralt vore betydelsefullt för oss med annan livsåskådning, men skulle lämna tillvaron oförändrad för statskyrkliga. Att dessa reformer inte genomförts för länge sedan är förbluffande. Sverige är sedan 20 år tillbaka ett sekulärt land och det finns ingen rimlig anledning att någras religiösa värderingar ska genomsyra gemensam administration och lagstiftning om döden.

Livets slut är ett av de tillfällen då vi människor är som mest sårbara. Det är inte en situation lagstiftningen bör försvåra eller göra onödigt traumatisk för någon.

Patrik Lindenfors, styrelseledamot Humanisterna

David Rönnegard, ordförande Humanisterna

Ulf Gustafsson, förbundssekreterare Humanisterna

”Digitalisera kulturarvet för demokratins skull”

Det är hög tid för Sverige att genomföra en storskalig och kraftfull satsning på digitalisering av det kulturarv och den samhällsviktiga information som förvaltas vid våra arkiv, bibliotek och museer. Andra länder har insett betydelsen och ligger före. Exempelvis har Norge digitaliserat tryckt och audiovisuellt material vid Nasjonalbiblioteket, skriver fem institutionschefer.

DN. DEBATT 210104

Det krävs krafttag för att digitalisera kulturarvet på våra arkiv, bibliotek och museer och göra det användbart för alla medborgare. Det är ytterst en fråga om demokrati, öppenhet och tillgänglighet. Alla, oavsett bakgrund, ska kunna ta del av det kulturarv

som format och formar vår samtid. Ur ett demokratiperspektiv är det angeläget att tillgången till samhällsviktig kulturarvsinformation ökar. I nuläget är endast en mindre del av samlingarna digitalt tillgängliga. Ett öppet och digitalt kulturarv är också en fråga om samhällsekonomi, forskning och innovation, samt en möjlighet att rädda information som riskerar att förloras för alltid.

Digitalt kulturarv skapar värde för många. Det sparar tid och kostnader och minskar resande för alla de hundratusentals besökare som i dag måste ta sig till en institution för att ta del av samlingarna och arkivmaterialet. Det används i forskning och undervisning. Ett digitaliserat kulturarv med tillgång till storskalig öppen data kan bana väg för helt nya forsknings- och undervisningsmetoder.

Därigenom öppnas dörrar till helt ny och unik kunskap, som får oss att bättre förstå vårt förflutna, vår samtid och bidrar till att finna bättre lösningar på framtidens utmaningar. Inte minst de som är kopplade till de globala målen i Agenda 2030. Digitalt kulturarv används av företag för att utveckla nya digitala produkter och tjänster. Det används också av civilsamhällets organisationer och som en meningsfull fritidssysselsättning för många engagerade privatpersoner.

Men digitaliseringen rymmer en paradox. Samtidigt som digitaliserat kulturarv kan bidra till lägre utgifter, ökad kvalitet och innovation på många olika håll i samhället, så innebär den ökade kostnader för våra kulturarvsinstitutioner. Ett digitaliserat kulturarv innebär inte att man kan göra sig av med sitt fysiska material. Museet smälter inte ned sin silverskatt när man digitaliserat den, för att ta ett drastiskt exempel. Så när digitalt kulturarv innebär vinster och kanske nya affärsmöjligheter för universitet, forskare, skolor, näringsliv, offentlig förvaltning, civilsamhälle och enskilda, så innebär det samtidigt ökade kostnader för de kulturarvsinstitutioner som ska digitalisera och förvalta kulturarvet. Det krävs en helhetssyn på kostnads- och nyttoeffekter för att fördela samhällets resurser för en storskalig digitalisering av kulturarvet.

Digitalisering är inte bara en fråga om att göra information mer tillgänglig. Utan en snabb och säker digitalisering riskerar samhällsviktig information att förstöras. I dag saknas resurser för att bevara information på äldre magnetband, disketter och tidiga hårddiskar vars tekniska livslängd för länge sedan passerats. De kommer snart inte att vara läsbara. Det samma gäller tusentals videoband och ljudband. Tekniken som krävs för att spela banden fasas ut och magnetismen på banden avtar.

Ett exempel är det så kallade Kevin-fallet. Där kunde oskyldigt utpekade personer rentvås tack vare att ett ålderstiget VHS-material fortfarande var spelbart och öppnade för en ny utredning. Tänker vi oss ett annat rättsfall 20–30 år tillbaka som ska granskas är det högst osäkert om motsvarande videoinspelningar skulle vara spelbara. Exemplet visar att digitalisering av samhällsviktig information även kan vara en garant för rättssäkerhet.

Internationellt sett ligger Sverige långt fram inom det digitala området. Men den senaste tiden har den offentliga förvaltningen tappat mark enligt internationella undersökningar. Sverige placerades sist bland över 30 länder i OECD Digital Government Index 2019. OECD rekommenderar Sverige att lägga större kraft på tillgängliggörande av myndigheters data i syfte att främja datadriven innovation. Andra länder har insett betydelsen och ligger före. År 2019 satsade till exempel Norge på att digitalisera tryckt och audiovisuellt material vid Nasjonalbiblioteket genom att skapa ett sjuttiotal nya tjänster. Man tilldelades även tekniska resurser för att digitalisera material.

Det är hög tid för Sverige att genomföra en storskalig och kraftfull satsning på digitalisering av det kulturarv och den samhällsviktiga information som förvaltas vid våra arkiv, bibliotek och museer.

Lars Amréus, riksantikvarie, Riksantikvarieämbetet

Ann Follin, överintendent, Statens museer för världskultur

Karin Grönvall, riksbibliotekarie, Kungliga biblioteket

Joakim Malmström, överintendent, Naturhistoriska riksmuseet

Karin Åström Iko, riksarkivarie, Riksarkivet

”Iva-personal bör vaccineras snarast för att säkra vården”

Vaccination av sjukvårdspersonal på iva, covidavdelningar samt akuten måste få högsta prioritet parallellt med de mest sjuka äldre. Börja vaccinera personal som inte haft covid och således saknar antikroppar tills tillgången på vaccin blir större. Om covidvården kollapsar kommer människor att dö i onödan, skriver läkarföreträdare.

DN. DEBATT 210105

Sahlgrenska har vädjat till Folkhälsomyndigheten att justera Sveriges vaccinationsstrategi. Personal som vårdar covidpatienter bör vaccineras omedelbart (DN 30/12), men hittills har man inte vunnit gehör. Om det blir ett större utbrott av covid-19 inom slutenvården eller på någon av Sahlgrenskas intensiv-

vårdsavdelningar vore det närmast en katastrof enligt sjukhusledningen. Allt fler röster höjs nu med krav på att Folkhälsomyndigheten ska ändra sin vaccinationsstrategi.

I våra nordiska grannländer och hos WHO har vaccination av sjukvårdspersonal redan högsta prioritet. I Norge meddelade Folkehelseinstituttet den 30 december att landet justerar sin strategi. Vaccination av vissa grupper bland vårdpersonalen kommer att pågå parallellt med den av boende på äldreboenden och riskgrupper över 85 år. Anledningen är att smittspridningen – liksom trycket på sjukvården – ökar i Norge.

Just nu sprids dessutom mutationer av viruset med misstänkt högre smittsamhet. Dessutom har en variant spridits till Sverige, där det finns farhågor om att fler unga drabbas allvarligt. Folkhälsomyndigheten talar om en tredje våg och under de senaste fem dagarna ökade antalet covidpatienter på iva med 4 procent. Socialstyrelsen talar om att den största begränsande faktorn är personalsituationen, men krislägesavtalet används för att rå på den faktorn vilket betyder att personalen tvingas arbeta 48 timmar per vecka. Det kan resultera i 12-timmarspass med bristande möjligheter till återhämtning. Det är inte hållbart i längden och kommer att leda till risk för ohälsa med ytterligare personalflykt.

Risken att smittas i vården bedöms som liten, enligt Anders Tegnell. Men en studie från Skånes universitetssjukhus, vilken presenterades på Svenska läkaresällskapets vetenskapliga möte ”State of the art covid-19” i mitten av december, visar tydligt att sjukvårdspersonal på infektionskliniken i Lund, vilka arbetar i frontlinjen med covid-patienter, har smittats i högre utsträckning än sjukvårdspersonal som arbetar på andra avdelningar. Det gör att man kan tvivla på om sjukvårdspersonalen skyddas i tillräckligt stor utsträckning av befintlig skyddsutrustning.

I andra studier hade sjukvårdspersonal minst tre gånger högre risk att insjukna i covid-19 (7,5 gånger ökad risk, enligt en av undersökningarna). Det är en mycket hög risk. Som jämförelse var risken för

lungcancer ökad fem gånger bland asbestexponerade, vilket ledde till att asbest förbjöds i Sverige i början av 1980-talet. Arbetsmiljöverket är tydligt med att ingen ska behöva bli sjuk, skada sig eller dö på grund av jobbet. Viktigast här är att bevara hälso- och sjukvårdens kapacitet, speciellt i frontlinjen på iva, på covidavdelningar och på akuten, så att de svårast sjuka i covid kan få vård.

Vem som vaccineras först är en grannlaga etisk bedömning. Anders Tegnell hävdar att vaccinationsstrategin följer den etiska grund vi har i Sverige om hur vården ska bedrivas. Enligt hälso- och sjukvårdslagen ska den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ges företräde till vården. Men den som ligger på sjukhus svårt sjuk i covid, kanske i respirator, har ett större behov av sjukvård än någon som ännu inte är sjuk, men kanske smittas av covid.

Folkhälsomyndighetens vaccinationsstrategi riskerar i förlängningen att äventyra sjukvården för de allra - sjukaste. Detta är viktigt att tänka på och har beaktats väldigt lite i diskussionerna. Det är ju så att de äldsta och svagaste i riskgrupperna också är beroende av vård även då de inte är covidsmittade. Vårdpersonalen måste alltså räcka till för att vårda dessa patienter, sköta covidvården och för att vårda de som drabbas av cancer, råkar ut för olyckor, har nydebuterad diabetes, akut hjärtinfarkt, stroke och andra allvarliga sjukdomar. Vi som arbetar inom vården måste också orka utbilda yngre kollegor och studenter samt ta hand om varandras stress och frustration.

Den lojala sjukvårdspersonalen brukar inte sätta sin egen hälsa främst. Men för närvarande är situationen extremt ansträngd för sjukvården i många regioner. Om sjukvårdspersonal insjuknar i covid behöver de vara borta från jobbet i flera veckor, i värsta fall många månader eller till och med för alltid.

Med strikta regler om hygien och skyddsutrustning sprids kanske inte smittan lika lätt på sjukhus, men då smittan i samhället nu är mycket hög riskerar sjukvårdspersonalen att smittas precis som alla andra. Det är svårt till omöjligt att hitta vikarier och personal som arbetar övertid, med de risker det medför för

patientsäkerhet och sjukvårdspersonalens egen hälsa. Med nuvarande vaccinationstakt kommer sannolikt belastningen på sjukvården fortsatt att vara hög i flera månader. Medianåldern på iva är 62 år, enligt svenskt intensivvårdsregister – hälften av alla iva-vårdade är således under 62 år.

Anders Tegnell talar om att vaccinationsstrategin varit föremål för en ordentlig förankringsprocess. Han kallar det regionernas samlade bild. Är det SKR som avses? SKR är en arbetsgivarorganisation vars uppgift är att bevaka sina medlemmars (kommuners och regioners) intressen och omfattas inte av offentlighetsprincipen, men kostar skattebetalarna en halv miljard per år. Arbetsmiljöaspekterna har inte tagits med när sjukvårdspersonalen ansträngs till bristningsgränsen.

Arbetsmiljö är inte SKR:s starka sida, vilket illustreras av att SKR i pandemins inledning pressade Arbetsmiljöverket att lätta på reglerna om skyddsutrustning på äldreboenden med kända konsekvenser. Skyddsombud har inte heller nu fått vara delaktiga när vaccinationsstrategin tagits fram trots att det rör sig om arbetsmiljöfrågor ur flera aspekter – påfrestningar på kvarvarande personal när arbetskamrater blir sjuka samt risken att själv bli sjuk och till och med dö av sitt arbete.

Vi är många läkare som stödjer Sahlgrenskas vädjan och anser att vaccination av sjukvårdspersonal på iva, -covidavdelningar samt akuten måste få högsta prioritet. Personal i frontlinjen i covidvården bör vaccineras snarast och parallellt med de mest sjuka äldre. Börja vaccinera personal som inte har haft covid och således saknar antikroppar tills tillgången på vaccin blir större. Vårdpersonalen är soldaterna i kriget mot covid och måste prioriteras högt. Om covidvården kollapsar kommer människor att dö i onödan.

Karin Båtelson, överläkare vid klinisk neurofysiologi, Sahlgrenska universitetssjukhuset, Göteborg, ordförande för Sjukhusläkarna och Läkarförbundets förste vice ordförande

Torbjörn Karlsson, docent, nyligen pensionerad överläkare, intensivvården, Akademiska sjukhuset, Uppsala , ledamot av både Upplands allmänna läkarförening och Sjukhusläkarna

Anna Rask-Andersen, professor emerita vid arbets- och miljömedicin, Akademiska sjukhuset, Uppsala, ledamot av Upplands allmänna läkarförening

”Att öppna skolorna i januari är att ta mycket stora risker”

Regeringen och Folkhälsomyndigheten har hittills drivit linjen att skolorna ska hållas öppna under pandemin. Men hypotesen att barn sällan smittar andra ifrågasätts nu i ny forskning. Därför bör skolorna hållas stängda i ytterligare två till fyra veckor, skriver 30 forskare från Vetenskapsforum covid-19.

DN. DEBATT 210106

Den svenska sjukvården befinner sig sedan flera veckor på den absoluta bristningsgränsen. På flera håll i landet kommer rapporter om fulla eller hårt ansträngda intensivvårdsavdelningar vilket, om nuvarande smittspridning tillåts fortsätta, kommer att leda till att människor som annars skulle ha överlevt covid-19 riskerar att dö på grund av bristfällig vård.

Sverige går alltså in i det nya året med ett illavarslande utgångsläge. Och den 11 januari öppnar grundskolorna. Ger detta anledning till oro?

Av allt att döma, ja. Regeringen och Folkhälsomyndigheten har som en av utgångspunkterna i sitt smittskyddsarbete drivit linjen att skolorna, och särskilt grundskolorna, ska hållas öppna under pandemin. Huvudargumentet för detta är tungt: Barn mår bäst när de får gå i skolan. Dessutom har man baserat sitt ställningstagande på det faktum att barn sällan blir svårt sjuka, och ofta genomgår infektionen helt utan symtom. Samt på hypotesen att barn sällan smittar andra.

Det är denna senare hypotes, att barn knappt smittar, som nu ifrågasätts i internationella sammanhang, allteftersom nya vetenskapliga studier presenteras.

Om att barn själva blir smittade, i väl så hög grad som vuxna, råder det numera inga tvivel, om detta vittnar både stora landsomfattande undersökningar och studier av lokala utbrott. Men smittar barnen vidare? Sker det utbrott i skolorna?

Debatten har böljat fram och tillbaka. Mycket av osäkerheten kan tillskrivas det faktum att cirka hälften av de barn som bär antikroppar mot coronaviruset aldrig uppvisat några symtom – och alltså mycket sällan testats under pågående infektion. Ett av de mycket få länderna i världen som i våras höll skolorna öppna – nämligen Sverige – genomförde då heller inga undersökningar av smittspridningen i skolorna. Mer kunskap har inhämtats under hösten, och även om en del av frågorna kvarstår, och konsensus inte råder, så pekar alltmer nu på att även skolbarn, inklusive grundskolebarn, kan vara effektiva smittspridare.

I vårt land är ett av de tydligaste tecknen på detta Folkhälsomyndighetens veckorapporter om covid-19. I 2020 års sista rapport innan höstterminens slut, Veckorapport om covid-19, vecka 50, presenteras på sidan 22 en tabell: ”Antal utbrott i miljöer för allmänheten per vecka.” Där finner man att mellan vecka 47 och vecka 50 var grundskolan den ojämförligt

viktigaste miljön för coronautbrott i miljöer för allmänheten (och där ingår till exempel arbetsplatser och sällskap som träffas i hemmet). Vecka 50 stod grundskolan för hela 45 procent av alla sådana covid-19-utbrott i landet!

Folkhälsomyndighetens kommentar till denna uppseendeväckande utveckling är att ”erfarenheter som delats från regionernas smittskyddsenheter avseende smittspårning visar att personal i skolan oftare smittas av sina kollegor och mer sällan av eleverna”. Men underlaget till detta utlåtande presenteras inte, och att lärarrummen skulle utgöra en sådan förhärskande smitthärd att dessa ensamt skulle stå för 45 procent av landets utbrott i allmänna miljöer trotsar allt förnuft.

Vi har alltså all anledning att med stor oro se fram emot en eventuell öppning av grundskolorna den 11 januari. Till orosmomenten hör också att Sverige, till skillnad från nästan alla världens övriga länder, fortsatt undvikit att införa basala fysiska barriärer för att minska smittspridningen i skolmiljön. I Världshälsoorganisationens anvisningar står det att barn mellan 6 och 11 års ålder om möjligt bör bära munskydd när ”det finns utbredd smittspridning i det område där barnet bor”, och att barn över 12 år bör bära munskydd i offentliga miljöer på samma sätt som vuxna.

I amerikanska smittskyddsmyndigheten CDC:s anvisningar står det: ”Individer från 2 års ålder och uppåt ska bära munskydd i offentliga miljöer och i närvaro av människor utanför sina egna hushåll.” Men inga sådana rekommendationer finns för svenska barn, i eller utanför skolmiljön. Den enda rekommendation som nu gjorts är att människor över 16 års ålder bör bära munskydd i kollektivtrafiken mellan klockan 7 och 9 och klockan 16 och 18. För barn under 16 finns inga munskyddsrekommendationer alls.

Sju barn och ungdomar under 19 år har hittills dött i Sverige av covid-19, och 63 har vårdats på iva. Den muterade virusvariant som nu sprider sig väldigt snabbt i Storbritannien, och med sin av allt att döma högre smittsamhet riskerar att få fäste i många länder,

och tycks dessutom diagnosticeras i högre grad bland unga.

Men den riktigt stora faran med att ha stora smitthärdar i landet är att dessa aldrig går att isolera. Som coronakommissionens ordförande Mats Melin sade när han presenterade kommissionens delrapport: ”En sak anser vi oss kunna säga, och det är att den allmänna smittspridningen i samhället är högst sannolikt den viktigaste orsaken till smittspridningen på äldreboendena.”

Den smitta som breder ut sig i en miljö tar sig med blixtens hastighet in i andra miljöer. Barn och ungdomar har stora kontaktytor, och lever aldrig självisolerat.

Med tanke på den mycket stora, och än så länge obemästrade, smittspridningen i Sverige just nu, och med tanke på att sjukvården redan befinner sig på bristningsgränsen, måste ytterligare åtgärder prompt införas.

Skolstängningar är inte något man tar till lättvindigt. Den europeiska smittskyddsmyndigheten ECDC beskriver skolstängningar som en sista utväg, när andra åtgärder inte lyckats vända utvecklingen, och då som en del av ett batteri av smittbegränsande åtgärder. Det är detta läge vi tycks befinna oss i nu. Enligt amerikanska CDC:s kriterier befinner sig Sverige, utifrån nivån på vår samhällsspridning, i den högsta riskkategorin för smittspridning i skolor. Något som bekräftas av att 71 procent av coronautbrotten i allmänna miljöer i slutet av året ägde rum i förskolor, grundskolor och gymnasier. Det vore därför under nuvarande omständigheter förenat med mycket stora risker att åter öppna skolorna för fysisk undervisning vid terminsstarten.

Vi föreslår att man under ytterligare två till fyra veckor håller samtliga skolor stängda för fysisk undervisning (med speciella arrangemang för barn till föräldrar i samhällsnödvändigt arbete), för att sedan utvärdera läget. Samtidigt bör skolledningarna åläggas att implementera hållbara smittspridningsstrategier. Om sådana skolstängningar med hjälp av den nya

pandemilagen kan förenas med andra insatser som begränsar rörligheten i samhället, och dessutom med en stark generell munskyddsrekommendation, finns det hopp om att även Sverige, liksom andra länder som nått smittspridningstoppar under hösten, kan vända kurvan nedåt.

Emil J Bergholtz, Jana Bergholtz, Sigurd Bergmann, Leif Bjermer, Marcus Carlsson, Lena Einhorn, Stefan Einhorn, Fredrik Elgh, Sture Eriksson, Andrew Ewing, Manuel Felices, Jonas Frisén, Marie Gorwa, Åke Gustafsson, Claudia Hanson, Stefan Hanson, Johanna Höög, Olle Isaksson, Anders Jansson, Bo Lundbäck, Åke Lundkvist, Jan Lötvall, Björn Olsen, Gunnar Steineck, Jens Stilhoff Sörensen, Jakob Svensson, Cecilia Söderberg-Nauclér, Anders Vahlne, Anders Wahlin och Åsa Wheelock.

De 30 artikelförfattarna är forskare och medlemmar i Vetenskapsforum covid-19. Mer fullständiga författarpresentationer finns på dn.se/debatt.

”Arbetskraftsinvandringen ger miljardbidrag till välfärden”

Vi har kartlagt arbetskraftsinvandringens effekter på den offentliga sektorns ekonomi. Granskningen visar att arbetskraftsinvandringen genererar ett stort plus. År 2018 skapade människor som söker sig hit för att arbeta, inklusive anhöriga, ett ekonomiskt överskott för den offentliga sektorn på 1,7 miljarder kronor, skriver Andreas Åström och Fredrik Voltaire,

Almega.DN. DEBATT 210107

Konkurrensen mellan företag och länder om internationella talanger har de senaste 15 åren blivit

allt hårdare. De öppna svenska reglerna för arbetskraftsinvandring är därför en stor fördel för Sverige i kampen om högkvalificerad arbetskraft. Vårt efterfrågebaserade system tillåter arbetskraftsinvandring till alla yrken och det finns tydliga krav på att löner och anställningsvillkor ska vara i nivå med kollektivavtal eller praxis i branschen.

Kritiker menar att detta skapar en osund konkurrens på arbetsmarknaden där arbetskraftsinvandrare tar jobb från de svagare grupperna i samhället och försörjer sig på bidrag. Detta stämmer inte.

Almega har i en ny rapport kartlagt arbetskraftsinvandringens effekter på den offentliga sektorns ekonomi, alltså de pengar som finansierar välfärden, samt huruvida arbetskraftsinvandrarna försörjer sig själva och sina anhöriga. Den ekonomiska nettonyttan av arbetskraftsinvandringen för offentlig sektor har inte tidigare beräknats. Slutsatserna är entydiga. Arbetskraftsinvandringen genererar ett stort ekonomiskt plus.

Vår studie visar att kritiken mot arbetskraftsinvandringen är synnerligen onyanserad. Arbetskraftsinvandringen är de facto en kompetensinvandring. 90 procent av arbetskraftsinvandrarna arbetar i yrken som kräver minst gymnasieutbildning, undantaget säsongsanställda bärplockare och plantörer. Av de cirka 2 000 arbetstillstånd som årligen beviljas för enklare yrken ges en betydande andel till asylsökande som bytt spår till arbetskraftsinvandring. Detta bidrar till integrationen.

Arbetskraftsinvandringen ökar inte heller konkurrensen om jobben på arbetsmarknaden nämnvärt. Arbetstillstånd beviljas främst till yrken där det skapas många nya jobb och bristen på arbetskraft är stor. Inom 92 procent av de yrken som beviljas flest arbetstillstånd råder det antingen brist på arbetskraft eller så ökar antalet arbetstillfällen. De 23 000 personer som fick arbetstillstånd 2019 motsvarar endast en halv procent av alla som arbetar i Sverige. Genom att fylla luckor i bristyrken bidrar

arbetskraftsinvandrarna till växande företag och nya arbetstillfällen.

Dessutom är arbetskraftsinvandringen i huvudsak av tillfällig karaktär. De flesta lämnar landet efter att ha arbetat här en tid. Knappt 8 procent av de som reste till Sverige för att arbeta mellan 2009 och 2019 har fått permanent uppehållstillstånd – i genomsnitt 1 500 personer om året.

I debatten hörs även krav på att arbetskraftsinvandrarna måste tjäna mer för att även kunna försörja sina anhöriga. Det finns förslag på att höja gränsen för hur mycket en arbetskraftsinvandrare minst måste tjäna och att inkomsten måste vara ännu högre om man har med sig anhöriga.

Vår undersökning bygger på registerdata från SCB om inkomster och transfereringar för arbetskraftsinvandrare som fick arbetstillstånd under 2017 och fortfarande var folkbokförda den 31 december 2018. Statistiken visar att ett sådant försörjningskrav inte behövs. I princip alla arbetskraftsinvandrare är redan självförsörjande. Arbetskraftsinvandrare och deras anhöriga tar emot ekonomiskt bistånd eller andra bidrag i ytterst liten omfattning. Endast 0,2 procent – 19 personer – av arbetskraftsinvandrarna och deras anhöriga tar emot ekonomiskt bistånd och väldigt få tar emot andra typer av bidrag. De genomsnittliga bidragen är cirka 500 kronor i månaden per arbetskraftsinvandrare och anhörig och handlar främst om föräldrapenning och barnbidrag.

Endast de arbetskraftsinvandrare som stannar längre än ett år och blir folkbokförda har rätt till bidrag och samhällets välfärdstjänster. De som stannar kortare tid finns inte med i vår undersökning, vilket innebär att den genomsnittliga bidragsnivån i praktiken är mycket lägre än den vi redovisar.

Rapporten visar även att intäkterna för offentlig sektor från arbetskraftsinvandringen – även vid en mycket försiktig beräkning – vida överstiger kostnaderna för den offentliga service och de bidrag som arbetskraftsinvandrarna och deras anhöriga tar emot.

År 2018 genererade människor som söker sig hit för att arbeta, inklusive anhöriga, ett ekonomiskt överskott för den offentliga sektorn på 1,7 miljarder kronor. Arbetskraftsinvandrarna bär därmed inte bara sina egna kostnader utan bidrar även i högsta grad till den allmänna välfärden.

Ett antal yrken och inkomstklasser granskas även i rapporten. I korthet är slutsatsen att även enklare jobb som städare eller köks- och restaurangbiträde skapar ekonomiska överskott för samhället. Dessa grupper tar inte emot bidrag i någon större utsträckning, men åstadkommer goda skatteintäkter. Exempelvis genererade de arbetskraftsinvandrare som 2018 arbetade som städare, tillsammans med sina anhöriga, totala skatteintäkter på 36,9 miljoner kronor. Under samma år tog de emot bidrag motsvarande 3,4 miljoner kronor medan kostnaden för den offentliga service de åtnjutit uppskattas till 18 miljoner kronor. För den offentliga sektorn genererar de med andra ord ett överskott på 15,5 miljoner kronor.

Det är rimligt att kräva att personer som kommer till Sverige för att arbeta ska kunna försörja sig själva och sina anhöriga. Och i praktiken gör alla redan det. Vi efterlyser därför en debatt som bygger på kunskap om hur verkligheten ser ut.

Höjda försörjningskrav är en onödig åtgärd som kommer att utestänga många arbetskraftsinvandrare trots att siffrorna visar att de tar emot mycket lite ekonomiskt bistånd. Det är heller ingen lösning som kommer att minska nivån på de bidrag som arbetskraftsinvandrarna och deras anhöriga tar emot. De vanligaste bidragen är antingen arbetsbaserade eller bosättningsbaserade, och därmed kopplade till händelser som sjukdom, graviditet och barnafödslar – som kommer att inträffa även vid höjda försörjningskrav.

Till yttermera visso har arbetskraftsinvandrare som får arbetstillstånd kortare än ett år inte rätt att folkbokföra sig i Sverige och får därmed inte tillgång till bosättningsbaserade stöd eller ekonomiskt bistånd. Men detta glöms tyvärr ofta bort i debatten.

Arbetskraftsinvandrarna fyller viktiga luckor på arbetsmarknaden och ger mycket mer till Sverige än de tar emot.

De bidrar till vår välfärd. Inte motsatsen.

Andreas Åström, näringspolitisk chef, Almega

Fredrik Voltaire, arbetsmarknadsekonom, Almega

”Trump flyttar USA tillbaka till det fördemokratiska våldet”

När Donald Trump de senaste veckorna obstruerat mot valresultatet, förflyttar han i ett slag amerikansk politik till det auktoritära lägret eller, om man så vill, tillbaka till det fördemokratiska samhället som inte kände någon annan metod för att avsätta en ledare än våldet, skriver statsvetaren Leif Lewin.

DN. DEBATT 210108

Det är ett makabert sammanträffande att samtidigt som allt fler statsvetare framhåller ansvarsutkrävandet och det fredliga maktskiftet som demokratins kärna är det just precis det som nu håller på att saboteras av den avgående amerikanske presidenten.

Den liberala demokratin har globalt varit på tillbakagång alltsedan millennieskiftet med Polen och Ungern som närliggande exempel. När nu också världens ledande demokrati genom Trumps populistiska uppmaningar och anhängarnas stormning av Kapitolium kastas in i ett kaos som hotat själva valprocessen under dess sista skälvande fas, är det lika exceptionellt som illavarslande.

Hur begreppet demokrati ska definieras har skiftat under tidens gång men något förenklat kan man tala om fyra modeller, som väl inte avlöst varandra alldeles kristallklart men som ändå bildar en idéhistorisk sekvens:

1 Folket ska styra. Ursprungligen menade man att demokrati betyder att folket ska styra i stället för en elit. Spetsen var riktat mot kungamakten och under ett drygt århundrade efter franska revolutionen handlade det politiska spelet i första hand om att hävda parlamentets makt gentemot mer eller mindre enväldiga kungar och kejsare.

Det visade sig snart att ”folket” inte var något enhetligt begrepp, olika grupper uppträdde mot varandra och frågan blev hur deras inflytande skulle avvägas. Skulle majoriteten få allt och minoriteten ställas utanför eller skulle minoriteten också få vara med och representeras proportionellt mot dess ställning i valmanskåren? Det senare blev högerns villkor för att acceptera den allmänna rösträtten men följden blev, vilket Europas länder alltjämt lider av, ett mångpartisystem som har gjort det svårt att bilda regering.

2 Flera eliter. Det visade sig snart att demokratin inte uteslöt elitvälde. Vanliga medborgare befann sig på minst lika stort avstånd från stormrika premiärministrar ur den härskande klassen som till lantliga tyska småfurstar eller skuldsatta monarker i Europas periferi. Men om elitvälde sålunda var något oundvikligt var det angeläget att det inte fanns bara en elit utan flera, som konkurrerade med varandra om folkets röster.

Demokrati blev liktydigt med ett flerpartisystem och statsvetarna gav sig ut i världen och mätte graden av

partikonkurrens och undersökte vilka möjligheter väljarna hade att göra fria och hemliga val mellan olika kandidater.

3 Deltagande. Men var det inte något som gick förlorat i konkurrensmodellen? I folkstyrelsens barndom hade man också talat om en medborgaranda, som skulle utvecklas genom allas deltagande i det politiska livet. I slutet av 1960-talet blev konkurrensmodellen utsatt för hård kritik, den ansågs förflackad och en ny generation blåste liv i den gamla participationsmodellen, ofta under åkallan av den store Rousseau vars brokiga västar och svallande peruker gav inspiration under blomsterbarnens hippiefester.

4 Ansvarsutkrävande. Men festen tog snart slut och vänstern togs över av en militant kommunism, inte olikt utvecklingen i Sverige efter 1917 då en kortvarig frihetlig socialism snabbt föstes undan av en hårdför marxism-leninism. Och statsvetarna funderade. Var det verkligen så speciellt för demokratin att folket fick välja sin regering? Det skedde ju även i auktoritära system, låt vara att åsiktsfriheten där var kringskuren.

Men de statsvetenskapliga mätningarna visade att också i liberala demokratier kunde opinionsbildningen vara snedvriden med ett valförfarande som ibland kännetecknades av både fusk, korruption och bristande tillgänglighet. Så det var fråga om en gradskillnad, låt vara att skillnaden var himmelsvid.

Men kunde man inte finna en verklig artskillnad mot diktaturen? Svaret blev att demokrati omdefinierades. Demokrati sades vara inte folkets rätt att välja sin regering utan folkets rätt av avsätta en regering, som förlorat medborgarnas förtroende. I politikens värld är som bekant ingenting nytt under solen.

Redan Västgötalagen talade om svearnas rätt ”att taga och vräka konungar”. Under senare år har demokrati-teoretikerna alltmer kommit att betona denna möjlighet att utkräva ansvar av de styrande och medborgarnas rätt att göra sig kvitt sin regering (”accountability”).

Demokratins hjältar är de goda förlorarna, som kan erkänna sig besegrade utan att gripa till våld. En

fredlig maktväxling är med andra ord det som är speciellt för demokratierna medan diktaturens successionsordning, liksom det gamla enväldets, är statskuppen.

När Donald Trump de senaste veckorna obstruerat mot valresultatet, förflyttar han i ett slag amerikanska politik till det auktoritära lägret eller, om man så vill, tillbaka till det fördemokratiska samhället som inte kände någon annan metod för att avsätta en ledare än våldet.

Vad kommer nu att ske med den amerikanska demokratin? Man ska inte underskatta den idealism, som finns i det amerikanska samhället. Trots mångfalden av intressen och grupperingar har USA under historiens lopp haft en enastående förmåga att resa sig efter påfrestningar och manifestera sin nationella identitet. Pånyttfödelsen efter inbördeskriget för hundrafemtio år sedan är kanske det främsta exemplet.

Men svårigheterna för den nye presidenten är formidabla. USA är i dag ett djupt splittrat samhälle. Orsakerna är djupare än den olycksalige Trump. Som statsvetaren Robert Putnam visat har det under lång tid pågått en erodering av samhörigheten i det amerikanska samhället. ”Det sociala kapitalet” minskar. Amerikanen föredrar att ”spela bowling för sig själv”.

Ändå är Putnam optimist i sina senaste arbeten. Han tror trots allt på en upprepning av förnyelsen efter inbördeskriget. Låt oss hoppas att han har rätt.

Leif Lewin, professor emeritus i statskunskap, har bland annat publicerat ”Democratic accountability” (Harvard University Press 2007)

”Vaccineringen nästa katastrof i Sveriges coronahantering”

Nu avtecknar sig nästa katastrof i Sveriges hantering av covidpandemin. Att våra dödstal ligger i världstoppen är numera välkänt – och nu hotar ett vaccindebacle. Och journalistiken definierar sin roll som passiv vidareförmedlare av myndigheternas budskap och klarar inte sin uppgift att granska och ifrågasätta och är därmed medskyldig, skriver Ove Joanson.

DN. DEBATT 210109

Alltmer tyder på att löftena om snabb vaccinering av den svenska befolkningen inte kommer att kunna infrias. För massvaccinering krävs tillgång till vacciner och förmåga att effektivt distribuera dessa till hela befolkningen.

Att vi har vaccinbrist beror till stor del på EU:s senfärdighet. EU:s vaccinmyndighet EMA hade ju tänkt ta julledigt och ta ställning till Pfizer Biontechs vaccin först efter helgerna. Då röt den tyska förbundskanslern Angela Merkel till och vaccinet godkändes den 21 december. Men EU:s godkännande kom tre veckor efter Storbritanniens och 10 dagar senare än USA:s.

Sverige fick 10 000 doser (räcker till 5 000 personer) i mellandagarna och 80 000 ytterligare doser i veckan utlovas från och med nu. Och när Modernas vaccin nu godkänts av EU, förväntas den svenska vaccintillgången öka med 20 000 doser i veckan. Det vill säga 200 000 svenskar i månaden kan vaccineras, 2 procent av befolkningen. I den takten tar det tre år att skapa flockimmunitet i landet.

För att få till stånd verklig massvaccinering krävs tillgång till Astra Zenecas vaccin. Detta har godkänt i Storbritannien, som därmed har säkrat tillräckligt med vaccin så att det räcker till hela landets befolkning. Vaccineringen har redan inletts.

Det märkliga är att EU insisterar på att göra sin egen utvärdering av Astra Zenecas vaccin trots att alla inser att Storbritanniens tillståndsmyndighet håller hög klass.

Jag är en varm anhängare av EU och djupt sorgsen över att Storbritannien nu lämnat unionen. Men de olika sätten att hantera vaccingodkännandena ökar något min förståelse för brexit.

Sveriges vaccinsamordnare Richard Bergström har förklarat att det trots det brittiska godkännandet kommer att ta ytterligare en månad eller längre för EU att komma fram till samma resultat. Märkligt nog har jag inte hört honom få den rimliga följdfrågan: Varför det?

I Europa dör mellan 3 000 och 5 000 människor varje dag av covid. Vaccinerna fungerar, men det är för ont om dem. Fördröjningen av godkännandet av Astra Zenecas vaccin har alltså ett pris av minst 100 000 dödsfall, för att inte tala om de enorma ekonomiska konsekvenserna.

Den sympatiske Richard Bergström riskerar att hamna i Tegnellburen; han behandlas i medierna som en hygglig prick, en redaktionsmaskot, som kommer till redaktionen och berättar hur allt ligger till, inte som en makthavare som får svara för komplikationerna av sin yrkesutövning.

Och vad tycker den svenska regeringen om EU:s snigelfart?

För min del är jag mer intresserad av hur mycket statsministern anstränger sig att snabba på godkännandet av Astra Zenecas coronavaccin än av hur han handlar sina julklappar.

Det andra skälet till oro är att det är de svenska regionerna som ska sköta om själva vaccineringen när vaccinerna väl kommit till landet. Det handlar alltså om de myndigheter som under hela våren inte lyckades förse sin vårdpersonal med skyddsmaterial och som på snart ett år inte klarat av att få fram coronatester till alla.

Den enda positiva effekten av coronaepidemin är väl att vi på sikt kommer att bli av med regionerna, de före detta landstingen, en onödig mellannivå och ineffektiv broms i svensk förvaltning. Men först ska dessa regioner få fördröja vaccineringen, till priset av många tusen ytterligare liv.

Situationen i vårt land påminner mycket om USA, som har ungefär samma höga dödstal i covid som Sverige. I skrivande stund har 21 miljoner vaccindoser distribuerats i Förenta staterna, men bara sex miljoner amerikaner har fått vaccinet. Förklaringen är att delstaterna (USA:s regioner) inte har klarat av att praktiskt organisera vaccineringen.

I USA, precis som i Sverige, skulle det behövas en stark central funktion, en vaccingeneral, som har långtgående mandat att peka med hela handen och organisera vaccinationsprogrammet. Donald Trump har som bekant varit för upptagen för att utse en sådan funktion, men det är anmärkningsvärt att de svenska socialdemokraterna, som annars är mycket för statlig styrning, inte vill göra det nu när det verkligen behövs.

Mitt tips till regeringen: Ring Göran Persson och fråga om han kan ta kompledigt från bankverksamheten i några månader.

Det enda land som hittills tagit vaccinationsfrågan på allvar är Israel, ett land som är på ständig krigsfot och därför har beredskap att göra det som behövs, när det behövs. Israel har på ett par veckor vaccinerat nära 20 procent av befolkningen, bland annat genom dygnetruntöppna vaccinationscentraler.

I Sverige har regionerna ännu knappt sagt ett knyst om hur denna gigantiska ansträngning ska gå till, trots att de har vetat att vaccinerna skulle komma och planeringen rimligen måste ha pågått i minst ett halvår. De privata vårdbolagen (Kry, Min doktor etcetera) har erbjudit sig att hjälpa till, men har inte fått några svar.

För att utföra vaccinationer krävs ingen högre sjukvårdsutbildning, så vi behöver inte ytterligare belasta den ansträngda ordinarie sjukvården med detta. Apoteken vaccinerar regelmässigt mot den

vanliga influensan, så varför inte nu? Och Sveriges tandläkarkår, som sett sina patientströmmar minska kraftigt under pandemin, står säkert redo om frågan kommer. Och var finns den militära sjukvården i planeringen? Och vilka tomma idrottsarenor och konferenshotell håller på att omvandlas till vaccinationscentraler?

Sverige är mitt i en gigantisk kris. Det behövs praktiska krisåtgärder och inte bara bekymrad krisretorik och grötmyndiga förmaningar.

Och så behöver vi medier som upphör att vara hejaklackar och börjar att kritiskt granska och ifrågasätta de beslutsfattare som bestämmer över liv och död.

Ove Joanson, tidigare vd och styrelseordförande för Sveriges Radio

”Barn far illa när tingsrätter avgör tvister om barn”

Tvister om barn prövas i dag i tingsrätten. Det systemet är bra på att tillgodose föräldrars vilja att tvista. Och det är ett ypperligt sätt för advokater att tjäna pengar. Däremot är systemet dåligt på att tillvarata barnets intressen. Vi menar att meningsskiljaktigheter i stället bör hanteras inom socialtjänstens regi, skriver Jens Lindborg och Sebastian Wejedal.

DN. DEBATT 210110

Det har nu gått 30 år sedan Sverige ratificerade barnkonventionen. Sedan den 1 januari 2020 har konventionen dessutom varit gällande som svensk lag. Genom denna inkorporering påstods det att ”barnets bästa” skulle få ett tydligare genomslag i svensk rätt.

Frågan är dock om barn fick det så värst mycket bättre i Sverige under det gångna året.

Vi vill påstå att inkorporeringen av barnkonventionen i hög grad var plakatpolitik. Genom att anta konventionen som lag kunde politiker visa ”handlingskraft” utan att egentligen förbättra barns situation i någon nämnvärd utsträckning. Förvisso kan symbollagstiftning ha just ett symbolvärde. På marginalen kan sådan lagstiftning också få betydelse för hur andra lagar tolkas och tillämpas. Vad som egentligen betyder något är dock hur barn hanteras i annan lagstiftning. Och där finns en betydande förbättringspotential. Att riksdagen inte tog tillvara denna potential kastar ett dunkelt sken över reformen. Om politiker menar allvar bör 2021 bli året då vi går från ord till handling. En första åtgärd bör vara att ändra systemet för hur vi ”tvistar” om barn.

Det är allmänt känt att barn far illa när föräldrar bråkar – i synnerhet när bråket handlar om barnen. Tvister om barn (som kan avse vårdnad, boende och umgänge) är tänkta att avgöras utifrån vad som är bäst för barnet. Vi menar dock att denna målbild försvåras av hur sådana tvister hanteras i Sverige.

Det nuvarande systemet är i första hand bra på att tillgodose föräldrars vilja att tvista. I andra hand är det ett ypperligt sätt för advokater att tjäna pengar. Däremot är systemet dåligt på att tillvarata barnets intressen. Med vårt förslag hamnar barnen i fokus – som det är tänkt enligt barnkonventionen. För att locka även den kostnadsmedvetne vågar vi lova att förslaget också innebär besparingar.

I Sverige finns det två domstolssystem: allmänna domstolar (som prövar tvistemål och brottmål med tingsrätterna som första instans) och förvaltningsdomstolar (som prövar förvaltningsmål med förvaltningsrätterna som första instans). Tvister om barn prövas i dag som tvistemål. Så borde det inte vara.

Ett tvistemål innebär att domstolen prövar just en tvist. Parter som tvistar har rättigheter. Domstolen måste först och främst se till att rättegången inte

kränker någon parts rätt. Eftersom påståenden om att en förälder är olämplig i något avseende innefattar kritik av dennes person kan inte domstolen, som den annars försöker, göra sig av med karaktärsvittnen och liknande. För den bittre och hämndlystne – som är mer intresserad av att göra ned den andra föräldern än att hitta en lösning för barnet – är fältet vidöppet. Äntligen har föräldern hittat en intresserad lyssnare, när denne vräker ur sig negativa värdeomdömen om sin motpart. Den andre föräldern svarar naturligtvis med liknande mynt och möts av ett lika stort intresse. Opartiskt och ”rättvist”. Och på båda sidor får advokaterna en lång tvist att tjäna pengar på, åtminstone till dess hemförsäkringens rättsskydd eller den statliga rättshjälpen har tömts ut.

Men barnet då? Barnet är faktiskt inte ens part i tvisten och har därmed inga partsrättigheter. Detta betyder att barnet själv inte kan föra talan eller överklaga domen. I stället för att betraktas som ett subjekt är barnet föremålet för tvisten – ett tvisteobjekt. Något man bråkar om, ungefär som ett mögelskadat hus. Fast man måste, när det gäller barn, kalla det att bråka för. Det kräver konvenansen.

Vårt förslag går ut på att skapa ett system som behandlar barn bättre än ett mögelskadat hus. Detta vill vi åstadkomma genom att stryka allmän domstol ur ekvationen.

När tingsrätterna avgör tvister om barn inhämtas regelmässigt en utredning från socialtjänsten. Detta är lämpligt, eftersom socialtjänsten har bättre kompetens än tingsrätten att bedöma vad som är bäst för barnet. I de flesta fall följer domstolen vad socialtjänsten föreslår.

Utöver att göra utredningar på beställning av domstol (inom ramen för en pågående tvist) arbetar socialtjänsten med att försöka få föräldrar att komma överens (för att på så vis undvika tvist). Om en frivillig överenskommelse nås kan föräldrar ingå avtal angående sina barn, som får samma verkan som domstols dom. I sådana fall fungerar socialtjänsten

som en garant för att vad som avtalas mellan föräldrarna är förenligt med barnets bästa.

När två föräldrar inte kan komma överens återstår i dag att stämma i tingsrätt. Vi menar att meningsskiljaktigheter i stället bör hanteras genom konsensussökande samtal inom socialtjänstens regi – ungefär som dagens frivilliga samarbetssamtal. Om dessa samtal inte leder till en överenskommelse bör socialtjänsten ges befogenhet att fatta bindande beslut om vårdnad, boende och umgänge. Härigenom skulle socialtjänsten överta tingsrätternas nuvarande roll som första beslutsfattande instans. Om en förälder eller barnet själv är missnöjd med socialtjänstens beslut, bör detta kunna överklagas till förvaltningsrätt – på samma sätt som enskilda i dag kan överklaga de flesta myndighetsbeslut till förvaltningsdomstol. På förvaltningsrätterna bör det ankomma att kontrollera om socialtjänstens beslut är förenligt med barnets bästa. En sådan ordning skulle ha flera fördelar:

För det första tror vi att barnet inför socialtjänsten skulle kunna komma till tals på ett annat sätt än inom ramen för en pågående tvist.

För det andra skulle föräldrarnas benägenhet att hitta en samförståndslösning troligtvis öka, om konsekvensen annars blir att socialtjänsten bestämmer.

För det tredje skulle förändringen leda till besparingar. Föräldrarna skulle sällan anlita advokater, eftersom varken hemförsäkringarnas rättsskydd eller den statliga rättshjälpen täcker ärenden hos socialtjänsten. De pengar som staten sparar på att inte bekosta advokater åt föräldrar kan i stället spenderas på barnen, som bör förordnas ett så kallat offentligt biträde – åtminstone om socialtjänstens beslut överklagas till domstol. Härigenom skulle staten kunna allokera de knappa resurserna för rättshjälpen dit de gör mest nytta: hos barnen. Ytterligare besparingar skulle därtill följa av att samhällets kostnader för att avgöra ett förvaltningsmål är hälften så höga som kostnaderna för ett tvistemål (”styckkostnaden” för ett

tvistemål är cirka 16 600 kronor, vilket kan jämföras med 8 200 kronor för ett förvaltningsmål).

Familjemålen är i dag en av de största måltyperna i allmän domstol: år 2019 avgjorde tingsrätterna 18 900 sådana mål. Med vår lösning skulle tingsrätterna avlastas denna måltyp och därmed kunna fokusera på de alltmer komplexa kommersiella tvisterna om saker och pengar, och på de allt större och allvarliga brottmålen. Att i stället låta bedömningar av barnets bästa landa hos förvaltningsdomstolarna vore naturligt, eftersom dessa domstolar redan i dag hanterar mål som avser svåra familjesituationer, till exempel vid tvångsvård av barn.

Sammanfattningsvis bör socialtjänsten som första instans besluta vad som är bäst för barnet, efter att ha försökt få föräldrar att enas. Socialtjänstens beslut bör sedan, av rättssäkerhetsskäl, kunna överklagas till förvaltningsdomstol. Barnet bör få en gratis advokat – åtminstone vid överklagan – som kan vara barnets röst och vid behov begära komplettering av utredningen. Detta system skulle 1) sätta barnet i centrum, utan att tvinga barnet att vara part i ett traditionellt tvistemål mellan sina föräldrar, 2) förmodligen vara mindre konfliktdrivande, vilket också gagnar barnet samt 3) vara mindre kostnadsdrivande, vilket gagnar oss alla.

Jens Lindborg, fd rådman, numera biträdande jurist vid Advokaterna Hurtig & Partners

Sebastian Wejedal, lektor i processrätt vid juridiska institutionen, Göteborgs universitet

”Alltför få småhus har byggts under det senaste decenniet”

Småhusbyggandet har i det tysta fallit dramatiskt det senaste decenniet samtidigt som hyres- och bostadsrättproduktionen har ökat kraftigt. Vilka förklaringar finns? Är det en önskvärd utveckling sett till hur hushållen vill bo och vad säger egentligen forskningen? Det är nog dags för en egnahemsrörelse 2.0, skriver Robert Boije, och Fredrik Kopsch.

DN. DEBATT 210111

De senaste tio åren har andelen småhus i bostadsbyggandet sjunkit från 45 till 20 procent, en betydligt lägre andel än i våra grannländer. Det är en dramatisk nedgång som har passerat i det närmaste obemärkt förbi och utan någon större debatt. Vad förklarar denna utveckling, är den önskvärd sett till hur hushållen vill bo och vad säger forskningen?

Intresset för ett mer storskaligt byggande av småhus tog fart i Sverige i slutet av 1880-talet då en egnahemsrörelse startades. Från att ha varit en landsortsrörelse kom den under första halvan av 1900-talet att sprida sig till storstadsområdena i form av bland annat trädgårdsstäder. Husen som byggdes mot slutet av 1930-talet i exempelvis Norra Ängby utanför Stockholm är kanske själva sinnebilden för egnahemsrörelsen. Det skapade nya möjligheter för arbetarklassen, något som så härligt porträtterats i Tom Alandhs dokumentär ”Oscar och Greta och huset dom byggde”.

Egnahemrörelsen var också ett svar på den stora bostadsbrist och trångboddhet befolkningsökningen och urbaniseringen medförde på 1800-talet i städerna. Den har tydliga kopplingar till dagens svenska bostadsbrist. Enligt en uppskattning gjord av SBAB fattas i dag 150 000 bostäder i Sverige. Enligt Boverkets nya beräkningar breder trångboddheten ut sig särskilt i våra storstäder och invandrartäta områden. Bostadsbrist och trångboddhet kan självklart lösas på olika sätt och med olika boendeformer. Men rimligen borde stor vikt läggas vid hur folk vill bo och vad forskningen säger är bra för en sund och balanserad samhällsutveckling.

Det finns flera undersökningar om hushållens boendepreferenser. Sådana har gjorts av bland annat Boverket, Evidens, Hyresgästföreningen och WSP samt har sammanfattats i en rapport av Veidekke. Resultaten visar att en stor majoritet föredrar att äga sitt boende. Det gäller även de som har ett hyreskontrakt i första hand. Ett undantag är unga vuxna där andelarna äga och hyra är mer likvärdiga. När unga vuxna däremot tillfrågas hur de vill bo på längre sikt säger en majoritet att de vill äga sitt boende. På 15 års sikt svarar cirka 70 procent att de föredrar att bo i ett småhus.

Sett till detta är det stora fallet i nyproduktionen av småhus de senaste tio åren knappast ändamålsenligt. En undersökning från Boverket visar att det inte har varit kapacitetsbrist i produktionsledet som begränsat småhusbyggandet. SBAB:s nyproduktionsindex HMI visar dessutom att efterfrågan på nyproducerade småhus mätt utifrån brukarkostnaden och betalningsförmåga överstiger utbudet i många kranskommuner runt storstadsområdena. Underskottet, mätt på detta sätt, är särskilt stort i flera kommuner runt Stockholm. Redan strax innan coronakrisen slog till syntes också ett kraftigt ökat intresse för småhus i Stockholm och under

krisen har intresset för att bo större ökat ännu mer.

Det kan dessutom tyckas paradoxalt att småhusbyggandet har fallit så kraftigt de senaste tio åren när många ekonomer bedömde att borttagandet av fastighetskatten 2008 skulle snedvrida resursallokeringen i bostadsbyggandet och kraftigt gynna produktionen av just småhus. Slopandet av fastighetskatten på småhus har, isolerat sett, utan tvekan givit ökade incitament att bygga småhus.

Men andra faktorer har gemensamt påverkat mer i motsatt riktning. Vi ser åtminstone fyra sådana faktorer.

1 Den kommunala markplaneringen brister. Kommunerna har tjänat mer på att sälja mark för produktion av bostadsrätter och infrastrukturlösningar är ofta enklare och mer kostnadseffektiva för områden med flerbostadshus. Dessutom saknas ofta politiska incitament att alls planera för ny bostadsbebyggelse.

2 Bolånetaket och amorteringskravet. Vid höga belåningsgrader missgynnas nya småhus kraftigt i förhållande till nya bostadsrätter av dessa bägge kreditregleringar. Följande exempel illustrerar detta tydligt.

Hushåll A köper en ny bostadsrätt med värdet 6 miljoner kronor och betalar 4 125 000 kronor för själva bostadsrätten och får därutöver en andel i föreningens lån på 1 875 000 kronor. Köpeskillingen på 4 125 000 kronor finansieras till 85 procent med ett banklån.

Hushåll B köper en ny villa för 6 miljoner som finansieras till 85 procent med banklån. Hushåll B måste ha 280 000 kronor mer i eget kapital än hushåll A för att köpa villan till följd av bolånetaket, 80 000 kronor mer i bruttoinkomst om året för att klara amorteringskrav 1 (vid en antagen genomsnittlig inkomstskatt för hushållet på 40

procent) och 354 000 kronor mer i årsinkomst brutto för att slippa undan det extra amorteringskravet (amorteringskrav 2).

3 Stämpelskatten som bostadsrättsinnehavare till skillnad från villaägare slipper betala. Den uppgår till 2 procent på inteckningen (uttagna pantbrev) och till 1,5 procent på priset för tomten för ett nyproducerat hus (lagfarten). Hushåll B i exemplet ovan måste således till skillnad från hushåll A också betala 102 000 kronor för inteckningen och ytterligare 45 000 kronor för lagfart om vi antar att tomten kostar 3 miljoner kronor. Hushåll B måste således sammantaget få fram ungefär 430 000 kronor mer i kontantinsats och eget kapital än hushåll A.

4 Ovilja att bygga högre i centrala lägen och närkommunernas fäbless för kvarterstäder. Det finns en ökande trend för närkommuner att vilja bygga kvartersstad, det vill säga att försöka härma och kopiera de attraktiva urbana miljöer som vuxit fram över sekler. Denna utveckling möjliggörs i sin tur av en ovilja att bygga högre i de mest centrala lägena, vilket pressar ut befolkningen till mindre centrala lägen i brist på alternativ. Områden som hade kunnat lämpa sig för småhusbebyggelse på lagom pendlingsavstånd används därmed i stället till byggnation av flerfamiljshus.

Det är uppenbart att det byggs för få småhus i förhållande till efterfrågan och det finns ett stort behov av att titta närmare på de hinder som bidrar till detta, bland annat de faktorer vi här pekat på. Med hänsyn tagen även till en sund och balanserad samhällsutveckling ser vi dock inte framför oss nya stora fält med många småhus utan nya områden med blandad bebyggelse med större inslag av småhus.

Förutom att det finns forskning som visar att blandad bebyggelse är bra för integrationen och minskad segregation kan fler sådana områden bidra till bättre anpassade bostäder över hushållets livscykel, utan att det behöva flytta från sitt bostadsområde. Det bör också

möjliggöra kostnadseffektiv infrastruktur. En ny KTH-studie pekar dessutom på att småhus kan byggas utan större koldioxidavtryck än bostäder i flerbostadshus.

Det kanske helt enkelt är dags för en klimat- och integrationssmart egnahemsrörelse 2.0?

Robert Boije, doktor i nationalekonomi och chefsekonom, SBAB

Fredrik Kopsch, docent och universitets-lektor i fastighetsekonomi, LTH, Lunds universitet

”De två viktiga principerna som säkrade USA:s demokrati”

Den amerikanska demokratin tycks ha klarat sig. Två för demokratin centrala principer har upprätthållits: principen om opartiskhet i fullgörandet av offentliga uppgifter och principen om kunskapsrealism. Det är därför bekymmersamt att betydande delar av forskarsamhället tagit avstånd från dessa för demokratin grundläggande principer, skriver Bo Rothstein.

DN. DEBATT 210112

Demokrati är en skör styrelseform. Historien har visat att demokratier kan undermineras på flera olika sätt. Det kan ske hastigt som vid en statskupp men de kan också undergrävas mera långsamt som nu sker i Polen och Ungern.

Baserat på forskning om hur demokratier har kollapsat har man från statsvetenskapligt håll pekat på att det finns några saker man särskilt bör se upp med. Om det finns politiska ledare som inte tydligt tar avstånd från politiskt våld, som inte respekterar sina motståndares demokratiska rättigheter och som inte klart markerar att de respekterar ett valresultat som går emot dem så är demokratin i fara.

Redan under sin valkampanj och än mer under sin tid som president har Donald Trump klart brutit mot dessa tre principer. Hans många falska påståenden om att valet inte har gått korrekt till och att han i själva verket vunnit, hans stöd till sina republikanska partikollegors ansträngningar att försvåra minoriteters valdeltagande samt hans hetsande av den mobb som med våld bröt sig in i kongressen den 6 januari är tydliga exempel.

Men den amerikanska demokratin förefaller nu ha klarat sig. Demokratins institutioner har ”stått pall” säger man. Vi behöver emellertid nu mer noga analysera vad det är för principer och institutioner som faktiskt har räddat den amerikanska demokratin.

Några saker kan man avfärda:

Man kan ställa ifråga om själva det demokratiska valet varit avgörande. Visserligen vann Joe Biden men i många av de avgörande delstaterna var hans vinst ytterst knapp. Trots Trumps upprepade lögner och många attacker mot demokratins grundprinciper fick han drygt 11 miljoner fler röster än vad som var fallet då han segrade 2016. Vi hörde alltså inte ett rungande ja till demokratins försvar från den amerikanska väljarkåren. Demokratin hade

turen på sin sida denna gång, men turen är som bekant en opålitlig partner.

Det är knappast heller principen om fria medier som nu har räddat USA:s demokrati. Trump har, fram tills alldeles nyligen, haft fri tillgång till sociala medier och ett antal viktiga tv-kanaler har stött honom.

Det är inte heller förekomsten av ett fritt organisationsväsende eftersom Trump har haft ett betydande stöd från många frivilliga organisationer.

Det är inte heller ett fritt partiväsende eftersom Trumps lögner om ett manipulerat val har haft stort stöd av många framträdande republikanska politiker. Till detta ska läggas att det republikanska partiets strävan att försvåra för minoriteter att rösta och deras försök att manipulera indelningen av valdistrikt till sin fördel började långt före Trump-eran och med all sannolikhet kommer att fortsätta.

Det är heller inte ”det fria näringslivet” som har räddat den amerikanska demokratin eftersom man från detta håll översköljt Trump och hans partikollegor med enorma mängder pengar.

I stället är det två andra principer som nu har säkrat USA:s demokrati: Dels principen om opartiskhet i genomförandet av offentliga uppgifter, dels principen om kunskapsrealism.

1Vad gäller principen om opartiskhet syftar jag på alla de valförrättare i USA, många av dem republikaner, som stått emot Trumpadministrationens upprepade försök att tubba dem till att underkänna lokala valresultat som inte gett Trump segern. Trump har som bekant också i ett nu berömt inspelat telefonsamtal personligen försökt förmå den ansvarige för rösträkningen i deltaten Georgia, Brad Raffensperger, att ”hitta” det antal röster som skulle göra att Trump stod som vinnare.

Ett överraskande stort antal rapporter i amerikanska massmedier vittnar om

valförrättarnas starka vilja att leva upp till principen om opartiskhet i rösträkningen oberoende av deras partitillhörighet. Den statsvetenskapliga forskningen ger också ett stort stöd till att en opartisk och professionell valadministration är ett villkor för att etablera en fungerande demokrati. Till detta ska läggas att domstolarna i USA och även dess högsta domstol, trots att domarna där utses på delvis politiska grunder, vägrade efterkomma Trumps krav på att underkänna valresultatet eftersom han inte kunde uppvisa några belägg för förekomsten av oegentligheter i röstsammanräkningen.

2 Principen om kunskapsrealism handlar om sanningsbegreppet. Enkelt uttryckt om det är möjligt att veta om något är sant eller om detta alltid är en fråga som bestäms av maktförhållanden eller av de föreställningar som är dominerande i kulturen. Uppenbart har de valförrättare, de domare och de journalister som hävdat att det inte förekommit oegentligheter i valet i en utsträckning som kan ha påverkat resultatet varit besjälade av en realistisk uppfattning om möjligheterna att nå säker kunskap om vad som är sant och vad som inte är sant.

Deras bestämda avfärdande av Trumpadministrationens påståenden om fusk i rösträkningen måste ha grundats på en idé om att det faktiskt går att fastslå vad som är sant och vad som falskt. Hade domstolarna och valförrättarna gett upp principerna om opartiskhet och kunskapsrealism för att av partipolitiska och/eller ideologiska skäl underkänna valresultatet, eller ansett att det existerar ”alternativa valresultat”, hade förmodligen den amerikanska demokratin nu varit bortom räddning.

Vad som förtjänar att framhållas är att både principen om opartiskhet och idén om kunskapsrealism är starkt ifrågasatta både generellt men också inom delar av forskarsamhället. Vad gäller opartiskhet så

menar till exempel en betydande inriktning inom ekonomi och statsvetenskap som brukar benämnas ”public choice” att alla som innehar ett offentligt ämbete enbart strävar efter att använda detta för att tjäna sitt (ekonomiska eller politiska) egenintresse. Opartiskhet är en nullitet i denna ofta åberopade teori. Likaså förhåller det sig med den identitetspolitiska teori som gjort sig bred inom stora delar av humaniora.

En person med en viss identitet (etnisk, religiös, sexuell, kulturell, ideologisk) kan enligt detta synsätt aldrig förhålla sig opartisk till något eller någon med en annan identitet. Vad gäller principen om kunskapsrealism så har även här stora delar av humaniora men också delar av samhällsvetenskapen blivit anfäktade av relativistiska synsätt som går under benämningen postmodernism. Allmänt anses inom denna inriktning att det inte går att med några säkra metoder fastslå vad som är sant utan att sådant avgörs av etablerade maktförhållanden alternativt våra personliga och ideologiska uppfattningar.

Principen om opartiskhet i fullgörandet av offentliga uppgifter och principen om kunskapsrealism utgör således grundstenarna för upprätthållandet av en fungerade demokrati. Det är därför bekymmersamt att betydande delar av forskarsamhället tagit avstånd från dessa för demokratin grundläggande principer.

Bo Rothstein, professor i statsvetenskap vid Göteborgs universitet

”Obligatorisk medborgartjänst stärker svensk krisberedskap”

Vårt samhälle och vi som medborgare måste stå bättre rustade inför de stora hot och kriser som kan drabba oss. Vi som undertecknat denna artikel förordar en gemensam och obligatorisk medborgartjänst att komplettera den militära värnplikten, skriver 20 politiker, publicister, forskare och organisationsföreträdare.

DN. DEBATT 210113

Den nu pågående pandemin illustrerar behovet av en obligatorisk medborgartjänst väl. Men hoten och kriserna finns i många olika former. Därtill kan nya tillkomma, sådana som vi i dag inte känner till.

Värnplikten är sedan några år tillbaka. Alla unga medborgare har skyldighet att mönstra och delta i vårt totalförsvar. Dock är det endast cirka 5 000 av en årskull på 125 000 som kallas in för att fullgöra militär värnplikt. Antalet kan komma att gradvis öka men merparten av varje årskull kommer inte att beröras.

Vi vet att dagens och morgondagens stora hot mot vårt samhälle och oss medborgare inte inskränker sig till och inte i första hand är de militära. Pandemin är ett tydligt exempel på detta.

Klimatförändringarna är ett annat. De kommer att medföra nya och ibland oförutsägbara utmaningar mot våra liv, vår natur och vårt land. Befarade översvämningar är ett exempel. De allt vanligare stora bränderna i delar av vårt land är ytterligare ett hot som ställer allt större krav på beredskap och kunskap.

Det gemensamma för såväl de militära som de civila hoten är att de måste mötas med både en av samhället organiserad beredskap och ett aktivt deltagande av enskilda medborgare. Pandemin visar att lagar och

myndigheters rekommendationer och direktiv får tillräckligt genomslag bara genom acceptans och medverkan av oss medborgare. Samtidigt visar erfarenheterna från både pandemin och skogsbränderna att människor i tider av kris gärna vill ställa upp och göra en insats. Men då gäller det att de har kunskaper för att kunna hjälpa till där det behövs. Vi måste alltså både vara medvetna om hoten och ha beredskap att medverka för att möta utmaningarna vid en akut kris.

Med ökade kunskaper om hur vi kan hjälpa till ökar samhällets möjligheter att i ett krisläge ta till vara enskilda människors önskan att göra en insats samtidigt som onödig rädsla och fruktan hålls tillbaka. Ett samhälle som inte tar till vara engagemanget hos befolkningen i ett krisläge försvårar situationen och kan få se frustration växa till kaos.

Vi behöver med andra ord vidga vår förståelse av begreppet totalförsvar till att omfatta mer än det militära. Vi behöver mer utbildning i dessa frågor.

Som medborgare i vårt land har vi fri- och rättigheter men också skyldigheter. Det handlar om mycket mer än att betala skatt. Det handlar om det gemensamma ansvarstagandet för vårt samhälle.

Det är mot den bakgrunden som vi vill föreslå att Sverige ska införa vad vi kallar en obligatorisk medborgartjänst i syfte att stärka beredskapen inför civila kriser.

Sedan länge gör frivilligorganisationer som Civilförsvarsförbundet och Röda korset värdefulla insatser vid hot, kriser och katastrofer. De frivilliga resursgrupperna (FRG) är en resurs som lokalt avlastar och förstärker kommunernas verksamhet i en kris. Detta är mycket bra, men vi anser att många fler, helst alla, ska ha kunskap om krisberedskap och vad var och en själv kan bidra med. Därför uppmanar vi regeringen att tillsätta en utredning med uppdrag att ta fram ett förslag om hur en medborgartjänst kan organiseras.

Vi kan tänka oss följande: Alla i en viss ålderskategori inkallas som i dag till mönstring. De som tas ut till

militär värnplikt får efter sin utbildning en krigsplacering. Övriga ska genomgå en kortare grundläggande utbildning om civila hot och kriser. Utöver den bör det finnas specialiserade påbyggnadsutbildningar med olika inriktningar, beroende på samhällets behov, som kan erbjudas dem som har intresse därav. Ansvaret för utbildningarna ska ligga så lokalt som möjligt och de frivilliga försvarsorganisationernas erfarenhet bör tas till vara. I övrigt bör samverkansformer skapas mellan kommuner, länsstyrelser, regioner och försvarsmakten.

Efter genomgången utbildning bör i varje fall de deltagare som genomgått påbyggnadsutbildning tilldelas en krisplacering motsvarande den militära krigsplaceringen. I tider av kris eller hot ska dessa personer kunna kallas in för att fullgöra viktiga insatser, exempelvis smittspårning, avspärrningar vid skogsbränder och översvämningar eller ge första hjälpen. I de grundläggande utbildningarna bör även ingå moment om organiserad desinformation och terrorism. Alla medborgare bör få ökad kunskap om hur de kan agera för att skydda samhällets vitala institutioner och förhindra att odemokratiska krafter saboterar det vi byggt upp tillsammans.

Vårt förslag om en medborgartjänst handlar om att förbättra samhällets beredskap inför större hot och kriser. Men det syftar också till att skapa förutsättningar för en starkare sammanhållning och bättre integration i en tid då det finns krafter som vill dra isär vårt samhälle och driva det i en farlig riktning. Insikten om att kriser kräver ett gemensamt ansvarstagande och gemensamma förberedelser för detta skulle förhoppningsvis kunna öka tilliten både till varandra och till samhället.

Tobias Baudin, ordförande
Kommunalarbetareförbundet

Håkan Bengtsson, vd Arenagruppen

Philip Botström, ordförande SSU

Ingvar Carlsson, fd statsminister (S)

Ingemar Eliasson, fd statsråd (L)

Elinor Eriksson, fd ordf SSU

Lena Hjelm-Wallén, fd utrikesminister (S)

Christina Jutterström, fd chefredaktör

Georgios Kontorinis, ordförande Sveriges Civilförsvarsförbund

Anders Ljunggren, fd ambassadör och ordförande CUF

Lawen Redar, riksdagsledamot (S)

Olof Ruin, professor emeritus

Michael Sohlman, fd statssekreterare (S)

Mats Svegfors, fd chefredaktör

Björn von Sydow, fd försvarsminister och talman

Bengt Säve-Söderbergh, fd statssekreterare (S)

Lars Trägårdh, professor i historia

Margot Wallström, fd utrikesminister (S)

Bengt Westerberg, fd statsråd och vice statsminister (L)

Mats Wingborg, utredare, skribent

”Regeringen måste planera för fyrfaldigad elanvändning”

Allt fler industriprocesser, transporter och framställning av råvaror drivs av el. Men dagens prognoser tar inte höjd för den snabbt intensifierade elektrifieringen. Regeringens nya strategi för elektrifiering måste beakta nya trender och våga tänka stort. Det är inte osannolikt att elanvändningen fyrfaldigas till år 2050, skriver fyra företrädare för energibranschen.

DN. DEBATT 210114

I takt med fallande priser på ny teknik och samhällets strävan att fasa ut fossil energi blir elektrifiering en alltmer attraktiv lösning. Sverige har mycket att vinna på att accelerera energi- och klimatomställningen för att bli ledande i utvecklingen av innovativa och konkurrenskraftiga tekniska lösningar. Det är därför välkommet att regeringen nyligen sjösatt arbetet med en nationell strategi för elektrifiering.

I regeringens viktiga arbete är det centralt att ta höjd för ett rejält ökat behov av el kommande år. Redan nu tar samhället stora kliv framåt mot fossilfrihet.

Som ett exempel meddelade LKAB nyligen att de tar sikte på fossilfrihet och aviserar satsningar om hela 400 miljarder över en 20-årsperiod. Här är just mer el den stora möjliggöraren, där bedömningen är att 55 TWh el per år kommer att behövas. Det är mer än den svenska kärnkraften producerade år 2019 och nästan dubbelt så mycket som den svenska vindkraftsproduktionen.

LKAB är inte ensamma. Hybrit som ska producera grönt stål bedöms behöva lika mycket el som hela Luleälven producerar, cirka 15 TWh per år. Och batterifabriken Northvolt i Skellefteå behöver snart lika mycket el som 100 000 villor förbrukar på ett år.

Lägg därtill fler serverhallar, fossilfri cement, fossilfri plast och bränslen till flyg- och sjöfart baserade på el.

Allt tyder på att vi snart kommer att få se fler initiativ som markerar det stora skiftet mot ökad elanvändning. Tänk om ett antal år när ...

Sjöfarten tankar e-metanol producerad av överskottsel från sol- och vindkraft i Sverige.

Flyget, tunga fordon och industrin har gått över till fossilfri vätgas fullt ut och vätgashubbar har bildats.

Elektrifierade färjor och fartyg laddas i digitaliserade och helautomatiserade hamnar med fullt utvecklade elhubbar.

Kemiindustrin vill ha förnybar råvara, i stället för fossila produkter.

Datacenter i Sverige servar Europas självkörande bilar med elkrävande beräkningar och är en nod för AI-analys.

Utan tvekan behöver den fossilfria elproduktionen växlas upp och leverera mer. Lyfter vi blicken och beaktar ovan nämnda områden är omkring 500 TWh elanvändning år 2050 ett möjligt utfall, att jämföra med dagens 140 TWh. Vi talar då om ett fyrfaldigande av elanvändningen de kommande 30 åren.

Omställningen görs så klart inte i en handvändning. För att åstadkomma förändring är det centralt att regeringen redan nu överblickar och kartlägger såväl möjligheter som potentiella hinder och styr mot en hållbar energiproduktion och energianvändning.

En hörnsten för arbetet med elektrifieringsstrategin är utbyggnaden av fossilfri el och ett starkt elnät. Det svenska elnätet klarar i dag knappt dagens elproduktion och på flera håll slår vi i kapacitetstaket. Ändras inte detta är vi oundvikligt fossilbränsle-beroende. Lyckas vi å andra sidan hantera nätutmaningen i tid finns en enorm möjlighet för Sverige att bidra till omställningen både här och i våra grannländer genom elexport.

En annan möjlighet för elsystemet är den fortsatt snabba kostnadsreduktionen på energilager. Det är en utveckling som helt förändrar spelplanen. Tillsammans med vätgas bidrar batterier med stor systemnytta, där batteriet hanterar effekttoppar medan vätgasen fungerar som energilager.

En tredje aspekt, som borde dominera debatten och som är minst lika viktig att beakta i arbetet med elektrifieringsstrategin, är att överskottet och tillgången till förnybar el, till kostnad nära noll, skapar förutsättningar för nya affärsmodeller.

Det är tydligt att förändringen vi befinner oss i angår näringspolitiken lika mycket som energipolitiken. Det handlar inte längre om att stänga en reaktor här eller om att bygga en sol- eller vindkraftspark där. Det handlar om att bygga ett hållbart samhälle och se möjligheterna som en ny elektrifierad hållbar ekonomi kan ge oss.

För politiken finns stora skäl att skapa förutsättningar för att realisera elektrifieringen inom alla nämnda områden.

I den kommande elektrifieringsstrategin behöver regeringen därför:

1 Våga vara visionär: Sätt ett expansivt mål för elförsörjningen, med sikte på en total utfasning av fossila bränslen och uppdra åt myndigheter och affärsverk att ta höjd för att elsystemet kan växa med 300 TWh på 30 år.

2 Agera snabbt och kraftfullt: Vidta snabba åtgärder för att eliminera elnätets kapacitetsbrist och hinder för ny hållbar elproduktion, exempelvis långa tillståndsprocesser.

3 Säkerställ flexibilitet och robusthet: Skapa incitament och förutsättningar för att tillkommande och befintlig elanvändning blir smart och flexibel, och säkerställ att de stödtjänster som framtidens elsystem behöver utvecklas.

4 Var tydliga med att det handlar om jobb och konkurrenskraft: Analysera och ta tillvara de samlade näringspolitiska möjligheter som ett expansivt mål för elektrifieringen skapar.

Det svenska elsystemet har varit en viktig byggsten för välfärden. Nu är det dags att ta nästa steg och våga tänka visionärt. Vi är mitt i en förändring som går snabbare än de flesta förstår och tar vi inte tillvara de möjligheter som elektrifiering innebär, missar vi både klimatomställning och konkurrenskraft.

Vi hoppas att regeringens elektrifieringsstrategi ger förutsättningar för framtidens lösningar att ta plats. Svaret på de utmaningar samhället står inför är inte att bromsa utbyggnaden av hållbar elproduktion och nya tekniska lösningar – utan att tillvarata de möjligheter som den snabba utvecklingen erbjuder.

Daniel Badman, vd Svensk Vindenergi

Björn Aronsson, vd Vätgas Sverige

Johanna Lakso, vd Power Circle, elkraftbranschens intresseorganisation

Anna Werner, vd Svensk Solenergi.

”Stöd till Wikipedia viktigt för Sverige som kunskapsnation”

I en tid av polarisering och en relativisering av fakta, behövs ett oberoende Wikipedia. Men webbsidans existens är inte ohotad och flera åtgärder behövs för att säkerställa dess existens: uppmuntra gåvor, inrätta en statlig sambandsperson, stöd säkerhetskopiering i Sverige och arbeta aktivt mot censur av Wikipedia, skriver professor Jonas F Ludvigsson.

DN. DEBATT 210115

Den 22 oktober 2020 meddelade WHO att man inlett ett samarbete med webbsajten Wikipedia för att tillgängliggöra kunskap om covid-19 globalt. Med sitt val av Wikipedia som samarbetspartner skickade WHO samtidigt en tydlig signal om webbsidans betydelse för internationell kunskapsöverföring.

I en tid av polarisering och en relativisering av fakta, behövs ett oberoende Wikipedia. Och på samma sätt som den franska encyklopedin gav ekonomin och vetenskapen en skjuts framåt under andra halvan av 1700-talet kan Wikipedia komma att spela en viktig roll i Sveriges strävan att bli en kunskapsnation. I dag fyller webbsidan 20 år, och inte för inte kallar den sig för ”Den fria encyklopedin”.

Engelskspråkiga Wikipedia är enligt analysföretaget Alexa den trettonde mest populära webbsidan i världen. Till skillnad från samtliga andra större webbsidor är den icke-kommersiell, saknar annonser och finansieras av gåvor. Det gör att den kan stå fri från påtryckningar från kommersiella intressen och stater. Innehåll och struktur skapas i stället enbart utifrån användarnas och läsarnas egna önskemål. Wikipedia har också en svårslagen bredd.

Den svenskspråkiga versionen innehåller, för att ta några exempel, artiklar om trädekorrar, San Jacinto-dammen i Bolivia, det filosofiska begreppet ”konsistens”, staden Teheran, gräsmarker och årsmedeltemperatur.

Till skillnad från många andra sajter och plattformar styrs inte innehållet av algoritmer. Användaren exponeras för det hen efterfrågar. Det kontrasterar mot algoritmstyrda plattformar såsom till exempel Facebook och Twitter vilka har en uttalad målsättning att användare ska tillbringa så mycket tid som möjligt på webbsidan, alternativt generera maximal datatrafik och interaktion.

Detta riskerar i sin tur att leda till polarisering (att effektivt sätt att få någon att spendera tid på en hemsida) men också till filterbubblor (i min egen Facebookkrets har jag hittills inte stött på någon som beklagar att Joe Biden vann det amerikanska presidentvalet). Stormningen av Kapitolium i Washington har, om inte förr, så nu gjort det uppenbart att flera sociala plattformar misslyckats med att hantera hätska och extrema budskap – sannolikt därför att det kostar enorma summor att anställa professionella moderatorer som granskar inlägg som algoritmerna inte flaggat.

Wikipedia har en helt annan modell för att moderera sitt innehåll, och bygger på principen om neutralitet. Webbsidan har en policy för hur motstridiga åsikter och bias (skevhet) bör hanteras, men också hur man undviker värdeladdade ord (exempelvis om van Goghs målningar är ”bra” eller ”dåliga”).

Som Wikipedias grundare Jimmy Wales själv kommenterat i en intervju syftar inte Wikipedia till att värdera om den amerikanska sjukvårdsreformen ”Obamacare” är bra eller dålig utan till att beskriva vad den egentligen är. Man vill förmedla fakta.

Varje månad har Wikipedia 20 miljarder sidvisningar. I takt med att sociala medier beskylls för ”fake news”, för att uppmuntra konspirationsteorier men också för censur, blir Wikipedia en oumbärlig faktakälla. Över tid har också Wikipedias relativa betydelse för andra

internetaktörer ökat. Facebook, Youtube, Google och andra internetföretag hämtar information från Wikipedia till sina informationsrutor. Det är talande att WHO har valt att samarbeta med just Wikipedia för att undvika ett informationskaos, eller snarare ett desinformationskaos under pandemin.

Första veckan 2021 fanns över 3,4 miljoner artiklar på svenskspråkiga Wikipedia. Svenskarna tillhör tillsammans med islänningarna och finnarna de länder som har flest aktiva Wikipedia-skribenter per capita. Men vi skriver inte bara, vi använder också sajten.

År 2018 redovisade Internetstiftelsen att 85 procent av alla svenskar använder Wikipedia. 40 procent använder webbsidan varje vecka, och andelen är än högre bland ungdomar.

Tidskriften The Economist anger att genomsnittsamerikanen uppskattar värdet av sin Wikipediaanvändning till cirka 1 500 kronor per år. Om vi utgår från att privatpersoner i Sverige värderar Wikipedia på liknande sätt så skulle deras användning av webbsidan vara värd mellan 6 och 15 miljarder kronor per år i vårt land. Utöver det skapar Wikipedia enorma värden inom svensk undervisning, forskning och för företag. Wikipedia är ofta första anhalt för studenter, journalister, akademiker och gemene man som vill orientera sig inom ett ämne.

Wikipedia är en hörnsten i Sveriges arbete för att bli en kunskapsnation men kan också hjälpa oss att främja demokrati. Sverige har tydligt förpliktigat sig att stå upp för demokratin och demokratiska värderingar, i det egna landet och i omvärlden. Regering och riksdag vill stärka medborgarnas motståndskraft mot antidemokratiska beteenden och har identifierat faktakunskaper som demokratins starkaste försvar. Vidare har det senaste årets starkt polariserade covid-19-debatt, med ofta hätska utfall utan grund i vetenskap och fakta, visat på behovet av en gemensam kunskapsbas som kan ligga till grund för diskussion och beslut.

Här kan Wikipedia spela en nyckelroll.

Men webbsidans existens är inte ohotad och flera åtgärder behövs för att säkerställa dess existens:

1 Uppmuntra gåvor till Wikipedia. I dagsläget kan organisationer ansöka hos Skatteverket om att godkännas som gåvomottagare (vilket ger rätt till en skattereduktion för givaren) om de ”främja(r) social hjälpverksamhet eller vetenskaplig forskning”. Skrivningen bör revideras så att den även kan innefatta organisationer av typen Wikipedia (egentligen ”Wikimedia foundation” som står bakom Wikipedia). Att Wikipedia i dag står fritt från annonser och vinstkrav borgar för oberoende. Men oberoende kostar.

2 Inrätta en statlig sambandsperson för Wikipedia. Svensk polis inledde nyligen ett formellt samarbete med sociala medie-plattformen Snapchat för att förhindra och utreda barnövergrepp. På samma sätt bör svenska myndigheter tillsätta en kontaktperson för Wikipedia för att underlätta för webbsidan och för att följa dess utveckling.

3 Säkerhetskopiera Wikipediainnehåll i Sverige. Säkerställ att kopior av svenskspråkiga Wikipedia arkiveras i Sverige i händelse av hackning, så kallade distributed denial-of-service (DDoS)-attacker, eller att utländska stater eller aktörer stänger av tillgången till Wikipedia. För detta ändamål bör Sverige också erbjuda serverutrymme för Wikipedia.

4 Arbeta aktivt mot censur av Wikipedia. Flera stater har vid olika tillfällen blockerat Wikipedia. Sverige bör spela en aktivare roll i EU för att förhindra att enskilda länder censurerar Wikipedia (i EU eller utanför EU).

Wikipedia är en oumbärlig del av vårt digitala samhället och kan bidra till Sveriges arbete för demokrati och för att bli en kunskapsnation. Sett över en tioårsperiod kan det indirekta värdet av webbsidan uppgå till 100 miljarder för Sverige. Vi har inte råd att förlora Wikipedia och åtgärder behövs i dag för att säkerställa Wikipedias framtid i Sverige och världen.

Jonas F Ludvigsson, barnläkare, Örebro universitetssjukhus, professor i medicinsk epidemiologi och biostatistik, Karolinska institutet

”Så kan funktionshindrade rösta och bli valda 2022”

Politiska sammanträden sker nu i allt högre grad digitalt på distans. Om den möjligheten upprätthålls efter pandemin skulle det underlätta för bland annat funktionsvarierade. Det finns stark anledning att inför valet 2022 öppna upp för människor med funktionsnedsättning att i högre grad rösta och också delta och bli representerade i politiken, skriver Olle Wästberg.

DN. DEBATT 210116

För närvarande arbetar Myndigheten för delaktighet och flera organisationer för personer med funktionsnedsättning inom ramen för Nordiska ministerrådets och Nordens välfärdscenter för att få

starkare och gemensamt stöd för funktionshindrade samt att de nordiska länderna ska driva detta i FN och i EU. Det är en viktig process, eftersom personer med funktionsvarationer borde vara inkluderade i alla samhällets områden inte minst inom det politiska beslutsfattandet. I Demokratiutredningen för fem år sedan hade vi flera förslag kring just detta, men några åtgärder i den riktningen har knappast vidtagits. Det bör rimligen göras inför valet 2022.

När vi ser på de valda församlingarna – kommun- och regionfullmäktige liksom riksdagen – går det att konstatera att utrikes födda, äldre personer och människor med funktionsvariationer är underrepresenterade. Detta borde leda till ett nytt perspektiv inom de politiska partierna – som om ett år börjar med interna provval och nomineringar – så att deras medlemmar och partiledningar blir medvetna om behovet av bättre representation för alla medborgargrupper. Eftersom det är centralt att medborgarna kan känna identifikation med de fullmäktigeförsamlingar som fattar demokratiska beslut är det angeläget att dessa är representativa.

Sverige har knappast haft några individer med funktionshinder på ledande politiska positioner. Bengt Lindqvist (S), som var blind, var socialminister 1985–91. Och nu är rullstolsburna David Lega (KD) ledamot av Europaparlamentet. Det är unikt.

Det finns en rad brister när det gäller att personer med funktionsvariationer ska ha likvärdiga möjligheter att praktiskt delta i politiken. Otillgängliga vallokaler, otillgänglig information och att lokaler som inte är anpassade används för nämndsammanträden och politiska möten är i dag återhållande faktorer.

För 25 år sedan genomfördes en av de största rättighetsreformerna i modern tid, lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade (lss). Den skulle göra det möjligt för en stor grupp medborgare att delta i samhällslivet på samma villkor som andra. Senare infördes bristande tillgänglighet som en ny form av diskriminering i diskrimineringslagen. Ändå kan inte

personer med funktionsnedsättning delta på samma villkor som andra i politiken. Bland de förslag Demokratiutredningen lade fram var att personer med funktionsvariation ska ha möjlighet att fullgöra förtroendeuppdrag och att extra assistanstimmar därför ska beviljas för förtroendeuppdraget. Med försvagningen av lss har detta blivit mindre aktuellt. Grundläggande förutsättningar för ett deltagande på lika villkor saknas. Det är ovärdigt en demokrati.

Samtliga vallokaler bör vara anpassade för människor som är rörelsehindrade. Den statliga valmyndigheten bör av regeringen få större resurser och regleringsbrev som innebär ansvar för översyn av vallokaler och andra åtgärder för att öka möjligheterna att rösta, också för människor med svåra synnedsättningar eller psykologiska problem.

Undersökningen, redovisad för fem år sedan, visade att nära hälften, 43 procent, av de lokaler som används för nämndsammanträden i kommunerna inte var fullt tillgängliga. Hörselslingor saknades ofta. Också partimöten hölls ofta i otillgängliga lokaler. Dessa allvarliga brister har knappast åtgärdats och innebär i praktiken att en stor grupp medborgare hindras från ett aktivt politiskt engagemang, både i rollen som väljare och som förtroendevalda.

Också stadsplaneringen och kommunala transporter bör ha som inslag att underlätta rörligheten. När vi har kullerstensgator måste det finnas trottoarer och övergångställen som är möjliga att använda för dem som har låg rörlighet, något som endast är marginellt tillämpat i Stockholm. Vid renoveringar av fastigheter bör funktionshindersanpassning vara ett krav.

Fler åtgärder måste dock till. Lättlästa nyheter och lättläst valinformation har stor betydelse för i synnerhet personer med kognitiv funktionsnedsättning. Det är viktigt att information inför valen finns på teckenspråk. Det har genomförts i mycket marginell omfattning av de politiska partierna.

Om digital kommunikation i högre grad väljs av de etablerade politiska partierna skulle det också underlätta för många individer med

funktionsnedsättning. Digitala insatser är också viktiga för mellanvalsdemokratin. I långt högre grad borde modern demokrati och progressiva politiker använda sociala medier. I förra valet i Sverige hade SD större aktivitet på Facebook än samtliga andra partier tillsammans. Och Donald Trump hade 89 miljoner följare på Twitter, Joe Biden bara 18.

Det står helt klart att sociala medier ofta håller människor inom en åsiktsbubbla och att det bidrar till polarisering i opinionen. När medborgarna blir alltmer polariserade blir demokratin alltmer paralyserad. Den polarisering som nu präglar de flesta västliga demokratier drabbar i hög grad samhällenas minoriteter. Det är därför ett ansvar för beslutsfattare inom demokratin att i högre grad använda sociala medier.

Den liberala taiwanesiska regeringens sätt att använda de sociala medierna och vidga den deliberativa demokratin borde därför vara en förebild för demokratier över hela världen, inte minst för Sverige. I Taiwan får alla medborgare ge sina synpunkter på planerade propositioner. Det skulle underlätta mellanvalsdemokratin i Sverige och öka möjligheten för de som på grund av funktionsnedsättning är isolerade att påverka politiska beslut.

När sociala medier blir ett öppet forum och när alla medborgare känner att de kan göra sina röster hörda och delta i beslut mellan valen hejdas kraften i de auktoritära rörelserna.

Funktionshindrades representativitet och aktivitet i politiken är ingen aktuell fråga – det borde den vara och det arbete som nu sker i det nordiska samarbetet bör leda till en omfattande reformkatalog. I Demokratiutredningen kunde vi konstatera att personer med nedsatt funktionsförmåga lämnats på demokratins bakgård. Grundläggande förutsättningar för ett deltagande på lika villkor saknas. Det är ovärdigt en demokrati.

Olle Wästerberg, ordförande för 2014 års demokratiutredning

”Friskolorna är öppna för förändringar”

Friskoledebatten behöver snabbt komma vidare till en mer konstruktiv fas – den bild som tonat fram i stora delar av debatten behöver korrigeras. Friskolorna kan vara en del av lösningen på de problem som svensk skola står inför i ett samhälle med betydande segregation, inte minst i boendet, skriver Lars Leijonborg, Friskolornas riksförbund.

DN. DEBATT 210117

Friskoledebatten behöver snabbt komma vidare till en mer konstruktiv fas. Fokus bör vara hur friskolorna med vissa systemförändringar kan vara en del av lösningen på de uppenbara problem som svensk skola står inför i ett samhälle med betydande segregation, inte minst i boendet.

Men för att komma vidare måste den verklighetsbild som tonat fram i hundratals artiklar och inlägg på sociala medier under hösten 2020 nyanseras och ibland korrigeras. Läget är inte fullt så nattsvart som det påståtts.

Resultaten i svensk skola är sakta men säkert på väg uppåt, enligt internationella mätningar. Bristen på likvärdighet finns där, främst till följd av boendesegregationen, men tycks enligt flera forskare inte ha ökat de senaste åren.

Här är några andra fakta som sällan kommit fram:

Friskolorna har fler elever med icke-svensk bakgrund än de kommunala skolorna.

Friskoleelever når något bättre resultat än elever i kommunala skolor, även med hänsyn tagen till olikheter i familjebakgrund.

Personalen i friskolor trivs bättre än den i kommunala skolor.

Vinsterna i fri- och förskolebolagen är inte särskilt höga (rörelsemarginal 3,5 procent i genomsnitt, vilket är betydligt lägre än för näringslivet i stort).

För mig är det också viktigt att påpeka att några av de problem med friskolor som ibland nämns i uppräkningar redan har åtgärdats genom förslag från Friskoleutredningen, där jag var ordförande. Det har till exempel införts hårdare krav på vem som får starta friskola (ägar- och vandelsprövning) och meddelarfrihet för personal som vill rapportera missförhållanden till medier.

Men det finns fler problem.

Låt mig först nämna ett som upprört och förvånat mig väldigt mycket. Det är att myndigheterna, trots de tuffare regler som införts, visat sådan senfärdighet när det gällt att stänga islamistiska skolor.

Det stora problemet är naturligtvis segregationen i samhället och att den slår brutalt in i skolans värld. Det som hittills gjorts för att motverka segregationen räcker uppenbarligen inte. Bland friskolorna i Sverige är därför öppenheten stor för ytterligare förändringar.

1 Det gäller inte minst skolans antagningssystem. Friskolornas riksförbund har i flera år förespråkat det som kallas ”obligatoriskt skolval”, alltså att alla familjer med barn i aktuell ålder ska göra ett aktivt val. Bedömningen är att den snedvridning som ligger i att vissa föräldrar är mer informerade än andra skulle motverkas på det sättet. Samma effekt har att fler och fler friskolor nu stänger möjligheten att anmäla sina barn till skolan redan vid födseln.

2 En mer samordnad antagning, där kommunala skolor och friskolor samarbetar på ett förtroendefullt sätt, skulle gagna alla. Med dagens system kan en elev som anmält sig till flera skolor under en tid vara antagen till mer än en skola, vilket hindrar andra att få besked om en plats man önskar. Systemet ska vara rättssäkert och transparant, så att påståenden om att friskolor ”sållar” elever kan utmönstras från debatten.

Det är också bra att det finns ett forum där skolhuvudmännen i kommunen kan diskutera problem med sådant som hemmasittare och elever som vill byta skola gång på gång. Att inrätta nya statliga länsmyndigheter för att sköta detta, som Likvärdighetsutredningen har föreslagit, är en onödig och dyr omväg.

3 Det behövs också bättre information för familjerna när de ska välja. Min utredning föreslog, med stöd från alla partier, ett it-baserat, nationellt informationssystem med all relevant information inför skolvalet. Men detta har det inte blivit mycket av.

Två faktorer som gynnar en bra skolutveckling är förekomsten av en bra samhällsdebatt om skolfrågor och att beslutsfattarna har bra underlag när de tar ställning till reformförslag.

Den debatt som fördes i höstas var inte särskilt bra. Låt mig ta ett enda exempel – det ständigt upprepade påståendet att ”friskolor kan använda skattepengar till oreglerade vinster”. Det är klart att möjligheten att ta ut vinst inte är oreglerad. Kvalitetskraven är höga och Skolinspektionen sträng. De skolor som inte lever upp till kraven riskerar vite (sådana utdöms nu allt oftare för brister i både kommunala och enskilda skolor) och i allvarliga fall kan skolan stängas.

När det gäller bra beslutsunderlag är det ett problem att den forskning som berör skolval, friskolor och skolsegregation är starkt politiserad och polariserad. På helt centrala punkter landar forskarna i olika slutsatser. Ofta saknas bevis, men det finns indikationer att något är på ett visst sätt. Skolforskaren Dany Kessler har påpekat att det då är lätt att medvetet eller omedvetet ta till sig sådana indikationer som stämmer med ens egen grundsyn. Kessler menar att forskarna på detta sätt ”bygger upp olika verklighetsbilder och hamnar i ett hopplöst skyttegravskrig där vi bråkar om hur verkligheten är beskaffad.”

Detta är illa. Mer och bättre skolforskning är starkt önskvärd. Därför är det positivt att skolhuvudmännens tre riksorganisationer, alltså SKR (Sveriges kommuner

och regioner), Friskolornas riksförbund och Idéburna skolors riksförbund, diskuterar att ta ett gemensamt ansvar för ett skolforskningsinstitut.

Ett återkommande tema i höstens debatt var formuleringar av typen ”vi vill ha tillbaka den skola vi en gång hade”.

Sådana yttranden bortser från att Sverige förändrats en hel del på de 30 åren sedan kommunaliseringen och friskolereformen. Framför allt har boendesegregationen förvärrats kraftigt, bland annat beroende på invandringen. Förr var blandning i skolklasserna ofta möjlig att nå med ”närhetsprincipen”. I dag innebär samma princip ofta en kraftigt segregerad homogenitet.

Vill man få mer blandning måste vissa barn alltså ta sig till skolor längre bort från bostaden. Det är ett faktum som ingen kommer förbi (om inte staten ska bestämma var människor ska bo). Likvärdighetsutredningen erkänner att skolvalsreformen haft en viss integrerande effekt genom att familjer valt skolor längre bort. Men utredningen vill ha fler åtgärder. Den talar om kvoter och lottning. I förlängningen ligger bussning, alltså inte det frivilliga bussåkande som skolvalet har givit upphov till, utan ofrivillig.

Saken är inte enkel. Svensk diskrimineringslagstiftning hindrar förmodligen långtgående kvotering av skolplatser. Det folkliga motståndet mot bussning, ”tvångsbussning”, är stort. Lottning som huvudprincip är principiellt betänklig.

Men det går att komma längre. Skolan kan i högre grad än i dag bli en av segregationens motkrafter. Visserligen kan skolan inte ensam lösa samhällets problem med starkt uppdelat boende, men vägen framåt är att förändra de system vi har, snarare än att rasera dem. Ett bättre fungerande skolvalssystem, samordnad antagning, en nationell sajt med all relevant skolvalsinformation, friskolor som får utvecklas utan att deras existens ständigt är ifrågasatt och ett kvalitetslyft för skolor i de utsatta områdena kan bli delar av ett reformprogram som motverkar boendesegregationens effekter.

Det brådskar att ta itu med ett sådant program.

Lars Leijonborg, ordförande i Friskolornas riksförbund, tidigare utbildningsminister (L)

”Adhd-diagnoser ska inte ställas av vinstintressen”

Få diagnoser har varit så omstridda som adhd. Men trots återkommande konflikter finns det något som alla borde kunna enas om. Nämligen att det inte får finnas någon misstanke om att det är vinstintressen som driver på diagnostisering, och därmed medicinering, av allt fler barn och ungdomar, skriver forskaren John Lapidus.

DN. DEBATT 210118

I USA har profiterna ökat i takt med diagnosfrekvensen. I vissa delstater har 30 procent av pojkarna adhd och på skolgårdarna kan resten köpa något av alla narkotikaklassade piller som är i omlopp. Men även i Sverige finns hur mycket pengar som helst att tjäna på en fortsatt ökning av antalet diagnoser.

1 För det första växer den svenska adhd-utredningsindustrin så det knakar. Ett av de största privata företagen i branschen är Modigo, ägt och drivet av Märta Olausson. År 2019 omsatte hon 133 miljoner och gjorde en vinst på 44 miljoner. Det är en vinstmarginal på hisnande 33 procent. Var tredje skattekrona avsedd för adhd-diagnostisering gick rakt ner i Olausons fickor, vilket resulterade i en parad-våning på Östermalm och ett pris som Stockholms främsta entreprenör på en gala i november 2020.

Företag som Modigo och Utredningskompaniet (kritiserat av Ivo för slarviga utredningar och felaktiga adhd-diagnoser) har lönsamma avtal med regionerna, men det finns även en myriad av helprivata utredningsföretag som tar 28 000 kronor och uppåt för en adhd-utredning. Det är som gjort för diagnosinflation.

Det är svårt att föreställa sig att utredningsföretagen, långt bortom insyn och kontroll, ger ett negativt besked till den som har betalt tiotusentals kronor för att få en adhd-diagnos. Särskilt som det i Sverige, häpnadsväckande nog, inte finns några nationella riktlinjer för utredning, behandling och stödinsatser för adhd hos barn och unga (Socialstyrelsen arbetar just nu med att ta fram sådana).

2 En annan aktör med starkt vinstintresse är läkemedelsindustrin. På grund av kontinuerlig och varaktig medicinering blir varje ny adhd-diagnos en större intäktskälla än många andra tillstånd. I Sverige får bolagen inte rikta reklam för receptbelagda läkemedel till allmänheten, men här finns många gråzoner att upptäcka och utnyttja.

Exempelvis intresseorganisationen Attention. När jag går igenom deras medlemstidning ser jag helsides-annonser för läkemedelsbolaget Shire (numera Takeda) med den i adhd-marknadsföring typiska harmoni- och solskensestetiken i samtliga nummer från år 2017, 2018 och 2019.

Även bland politikerna råder påfallande naivitet kring läkemedelsbolagens sätt att marknadsföra sina adhd-preparat.

Ett exempel är panelsamtalet arrangerat av Takeda i juni 2020, modererat av tilltänkta kulturministern Nisha Besara (S) – som i stället blev lobbyist för bland annat läkemedel och vapen. Här stod också, en smula aningslöst, den vinster-i-välfärden-kritiska Talla Alkurdi (S) framför Takedas soldränkta reklampelare.

I panelen fanns även grundaren av Underbara adhd, Georgios Karpathakis. Organisationsnamnet är ett sätt att avstigmatisera adhd. Men det har slagit över med en strid ström av boktitlar som ”Fördel adhd” och ”Min superkraft” och med diverse kändisar som beskriver tillståndet som en gåva, när så många lider av det.

Att involvera personer som verkligen har lyckats i livet är ett beprövat marknadsföringsknep från läkemedelsbolagens sida, explicit uttryckt i en ”expertskrift” finansierad av Takeda enligt vilken man bör ”Identifiera kändisar med adhd för att låta dem vittna om sin framgångsrika hantering av störningen”.

Ytterligare en paneldeltagare är Lotta Borg Skoglund, en av de flitigaste experterna och debattörerna i adhd-frågor. Det är svårt att veta vem hon företräder. Hon sitter med i Läkemedelsverket vetenskapliga råd men har också erhållit arvode från och/eller suttit i rådgivande kommittéer för läkemedelsbolag som Shire, Nordic drugs, Takeda, Evolan, DNE Pharma och Novartis. Hon är en av fjorton experter i Attentions kunskapsråd. Samtidigt är hon ägare, grundare och medicinskt ledningsansvarig för aktiebolaget Smart psykiatri där man kan betala en adhd-utredning ur egen ficka eller via regionen i linje med den röra av privat och offentligt som nu kännetecknar svensk sjukvård.

Borg Skoglunds band till läkemedelsindustrin är inte alls unika. Jäven står som spön i backen och det är snarare regel än undantag att experter är mer eller mindre uppköpta av bolagen, något som påvisats i böcker som ”Störningen” av Katarina Bjärvall och ”Adhd nation” av New York Times-journalisten Alan Schwarz.

Ett av alla uppmärksammade fall är den läkemedelsinriktade Harvardprofessorn Joseph

Biederman som i hemlighet tog emot över 10 miljoner kronor från läkemedelsbolagen. Med tanke på Biedermans skamfilade rykte är det besynnerligt att han av psykiatrikern Olle Roslund, i den populärvetenskapliga boken ”Haja adhd”, omnämns som ”en av världens mest respekterade professorer i barnpsykiatri”.

Den fråga som Lotta Borg Skoglund driver hårdast just nu är utvidgad förskrivningsrätt av adhd-mediciner. Då preparaten ofta är narkotikaklassade är rätten hårt reglerad till vissa läkarkategorier. I USA är det dock vanligt att barn blir snabbt diagnostiserade och får recept på läkemedel av vilken barnläkare som helst. År 2007 stod den senaste svenska striden om förskrivningsrätten. Då ville Läkemedelsverket ha total avreglering men tvingades ändra sig efter hård kritik från en lång rad remissinstanser.

3 Det tredje av alla vinstintressen som bör nämnas är friskolorna. Det är omöjligt att få tilläggsbelopp för stödundervisning utan att hänvisa till någon specifik diagnos, varför det finns risk att skolpersonal tar egna och alldeles för många initiativ till utredningar om adhd. Hur dessa belopp (upp till 287 000 kronor extra per elev utöver den vanliga skolpengen på drygt 100 000) sedan används är en annan fråga.

Nyligen avslöjade Ekot att eleverna inte alls fick den undervisning de hade rätt till på Nytida resursskola, en skolkedja som ingår i koncernen Ambea som i år presenterade högre vinster än väntat.

Det är fel att lägga barns och ungdomars psykiska hälsa i händerna på vinstintressen. Överdiagnostisering leder bland mycket annat till att de med verkligt svåra problem inte får den hjälp de behöver. Övermedicinering leder bland mycket annat till att alternativa, rekommenderade behandlingsformer skjuts helt åt sidan.

Det offentliga bör ta kontroll över hela vårdkedjans drift och finansiering, och det måste tillskjutas stora resurser till fler behandlingsformer än bara medicinering. Det ska vara täta skott mellan psykologer/psykiatriker och den privata

läkemedelsindustrin. Trots olika uppfattningar om den neuropsykiatriska hegemonin bör alla kunna enas om att psykvård för barn och unga inte ska vara en affärsverksamhet.

John Lapidus , forskare i ekonomisk historia vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet

”Miljardstöd krävs för att idrotten ska överleva 2021”

I dag överlämnar vi till regeringen en bedömning av pandemins negativa ekonomiska effekt på idrottsrörelsen: mellan fyra och sex miljarder kronor år 2021. Vi kräver nu att regeringen stödjer idrottsrörelsen med minst två och upp till fyra miljarder kronor för kompensation och omställning, skriver Björn Eriksson, ordförande Riksidrottsförbundet.

DN. DEBATT 210119

Våra 20 000 idrottsföreningar – vår ryggrad – med fler än 800 000 ledare har gjort ovärderliga insatser för det svenska samhället år efter år, i regn, solsken, på bassängkanten och på judomattan. Vi fasar för att vår ryggrad inte kommer att vara lika rak och stark när

pandemin är över och att våra barn och ungdomar inte hittar tillbaka till sin idrottsförening.

I dag lämnar Riksidrottsförbundet fyra scenarier över idrottsrörelsens utveckling 2021 och 2022 till regeringen.

Riksidrottsförbundet gör bedömningen att den negativa ekonomiska effekten för idrottsrörelsen kommer att ligga mellan fyra och sex miljarder kronor för 2021. Till regeringen lämnas i dag därför ett krav på ekonomiskt stöd för kompensation och omställning för idrottsrörelsen på minst två till fyra miljarder kronor, beroende på utvecklingen av pandemin och dess konsekvenser under 2021.

Just nu fördjupas revorna i den sargade idrottsrörelsen. Det räcker inte med vackra ord från politiken – nu behövs konkreta åtgärder för 2021. Regeringen måste förstå orättvisorna med de nedstängningar de förespråkar och skyndsamt agera. Pengar är inte allt – men ändå en förutsättning för att överleva.

Det är dags att likt kulturen också arbeta med omställning och inte bara kvartalsvisa kassautbetalningar i efterhand. Riksidrottsförbundet vill börja med att avdela 5 procent med en sådan inriktning för att senare successivt öka den andelen. Med rätt stöd från stat och kommun ska vi fortsätta att göra allt vi kan för att idrottsrörelsen ska leva och frodas när pandemins vågor klingat av.

Här och nu brottas föreningar med att göra just allt de kan för att vara ansvarstagande och förhindra smittspridning samtidigt som deras ledare får samtal från barn och ungdomar som mår allt sämre och som bara har en enda fråga: När får jag träffa mina kompisar och träna? Föreningarna håller i och håller ut – samtidigt som de ser att de barn, tonåringar och vuxna som har pengar och möjligheter i stället väljer att röra på sig i privata anläggningar som håller öppet.

Just nu – i denna stund – tappar föreningar barn och unga. Ju längre tiden går, desto större blir tappet. De som inte kommer tillbaka är också de som inte har möjlighet eller råd att vända sig till privata aktörer och

de som också behöver idrottsgemenskapen som allra mest. För dem är idrottsträningen med kompisar och med en vuxen som bryr sig kanske den enda positiva stunden på dagen där de får känna att de är en del av ett sammanhang. Kampsportsföreningar har fått lägga ner, basketföreningar med verksamhet i segregerade stadsdelar sliter sitt hår för att inte förlora både tjejer och killar.

Det är skrämmande att vi hamnat i en situation där samhället genom de trubbiga verktyg som har använts under pandemin skapar en hälsorisk för många med inaktivitet och minskad social kontakt. Vad effekterna blir på lång sikt, både för individer och för samhället i stort vet vi ännu inte men verkligheten tornar upp sig som mörka åskmoln i horisonten.

I scenarioplaneringen är de restriktioner som gäller i samhället tillsammans med samhällsekonomins utveckling de variabler som får störst påverkan på idrottsrörelsen. Utifrån detta konstateras följande:

Idrottsrörelsen fasar över att alltför många, i synnerhet barn och ungdomar, inte kommer att hitta tillbaka till idrotten efter pandemin.

Den minskade disponibla inkomsten och det minskade offentliga stödet riskerar att förstärka de socioekonomiska klyftorna mellan dem som har råd och de som inte har råd att idrotta.

I flera av scenarierna kommer arbetslöshet och minskad disponibel inkomst att påverka möjligheterna att delta i evenemang påtagligt negativt.

Det finns en risk att barn och ungdomar som behöver idrotten allra mest är de som inte kommer tillbaka till idrotten och att de föreningar som tidigare lockat den målgruppen kommer att vara kraftigt försvagade.

Det finns en oro över att det inte kommer att vara möjligt att samlas i större grupper på lång tid och viljan till det kommer vara svag när väl restriktionerna släpper.

Möjligheten för stora evenemang minskas påtagligt i alla scenarier.

Från mars till december 2021 har regeringen budgeterat noll kronor i stöd. Vi är glada att regeringen och samarbetspartierna ser betydelsen av kulturens överlevnad och nystart och hoppas att även idrottsrörelsen på samma sätt ska få goda möjligheter att överleva denna kris.

Återgången när vaccinationerna har nått tillräckligt många i Sverige och världen kommer att gå stegvis. Troligen kommer mycket att ha förändrats för gott. Vi behöver redan nu börja blicka framåt och se hur framtidens idrott ska se ut. Idrott nu och i framtiden kommer till stor del handla om att samlas för att tillsammans träna och tävla eller titta på idrott.

De förbud, råd och restriktioner som har utfärdats har slagit hårt mot idrottsrörelsen under 2020, och kommer att påverka idrotten kraftfullt under 2021 och sannolikt även 2022. Hur hårt beror på när tillräckligt många har fått vaccin, hur regering och myndigheter väljer att utforma restriktioner, vilket stöd staten och kommunerna ger till idrottsrörelsen, på vilket sätt samhällsförändringar skapat beteendeförändringar samt hur samhällsekonomin påverkas.

Vilka förutsättningar att må bra – hela livet – vill vi ge våra barn och ungdomar? Vi vill inte att barn och ungdomar ska känna stress och få ångest. Vi vill att de ska få livsviktig möjlighet att röra på sig tillsammans med sina föreningskompisar. Alla de föreningar och förbund som inte har kunnat arrangera sina tävlingar eller kunnat anordna det där årliga eventet som gjort att föreningen samlat in pengar som gått tillbaka in i barn- och ungdomsverksamheten har hittat nya lösningar och fortsatt att kämpa. Men för att orka fortsätta bedriva verksamhet, orka fortsätta kämpa och lindra de ekonomiska konsekvenserna av inställda evenemang behöver idrottsrörelsen stöd.

Idrottsrörelsen gör Sverige starkare. Stödet kan inte vänta. Pandemin väntar inte.

Björn Eriksson, ordförande Riksidrottsförbundet

”Assangefallet är nedlagt men gråzonen består”

Det är fortsatt få som anmäls eller döms för sexualbrott i Sverige. Anna Ardins nya bok om fallet Assange belyser vad det kan betyda att nekas rätt till rättslig prövning, oavsett vad en domstol skulle ha kommit fram till. Vi presenterar här sex förslag för att säkra kvinnors juridiska rätt till samtycke, skriver nio företrädare för civilsamhällesorganisationer.

DN. DEBATT 210120

För tio år sedan skakades världen av sexualbrotts-anklagelserna mot Wikileaks grundare Julian Assange. Kunde verkligen en människorättskämpe vara skyldig till detta? I dagarna släpps Anna Ardins bok ”I skuggan av Assange – mitt vittnesmål” som belyser hennes tio år långa golgatavandring i medierna och på internet, men också den juridiska process som aldrig kom att få ett avgörande. Det handlar om gråzonen som uppstår mellan de medborgerliga rättigheter som vårt rättsväsende säger sig erbjuda och godtycket som uppstår när vi av olika skäl förvägras dem.

Ardins fall är unikt i avseendet att det har utspelat sig på en global arena med storpolitiska intressen, men det belyser icke desto mindre ett problem som kan vara nog så lokalt. Som i det rikskända fallet i Bjästa, där en hel bygd vände sig mot en ung kvinna vars brott var att peka ut sin gärningsman.

Fallet har också bäring på flera av de rättsprocesser vi har sett i Sverige efter metoo. I stället för arbetsrättsliga tvister och domar rörande de sexuella övergrepp som, i vissa fall, ägde rum dagligen på institutioner och arbetsplatser, har det rättsliga efterspelet kommit att bli en serie förtalsmål riktade mot kvinnor som vittnade. Gemensamt för alla är att de, av olika skäl visserligen, nekats rättslig prövning i sak. Anmälan eller utredning nedlagd, preskriberad,

eller ansågs inte kunna styrkas. Gemensamt är också att deras fall, i större eller mindre skala, dryftats i en semiprivat offentlighet som inte tagit hänsyn vare sig till offer, förövare, rättssystem eller avsändare.

Under de senaste tio åren har #prataomdet, #fattanu och metoo ökat förståelsen för vilka olika uttryck som sexuella övergrepp kan ta sig. Alla metoos vittnesmål och upprop visade en gång för alla hur vanligt det är att någon gång i sitt liv ha utsatts, framför allt som kvinna.

Den nya sexualbrottslagen – samtyckeslagen – trädde i kraft 2018 efter omfattande larm och krav från civilsamhället. Dåvarande lagstiftning stämde inte överens med hur sexuella övergrepp ser ut i realiteten, gråzonen var för stor, antalet anmälningar som ledde till åtal för få och antalet fällande domar ännu färre.

Metoo lärde oss att många som utsatts för övergrepp eller trakasserier faktiskt hade larmat. Till facket, till sin chef eller till polisen. Tyvärr ofta utan gehör. Detta i kombination med fall som Bjästa och Assange riskerar att avskräcka de individer som nu tvekar inför att göra en anmälan till polisen, gå till sin närmsta chef eller till sitt arbetsplatsombud och påtala ”oönskad intimitet” – oavsett art eller grad. Det svenska rättsväsendet, våra offentliga institutioner, fackförbund och arbetsplatser verkar ännu inte redo att hantera detta enorma samhällsproblem. För att inte tala om den folkdomstol som alltför ofta tycks fria en förövare som inte passar in i bilden som monster.

I Anna Ardins fall skulle vår nya lagstiftning ha ställts på sin spets. För en av åtalspunkterna fanns möjligen ett uttryckt samtycke – men ett samtycke som förutsatte en kondom.

Det samma gällde Maria som tillsammans med Ardin gick till polisen sommaren 2010. I dag är båda utredningarna nedlagda eller preskriberade. Stealthing, den rättsligt springande punkten i fallet Assange, är sparsmakat beskrivet på svenska men utgör den kanske juridiskt svåraste formen av övergrepp: Att ta av kondomen i hemlighet under samlaget, utan att samtycke för detta finns. Vi talar då inte längre om oönskad intimitet. Det handlar om risk

för oönskad graviditet och livslånga sjukdomar. Här blir kondom en av de viktigaste förutsättningar för sex med samtycke. Det går inte att komma runt det. Därmed kan också den nya samtyckeslagstiftningen kanske bli ett av de verktyg som saknats?

Det har skett stora förändringar under dessa tio år men det finns fortfarande en rad saker som behöver åtgärdas för att säkra rättstryggheten för alla de – framför allt kvinnor – som riskerar att utsättas för sexuella övergrepp. Ardin fick ett bra bemötande från polis och rättsväsende men det är långt ifrån sanningen i alla fall. Med anledning av Anna Ardins bok vill vi gemensamt vända oss till Sveriges makthavare och påminna om det ansvar de har att åtgärda hålen i alla de delar av samhället som berörs av det sexuella våldet.

1 Sexualundervisningen. När sexualundervisningen nu blir en obligatoriskt kunskap för lärare från förskoleklass och uppåt är det av största vikt att undervisningen får ett våldspreventivt syfte där frågor om makt, ojämställdhet, våld och samtycke berörs.

2 Skola och arbetsliv. Utsattheten för sexuellt våld på våra arbetsplatser har inte har förändrats efter metoo. 17 procent kvinnor och 12 procent män utsätts för sexuella trakasserier på jobbet. Dessa fall behöver tas på allvar. Utred fler fall och inför skärpta krav på arbetet med aktiva åtgärder i skola och arbetsliv.

3 Polisen. I dag är det ett faktum att polisen prioriterar ned sexualbrott och lägger anmälningar på hög. En kraftsamling behövs. Vi vill se särskilda enheter med fokus på sexualbrott i varje polisregion och mer resurser till att utreda fallen.

4 Rättsväsendet. Genomför en nationell obligatorisk utbildning av rättsväsendets aktörer kring sexualbrott, både mot barn och vuxna, och såväl offline som online.

5 Vården. I dag är det svårt att få specialisthjälp efter ett övergrepp. I ett fåtal regioner finns akutkliniker men behovet är skriande av rätt vård för traumat och lidandet som uppstår efter övergreppet. Inrätta vårdkliniker och ett nationellt centrum för klinisk metodutveckling, forskning och utbildning för att

säkerställa att metoder utvecklas om traumabehandling och sexuellt våld.

6 Jourverksamheten. Många kommuner förlitar sig helt på ideella jourer för att bedriva stödverksamhet. Trots det måste jourerna varje år söka nya pengar i form av projektbidrag i stället för att få en långsiktig finansiering av sin verksamhet. Säkra långsiktigt stöd till landets kvinno-, tjej-, ungdoms- och transjourer.

Avslutningsvis är det viktigt att notera att både metoo och den inhemska vågen av upprop – 77 stycken – samt det starka engagemanget bakom samtyckeslagstiftningen belyser den missuppfattning som genomsyrade diskussionen kring anmälningarna mot Julian Assange: att vi skulle vara förskonade från – eller särskild hårda mot – sexualbrottslingar.

Det är fortsatt få som anmäls eller döms för sexualbrott i Sverige. Anledningarna är många men en viktig faktor är fortfarande den stora oron att inte tas på allvar. Anna Ardins bok belyser vad det kan betyda att nekas rätt till rättslig prövning, oavsett vad en domstol skulle ha kommit fram till. Det är hög tid att vi säkrar kvinnors juridiska rätt till samtycke.

Anna-Klara Bratt, chefredaktör Feministiskt perspektiv

Olivia Björklund Dahlgren, ordförande Fatta

Caroline Brever, vice ordförande Paks

Cecilia Bödker Pedersen, generalsekreterare Storasyster

Maria Karlsson, vice ordförande Metooupproppen

Gita Rajan, ordförande och grundare Wonsa

Lina Stenberg, skribent och administratör för #imaktenskorridorer

Elin Sundin, förbundsstyrelseledamot RFSU

Kristina Wicksell Bukhari, kommunikationsansvarig Make Equal

”Dags för Sverige att satsa stort på fossilfri vätgas”

Vätgas kan radikalt minska växthusgasutsläppen och stärka den svenska industrins konkurrenskraft. Fossilfritt Sverige har i samarbete med företag längs hela värdekedjan tagit fram en strategi för att göra Sverige till en ledande vätgasnation, skriver Svante Axelsson tillsammans med vd:arna för Vattenfall, Scania Group, Siemens Energy, SSAB och LKAB.

DN. DEBATT 210121

Enligt Meteorologiska världsorganisationen (WMO) är 2020 ett av de två varmaste åren sedan mätningarna började och WMO anser nu att det finns 20 procents risk att vi uppnår 1,5 graders temperaturökning redan 2024.

I denna ödestimma väcks ändå hoppet av att världens största ekonomier som Kina, EU, Japan och USA sätter mål om att avveckla beroendet av fossila bränslen och vara klimatneutrala till 2050 (Kina tio år senare) vilket, om de infrias, skulle begränsa uppvärmningen till 2,1 grader enligt organisationen Climate action tracker.

Ny fossilfri teknik har blivit konkurrenskraftigare tidigare än vad många vågat tro. Vi har vant oss vid laguppställningen med bioenergi, vind- och solkraft för att tillsammans med energieffektivisering ersätta det fossila men nu gör en mer okänd nyckelspelare entré: vätgas.

Vätgas har länge använts inom industrin men till största delen då framställd ur naturgas. Att spjälka vattenmolekylen till vätgas och syre med hjälp av fossilfri el i så kallade elektrolysörer har länge varit helig graal i klimatarbetet men processen har hittills varit för dyr. Men nu har förutsättningarna förändrats.

Prisraset på förnybar el överträffar alla prognoser. Priset på solel var i somras nere på 11 öre per kWh i Portugal och vindkraft i Sverige byggs för cirka 25–30 öre per kWh. På samma sätt kommer priset på själva elektrolysörerna att minska när den storskaliga produktionen nu kommer i gång vilket gör att grön vätgas förväntas vara den billigaste vätgasen redan år 2030. Strategins huvudinriktning är att enbart fossilfri vätgas ska premieras i svensk politik.

EU har tagit fram en vätgasstrategi och annonserat en satsning på 430 miljarder euro på vätgas till 2030 varav 180 miljarder i rent stöd. Länder som Tyskland, Nederländerna, Norge och Finland har redan tagit fram sina egna vätgasstrategier men i Sverige har intresset från statligt håll länge varit avvaktande.

Sverige har målet att bli världens första fossilfria välfärdsland och inom ramen för regeringens initiativ Fossilfritt Sverige har 22 industribranscher tagit fram färdplaner för fossilfri konkurrenskraft. Men pusslet går inte ihop när alla färdplaner ska genomföras, till exempel räcker inte skogen till all den biomassa som efterfrågas. Därför har nu Fossilfritt Sverige tagit fram en vätgasstrategi tillsammans med företag i hela värdekedjan. Vätgasen kan bidra till att lägga pusslet och stärka konkurrenskraften inom det svenska näringslivet.

Kemi- och petroleumindustrin använder redan i dag fossil vätgas och kan snabbt växla över till fossilfri vätgas. När Preem och ST1 ökar produktionen av biodrivmedel ökar även behovet av vätgas.

SSAB, LKAB och Vattenfall utvecklar ny teknik i Hybrit för att producera koldioxidfritt järn och fossilfritt stål som kommer att kräva mycket stora mängder vätgas.

Fossilfri vätgas kan komma att bli en lösning för långväga transporter efter 2025/2030 (över 30–40 mil) genom bränsleceller i lastbilar men tekniken är ännu inte mogen. Volvo AB och Daimler har ingått ett företagssamarbete och Scania har vätgaslastbilsprototyper i drift hos kund. På längre sikt kan vätgas även bli ett alternativ för flyget och Airbus ska utveckla vätgasflygplan till 2035.

Energisektorn kommer i takt med ökad andel av förnybar el att balansera elnätet med vätgas. Industrier som nyttjar vätgas kan lagra den förnybara elen under dagar och upp till flera månader. Därutöver kan produktion av elektrobränsle i form av metanol tillverkas genom att gifta ihop den billiga vätgasen med grön koldioxid från till exempel pappersbrukens skorstenar.

Handelsgödselanvändningen inom jordbruket kan bli fossilfri med hjälp av vätgas vilket skulle leda till en minskning av koldioxidutsläpp som motsvararar hela jordbrukets dieselanvändning.

Vätgasens potential är alltså gigantisk. I den framtagna vätgasstrategin uppskattas utsläppen av växthusgaser kunna minska med cirka 30 procent i Sverige. Därutöver minskar utsläppen i andra länder genom användning av svenska produkter, med drygt det dubbla. Samtidigt finns flera utmaningar och produktionen av vätgas kommer att kräva stora mängder el, cirka 55 TWh i planerade investeringar om priset på elen fortsatt kan hållas på en konkurrenskraftig nivå.

På kort sikt handlar utmaningen om att snabba upp tillståndsprocesserna och bygga ut elnät för att garantera tillräcklig effekt året om. Men på längre sikt kommer även elproduktionen att behöva öka. Det kräver att den billigaste elen får chans att utvecklas och havsbaserad vindkraft kommer därför sannolikt att vara helt avgörande för att säkra upp tillgången på el i södra Sverige och garantera ett lågt pris på vätgasen.

Fossilfritt Sveriges strategi utgår från att bygga ut vätgaskluster i närheten av de industrier som har eller kommer att ha stora behov av vätgas. Elektrolysörerna kan med fördel placeras där det i dag finns god tillgång på effekt, där spillvärmen från elektrolysören kan användas i fjärrvärmesystemet och där det syre som också produceras när vattnet spjälkas kan användas på ett rationellt sätt. Vätgasen transporteras till olika regionala användare genom kortare vätgasledningar likt ett fingernätverk runt de stora elektrolysörerna.

Stat och näringsliv behöver samverka för att realisera vätgasens potential i Sverige genom att utveckla nya finansieringslösningar som till exempel carbon contracts for difference som säkrar koldioxidpriset på en fast nivå. Regeringen bör bland annat genomföra följande åtgärder inom mandatperioden för att ta täten i denna globala vätgasutvecklingen:

1 Bestäm ett planeringsmål om att ha 3 GW installerad elektrolysörkapacitet till 2030 och minst 8 GW till 2045.

2 Ge Svenska Kraftnät i uppdrag att ta fram en elnätsplan som bland annat svarar på vilka elnät som är prioriterade och med vilken tidsplan de bör byggas för att möjliggöra en snabb utbyggnad av elektrolysörer.

3 Ge i uppdrag till Energimarknadsinspektionen att skapa en reglering för vätgasledningar som bestämmer avgiftsnivån. Utbyggnad av vätgasledningar bör vara koncessionspliktiga på motsvarande sätt som elledningar.

4 Ge Energimyndigheten i uppdrag att göra regionala utlysningar för att utveckla ett antal regionala vätgas-kluster.

5 Ge industrier rätt att göra en ändringsanmälan i stället för att behöva söka ett nytt miljötillstånd när de inom samma industriområde byter från fossila alternativ till fossilfri vätgas.

6 Regeringen bör följa EU-kommissionens uppmaning att upprätta ett mål för havsbaserad elproduktion. Ge berörda myndigheter i uppdrag att upprätta en nationell strategi för havsbaserad vindkraft, likt vattenkraften, för att få fram billig el med stor produktionspotential när och där det behövs.

Det är positivt att Sverige nu är på bollen och genom att nyttja den fossilfria vätgasen i värdekedjor som utgör stommen i den svenska industrin har vi unika förutsättningar för att bli global ledare på området.

Svante Axelsson, nationell samordnare Fossilfritt Sverige

Anna Borg, vd Vattenfall

Henrik Henriksson, vd Scania Group

Hans Holmström, vd Siemens Energy

Martin Lindqvist, vd SSAB

Jan Moström, vd LKAB

”Svensk demokrati är skör – den kräver vårt engagemang”

Attacken mot Kapitolium i USA är en väckarklocka också för Sverige. Vår demokrati är inte vaccinerad mot vare sig snabba aggressiva attacker eller mer långsamt nedbrytande företeelser. Det finns flera varningssignaler. Därför är det med största allvar vi uppmanar till allas engagemang för demokratin, skriver tolv undertecknare.

DN. DEBATT 210122

Attacken mot Kapitolium i Washington var ytterst riktad mot den amerikanska demokratin – det är en väckarklocka för alla demokratier. Det gäller även den svenska. Det låga valdeltagandet i vissa områden, att folkvalda politiker utsätts för hat och att journalister hotas i sin yrkesutövning är några av varnings-

signalerna. Vi vill uppmana organisationer, företag och enskilda medborgare att engagera sig i demokratin.

I år är det 100 år sedan som både män och kvinnor för första gången fick rösta i riksdagsval, även om vissa grupper faktiskt inte fick rösträtt förrän långt senare. Med den allmänna och lika rösträtten formades grunden till vårt demokratiska samhälle – detta utifrån den okränkbara principen om alla människors lika värde och rättigheter. Tillsammans med den drygt 250-åriga yttrandefriheten skapades ett fundament till gagn för alla i vårt land.

Demokratin är satt under press hos oss och i andra länder. Det framgår av en rad undersökningar. Forskningsinstitutet V-Dem vid Göteborgs universitet rapporterar att andelen demokratier i världen har minskat från 54 procent år 2009 till 49 procent 2019 och för första gången sedan 2001 är autokratier i majoritet i världen. Ungern, ett EU-land, klassas inte längre som en demokrati. Där och i flera andra länder har högerpopulistiska ledare fått makten i demokratiska val och sedan gradvis nedmonterat demokratin inifrån.

Sverige har inget inbyggt garanterat demokratiskydd.

Vi måste på allvar inse att vår egen demokrati är skör, även om valdeltagandet är mycket högt och den svenska demokratin står stark vid internationell jämförelse. Det finns mycket vi kan vara stolta över. Men demokratin är inte vaccinerad mot vare sig snabba aggressiva attacker eller mer långsamt nedbrytande företeelser.

Det finns flera varningssignaler:

För många politiker och journalister har det blivit vardag att hotas och hatas. Detta har kartlagts i flera olika studier. Mörkertalet av hur många som drabbas är stort eftersom många avstår från att polisanmäla. Även konstnärer och företrädare för det civila samhället är utsatta. Hoten sprids snabbt via olika sociala medieplattformar.

Våldsbejakande extremister är etablerade också i vårt land och beredda att ta till våld. Politiska möten har störts och deltagare misshandlats. Och långt ifrån alla så kallade demokratibrott lagförs. Det finns en risk att färre vill bli politiker och att journalister undviker ämnen de vet utlöser hot och hat. Det riskerar att växa fram ett klimat av självcensur som försvagar det öppna samhället.

Många människor känner sig inte inkluderade i demokratin, de upplever att de saknar förmåga att påverka samhället eller att göra sin röst hörd. Ett sådant demokratiskt utanförskap kan leda till minskad tillit mellan människor och till minskat förtroende för demokratin och våra demokratiska institutioner, till lägre valdeltagande och representativitet. Det finns områden där valdeltagandet är lägre än 50 procent. Nära två av tre av de boende i utsatta områden anser att avståndet mellan politiker och medborgare är för stort (Stiftelsen The Global Village/Novus, 2020).

Pandemin har utsatt även vårt samhälle för mycket svåra påfrestningar. Många har förlorat anhöriga och sjukvården arbetar under en enorm belastning. För samhället har pandemin också lett till ökad arbetslöshet, fler konkurser och försämrad ekonomi som i sin förlängning kan leda till misstro. Mötesfriheten har inskränkts och ännu vet vi inte hur detta påverkar vår demokrati. Dock vet vi från historien att viktiga demokratiska framsteg har skett när människor har haft möjlighet att träffas. Möten mellan människor är en viktig förutsättning för demokratin.

Desinformation och propaganda kan bryta ner det demokratiska samtalet och påverka den fria åsiktsbildningen. Det smyger sig in i lokala såväl som nationella och globala frågor och kan i sin förlängning skada demokratin. Konspirationsteorier utgör ett särskilt hot.

Vad krävs då för att vi ska kunna säkra 100 år till av demokrati i Sverige?

En mängd olika insatser behövs nu och kommer att behövas framöver. Vi vill särskilt understryka behovet

av att öka medvetenheten, kunskapen och engagemanget för vår demokrati i hela befolkningen.

Vi vill lyfta fram tre saker:

1 Vi behöver ett inkluderande offentligt samtal som är öppet för olika infallsvinklar, fritt från hat, och där olika grupper får komma till tals på lika villkor. Här har politikerna ett särskilt ansvar eftersom de anger tonen, men vi har alla ett ansvar som medborgare. Det börjar i vår vardag, i hemmet och i skolan, på jobbet och i samtal på sociala forum. Våga säga ifrån när fördomar, förakt och hat kommer in i vardagssamtalet!

2 Människor ska kunna påverka vad som händer där de bor och kommunerna bör öppna upp för större medborgarinflytande.

3 De demokratiska institutionerna får aldrig tas för givna. Vi behöver engagera oss i våra grundlagsskyddade fri- och rättigheter och vi får aldrig acceptera när journalister och politiker utsätts för hot.

Individer, unga såväl som gamla, politiska partier, kommuner, civilsamhället med alla dess föreningar, trossamfund, offentliga aktörer och företag har alla ett ansvar för att skydda och utveckla vår demokrati. Det är med största allvar vi uppmanar till engagemang för demokratin. Demokratin behöver erövras av varje ny generation. Det vi tar för givet i dag, kan vara borta i morgon.

Ahmed Abdirahman, grundare och vd för Stiftelsen The Global Village som bland annat anordnar Järvaveckan

Paul Alarcón, generalsekreterare, Daniel Sachs foundation och ordförande Höj rösten

Carl Heath, tidigare särskild utredare för att värna det demokratiska samtalet

Anna-Karin Hennig, generalsekreterare Scouterna

Antje Jackelén, ärkebiskop Svenska kyrkan

Antonia Ax:son Johnson, företagare Axel Johnson Gruppen

Maria Larsson, landshövding i Örebro

Gunilla von Platen, entreprenör och företagsledare

Jan Scherman, producent tv-serien ”Länge leve demokratin”

Åsa Wikforss, professor i teoretisk filosofi vid Stockholms universitet

Olle Wästberg, tidigare ordförande i 2014 års demokratiutredning

Peter Örn, ordförande Kommittén Demokratin 100 år

”Det är inte strategin som förklarar svenska dödstalen”

Beläggen är svaga för att den svenska covidbekämpningen varit misslyckad. Min analys av 21 europeiska länder visar att ländernas skillnad i smittspridningens initiala ökningstakt (det så kallade R0-talet) varit avgörande för epidemiutvecklingen. Det verkar vara huvudanledningen till att Sverige och

Norge drabbats olika av covid, skriver Anders Björkman.

DN. DEBATT 210123

Att svensk bekämpning av covid-19 är och har varit misslyckad har blivit ett mantra både inom och utom landet. Den svenska strategin är numer inte bara den internationellt mest kända utan framför allt den mest ökända. Huvudargumenten från kritikerna är att Sverige kom i gång för sent med sina restriktioner och att dessa var för klena samt att övriga nordiska länder har mycket lägre antal avlidna i covid, särskilt Norge med 10 gånger lägre dödlighet relaterat till folkmängd.

Men vad säger fakta? Finns det belägg för slutsatsen? Är 10 000 dödsfall kopplade till covid en svensk skandal?

Jag har analyserat pandemin och restriktionerna i 21 väst- och centraleuropeiska länder baserat på data från Worldometer och Our world in data. En del av dessa data kommer från en grupp forskare på Oxford university i England som kartlagt, analyserat och värderat en rad olika restriktioner och summerat dessa till löpande indexvärden där 100 procent representerar total nedstängning (lockdown) och 0 procent ingen insats alls.

I Europa har fram till i dag 17 länder rapporterat högre antal döda per folkmängd än Sverige, medan 27 länder rapporterar lägre (en del av dessa, som Nederländerna, underrapporterar dock). I USA rapporterar 31 av 50 stater högre dödlighet än Sverige.

Mina samlade analyser av europeiska länder visar att graden av nedstängning inte alls på något tydligt sätt påverkat mängden dödsfall.

Däremot bidrog tidigt införande av restriktioner (minst 25 procent enligt indextalet ovan) under första vågen tydligt till lägre dödlighet.

Antal tester (med eventuell smittspårning) under första vågen verkar inte ha påverkat utan var snarare en följd av smittspridningen.

Och munskydd verkar inte ha minskat andra vågen. I USA som har haft munskydd som huvudtema har flera stater haft de globalt sett värsta epidemierna.

Men den absolut tydligaste korrelationen till höga dödstal hade smittspridningens ökningstakt i våras redan innan restriktionerna infördes (”R0-talet”). Ökningstakten av dödstalen från det att den lokala smittspridningen satte fart tidigt i mars kunde således till stor del förutse den totala dödligheten, som tycks vara huvudsakligen oberoende av graden av nedstängning som följde.

Den tidiga ökningstakten (R0-talet) var för Sverige 4,7. Det kan jämföras med 2,2 för Norge och 7,2 för Belgien (högst i Europa). R0-talet för covid-19 ligger således inte rutinmässigt kring 2,5–3 som ofta hävdas utan är mycket varierande. Det känns naturligt att det varierar beroende på sociokulturellt varierande omgivningar. Intressant nog drabbades länder med höga R0-tal också hårt vid andra vågen, trots förmodat högre immunitetslägen. Belgien och England är typexempel på detta.

Vad hände då i Sverige respektive Norge? Länderna drabbades samtidigt av inhemsk smittspridning på allvar omkring 1 mars med minst ett rapporterat dödsfall per miljon invånare den 18 mars. Enligt ovan ökade dödligheten exponentiellt ungefär fyrfaldigt

varje vecka i detta tidiga skede i Sverige. Det blev därmed en svårare uppgift att trycka ned R-värdet under 1 i Sverige än i Norge. Och dessutom nådde smittspridningen högre tal mycket snabbare.

Restriktionerna infördes dock ganska snabbt med ett indexvärde över 25 procent den 12 mars i båda länderna. Därefter införde Norge mer påtagliga restriktioner till ett index på 80 procent redan 24 mars medan Sveriges högsta nivå (65 procent – bland de lägsta i Europa) uppnåddes först 5 april.

Högsta antalet nysmittade verkar ha skett i Norge 29 mars och i Sverige 9 april. Således vände smittsamheten nedåt (R-talet hamnade under 1) relativt snabbt och redan innan den högsta restriktionsnivån hunnit påverka smittspridningen. Under april-maj sjönk därefter dödligheten successivt tack vare R-värden stadigt under 1, men för Sverige långsammast i Europa. Detta innebar tyvärr en relativt högre dödlighet under denna period, dock ej avgörande för den totala bilden av första vågen.

Inför andra vågen hade Sverige mer kvarvarande restriktioner (index 56 procent) jämfört med Norge (32 procent). Andra vågen drabbade ungefär samtidigt omkring 15 oktober. Norge ökade då snabbt sina restriktioner till 53 procent medan Sverige utökade sina först efter 15 november till 71 procent och Norge på nyåret till 65 procent.

Trots att Sverige hade högre grad av nedstängning blev epidemin värre hos oss. Återigen är min bedömning att anledningen är vårt högre R0-värde, det vill säga våra bättre förutsättningar för covidvirusets spridning. Man kunde ha förväntat sig att vår högre

befolkningsimmunitet nu skulle ha varit mer behjälplig men det räckte inte och covid hittade också nya områden som Skåne.

Vilka slutsatser kan dras?

Basala väsentliga insatser tidigt i epidemin är viktiga – detta skedde snabbt och samtidigt i Sverige och Norge.

Extrem nedstängning är inte avgörande – väl genomförda insatser som att hålla avstånd, minimera möten inomhus etcetera verkar vara väsentliga medan andra ingående i ”lockdown” inte är lika viktiga

Basala smittspridningens initiala ökningstakt (R0-talet) har varit höggradigt avgörande för epidemiutvecklingen – och skillnaderna länderna emellan i detta tal verkar vara huvudanledningen till att Sverige och Norge drabbats olika av covid.

Varför är då R0-värdena så olika? Det hävdas ju att Sverige och Norge är mycket lika avseende befolkningstäthet, sociokulturell miljö med mera. Men stämmer det? En stor del av smittspridningen anses ske på arbetsplatser, vid möten och måltider inomhus samt i hemmen.

Jag känner inte till några sociologiska jämförande studier men man kan kanske spekulera lite: I Norge har man oftast 20–30 minuters enskild lunchrast och arbetsdagen avslutas tidigare efter färre fikaraster. I Norge har man 30 procent fler fritidsstugor (”hytten”) där man kanske hellre tillbringar helgerna än på middagar eller nöjen. Små utspridda samhällen lär vara vanligare i Norge medan trångboddhet och flera generationers samboende kan vara vanligare i Sverige.

Visst har felbedömningar och misstag förekommit i Sverige. Några exempel jag

reagerade för under första vågen: man tillät en publik på 30 000 under en till två dagar vid Mellon, inomhusmöten kunde ha maximerats till 10 i stället för 50 personer, testningen blev något senfärdig, man var alltför nöjd med utvecklingen under maj månad, smittskyddet inom äldreomsorgen hade uppenbara brister och munskydd kunde införts i större utsträckning inom vården.

Men mycket tyder på att Norges stängda skolor, veckovisa reseregler med mera inte har haft någon avgörande effekt.

När det gäller andra vågen borde intensifierade insatser ha startat tidigare när R-värdet ökade som mest (ungefär 15 oktober) i stället för när absoluta antalet smittade ökade som mest (ungefär 15 november). Inför en första vintersäsong och med ett högt R0-värde som bakgrund borde vi insett faran tidigare.

Min slutsats är att den svenska modellen inte är ett misslyckande eller en nationell katastrof. Misslyckad är i stället den okritiskt flockmässiga kritiken mot särskilt Folkhälsomyndigheten. Den är dessutom obegriplig. Detta flocktyckande har medfört ”flockimmunitet” mot fakta. Om i stället alla dessa enahanda debattartiklar och tidningsledare handlat om fakta och konstruktiva diskussioner hade vi nog haft färre avlidna i covid i dag, med till exempel snabbare och mer välriktade insatser mot andra vågen.

Anders Björkman, infektionsläkare, professor i infektionsmedicin, Karolinska institutet

”Ojämlikheten fördjupas i det svenska klassamhället”

Sverige står på tröskeln till en enorm ojämlikhetsökning, om dagens förmögenhetsfördelning och ojämlika bostadsmarknad oavkortat får gå i arv till en ny generation. Men när covid-19 bemästrats, öppnas ett tillfälle att vrida samhällsutvecklingen åt rätt håll, skriver 33 medverkande till en ny bok.

DN. DEBATT 210124

Klass är viktigt för att förstå det samhälle vi lever i, och för att kunna förändra det. Från 1980 fram till coronapandemin fördjupades klyftorna i Sverige mer än i övriga Västeuropa. De ökande klyftorna berodde till 60 procent på politiska beslut om skatter och sociala rättigheter. Ojämlikheten i livslängd ökade också, i fattiga kommuner förkortades livet, främst för kvinnor. Marknadiseringen av välfärden har drivits längre i Sverige än i andra västländer.

Världsbankens chef, David Malpass, har kallat corona ”ojämlikhetens pandemi”. Det gäller också Sverige. Enligt färska siffror från Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin var risken fyra gånger så hög att dö för låginkomsttagare jämfört med höginkomsttagare under covidpandemins första våg. Nonchalant privatiseringspolitik har slitit sönder systemen för sjukvård och äldreomsorg vilket blottläggs i det ojämlika utfallet av pandemin.

Högre tjänstemän jobbar hemifrån och på börsen är det glada dagar. Aktieindex har stigit med nästan 15 procent medan arbetslösheten har ökat med 82 000 personer och 590 000 är permitterade. Andra tvingas arbeta i smittfältet för att hålla samhället uppe.

Den sammantagna bild vi får fram är ett allt hårdare klassamhälle som snabbt rör sig mot fördjupad ojämlikhet och segregation. Människor får utifrån

vilken klass de växer upp i och tillhör alltmer skilda liv. Pandemin har ytterligare fördjupat dessa klasskillnader.

I samarbete med ett 40-tal forskare och utredare, presenterar i dagarna Katalys boken ”Klass i Sverige. Ojämlikheten, makten och politiken i det 21:a århundradet”. Där identifierar vi nio övergripande samhällsförändringar sedan 1980-talet:

1 Klassamhället hårdnar. Från att ha rört sig mot minskande klyftor fram till 1980-talet ökar klassklyftorna i Sverige rejält. Vi ser det i inkomstojämlikheten, i nyfattigdomen, den stigande arbetslösheten och den välfärdssegregation som breder ut sig i en alltmer privatiserad välfärdsmodell. Nu är Sverige tillbaka på 1940-talets ojämlikhetsnivå, ett halvt sekels utjämning är utraderad.

2 Klasstrukturen är förvånansvärt stabil. Arbetsmarknaden har förändrats sedan 1980-talet, inte minst genom att många kvinnliga arbetaryrken omvandlats till tjänstemannayrken. Men arbetarklassen är fortfarande den största klassen och utgör nära hälften av de yrkesverksamma. Männens klasstruktur är mer stabil medan kvinnors sociala rörlighet är högre. Människor med invandrarbakgrund är överrepresenterade i arbetarklassen.

3 Överklassen drar ifrån. Medan 90 procent av inkomsttagarna har relativt lika omständigheter har de översta 10 procenten dragit ifrån. Dessa har fått en enorm bonus i form av sänkta kapital- och inkomstskatter, stigande fastighetspriser, subventionerad service med rut- och rot-avdrag och en välfärd som gynnar dem som kan välja.

4 Klassröstningen avtar. Vilken samhällsklass du tillhör styr fortfarande i hög grad vad du röstar på och vilka politiska idéer du har. Arbetare är oftare politiskt radikala i ekonomiska fördelningsfrågor men den politiska vänstern har inte aktiverat denna dimension. En stor majoritet ser Sverige som ett klassamhälle men allt fler arbetare liksom människor som lever på ersättningar från trygghetssystemen går högerut i värderingsfrågor. För S och SD:s väljare är identiteten

som arbetare viktig. Men högernationalismens kraftfulla opinionsbildning påverkar tankemönstren. SD:s väljarkår består i dag till stor del av arbetare och egenföretagare som inte längre ser Sverige som ett klassamhälle.

5 Privatiserad välfärd. Till 1990-talet präglades Sverige av sammanhållna välfärdssystem. Men skola och vård har i stor omfattning privatiserats vilket slår rätt in i klassamhället. Skolan har på ett världsunikt sätt marknadiserats med ökande segregation och fallande skolresultat som följd. Skatteuttaget till välfärden har minskat från cirka 50 procent av bnp 1999 till 43,5 procent 2019. Sänkningen motsvarar cirka 300 miljarder kronor mindre i skatteintäkter enbart 2019. Det får ödesdigra konsekvenser för välfärden.

6 Arbetslivets har brutaliserats. Osäkra anställningar präglar livet för unga och personer i arbetarklassen, särskilt i kvinnodominerade kontaktyrken. Stress och press präglar arbetslivet för breda grupper av tjänstemän. Anställningsskyddet har urholkats. Samtidigt ser vi hur robotisering och digitalisering används mot löntagarna för att öka exploatering och kontroll. Nya anställningsformer lägger över ökad risk på löntagarna. Samtidigt kan fackligt medlemskap bli en klassfråga när allt färre arbetare är fackligt organiserade medan tjänstemännens organisering kvarstår.

7 Klassamhället dödar. Medan medellivslängden ökar i Sverige finns det grupper som halkar efter. Ohälsa och stress är i hög grad en klassfråga som inte minst drabbar kvinnor. De geografiska klyftorna ökar, där skillnaderna i medellivslängd är 8 år för män (mellan Danderyd och Överkalix) och 6 år för kvinnor (mellan Lidingö och Åsele). Skillnaden i förväntad livslängd mellan kommuner i vårt land är ungefär lika stor som mellan Sverige och Thailand.

8 Kriminalitet en klassfråga. Kriminaliteten kan och bör analyseras i klasstermer. Utsattheten för brott och oron för att drabbas av brott är större i låginkomstområden. Unga män från låginkomstfamiljer löpte 2017 sju gånger större risk att

lagföras för brott jämfört med unga som tillhör familjer med de högsta inkomsterna.

9 Kapitalmakt blir politisk makt. Sverige har ett näringsliv, inkluderat medierna, som präglas av stark ägarkoncentration. 15 familjer med Wallenberg i spetsen kontrollerar företag värda nästan 5 000 miljarder. Sedan 1980 har den rikaste procentens andel av de samlade förmögenheterna ökat från 20 till 40 procent. Samtidigt har övergångarna mellan politik och företagsintressen ökat när välfärden blivit en miljardindustri. Utvecklingen har stärkt kraften i den näringslivssponsrade lobbyismen, vilket förskjuter makten till kapitalets fördel.

Vi kan sammanfatta läget i Sverige med att: Botten går ur. Toppen drar ifrån. Mellanskikten pressas och krymper.

Sverige står på tröskeln till en enorm ojämlikhetsökning, om dagens förmögenhetsfördelning och ojämlika bostadsmarknad oavkortat får gå i arv till en ny generation. Eller när en ojämlik skola får fortplanta sig i arbetsliv och skilda livschanser. Liksom om kombinationen av finansmakt och digital kontroll fullt ut slår igenom i arbetslivet. Den ökade ojämlikhet som såväl vår slutrapport som regeringens Jämlikhetskommission (SOU 2020:46) identifierat försämrar vårt samhälle och måste stoppas. Utvecklingen riskerar annars att leda till än värre sociala problem än de vi ser i dag.

När covid-19 bemästrats, öppnas ett tillfälle att vrida samhällsutvecklingen åt rätt håll. Nu gäller för politiska partier, fackföreningar och folkrörelser som står på löntagarnas sida att ta fram konkreta förslag och reformer för att bygga ett rättvisare och jämlikare Sverige. Det kommande decenniet blir avgörande.

FAKTA. BOKEN

Boken ”Klass i Sverige. Ojämlikheten, makten och politiken i det 21:a århundradet” (red. Suhonen, Therborn & Weithz) släpps på måndag 25 jan i samarbete mellan fackliga idéinstitiutet Katalys och

Arkiv förlag. Boken är också slutrapport i klassutredningen Klass i Sverige.

Daniel Suhonen, chef på fackliga idéinstitutet Katalys

Göran Therborn, professor emeritus i sociologi vid universitetet i Cambridge

Jesper Weithz, redaktör vid Katalys och författare

Dessa tre är redaktörer för boken ”Klass i Sverige”. Artikeln undertecknas också av ytterligare 30 medverkande. Deras namn finns i nätversionen av artikeln.

Kommentar: Skatteförslag de vill genomföra är troligen så dåliga att de inte bör genomföras

Kapitel 3: utrikes och inrikes
DN-artiklar 19 - 24 januari 2021

Om samhällsplaneringens problem

.Sven Wimnells hemsida:

Samhällsplaneringens problem.Hur ska man kunna förbättra världen ?

På Sven Wimnells hemsida på Internet, http://wimnell.com, ges en redovisning av ett forskningsarbete med titeln: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen. Med ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter som styr världen. Forskningen har med varierande intensitet pågått sedan mitten av 1960-talet.

Hemsidan lades in på Internet våren 1998. Redovisningen omfattar sju inledande dokument och 129 dokument med verksamhetsområden som i första hand ska belysa hur verksamheterna fördelas på de olika områdena. De första åren fylldes de 129 sidorna med sådant, men det visade sig att allt inte kunde läggas in, det skulle bli för mycket. Därför gjordes särskilda bilagor, vanligen i pdf-format, som fick länkar på de 129 sidorna.

De särskilda utredningarna/bilagorna finns förtecknade i följande pdf, som också innehåller innehållsförteckningar till de senaste årens utredningar.
Sven Wimnell 080203+++: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Ett forskningsarbete. Utredningar och deras innehåll. (http://wimnell.com/omr40zf.pdf)

De senaste bilagorna, som var för sig ofta redovisar aktuella saker i alla de 129 delområdena. förtecknas i kronologisk ordning på hemidan http://wimnell.com med den senaste allra överst.

Från **http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzn.pdf**

Mänskligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse.

Historisk tid med skriftspråk är cirka 5000 år. Religionerna är cirka 2000 år. Demokratins formella genombrott skedde för cirka hundra år sedan. Tekniken har utvecklats: transporttekniken, internet, TV och mobiltelefoner o d gör att världen nu är ett stort gemensamt samhälle för jordens alla folk.

I Svenska regeringen har biståndsministerns område omvandlats till ett område för internationellt samarbete. Sverige är ett litet land, men bör använda samarbetsministern för att förbättra världen utanför Sverige.

Men regeringens huvuduppgift är de inrikes förhållandena.

Förbättringar både utomlands och Sverige kräver i första hand förbättringar av människornss kunskaper och väderingar. Och de måste gälla alla kunskapsområden.

Som hjälp har forskats fram ett allomfattande system för mänskliga verksamheter som gäller både tänkande/kunskaper och handlingar.

Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.

Människornas levnadsvillkor beror av fyra föränderbara faktorer :

Individens kroppsliga förhållanden, dvs individens kroppsliga status och personliga hjälpmedel för de kroppsliga behoven.
Individens psykiska förhållanden, dvs individens olika psykiska tillstånd och aktiviteter, individens inre verklighet.
Individens fysiska miljö - fysiska samhälle. De fysiska miljöerna gäller det fysiska i omgivningarna. De fysiska miljöerna kan gälla:
* De fysiska miljöerna som estetiska objekt med kulturella värden och funktioner.
* De fysiska miljöerna som materiella objekt med ekonomiska värden och teknologiska funktioner.
Individens sociala miljö - sociala samhälle, dvs människornas psykiska samspel, de sociala miljöerna.

Förändringsprocesserna i världen hålls i de mest väsentliga avseendena igång av människornas verksamheter :

Individernas viljor.
Kollektiva viljor. (Politik).
Handlingar för kroppen (ekonomiska- teknologiska handlingar).
Handlingar för psyket (informationshandlingar- kulturella handlingar).
Verksamheterna påverkar varandra i en påverkanskedja utan slut.

Människorna påverkar och påverkas genom verksamheter i fyra olika roller i livet:

A.Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll.
A1: att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.
A2: att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden, som beror av de fyra ovan nämnda faktorerna.
B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll.
B1: att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.
B2: att sköta arbetsuppgifterna i förvärvsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få uträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Individer och samhällen planerar framtiden.
Planeringar går ut på att finna vad man bör vilja och innehåller fyra planeringsmoment som kan redovisas på många olika sätt alltefter omständigheterna i varje planeringsfall :

Hur var det ?	Kunskaper och erfarenheter från det förgångna.
Hur är det ?	Riktiga kunskaper om rådande förhållanden.
Hur kan det bli ?	Vilka alternativ är möjliga i framtiden ?
Hur bör det bli ?	Vilket eller vilka alternativ bör man välja ?

Dessa frågor bör ställas ifråga om alla mänskliga verksamheter. Man bör utforma svaren på frågorna om hur det bör bli med hänsyn till effekterna, sedda i jämlikhetsperspektiv, på individernas levnadsvillkor, som ges av

psykiska och
kroppsliga förhållanden och av deras
fysiska och sociala miljöer.

Vill man förbättra världen - göra världen till en bättre plats - måste man arbeta på alla de fyra områdena om psykiska och kroppsliga förhållanden och fysiska och sociala miljöer. De fyra områdena påverkar varandra och direkt eller indirekt slutmålet: tillfredsställelse för individen.

Ska man gemensamt kunna åstadkomma en bättre framtid i världen måste man ha gemensamma framtidsvisioner, det kräver gemensamma viljor och gemensamma planeringar. I en demokrati är alla medansvariga för utvecklingen och får försöka bilda sig uppfattningar och ta ställning och försöka påverka verksamheterna inklusive samverkansverksamheterna i lämplig riktning. I en demokrati är det viktigt att alla medborgare är så väl informerade att de kan delta i styrningarna mot framtiden. Det ställer stora krav på informationssystemen.

Resonemangen leder till att man bör göra allt som är möjligt för att till alla genom utbildning och information sprida ut kunskaper om världsförbättringsproblemen, dvs kunskaper om hur det var och är, kan bli och bör bli. För att ha något att sprida ut måste man hålla igång forskningar, utredningar och planeringar. För att hålla ihop allt detta måste man hålla igång även kontinuerliga planeringar om forskning, utredning, utbildning, information och planeringar.

Planeringar bör finnas dels för en mängd ämnesområden-verksamhetsområden, dels för geografiska områden av olika storlekar. För alla planeringar bör finnas flera framtida tidshorisonter. Både tillstånd och framför allt processer bör planeras. Man bör alltså ha planeringar för tillstånd i rummet vid olika tidpunkter och planeringar för processer som fördelar i rummet och förändrar med tiden.

Man bör noga skilja mellan planeringar och beslut. Planeringar är beslutsunderlag. När alla fått alla informationer i planeringsprocesserna ska allas åsikter slussas igenom i hierarkierna till dem som fått makt att besluta, och det är också informationsprocesser som ingår i samhällsplaneringens problem.

Till problemen hör också informationsprocesserna från beslut till det slutliga verkställandet. Samhällsplaneringsprocesserna bildar ett jättelikt informationssystem som rymmer alla informationsflöden. I själva verket är det så att de förekommande informationsprocesserna bildar eller utgör de förekommande planerings- och beslutsprocesserna.

Samhällsplaneringsprocessernas och beslutsprocessernas problem kan ses som en mängd informationsproblem med ca 7 miljarder personers, dvs världsbefolkningens, inre informationsproblem i psykiska processer och ett yttre informationsproblem med informationsutbyten mellan alla dessa personer. Samhällsplanering innebär bl a konstruktion av förslag till framtider, då det konstruktiva arbetet utförs i de psykiska processerna med hjälp av kunskapsmaterial som tillkommer genom både inre och yttre informationsflöden.

Förändringsprocesserna hålls igång av informationsflöden i och mellan människorna, och därför övergår förändringsproblemen och samhällsplaneringens problem i ett stort problem om produktion och spridning av kunskaper och värderingar, som leder till handlingar som förändrar världen.

Vill man förbättra världen bör man i första hand förbättra individernas inre verkligheter och viljor och förbättra de politiska-demokratiska styrningsprocesserna. Det kan man göra genom åtgärder på planerings-, forsknings-, utrednings-, utbildnings- och informationsområdena.

Arbetet om samhällsplaneringens problem vänder sig till dem som har makten över förändrings- och fördelningsprocesserna på olika nivåer och i synnerhet på de politiska nivåerna. Eftersom Sverige är en demokrati har i princip folket makten. Arbetet vänder sig därför till folket, men då den s k representativa demokratin tillämpas har de förtroendevalda politikerna makten och arbetet vänder sig därför främst till dem.

Men det vänder sig också i hög grad till alla som på ledande sätt på opolitiska nivåer medverkar vid förändring av individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och deras fysiska och sociala miljöer, och de finns inom alla delar av systemet. Arbetet vänder sig i hög grad till alla som sysslar med utbildning och information.

I rollen A1 behöver man information så att man klarar det dagliga livet. I den rollen kan man ställas inför problem var man ska köpa varor bäst, hur man lagar bra mat, hur man kan resa bäst, hur man gör för att bota krämpor, vart man vänder sig när man blir sjuk, hur man knypplar, vad aktierna står i, vad de ger på bio och teater, vem som vann fotbollsmatcherna etc etc. I den rollen vet man vad man vill efterfråga och det kan då vara bra med en söktjänst där man bara skriver in t ex ”fotbollsmatcher” eller ”magont”. I ett väl utvecklat nät ska man då få ”träffar” som beskriver det man är ute efter.

I rollen B1 gäller det att hitta ett bra jobb man trivs med och man får betalt för så mycket man vill ha. I den rollen måste man välja utbildning om man inte har någon man tycker räcker och då får man söka på utbildningar och lediga jobb.

I rollen B2 gäller det att göra jobbet bra, dvs man måste göra det på bästa sätt och på rätt tid. Vill man använda Internet för den här rollen får man söka på det yrke man valt och se om man kan få några tips om hur man bör göra. Arbetsgivarna bör tala om hur arbetet ska skötas och anställda och specialister och forskare kan komma med förslag till förbättring av arbetsrutinerna.

Rollen A2 är den verkligt svåra rollen : Att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och fysiska och sociala miljöer. Klassifikationssystemet som redovisas här är uppbyggt i första hand med hänsyn till rollen A2, men tillfredsställer automatiskt informationsbehoven i de andra rollerna eftersom man i rollen A2 behöver veta bland annat allt som man behöver veta i de andra rollerna. Det som man ytterligare behöver veta i rollen A2 är hur alla verksamheter påverkar varandra och behöver veta vad man ska sträva mot, dvs veta vilka verksamheter som behövs och hur de bör vara fördelade.

Information för rollen A2 kan man inte få genom att söka på ett enda ord utan man måste orientera sig i hela informationsutbudet. För att inte drunkna i all information måste man ha hjälp att få ordning på frågorna, och den hjälpen får man med det uppgjorda klassifikationssystemet för verksamheter.

Följande sidor från omr36-39zzzn

Utvecklingens krafter.

Utvecklingen i världen i framtiden beror av människornas verksamheter och av naturens verksamheter, dess krafter och resurser. Människornas verksamheter gäller tankeverksamheter och handlingar hos individer, grupper, organisationer och institutioner o d. Naturen och människorna påverkar och påverkas.

För att få grepp om utvecklingen måste man ha beskrivningar om människornas och naturens verksamheter. Människornas tankar och handlingar är för det mesta inte beskrivna utan bara utförda, Individer, grupper, organisationer etc är ofta dåliga på att beskriva sina tankar och handlingar, det behövs i stor utsträckning särskilda åtgärder för att få fram nödvändiga beskrivningar, det behövs bl a forskningar inom en lång rad vetenskaper och utredningssystem.

Naturen har inga tankar och kan inte själv beskriva vad den gör, för att få fram beskrivningar om naturens krafter och resuser blir det bl a uppgifter för människor inom naturvetenskaperna att göra beskrivningar om naturen. På det hela taget är det då människornas verksamheter som avgör världens framtid.

För framtidsplaneringen har forskats fram en planeringsfilosofi och ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter som ska ge bättre underlag för kunskaper om verksamheterna och deras samband - för bättre demokrati och bättre framtid i en gemensam värld.

De mänskliga verksamheterna har på översta nivån grupperats i nio huvudområden:

1. Psykologiska och filosofiska verksamheter.	**20 områden**
2. Religiösa verksamheter o d.	**5 områden**
3. Politikvetenskaper och politiska verksamheter.	**15 områden**
4. Sambandsforskningsverksamheter. Infostruktur.	**3 områden**
5. Naturforsknings- och matematikverksamheter.	**11 områden**
6. Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.	**30 områden**
7. Formgivning av fysiska och sociala miljöer.	**21 områden**
8. Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.	**12 områden**
9. Blandade saklitterära verksamheter. Tidningar. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.	**12 områden**
Summa	**129 områden**

Huvudområdena har underindelats i delområden enligt en decimalprincip som framgår av de härefter följande sidorna.

Alla röstberättigade måste känna till vad demokratiska samhällen består av och hur de fungerar och behöver känna till systemet för de mänskliga verksamheterna.

Isynnerhet de som sysslar med information och utbildning och de som har makt och ledande ställning i verksamheterna behöver kunskaper om allt och har i sitt arbete nytta av att väl känna till alla verksamheter som formar framtiden.

Systemet för mänskliga verksamheter.

1. Psykologiska och filosofiska verksamheter
20 områden:
Texten för områdena är länk till hemsidan.

SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.

SW 10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar
SW . 101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.
SW . 102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsökning
SW . 103 Allmänna encyklopedier. Övergripande värderingar.
SW . 104 Övergripande filosofiska verksamheter om samband
SW . 105 Övergripande om forskning
SW . 106 Övergripande om ekonomiska verksamheter
SW . 107 Övergripande filosofier om utbildning o d.
SW . 108 Samhällskunskap.
SW . 109 Ide- filosofi- och lärdomshistoria.

SW 11/19 Individernas inre verkligheter.
SW 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.
SW 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.
SW 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.
SW 14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.
SW 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.
SW 16 Individens logik. Vetenskpsteori o d.
SW 17 Individens moral och uppfattningar om moral.
SW 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.

2. Religiösa verksamheter o d.
5 områden:

SW 2 Religiösa verksamheter o d.
SW 20 Övergripande religiösa verksamheter o d.
SW 21 Allmän religionsvetenskap.
SW 22/28 Kristna religioner.
SW 29 Icke kristna religioner o d.

3. Politikvetenskaper och politiska verksamheter.
15 områden

SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.

SW 31 Statistik och demografi.
SW 32 Statsvetenskap.
SW 33 Nationalekonomi, internationell ekonomi.
SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.

SW 35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.
SW . 351 Sveriges riksdag (och motsvarande utomlands)
SW . 352 Kommun- och landstingsfullmäktige (och mots.)
SW . 353 Sveriges regering (och motsvarande utomlands)
SW . 354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d).

SW 36/39 Politiska krav och politiska planeringar:
SW 36 ...om individernas kroppsliga förhållanden.
SW 37 ...om utbildning o d.
SW 38 ...om fysiska miljöer o ekonomiska verks.
SW 39 ...om sociala miljöer, nöjen, sport o d.

4. Sambandsforskningsverksamheter. Infostruktur.
3 områden:

SW 4 Sambandsforskningsverksamheter.
SW 40 Systemvetenskap.Infostruktur.
SW 41-49 Samband o samordning mellan olika verksamheter.

5. Naturforsknings- och matematikverksamheter.
11 områden

SW 5 Naturforsknings- och matematikverksamheter.
SW 50 Allmänt om naturforskning. Naturkunskap.
SW 51 Matematik.
SW 52 Astronomi, rymdforskning.
SW 53 Fysik o d.
SW 54 Kemi o d.
SW 55 Geologi, meteorologi, hydrologi o d.
SW 56 Paleontologi, arkeologi o d.
SW 57 Biologi, ekologi. Naturgeogr. Utv.lära, ärftlighet
SW 58 Botanik.
SW 59 Zoologi.

6. Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
30 områden:

SW 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
SW 60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verksamheter.

SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.
SW 62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d)
SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.
SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.
SW . 641 Matlagning. 642 Måltider, matservering.
SW . 643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.
SW . 644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.
SW . 645 Användning av inventarier o d.
SW . 646 Personlig hygien o d, klädvård (utom tvätt o d)
SW . 647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster o utgifter mm.
SW . 648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.
SW . 649 Personvård: barn, hemsjukvård.

SW 65 Adm, distribution, kommunikation, organisation o d.
SW . 651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.
SW . 6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.
SW . 6525-6529 Militära verksamheter.
SW . 654 Telekommunikationsverksamheter.
SW . 655 Förlagsverksamheter o d.
SW . 656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.
SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.
SW . 658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o -marknad.
SW . 659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od.

SW 66/68 Tillverkning av varor.
SW 66 Tillverkning av kemivaror od.
SW 67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d
SW 68 Tillverkning av komplexvaror.

SW 69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.

7. Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
21 områden:

SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
SW 70 Allmänt om konst o kultur.

SW 71 Övergripande formgivning/planering av fysiska miljöer.
SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.
SW 73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning.
SW 74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål. Inredning.
SW 75 Konstmåleri. 76 Grafisk konst, teckenkonst. 77 Fotografi.
SW 78 Musik (konserter o d 792)

SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport.
SW . 7911-7913 Seder och bruk.
SW . 7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.
SW . 792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.
SW . 793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.
SW . 794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips etc.

SW 795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.
SW . 7951 Sociologi. Socialvård..
SW . 7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.
SW . 7957 Undervisning o d.
SW . 7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.
SW . 7959 Sociala miljöer o verks.i allmänna grupper o d.

SW 796/799 Sport, idrott o d.

8. Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
12 områden:
SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
SW 80 Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.
SW 81 Litteraturvetenskap. Litteraturhistoria.
SW 82/89 Skönlitteratur på olika språk.
SW 82 Engelsk skönlitteratur o d.
SW 83 Tysk, nederländsk, nordisk skönlitt.
SW 84 Fransk skönlitteratur o d.
SW 85 Italiensk skönlitteratur o d.
SW 86 Spansk och portuguisisk skönlitteratur o d.
SW 87 Grekisk och latinsk skönlitteratur o d.
SW 88 Slavisk och baltisk skönlitteratur o d.
SW 89 Skönlitt på orientaliska och övriga språk o d .

9. Blandade saklitterära verksamheter. Tidningar. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.
12 områden:
SW 9 Saklitterära verks.Allmän geografi o historia. Biografi.
SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.
SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.
SW 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.
SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.
SW 93 Allmänt om allm. historia. Världs- och forntidshistoria.
SW 94 Medeltidens o nya tidens hist. i allmänhet och i Europa.
SW 95 Medeltidens o nya tidens historia i Asien.
SW 96 Medeltidens o nya tidens historia i Afrika.
SW 97 Medeltidens o nya tidens hist i Nord- o Mellanamerika.
SW 98 Medeltidens o nya tidens historia i Sydamerika.
SW 99 Medeltiden o nya tiden: Australien. Oceanien. Poler. Rymden.

Den fundamentala påverkanskedjan

Det är viktigt att observera den fundamentala påverkanskedjan, där individernas inre verkligheter ger viljor som styr världens utveckling. Viljorna styr de kollektiva politiska viljorna och individernas viljor och de politiska kollektiva viljorna styr tillsammans handlingarna i den yttre verkligheten.

Handlingarna styr dels ekonomiska/teknologiska verksamheter till kroppslig nytta (eller onytta), dels kulturella verksamheter som är informationsverksamheter med olika uttrycksmedel - till psykisk nytta (eller onytta).

De kulturella verksamheterna påverkar individernas inre verkligheter som i sin tur ger upphov till nya viljor, nya kollektiva viljor och och nya ekonomiska och kulturella handlingar.

Vill man förbättra världen måste man se till att individernas inre verkligheter blir lämpliga, vilket kan göras bara med hjälp av lämpliga kulturella verksamheter.

Man kan säga att individernas inre verkligheter och viljor idag på det hela taget är olämpliga, hur ska man då kunna åstadkomma lämpliga kulturella verksamheter? Bland de kulturella verksamheterna finns de offentliga utbildningssystemen (grundskola, gymnasium etc) som genom åratal av förändringar i teorin blivit tämligen bra, i Sverige. I världen för övrigt finns många dåliga utbildningssystem eller inga alls.

Men utbildningssystemen är bara en liten del av alla kulturella verksamheter. Verksamheter som påverkar individenas inre verkligheter och viljor finns också i alla andra kulturella verksamheter: i nöjesindustrin, i reklamindustrin, i tidningar, tidskrifter, radio, TV, video etc, i konst- och designvärlden, överallt. Dessa verksamheter översvämmas av informationer och program som visar livsstilar som inte befrämjar uppkomsten av lämpliga inre verkligheter och lämpliga viljor.

De ekonomiska/teknologiska verksamheterna är beroende av individernas inre verkligheter och viljor och av de kollektiva/politiska viljorna. Det innebär idag fördelning av produktion och konsumtion av varor och tjänster som är mer ojämlik än den behövde vara. Den nuvarande fördelningen är resultat av de bilder av livsstilar som de kulturella verksamheterna förmedlar.

Individernas inre verkligheter och deras viljor, politiken, de ekonomiska verksamheterna och de kulturella verksamheterna bildar alltså fyra stora problemkomplex, som påverkar varandra i ständigt pågående påverkanskedjor.

Komplexen innehåller många skevheter som borde rättas till.

Vill man rätta till skevheterna i de fyra komplexen bör man ha lämpliga värderingar som utgångspunkt. Eftersom hela jordklotet bildar ett enda stort system bör man ha värderingar som gäller överallt. Det som då finns att tillgå är bland annat FNs mänskliga rättigheter och mål med komplement som bl a FNs Millenniedeklaration och senare överenskommelser

Den fundamentala påverkanskedjan

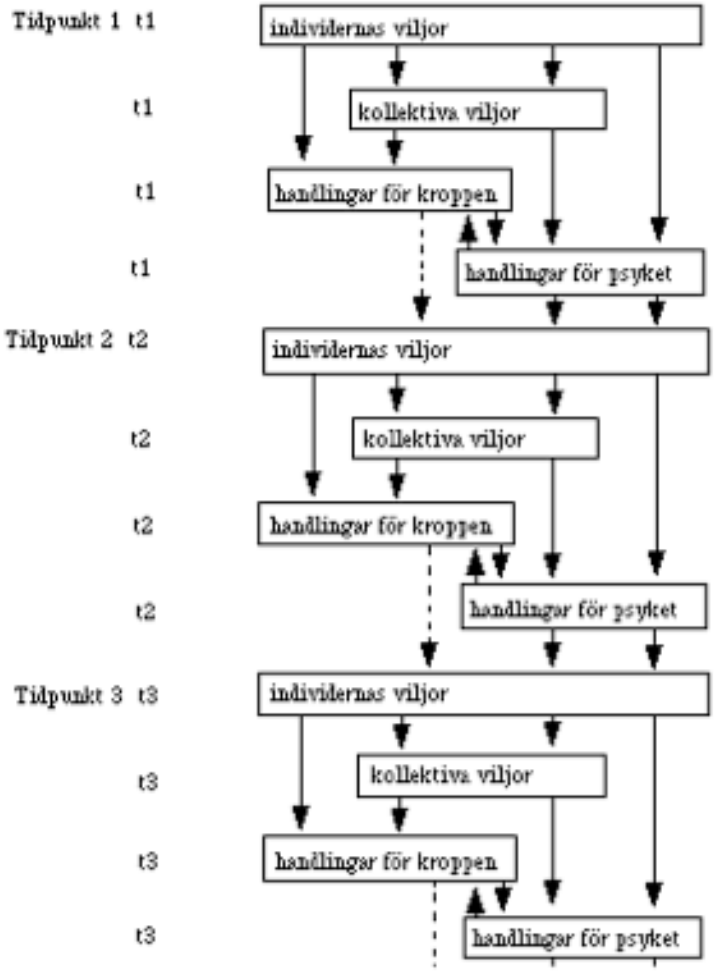

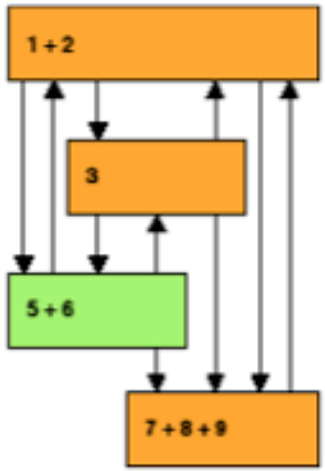

1-2 Filosofiska, psykologiska och religiösa verksamheter.
3 Politiska vetenskaper och politiska verksamheter.
5-6 Naturforskning och teknologiska/ ekonomiska verksamheter.
7-9 Kulturella verksamheter.

4 Bakgrundens med pilarna: Sambandsforskning på samhällsnivå.

Påverkan enligt pilarna sker direkt eller indirekt.

020130

Det är huvudsakligen människornas verksamheter som styr utvecklingen i världen.

Kunskaps- och värderingsverksamheter:

Samlade kunskaper och övergripande värderingar
Samhällenas arkiv, bibliotek och gällande kunskaper och värderingar. Bl a Mänskliga Rättigheter.Kunskapsforskning. Överblickande samhällskunskap. Lärdomshistoria.

Individernas inre verkligheter.
Tankar om hur det var, är, kan bli och bör bli. Framtidsvisioner. Individens känslor, värderingar o d. Estetik. Ideologi, uppfattningar om samband o d. Psykiska mekanismer. Psykologi od. Individens logik. Vetenskapsteori od. Individens moral och tankar om moral.

Religiösa verksamheter od.

Politiska vetenskaper.
Statistik. Demografi. Statvetenskap. Nationalekonomi. Internationell ekonomi. Lagar och förordningar, traktat, juridik

De demokratiska församlingarnas verksamheter.
Riksdag. Kommun- och landstingsfullmäktige. Regering. Mellanfolkliga centrala organ, FN, EU od.

Politiska krav och politiska planeringar.
Poltiska partier o d om indidviernas kroppsliga förhållanden, utbildning o d, fysiska miljöer och ekonomiska verksamheter, sociala miljöer o d.

Sambandsforskningsverksamheter.
Samband och samordning mellan olika verksamheter

Naturforsknings- och matematikverksamheter.
Naturkunskap. Matematik. Astronomi, rymdforkning. Fysik. Kemi. Geologi. meteorologi, hydrologi o d. Arkeologi o d. Biologi, ekologi, naturgeografi, utvecklingslära, ärftlighet. Botanik, Zoologi.

Teknologiska/ ekonomiska verksamheter:

Allmänt om Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.

Hälso- och sjukvårdsverksamheter, räddning o d. Veterinär.

Ingenjörsverksamheter, konstruktion o d.

Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.

Hushållsverksamheter.
Mat, boende. El-, gas- värme-, vatten-, avloppsförsörjning o d. Sophantering. Användning av inventarier od. Personlig hygien och verksamheter i hemmet. Hushållsekonomi, inkomster och utgifter o d. Städning od. Personvård: barnuppfostran, hjälp till gamla och sjuka i hemmet.

Kontorsarbete o d. Datoranvändning.

Opolitisk offentlig civil förvaltning.

Militära verksamheter. Fredsarbete.

Handelsverksamheter.

Telekommuniationsverksamheter.

Förlagsverksamheter o d.

Transportverksamheter. Resebyrå. Lagringsverksamheter o d.

Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.

Allmän företankjgsekonomi. Arbetsförmedling. Arbetsmarknad.

Marknadsförings- och reklamverksamheter o d.

Tillverkning av varor.

Tillverkning / byggande av byggnader och anläggningar.

Kulturella verksamheter:

Allmänt om fysiska och sociala miljöer och konst och kultur

Övergripande formgivning av fysiska miljöer.
Klimatproblem. Jordens geologi. Växt- och djurvärd. Världsplaner. Riksplaner. Länsplaner. Stadsplaner. Vägar, ledningar. Kvartersplaner. Kulturvård.

Formgivning av byggnader och anläggningar. Arkitektur.

Formgivning av föremål och ljud.
Skulptur. Museer. Konsutställningar. Konsthantverk. Bruksföremål. Konstmåleri. Grafisk konst. Teckenkonst. Fotografi. Musik

Sociologi. Seder och bruk.

Film, radio, TV, offentliga fester m m. Teater. Opera. Konserter. Revyer. konstdans, Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. lek. Spel. Lotteri. Tips etc.

Socialvård.

Äldre sociala miljöer.

Vissa sociala miljöer. Bl a brott och kriminalvård m m

Undervisning o d. Forskning.

Sociala verksamheter i boendet.

Verksamheter i allmänna grupper od.

Sport. Idrott od.

Språkvetenskap.
Litteraturvetenskap.
Skönlitteratur.

Tidningar o d.

Allmän geografi. Lokalhistoria. Reseskildringar.

Biografiska verksamheter.

Historieskrivande verksamheter, allmän historia.
Allmänt om allmän historia. Världs- och forntidshistpria. Medeltidens och nya tidens historia i allmänhet och i Europa. Medeltidens och nya tidens historia i Asien. Medeltidens och nya tidens historia i Afrika. Medeltidens och nya tidens historia i Nord- och Mellanamerika

Sven Wimnell 20 mars 2018 del 1 av 3: Samhällsplaneringens problem. Områden 1-5 samt 1-9 med myndigheter och professorer, yrken och utbildningar m m.
http://wimnell.com/omr40zl.pdf. del 2=40zm.pdf. del 3=40zn.pdf

Innehåll:

7 **Kapitel 1: Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter. Systemet för mänskliga verksamheter.**

7 Mänskligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse.

8 Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter

11 Utvecklingens krafter.

12 Systemet för mänskliga verksamheter

15 Den fundamentala påverkanskedjan

17 Systemet med mänskliga verksamheter, nedbantat till 44 områden. Kan vara lämplig uppställning på biblioteken.

37 Sveriges regeringar under 100 år

39 Makthavare i världen efter andra världskriget.

41 Världskarta med världens befolkning

42 Sven Wimnells hemsida på Internet: Samhällsplaneringens problem.Hur ska man kunna förbättra världen ?

52 **Kapitel 2: Något om världshistoria och Sveriges historia**

53 ÅKE HOLMBERG: Vår världs historia.

61 World Values Survey
62 Kulturkartan 2015

63 Världsarvslistan
63 Världsnaturfonden WWF

64 Utrikespolitiska institutet

65 Gapminder
65 Exempel på statistik: Choose a graph

66 MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER I SVENSK UTRIKESPOLITIK
67 Afrika söder om Sahara
68 Asien och Oceanien
69 Europa och Centralasien
70 Mellanöstern och Nordafrika
71 Nordamerika Latinamerika och Karibien

72 Amnesty. Årsrapport - mänskligarättigheter 2016/2017
74 Amnestys årsrapport 2016: En politik som demoniserar skapar rädsla och splittring

80 Sveriges historia
85 Vänstervåg. Högervåg
89 Sveriges kungalängd
92 Regeringskansliet genom tiderna
106 Palm, August, "Mäster Palm"

107 **Kapitel 3: Något om områdena 1-5**

110 **SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.**

111 **101 Arkiv och 102 bibliotek. Om det vetande som finns.**
111 Kungliga biblioteket - SverigesNationalbibliotek.
117 Klassifikationssystemet för verksamheter och biblioteks-systemen.
118 Om klassifikation
120 LIBRIS/SAB klassifikationssystem
121 Dewey decimalklassifikation

124 **103. Encyklopedier och övergripande värderingar**
123 Encyklopedi
125 FN:s högkommissarie för mänskligarättigheter
126 Europeiska konventionen om de mänskligarättigheterna
127 Medborgerliga fri- och rättigheter

129 **104. Övergripandefilosofiska versamheter om samband**
130 Systemet för mänskliga verksamheter
139 Kommentarer till Samhällsplaneringens problem.
142 Kort om skillnader mellan klassifikationssystemet för mänskliga verksamheter och biblioteksystemen DC, DK och SAB.

148 **105. Övergripande om forskning. Om det mer vetande man vill ha**
148 Samhällsplaneringens problem.
150 Standard för svensk indelning av forskningsämnen 2016
177 Vetenskapsrådet
181 forskning.se
183 Formas
184 Forte
185 Riksbankens Jubileumsfond
186 VINNOVA
186 KK-stiftelsen

187 **106-107. Övergripande om ekonomiska och kulturella verksamheter**
187 Yrkesverksamheter enligt SSYK 2012. Näringsliv enligt SNI 2007. Utbildning enligt SUN 2000, SCBs statistik om allt.

189 Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 Reviderad 2016
194 Gymnasiet

208 **108. Samhällskunskap**
208 Klassifikationssystemet för verksamheter. Med några förtydligande kommentarer
214 Mer om verksamheter
216 Sociologi
222 Framtidsplaneringar
223 Schema över påverkans- och förändringsproblem
224 Förteckning över verksamheter

225 **109. Filsofins historia. Idé- och lärdomshistoria**
226 Filosofi
234 Filosofins historia. Bertrand Russel om västerlandets visdom.
235 De stora filosoferna
236 Ludwig Wittgenstein
238 Idé- och lärdomshistoria
241 I skuggan av framtiden. Modernitetens idéhistoria.

262 **11-19. Individernas inre verkligheter**

262 **SW 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter**
263 Schema om inre och yttre verkligheter och verksamheter
264 Hjärnan
285 människosyn
287 tro och vetande
288 erfarenhet
289 minne
294 bildning
297 realism
300 idealism
302 förnuft
303 intuition
304 attityd
306 inlärning
307 intellektualism
310 antiintellektualism
313 vanföreställning
314 dagdröm
315 hallucination
317 fördom
318 opinion
320 norm
321 institution

323 **SW 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d**.
324 förändring.
354 framstegstanken
327 tradition
328 framtidsforskning
330 Framtidskonventet
332 växthuseffekten

338 **SW 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.**
339 värdering
340 emotion
341 empati
343 sympati
344 kärlek
352 erotik
353 estetik
358 stress
360 depression

362 **SW 14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d**.
363 nätverk
364 världsbild
366 världsåskådning
367 livsåskådning
368 ideologi
370 religion
372 buddhistisk filosofi
374 indisk filosofi
375 islam
382 konservatism
385 liberalism
389 socialism
392 kapitalism
395 globalisering
397 nationalism
399 populism
400 rasism
403 främlingsfientlighet
404 hedersvåld
406 islamisk kvinnosyn.
407 etnicitet
408 integration
409 levnadsnivå
410 livskvalitet
411 politik

413 **SW 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.**
414 biologisk psykologi
417 personlighetsutveckling
418 personlighetspsykolog
420 perceptionsstörning
421 ADHD
422 psykisk störning
424 psykossjukdom
425 psykiatri
429 socialpsykologi

430 **SW 16 Individens logik. Vetenskpsteori o d.**
431 logik

437 **SW 17 Individens moral och uppfattningar om moral.**
438 etik
443 moral
444 kardinaldygder
445 dödssynd
446 rättvisa
447 brottslighet
448 polisen
454 Tidningsutgivarna
455 dagstidning

460 **SW 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.**

461 Informationsstress vår nya folksjukdom.
462 Opinionsundersökningar.SOM-institutet

464 **2. Religiösa verksamheter.**

465 **31-34. Politiska vetenskaper**

466 **35. De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter**
467 SW . 351 Sveriges riksdag

468 SW . 352 Kommun- och landstingsfullmäktige

469 Sven Wimnell 9+16+26 maj 2016: Sveriges 6 regioner. Länsstyrelser, landsting och kommuner. Invånare 2005 och 2013. Antalet bostäder 2010. Länkar till deras hemsidor på internet 6 maj 2016 med uppgifter om allt de vill visa upp. http://wimnell.com/omr36-39zzzq.pdf

470 SW . 353 Sveriges regering
471 Politikområden för politiken 28 juli 2017
473 Politiska och opolitiska planeringar

474 SW . 354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d).

475 **36-39. Politiska partier och organisationer. Politiskt verksamma personer. SOU.**
475 Politiska partier i Sverige
475 Statens Offentliga Utredningar, SOU
475 Sven Wimnell 27 februari 2010 + 3 april 2014: Fackföreningar och arbetsgivareföreningar 2014. Statistik om arbete och näringar. Arbetsförmedlingens hemsida. http://wimnell.com/omr658f.pdf

476 **4. Sambandsforskningsverksamheter**

477 **5. Matematik och naturvetenskap.**

478 **Kapitel 4: Statliga myndigheter stiftelser och bolag. Professorer vid universitet och högskolor**

479 Kompletteringar med yrken, näringsliv, utbildning m m

480 **SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.**

515 **SW 2 Religiösa verksamheter o d.**

521 **SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.**

535 **SW 4 Sambandsforskningsverksamheter.**

536 **SW 5 Naturforsknings - och matematikverksamheter.**

549 **SW 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.**
550 SW 60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verksamheter.
551 SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.
570 SW 62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d)
586 SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske o
595 SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.

605 SW 65 Administration, distribution
606 SW . 651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.
607 SW . 6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.
608 SW . 6525-6529 Militära verksamheter o d
614 SW . 653 Handelsverksamheter.
623 SW . 654 Telekommunikationsverksamheter
624 SW . 655 Förlagsverksamheter o d.
625 SW . 656 Transportverksamheter, resbyrå,lagring o d.
628 SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.
633 SW . 658 Företagsekonomi, Arbetsförmedling. Arbetsmarknad.
642 SW . 659 Marknadsförings- ochreklamverksamheter od

643 SW 66/68 Tillverkning av varor.
646 SW 69 Tillverkning/ byggande avbyggnader o anläggningar

647 **SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.**
648 SW 70 Allmänt om konst o kultur

653 SW 71 Övergripande formgivning/ planering fysiska miljöer.
SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.
664 SW 73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning
667 SW 74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål.
672 SW 75 Konstmåleri. 76 Grafisk konst, tecken 77 Fotografi.
675 SW 78 Musik (konserter o d 792)

681 SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport.
683 SW . 7911-7913 Seder och bruk.
686 SW . 7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.
688 SW . 792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.
691 SW . 793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.
692 SW . 794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips
693 SW 795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.
694 SW . 7951 Socialvård..
695 SW . 7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.
701 SW . 7957 Undervisning o d.
724 SW . 7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet
725 SW . 7959 Sociala miljöer i allmänna grupper o d.
726 SW 796/799 Sport, idrott o d.

730 **SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur**
731 SW 80 Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.
735 SW 81 Litteraturvetenskap.Litteraturhistoria.
737 SW 82/89 Skönlitteratur på olika språk.

738 **SW 9 Saklitterära verksamheter. Allmän geografi och historia. Biografi.**
739 SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.
741 SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.
743 SW 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.
744 SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.

Ansvarsområden

Kulturministern, utbildningsministern och forkningsministern i regeringen svarar för verksamhetsområdena 1-5, 8-9 och en stor del av 7. Övriga ministrar svarar för område 6 och en liten del av 7.

I omåde 6 sköts område 61 hälso- och sjukvård huvudsakligen av regionerna och område 64 av kommunerna. I område 7 sköter kommunerna områdena 71 och 72 och kulturministern områdena 73- 794 och 796-799. Det blir inte mycket kvar till de övriga ministrarna huvudsakligen övergipande delar av 795.

Kulturministern, utbildningsministern och forkningsministern har inte hög hand om sina områden, beklagligt eftersom kunskaper och värderingar har stor betydele för demokratin.

I Sven Wimnell 7 januari 2021: Om stora regioner och regionstyrelser. Debattartiklar. Utrikes och inrikes artiklar till 1 januari 2021.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzy6.pdf
gjordes en genomgåg av regionerna med följande slutsats

Slusats
Det kan vara lämpligt att ha
290 kommuner,
6 stora självständiga regioner,
21 länsstyrelser samt
6 statliga regionstyrelser för planering av verksamheter som rör regionala förhållanden i de 6 stora områdena.

Regionstyrelserna kan ligga direkt under regeringen eller ha myndighetskaraktär.

Det viktiga är att staten får planeringar för de 6 stora regionerna som de nu inte tycks ha och som behövs.

Regeringen behöver ha en regionminister, oklart var, som kan hantera regionerna. Det kan kanske vara klimat- och miljöministern som omvandlas till klimat- och regionminister.

De 6 regionstyrelserna ska styras av klimat- och regionministern, som ska ha en rikspolitik som grund som ska innehålla statens krav på regionernas och kommunernas fysiska och sociala miljöer. Länsstyrelserna som har lång tradition blir kvar för kontinuiteten och får tillsyn över länen.

Man ska få kvar självständigheten i kommuner och regioner och samtidigt ha en statlig styrning med hjälp av de statliga regionstyrelserna.

Man kan skilja mellan planeringar och beslut. Planeringarna ska följa processerna hur det var och är, kan bli och bör bli.

Kommunerna och de självständiga regionerna måste förbättras enligt vad man lärt sig nu. Det som tillkommer är den statliga planeringen, som lider av stor brist nu.

.

Från regeringen.se 3 januari 2021
Mänkliga rättigheter

Afrika

- Angola
- Burkina Faso
- Burundi
- Centralafrikanska republiken
- Demokratiska republiken Kongo
- Eritrea
- Etiopien
- Gambia
- Kenya
- Liberia
- Mali
- Moçambique
- Niger
- Nigeria
- Republiken Kongo
- Rwanda
- Senegal
- Somalia
- Sudan
- Sydafrika
- Sydsudan
- Tanzania
- Uganda
- Zambia
- Zimbabwe

Amerika 3 januari 2021

- Antigua och Barbuda
- Argentina
- Bahamas
- Barbados
- Belize
- Bolivia
- Brasilien
- Chile
- Colombia
- Costa Rica
- Dominica
- Dominikanska republiken
- Ecuador
- El Salvador
- Grenada
- Guatemala
- Guyana
- Haiti
- Honduras
- Jamaica
- Kanada
- Kuba
- Mexiko
- Nicaragua
- Panama
- Paraguay
- Peru
- Saint Christopher och Nevis
- Saint Lucia
- Saint Vincent och Grenadinerna
- Surinam
- Trinidad och Tobago
- Uruguay
- USA
- Venezuela

Asien och Oceanien 1 januari 2021

- Afghanistan
- Australien
- Bangladesh
- Bhutan
- Brunei
- Demokratiska Folkrepubliken Korea (Nordkorea)
- Fiji
- Filippinerna
- Hongkong
- Indien
- Indonesien
- Japan
- Kambodja
- Kina
- Kiribati
- Laos
- Macau
- Malaysia
- Maldiverna
- Marshallöarna
- Mikronesien
- Mongoliet
- Myanmar
- Nauru
- Nepal
- Nya Zeeland
- Pakistan
- Palau
- Papua Nya Guinea
- Republiken Korea (Sydkorea)
- Salomonöarna
- Samoa
- Singapore
- Sri Lanka
- Taiwan
- Thailand
- Tonga
- Tuvalu
- Vanuatu
- Vietnam
- Östtimor

Europa och Centralasien 3 januari 2021

- Albanien
- Andorra
- Armenien
- Azerbajdzjan
- Belarus
- Belgien
- Bosnien-Hercegovina
- Bulgarien
- Cypern
- Danmark
- Estland
- Finland
- Frankrike
- Georgien
- Gibraltar
- Grekland
- Irland
- Island
- Italien
- Kazakstan
- Kirgizistan

- Kosovo
- Kroatien
- Lettland
- Liechtenstein
- Litauen
- Luxemburg
- Malta
- Moldavien
- Monaco
- Montenegro
- Nederländerna
- Nordmakedonien
- Norge
- Polen
- Portugal
- Rumänien
- Ryssland
- San Marino
- Schweiz
- Serbien
- Slovakien
- Slovenien
- Spanien
- Storbritannien
- Tadzjikistan
- Tjeckien
- Turkiet
- Turkmenistan
- Tyskland
- Ukraina
- Ungern
- Uzbekistan
- Vatikanstaten
- Österrike

Mellanöstern och Nordafrika 3 januari 2021

- Algeriet
- Bahrain
- Egypten
- Förenade Arabemiraten
- Irak
- Iran
- Israel
- Jemen
- Jordanien
- Kuwait
- Libanon
- Libyen
- Marocko
- Oman
- Palestina
- Qatar
- Saudiarabien
- Syrien
- Tunisien
- VästsaharaFrån regeringen.se Från http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzv.pdf

Folkmängd 2017

http://wimnell.com/omr36-39zzzze.pdf

Antal invånare i länderna i miljontal hämtade 20 februari 2017 från

2016 WORLD POPULATION DATA SHEET, WITH A SPECIAL FOCUS ON HUMAN NEEDS AND SUSTAINABLE RESOURCES

http://www.prb.org/pdf16/prb-wpds2016-web-2016.pdf

Afrika (söder om Sahara)

Angola	25,8
Benin	10,8
Botswana	2,2
Burkina Faso	19,0
Burundi	11.1
Centralafrikanska Republiken	5,0
Dr Kongo	79,8
Djibouti	0,9
Ekvatorialguinea	0,9
Elfenbenskusten	23,9
Eritrea	5,4
Etiopien	101,7
Gabon	1,8
Gambia	2,1
Ghana	28,2
Guinea-Bissau	1,9
Guinea-Conacry	11,2
Kamerun	24,4
Kap Verde	0,5
Kenya	45,4
Komorerna	0,8
Kongo	4,9
Lesotho	2,2
Liberia	4,6
Madagaskar	23,7
Malawi	17,2
Mali	17,3
Mauretanien	4,2
Mauritius	1,3
Mocambique	27,2
Namibia	2,5
Niger	19,7
Nigeria	186,5
Rwanda	11,9
Sao Tomé Och Principe	0,2
Senegal	14,8
Seychellerna	0,09
Sierra Leone	6,6
Somalia	11,1
Sudan	42,1
Suan syd	12,7
Swaziland	1,3
Sydafrika	55,7
Tanzania	54,2
Tchad	14,5
Togo	7.5
Uganda	36,6
Zambia	15,9
Zimbabwe	16,0

Asien och Oceanien

Afghanistan	33,4
Australien	24,1
Bangladesh	162,9
Bhutan	0,8
Brunei	0,4
Fiji	0,9
Filippinerna	102,6
Hong Kong	7,4
Indien	1328,9
Indonesien	259,4
Japan	125,3
Kambodja	15,8
Kina	1378,0
Kiribati	0,1
Laos	7,1
Macao	0,7
Malaysia	30,8
Maldiverna	0,4
Marshallöarna	0,06
Mikronesien	0,1
Mongoliet	3,1
Myanmar (Burma)	52,4
Nauru	0,01
Nepal	28,4
Nordkorea	25,1
Nya Zeeland	4,7
Pakistan	203,4
Palau	0,02
Papua Nya Guinea	8,2
Salomonöarna	0,7
Samoa	0,2
Singapore	5,6
Sri Lanka	21,2
Sydkorea	50,8
Taiwan	23,5
Thailand	65,3
Tonga	0,1
Tuvalu	0,01
Vanuatu	0,3
Vietnam	92,7
Östtimor	1,3

Europa och Centralasien

Albanien	2,9
Andorra	0,08
Armenien	3,0
Azerbajdzjan	9,8
Belgien	11,3
Bosnien Och Hercegovina	3,5
Bulgarien	7,1
Cypern Mr-Rapport 2010.Doc	
Cypern	1,2
Danmark	5,7
Estland	1,3
Finland	5,5
Frankrike	64,6
Georgien	4,0
Grekland	10,8
Irland	4,7
Island	0,3
Italien	60,6
Kazakstan	17,8
Kirgizistan	6,1
Kosovo	1,8
Kroatien	4,2
Lettland	2,0
Liechtenstein	0,04
Litauen	2,9
Luxemburg	0,6
Makedonien	2,1
Malta	0,4
Moldavien	3,6
Monaco	0,04
Montenegro	0,6
Nederländerna	17,0
Norge	5,2
Polen	38,4
Portugal	10,3
Rumänien	19,8
Ryssland	144,3
San Marino	0,03
Schweiz	8,4
Serbien	7,1
Slovakien	5,4
Slovenien	2,1
Spanien	43,3
Storbritannien	65,6
Tadzjikistan	8,6
Tjeckien	10,6
Turkiet	79,5
Turkmenistan	5,4
Tyskland	82,6
Ukraina	42,7
Ungern	9,8
Uzbekistan	31,9
Vatikanstaten	
Vitryssland	9,5
Österrike	8,8
Sverige	9,9
Channel Islands	0,2

Mellanöstern och Nordafrika

Algeriet	40,8
Bahrain	1,4
Egypten	93,5
Förenade Arabemiraten	9,3
Irak	38,1
Iran	79,5
Israel	8,2
Jemen	27,5
Jordanien	8,2
Kuwait	4,0
Libanon	6,2
Libyen	6,3
Marocko	34,7
Oman	4,4
Palestinska Områdena	4,8
Qatar	2,5
Saudiarabien	31,7
Syrien	17,2
Tunisien	11,3
Västsahara	0,6

Nordamerika Latinamerika och Karibien

Antigua Och Barbuda	0,09
Argentina	43,6
Bahamas	0,4
Barbados	0,3
Belize	0,4
Bolivia	11,0
Brasilien	206,1
Chile	18,2
Colombia	48,8
Costa Rica	4,9
Dom Rep	10,6
Dominica	0,07
Ecuador	16,5
El Salvador	6,4
Förenta Staterna	323,9
Grenada	0,1
Guatemala	16,6
Guyana	0,3
Haiti	11,1
Honduras	8,2
Jamaica	2,7
Kanada	36,2
Kuba	11,2
Mexiko	128,6
Nicaragua	6,3
Panama	4,0
Paraguay	7.0
Peru	31,5
St Kitts Och Nevis	0,05
St Lucia	0,2
St Vincent Och Grenadinerna	0,1
Surinam	0,5
Trinidad Och Tobago	1,4
Uruguay	3,5
Venezuela	31.0
Curacau	0,2
Guadelooupe	0,4
Martinique	0,4
Puerto Rico	3.4

Klicka på
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzv.pdf
och läs sidorna 7-173 om Världen från Big Bang till början på mars 2020

Sidorna ger en bild av universum, mänsklighetens historia och Förenta Nationerna, FN.

Sida

8 Världens befolkning i början på 1990-talet
9 Världshistorien på nio sidor. Sven Wimnell 1995
18 Filosofins historia. Bertrand Russel om västerlandets visdom.
24 I skuggan av framtiden. Modernitetens idéhistoria.
44 Kunskapens makt (och maktens kunskap)
48 Tillägg 20 november 2020 om ny filosofibok

49 ÅKE HOLMBERG: Vår världs historia.
58 Exempel på inre verkligheter och sociala miljöer.
59 Världen byggdes om på 1900-talet.
80 Sverige under 1900-talet.
84 1900-talet.

89 Om FN och Svenska FN-förbundet som undersöker hur världen är och försöker göra den bättre
90 FN, *Förenta Nationerna* (engelska *The United Nations*), internationell freds- och säkerhetsorganisation och institution för mellanfolkligt samarbete, bildad vid andra världskrigets slut. Från
96 Medlemsstater
103 Förenta Nationerna, FN.

107 Svenska FN-förbundet 16 mars 2020.
110 Vad gör FN?
111 FN:s arbete för fred, säkerhet och nedrustning
117 FN:s arbete med mänskliga rättigheter och demokrati
124 FN:s arbete för utveckling och fattigdomsbekämpning

135 Om Svenska FN-förbundet

141 FN som organisation
155 FN:s underorgan
166 Sverige och FN

169 Agenda 2030 och klimatet: Museer. myndigheter, skolor m m ska ha tydlig information om framtidsproblemen
170 Förenta nationernas mål i Agenda 2030
171 Klimatförändringen och miljöerna
172 Hav och marina resurser
173 Ekosystem och biologisk mångfald

Från http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzu.pdf

Klimatet och FNs mål för framtiden

Det största problemen i världen nu är klimatkrisen, coronasjukan och problemen bakom FNs 17 mål för framtiden. Alla enskilda och alla myndigheter och organisationer bör observera detta.

Förenta nationens 17 mål gäller för hela världen och också för Sverige.

Som de viktigaste problemen nu kan ses FNs mål om klimat, hav och marina resurser och ekosystem och biologisk mångfald.

Här från regeringens skrivelse till riksdagen: **Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030, skr. 2015/16:182 (pdf 782 kB) :**

Klimatavtalet från Paris från december 2015 är en milstolpe i klimatarbetet. För första gången har världen ett globalt klimatavtal där alla länder åtar sig att bidra med allt ambitiösare åtaganden. Avtalet skapar förutsättningar för ökat stöd till utvecklingsländer, både för att begränsa utsläppen och för att anpassa sig till klimatförändringarna.

Fattiga och sårbara länder som inte har resurser att anpassa sig samt kvinnor, män, flickor och pojkar som lever i fattigdom och utsatthet drabbas särskilt hårt av klimatförändringar. Åtnjutandet av de mänskliga rättigheterna kan påverkas av miljöförstöring och klimatförändringar, inklusive ursprungsbefolkningars rättigheter.

Fattigdomsbekämpningen riskerar att avstanna eller gå om intet om inte klimatförändringarna hejdas. Detta på grund av klimatförändringarnas effekter som t ex. extremare väder som torka, skyfall och stormar, vilket i sin tur också påverkar bl.a. vattentillgång och livsmedelsproduktion, men också stabilitet och säkerhet samt migrationsflöden. Arbeten som syftar till att reducera riskerna för, och minska konsekvenserna av, olyckor och katastrofer är också viktiga för anpassningen till ett förändrat klimat.

Sverige ska gå före i klimatfrågan som är vår tids ödesfråga. Alla länder måste ställa om till ett hållbart samhälle med låga utsläpp och hög motståndskraft mot klimatförändringarnas effekter. Det kräver ett sammanhållet globalt och nationellt klimatarbete samt att klimatarbetet, såväl utsläppsminskningar som anpassning, integreras på ett samstämmigt sätt i alla politikområden.

Sverige ska fortsatt vara en pådrivande part för genomförandet av klimatavtalet från Paris, inte minst i förhållande till utvecklingsländer. OECD-länder som Sverige har ett särskilt ansvar för att gå före genom ambitiösa utsläppsmål. Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer. Sverige driver på inom EU för en ambitiös klimatpolitik samt arbetar aktivt med andra länder och aktörer för att stärka allianser och samarbeten.

Sverige bidrar substantiellt till ett flertal globala klimatfonder. Sverige bidrar även till att främja kapacitetsuppbyggnad, teknikutveckling och innovativa lösningar för minskade utsläpp och klimatanpassning inte minst i utvecklingsländer. Sverige ska också bidra till att stödja utvecklingsländernas genomförande av de nationella klimatplanerna.

Kopplingarna mellan utvecklingsstrategier och klimatplanerna bör därmed också stärkas. Det är dock viktigt att även utvecklingsländerna har åtaganden under det nya avtalet och att fler länder uppmuntras att bidra till klimatfinansiering.

Hav och marina resurser
Sammanfattat handlar det om att förebygga och avsevärt minska alla slags föroreningar i havet, i synnerhet från landbaserad verksamhet, inklusive marint skräp och tillförsel av näringsämnen, samt om att hållbart förvalta, skydda och återställa marina och kustnära ekosystem. Havsförsurningens konsekvenser ska minimeras och åtgärdas. Effektiv fångstreglering ska införas. Överfiske, olagligt, orapporterat och oreglerat fiske liksom destruktiva fiskemetoder ska stoppas.

Vetenskapligt baserade förvaltningsplaner ska genomföras i syfte att återställa fiskbestånden på kortast möjliga tid till minst de nivåer som kan ge maximal hållbar avkastning. Minst 10 procent av kust- och havsområdena ska skyddas. Fiskesubventioner som bidrar till överkapacitet, överfiske eller olagligt, orapporterat och oreglerat fiske bör avskaffas och nya sådana ska förhindras.

Utvecklingsländers och de minst utvecklade ländernas behov bör integreras i WTO-förhandlingarna om fiskesubventioner. Den ekonomiska nyttan av ett hållbart nyttjande av marina resurser bör öka för små önationer under utveckling och de minst utvecklade länderna, bl.a. genom en hållbar förvaltning av fiske, vattenbruk och turism.

Vetenskaplig kunskap, forskningskapacitet och havsteknik ska utvecklas, med hänsyn till Oceanografiska kommissionens kriterier och riktlinjer, med fokus på små önationer under utveckling och de minst utvecklade länderna. Tillträde för småskaliga icke-industriella fiskare till marina resurser och marknader ska säkerställas. Bevarandet och hållbart nyttjande av haven och havsresurserna ska stärkas, bl.a. genom att genomföra FN:s havsrättskonvention.
Havens resurser bidrar till global livsmedelstrygghet och kan bidra till en hållbar tillväxt. Detta är viktigt för många fattiga länder och människor som är beroende av kustnära fiske. Det är också av betydelse för utveckling av hållbar turism där attraktiva miljöer med friska kustvatten och korallrev är viktiga.

Tillståndet för kustvatten och haven är mycket allvarligt. Ekosystemen och därmed havets ekosystemtjänster påverkas negativt av bl.a. klimatförändringar, havsförsurning, utvinning av mineral och bottentrålning, marin nedskräpning och miljögifter. Havens motståndskraft och förmågan att uppta och bryta ner näringsämnen och gifter, reglering av klimat m.m. försämras. Många fiskebestånd minskar kraftigt och arter dör ut.

Arbete mot ohållbara fiskesubventioner och överfiske är centralt. Att utveckla och genomföra vetenskapligt baserade förvaltningsplaner i syfte att återställa fiskbestånden till minst de nivåer som kan ge maximal hållbar avkastning är nödvändigt för att säkra livsmedelsresursen i utvecklingsländer och bidra till en hållbar ekonomisk utveckling.

För att bidra till arbetet med hållbara hav behövs samarbete över landgränser och samstämmiga åtgärder mellan flera politikområden som t.ex. miljö-, jordbruks-, fiske-, närings- utbildnings- och utrikespolitik.

Ekosystem och biologisk mångfald
Sammanfattat handlar det om att bevara, återställa och hållbart använda ekosystem på land och i vattendrag och deras ekosystemtjänster, särskilt skogar, våtmarker, berg och torra områden, i enlighet med de skyldigheter som anges i internationella överenskommelser.

Hållbart brukande av alla typer av skogar ska främjas, avskogning stoppas, utarmade skogar återställas och ny- och återbeskogningen kraftigt ökas i hela världen. Ökenspridning ska bekämpas och förstörd mark och jord ska återställas. Bergsekosystemen ska bevaras.

Omedelbara åtgärder ska vidtas för att minska förstörelsen av naturliga livsmiljöer, hejda förlusten av biologisk mångfald och skydda utrotningshotade arter. En rimlig och rättvis fördelning av den nytta som uppstår vid användning av genetiska resurser ska främjas samt lämpligt tillträde till sådana resurser, i enlighet med internationella avtal.

Omedelbara åtgärder ska vidtas för att stoppa tjuvjakt på och handel med skyddade djur- och växtarter. Åtgärder ska införas för att förhindra införseln av invasiva främmande arter samt kontrollera eller utrota prioriterade arter. Ekosystemens och den biologiska mångfaldens värden ska integreras i nationella och lokala planerings- och utvecklingsprocesser, strategier för fattigdomsminskning samt räkenskaper.

Finansiella resurser för biologisk mångfald, ekosystem och hållbart brukande av skogar ska öka och utvecklingsländer ska ges lämpliga incitament att utveckla ett sådant bruk, inklusive bevarande och återbeskogning. Globalt stöd mot tjuvjakt och illegal handel med skyddade arter ska öka, bl.a. genom ökade möjligheterna till hållbar försörjning i lokalsamhällen.

Fungerande ekosystem och biologisk mångfald är grunden för de processer som förser oss med mat, vatten, energi, kläder etc. Skydd, bevarande av och hållbart nyttjande och restaurering av ekosystem och naturresurser samt bevarande av biologisk mångfald är därför nödvändigt.

De viktiga sambanden mellan ekonomisk utveckling och behovet av att skydda och bevara ekosystem, inklusive biologisk mångfald behöver tydliggöras.

Den pågående utarmningen av den biologiska mångfalden drabbar i särskilt hög grad människor som lever i fattigdom vilka ofta livnär sig på naturresurser. Många av dessa är kvinnor. Arbetet i konventionen om biologisk mångfald och de s.k. Aichimålen är väsentligt för att nå flera av de globala målen.

Hållbart brukande av skogsresurser, inklusive minskning av avskogning, är viktigt bl.a. vad gäller klimatpåverkan, hållbar energi, tryggad livsmedelsförsörjning, ekonomisk tillväxt och fattigdomsbekämpning.

Olagliga avverkningar och handel med associerade trävaror ger negativa effekter på skogar och på människorna som lever av och i dessa skogar. Utvecklingsländer har särskilda behov av tekniskt och vetenskapligt kunnande, liksom av resurser, för att utveckla, bevara och hållbart bruka skogsekosystem, inklusive återbeskogning.

Arbete med skog och hållbar utveckling kräver samstämmiga åtgärder mellan olika politikområden som närings-, jordbruks, miljö-, klimat- och utrikespolitik.

För mer om detta se regeringens hemsida på internet
https://www.regeringen.se/sveriges-regering/

Förenta nationernas mål i Agenda 2030

Mars 2019

Mål 1 är att avskaffa all form av fattigdom överallt.
- **Ingen fattigdom**

Mål 2 är att avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning, uppnå en bättre kosthållning och främja ett hållbart jordbruk.
- **Ingen hunger**

Mål 3 är att säkerställa att alla kan leva ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande i alla åldrar.
- **Hälsa och välbefinnande**

Mål 4 är att säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.
- **God utbildning för alla**

Mål 5 är att uppnå jämställdhet, och alla kvinnors och flickors egenmakt.
- **Jämställdhet**

Mål 6 är att säkerställa tillgång till och hållbar vatten- och sanitetsförvaltning för alla.
- **Rent vatten och sanitet**

Mål 7 är att säkerställa att alla har tillgång till tillförlitlig, hållbar och modern energi till en överkomlig kostnad.
- **Hållbar energi för alla**

Mål 8 är att verka för en inkluderande och långsiktigt hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.
- **Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt**

Mål 9 är att bygga upp en motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering och främja innovation.
- **Hållbar industri, innovationer och infrastruktur**

Mål 10 är att minska ojämlikheten inom och mellan länder.
- **Minskad ojämlikhet**

Mål 11 är att städer och bosättningar ska vara inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.
- **Hållbara städer och samhällen**

Mål 12 är att främja hållbara konsumtions- och produktionsmönster.
- **Hållbar konsumtion och produktion**

Mål 13 är att vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser.
- **Bekämpa klimatförändringen**

Mål 14 är att bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt i syfte att uppnå en hållbar utveckling.
- **Hav och marina resurser**

Mål 15 är att skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald.
- **Ekosystem och biologisk mångfald**

Mål 16 är att främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, se till att alla har tillgång till rättvisa samt bygga upp effektiva och ansvarsskyldiga och inkluderande institutioner på alla nivåer.
- **Fredliga och inkluderande samhällen**

Mål 17 är att stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling.
- **Genomförande och globalt partnerskap**

Från https://www.sida.se/Svenska/

4 december 2020 (Det går att klicka)

- Om Sida
- Organisation
  - Styrelsen
  - Generaldirektörens stab
  - Internrevision
  - Avdelningen för ledningsstöd
  - Avdelningen för HR och kommunikation
  - Avdelningen för verksamhetsstöd
  - Avdelningen för internationella organisationer och tematiskt stöd
  - Avdelningen för partnerskap och innovation
  - Avdelningen för Europa och Latinamerika
  - Avdelningen för Asien, Mellanöstern och humanitärt bistånd
  - Avdelningen för Afrika
  - Sidas vetenskapliga råd
- Så styrs vi
  - Förordning med instruktion
  - Regleringsbrev
  - Policy och strategier
- Budget
- Lediga jobb
- Om webbplatsen
  - Sajtkarta
  - Tillgänglighet för sida.se
  - Behandling av personuppgifter

Aktuellt och press

- Nyheter
  - 2020
  - 2019
  - 2018
  - 2017
  - 2016
- På gång
  - Tidigare evenemang
- Development Talks
- Pressrum
  - Pressmeddelanden
  - Pressinbjudningar
  - Pressbilder
  - Logotyp
  - Sidas bildbank
  - Historiska biståndsbilder
- Debattartiklar

- 2020
- 2019
- 2018
- 2017
- Sida i medierna
  - 2020
  - 2019
  - 2018
  - 2017
  - 2016
  - 2015
  - 2014
  - 2013
  - 2012
- Prenumerera

Så fungerar biståndet

- Svenskt bistånd
  - Svenskt utvecklingssamarbete får högst betyg
  - Globala Målen och klimatavtalet
  - Prioriteringar i biståndet
  - Uppföljning och kontroll av biståndet
  - Bra bistånd är effektivt
  - Syftet med biståndet
  - Åsikter om bistånd
- Olika sorters bistånd
  - Långsiktigt utvecklingssamarbete
  - Humanitärt bistånd
- Finansieringsformer
  - Alternativ finansiering av utveckling
- Aktörer i biståndet
  - Civilsamhället
  - Offentlig sektor
  - Forskare och universitet
  - Näringslivet
  - Svenskt bistånd via FN
  - Svenskt bistånd via EU
  - Världsbanken
- Öppenhet och anti-korruption
  - Vårt arbete mot korruption
  - Öppenhet och transparens
- Resultat av svenskt bistånd
  - Resultat av svenskt bistånd 2019
  - Att mäta och kommunicera resultat
  - Människan i centrum
  - Resultatexempel

Teman

- Demokrati, mänskliga rättigheter och yttrandefrihet.
  - Resultatexempel
- Fredliga och inkluderande samhällen
  - Resultatexempel
- Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter
  - Sida försvarar aborträtten
- Jämställdhet
  - Resultatexempel
- Utbildning
- Forskning och innovation
- Miljö och klimat
  - Resultatexempel
- Hållbara hav och vatten
- Hållbar energi
- Hälsa
  - Sidas arbete mot covid-19
  - Resultatexempel
- Vatten och sanitet
- Lantbruk och livsmedelsförsörjning
  - Resultatexempel
- Handel
- Privatsektorutveckling
- Sysselsättning
- Migration

Länder

- Afrika söder om Sahara
  - Burkina Faso
  - Centralafrikanska republiken
  - Demokratiska republiken Kongo
  - Etiopien
  - Kamerun
  - Kenya
  - Liberia
  - Mali
  - Mauretanien
  - Moçambique
  - Niger
  - Nigeria
  - Rwanda
  - Somalia
  - Sudan
  - Sydsudan
  - Tanzania
  - Tchad
  - Uganda
  - Zambia

- Zimbabwe
- Regionalt samarbete i Afrika
- Mellanöstern och Nordafrika
  - Sidas regionala arbete i Mellanöstern och Nordafrika
  - Irak
  - Jemen
  - Palestina
  - Syrien
- Asien
  - Regionalt samarbete i Asien och Oceanien
  - Afghanistan
  - Bangladesh
  - Kambodja
  - Myanmar
- Europa
  - Regionalt samarbete i Europa
  - Albanien
  - Belarus
  - Bosnien-Hercegovina
  - Georgien
  - Kosovo
  - Moldavien
  - Nordmakedonien
  - Ryssland
  - Serbien
  - Turkiet
  - Ukraina
- Latinamerika
  - Bolivia
  - Colombia
  - Guatemala
  - Kuba
  - Venezuela
- Globala utvecklingsinsatser
  - Resultatexempel

Engagera dig

- Att arbeta med bistånd
- Lediga jobb på Sida
  - Tillsatta befattningar
  - Personalstrategi
- Internationella tjänster
  - Bilaterala Biträdande Experter (BBE)
  - Junior Professional Officer (JPO)
  - Special Assistant to the Resident Coordinator (SARC)
  - Junior Professionals in Delegation (JPD)
  - UN Youth Volunteer

- Traineeprogrammet
- Sidas stipendier och praktikprogram
- Boka en föreläsning genom Sida Alumni
- Vanliga frågor om engagemang

För samarbetsparter

- Aktörsgrupper
  - Civila samhället / organisationer
  - Forskarsamhället och universitet
  - Näringslivet
  - Offentlig sektor
- Resurser för alla aktörsgrupper
  - Att samarbeta med Sida
  - Kurser och utbildning
  - Metod och verktyg
  - Mål- och resultatstyrning
  - Utlysningar
  - Upphandlingar
  - Utvärderingar
  - OECD-DAC
  - Globala målens logotyper
  - Sidas logotyp

Sidas uppdrag

Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, Sida, är en statlig myndighet som arbetar på uppdrag av Sveriges riksdag och regering för att minska fattigdomen i världen. Genom vårt arbete och tillsammans med andra bidrar vi till att genomföra Sveriges politik för global utveckling.

Läs mer om oss

Kontakt

Valhallavägen 199
105 25 Stockholm
Växel: 08-698 50 00
Fax: 08-20 88 64
E-post: sida@sida.se

Ställ din fråga i vårt forum.

Kontakta oss

Snabblänkar

Pressrum
Publikationer
Kurser
Sajtkarta
Om webbplatsen och cookies
Sidas behandling av personuppgifter
Anmäl korruption
Openaid.se

Följ oss

Sven Wimnells hemsida med projekt: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?

Ska man kunna förbättra världen måste man ha bra kunkaper om världen: Hur den var, hur den är, kan bli och bör bli. Vetenskapliga forskningsrapporter om det tar flera år att göra och är vanligen inte dagsaktuella när resultaten presenteras. För förbättringar av världen behövs aktuella uppgifter, i tidningsartiklar kan man få underlag. Men de kan vara sanna eller falska, låmpliga eller olämpliga.

I projeket om samhällsplaneringens problem har under många år införts tidningsartiklar från DN, Dagens Nyheter, som är Sveriges största morgontidning och har många medarbetare över hela världen, och på ett enkelt sätt, vad man kan antaga, ger en bild av världen som kan vara till hjälp när man vill förbättra världen. Artiklarna kan ha brister men det finns ingen möjlighet att kunna kommentera alla artiklar om hur bra eller dåliga de är.

Regeringen har ingen minister för grundläggande livsåskådningar och idéer för politik, det närmaste de kommer det är Kulturministern som ska stå för demokrati och kultur och i arbetsuppgifterna har bl a religion och idrott. Kulturministern har enligt arbetsuppgifterna, verkar det, ett mycket bredare arbete än det hon visar upp. Aktörer inom politiken har svårt att hantera det som borde ingå i kulturministerns uppgifter .

När det gäller livsåskådingar o d är bland de främsta i Sverige Sven - Erik Lidman och när det gäller religion Christer Sturmark. De har artiklar i DN den 10 december 2020, som bifogas här.

" En balansakt mellan kungen och penningpåsen

DN 10 dec 2020

Moderaternas nya idéprogram genomsyras av en nostalgisk vurm för familjen och nationen. Idéhistorikern Sven-Eric Liedman synar tankarna om liberalkonservatism och finner en skvader.

Sverige har på några få år genomgått en dramatisk ideologisk förändring. Den började med att Sverigedemokraterna kom in i riksdagen 2010. Budskapet var ett och bara ett: invandringen höll på att förstöra Sverige.

Deras röstläge skruvades upp i falsett när den stora flyktingströmmen kom 2015. Snart var de inte ensamma i sin kritik. Parti efter parti talade om vikten av en stram invandringspolitik, i takt med att SD:s opinionssiffror sköt i höjden.

Både Kristdemokraterna och Moderaterna fick nya partiledare. Den fräna unga Ebba Busch övergav den lite veliga politik som Göran Hägglund fört. Hon drömde om en kristen höger i Sverige, lik den i USA.

Moderaternas Ulf Kristersson gjorde en ännu skarpare gir med sitt parti. Nu skulle det breda välfärdssystem som hans företrädare Reinfeldt försvarat bantas ordentligt. Sverige skulle också bli svenskare.

Jimmie Åkesson började drömma om ett stort högerblock.

I april 2019 tillsatte Moderaterna en grupp som skulle ta fram ett nytt idéprogram för Moderaterna. Sekreterare blev Alice Teodorescu. Hon hade redan gett liberalkonservatismen ett ansikte. Det är också liberalkonservatismen som genomsyrar det programförslag som kommittén nyligen lagt fram.

Nationalismen är påfallande. ”Svensk kultur och svensk historia förenar människor över generationerna, men är också en viktig brygga in i det svenska samhället.”

På Reinfeldts tid höll man tyst om svenskhet och nationalstat och judisk-kristen tradition. Desto viktigare har dessa stora ord nu blivit. Vi får veta att ”Sverige är format av ett kristet socialt och kulturellt arv som sträcker sig mycket långt tillbaka”. Ja, ”Sverige är en av världens äldsta nationalstater”.

Gamla tiders högermän skulle ha skrockat belåtet inför sådana meningar, Men kanske hade de blivit lite betänksamma när de läst hyllningen till ”upplysningens och förnuftets tradition”.

Å andra sidan hade de tagit till sig de stränga orden om brott och straff i förslaget och än mer åt allt det vackra som sägs om vikten av ett starkt svenskt försvar (låt vara nu inlemmat i Nato).

I god konservativ anda värnar programförslaget också om familjen. Skribenterna är visserligen inte helt omoderna utan talar om familjen ”i de olika former den kan ha i vårt samhälle idag”. Men det är i familjen som vi framför allt tar ansvar för andra människor. En trygg familj gör barnen till ”starka vuxna”.

Ändå har inte allt återgått till det gamla. Plötsligt får man veta att Moderaterna också är ”individualismens parti”. Så sa man inte i gamla Högerpartiet. I all traditionell konservatism var familjen samhällets minsta beståndsdel. Men här är det fråga om den liberala sidan i det nya liberalkonservativa partiet.

Programförslagets rubrik är ”Frihet och ansvar”.

Vad är då frihet? ”Friheten att välja” står det först. Det är vad alla de gamla allianspartierna hävdade och fortfarande hävdar. Det är med valfriheten som vårt bisarra skolsystem motiveras. Valfriheten gör människan till konsument. Hon väljer fritt i det utbud som finns till salu.

Kanske har programkommittén funnit att det också krävs något mer. Friheten har ”ett avgörande existentiellt värde”, heter det. Det öppnas en vidare rymd över oss; vi slipper ut från varuhuset. Är det inte lite Jean-Paul Sartre över orden?

Å nej, så roligt ska det inte bli. Friheten är vägen till ”nya vetenskapliga insikter, till ett växande välstånd och till kulturella landvinningar”. Förhållandet mellan den enkla valfriheten och frihetens existentiella sida förblir oklart.

Friheten tillhör individen, men individen har också ett ansvar ”för sig själv, sina nära och vårt samhälle”. Ja, individen måste också göra sig ”anställningsbar” och därmed smidigt anpassa sig till den rådande arbetsmarknaden. Arbetslinjen gäller fortfarande.

När människor flyr från krig och nöd har vi också ett ansvar. Men ansvaret gäller först och främst närområdet, i synnerhet grannländerna. Underförstått: vårt ansvar för syrier och afghaner är begränsat.

Därmed är vi inne på det hetaste området i programmet, invandringen. Invandringen ska vara ”ändamålsenlig”, heter det. Människor som söker sig hit ska vilja arbeta eller ”driva företag”.

Massinvandringen har skadat Sverige. Integrationen har under de senaste årtiondena varit usel. Denna integration är en enkelriktad process – kort sagt, de som kommer hit ska anpassa sig efter oss, inte vi efter dem. De ska bli som vi.

Uppenbarligen är detta en norm, ett påbud och inte en beskrivning av hur integration gått till i verkligheten. Kulturer tar färg av varandra. Under hela efterkrigstiden har det svenska samhället påverkats av dem som kommit hit.

Men nu ska det enligt Moderaterna bli slut på detta. Människor långt bortifrån ska anpassa sig efter den uråldriga kristna svenska kulturen. Och helst ska de inte komma hit alls.

I några meningar sammanfattas den moderata versionen av den svenska utvecklingen efter 1945.

Fram till slutet av 60-talet genomgick landet en strålande utveckling (inte ett ord om att detta var socialdemokratins stora period). Sedan stagnerade ekonomin under ett kvartssekel, staten blev för stor, vård och skola likriktades. (I själva verket hade det varit så sedan reformationen.)

Så kom räddningen på 90-talet, den alltför stora välfärdsstaten ersattes med entreprenörskap.

Arbetslinjen gällde! Men under 10-talet stannade allting åter upp, och brottsligheten blev aggressivare. (Åter en sanning med modifikation: antalet mord ökade inte.)

Och nu är det alltså dags för liberalkonservatismen.

Liberalismen är närmare bestämt nyliberalism. Men en förändring har skett sedan Bildts tid. Då följde man Milton Friedman med hundlik tillgivenhet. Friskolorna var en kopia av Friedmans förslag. ”Voucher” blev ”skolpeng” på svenska.

Nu är det den andre store nyliberalen, Friedrich Hayek, som håller i taktpinnen. Det moderna samhället är ”oöverblickbart”. Därför är det omöjligt att detaljstyra.

Hayek in i detalj!

Men miljö och klimat måste man åtminstone ta tag i. Människan och inte den övriga naturen ska vara utgångspunkten. Vi har ett ”förvaltaransvar” (väl samma ansvar som Gud gav Adam i Bibeln). Och allt måste förenas med ”ekonomisk tillväxt”.

Himmel och jord må brinna, men tillväxten den står kvar.

Jämlikheten är enbart en jämlikhet inför lagen. Inte ett ord om de skenande sociala, ekonomiska och kulturella skillnaderna i dagens Sverige. De är inte politikens problem.

Till sist är frågan oundviklig: Hur går liberalism och konservatism ihop? Man kan lugnt svara: inte alls! Å ena sidan kungen och altaret, å andra sidan den ständigt mer välfyllda penningpåsen.

Men Sverigedemokrater och Kristdemokrater slickar säkert girigt i sig den kristna och nationalistiska grädden. Ekonomin får man ta på köpet.

Sven-Eric Liedman"

" Idéhistorikern och författaren Sven-Eric Liedman är aktuell med ”Från Platon till demokratins kris” (Albert Bonniers förlag). "

"Ateism är inte en livsåskådning. Karikatyren av icke-troende skapar inga samtal, skriver Christer Sturmark

DN 10 dec 2020

Ett stort antal människor – bland andra undertecknad – menar att religion inte spelar någon betydande roll eller någon roll alls i deras liv. Men vi har fel, enligt religionshistorikern Paul Linjamaa (DN Kultur 4/12).

Religion, hävdar han, spelar i själva verket fortfarande en central roll i alla människors liv och det är till och med svårt att föreställa sig tillvaron utan den.

Vi behöver ha ett seriöst samtal om livsåskådningsfrågor i den offentliga debatten. Vår samtid präglas av en tilltagande globalisering och migration. Om vi inte förstår varandras livsåskådningar, eller ens vår egen, så kan vi inte heller förstå eller kommunicera med varandra. Det försvårar en fredlig samexistens.

Detta mål gagnas inte av den typ av resonemang som det Paul Linjamaa för där begrepp omdefinieras till oigenkännlighet och resonemang förenklas till halmgubbar (till exempel i kritiken av Björn Ulvaeus).

De flesta människor uppfattar begreppet ”religion” som någon form av tro på övernaturliga fenomen, gudar, andar, transcendenta själar, återfödelse eller liknande, vilket bekräftas av de flesta uppslagsverk.

Men det är uppenbart att vi är ett stort antal – sannolikt ett växande antal – människor, i Sverige och i världen, som inte tror på sådana fenomen. När Linjamaa påstår att religion spelar en central roll även för dem, och att det är svårt att föreställa sig en tillvaro utan religion, så beror det inte på att han i grunden ifrågasätter detta.

I stället utgår påståendet från en omdefiniering av begreppet religion till att vara i det närmaste identiskt med kultur. Man brukar kontrastera kultur mot natur; med kultur i vid bemärkelse avses all mänsklig aktivitet. Till den räknas – för att ta exempel från Linjamaas artikel – litteratur, musik och konst, men också sociala företeelser som att människor gifter sig, ger sina barn namn och begraver sina döda.

Linjamaa låtsas som om dessa ritualer alltid utövas i en religiös kontext, men faktum är att de i växande omfattning sker under helt sekulära former. Allt färre gifter sig i kyrkan eller döper sina barn. Men i Linjamaas värld spelar det ingen roll. Alla dessa mänskliga aktiviteter är enligt honom ett uttryck för religion.

Vi människor har naturligtvis en stor frihet att sätta namn på ting och företeelser. Men kommunikationen oss emellan underlättas om vi är någorlunda överens om definitionerna. Med den etablerade förståelsen av begreppet religion råder det knappast någon tvekan om att ett stort antal människor inte är religiösa, särskilt i Sverige.

Linjamaa vill emellertid omdefiniera religion på ett sätt som innebär att den omfattar precis alla. Om man omdefinierar religion så att det är detsamma som fascination och förundran inför verklighetens natur och alla kulturella uttryck, så inkluderas givetvis fler i begreppet. Men det förlorar samtidigt sin innebörd och relevans, och Linjamaa missar att berätta vilket nytt begrepp han vill använda för det som hittills har kallats religion.

Linjamaa lyfter också fram det kända fenomenet att en grupps samhörighet och identitet ibland i högre grad formas av gemensamma yttre fiender än av en inre gemenskap. Han hävdar att det här gäller ateister, som enligt honom betraktar religion som en fiende.

Däremot menar han att gudstroende människor genom sin religiositet får både identitet och samhörighet. Det är riktigt, som Linjamaa själv konstaterar, att det enda som förenar ateister är en specifik fråga, nämligen uppfattningen att Gud inte existerar. I andra frågor som rör värderingar, kultur och politik har ateister runt om i världen vitt skilda uppfattningar. Det finns därför knappast någon strävan efter en gemensam identitet.

Men samma motsättningar finns bland religiösa. Den ”identitet och samhörighet” dem emellan som Linjamaa talar om existerar inte. I själva verket råder det, som alla har noterat, starka motsättningar inte bara mellan skilda religioner utan också mellan olika inriktningar inom samma religion. De leder många gånger till krig snarare än samhörighet.

Han skriver vidare att ”oavsett om man är kristen apologet eller ateist finns det anledning att stanna upp och tänka efter exakt vad det är man egentligen diskuterar”. Han myntar begreppet ”bekännande ateist”, ett begrepp som rimligen inte betyder någonting. (Jag tror inte att astrologi fungerar, är jag då en ”bekännande a-astrolog”?)

Linjamaa gör ett kategorifel när han ställer kristendom (en livsåskådning och religion) mot ateism (en uppfattning i en enskild sakfråga).

Ateism är inte en livsåskådning. Ateism är tomt på både innehåll och värderingar. En ateist kan tro på astrologi och spöken, kan vara vänster eller höger, demokrat eller antidemokrat. Ateism är förutom uppfattningen att det inte finns någon gud en innehållslös beteckning.

För egen del bekänner jag mig till livsåskådningen sekulär humanism. Den har en specifik kunskapsteoretisk hållning som bland annat leder till uppfattningen att astrologi inte fungerar och att spöken inte finns. Den livsåskådningen har en värdegrund och människosyn som vilar på en sekulärt formulerad etik. Den har också en naturalistisk verklighetsuppfattning: uppfattningen att världen definieras och styrs av naturliga, snarare än övernaturliga, krafter. Av naturalismen följer ateism. Så därmed är jag också ateist, men det är bara en av många konsekvenser av att vara sekulär humanist.

Alla sekulära humanister är således ateister (eller agnostiker), men alla ateister (eller agnostiker) är inte sekulära humanister. Att som Paul Linjamaa betrakta ateismen som ett kulturbärande och meningsskapande begrepp är bara vilseledande.

Vi behöver tala om kultur och livsåskådningar med respekt och utan att göra karikatyrer av andras livsåskådningar. Först då kan diskussionen bli meningsfull.

Christer Sturmark
Författare, bokförläggare och vd för fackboksförlaget Fri Tanke. "

"Den ”identitet och samhörighet” religiösa emellan som Linjamaa talar om existerar inte. I själva verket råder det, som alla har noterat, starka motsättningar inte bara mellan skilda religioner utan också mellan olika inriktningar inom samma religion. De leder många gånger till krig snarare än samhörighet. "

Utrikes och inrikes DN-artiklar 19-24 januari 2021

Kopior av artiklar blir i den form Dagens Nyheter levererar.

Utrikes och inrikes DN-artiklar har redovisats till och med 1 januari 2021 i dokument till och med

Sven Wimnell 7 januari 2021: Om stora regioner och regionstyrelser. Debattartiklar. Utrikes och inrikes artiklar till 1 januari 2021. http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzy6.pdf

Artiklar om presidentbytet i USA har därefter tagit hela platsen i

Sven Wimnell 12 januari 2021: USA 8 - 12 januari: slutet för president Trump. Samhällsplaneringens problem. FNs mänskliga rättigheter och mål och om utrikes och inrikes ariklar http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzy7.pdf

och

Sven Wimnell 22 januari 2021: Fortsättning 12 januari 2021 om slutet för president Trump. Den nye USA-presidenten Biden. Sverige efter Trump. http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzy8.pdf

DN-artiklar om utrikes och inrikes förhållanden 2 -18 januari måste tillsvidare vänta med att bli färdiga. Artiklar 2 - 10 januari införs i **http://wimnell.com/omr35-36zzzzzzy9.pdf och 11-18 januari i http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzy10.pdf**

Nu införs i kapitel 3 i http://wimnell.com/omr36-38zzzzzzy11.pdf DN-artiklar från 19-24 januari 2021. Men först införs i kapitel 1 protokoll gällande partiledardebatt i riksdagen den 13 januari 2021 och i kapitel 2 debattartiklar 30 december - 24 januari 2021januari.

Utrikes DN-artiklar om USA 19 - 24 januari 2021

19 januari 2021

Giuliani blir inte advokat vid riksrätten

Advokaten Rudy Giuliani kommer inte att representera Donald Trump vid riksrättsprocessen i senaten.

Han säger att det inte är möjligt, eftersom han själv höll tal i samband med mötet och därmed utgör ett vittne.

Förra veckan röstade representanthuset för att ställa Trump inför riksrätt, efter stormningen av Kapitolium den 6 januari då fem personer dog. Strax innan stormningen hade presidenten i ett tal uppmanat åhörarna att slåss för sitt land och gå till kongressen. Han anklagas nu för anstiftan till uppror. Trumps advokat Rudy Giuliani säger nu att han inte kommer att representera presidenten vid riksrättsprocessen i senaten.

– Eftersom jag höll ett tal innan (mötet, reds. anm.) är jag ett vittne och därmed har jag inte möjlighet att delta i rätten eller i senatens kammare, säger han till ABC News.

Giuliani har lett Trumps försök att kullkasta resultatet i presidentvalet. Så sent som i helgen uppgav advokaten att han arbetade på presidentens försvar och sade att han var redo att argumentera för att Trumps påståenden om utbrett väljarfusk inte utgjorde någon anstiftan till uppror – eftersom det var sant. Senare träffade Giuliani presidenten i Vita huset.

Det finns inget som stöder Trumplägrets påståenden om valfusk.

En av Trumps representanter uppger att det ännu inte har fattats några beslut om vilka som ska företräda presidenten i riksrättsprocessen.

”President Trump har ännu inte fattat några beslut om vilken advokat eller advokatfirma som ska representera honom med anledning av den skamliga

attacken på vår konstitution och demokratin, känd som ’riksrättsbluffen’”, skriver Hogan Gidley på Twitter.

Marit Sundberg

marit.sundberg@dn.se

19 januari 2021

Erik Ohlsson: Trumps terrorstämpling riskerar att förvärra svälten i Jemen

Ett av Donald Trumps sista beslut riskerar att kasta in det redan hårt krigs- och svält-drabbade Jemen i en ännu värre kris: USA:s terrorstämpling av huthierna, den ena parten i det pågående inbördeskriget.

Skälet till att beslutet tas är huthiernas koppling till USA:s dödsfiende Iran. Huthirörelen antas ta emot både militär och finansiell hjälp från Iran, även om Iran officiellt alltid har förnekat detta.

Donald Trumps administration betraktar huthirörelsen som Irans förlängda arm på den Arabiska halvön. Men huthiernas band till Iran

medför, enligt många bedömare, att terrorstämplingen inte kommer att ha avsedd effekt. Detta eftersom det mesta av stödet till huthirörelsen kommer från Iran, som redan befinner sig under tunga sanktioner från USA.

Huthierna är en islamiströrelse i Jemen där de sedan mer än sex år tillbaka kontrollerar huvudstaden Sanaa och stora delar av strategiskt viktiga kustområden. De kallar sig själva Ansar Allah (”Guds anhängare”) och utövar en brutal regim.

Det amerikanska beslutet att terrorstämpla huthierna, som träder i kraft i dag, tisdag, möts ändå med enhällig kritik från biståndsorganisationer och fredsförhandlare.

Varför? DN frågar Alan Frisk, biträdande humanitär chef på Rädda Barnen.

– Det finns fog för att kritisera Ansar Allah och deras styre, men de utgör de facto regeringen i norra Jemen. Beslutet om terrorstämpling innebär att allt ekonomiskt samröre med jemenitiska företag som kan kopplas till Ansar Allah blir brottsligt, säger Alan Frisk.

– Vi är beroende av lokala leverantörer för att få in mat och mediciner i Jemen. Men det amerikanska beslutet förbjuder oss att ha med dem att göra. Det omöjliggör i princip vårt arbete, säger han.

När den amerikanske utrikesministern Mike Pompeo offentliggjorde terrorbeslutet i förra veckan nämnde han att undantagslicenser kan utfärdas. Det innebär att amerikanska myndigheter ger humanitära organisationer särskilda tillstånd att på vissa villkor fortsätta sitt arbete. Men enligt Alan Frisk råder det stor osäkerhet kring detta.

Inför beslutet har Rädda Barnen försökt att bunkra mat, mediciner och kontanter.

– Men det är ju en tillfällig lösning, konstaterar Alan Frisk.

Förutom det överhängande hotet om att biståndsverksamheten kriminaliseras, innebär

terrorbeslutet också att biståndsorganisationernas relation till huthierna riskerar att försämras, med allt vad det innebär av försämrad säkerhet och svårigheter att få inresetillstånd. Dessutom äventyras de bräckliga fredsförhandlingar som pågår under FN:s beskydd.

FN betecknar den nuvarande situationen i Jemen som världens just nu värsta humanitära katastrof. Det råder en omfattande hungersnöd som gränsar till svält, en situation som förvärrats av det pågående kriget och av covid-19-pandemin.

Kriget mellan huthierna, som stöds av Iran, och den internationellt erkända regeringen, som backas upp av Saudiarabien, har pågått sedan mars 2015. USA stöder den saudiledda koalitionen. Den tillträdande presidenten Joe Biden har sagt att han tänker avsluta det amerikanska stödet till Saudiarabiens krig i Jemen.

Erik Ohlsson

20 januari 2021

Kamala Harris banar väg för kvinnorna som kommer efter

I dag är inte bara dagen när Joe Biden installeras som USA:s 46:e president. Landet får också sin första kvinnliga vicepresident, vilket inte är okänd terräng för Kamala Harris, som återkommande varit första kvinna i olika sammanhang.

Att gå före behöver inte vara en nackdel. Däremot är det ofta annorlunda, eftersom kvinnor inom traditionellt manliga områden avviker från normen, vilket den förra S-ledaren, Mona Sahlin, beskriver i boken ”Makt-Lös” som kom ut förra året.

Trots att det i dag är fler kvinnor än män bland de svenska partiledarna vittnar både dagens och gårdagens makthavare om att de mötts av högre krav

och dömts enligt en annan måttstock. Och det handlar inte om enstaka fall.

Enligt Jämställdhetsmyndighetens analys från 2019 har kvinnor det generellt tuffare inom politiken. 2005 genomfördes en studie bland riksdagsledamöter, där många svarade att det är lättare för män att nå positioner som ger makt och inflytande. Samtidigt ansåg de intervjuade att kvinnor möts av lägre tolerans och högre krav, och kvinnorna uppgav att deras utseende och kläder kommenterades mer, vilket exempelvis Centerledaren Annie Lööf fått erfara.

I boken ”Sanningens ögonblick” skriver hon om hur hon efter en av sina första partiledardebatter kammade hem goda betyg för sin insats. Däremot gavs hon poängavdrag av en inbjuden modeexpert, eftersom hon hade svarta strumpbyxor i stället för hudfärgade och därmed inte visade sina ”fina spiror”.

Moderaternas före detta partiledare, Anna Kinberg Batra, är inne på en liknande linje i boken ”Inifrån”. ”Man måste både bevisa sig mer under dagtid och hinna byta om till kvällen, medan killarna hinner nätverka ytterligare lite till eller bara ta det lugnt i samma kostym”.

Ytterligare tecken på att situationen är hårdare för kvinnliga politiker är att de hoppar av uppdrag i större utsträckning och att medierna tenderar att bevaka politiska skandaler med kvinnor i huvudrollen mer.

Det kan givetvis vara knäckande, men som Annie Lööf skriver: ”Att det fortfarande finns uppenbara skillnader gör det bara ännu viktigare att fortsätta”. Och hon understryker att hennes företrädare Karin Söder, som likt Harris var första kvinna på många poster, ”har haft stor betydelse för oss som kommit efter”.

Den slutsatsen drog även den nya vicepresidenten i sitt segertal: ”Samtidigt som jag är den första kvinnan att tillträda kommer jag inte att vara den sista. Alla små flickor som tittar i natt ser att det här är möjligheternas land”.

Susanne Nyström

susanne.nystrom@dn.se

22 januari 2021

Iran hoppas att Joe Biden ska återföra USA till kärnavtalet

Irans dödsfiende Donald Trump har förpassats ur Vita huset. Den nye presidenten Joe Biden vill återinträda i kärnenergiavtalet med Iran, som Trump lämnade 2018. Då borde väl vägen ligga öppen för en försoning mellan USA och Iran? Men så enkelt är det inte.

KOMMENTAR

Irans president Hassan Rouhani verkade optimistisk när han höll ett tv-sänt tal i och kommenterade maktskiftet på den amerikanska presidentposten:

– Fyra års tyranni är över [...] Trump är död, men kärnenergiavtalet lever.

President Rouhani lovade att Iran är redo att leva upp till sina åtaganden i det kärnenergiavtal som slöts med USA och fem andra stormakter (Ryssland, Kina, Storbritannien, Frankrike och Tyskland) sommaren 2015. USA under Trump lämnade ensidigt avtalet i maj 2018.

Avtalet, förkortat JCPOA, innebär i korthet att Iran förbinder sig att begränsa sitt kärnteknikprogram så att kapaciteten att framställa kärnvapen stryps. I gengäld slipper Iran de sanktioner som omvärlden lagt på landet på grund av kärnprogrammet.

Joe Biden har mycket riktigt gått till val på att USA åter ska hedra avtalet.

Ja, men då är det väl bara för honom att underteckna en presidentorder om saken? Så som han gjorde om Parisavtalet om den globala uppvärmningen, ett annat internationellt avtal om Trump rev itu?

Men så enkelt är det inte. Det finns en rad hinder i vägen som ska forceras innan Biden förverkligat sitt vallöfte:

• Förtroende måste byggas. Ända sedan den islamiska revolutionen i Iran år 1979 har de amerikansk-iranska relationerna varit urusla. Länderna har varken diplomatiska eller ekonomiska kontakter. Barack Obamas andra mandatperiod (2013–2017), då kärnavtalet slöts, är ett historiskt undantag. Nu har Iran lärt sig den hårda vägen att det inte går att lita på USA. Och ledarna i Teheran är djupt sårade över USA:s dödliga attack mot toppgeneralen Qassem Soleimani för ett drygt år sedan.

• Irans avtalsbrott ska bedömas. Sedan USA ensidigt lämnade avtalet har Iran överskridit en rad restriktioner: de har anrikat betydligt mer uran än som stipulerats, de har byggt fler centrifuger. Erfarenheten säger att det kommer att krävas en hel del diplomati för att få Iran att backa.

• Biden måste vinna över Israelvänlig falang. Vad han än sagt i valrörelsen går det inte att komma ifrån att det finns ett stort motstånd bland Israelvänliga demokrater mot att blidka Iran. Och bara dagarna innan Bidens tillträde sade hans utrikesminister Antony Blinken att USA hade ”lång väg att gå” innan kärnavtalet är undertecknat.

• Mörkermännen i Iran ska säga sitt. Iran står inför stora politiska förändringar. Ihållande rykten gör gällande att den allerhögste ledaren Ali Khamenei är på väg ut på grund av hälsoskäl. ”Reformmannen” Hassan Rouhani gör sina sista månader som president – val hålls i sommar. Just nu ser det ut som fundamentalister och USA-hatare har överhanden. Det bådar inte gott för en framtida dialog.

När Joe Biden väl tar sig an denna heta potatis är det bäddat för djärva utspel och harmsna reaktioner, kanske understrukna av militära provokationer. En omstridd fråga är att USA – och de andra länderna som undertecknat avtalet – vill att det också ska

omfatta Irans avancerade missilprogram. Något som iranierna vägrar.

Erik Ohlsson

Militärhelikopter kraschade i USA

USA Tre medlemmar i New Yorks nationalgarde har omkommit i en helikopterkrasch, enligt myndigheterna i den amerikanska delstaten. Olyckan inträffade i staden Mendon omkring 50 mil nordväst om New York City under ett träningsuppdrag på onsdagskvällen. Det är oklart vad som orsakade händelsen, som nu utreds av delstatens enhet för militära frågor. De tre omkomna var de enda personerna ombord, enligt polisen i länet Monroe.

DN TT-Reuters 22 januari 2021

22 januari 2021

Kinesiska sanktioner mot Trumps anställda

Peking. Bidenadministrationens relation till Kina börjar som Trumps slutade – spänd. Bara en dag innan presidentskiftet förklarade Trumps administration att Kinas agerande mot den muslimska befolkningen i Xinjiang är folkmord. Kina svarar med att införa sanktioner mot 28 amerikaner.

De kinesiska sanktionerna sätts in mot personer i Trumps administration som har varit en del av den tidigare presidentens aggressiva Kina-politik. Konkret innebär de att den avgående utrikesministern Mike Pompeo och 27 andra förbjuds resa till Fastlandskina, Hongkong och Macao. Dessutom hindras företag och institutioner som har med de 28 att göra från att vara verksamma i Kina.

Förutom Mike Pompeo – som Hua Chunying, talesperson för Kinas utrikesdepartement, avfärdade som ”en domedagsclown” – finns personer som Peter Navarro, Trumps rådgivare i handelsfrågor, och Steve Bannon, Trumps kampanjledare, på listan över sanktionerade.

Enligt Kina har dessa personer ”allvarligt kränkt” Kinas suveränitet, förolämpat det kinesiska folket och allvarligt skadat relationerna mellan USA och Kina.

Under Trumps tid som president har relationen mellan de två stormakterna varit frostigare än någonsin. Kina meddelade sanktionerna efter att Pompeo, bara ett dygn innan Trump-administrationen lämnade över till Joe Biden, slog fast att Kinas behandling av den muslimska minoriteten i den nordvästra provinsen Xinjang är folkmord. ”Det vi bevittnar är ett systematiskt försök av partistaten att utrota uigurerna”, sa Pompeo.

Och han får medhåll av den nye utrikesministern Antony Blinken.

– Att tvinga män, kvinnor och barn in i koncentrationsläger; försöka omskola dem till anhängare till det kinesiska kommunistpartiet, allt det talar för en ansträngning att begå folkmord, sade Blinken när han förhördes i senaten på tisdagen.

Flera rapporter från forskare och journalister har kommit fram till att minst en miljon uigurer ofrivilligt satts i läger där de tvingas ta avstånd från sin kultur och religion för att i stället svära sin tro till det kinesiska kommunistpartiet. Kvinnor tvångssteriliseras eller tvingas till aborter, enligt en rapport från forskaren Adrian Zenz.

Marianne Björklund

22 januari 2021

Biden inreder Ovala rummet med förebilder

När Joe Biden trädde in i Ovala rummet i Vita huset i onsdags, några timmar efter att han svurits in som USA:s president, stod det klart att inte bara administrationen bytts ut. Även inredningen är en annan.

Varje president inreder på sitt sätt och hur man gör det har ofta ett stort symbolvärde. Inredningen säger kort sagt något om vad för sorts president man vill vara.

Biden har låtit plocka ned de militärflaggor och porträttet på den omstridde presidenten Andrew Jackson som prydde rummet under Trumps ämbetstid. I stället har han låtit ställa fram byster av medborgarrättskämpar som Rosa Parks, Martin Luther King och César Chávez.

Donald Trump bytte ut företrädaren Barack Obamas röda gardiner till guldfärgade och satte upp porträtt av de tidigare presidenterna Andrew Jackson och Abraham Lincoln.

Han behöll Resolute desk, det skrivbord i ek som är byggt med trä från det brittiska arktiska forskningsfartyget HMS Resolute i slutet av 1800-talet. Det var ursprungligen en gåva från drottning Victoria av Storbritannien till USA:s dåvarande president Rutherford B Hayes. Skrivbordet har använts av presidenter som Ronald Reagan och John F Kennedy.

Biden behåller skrivbordet. Mittemot det har han låtit sätta upp ett stort porträtt på Franklin D Roosevelt – en president som hjälpte landet genom flera svåra kriser.

En tavla föreställande Benjamin Franklin ska representera Bidens intresse för vetenskap, skriver Washington Post som fått en guidad tur i Ovala rummet. Målningen hänger vid en bokhylla på vilken det ligger stenar från månen. Dessa ska påminna om tidigare generationers ambitioner och prestationer.

En del av målningarna har hängts upp parvis, exempelvis en som föreställer den tidigare presidenten Thomas Jefferson och USA:s förste finansminister Alexander Hamilton. De två männen var ofta oense och har, enligt Bidens administration, placerats bredvid varandra för att illustrera hur meningsskiljaktigheter, uttryckta inom republikens råmärken, är väsentliga för en demokrati.

Hugo Ewald

hugo.ewald@dn.se

900 000

blev siffran för de nyinskrivna arbetslösa i USA förra veckan. Det är en minskning jämfört mot veckan före och något lägre än väntat, enligt USA:s arbetsmarknadsdepartement. Analytiker hade i snitt räknat med 910 000 nyinskrivna arbetslösa.

TT 22 januari 2021

23 januari 2021

Karin Eriksson: Biden måste övertyga Trumpväljarna om att ta viruset på allvar

Nu ska Biden visa varför han vann valet. Men den nye presidenten ställs inför flera problem i offensiven mot

coronaviruset. Problem som kan ta mycket mer än 100 dagar att komma åt.

WASHINGTON. Det kommer att bli värre innan det blir bättre, var ett av de kärva budskapen från Joe Biden på torsdagens presskonferens om kampen mot coronaviruset. Det är redan illa nog, kan man tillägga. Covid-19 har skördat över 400 000 offer i USA.

Den nya administrationen lovar nu att lyssna på vetenskapen och trappa upp kampen mot viruset med en lång rad åtgärder – som krav på munskydd på federal mark och på flyg, bussar och tåg mellan delstaterna, krav på karantän för alla internationella resenärer, löften om fler tester och 100 miljoner vaccinationer under presidentens första 100 dagar.

Det är upp till bevis för den nytillträdde presidenten.

All turbulens efter valet i november har gjort att själva analysen av resultatet kommit i skymundan. Stormningen av Kapitolium för drygt två veckor sedan framstår som den förfärliga men logiska slutpunkten för Donald Trumps tid i Vita huset. Det är lätt att glömma bort varför han faktiskt förlorade.

Samma dag som de stora tv-bolagen pekade ut Biden som segrare, publicerade Washington Post ett utförligt reportage om viruset och valrörelsen. Det byggde på intervjuer med 65 personer från de båda kampanjerna. Det tog avstamp i strategierna i maj, när Trump valde att obstruera mot munskydden, medan Biden klev ut och mötte medierna på Memorial Day som mannen i svart mask.

Kanske var det i grund och botten samma egenskaper som avgjorde Trumps öde 2016 och 2020 – oberäkneligheten, de arga utfallen,

bristen på respekt för andra auktoriteter, vägran att acceptera verkligheten när den var till hans nackdel.

Före valet hade de ledande Republikanerna ännu inte gått in i förnekelse, och några av dem pratade öppet om att Trump hade problem i opinionen med pandemin. ”Om Trump förlorar beror det på coronaviruset”, sa Ronna McDaniel, ordförande för National Republican Committee, till Washington Posts reportrar.

De politiska motståndarna skulle knappast invända. Demokraterna har lagt ett mycket stort ansvar på Trump för den stora smittspridningen och de höga dödstalen. Vid ett framträdande i Wisconsin i slutet av september hävdade Joe Biden att det var Trumps lögner och inkompetens som hade lett till ”en av de största förlusterna i USA:s historia”.

Men efter maktskiftet ställs den nye presidenten inför åtminstone två stora utmaningar i offensiven mot pandemin.

Den ena gäller, som på så många områden, polariseringen i opinionen. Även om Trump förlorade förtroende genom hanteringen av coronaviruset, lyckade han övertyga sin trogna väljarbas om att Demokraterna överdrev faran med viruset. I vallokalsundersökningarna uppgav en klar majoritet av Demokraternas väljare att covid-19 spelade stor roll för deras val, men bara drygt en femtedel av Trumpväljarna uppgav att viruset var viktigt.

Joe Biden lever på samma planet som andra demokratiskt valda ledare. För att hans och hans experters restriktioner och råd ska fungera, krävs en följsamhet från medborgarna. Han behöver alltså övertyga Trumpanhängarna om att ta viruset på allvar. Annars förblir till

exempel munskydden bara ett rött skynke för många av Republikanernas gräsrötter – och vaccinationsdoserna når inte fram.

Den andra utmaningen för Biden gäller för ovanlighetens skull hans eget tonläge – och trovärdigheten gentemot de egna väljarna. Kanske lyckas han och hans stora team av experter vända utvecklingen. Då kan de visa att Trumps och Republikanernas nonchalans verkligen var den viktigaste orsaken till att viruset slog så brett i USA.

Kanske kommer framtiden att utvisa att det också finns andra faktorer som gör amerikaner extra utsatta för covid-19 – som folkhälsoproblemen med fetma och övervikt, eller det faktum att människor med symtom kanske inte har råd att stanna hemma från jobbet. Sådana problem kan ta betydligt mer än 100 dagar att åtgärda.

Karin Eriksson

406 001

personer hade rapporterats döda av covid-19 i USA på fredagen.

23 januari 2021

Faucis pik till Trump: Befriande få tala utifrån vetenskap

När USA:s smittskyddschef Anthony Fauci fick en fråga han inte visste svaret på sade han att den nya presidentadministrationen inte gissar när den inte vet svaret, en tydlig pik till Donald Trump.

– Att få stå här i dag och tala om vad vi vet – och vad vetenskapen bevisar – är en befriande känsla, sade han på presskonferensen.

Den nya presidentadministrationen kommer att vara transparent och basera allt på vetenskap i sitt arbete med att bromsa smittspridningen i landet, sa Anthony Fauci på en presskonferens dagen efter presidentinstallationen.

– Om något går fel, skyll inte på någon annan, rätta till det, sade han.

När smittskyddschefen, som även arbetade i Donald Trumps administration, fick en fråga han inte kunde svara på sade han det till reportern och fortsatte:

– Du förstår det är en ny grej med den här administrationen. Om du inte vet svaret, gissa inte, säg bara att du inte vet.

Anthony Faucis tydliga pikar om skillnaderna mellan den nuvarande presidenten och den förre påpekades av en annan reporter på plats, som kallade det för ”skämt”. Reportern frågade vidare hur Fauci känner i dag jämfört med de gånger då han talat framför reportrarna med Donald Trump bakom sig.

– Jag vill inte vältra mig i det förflutna. Men det är väldigt tydligt att det sades saker, som det om hydroxiklorokin och sådant, som var väldigt obekvämt för det var väldigt tydligt att det inte baserades på vetenskap. Jag finner inget nöje alls i att säga emot presidenten. Men man kunde inte säga saker och vara trygg i att det inte skulle komma repressalier. Så känslan att stå här och berätta vad vi vet, vilka vetenskapliga bevis vi har, det är något av en befriande känsla.

Under sommaren förordade den då sittande presidenten Donald Trump användningen av malariamedicinen hydroxiklorokin som behandling mot covid-19. Han uppmanade även befolkningen att ta det i förebyggande syfte.

Presidenten fortsatte att förespråka läkemedlet även efter att den amerikanska läkemedelsmyndigheten varnat för att covidpatienter som äter medicinen kan drabbas av oregelbunden hjärtrytm.

WHO har gjort studier på om hydroxiklorokin kan vara effektivt mot sjukdomen, men inte levererat något säkert resultat.

Amanda Dahl

amanda.dahl@dn.se

23 januari 2021

Presidentens svåraste uppgift blir att få USA att enas om vad som är sant

President Joe Biden vill skapa gemenskap och ena amerikanerna, och uppmanar till sans och öppenhet. Men att vinna gehör hos de människor som avvisar fakta blir kanske presidentens svåraste uppgift.

KOMMENTAR

Några minuter efter det att Joe Biden och Kamala Harris svurits in fick de presenter av kongressen, inne i Kapitolium. En av dem var ett inramat fotografi från den installation som precis ägt rum, som överlämnades av Kevin McCarthy, Republikanernas minoritetsledare i representanthuset.

För bara några veckor sedan propagerade McCarthy för att valresultatet skulle kullkastas, en farlig uppmaning, som det visade sig.

Över 140 republikaner i kongressen har inte erkänt Bidens valseger. En av dem stängdes av från Twitter häromdagen, på grund av de falska påståenden hon spred.

Joe Bidens installationstal var inriktat på enighet och läkande: ”Vi kan göra det om vi öppnar våra själar.” Men han varnade för

lögnerna, gav medierna en känga för att ha spridit dem, och han fortsatte:

– Var och en av oss har en plikt och ett ansvar att som medborgare, som amerikaner, och särskilt som ledare som har svurit att hedra konstitutionen och skydda nationen, att försvara sanningen och bekämpa lögnen.

Många amerikaner hoppas att Joe Biden ska reparera det trasiga USA. Donald Trumps förtroendesiffror var låga när han lämnade Vita huset.

Men även om en majoritet står bakom Biden finns miljontals amerikaner kvar, som inte har lust att låta sig övertygas.

Hur når man dem?

Hur når man människor som på allvar tror på konspirationsteorier, av mer eller mindre vansinniga slag, och som har valt bort traditionella medier?

Det handlar inte enbart om medlemmar i antidemokratiska extremistgrupper utan också om kvinnor och män runtom i USA, som har trott på Trumps tal om valfusk.

Jag har mött några av dem, för dem tycks inga bevis för att valet gick rätt till räcka. De ser nedplockade inlägg från sociala medier som censur, och avstängningarna förstärker ofta dessa Trumpanhängares ilska.

När Politico frågar ett tjugotal experter om hur Joe Biden ska gå till väga för att ena landet, framhålls motverkande av desinformation och radikalisering som centralt. Statsvetaren Adam Enders skriver att ”Bidens centrala mål måste vara att skapa enighet genom en gemensam verklighet”.

Avståndstagandet handlar också om vetenskap, bland republikanska väljare finns en utbredd skepsis mot covid-19-vaccinet. Enligt en ny undersökning av Pbs/NPR/Marist Poll vill 43 procent av dem vaccinera sig, 42 vill inte. Bland demokratiska väljare säger tre av fyra ja. Kunskapsresistens kostar liv. Men det går inte att tvinga människor att tro på vad som är sant.

Det åsiktsdrivna medielandskapet är ofta lönsamt, men förstärker konflikter. Professorn i psykologi Peter Coleman, vid Columbia University, forskar om vad som kan motverka polarisering, och han förespråkar en sorts medielicens, där medier tar på sig att rapportera sakligt. Andra forskare poängterar vikten av att öka lektionstiden i ”civics”, ett slags medborgarkunskap, redan i grundskolan, och fundera kring frågor som vad en medborgare har för skyldigheter när det gäller att ta reda på hur saker faktiskt förhåller sig. Och hur långtgående är de kraven, och hur skiljer de sig mellan en folkvald – som Kevin McCarthy – och en väljare?

Trumps impopularitet kan vara en fördel för Biden, menar historikern Robert Dallek, eftersom kontrasten mot en ljusare framtid blir större. Men om nio av tio demokrater tror att Biden kan ena landet, tror åtta av tio republikaner motsatsen.

Joe Biden välkomnas av en majoritet amerikaner, men i vissa grupper är misstänksamheten stor. Det är ingen lätt sits.

Sanna Torén Björling

Riksrättsanklagelser mot Trump till senaten på måndag

USA. Det riksrättsåtal mot USA:s förre president Donald Trump som en majoritet av det amerikanska representanthuset enats om kommer att sändas till senaten på måndag.

– Jag har talat med talman Nancy Pelosi och hon informerade mig om att dokumentet kommer att levereras till senaten på måndag, säger senatens majoritetsledare, demokraten Chuck Schumer.

Tidigare föreslog republikanen Mitch McConnell, som numera minoritetsledare i senaten, att riksrättsprocessen mot Donald Trump genomförs i mitten av februari.

Trump är anklagad för anstiftan till uppror, efter stormningen av den amerikanska kongressbyggnaden Kapitolium den 6 januari.

TT-AFP-Reuters 23 januari 2021

23 januari 2021

Amat Levin: Glöm inte vilket massivt motstånd som mötte Martin Luther King, Jr

I veckan var det Martin Luther King-dagen, men firandet av den amerikanska medborgarrättskämpen präglades av bleka floskler. Det är, inte minst i dessa dagar, väsentligt att minnas hur starkt motståndet mot honom och hans idéer var.

I måndags firades Martin Luther King-dagen i länder över hela världen, allra mest i USA. Det är en dag som hedrar en av ledarna för medborgarrättsrörelsen, kampen som bland annat drev fram de viktiga federala antidiskrimineringslagarna Civil rights act och Voting rights act i mitten av 1960-talet.

Men dagen har också blivit synonym med urvattning. I stället för att minnas Martin Luther King, Jr:s revolutionära arbete har firandet utmynnat i en dag då man i sociala medier delar hans citat som, lösryckta ur sitt sammanhang, inte blir mer än floskler.

I sin Super bowl-reklam 2018 använde det amerikanska bilföretaget Ram Trucks delar ur Martin Luther King, Jr:s predikan ”The drum

major instinct” – ett tal som kritiserade konsumtionshets – för att marknadsföra sina bilar. 2019 citerades han i USA:s före detta vicepresident Mike Pences uppmaning till Demokraterna om att samarbeta i byggandet av Donald Trumps mur. Och förra året tävlade politiker och debattörer, många av dem med politiska åsikter som står i kontrast till Kings, i att missbruka hans ord för att fördöma Black lives matter-protesterna.

Martin Luther King, Jr:s icke-våldsprincip utgjorde en viktig del av hans strategi och förtjänar att belysas. Men det ensidiga fokuserandet på hans allra mest harmlösa uttalanden förvränger hans politik och skönmålar det historiska förloppet.

För det var inte budskap om att välja kärlek framför hat som till slut fick det amerikanska samhället att inse att dess svarta invånare också var människor som borde behandlas rättvist. Det krävdes gräsrotsrörelser, ofta initierade av ”bortglömda” svarta kvinnor som Ella Baker och Septima Poinsette Clark, omfattande bojkotter som satte ekonomisk press på företag och långvariga perioder av civil olydnad. Och svarta behandlas fortfarande inte rättvist, som förra sommarens demonstrationer var ett tecken på.

En annan lärdom som tenderar att hamna i skymundan är att protesträrelser som hyllas i efterhand ofta uppfattades negativt av sin samtid. Martin Luther King, Jr stod under FBI-bevakning och J Edgar Hoover kallade honom för ”landets mest ökända lögnare” 1964. Samma år skickade underrättelsetjänsten ett anonymt utpressningsbrev till Martin Luther King, Jr och uppmanade honom att begå självmord.

Enligt Washington Post ogillade 61 procent av de tillfrågade 1961 års Freedom riders, som

utmanade segregationen i den amerikanska Södern. 57 procent ansåg att medborgarrättsrörelsen sittprotester skulle försämra chanserna till integrering. Inför 1963 års March on Washington – där King höll sitt berömda ”I have a dream”-tal – såg 60 procent negativt på den stundande demonstrationen.

Gallupundersökningar från mitten av 1960-talet visar även Kings växande impopularitet: 1963 hade 39 procent av de tillfrågade amerikanerna en negativ bild av honom, en siffra som tre år senare vuxit till 63 procent. Detta korrelerar med Kings alltmer skarpa kritik av USA:s fattigdom, kapitalism och globala imperialism. Och som bekant mördades han 1968, endast 39 år gammal.

Inte ens introduktionen av Martin Luther King-dagen 1986 skedde utan konflikt. Införandet föranleddes av ett flerårigt kampanjande där hans supportrar bland annat utmanades av den republikanska senatorn Jesse Helms som anklagade King för att ha stöttat kommunisterna.

Hans dag är därför inte bara en dag att dela rosiga citat på. Det är en dag att minnas det massiva motstånd han och resten av rörelsen ställdes inför.

Kanske säger det något om kritiken som möter dagens progressiva rörelser.

Amat Levin

23 januari 2021

Nu har Biden och Harris tagit över

Trots oroligheterna de senaste veckorna så gick det lugnt till i onsdags. Då tog Joe Biden över som ledare för USA.

Egentligen är allt i sin ordning nu. Joe Biden vann valet i USA och två månader senare har han tillträtt, precis som nyvalda amerikanska presidenter brukar.

Men perioden sedan valet har varit allt annat än ordnad. Den tidigare presidenten Donald Trump har envist påstått att han förlorade på grund av valfusk. Och många av dem som röstade på honom har inte heller accepterat valresultatet.

Joe Bidens tillträde i onsdags gick som det skulle, även om stämningen var orolig på grund av corona-pandemin och det stora säkerhetspådraget.

Flera saker är historiska. Joe Biden är 78 år och den äldsta presidenten någonsin. Och Kamala Harris är den första kvinnan som har blivit vice-president.

Lukas Björkman

lukas.bjorkman@dn.se

24 januari 2021

Joe Biden är inget helgon

Expressens löpsedel om presidentinstallationen lyder: ”Kärlekshyllningen till Kamala Harris”. CNN har på torsdagen den största blaffa till rubrik jag sett: Över hela sajten står skrivet ”HISTORY MADE, THE WORK BEGINS”.

Ja, i versaler.

Till alla offer som ligger blödande i Donald Trumps fotspår kan definitivt räknas nyhetsjournalistiken. Den är inte död, långt därifrån, men den har skador som delvis är självförvållade.

Märkligt är det inte. Trump var en ledare som gjorde lögnen till sitt vardagsspråk och var ett direkt hot mot demokratin. Det ligger i journalistikens roll att avslöja lögner och ge en motbild till maktens manipulationer. Men det slog över. I sin iver att trycka till Trump glömde medierna ofta vad som borde vara en självklarhet, nämligen att kritiskt granska även hans motståndare.

Värst var det att se förfallet på just CNN som en gång var det coolaste som fanns, nyhetsbranschens Samuel L Jackson i ”Pulp fiction”. De har förvandlats till Demokraternas cheerleaders, med gråtande nyhetsankare och ”analyser” som rubriceras: ”Biden frammanar hopp och bär smärtan för en sörjande nation”. Vem skrev den analysen? Jill Biden?

Åren med Trump har inneburit ett skenande av alternativa medier, filterbubblor och tramsbegrepp som ”fake news”. Nu finns chansen till en nystart. Traditionella nyhetsredaktioner har en stor konkurrensfördel i det journalistiska hantverket, i att kunna utgöra en fast punkt för alla de som söker fakta i stället för åsikter och känsloporr.

Joe Biden är inget helgon, Demokraternas program är ingen Bibel som innehåller alla politiska svar. Om inte medierna klarar att kritiskt granska den nya

presidenten och hans parti på samma sätt som vilka makthavare som helst, med kyla och konsekvensneutralitet, är det faktiskt inte lätt att begripa vad vi ska ha medierna till.

Erik Helmerson

erik.helmerson@dn.se

24 januari 2021

I kultens centrum straffas de som vågar kritisera Trump

När Donald Trump är utestängd från såväl Vita huset som Twitter – kan han ändå behålla kontrollen över sitt parti och sina tiotals miljoner anhängare?

I hemstaten Florida kan han det.

Här vågar knappt en enda republikan yppa den minsta kritik mot expresidenten. De som ändå gör det straffas med utfrysning och dödshot.

WEST PALM BEACH. En kollektiv suck av lättnad hördes i det liberala Washington när Joe Biden hade svurits in som USA:s 46:e president i onsdags.

Känslan i många tv-samtal och tidningskrönikor var att nu går vi tillbaka till ett politiskt normalläge, med diskussioner om sakfrågor i stället för personangrepp, skryt och hotelser.

Kanske, antydde vissa, får landet rentav tillbaka sina gamla vanliga republikaner – konservativa politiker som brinner mer för sänkta skatter än för att bevisa lojalitet mot sin ledare.

Att tio republikaner i representanthuset röstade för att ställa Trump inför riksrätt sågs som ett tecken på att råttorna hade börjat lämna det sjunkande skeppet.

Vågade man till och med hoppas att Trumps 74 miljoner väljare gradvis ska överge de konspirationsteorier som har varit rörelsens livsluft?

Men nej. De förhoppningarna har snabbt kommit på skam.

Åtminstone i Florida.

– Min dröm är att militären kliver fram och griper alla som har försökt krossa presidenten. Jag vill inte ha något blod, men jag vill att militären gör sitt jobb.

Mindre än ett dygn återstår av Donald Trumps tid som president, men Willy Guardiola hoppas fortfarande att han ska klamra sig kvar vid makten.

Guardiola är en 63-årig före detta professionell basketdomare och konservativ aktivist. Vi träffar honom i hans hem utanför West Palm Beach i södra Florida, en halvtimmes bilfärd från Trumps residens i klubben Mar-a-Lago.

Willy Guardiola beskriver sig som ”Floridas största Trumpanhängare”. Han ordnar mottagningskommittéer varje gång Trump flyger in, folk som står längs vägen och viftar med flaggor.

Han arrangerade också en politisk bussresa till Washington den 6 januari, dagen då en mobb bröt sig in i kongressbyggnaden, hotade ledamöter till livet och

vandaliserade den amerikanska demokratins innersta rum.

– Det som hände där inne var fruktansvärt, säger Guardiola som hävdar att han inte kände till intrånget förrän han såg det på tv på sitt hotellrum.

– Trump hade inget med detta att göra. Han sa åt folk att protestera fredligt. Jag är övertygad om att det var en fälla.

Det stämmer att Trump yttrade ordet ”fredligt” en gång under sitt en och en halv timme långa tal. Resten av tiden upprepade han lögnen om det ”stulna valet” och hetsade folkmassan att marschera mot Kapitolium och ”slåss som fan”.

Willy Guardiola är motståndare till allt våld och säger att han aldrig har ägt ett vapen. Han har arbetat med hjälpsändningar till föräldralösa barn i Nicaragua och Haiti. Han är vänlig och artig.

Ändå är det sådana som han, inflytelserika aktivister på lokal nivå, som sprider skräck bland många andra konservativa. Han gör det genom att dela in folk i ”riktiga” republikaner och sådana som har svikit Trump.

– När jag tänker på att jag jobbade för Mitt Romneys kampanj i tio månader… Jag skäms. Han är världens värsta förrädare.

Den tidigare presidentkandidaten Romney var den ende republikan som röstade för att fälla Trump i den förra riksrätten 2019. Sedan dess är han hatobjekt i Trumplägret.

En annan numera avskydd person är Mike Pence, den trogne vicepresidenten som vägrade underkänna valresultatet. Mobben i Kapitolium ville hänga honom. Och här i Florida ser vi flera bilar med det gamla kampanjmärket Trump/Pence 2020 – fast med Pences namn överstruket.

Alla valda politiker på delstatsnivå i Florida, utom en, är republikaner. Samtliga dessa, från guvernören Ron

DeSantis och nedåt, anses ha Trumps stöd att tacka för sina positioner.

Floridasenatorn Marco Rubio, som ställde upp mot Trump i primärvalet 2016, anses däremot sitta löst eftersom han inte röstade för att ifrågasätta valresultatet i de stater Trump hade pekat ut som ”riggade”.

Senatorn fick nyligen påhälsning hemma i Miami av ett hotfullt gäng från högerextrema Proud Boys som påminde om att de ”har koll på honom”.

Ingen politiker i Florida vill bli en ny Romney eller en ny Pence.

– Florida är definitivt ”Trumpland”. Trump har helt och hållet tagit över Republikanerna här, säger Wendy Rhodes, politisk reporter på lokaltidningen Palm Beach Post.

– Bland valda republikaner är det nästan omöjligt att hitta någon som vågar stå upp mot Trump. Han är en väldigt hämndlysten person och han kommer att göra allt för att förstöra en sådan persons karriär.

Men det är inte bara expresidenten som skrämmer. Ännu mer kanske hans anhängare.

– Även politiker som stöder Trump, men som kanske inte gör det tillräckligt entusiastiskt, kan stämplas som förrädare. Vissa av dem får ta emot dödshot från sina egna väljare, säger Wendy Rhodes.

Det gäller exempelvis Michael Waltz, en av de 16 republikaner från Florida som sitter i USA:s representanthus. Han har i fyra år varit obrottsligt lojal mot Trump, men valde efter attacken mot kongressen den 6 januari att inte rösta emot godkännandet av presidentvalet i Arizona och Pennsylvania.

Genast fick han stämpeln som svikare.

– Med min bakgrund som specialsoldat är jag van vid dödshot från al-Qaida. Men att få sådana hot från landsmän, till och med från konservativa, det gör mig

förkrossad, kommenterade Waltz till en tv-kanal i hemstaten.

Bara inom den absoluta överklassen i Palm Beach hittar vi en högerväljare som vågar ha invändningar mot Donald Trump.

I en överdådig villa vid lummiga Wells Road träffar vi Bill Diamond, en högerman som aldrig skulle nedlåta sig till att vifta med flaggor längs vägen mot Mar-a-Lago.

Diamond är en 84-årig tidigare högt uppsatt tjänsteman från New York, som under många år var högste ansvarig för stadens alla fastigheter och parker. Han hade 200 000 arbetare under sig och dåvarande borgmästaren Rudy Giuliani – i dag Trumps personlige advokat – över sig.

I en intervju med DN:s Björn af Kleen 2017 uttryckte Bill Diamond sin förtjusning över Trumps strikta invandringspolitik och över att han hade fått börskurserna att stiga.

I dag är han inte lika entusiastisk över grannen.

– Visst har han gjort mycket bra, stoppat onödiga regleringar och så. Men det här upploppet i Kapitolium kommer tyvärr att svärta ner hans eftermäle.

Har Trump ansvar för det som hände, frågar jag.

– Ja, han gjorde i alla fall inget för att stoppa det. Och jag tycker över huvud taget hans personlighet har blivit för mycket… allt det här pratet om valfusk. Jag anser att han förlorade valet helt enkelt.

Bill Diamond tyckte mycket om Joe Bidens installationstal och hoppas att den nye presidenten kan ena nationen igen.

Så kan en republikan säga i Palm Beach om han är ekonomiskt oberoende, 84 år gammal och har karriären bakom sig.

Längs Southern Boulevard trängs vi med cirka 1 000 supportrar redo att ta emot Trump på sin sista resa som president.

En grupp sammanbitna män från Proud Boys går förbi i sina svartgula uniformer. Ur bilhögtalare strömmar ”God bless the USA”, countrysångaren Lee Greenwoods patriotiska slagdänga från 1984 som har blivit något av en nationalsång för trumpisterna.

Mindre än en halvtimme av Trumps tid vid makten återstår när hans bil kör förbi. Vi ser honom knyta näven i en kampgest mot fansen genom den tonade glasrutan. Några kvinnor intill mig faller i gråt.

Detta är kultens centrum. Alla jag talar med upprepar de lögner och myter som de först hörde från mannen bakom bilrutan: valet var riggat, vänstern ligger bakom allt våld, medierna är folkets fiende.

Men även i den här kretsen måste man vakta sin tunga.

Mary Tulko är en 67-årig kvinna från West Palm Beach som var med i Washington den 6 januari. Hon stöder fortfarande Trump helhjärtat och anser att han egentligen vann valet. Men våldet hon upplevde vid Kapitolium chockade henne.

Ett par dagar senare sa hon till en reporter på lokaltidningen att ”det är över”, hon tänker inte gå på några fler ”stoppa stölden”-demonstrationer.

– Jag är realist, men vissa andra tror att Trump ska kunna sitta kvar. De drömmer, de är galna, sa hon då.

När DN ringer upp henne är hon först tveksam till att träffas. Den där formuleringen i tidningen har gjort många upprörda, säger hon.

– Inte för att jag blev felciterad, men jag borde nog aldrig ha sagt att folk var galna, säger Mary Tulko.

– Nu vill jag bara säga att Trump var den bäste presidenten någonsin. En gång bjöd han in mig och mina väninnor till Mar-a-Lago och han behandlade oss som kungligheter.

Uppåt hälften av de amerikanska väljarna betraktar sig som konservativa. Så har det varit i generationer.

De vill ha sänkta skatter, starkare militär och mindre av statlig inblandning i medborgarnas liv. De är ofta abortmotståndare och värnar om rätten att bära vapen.

Det är frågor som demokratiskt valda politiker har all rätt att driva.

En annan sak är att förespråka militärkupp när ett val inte går som man vill, att storma kongressen och hota dess ledamöter. Eller att sudda ut gränsen mot rasistiska, högerextrema grupper som Proud Boys och Oath Keepers.

Men det är dithän Republikanerna har kommit.

– Partiet har blivit en kult kring Donald Trump och hans familj, särskilt här i Florida. Det är inte ett parti längre, mer som ett gäng, säger Rick Wilson.

Han är en politisk konsult som gick ur det republikanska partiet 2016 och var en av grundarna till Lincoln Project, en kampanjorganisation för konservativa som är emot Trump.

– Att säga att jag kommer och mördar dig har blivit en del av trumpismen. Som republikansk avfälling hanterar jag dödshot nästan dagligen, säger Wilson.

– Det är extra illa här i Florida. Det här är galningarnas hemvist, och det säger jag som född och uppvuxen här. Här finns gott om udda typer och nu har vi fått hit de värsta högerextremisterna också.

Drömmen om att Republikanerna snart ska bli ”normala” igen förblir en önskedröm. Åtminstone tills vidare. I stället för att göra upp med trumpismen straffar partiet nu ”illojala” politiker i många delstater, inte bara i Florida.

I Arizona vill partiet utdela en ”varning” till tre framträdande medlemmar, bland dem guvernören Doug Ducey som godkände Joe Bidens seger i delstaten.

I Michigan vill partiet utesluta Aaron Van Langevelde, ledamot i delstatens valnämnd, för att han vägrade

underkänna valresultatet där – också det en seger för Biden.

Listan kan göras längre.

Rick Wilson tror att den amerikanska högern får leva med Trump som en sorts gudfader i flera år. Kanske bildar han till sist ett eget parti och tar med sig sin väljarbas.

– Blir det så gynnar det förstås bara demokraterna.

Ingmar Nevéus

Karin Eriksson: De hoppas på Florida som Trumpismens motståndsficka

Washington. Det finns många fantasivärldar i Florida.

Donald Trump och hans anhängare kan vara på väg att skapa den farligaste.

Ordet ”Florida” var bland det första som nådde oss i hotellobbyn i Washington, morgonen efter stormningen av Kapitolium. Trumpanhängaren Bernadette hade en livlig konversation med några nyfunna vänner. De pratade om hur de skulle fortsätta kampen och hon talade om sin hemstat, och hur hon såg en möjlighet att etablera en motståndsrörelse för Trumpismen i sydöstra USA.

”Guvernören är på vår sida”, konstaterade hon i triumf, med hänvisning till republikanen Ron DeSantis.

Ett dygn senare samlades den republikanska partiapparaten i form av Republican National Committee på Amelia Island, just i Florida, för att hylla Trump och ge hans allierade förnyat förtroende i ledningen.

Delstaten förknippas ofta med turistattraktionerna – fantasivärldar som Walt Disney World, Magic Kingdom och Universal Studios. Men Florida är också basen för konservativa radiopratare som Rush Limbaugh och Mark Levin. Trumps nya favoritkanal Newsmax har sitt högkvarter vid West Palm Beach, och ledningen hoppas att expresidenten ska synas en hel del i programmen framgent.

Stora delar av hans familj uppges också vara på väg till Florida: Sonen Donald Trump Jr letar hus ihop med flickvännen Kimberly Guilfoyle och dottern Ivanka Trump och hennes make Jared Kushner har skaffat en egendom nära Miami.

”Trump kommer att bo i en formlig MAGA-oas”, berättar Washington Post i ett stort reportage om den nya motståndsfickan i amerikansk politik (MAGA är en förkortning för Trumps slogan *Make America Great Again*). Tidningen skriver att Palm Beach kan erbjuda expresidenten en alternativ verklighet, fylld av tillbedjan och bekräftelse. Och New York Times konstaterar syrligt att Donald Trump har gjort som så många andra New York-bor på äldre dar – och dragit sig tillbaka till Florida.

Det är lätt att göra sig lustig över expresidentens nya tillvaro. Men det som händer i Florida är egentligen mycket allvarligt.

DN:s utsända Ingmar Nevéus och Beatrice Lundborg möter människor som dödshotats för att de vänt sig mot Trump, eller blir påhoppade bara de uttrycker tvivel om kampen. Mary Tulko vill bara säga att Trump var den bäste presidenten någonsin. Det finns inget utrymme för nyanser i hennes umgänge.

Florida är inte bara lyx, men den som besökt Palm Beach inser att kulten även kan frodas bland människor med goda resurser. Vad ska de göra med pengarna under kommande år?

På Bernadettes Facebooksida finns ett meddelande om Kapitolium. Hon upprepar sina osanningar från den där morgonen i Washington – att poliserna släppte in demonstranterna i Kapitolium och att ”patrioterna” bara hjälpte ordningsmakten.

100 procent, lyder en kommentar i tråden.

Trump 2024, lyder en annan.

Karin Erik. 24 januari 2021

Riksrätt mot Trump i början av februari

USA. Riksrättsrättegången mot USA:s tidigare president Donald Trump kommer att starta veckan som inleds den 8 februari, säger senatens majoritetsledare, demokraten Chuck Schumer. Representanthusets talman Nancy Pelosi kommer nu på måndag att överlämna riksrättsåtalet till senaten.

Schumer motiverar starten två veckor senare med att det möjliggör för senaten att komma vidare med Bidens nomineringar till viktiga poster i den nya regeringen samt med hans förslag på stödpaket för pandemin, innan man övergår till riksrättsarbetet.

Donald Trump är anklagad för anstiftan till uppror, efter stormningen av den amerikanska kongressbyggnaden Kapitolium den 6 januari.

TT-Reuters 24 januari 2021

24 januari 2021

Björn Wiman: När som helst kan han börja skrika igen

Poesins plats i amerikansk politik var stark långt före 22-åriga Amanda Gormans massiva genombrott på Joe Bidens presidentinstallation i veckan. Redan före valet i höstas läste Bruce Springsteen upp en dikt av poeten Elayne Griffin Baker på sin sajt. Texten handlade om hur glädjen och livet under de gångna fyra åren hade försvunnit från USA; om hur det inte längre fanns några uppsluppna skratt i Vita huset, ingen litteratur, ingen musik. Var tog allt det roliga vägen? frågade hon sig.

Även om man väljer att bortse från diktens nostalgiska övertoner var det lätt att sympatisera med dess grundklang. Efter fyra års uppvisning i råhet, narcissism och närmast omänsklig inkompetens är det något genuint som har kommit tillbaka. Joe Biden är, trots sitt lite stelopererade yttre, en människa. En anständig människa.

Det sägs ofta att empatin och medkänslan är den nye presidentens starkaste kort. Det är i så fall inte så konstigt. Han har rest sig från smällar som skulle ha slagit omkull de flesta av oss. När han är 30 år och nyvald ledamot av USA:s senat får han ett telefonsamtal om att hans fru och deras 18 månader gamla dotter har omkommit i en bilolycka. Biden lämnas ensam med de två sönerna Hunter och Beau, och för några år sedan avled även Beau i cancer. ”När jag i dag talar med människor i sorg så vet de att jag talar av erfarenhet. De vet att jag känner djupet i deras smärta”, skriver Joe Biden själv i boken ”Löften till min son”.

Joe Bidens tragedi är episk. Inte bara en gång, utan två gånger har han mött varje förälders värsta fasa: att överleva sitt eget barn. När han dagen före installationen föll i gråt under ett tal i hemdelstaten

Delaware var det inga teatrala tårar. Känslorna var äkta.

När man såg hur Biden lever med sin sorg var det lätt att tänka på Giuseppe Verdi. Även hans tragedi var fasansfull och livsavgörande. Som 23-åring gifte sig den unge kompositören med Margherita Barezzi och de fick snabbt två barn, först dottern Virginia och ett år senare sonen Icilio. Äktenskapet beskrevs som mycket lyckligt; det sägs att Verdi under premiär-föreställningen av sin första opera sprang hem till hustrun i pausen bara för att berätta att allt har gått bra och sedan rusade tillbaka igen till andra akten.

Men den unga familjen skulle snart krossas. 1838 dog den lilla dottern, året därpå sonen, och ytterligare ett år senare avled även hustrun. Verdis sorg var monumental, han gick in i en depression och beslutade sig för att sluta komponera.

Strax senare lät han sig dock övertalas att komma tillbaka med operan ”Nabucco”, det första av hans verk som skildrar en komplex relation mellan fäder och döttrar. Många ser det brutna bandet mellan förälder och barn som själva smärtpunkten i Verdis konst.

Men det mest kända och gripande stycket i ”Nabucco” är ”Fångarnas kör”, en episk frihetshymn som blev ett slags inofficiell hyllningssång för Italiens enande under 1800-talet och gjorde Verdi till en politisk symbol. Bernardo Bertolucci gestaltade det oförglömligt i första scenen av sitt filmepos ”1900”, där Verdis dödsdag markerar frihetens sammanbrott och barbariets ankomst.

I samband med Italiens 150-årsfirande för tio år sedan, 2011, ledde den italienske dirigenten Riccardo Muti ett minnesvärt framförande av ”Nabucco” på operan i Rom. Silvio Berlusconi var i full färd med att befästa föraktet för demokratin och dess kulturinstitutioner i landet. Efter den berömda kören och dess starkt laddade rader ”O mia patria, si bella e perduta” (O, mitt vackra och förlorade fosterland) ville publiken aldrig sluta jubla. Till slut var Muti tvungen att vända sig om på pulten och bifalla publikens krav på en ”bis” – det vill säga att framföra körstycket en gång till. Men,

sade han till publiken, inte som en nationalistisk hyllning utan som en protest mot det som var på väg att hända med deras gemensamma hemland. Och villkoret var att alla i salongen – orkester, kör och publik – framförde den tillsammans.

Scenen, som finns på Youtube, går att se hur många gånger som helst. Hela publiken står upp i salongen och sjunger, flygblad singlar ner från de övre raderna, kvinnorna i kören faller i gråt på scenen. Det är en mäktig och gripande bild av hur en nation som länge stängt in sig själv i ett slags andlig och moralisk fångenskap slår sig fri mot ett politiskt ledarskap som systematiskt skändat allt vad landet borde stå för.

När man ser scenen i dag är det lätt att tänka på både Amanda Gormans dikt och den som Bruce Springsteen läste om USA:s förlorade själ. De återspeglar samma dröm om att finna tillbaka till sitt ”vackra och förlorade fosterland” efter lång tids förnedring. Silvio Berlusconi, som publiken i Rom protesterade mot, var en av dem som tidigt krattade vägen för det attentat mot demokratin som Donald Trump och USA:s republikaner har iscensatt.

Men den av Verdis operor som kanske allra bäst träffar vår tid är den som tydligast gestaltar hans sorg efter hustrun och de döda barnen, ”Rigolettto”. Operan bygger som bekant på Victor Hugos roman ”Le roi s’amuse” (”Kungen roar sig”) och handlar om hur narren Rigoletto söker hämnd efter att hans dotter fallit offer för hertigen, en auktoritär despot och samvetslös sexualförbrytare som med sina maktmetoder förgiftar alla mänskliga relationer.

Men det är inte i persongalleriet utan i den grymma dramaturgin som sensmoralen finns för den som vill lära sig något av kulturhistorien när Donald Trump nu har lämnat scenen, med dramatiska tirader om ”förräderi” och ”valfusk” i sina avskedsarior.

Den som kan sin operahistoria vet att man aldrig ska räkna ut en decibelstark despot med ett hov av lydiga lakejer runt sig. Det är ju inte hertigen som ligger oskadliggjord i säcken i slutet av ”Rigoletto”. När man

minst anar det hörs hans triumfatoriska segersång än en gång i kulisserna. Han – och allt det han står för – är vid liv. Han kan komma tillbaka.

Björn Wiman

bjorn.wiman@dn.se

Utrikes DN-artiklar 19 - 24 januari 2021, utom USA

19 januari 2021

Sanktioner är det enda som biter på Putin

Hur reagerar en auktoritär regim när en oppositionspolitiker kommer tillbaka till landet?

Den konstruerar åtalspunkter för att politikern ska hålla sig borta utomlands, på armslängds avstånd.

Den förbjuder pressen att ens filma hans ankomst när han ändå återvänder. Den förbjuder människor att samlas på flygplatsen. Den griper dem som gör det ändå.

Den fängslar också politikerns anhängare, och oberoende journalister.

Och den låter polisen lägga vantarna på honom när han klivit av planet.

Den ryske regimkritikern och politikern Aleksej Navalnyj greps på söndagskvällen av Putinregimen omedelbart sedan hans flygplan från Tyskland landat i Moskva. Navalnyjs mod är närmast obegripligt stort. Det är bara några månader sedan han överlevde förgiftningsförsöket från säkerhetstjänsten FSB.

Han har gripits och dömts till fängelse flera gånger. Han visste att han skulle gripas nu. Ändå återvände han.

Redan på måndagen inleddes domstolsförhandlingar mot Navalnyj. De resulterade i att han fängslades i 30 dagar. Hans advokater säger att de inte fick träffa honom och själv kallade han processen för ”höjden av laglöshet”. Det är svårt att inte instämma.

Kritiken från väst, inte minst EU, mot Rysslands agerande har varit unison. Svaret från utrikesminister Sergej Lavrov var förutsägbart: Kritiken var bara ett försök att ”avleda uppmärksamheten” från den liberala demokratins kris.

Och visst är det kris i flera liberala demokratier. Krisen yttrar sig bara lite annorlunda. Regeringarna är inte så livrädda för sina kritiker att de förföljer dem, förgiftar dem och förpassar dem i fängelse.

Men kritik och fördömanden räcker inte långt. Fler ekonomiska sanktioner mot Ryssland måste till. EU har en nyckelroll och det är illa att unionen av tradition har så svårt att enas om starka ekonomiska motåtgärder mot regimen.

Rysslands ekonomi är i gungning, Vladimir Putins popularitet minskar och nu har han också förlorat sin främste beundrare i Vita huset. Omvärldens möjligheter att påverka Kreml torde vara större än på länge.

Ledningen Nord Stream, som ska förse Tyskland med rysk gas, var en dålig idé från början och har inte blivit bättre i takt med att den ryska regimen visat ett allt större ointresse för demokrati och mänskliga rättigheter.

Ryssland plågas knappast nämnvärt av att se sitt internationella anseende sjunka. Med rubelns värde är det en annan sak. Stryp den ryska gasen, inför fler sanktioner mot Putins hantlangare och håll blicken fäst på skådeprocessen mot Aleksej Navalnyj.

Erik Helmerson

erik.helmerson@dn.se

19 januari 2021

Kremls laglöshet har gjort Navalnyj till en stjärna

Sankt Petersburg. Putinkritikern Aleksej Navalnyjs position bland ryssar är starkare än någonsin tidigare. Utåt sett uttrycker många fortfarande skepsis. Men alla vill veta hur det går för honom. Det är upplagt för en följetong som kommer att fortsätta länge, eftersom Kreml inte längre kan backa.

KOMMENTAR

– Jasså, du ska bevaka Führern när han återvänder till Ryssland, messade en kompis till mig när jag var på väg till Vnukovo i söndags.

Sedan frågade han:

– Kan du fixa livebevakning så man kan följa med?

Den här synen på Navalnyj stöter jag på hela tiden i Ryssland. Först säger man: Jag gillar inte Navalnyj. Ofta drar man upp hans nationalistiska förflutna. (Navalnyj har dock aldrig varit en nazist.)

Sedan visar det sig att man i själva verket är väldigt intresserade av vad han gör. Framför allt av alla hans avslöjanden om hur Putineliten roffar åt sig av statens tillgångar.

Dagen innan Navalnyj skulle landa i Moskva frågade jag en taxichaufför i Sankt Petersburg vad han anser om Navalnyj.

– Jag har ingen åsikt om Navalnyj. Jag känner honom inte.

Och därefter:

– Jag har följt med hans avslöjanden. Spännande. Ni ska alltså åka och möta honom?

Folk älskar hur Navalnyj gång på gång får beslutsfattarna i Kreml att framstå i all sin korrumperade och principlösa ynkedom. Samtidigt uttrycker de reflexmässigt sin skepsis. Det är som att sitta på cirkus och titta på en trapetskonstnär, titta och titta utan att kunna sluta. Och samtidigt säga: Jag tror inte att den där artisten egentligen gör allt det där.

Ryssarna är ett politiskt traumatiserat folk. I ett land som alltid har varit antingen halv- eller heldiktatur har människor lärt sig att individen aldrig förmår göra skillnad. Därför betraktas cynism som ett tecken på intelligens i Ryssland.

Trots denna utbredda skepsis följde över en halv miljon människor med via Flight radar när Navalnyjs plan skulle landa i Moskva söndag kväll.

Nu fortsätter Kreml att demonstrera öppen laglöshet. Det leder till att händelseutvecklingen blir absurd på nivå hos en novell av Gogol, vilket spelar Navalnyj i händerna.

Först försöker man mörda Navalnyj men misslyckas. När han sedan återvänder till sitt hemland grips han och tillåts inte tala med sina advokater. Följande morgon infinner sig domstolen på polisstationen i Chimki utanför Moskva där han sitter häktad. Domstolsförhandlingar inleds omedelbart – på stationen. Advokaten blir upplyst om förhandlingarna samtidigt som de inleds. I praktiken handlar det om att minimera mediebevakningen.

Målet gäller dels en gammal villkorlig dom, som myndigheterna har omvandlat till fängelsedom, dels nya anklagelser om att Navalnyj har förskingrat pengar han samlat in genom crowdfunding. Bägge brottsmålen är uppenbart fabricerade. Den förstnämnda har underkänts av Europeiska människorättsdomstolen.

Navalnyj spelar in ett videomeddelande som läggs ut av hans pressekreterare Kira Jarmysj.

– Varför samlas tingsrätten i Chimki på polisstationen? Varför har de inte informerat någon? Jag har sett

mycket laglöshet i Ryssland, men det här… tydligen är gubben i bunkern vettskrämd till den grad att alla rättsprocedurer hamnar på soptippen, säger Navalnyj.

”Gubben i bunkern” är Vladimir Putin, som sedan coronapandemin började knappt har synts till alls i offentligheten.

Kreml har vid det här laget gett Navalnyj en urstark position i det ryska samhället. Han är den första ryska oppositionspolitiker som har lyckats vända Putinregimens trakasserier mot dem själva.

Bland sina anhängare är Navalnyj en rockstjärna, däremot går det inte att kalla honom folkkär. Många uppfattar honom som polariserande. Men efter att han förgiftades, överlevde och återvände till Ryssland – ett bevis på enormt mod – har han börjat väcka motvillig beundran även hos den breda allmänheten.

Hans fru Julia Navalnaja har stor respekt i Ryssland, med sitt rakryggade, aldrig sviktande stöd för maken. Paret Navalnyj är uppenbart lyckliga tillsammans, och de visar det. Kontrasten till Putin, som helt och hållet hemlighåller sitt privatliv och ofta uttrycker sig nedlåtande om kvinnor, kunde inte vara större.

Nu ryktas det i Moskva att Julia Navalnaja kommer att ta över ledningen av Navalnyjs rörelse sedan en domstol på måndagen beslutat att frihetsberöva honom i 30 dagar. Hon skulle med andra ord göra en Svjatlana Tsichanouskaja. Hittills är det inte mer än ett rykte. Navalnaja har aldrig varit opolitisk, utan tagit ställning för sin makes arbete. I motsats till den belarusiska oppositionsledaren Tsichanouskaja vet hon exakt vad som väntar. Men hon har aldrig visat något intresse för att leda en politisk rörelse. Det har hon överlåtit på sin man.

Själv skriver hon på Instagram:

– Ljosja, sist skrev jag att vi har klarat oss igenom allt, vi klarar även detta. Nu säger jag samma sak. Det finns inget som vi inte klarar. Allt kommer att bli bra!

Anna-Lena Laurén

Många döda efter att våldsamheter brutit ut i Sudan

Våldsamheter mellan olika grupper i sydvästra Sudan fortsätter att kräva dödsoffer. Minst 47 människor har dödats i oroligheter som bröt ut under måndagen i delstaten Södra Darfur, uppger en lokal ledare.

Våldsamheterna sker efter att minst 83 människor dödades i sammandrabbningar i helgen i delstaten Västra Darfur.

Utvecklingen äger rum kort efter det att FN och Afrikanska Unionen (AU) avslutade sin fredsbevarande insats Unamid i landet vid nyår.

Den långdragna konflikten i Darfur bröt ut 2003 och har lett till 300 000 människors död och har tvingat 2,5 miljoner att lämna sina hem, enligt FN. Intensiteten har avtagit genom åren men sammandrabbningar blossar fortfarande upp då och då, främst med anledning av konflikter om mark och tillgång till vatten.

TT-AFP 19 januari 2021

Norge lättar virusrestriktioner

Norge. Fem gäster hemma och sport för barn och tonåringar. Det är återigen tillåtet i Norge – som lättar på vissa virusrestriktioner. Andra ligger fast.

– Vi har kontroll, men situationen kan ändra sig snabbt, säger statsminister Erna Solberg.

De senaste dagarna har smittotalen sjunkit såväl nationellt som i flera norska städer. Men det är inga garantier för att det kommer att fortsätta så. Det var statsminister Erna Solbergs budskap när hon i Stortinget redogjorde för virusläget på måndagen.

TT 19 januari 2021

Vi kan inte längre leverera förstklassiga skotska skaldjur.

Alan Miller från ett företag i Aberdeen som sysslar med skaldjursexport deltog på måndagen i en protest vid 10 Downing Street i London. Han och andra i samma bransch protesterar mot den byråkrati som blivit följden av att Storbritannien från årsskiftet lämnat EU:s inre marknad.

Alan Miller säger att byråkratin lett till att leveranstiden av skaldjur fördubblats efter nyår.

– Nu talar vi om 48 till 50 timmar. Det är helt galet.

19 januari 2021

19 januari 2021

Expert: Därför grips den ryska oppositionsledaren

Gripandet av den ryska oppositionsledaren Aleksej Navalnyj, 44, har fördömts av omvärlden. Men från Kremls perspektiv är det viktigare att undanröja ett politiskt hot än att undgå västvärldens kritik, säger Martin Kragh, chef för Rysslands- och Eurasienprogrammet vid Utrikespolitiska institutet:

– Det är ett politiskt pris man är beredd att betala, det har man visat gång på gång tidigare.

Regimkritikern och bloggaren Aleksej Navalnyj greps strax efter att hans flygplan hade landat på flygplatsen Sjeremetevo i söndags. Han fördes till en polisstation i Moskva, men på måndagsmorgonen uppgav Navalnyjs advokater att de ännu inte hade fått träffat honom.

Enligt Martin Kragh kommer ryska myndigheter säkerligen förnya anklagelserna mot Navalnyj om överträdelser i en villkorlig dom han fick för sju år sedan – och döma honom till fängelse. Syftet är att hindra Navalnyj från att möta sina anhängare och minska hans inflytande.

– Det kan hända saker de närmaste dagarna och det finns väldigt lite som omvärlden kan göra. Ryska myndigheter agerar helt utan den hänsynen, säger Martin Kragh.

Hittills har försöken från den ryska regeringen att tysta regimkritikern inte haft effekt. I stället har allt fler ryssar hört talas om Navalnyj, bland annat genom de många tidigare gripandena och förgiftningen i somras av ryska underrättelsetjänsten.

– I ryska statsmedier är han en icke-person men i oberoende medier har han ett starkt stöd. Han är den främsta oppositionsledaren, säger Martin Kragh.

Det största – och växande – stödet har han bland ryssar i åldern 15–40 år, de som har vuxit upp efter Sovjetunionens fall och som vill ha mer av en rättstat.

Även om Navalnyj i nuläget inte utgör ett synbart hot mot president Vladimir Putin kan det förändras. Martin Kragh tar Belarus som exempel, där folket snabbt vände sig emot ledningen.

– Det som Putin fruktar allra mest är att få en stark folklig resning och mötas av kraftfulla demonstrationer, säger han.

Formerna för frihetsberövandet visar också på den politiska laddningen bakom beslutet, säger Carolina Vendil Pallin, Rysslandskännare på Totalförsvarets forskningsinstitut.

– Alla de åtgärder som man vidtagit för att försöka hindra honom från att återvända, polisuppbådet på flygplatsen, och det faktum att planet inte fick landa där det skulle landa talar sitt tydliga språk: Det här är inte en oviktig person, säger hon till TT.

Det kommande parlamentsvalet i höst bidrar sannolikt till maktens nervositet. Det allt mindre populära partiet Enade Ryssland får ta till allt fler knep för att få folk att gå och rösta, och rösta så som de vill, enligt Vendil Pallin.

Sedan mordförsöket har Aleksej Navalnyj vistats i Tyskland. Att han nu väljer att återvända till Ryssland, trots risken att hamna i fängelse, handlar om att han ser sig som en rysk politiker som vill se förändringar i sitt hemland, säger Martin Kragh.

– Det var hans eget beslut. Han utsattes av ett mordförsök av ryska underrättelsetjänsten som lyder direkt under ryska presidenten. Det visar dels att Navalnyj har ett starkt personligt mod och dels att han är beredd att betala ett högt pris.

Gripandet av Aleksej Navalnyj har fördömts i stora delar av omvärlden. Sveriges utrikesminister Ann Linde (S) skriver på Twitter:

”Djupt bekymrad över nyheterna om att Aleksej Navalnyj har gripits när han återvände till Moskva. Uppmanar ryska myndigheter att släppa herr Navalnyj. En hälsosam och levande opposition bör välkomnas”.

EU-länderna Estland, Lettland och Litauen krävde snabbt efter gripandet att ”restriktiva åtgärder” införs mot Ryssland. Men Martin Kragh tror inte gripandet av Navalnyj kommer leda till några nya sanktioner mot landet. Sedan 2014 och efter annekteringen av Krim har västländer infört flera åtgärder mot Ryssland som sanktioner och massutvisning av diplomater.

– Man måste se på det i ett större sammanhang. Det finns en tveksamhet hos många ledare i väst hur man ska agera mot Ryssland. Å ena sidan handlar det om att förhålla sig kritisk till brott mot folkrätten, å andra sidan finns uppfattningen om att det är viktigt att ha en relation med Ryssland för det är ett viktigt land bland annat i världspolitiken. Min uppfattning är att det är den typen av ekvation som ligger i bakhuvudet hos många beslutsfattare.

Dessutom skulle troligen effekten av nya sanktioner bli liten.

– Från Kremls perspektiv är det viktigare att neutralisera ett politiskt hot än att undgå västvärldens kritik. Det är ett politiskt pris man är beredd att betala, det har man visat gång på gång tidigare. De bryr sig inte om att domen mot honom är rättsvidrig, säger Martin Kragh.

Katarina Lagerwall

katarina.lagerwall@dn.se

Fakta. Blev förgiftad i augusti förra året

Den 44-åriga oppositionspolitikern Aleksej Navalnyj insjuknade på ett inrikesflyg i hemlandet för fem månader sedan. Han var på väg till Moskva från Sibirien, där han deltog i valrörelsen inför regionala och lokala val.

I Tyskland, där han fick vård, konstaterades det att Navalnyj förgiftats med det sovjetiska nervgiftet novitjok. Navalnyj pekar ut Kreml – och i förlängningen president Vladimir Putin – som ansvarigt för mordförsöket.

När Navalnyj började planera sin hemresa riktades nya tvivelaktiga brottsanklagelser mot honom i hemlandet, som en förvarning om att han skulle gripas om och när han kom.

Den ryska regeringen avfärdar konsekvent alla anklagelser och har kommit med en mängd olika förklaringar till det inträffade, där absurda anklagelser inte sällan har riktats mot Navalnyj själv. Källa: TT

Vinterbadare togs på bar gärning

Danmark. Vinterbadsugna från hela Själland samlades vid en sjö nära Roskilde i Danmark i helgen. Nu anklagas 17 personer för att ha brutit mot församlingsförbudet som införts på grund av coronapandemin, enligt polisen.

En patrull skickades till sjön vid 9-tiden i söndags morse sedan de fått tips om att badarna flockades där, runt ett hål i isen.

Polisen gick sedan fram till badarna och meddelade att de hade gjort sig skyldiga till brott och därmed måste betala böter. I Danmark får högst fem personer träffas samtidigt, en åtgärd som har införts för att minska spridningen av coronaviruset.

TT-Ritzau 19 januari 2021

19 januari 2021

Macron visar vägen

Efter mordet i oktober på läraren Samuel Paty, som visat Muhammedkarikatyrer i klassrummet, har Frankrikes president Emmanuel Macron trappat upp kampen mot våldsam islamism. Och han tycks ha fått majoriteten moderata muslimer med sig.

På måndagen presenterade CFCM, paraplyorganisation för flera franska muslimska grupper, ett 10 punkter långt kontrakt med regeringen, ett avtal vars syfte är att visa att islam är fullt förenligt med det moderna Frankrikes värderingar.

CFCM tar avstånd från könsdiskriminering och politisering av islam. Avtalet uttrycker stöd för den sekulära staten och avfärdar att muslimer utsätts för statlig rasism. Det reglerar utbildningen av imamer, garanterar rätten att lämna islam och är ett led i ett försök att få bukt med utländskt inflytande över franska moskéer.

Mycket återstår. Ännu har inte alla CFCM-medlemmar skrivit under. Men av processen lär vi oss en sak: Även de mest känsliga samhällsproblem, som radikalisering av religiösa grupper, är möjliga att försöka lösa snarare än hoppas att de på något magiskt sätt ska gå över av sig själva.

Det är lätt att vara pessimistisk om ett liknande förslag i Sverige. Det skulle bli enormt liv kring att ens formulera problemet utan att peka ut och ”skuldbelägga” någon grupp. Stor möda skulle krävas för att säkerställa att ingen tog det minsta illa vid sig. Och risken är överhängande att man som så ofta skulle lyssna mer på de få radikala muslimska rösterna än på de många moderata.

Men efter mordet på Samuel Paty har Emmanuel Macron balanserat väl mellan avståndstagande från det extrema islam och hänsyn till den stora majoritet av muslimer som sedan generationer är en självklar del av det franska samhället.

I den balansgången ingår såväl att lyssna respektfullt som att tala allvar. Det fungerar på både franska och svenska.

Erik Helmerson

erik.helmerson@dn.se

Källor: Bland annat data från Världshälso-organisationen WHO och ett index från universitetet i Oxford, Oxford Stringency Index (OSI) som visar hur stränga åtgärder varje land vidtagit.

Röda
havet
ERITREA
JEMEN
Asmara
SUDAN
Tigray
DJIBOUTI
Addis
Abeba
ETIOPIEN
SYDSUDAN
SOMALIA
KENYA
25 mil

20 januari 2021

Svält hotar invånarna i krigsdrabbade Tigray

En rad hjälporganisationer varnar för att hundratusentals etiopier i den krigsdrabbade nordliga Tigrayprovinsen hotas av svält. Totalt handlar det om 4,5 miljoner människor som behöver hjälp i spåren av den blodiga konflikten som bröt ut i november.

– Behovet av att snabbt bygga upp den humanitära insatsen är extremt stort – jag vet inte vilka andra ord jag kan använda på engelska – för invånare dör varje dag, säger Mari Carmen Vinoles som är chef för Läkare utan gränsers akutinsats till nyhetsbyrån AP.

Tigrayprovinsen har varit avskuren från omvärlden sedan den amerikanska valnatten den 4 november, då en armébas utanför regionhuvudstaden Mekelle attackerades. Regeringen svarade med att skicka alla tillgängliga trupper till Tigray för att bekämpa rörelsen TPLF, som under ett kvartssekel dominerat etiopisk politik men som valt att inte delta i premiärminister Abiy Ahmeds omstöpning av det östafrikanska landet.

Tigray har också utsatts för hårda flyg- och artilleriangrepp under kriget, som tvingat 2,2 miljoner människor på flykt. Av dessa flyktingar har närmare 60 000 korsat gränsen till grannlandet Sudan i väster.

Alla telefon- och internetförbindelser stängdes omedelbart av och sedan dess har information om det faktiska läget i Tigray varit knapphändig. Men nu har hjälporganisationer långsamt fått tillträde och bilden de målar upp av läget i provinsen är dramatisk. Även lokala regeringsföreträdare talar internt om att bilden är långt värre än den som målas upp av den federala regeringen i Addis Abeba.

”Folk dör av svält. Om inte omedelbart akutstöd mobiliseras kan hundratusentals människor svälta ihjäl”, ska en regeringsrepresentant ha sagt vid ett

möte i början av januari, enligt minnesanteckningar som läckts till internationella medier.

Totalt handlar det om 4,5 miljoner människor i akut behov av mat. Att distribuera matpaket till så många människor är en logistiskt komplicerad operation som kräver uppemot 2 000 lastbilar. Jämförelsevis har FN:s barnfond Unicef lyckats skicka 22 lastbilar med förnödenheter till Tigray sedan krisen bröt ut. Provinsens hårdast drabbade områden ligger i oländig bergsterräng där strider fortfarande äger rum mellan den federala armén och TPLF.

Abiy Ahmed, premiärministern som för bara ett drygt år sedan tilldelades Nobels fredspris för fredsavtalet som avslutade över 20 års krig med grannlandet Eritrea, har hårdnackat vägrat att förhandla med TPLF som han kallar för terrorister som ska gripas i en ”polisiär operation”. EU:s utrikeschef Josep Borrell säger att vad som händer i norra Etiopien går långt bortom en sådan insats.

– Vi får upprepade rapporter om etniskt motiverat våld, mord, omfattande plundring, våldtäkter, tvångsförflyttningar av flyktingar (till grannlandet Eritrea, reds anm) och möjliga krigsbrott. Fler än två miljoner människor har tvingats på flykt. Och medan människor är i desperat behov av hjälp förblir tillträdet till den drabbade regionen begränsat vilket gör det mycket svårt att leverera humanitär hjälp, skriver Borrell i ett blogginlägg.

Situationen börjar bli plågsamt bekant den som rådde i området för snart 40 år sedan, då TPLF utkämpade ett brutalt inbördeskrig mot den kommunistiska Derg-juntan i Addis. Juntan, under ledning av president Mengistu Haile Mariam, valde att medvetet skära av Tigray från omvärlden och totalt skulle över en miljon människor dö i svältkatastrofen som gav upphov till stödgalor som Live Aid.

Sedan dess har Etiopiens ekonomi, inklusive jordbruket, utvecklats med hög hastighet men befolkningen är snart tre gånger så stor som den var på tidigt 1980-tal.

Ett sofistikerat varningssystem för annalkande hunger- och svältkatastrofer, Fews, har utvecklats av det internationella samfundet. Enligt Fews befann sig stora delar av Tigray i krisläge redan innan kriget bröt ut, på grund av en gräshoppsinvasion som drabbat hela Afrikas horn. Men när bilden uppdateras i slutet av januari lär läget med all sannolikhet ha förvärrats avsevärt.

Erik Esbjörnsson

erikesbjornsson@gmail.com

Var åttonde i England har haft covid

Storbritannien. Uppskattningsvis tolv procent av invånarna i England har haft covid-19, enligt myndigheternas senaste antikroppsstatistik från i december.

Det är en ökning från nio procent vid tester i november.

Uppskattningarna bygger på analyser av slumpmässigt utvalda blodprover.

Siffrorna är något lägre i de andra brittiska landsdelarna. I Wales uppskattas var tionde invånare ha smittats av viruset, i Nordirland var trettonde och i Skottland var elfte.

TT20 januari 2021

Merkel vill förlänga tysk lockdown

Tyskland. Tysklands förbundskansler Angela Merkel vill förlänga virusrestriktionerna till den 15 februari och göra medicinskt godkända munskydd obligatoriskt i kollektivtrafik och butiker. Det framgår av ett utkast till förslag från regeringen som nyhetsbyrån Reuters har tagit del av.

Förslaget innebär att skolor fortsätter att hålla stängt fram till mitten av februari och utökat stöd till företag som påverkas av nedstängningen.

TT-Reuters 20 januari 2021

80

procent av vårdpersonalen och åldringarna i EU ska i mars ha vaccinerats mot covid-19, manar EU-kommissionen i nya skarpa mål. Mer hjälp utlovas också till länder utanför unionen.

TT 20 januari 2021

Migranter stormade barriär

Spanien/Marocko. Omkring 150 migranter försökte ta sig över gränsbarriären som skiljer spanska exklaven Melilla och Marocko tidigt på tisdagen.

Enligt myndighetsrepresentanter lyckades ett 90-tal av dem ta sig över barriären vid floden Nano och in på spanskt territorium, trots att både marockanska och spanska säkerhetsstyrkor försökte stoppa dem.

Migranter har även försökt ta sig in på spanskt territorium i enklaven Ceuta.

TT-AFP 20 januari 2021

20 januari 2021

Militärövningar i Iran oroar

Irans armé påbörjade under tisdagen en omfattande övning längs kusten mot Persiska viken och Omanbukten. Det är den senaste i raden av militära styrkedemonstrationer som ökat spänningen i regionen.

Den iranska statstelevisionen visar bilder på luftburet infanteri och kommandoenheter som förflyttar sig i kustområdet, understött av pansar och artilleri.

Övningen är den femte i sitt slag under de senaste veckorna. Tidigare har Iran provskjutit kryssningsmissiler med en räckvidd på 180 mil – tillräckligt att nå Israel och Röda havet – och visat upp nya typer av militära drönare. Den iranska krigsmakten har också genomfört omfattande marina

övningar och bland annat testskjutit missiler mot mål i Indiska oceanen.

Det hotfulla vapenskramlet kopplas dels till det dödliga attentatet mot en av Irans ledande kärnforskare, Mohsen Fakhrizadeh, i slutet av november. Dels till presidentskiftet i USA, där Irans ledare uppenbarligen vill sätta press på den tillträdande presidenten Joe Biden och markera mot den avgående Donald Trump, som in i det sista lagt på amerikanska sanktioner mot Iran.

Joe Biden har signalerat att han vill att USA återinträder i kärnenergiavtalet mellan Iran och stormakterna, som Trump lämnade 2018. Iran har den senaste tiden börjat anrika uran till en nivå av 20 procent, vilket strider mot avtalet.

USA har svarat på den iranska militära upptrappningen med att låta B52-bombare flyga över Persiska viken nära Iran. Hangarfartyget USS Nimitz samt en atomubåt befinner sig också i regionen.

Erik Ohlsson

134 bilar krockade i snökaos i Japan

Japan. Minst 134 bilar har varit inblandade i en serie krascher på en motorväg i prefekturen Miyagi i norra Japan. Olyckorna skedde på en kilometerlång sträcka sedan en kraftig snöstorm dragit in över området.

Minst en person har omkommit och tiotals skadats i kaoset – som inträffade trots att myndigheterna infört tillfälliga hastighetsbegränsningar.

Sammanlagt var omkring 200 personer inblandade i olyckorna.

TT-Reuters. 20 januari 2021

20 januari 2021

Här är den glömda historien om Sibiriens försvunna pianon

Det mytomspunna Sibirien är fullt av pianon. Varje instrument berättar sin egen historia om ett ofta smärtsamt förflutet. Sofia Nyblom har läst en bok om ”vilda österns” dolda kulturhistoria.

Vad är egentligen Sibirien? Lika mycket plats som idé: en plats som för många förkroppsligar exilen och övergreppen i Tsarryssland och det forna Sovjet.

Men Sibirien har många röster. Mullrandet när permafrosten släpper sitt järngrepp om tundran. Klirret från straffångarnas kedjor och vinandet från Transibiriska järnvägens långa räls. Musiken som uppstår när ett piano fraktas i släde genom tajgans barrskogar och spelas av en osynlig vind.

När den brittiska journalisten Sophy Roberts år 2016 börjar utforska Sibirien i sällskap med fotografen Michael Turek är det just pianot hon är på jakt efter. Eller, de minnen som alla klaverinstrument som någonsin transporterats ut i vildmarken bär inuti sina otympliga men lyhörda kroppar. Hennes essäistiska reseskildring ”The lost pianos of Siberia” (Doubleday, 2020) börjar egentligen med att Roberts letar efter den utrotningshotade Sibiriska tigern – och kommer en helt annan historia på spåren.

Författaren träffar en begåvad rysk-mongolisk pianist och börjar söka efter ett piano att installera i hennes jurta. Någon skickar henne en bild från Kamtjatka av ett piano som står planterat i ett lavafält bredvid en vulkan. Sophy Roberts inser snart att överallt där det finns ett piano, så finns det en historia om en kulturepok som likt den sibiriska tigern är i stora delar utdöd. Samtidigt är minnet av hur musiken vitaliserat den sibiriska kontinenten i högsta grad levande.

När kejsarinnan Katarina den Stora av Ryssland år 1774 tog emot ett klaver av tyske tillverkaren Johann

Zumpe vid sitt hov och lät västerländska tonsättare komponera opera för sin teater i Vinterpalatset så släppte hon också in den västerländska civilisationens sirensång i sitt imperium – men på sina egna villkor.

Musikerna i Tsarryssland var oftast livegna: musiken blev en bärande metafor för frihetslängtan och pianot dess främsta exponent. En symbol för västerlandet, det älskade och periodvis fruktade. I Orlando Figes kulturhistoriska essä ”Natasha’s dance” (Picador, 2002) liksom i Andrej Sokurovs film ”Arken” (2003) flätas musiken samman med maktens språk i Ryssland.

Pianot blev tidigt en livsnödvändig accessoar för - äventyrarna och alla oliktänkande som hade sökt sig till eller tvingats ut i västerlandets raka motsats, Rysslands ”vilda östern” bortom Uralbergen: Sibirien. När prins Sergej Volkonskij förvisades efter dekabrist-upproret 1825, så följde hans hustru Maria efter. Hon surrade fast sitt klaver vid släden på resan till Bajkalsjön, upprättade en salong, och inspirerade Pusjkin och Tolstoj att dikta om kvinnan som ledde Dekabristernas vildmarksakademi i Irkutsk.

Kanske var det Maria Volkonskijs förtjänst att Franz Liszts ryska debut 1842 tände en veritabel pianofeber i Ryssland. Pianot blev en statussymbol också för senare tiders exploatörer, med musikskolor för de anställdas barn vid Rysslands största oljefält såväl som världens största dagbrott för diamanter i Mirnij.

”The lost pianos of Siberia” tar med läsaren från ö-gruppen Kurilerna i Stilla havet till jazzpianisten som drömmer om ett konserthus i Altairepublikens snöiga berg och huset i Jekaterinburg i vars källare den sista tsarfamiljen avrättades år 1917.

Likt Nobelpristagaren Svetlana Aleksijevitj nyttjar författaren ett enormt intervjumaterial för att bygga sin skildring, med den skillnaden att hon förlitar sig på en rysk tolk.

På samma sätt som när pianisten Svjatoslav Richter på 1980-talet och före honom Franz Liszt gav sig ut på

turné i det okända Sibirien, så lägger Sophy Roberts örat till en kontinent full av bortglömda instrument och hör en hel pianokonsert.

På färden har hon med sig en lista över instrument. De flesta från ryska pianofabriker, som efter Liszts turné blev en mindre industri. Därför har instrumenten namn precis som människorna hon möter, och serienummer.

Fabrikaten skvallrar ofta om de nära relationerna till Tyskland före revolutionen: Diederich, Becker, Mühlbach, Steinweg.

I Jekaterinburg letar Sophy Roberts efter Schröder-pianot som lär ha överlevt den fasansfulla avrättningen av tsarfamiljen den 17 juli 1918. Kan någon av stadens pianostämmare ge besked om vart den tagit vägen? När kulorna studsade mot tsarbarnens kroppar slet bödlarna dem i stycken med knivar och bajonetter. Familjens juveler hade sytts in i flickornas korsetter, vilka fungerade som skottsäkra västar. Pianokroppen måste ha skakat av våldet som exploderade i källaren till deras sista bostad – senare döpt till ”Revolutionens hus”.

I Sibiriens största stad Novosibirsk söker hon efter Steinwayflygeln som Leningradfilharmonin tog med sig vid evakueringen under andra världskrigets belägring. Mellan 1941 och 1945 spelade orkestern hundratals konserter som sändes ut över landet, många av dem från det nybyggda operahuset i Novosibirsk. Men flygeln, som skymtar i filmat material från epoken, står inte att finna. Däremot visar sig operahusets källare ha räddat både musikinstrument och konstskatter från tyska bombanfall. Bland annat Katarina den Storas berömda klaver från 1774 av tyske Johann Zumpe.

Bland ruinerna i den forna gruvstaden Kadytjan, i -Gulagarkipelagens mörka, stelfrusna hjärta, hittar författaren ett piano dignande av ruttnande gasmasker.

”Det är omöjligt att bli kvitt det förflutna: det är en mycket viktig utgångspunkt för en konstnär”, säger en

pianist som författaren möter. Sovjetregimen bedrev en intensiv kampanj för att utplåna historien. Där stod musiker påfallande ofta i skottlinjen.

I Armando Iannuccis delvis fiktiva filmkomedi ”The death of Stalin” (2017) är det bildligt talat en pianist som tar livet av Josef Stalin på lantstället utanför Moskva, 1953. Mozarts pianokonsert nr 23 spelas upp på grammofonen medan Josef Stalin läser den fräna hälsning som pianisten, Marija Judina, skickat med den nypressade vinylskivan – och kollapsar i ett slaganfall: ”Må Gud förlåta era synder mot folket och Fosterlandet.” Även om historien om Marija Judinas protest hör hemma på 1940-talet, så är symboliken stark. Stalin fruktade konstnärerna på samma sätt som hans efterföljare.

En tidigare megastjärna som pianisten Andrej Gavrilov blev i det närmaste stum när jag intervjuade honom om hans år i husarrest och på psykiatriska kliniker i Moskva. Straffet för att Gavrilov i samband med en utlandsturné 1979 kritiserat Sovjetregimen var yrkesförbud. Ångesten inför att KGB skulle knacka på mitt i natten, stoppa in honom i ”Svarta Majan” – den ökända polispiketen – och skicka honom till straffarbete i Sibirien knäckte honom nästan.

Samtalet med Gavrilov handlade bland annat om kompositören Sergej Prokofjev, som skrivit in KGB:s ödesmättade knackningar i sin brutala pianosonat nr 8 från 1944. Prokofjevs hustru Mira anhölls senare anklagad för spioneri och hölls gisslan i Sibirien för att tonsättaren skulle anpassa sitt komponerande till propagandan. I Gulagarkipelagens arbetsläger betydde ”spela piano” att lämna sina fingeravtryck, enligt författaren Aleksandr Solzjenitsyn, och rasslet av straffångarnas kedjor benämndes musik i ett utslag av rysk, nattsvart humor.

De ryska pianofabrikerna dog med Sovjetimperiet: Röda Oktober gick i konkurs 2004, och en fabrik i Kazan övergick till att göra likkistor innan den också gick i graven. I dag kämpar den Sibiriskfödde pianisten Denis Matsuev för att blåsa liv i traditionen att bygga inhemska pianon i hemstaden Irkutsk – ”Sibiriens Paris”.

För Sophy Roberts slutar hennes egna efterforskningar när ryska myndigheter 2018 avslår hennes tredje visumansökan. Politiska spänningar bidrar till att en brittisk journalist med dubbeltydig agenda inte längre är välkommen.

”Leta pianon i Sibirien? Det var den sämsta ursäkt jag hört,” säger en kollega som får höra tala om hennes galna äventyr.

I slutkapitlet har författaren uppfyllt sin ursprungliga mission. Hon har hittat ett instrument åt den rysk-mongoliska pianisten i källaren till operahuset i Novosibirsk och bekostat stämning och transport. Inbäddat i madrasser och bubbelplast reser det förrevolutionära Grotrian-Steinweg-pianot med båt och lastbil via Jenisejfloden, Bajkalsjön och till sist tvärsöver bergspasset till Mongoliet, åtföljt av pianostämmaren och hans familj. Efter många års tystnad får det sjunga igen i jurtan i Orkhondalen, med herdarna och stjärnhimlen som publik.

”Varje piano borde ha ett pass, som redovisar vilken roll det spelat i den ryska kulturhistorien”, säger en av de musikälskare som Sophie Roberts möter på sin resa genom Sibirien. Genom hennes bok realiseras den tanken på ett oväntat sätt.

Boken blir en bärare av människoöden som varit dömda att begravas på tundran, och genom musiken får nytt liv.

Sofia Nyblom

21 januari 2021

Salvini borta från makten

Det var med en hårsmån som Giuseppe Contes - regering klarade den italienska senatens förtroendeomröstning på tisdagskvällen. Krisen hade utlösts av att den förre premiärministern Matteo Renzi lämnat koalitionen, som därmed förlorade sin majoritet.

Conte räddades av att en rad småpartier slöt upp, och att Renzis ledamöter till slut lade ner sina röster.

Det finns inga skäl att riva av några fyrverkerier för att det är just Conte som får fortsätta att regera Italien. Den koalition mellan socialdemokrater och den populistiska Femstjärnerörelsen som han leder är ingen fröjd. Ändå var Renzis agerande hejdlöst oansvarigt. För i farstun står Matteo Salvini och stampar.

Faller regeringen leder det sannolikt till nyval. Mätningar visar att Salvini, som inte gör någon hemlighet av sin beundran för Viktor Orbáns auktoritära nationalistprojekt, har goda chanser att vinna en majoritet tillsammans med det postfascistiska Italiens bröder och Silvio Berlusconis Forza Italia.

Det sistnämnda betraktades en gång som ett europeiskt typexempel på osmaklig populism. Nu utgör de den italienska högerns mest rumsrena komponent. Det säger en hel del om tillståndet i landet.

Läget är osedvanligt illa valt för att bereda väg för ett högerpopulistiskt styre. Regeringen har på grund av coronapandemin fått exceptionella maktbefogenheter. De bör inte placeras i händerna på den person som helst kallar sig ”Il capitano”.

Och EU kommer de närmaste åren pumpa in över 200 miljarder euro i Italien genom sin coronafond. Det motsvarar mer än 10 procent av landets bnp. Det vore

sorgligt om de i praktiken gick till att befästa ett auktoritärt högerpopulistiskt regeringsprojekt.

Några bra politiska alternativ finns knappast för Italien i dag. Att hålla Salvini borta från makten kommer under överskådlig tid fortsätta att vara det minst dåliga.

Martin Liby Troein

martin.liby-troein@dn.se

Nederländerna vill införa utegångsförbud

Nederländerna. Nederländernas premiärminister Mark Rutte vill införa ett nationellt nattligt utegångsförbud i ett försök att bromsa spridningen av coronaviruset. Det skulle vara det första nationella utegångsförbudet i landet sedan andra världskriget.

Rutte kommer att be parlamentet att godkänna ett utegångsförbud som skulle gälla mellan klockan 20.30 och 04.30 fram till den 10 februari.

TT-Reuters 21 januari 2021

Tre döda när hus exploderade

Minst tre personer dog i en husexplosion i centrala Madrid på onsdagen, enligt myndigheterna. Allt pekar mot en gasolycka.

En av de omkomna är en 85-årig kvinna som kom gående på gatan när det smällde, enligt El Mundo. Ett av dödsoffren var en man som höll på med reparationsarbete av en panna, som kan ha funnits där explosionen skedde, säger José Manuel Franco från den regionala regeringen i tv-kanalen TVE. Även den tredje omkomne var en man. Åtta personer skadades, varav en 26-årig man allvarligt. Katolska kyrkan äger huset. En volontär saknas, uppger en talesperson för kyrkan.

På sociala medier syns bilder på byggnaden med bortsprängda väggar på de översta våningsplanen.

Stadens borgmästare José Luis Martínez Almeida bekräftade på eftermiddagen att det var en gasolycka, skriver lokala medier.

TT 21 januari 2021

Zimbabwes utrikesminister död i sviterna av covid-19

Zimbabwe. Zimbabwes utrikesminister Sibusiso Moyo har avlidit sedan han insjuknat i covid-19, uppger presidentens talesperson. Han avled på sjukhus tidigt på onsdagen. Den tidigare generalen Moyo blev minister efter militärkuppen som tvingade bort Robert Mugabe från makten 2017.

TT-Reuters 21 januari 2021

21 januari 2021

Blir först i landet med att förbjuda rökning utomhus

Italien. En cigg på busshållplatsen? Det är inte längre tillåtet i Milano – som är den första italienska stad att förbjuda rökning på många offentliga platser utomhus. De nya reglerna, som trädde i kraft i tisdags, omfattar bland annat parker, kyrkogårdar och sportarenor. Däremot går det bra att röka utomhus om det går att hålla tio meters avstånd. Det gäller även e-cigg.

Italien förbjöd rökning inomhus, till exempel på barer och restauranger, 2005.

TT-AFP

50

armhävningar – det har blivit påföljden för turister på den indonesiska ön Bali som ertappats utan munskydd. Filmklipp publicerade i sociala medier visar hur turister i t-shirt och kortbyxor tvingas ned på marken för en ofrivillig uppumpning av bröstmuskulaturen, under inseende av poliser i munskydd. Den som helt struntat i att täcka ansiktet måste göra 50 armhävningar, medan den som satt sin mask fel får göra 15.

Straffet tycks främst ha utdelats till turister som inte kunnat eller velat betala böter.

TT-AFP 21 januari 2021

Lockdown införs i delar av Peking efter sju coronafall

Kina. Lockdown har införts i delar av Peking sedan sju fall av covid-19 rapporterats i den kinesiska huvudstaden. Det innebär att 1,6 miljoner människor, som bor i distriktet Daxing, inte får lämna staden utan särskilt tillstånd och negativt covidtest.

TT-AFP. 21 januari 2021

21 januari 2021

Försvunne Jack Ma syns för första gången på tre månader

Peking. Miljardären Jack Ma, grundare till den kinesiska e-handelsjätten Alibaba, har efter nästan tre månaders tystnad synts i offentligheten. Framträdandet kommer efter spekulationer om att han tystats av den kinesiska regimen för att ha kritiserat det kinesiska banksystemet.

Entreprenörens ”återuppståndelse” fick Alibabas aktie att rusa. Jack Ma som är en av Kinas mest kända entreprenörer visade sig på onsdagen i en video där han prisar Kinas lärare. Det var första gången miljardären synts till efter att han den 24 oktober kritiserade det kinesiska banksystemet. Kort efter kritiken gav den kinesiska regimen hans bolag Ant Group, som förmedlar en betalningstjänster, rött ljus till börsnotering på börserna i Shanghai och Hongkong. En notering som skulle bil en av de största någonsin.

Men från partitoppens horisont var talet en attack mot dem, vilket inte görs ostraffat i Kina. Enligt personer med insyn ska högste ledaren Xi Jinping personligen ha gripit in och stoppat börsintroduktionen, rapporterade tidningen Wall Street Journal.

Tystnaden från Jack Ma har satt fart på spekulationer. Rykten har uppstått om att han straffats för att ha kritiserat regimen. Kinas kommunistparti har tidigare inte dragit sig för att tysta näringslivschefer som sätter egna intressen framför statens eller kritiserar kommunistpartiet. Exempelvis dömdes fastighetsmagnaten Ren Zhiqiang till 18 års fängelse efter att ha kallat den kinesiska ledaren Xi Jinping en clown och kritiserat hanteringen av utbrottet av coronaviruset.

Jack Mas framträdande skedde i samband med ett årligt möte för kinesiska lärare på landsbygden i egenskap av att han driver en ideella stiftelse. Jack Ma förklarade att han framöver vill ägna sig mer åt att stödja utbildning och ideellt arbete.

Framträdandet kommer efter att Alibabas aktie har rasat på börsen och den kinesiska staten startat en utredning om att bolaget olagligt utnyttjat sin dominerande ställning inom e-handeln.

Efter att videon visats lyfte Alibabas aktie med 9 procent på Hongkongbörsen. Mas återuppståndelse kommer inför att Alibaba ska ta ett nytt stort obligationslån, som enligt uppgifter till Reuters kan komma att uppgå till åtta miljarder dollar (cirka 65 miljarder kronor).

Marianne Björklund

21 januari 2021

Likartad ekonomisk utveckling i Norden

Trots att de nordiska länderna delvis har haft olika strategier att bekämpa pandemin, har den ekonomiska utvecklingen varit likartad.

Swedbanks chefsekonom Mattias Persson spår att det sker en ordentlig återhämtning av ekonomierna under andra kvartalet i år – förutsatt att vaccineringen fortsätter i snabb takt. Han sticker inte under stol med att läget i pandemin just nu är allvarligt och det utgör ett hot mot återhämtningen av ekonomin.

– Smittspridningen är hög och läget i sjukvården är ansträngd, sade han när han presenterade konjunkturrapporten Economic Outlook på onsdagen.

Men under andra kvartalet ser han en återhämtning av ekonomin och jämfört med den senaste rapporten i november har prognosen för bnp-tillväxten skrivits

upp från 2,1 procent under 2021 till 3,0 procent och med 3,6 procent nästa år.

Den svenska ekonomin är dock tudelad av pandemin. Industrin återhämtade sig snabbt redan under andra halvåret i fjol. Det gör att Swedbank nu räknar med att bnp-fallet i fjol stannar på – 2,8 procent, jämfört med – 3,5 i november.

Värre är det för tjänstesektorn som har tappat 30 procent av sin omsättning under 2020 – i snitt.

De stödåtgärder som sattes in snabbt i våras har förlängts, men Mattias Persson är ändå kritisk.

– Det är för sena utbetalningar till utsatta företag, säger han och befarar att om det inte kommer mer skyndsamt blir det en ökning av antalet konkurser.

Intressant nog är att trots att de nordiska länderna har haft delvis olika strategier att bemöta pandemin – restriktioner och nedstängningar i grannländerna, i huvudsak rekommendationer och öppenhet i Sverige – så har den ekonomiska utvecklingen varit likartad.

– Restriktionerna har inte haft stå stor effekt på ekonomierna, säger Persson.

Även de stödåtgärder som satts in är i ungefär likartad omfattning i de nordiska länderna, mellan 1,5 och 1,8 procent av bnp.

Handelsbanken kom också med en konjunkturprognos på onsdagen. Banken räknar med en bnp-tillväxt på 2,8 procent i år och 4,1 nästa år.

– Tack vare effektiva vaccin kan vi se ljus i tunneln. Tillväxtutsikterna främjas också av att det nu finns ett brexitavtal och en mer expansiv finanspolitik under Joe Bidens administration, säger Christina Nyman, Handelsbankens chefsekonom i ett pressmeddelande.

Handelsbanken tror också att det finns ett uppdämt konsumtionsbehov hos hushållen som kan ge återhämtningen en extra skjuts under våren och sommaren.

Dan Lucas dan.lucas@dn.se

21 januari 2021

Fängslad Navalnyj släpper video om ”Putins hemliga miljardpalats”

Bara två dagar efter att den ryske korruptionsbekämparen Aleksej Navalnyj återvände hem till Ryssland – där han omedelbart fängslades – publicerade han en video som redan första dagen hade fått över 17 miljoner visningar.

Att intresset är så stort beror på granskningens slutsatser: Vladimir Putin har gjort sig snuskigt rik genom bedrägeri och stöld.

Det som har fått störst uppmärksamhet i Navalnyjs film – som bär titeln ”Ett palats för Putin – historien om den största mutan” – är just det gigantiska palats som den ryske presidenten låtit bygga intill Svarta havets kust.

I Navalnyjs undersökning hävdas att den luxuösa egendomen kostade minst 100 miljarder ryska rubel (motsvarande 12 miljarder kronor).

I palatset inryms bland mycket annat en kyrka, ett växthus på 2 500 kvadratmeter, ett kasino, en swimmingpool, en ishockeyrink, en amfiteater, en stor vinodling, en vinkällare, tennisbanor och en tunnel som har sprängts ned till stranden.

Den ryska Svartahavskusten har länge fungerat som ryska härskares sommarresidens, från diktatorn Stalin och framåt. Och palatsets existens har varit känd i över tio år. Det nya, och sensationella, med Navalnyjs film är alla bilder inifrån slottet. Och den detaljerade granskningen av de mörklagda penningflödena dit.

Jag hörde talas om Putins chateau första gången när jag besökte Sotji 2008, när anläggningarna inför vinter-OS 2014 byggdes för fullt.

Då vräkte Moskva enorma belopp över regionen och en bieffekt var att oligarkerna, de rikaste Kreml-anknutna affärsmännen, fick kontroll över de mest attraktiva, kustnära områdena. Putin disponerade redan då en villa i området, och han åkte ofta skidor i Krasnaja Poljana, en timme nordost om Sotji.

Navalnyj demonstrerar med sin tajming åter vilken skicklig politiker och taktiker han är. Han har trakasserats, utsatts för giftmordsförsök, arresterats vid ankomsten till Moskva. Men inget har kunnat stoppa honom, trots att han sitter inspärrad i rannsakningshäktet Matrosskaja Tisjina i Moskva.

Filmen färdigställdes under hans fem månader långa rehabilitering i Tyskland. I Youtubevideon berättar han att han ville vänta med att publicera den tills han hade återvänt hem: ”Jag ville inte att huvudpersonen i denna film, Putin, skulle kunna hävda att vi är rädda för honom och avslöjar hans värsta hemligheter medan vi är utomlands”.

Palatset, som enligt Navalnyjs granskning ska ha finansierats med stulna miljarder, beskrivs i filmen som ”en hel stad eller kungadöme” snarare än en villa eller ett residens:

”Detta är Rysslands mest bevakade plats, faktum är att det är en stat i staten, och det är Putins största hemlighet, som skyddas av hundratals, till och med tusentals personer”, säger Navalnyj.

Anläggningen, som heter Praskovejevka, sägs omfatta 7 000 hektar och som ägare står formellt den ryska säkerhetstjänsten FSB.

På flygbilderna syns det enorma palatset i något slags nyklassisk smaklös stil. I ryska sociala medier talar man om ”Putins Versailles”. Det låter som en förolämpning – mot den arkitektoniska pärla som det franska kungliga slottet utgör.

Den nära två timmar långa filmen tar sitt avstamp i Dresden i forna Östtyskland (DDR), där Putin var stationerad som sovjetisk KGB-agent från 1985 till

kommunismens fall 1990. Navalnyj granskar Putins dossier från DDR:s säkerhetstjänst Stasi.

Navalnyj följer pengarna: Vid återkomsten till Leningrad/Sankt Petersburg är det med hjälp av KGB-vännerna från DDR-tiden som Putin etablerar sig som fixare och affärsman. Denna inre cirkel – ”med rätt att stjäla” – låter presidenten dölja sin mångmiljardförmögenhet. Metoderna är bland annat olika former av skalbolag och påhittade frontfigurer.

Putins presstalesman Dmitrij Peskov avvisade granskningen och kallade den för ”en gammal grammofonskiva”.

– Vi förklarade för många år sedan att Putin inte har något sådant palats.

Under tiden manar Navalnyj, som nu har blivit världens mest berömde politiske fånge, det ryska folket att på lördag ge sig ut på gatorna för att demonstrera ”mot korruptionen, mördarna och tjuvarna”.

Publiceringen av filmen om Putins palats kan möjligen fungera som inspiration för protesterna.

Michael Winiarski

22 januari 2021

Låg vaccinationsvilja även i andra länder

Vårdpersonal prioriteras i flera länder vid vaccinationer mot covid-19. Men alla vill inte ta emot vaccinet.

Från Frankrike och Tyskland kommer sådana rapporter, vilket lett till diskussioner om vaccinationer ska vara obligatoriska för vårdsanställda.

– Det handlar faktiskt om liv och död, sade regeringschefen i den tyska delstaten Bayern, Markus Söder, när han under förra veckan föreslog en utredning om vaccinationsplikt för vårdpersonal.

Bakgrunden till utspelet, som väckte starka reaktioner i Tyskland, är signaler från flera delar av landet om att personal inom vård och omsorg inte vill låta sig vaccineras.

Någon landsomfattande representativ undersökning finns ännu inte, men i delstaten Thüringen rapporterade nyligen radiokanalen Deutschlandfunk Kultur om att 40 procent av personalen på vissa av sjukhusen som fått erbjudande om att vaccinera sig tackat nej.

Liknande signaler kommer från Frankrike. Där visade en undersökning i december, gjord av en branschorganisation för äldreboenden, att bara 19 procent av de anställda var villiga att vaccinera sig. Le Figaro och France Info

publicerade förra veckan uppgifter om att mellan 20 och 30 procent av anställda på äldreboenden planerar att ta vaccinet.

I Frankrike ses vårdpersonal som vaccinambassadörer för övriga invånare. Anställda över 50 år är prioriterade och under hashtaggen #JeMeFaisVacciner (jag blir vaccinerad) sprid bilder i sociala medier.

Jean-Patrick Lajonchère är chef för sjukhuset Saint Joseph i Paris där det är frivilligt för anställda att vaccinera sig. Han berättar för tidningen 20 minutes att hälften är positiva till vaccinering. Runt 20 procent av personalen har uttryckt ”tack för att ha kommit i gång tidigt, men vi väntar ett tag innan vi tar det”.

I Tyskland har förslaget om vaccinationsplikt för vårdpersonal inte fått gehör.

Annette Rogge, överläkare specialiserad på etikfrågor inom vården, säger till nyhetssajten Apotheken Umschau att ett tvång riskerar att öka människors oro:

– Alla som tvekar eller inte vill vaccinera sig av något särskilt skäl bör erbjudas frivillig rådgivning.

Berlinbon Dita Müller, som DN träffar på en gata vill inte heller ha en vaccinationsplikt.

– Jag tror inte att tvång är rätt väg att gå, säger hon.

Samtidigt upplever hon att motståndet mot vaccinationerna är ett problem. Dita Müller arbetar på en verksamhet för personer med funktionshinder, och är glad att de allra flesta av hennes kollegor vill vaccinera sig.

– Jag har ganska liten förståelse för de som väljer att inte göra det.

Pia Gripenberg

Lovisa Herold

lovisa.herold@dn.se

22 januari 2021

Protestvåg efter avslöjande om Putins miljardpalats

Avslöjandet om president Vladimir Putins hemliga miljardpalats vid Svarta havet pressar Kreml. Och nu har Putinkritikern Aleksej Navalnyj kallat till landsomfattande demonstrationer på lördagen.

Allt tyder på att myndigheterna kommer att svara med våld. Det här kan vara början på en ny protestvåg i Ryssland.

S:T PETERSBURG – Makthavarna är redo att använda våld. De har förberett sig i flera månader för det belarusiska scenariot. Politiken blir alltmer primitiv, makthavarna försöker inte ens förhandla med Navalnyj eller oppositionen. Den perioden är avslutad, säger Andrej Kolesnikov, forskare och senior fellow på den amerikanska tankesmedjan Carnegie i Moskva. Han uttalar sig i oberoende Dozjd.

På två dygn har den ryska oppositionsledaren Aleksej Navalnyjs film ”Ett slott för Putin” fått över 42,5 miljoner visningar. Det är rekord för Navalnyj, alla kategorier – samtidigt som han själv sitter i fängelse. Filmen avslöjar att en mängd obskyra bolag och offshore-bolag med kopplingar till Vladimir Putin äger en tomt på 7800 hektar vid Svarta havet. På det välbevakade området finns en kyrka, en amfiteater, en underjordisk hockeyrink och ett gigantiskt palats, som innehåller bland annat en teater och ett kasino

Tajmningen för avslöjandet kring Putins slott vid Svarta havet var perfekt. Precis då han hamnat bakom galler släppte hans team nästa nyhetsbomb – avslöjandet kring Putins miljardegendom i Gelendzjik. Fram tills nu har Navalnyjs mest populära film handlat om Dmitrij Medvedevs lyxvillor. Den lades ut 2017 och har vid det här laget drygt 38 miljoner visningar. På några dygn har Navalnyj slagit sitt eget rekord.

Först återvändandet. Därefter fängslandet. Nu filmen. Navalnyj är ständigt steget före Kreml.

När filmen om Medvedevs korrupta affärer lades ut på nätet 2017 ledde det till en ny våg av demonstrationer mot Putinregimen. Nu har alltså ett betydligt större avslöjande omedelbart

fått mycket mer spridning. Till och med idrottsmän, som i Ryssland nästan alltid står bakom Vladimir Putin, tar ställning för oppositionsledaren.

– Jag har aldrig varit intresserad av politik och kommer inte att bli det. Men nu handlar det inte om politik. Jag vill stöda Aleksej Navalnyj. Jag respekterar honom. Han bör vara en fri man, säger fotbollsspelaren Igor Denisov i ett inspelat meddelande på Twitter.

Igor Denisov är inte vilken fotbollsspelare som helst. Han är före detta kapten för Zenit som är det viktigaste fotbollslaget i Sankt Petersburg, Putins hemstad. Dessutom har han varit kapten för ryska landslaget och för de stora Moskvalagen Lokomotiv och Dynamo.

Frågan är nu hur stora demonstrationerna blir på lördag. Hittills har de inte fått tillstånd vare sig i Moskva, Sankt Petersburg eller några andra stora städer. De ryska åklagarmyndigheterna försöker blockera alla internetsidor som sprider information om var och hur protesterna ska äga rum.

Putinregimen är pressad. Kreml gjorde sig till åtlöje när man stängde en hel flygplats på grund av att Navalnyj återvände i söndags. Nu har Navalnyj höjt insatserna ytterligare med en film som är riktad mot Putin personligen, samtidigt som kritiken mot att han arresterades växer. I sådana situationer brukar våldet mot demonstranter ligga mycket nära under ytan.

Ryssland håller dumaval den 19 september i år. Enligt den oberoende ryska politiska analytikern Abbas Galljamov, som är före detta talskrivare för Kreml, borde Navalnyj ha återvänt till Ryssland senare för att få maximalt många människor ut på gatan.

– Att han återvände nu var av emotionella skäl. Han borde ha gjort det senare under våren, när det har blivit varmare och när partierna har börjat förbereda sig för dumavalet. Då kommer det att vara lättare att motivera människor att demonstrera. Men samtidigt lyckades han få hela den politiska klassen på tårna genom sin hemkomst. Kreml hjälpte till genom att vända flygplan och stänga vägar för hans skull, säger Abbas Galljamov till DN.

Sommaren 2019 inföll den senaste protestvågen i Moskva. Då handlade det om att oppositionen inte fick delta i kommunalvalet. Navalnyjs mål är nu att få igång en motsvarande protestvåg inför dumavalet i september. Andrej Kolesnikov säger till Dozjd att det är långt ifrån säkert att han lyckas.

– Å ena sidan vill många gå ut, å andra sidan är alla rädda. Makthavarna har jobbat hårt på att skrämma människor. De är själva rädda för Navalnyj, därför försökte de förgifta honom och grep honom på flygplatsen. Kreml visar att de är redo för ett belarusiskt scenario. Jag är inte säker på att det ryska medborgarsamhället är redo att kämpa i månader som belarusierna var. Däremot är jag säker på att de ryska makthavarna är det.

Anna-Lena Laurén

22 januari 2021

Åtta skäl till att vaccineringen går snabbast i Storbritannien

Den brittiska regeringen har fått hård kritik för nästan varje steg av sin pandemihantering. Men när det gäller vaccineringen mot covid-19 är Storbritannien just nu snabbast i Europa.

Här är de åtta skälen:

LONDON 1. Storbritannien godkände de två första vaccinen snabbare

Redan den 2 december godkände Storbritannien vaccinet från Pfizer/Biontech, det var flera veckor innan EU. Att Storbritannien kunde gå före hade delvis att göra med brexit. Alla EU-länder hade i praktiken kunnat gå snabbare fram och godkänna vaccin själva men i praktiken fanns politisk press att göra gemensam sak.

En annan effekt av brexit var att de brittiska reglerarna hade mer tid att lägga på den nationella processen eftersom de inte var uppbokade i några europeiska läkemedelskontroller. De slapp också den extra byråkrati som det naturligtvis innebär att vara 27 länder som ska samarbeta.

Å andra sidan finns det skäl till att EU-länderna valde en långsammare process. Bland annat har EU lagt tid på att förhandla fram avtal där läkemedelsbolagen i högre grad blir ansvariga vid eventuella problem än vad som verkar vara fallet i Storbritannien.

2. Storbritannien slöt tidiga avtal med läkemedelsbolagen och har egen produktionskapacitet

Storbritannien slöt preliminära avtal med fyra läkemedelsbolag redan i augusti 2020. När det gäller vaccinet som är utvecklat av Oxfords universitet och Astra Zeneca produceras det dessutom i Storbritannien. Det förväntas framför allt bli en fördel längre fram i vår. Det finns emellertid kritik i Storbritannien om att regering och myndigheter har arbetat alltför nära läkemedelsbolagen men detta är omdebatterat.

3. Storbritannien har ett statligt sjukvårdssystem och regeringen har satt ett ambitiöst nationellt mål

Det brittiska sjukvårdssystemet NHS är statligt och regeringen har tagit fram ett konkret nationellt mål om att 14 miljoner människor ska ha fått sin första dos till mitten av februari – ett mål som man nu arbetar mot.

4. Storbritannien vaccinerar i kyrkor och snart även i mataffärer

Boris Johnson har lovat vaccinationscentraler i England som opererar 24 timmar om dygnet sju dagar i veckan. Du ska med andra ord kunna bli kallad klockan två på natten. Än så länge finns sju massvaccinationscenter. De ligger på platser som konferenscentret Excel i London eller fotbollslaget Bristol Citys hemma-arena i västra England. Men du kan även vaccineras i

Salisburys katedral från 1200-talet, på privata apotek och snart i många matvaruaffärer.

5. Storbritannien har valt att prioritera den första dosen

Den brittiska regeringen har tagit vad de hoppas är en kalkylerad risk: de prioriterar att ge så många som möjligt i riskgrupperna en första dos av vaccin i stället för två doser så snabbt som möjligt. Alla ska få den andra dosen men det kan ta upp till 12 veckor.

Tanken bakom den kontroversiella strategin är att enbart en dos också ger skydd samt att det frigör resurser för att ge vaccin till fler. Även Danmark har valt denna väg.

6. Storbritannien har ett enkelt tidsbokningssystem som verkar fungera

I Storbritannien kan du efter att du har fått din vaccinkallelse boka en tid över telefon eller internet direkt. Detta system verkar hittills ha fungerat.

7. Storbritannien använder militären och har hundratusentals volontärer

Storbritannien har en stor armé som hjälper till med att transportera vaccin och hjälpa sjukvården på olika sätt. Detta testas även i Tyskland och Spanien.

I Storbritannien finns dessutom över 200 000 volontärer. Den klassiska brittiska komediserien om hemvärnet under andra världskriget heter ”Dad’s army”. Tabloiden The Sun kallar därför vaccineringsvolontärerna för ”Jabs army”. (Ordet ’jab’ betyder spruta.)

8. Regeringen tog tidigt initiativ till en kampanj mot konspirationsteorier om de nya vaccinen

Stora delar av den brittiska strategin är möjlig just för att britterna har en väldigt positiv inställning till de nya vaccinen. Att Frankrike har en krånglig process för tidsbokning som går genom din läkare påstås till exempel ha att göra med att en större del av befolkningen är påverkad av de falska påståenden som finns om de nya vaccinen. Det finns också en större allmän rädsla.

Den brittiska regeringen satte redan i mitten av november en plan i verket för att sprida korrekt fakta om de nya vaccinen. Den inbegrep alltifrån att jobba med de stora sociala mediebolagen till att be personer som Drottning Elizabeth och Sir David Attenborough att offentligt gå ut och berätta när de blivit vaccinerade. Denna kampanj verkar ha fungerat väl.

Katrine Marçal

katrine.marcal@dn.se

4 973 248

människor hade fram till den 20 januari vaccinerats i Storbritannien.

Fem döda i brand hos vaccinjätte

Indien. Fem personer har omkommit i en brand på Serum Institute of India (SII) i indiska Pune. SII är världens största vaccintillverkare, och producerar bland annat miljontals doser av Astra Zenecas och Oxforduniversitetets vaccin mot covid-19. Den delen av produktionen är dock inte påverkad av eldsvådan, enligt bolaget.

Branden ska ha brutit ut på ett bygge i anslutning till anläggningen, men få detaljer är kända.

TT-AFP 22 januari 2021

15 döda efter brand i äldreboende

Ukraina. En brand i ett äldreboende i Charkiv i östra Ukraina har krävt minst 15 liv, rapporterar nyhetsbyrån Reuters. Fem personer har skadats. Totalt 33 personer befann sig på boendet, enligt räddningstjänsten.

Orsaken till branden är inte känd, men en brottsutredning har inletts med misstanke om ”vårdslös hantering av eluppvärmning”.

TT 22 januari 2021

Dödssiffran stiger efter gasolyckan

Spanien. Dödssiffran stiger efter en explosion i ett femvåningshus i Madrid i onsdags. Olyckan har kostat fyra människoliv sedan en präst på torsdagen avled av sina skador.

Den 36-åriga prästen var en av elva personer som skadades i olyckan, som myndigheter säger orsakades av en gasläcka. Nästan hela byggnaden, som ägs av den katolska kyrkan, förstördes.

TT-AFP 22 januari 2021

Skolor stänger i Portugal

Coronaviruset. Pandemin slår hårt i Europa. I Portugal har antalet coronasmittade fortsatt att skjuta i höjden. Och nu har regeringen beslutat att alla skolor och universitet ska vara stängda i 15 dagar från fredag.

Föräldraorganisationer, studenter och oppositionen har under en tid uppmanat regeringen att stänga skolorna.

TT-Reuters 22 januari 2021

Ryskt vaccin får okej i Ungern

Coronaviruset. Ungern blir första EU-land att ge nödtillstånd för användande av det ryska coronavaccinet Sputnik. Från Ryssland utlovas leverans ”inom kort”. Beslutet om nödtillstånd för såväl Sputnik som Astra Zenecas vaccin bekräftas av premiärminister Viktor Orbáns kabinettschef enligt nyhetsbyrån Reuters.

TT. 22 januari 2021

22 januari 2021

Jannike Kihlberg: Ökad press på klimatförnekande länder

USA återinträder i Parisavtalet och stoppa för oljeledningen Keystone XL. Bara timmar efter sitt tillträde rivstartade Joe Biden satsningar på klimatet. Men det krävs extraordinära - åtgärder för att driva igenom den ambitiösa klimatplanen.

Joe Biden tillträder som president med det mest ambitiösa klimatprogram som USA har sett.

Han har bland annat lovat att USA ska bli koldioxidneutralt till 2050 och ha en fossilfri energisektor till 2035.

En snabb start var utlovad och så blev det. Bara ett fåtal timmar efter installationen skrev Biden under en rad exekutiva presidentorder, flera gällde miljö och klimat:

USA återinträder i Parisavtalet, det tar 30 dagar innan det formellt är godkänt.

Drar tillbaka de lättnader i restriktioner för utsläpp som omfattar den inhemska bil- och lastbilsindustrin.

Temporärt stopp i försäljningen av leasingavtal för olje- och gasborrning i viltreservatet Arctic National Wildlife Refuge i Alaska.

Återetablera en arbetsgrupp som granskar de sociala kostnaderna som växthusgaser medför.

Stopp för den omstridda oljeledningen Keystone XL. Klimatforskaren James Hansen har varnat för att denna ledning skulle betyda ”game over” för klimatet om den blir av.

Oljeledningen skulle enligt planerna transportera uppemot 800 000 fat olja per dag från kanadensiska Alberta till raffinaderier vid Mexikanska golfen. Den har varit omstridd i ett decennium och stoppades av president Barack Obama 2015, ett beslut som efterträdaren Donald Trump rev upp 2017. Just nu är jobbet med ledningen stoppat av domstol av miljöskäl. Kanada har redan signalerat att det kommer att ta strid för att ledningen ska slutföras, vilket i sin tur kritiseras av internationella experter som anser att det här är en chans för Kanada att visa att landet är seriöst i sitt klimatarbete.

Samtliga åtgärder har stort värde, både praktiskt och symboliskt. USA står för cirka 15 procent av de globala utsläppen och är efter Kina världens största utsläppsland. Det USA gör påverkar klimatarbetet inte bara inrikes utan även i övriga världen.

Att USA är tillbaka i Parisavtalet är oerhört viktigt för det globala klimatarbetet och kommer att innebära att fler länder blir motiverade. FN:s generalsekreterare António Guterres var snabb med att välkomna beslutet på Twitter. Pressen på klimatförnekande ledare i länder som Brasilien och Australien kommer att öka när de står utan stöd från USA.

Men att USA enbart återinträder i Parisavtalet är inte tillräckligt, precis som alla andra länder i avtalet måste USA också leverera ett nationellt åtagande, NDC, och det ska vara mer ambitiöst än det tidigare. Experter förväntar sig att landets tidigare löften om att utsläppen ska vara 26–28 procent lägre år 2025 än nivån 2005

borde höjas kraftigt och snarare vara 50 procent lägre år 2030 än nivån 2005.

USA har också en viktig roll när det gäller finansiering av bland annat den gröna klimatfonden som ska hjälpa länder som drabbas värst av klimatförändringen. Trump har dragit tillbaka två miljarder amerikanska dollar, motsvarande 18 miljarder kronor, som var utlovade sedan tidigare. Omvärlden vill troligen se att det nu skjuts till nya pengar.

Trump har undanröjt ett hundratal regleringar på klimat- och miljöområdet. Vissa har tagits bort via exekutiva presidentorder och har alltså inte behövt passera kongressen. De kan återställas på samma sätt. Andra kräver stöd i kongressen och för första gången på ett årtionde har Demokraterna majoritet i kongressens båda kammare, om än med minsta möjliga marginal i senaten, där vicepresident Kamala Harris har utslagsröst om det blir lika vid en omröstning.

I skymundan av tillträdet fick Biden dagen innan hjälp med återställning av miljöregler när en domstol stoppade Trumps ändringar av Obamas Clean Power Plan. Den handlar om att minska växthusgasutsläpp från kraftstationer. Domstolen ansåg att Trumps ändringar inte levde upp till gällande miljö- och hälsokrav.

Ska Biden nå målen i sin klimatplan krävs extraordinära insatser inom många områden. Fördelen är att stödet för klimatarbete har vuxit kraftigt i USA under Trumps tid. Enligt en undersökning från Pew research center anser två tredjedelar, 65 procent, av amerikanerna att den federala regeringen gör för lite för att stoppa klimatförändringen, och fyra av fem, 79 procent, vill se större satsningar på grön energi.

Organisationer som ”America’s pledge” och ”We are still in”, som samlar delstater, organisationer och företag som vill följa Parisavtalet har under Trumps tid varit aktiva och de välkomnar och stöttar Joe Bidens klimatpolitik. Tillsammans representerar de ungefär hälften av invånarna i USA och lika stor del av ekonomin.

Jannike Kihlberg

jannike.kihlberg@dn.se

FAKTA. NYA BILAR ELDRIVNA

USA ska bli koldioxidneutralt till 2050 och ha en fossilfri energisektor till 2035. Alla nya bilar och lätta transportfordon ska bli eldrivna, en halv miljon nya laddplatser till 2030 samt satsning på snabbtåg mellan kusterna. Fossila subventioner ska avskaffas.

Investeringar på 2 000 miljarder US dollar, ungefär 18 000 miljarder kronor, ska göras för att ställa om och stimulera ekonomin med förnybar energi. Välbetalda säkra jobb i nya branscher inom gröna näringar finns också med på listan.

Klimatet ska genomsyra samtliga politikområden, utrikes-, handel- och säkerhetspolitik. Tullar kan införas mot länder som inte lever upp till klimatåtaganden.

22 januari 2021

Självmordsbombare fejkade sjukdom för att locka till sig offer

Över 30 personer har dödats sedan två självmordsbombare slagit till mot en klädmarknad i Iraks huvudstad Bagdad. Över hundra personer har skadats.

En av angriparna låtsades vara sjuk för att locka till sig fler människor.

Två personer med bombvästar slog till mot marknaden vid Tayarantorget i centrala Bagdad på torsdagsmorgonen – när många hade gett sig ut för att handla. Enligt inrikesdepartementet rusade den första angriparen in på marknaden och låtsades vara sjuk, så att människor skulle samlas runt omkring.

Därefter detonerade personen sin sprängladdning.

– Angriparen stod i mitten av en folksamling och låtsades vara sjuk, sedan sprängde han sig själ och slet människor i bitar, säger en försäljare till nyhetsbyrån Reuters.

När människor samlades kring offren för den första bomben utlöste den andra angriparen sin sprängladdning. Bilder från platsen visar omkullvälta bord och osålda kläder tillsammans med pölar av blod och kroppar på marken.

Dödssiffran steg snabbt under dagen, minst 32 personer har dödats och 110 skadats, uppger hälsodepartementet enligt nyhetsbyrån AFP. Sjukvårdspersonal runt om i staden

mobiliserades för att kunna ta hand om alla offer.

De flesta som har behövt vård har kunnat lämna sjukhus och kliniker, enligt hälsodepartementet som uppger att de som dödades miste sina liv på platsen för attacken.

Ingen har ännu sagt sig ligga bakom angreppet, som irakiska myndigheter beskriver som ett terrordåd. Attacken är den dödligaste i Bagdad på tre år.

Efter flera år av dödligt våld med sekteristiska förtecken och attacker från sunniextremister lojala med IS har den här typen av stora dåd och attacker blivit relativt sällsynta i Bagdad, i synnerhet sedan IS pressats tillbaka. Men gruppens sovande celler har fortsatt att vara aktiva i bergiga ökenområden, där de går till attack mot lokala säkerhetsstyrkor eller statlig infrastruktur.

TT

Nytt statsstöd i sikte för Norwegian

Norwegians nya affärsplan har fått den norska regeringen att tänka om. Nu öppnar regeringen för nytt stöd till det krisande bolaget, med vissa villkor. Och aktien rusar.

Enligt den nya affärsplanen slopar Norwegian sina långdistanslinjer, avvecklar flera av sina dotterbolag och ska minska sina skulder väsentligt.

– Regeringen ställer sig positiv till att bidra med mer stöd till Norwegian, säger näringsminister Iselin Nybø (V), enligt NTB.

Enligt henne är den nya affärsplanen mer robust än den som lades fram i oktober och som regeringen då sade nej till. Om bolaget lyckas med sin nya rekapitaliseringsplan och får in 4,5 miljarder norska kronor från privata investerare kan det dock bli tal om ett lån.

– Om Norwegian lyckas med det har vi sagt ja till att ge ett hybridlån. Staten har ingen ambition att bli ägare i Norwegian, säger Iselin Nybø.

Den nedtryckta aktiekursen rusar drygt 14 procent efter nyheten. Efter fjolårets ras har aktien hittills i år tappat omkring 21 procent.

”På vägnar av alla på Norwegian vill jag rikta ett stort tack till regeringen. Norwegian befinner sig i en mycket krävande situation till följd av pandemin. Ett stöd från staten ökar chanserna betydligt för att vi ska kunna hämta in nytt

kapital och komma igenom rekonstruktionsprocessen”, säger Jacob Schram, vd för Norwegian, i ett pressmeddelande.

Det är Norwegians irländska dotterbolag och det norska moderbolaget som just nu genomgår rekonstruktion.

Enligt den nya affärsplanen ska Norwegian minska sina skulder till omkring 20 miljarder norska kronor och hämta in nytt kapital om 4–5 miljarder norska kronor.

Under 2021 avser bolaget att ha 50 flygplan i drift som successivt ökas till 70 plan under 2022.

TT. 22 januari 2021

ECB lovar stöd genom hela pandemin

Europeiska centralbanken (ECB) lämnar styrräntan oförändrad på noll procent och den viktiga insättningsräntan oförändrad på minus 0,50 procent. Och ECB räknar med att räntorna ligger kvar på nuvarande nivå, eller lägre, tills inflationen stabiliserat sig på en nivå tillräckligt nära målet, strax under 2 procent.

I samband med beskedet bekräftar de också på nytt avsikten att fortsätta stötta ekonomin genom coronapandemin. Stödköpen kommer att fortsätta till åtminstone slutet på mars 2022.

Euron steg något mot dollarn efter beskeden.

TT-Reuters 22 januari 2021

Volkswagen hotas av miljardböter

Tyska Volkswagen hotas av böter på mer än 100 miljoner euro, motsvarande drygt en miljard kronor, från EU då fordonstillverkaren inte lyckades uppnå utsläppsgränserna för 2020.

Volkswagen minskade sina koldioxidutsläpp med omkring 20 procent under förra året till 99,8 g/km, cirka 0,5 g/km över sitt mål, enligt bolaget självt.

Enligt vd Herbert Diess var det på grund av pandemin som koncernen inte nådde målet.

Men då flera av gruppens bilmärken det här året lanserar nya elektriska bilmodeller tror han på snar bättring.**TT-Reuters 22 januari 2021**

A24 gör dokumentär om maktskiftet

Det hippa indie bolaget A24 producerar en dokumentär om maktskiftet i Vita huset. Den ursprungliga idén var att skildra processen bakom maktskiften i allmänhet, snarare än årets extremt kaotiska. Det äkta regissörsparet Sean Fine och Andrea Nix var dock på plats i Washington den 6 januari och lyckades fånga en del av den kaotiska stormningen av Kapitolium. A24 ligger bakom filmer som ”Uncut gems”, ”Moonlight”, ”Midsommar” och ”Lady Bird”

22 januari 2021

22 januari 2021

Högspänt om klass och kamp i Indien

Betyg 4. Det hinduistiska kastsystemet delar in folket i fyra grupper. Dessa huvudkast är sedan indelade i cirka 3 000 underkast och sedan 25 000 kast till med andra olika underrubriker. Som med alla religioner är det oerhört komplicerat men i filmen ”The white tiger” görs det hela mycket enklare.

Så här: Antingen är man i ljuset – alltså medelklass eller högre upp på stegen. Eller så är man i mörkret – alltså en fattig, svältande,

utnyttjad människa dömd till att förbli sådan om man inte gör något drastiskt åt det.

Inför denna tudelning står vår huvudkaraktär Balram (Adarsh Gourav). Född i en av hundratusentals urfattiga små indiska byar utan el eller avlopp eller slantar har Balram ingen framtid alls. Familjen ser honom endast som en inkomstkälla – han kan ju bära och krossa kol – och det där med att han kan räkna och lärde sig läsa fort. Det har väl inget värde?

För Balram var smartare än de andra och i skolan, han var bra på matte och lärde sig engelska fort. Han är så imponerande kvick att han kallades en ”Vit tiger” – hindi för en på miljonen – och lovades av skolledningen ett stort stipendium och en glasklar framtid.

Hans liv, delvis som chaufför till en rik man, blir något helt annat.

”The white tiger” är ursprungligen en roman som vann Booker-priset 2008. Den är fruktansvärt dyster och målar upp en bild av fattiga indier som as, rika indier som as, medelklassindier som as.

Balram och liksom alla fattiga är ständigt fast i något han kallar ”Hönsburen”. Bakom hönsnätet ser man alla sina tupp- och hönspolare bli avrättade, tillagade och uppätna utan att man vågar göra uppror. Alla väntar på att bli en McNugget. Slog alla hönsen sig samman skulle det bli kaos men ingen vågar. Familjen finns ju kvar i sin utsatta by någonstans. De är gisslan. Och kastsystemet som Gandhi avskaffade finns alltjämt kvar under ytan.

Budskapet i ”The white tiger” är ibland väl tydligt men Paolo Carneras foto gör filmen både konstnärlig och gripande. Röriga nära bilder

och ofta svävande tagningar utifrån ger en bild av Indien – eller snarare New Delhi – som man sällan får. Här frossas inte i exotiska sari-färger, henna och kryddor. Det känns som fotografen är på plats, inklämd i trafiken, i skräpet, bland folket som bor på refugerna. Bland dem som vågar offra allt för att ta sig därifrån.

I många år har vi haft Bourne-filmerna, Bond-filmerna och ”Mission impossible”-serien. ”The white tiger” spöar dem alla i spänning och liksom med flera filmer som kommit från Indien på senaste tiden vet man aldrig hur det skall gå. Filmerna följer inte det invanda mönstret där hjälten är snygg, snabb och god och överlever alla stora explosioner.

Balram är en komplicerad karaktär med goda och dåliga sidor. Han är både driftig och manipulativ, ett offer och en kämpe. Ändå gillar man honom.

Se mer. Tre andra filmer av regissören Ramin Bahrani: ”At any price” (2012), ”99 Homes” (2015), ”Fahrenheit 451” (2018).

Jane Magnusson

kultur@dn.se

”The white tiger”

Regi: Ramin Bahrani

Manus: Aravind Adiga, Ramin Bahrani. I rollerna: Adarsh Gourav, Rajkummar Rao, Priyanka Chopra mfl. Längd: 2 tim 5 min. Språk: engelska. Premiär Netflix 22/1.

23 januari 2021

Ledare: Palatskuppen visar att Putin är en ny Marie Antoinette

”I Xanadu ett stolt palats, blev byggt till Kublai Khans behag

där floden Alph på helig plats, rann under bråddjup klippavsats

mot grottor utan dag.”

Mäktiga män och deras storslagna byggnadsplaner har alltid varit föremål för fascination och äckel. I poesin tog sig alltså till exempel Samuel Taylor Coleridge an Kublai Khans Xanadu, och Hoola Bandoola Band ondgjorde sig på 1970-talet över kung Keops egyptiska pyramid.

I verkliga livet kanske vi minns skriverierna om Saddam Husseins palats; han sägs ha haft ett i varje större irakisk stad. Adolf Hitler och hans arkitekt Albert Speer drömde fram en oändlig rad storslagna byggnader för sin planerade huvudstad Germania och i Peking står ännu Den förbjudna staden, kejsarens residens med 9 000 rum som började byggas för exakt 600 år sedan.

Som DN:s Anna-Lena Laurén rapporterat är Kreml nu pressat av den avslöjande videon om president Vladimir Putins lyxbygge. Filmen

publicerades av oppositionspolitikern Aleksej Navalnyj bara dagarna efter att han återvänt till Ryssland och omedelbart gripits av polisen. Nu har den passerat 50 miljoner visningar.

Människor kan stå ut med en hel del trams från makthavare, men de tenderar att bli rejält irriterade när makten dessutom blir extravagant som en operadiva. Filippinernas diktator Ferdinand Marcos – som för övrigt ska ha haft ett femtiotal lyxpalats runtom i landet – störtades 1986. Hans redan ytterst solkade eftermäle blev knappast bättre av att hans hustru Imelda ägde 3 000 par skor.

Vladimir Putin har överlevt och stärkt sin makt genom mer än 20 år av repression, krig, ekonomiska kriser och mygel med grundlagen. Den politiska apatin och cynismen i Ryssland är omvittnad. Frågan är hur presidentens ställning påverkas av Navalnyjs fräcka palatskupp.

De detaljer som kommer fram i den två timmar långa filmen är groteska. Ägorna ska vara 39 gånger så stora som Monaco. De sägs omfatta ett casino, en underjordisk ishockeyrink, en kyrka och en egen hamn.

Nu uppmanar Navalnyjlägret till protester i ryska städer på lördagen. Regimen svarar med varningar och gripanden: Putinkritikerns pressekreterare Kira Jarmysj har frihetsberövats, liksom andra medarbetare, journalister och jurister. Men andra aktivister står redo att träda fram. En av dem, Maria Pevtjich som nu leder Navalnyjs organisation, säger till Financial Times:

”Vi har förberett oss för detta i sju år. De kan döda (Navalnyj) och har redan försökt. Men är vi redo? Ja.”

Kremls desperation inför oppositionens framgångar blir allt tydligare. Demonstrationer förbjuds och slås ner, filmer plockas bort från sociala medier, fredligt protesterande medborgare grips. Så reagerar inte en sund regering. Presidenten må bygga storslagna palats, men de står på lergrund och kan snabbt svepas bort.

Vladimir Putin tycker om att framställa sig som en rysk machoman. Efter avslöjandet av hans bisarra lyxbygge, rest för korrupta pengar, är risken att han alltmer kommer att betraktas som en modern Marie Antoinette som badar i champagne på slottet Versailles medan befolkningen lider.

Eller varför inte som kung Keops i Hoola Bandoolas tappning:

”Men om de där uppe i det blå

inte längre vill förstå

utan föraktar alla dem som ger dem mat

ska pyramiderna till sist bli deras grav.”

DN 23/1 2021

23 januari 2021

Fortfarande skamligt tyst om våldet mot kristna

Minst elva döda. Det var enligt BBC resultatet av en attack i nordöstra Nigeria på julafton av den jihadistiska gerillan Boko Haram. Angriparna ska också ha plundrat mat och bränt ner bostadshus, ett sjukhus och en kyrka.

Kristna världen över har fått vänja sig vid att bli angripna just när de samlas för att högtidlighålla jul och påsk. Nyligen kom uppgifter om ytterligare en nyårsmassaker, i inbördeskrigets Etiopien, där hundratals troende ska ha mördats. I Nigeria, konstaterar organisationen Open Doors, ”mördas det fler kristna för sin tros skull än i något annat land”.

Organisationen presenterar varje år en sammanställning, World watch list, över de länder där flest kristna trakasseras, diskrimineras och mördas för sin tros skull. Som vanligt ligger Nordkorea högst upp: ”Att bli påkommen med att vara kristen i Nordkorea innebär för många en dödsdom. Den som inte dödas omedelbart blir tagen till ett arbetsläger som en politisk förbrytare.”

Därefter följer Afghanistan, Somalia, Libyen och Pakistan. Även i Kina förvärras situationen. Nigeria är tillbaka på topp tio för första gången sedan 2015: ”Boko Haram har förstört hundratals kristna byar och fortsätter att döda,

kidnappa och våldta utan att straffas”, konstaterar Open Doors i ett pressmeddelande.

Den som vill hitta svensk rapportering om World watch list får som vanligt anstränga sig. De kristna tidningarna Dagen, Katolskt magasin, Kyrkans tidning och Världen i dag har skrivit. Så även synnerligen lokala Örebronyheter, nystartade Bulletin och högerextrema Fria tider. Sedan är det tystare.

Fortfarande är det svårt att få till en rimlig bevakning av förföljelsen av kristna. Trots att de brukar betecknas som den värst utsatta religiösa gruppen av alla. Och trots att deras situation enligt Open Doors förvärrats av pandemin, till exempel genom diskriminering i fördelning av mat och ökad press i hemmen på kristna konvertiter och kvinnor.

Nigerias klättring på skammens lista är intressant. Det är bara ett tiotal år sedan Paul Marshall, expert på religiös förföljelse, i sin bok ”Persecuted” slog fast: ”Den genomsnittliga kristna på planeten, om det fanns en sådan, skulle troligtvis vara en brasiliansk eller nigeriansk kvinna, eller en ung kines.”

När boken skrevs var tystnaden kompakt om våldet mot kristna. Det har blivit bättre, men många ser ännu felaktigt kristendomen som en angelägenhet för vita västerlänningar, en sorts privilegiets religion vars utövare förföljer andra, inte själva förföljs. Den bilden är djupt fördomsfull. Om detta påminns vi varje år av Open Doors.

Erik Helmerson

erik.helmerson@dn.se

23 januari 2021

Anna-Lena Laurén: När diktaturen börjar krackelera går fallet inte att stoppa

De senaste dagarna har jag med stigande munterhet följt debatten i Ryssland kring Navalnyjs avslöjande om Putins miljardslott. Vid det här laget har filmen över 43 miljoner visningar.

Om alla redan visste att Putin har lagt beslag på 7 800 hektar mark vid Svarta havets strand och där byggt ett palats som innehåller till exempel ett kasino, en teater, en kyrka, förgyllda italienska möbler för flera hundra tusen euro samt en hockeyrink under jorden så är det besynnerligt att så många vill se filmen. Visste de inte redan allt?

Jag har aldrig varit med om att en enda politiker i Ryssland har väckt så mycket debatt som Navalnyj med den här filmen. Det intressanta är inte att människor avfärdar den – det gör ryssar reflexmässigt. Utan att de ser sig tvungna att ta ställning till den.

I Ryssland är det viktigt att visa skepsis. Cynism är ett tecken på intelligens. Man älskar att inleda varje mening med ett ”njet”, oavsett om man håller med föregående talare eller inte.

Alla är skitstövlar. Putin är en skitstövel, och Navalnyj är en skitstövel. Bäst att inte engagera sig i politik. Voilà – receptet för Kremls maktmonopol.

Men efter förgiftningen av Navalnyj och hans återkomst till Ryssland är det något som har

hänt: Människor debatterar politik. De diskuterar vad man borde göra. Samma personer som säger att de inte tror på Navalnyj upplever att de trots allt måste förklara varför de inte tänker delta i lördagens demonstration.

Det är nytt. Tidigare var valet att inte delta i demonstrationer ingenting som behövde förklaras.

Det intressanta är också att alla debatter jag har följt handlar om Navalnyj. Inte en enda handlar om Putin. Det finns ingen större oenighet om Putin, de flesta är överens om att han är en korrupt diktator. Den stora frågan är om det skulle bli någon ändring till det bättre ifall till exempel Navalnyj blev president.

Många vill inte ta risken att bli besvikna ifall Navalnyj bara blir likadan som Putin. Eller ännu värre.

Namnet Navalnyj väcker känslor. Beundran eller avståndstagande. Namnet Putin däremot närmast förströdd irritation, framför allt i stora städer som Moskva och Sankt Petersburg. Han betraktas som en propp. Någon som borde flytta på sig.

Ute i regionerna är det vanligare att folk hatar Putin öppet. Det beror på att människorna där är mycket mer utsatta för de korrupta strukturer som frodas under dagens ryska styre. Är man en företagare i en stor stad finns det oftast olika alternativ för att tackla korruptionen och godtyckligheten. Men är man till exempel en jordbrukare på landsbygden i södra Ryssland finns det inget man kan göra när gigantiska så kallade agroholding-bolag från Moskva rullar in och lägger beslag på ens arrendeåkrar. En fiskare utanför Chabarovsk står hjälplös när skrupelfria Moskvafirmor stänger av hela

Amurflodens mynning för att fiska upp varenda lax.

Moskva behandlar regionerna som kolonier, och i spetsen för alltsammans står Putins hov av gamla barndomsvänner, judokamrater och arbetskollegor från 1990-talets administration i Sankt Petersburg. De har ätit sig mätta och feta, och nu är de ohjälpligt långsamma i vändningarna när en snabbfotad Navalnyj med ett proffsigt team bakom sig avslöjar deras jakter, lyxegendomar och med påfallande dålig smak byggda slott.

Det är mycket uppenbart varför Putin inte längre kan lämna sin post – han är garanten för allt det här.

Klockan klämtar för Putin. Den kan klämta länge än. Men nedräkningen har börjat.

Anna-Lena Laurén

23 januari 2021

Med sin man fängslad hamnar Julia Navalnaja nu i världens blickfång

Julia Navalnaja blev känd på grund av sin man, den nu fängslade Aleksej Navalnyj. Han har överlevt ett mordförsök – något han kan tacka henne för. Fram tills nu har Julia kallats den ryska oppositionens

första dam, men hon är själv en politisk förmåga.

Kan hon ta över Navalnyjs kamp medan han sitter fängslad?

Det är svårt för Kreml att svartmåla Julia Navalnaja. Kanske är det därför de ännu inte har försökt.

För en traditionell publik förkroppsligar hon vad kvinnan ska vara: Sin mans lojala hustru. Ur liberal synvinkel är hon en modern storstadskvinna som har jobbat på bank, skriver slagfärdiga texter på Instagram och klär sig med avspänd elegans.

Julia Navalnaja är gift med Rysslands mest kända oppositionspolitiker, Aleksej Navalnyj. Hennes prioritet nummer ett är familjen, något som hon tydligt demonstrerar. Medan hennes man gör karriär som Rysslands oppositionsledare nummer ett har hon fokuserat på hemmet och barnens skolgång. Paret Navalnyjs äldsta dotter Darja studerar på Stanford, vilket delvis är ett resultat av att hennes mamma tidigt gjorde upp en karriärplan för henne. Det var hon som drev på för att hennes dotter skulle studera på ett av världens bästa universitet och som skaffade henne privatlärare för att klara inträdesprovet.

– Själv är jag uppvuxen på en militärbas. Vi hade bara en skola. Jag tyckte inte att det spelade någon roll var barnen studerar, säger Navalnyj i en intervju med den kända ryska journalisten Jurij Dud.

Men för Julia spelade det stor roll. Och hon har järnvilja.

Julia Navalnaja är samtidigt politiskt medveten. Hon är dessutom luttrad i vad det innebär att

vara opposition i en diktatur – på ett helt annat sätt än till exempel Svjatlana Tsichanouskaja, Belarus ofrivilliga oppositionsledare som ställde upp i presidentvalet i augusti i stället för sin fängslade man. I tjugo år har Julia Navalnaja varit med om husrannsakningar, fått sitt eget och sina barns bankkort blockerade, gått i demonstrationståg, blivit skuggad när hon lämnar barnen på skolan.

Bland Rysslandskännare ställer sig många nu frågan om Julia Navalnaja ska ”göra en Tsichanouskaja” och ställa upp i val i sin mans ställe. Ryssland håller dumaval i år och Navalnyj sitter häktad, anklagad för två fingerade brott. Det är sannolikt att myndigheterna håller kvar honom i fängelset över valet.

Julia Navalnaja har själv aldrig talat om att ställa upp i val. Däremot tar hon öppet ställning mot Putinregimen.

– Folk vill jämt höra av mig att jag egentligen önskar att Aleksej ska sluta med politiken. Nej! Jag stöder Aleksejs arbete till hundra procent. Det säger jag helt uppriktigt. Jag gillar inte halvmesyrer.

Det säger Julia Navalnaja i den enda längre intervju hon någonsin har gett, till den kända ryska journalisten Jurij Dud. Intervjun gjordes två månader efter att hennes man hade förgiftats av den ryska säkerhetstjänsten FSB med nervgiftet Novitjok.

Novitjok är ett kemiskt vapen. Att Aleksej Navalnyj överlevde attacken berodde på många faktorer, och en av dem är Julia Navalnaja.

Fram tills dess hade hon varit känd främst inom oppositionella kretsar. Hon hade gått med i demonstrationståg vid sin mans sida och hållit enstaka tal. Någon stor kändis var hon inte, vare sig i Ryssland eller utomlands.

Nu blev hon en symbol för kampen mot ett auktoritärt system.

Dramat inleddes torsdag morgon den 20 augusti 2020, då hon skulle åka till flygplatsen i Moskva för att möta sin man som var på väg hem från en arbetsresa i Sibirien. Klockan 06.40 på morgonen ringde hans pressekreterare Kira Jarmysj och talade om att planet hade nödlandat i Omsk.

Aleksej hade blivit förgiftad.

Julia Navalnaja packade sin väska, beställde en taxi, köpte en biljett till Omsk på vägen till flygplatsen. Väl framme på Sjeremetevo flygplats fick hon beskedet av Kira Jarmysj att Aleksej nu låg i koma, kopplad till en respirator.

– Då gick jag till ett kafé. Jag satte mig. Klockan var åtta på morgonen, och jag beställde in en whisky. Fem centiliter.

Tårarna rann utför Julias kinder. Sedan steg hon ombord på planet, och där började kampen.

– Du vill antagligen höra att det var hemskt när min man förgiftades, säger Navalnaja till Dud. Och det var det. Men det var inte huvudsaken. Den känsla jag minns var en annan. Att jag inte fick ge efter. Huvudsaken var att inte vara skraj.

Medan hennes medvetslösa man låg i spasmer, nära döden och utan tillgång till adekvat vård, höll hon improviserade presskonferenser utanför det slitna sjukhuset i Omsk. Hon svarade sakligt på journalisternas frågor och skrev brev till Putin där hon anhöll om att få

flyga ut sin man. Krävde att få tala med de tyska läkarna som hade flugits in. Förhandlade med chefsläkaren som ljög henne rakt upp i ansiktet och påstod att Navalnyj bara hade problem med ämnesomsättningen.

Hela tiden lika samlad. Julia Navalnaja gav intrycket att ha nerver av stål.

– Varje sekund vi var på sjukhuset visste jag: Jag måste få ut honom. Jag måste få ut honom. Jag måste få ut honom. Jag får inte krascha. Jag måste ta mig samman och få ut honom, säger Julia Navalnaja i intervjun med Dud.

Julia träffade Aleksej på en semesterresa i Turkiet 1998. Då hette hon Abrosimova i efternamn och var utbildad ekonom. Hon höll på ett skriva på en avhandling och jobbade på en bank i Moskva. Han var jurist, 22 år gammal. De är födda samma år. Bägge har en bakgrund som är typisk för medelålders Moskvamedelklass. Julias mamma jobbade som tjänsteman på Ministeriet för lätt industri, pappan var forskare. Aleksejs pappa, född i Ukraina, var yrkesofficer, mamma ekonom. Julias föräldrar skilde sig när hon var elva år och hon växte upp med sin mamma och hennes nya man i Olimpijskaja Derevnja i sydvästra Moskva.

År 2001 föddes parets dotter Darja, sju år senare sonen Zachar. Både Julia och Aleksej var politiskt engagerade och skrev in sig i det liberala oppositionspartiet Jabloko. År 2007 uteslöts Aleksej på grund av sina nationalistiska åsikter. Även Julia lämnade partiet.

När Navalnyjs karriär som bloggare och därefter oppositionsledare tog fart stod Julia vid hans sida. Enligt Navalnyj själv diskuterar de

ständigt politik. Han säger att Julia är betydligt radikalare i sitt förhållande till Putinregimen och kallar sig en ”moderat politiker” i jämförelse med sin fru.

Då Jurij Dud ställer frågan till Julia Navalnaja vad det är hon vill ändra på i Ryssland säger hon direkt:

– Korruptionen. Chefsläkaren jag träffade i Omsk när Aleksej hade blivit förgiftad är ett bra exempel. Han var inte orolig för sina patienter, utan för vad cheferna ska säga. Han var så rädd att händerna skakade. Att sådant kan påverka en läkare är fruktansvärt. Och så ser det ut överallt i Ryssland.

Den kända ryska läkaren Leonid Rosjal föreslog i september att ryska och tyska läkare skulle grunda en gemensam kommission för att ”fastslå orsaken” till Navalnyjs tillstånd. Han fick ett iskallt svar av Navalnaja.

– Käre doktor, kanske läser ni inte nyheterna, men orsaken till att min man hamnade i koma är känd. Han förgiftades med nervgift, och läkarna i Omsk visste det mycket väl. Ni talar inte som en läkare utan som statens megafon, ni vill inte hjälpa den sjuke utan tjäna makthavarna. Låt bli att synda, i all synnerhet vid en sådan respektabel ålder, skrev Julia Navalnaja på Instagram.

Navalnajas mod och slagfärdighet har noterats av ryska analytiker.

– En stark kvinna, och hon kompromissar inte. I motsats till sin man väcker hon inga negativa känslor. Inte ens de som ogillar Navalnyj har något ont att säga om Julia. Hon får sympatier därför att hennes roll är så allmänt accepterad i

Ryssland: Hustrun som stöder sin man. Men att vara politiker är något annat. Det är inte säkert att alla skulle acceptera det, säger Gleb Pavlovskij till DN. Han leder tankesmedjan ”Fonden för effektiv politik” och var tidigare en av Kremls politiska strateger.

Abbas Galljamov, också han oberoende politisk analytiker och före detta talskrivare för Kreml, tror att Ryssland är redo för en kvinnlig ledare.

– Spänningen mellan Kreml och oppositionen är nu så stark att det enda som krävs av oppositionen för att flytta fram sina positioner är mod. Det har Julia Navalnaja. Hon skulle vinna i vilket valdistrikt som helst om hon ställde upp i dumavalet, säger Abbas Galljamov till DN.

Att Julia Navalnaja kan stå på en scen har hon bevisat flera gånger. År 2013 då hennes man ställde upp i borgmästarvalet i Moskva höll hon ett tal till en tusenhövdad publik på Prospekt Sacharova, utan manus och med stark närvaro.

– I Ryssland har vi ingen tradition av att fruar till politiker står på scenen. Men politiken i Ryssland går inte att undvika. Den tar sig in i familjen, oavsett om du vill det eller inte. Polisen gör husundersökningar hos oss, hos min 80-åriga mormor. De drar Aleksejs bror inför rätta, de trakasserar hans föräldrar. Men jag står här för att säga: Om makthavarna tror att familjen är den sårbara punkten, så misstar de sig. Familjen betyder kraft för vilken normal människa som helst, sade Julia Navalnaja och drar ned stormande applåder.

Kontrasten till den försiktiga Svjatlana Tsichanouskaja, som ofta läser upp sina tal från ett papper, kunde inte vara större.

En viktig orsak till att Julia Navalnaja har stigit fram i rampljuset är att hennes man lyfter fram henne. Det är ovanligt i Ryssland. Ryska beslutsfattare är nästan alltid män. De är i allmänhet mycket förtegna om både sina fruar och barn. Navalnyj däremot lägger ut bilder på sin familj, och hans fru är med på demonstrationerna och i rättssalen.

På den gemensamma intervjun hos Jurij Dud låter Navalnyj sin hustru svara när de får gemensamma frågor. Han tar ett tydligt steg tillbaka – han vill att andra ska se henne. Det är uppenbart att han är stolt över henne.

I ett land som Ryssland är det nytt. Det är inte säkert att Navalnyj vinner på det.

– Den enda ryska politiker i närhistorien som öppet visade sin fru uppskattning var Gorbatjov. Han förlorade mycket på det, trots att Raisa Gorbatjova var kompetent och skicklig på att uppträda, säger Gleb Pavlovskij.

Statsvetaren Jekaterina Schulmann säger att Ryssland kommer att få mer kvinnor i politiken den dag man har fria val.

– Julia Navalnaja ser bra ut och hon kan tala, hon har en stark närvaro. Men valmyndigheterna kommer inte att registrera henne. Det är det som är problemet, säger Schulmann till DN. Hon är associerad professor på Moskvaskolan för sociala och ekonomiska vetenskaper.

Schulmann har ofta kallat det auktoritära ryska systemet konstgjort. Det är ett system som inte borde tillåta några sådana som paret Navalnyj. Men Navalnyj har lyckats etablera en position i det – och det har nu även Julia.

När paret landar på Sjeremetevo flygplats söndag kväll den 17 januari vet de bägge vad som väntar. I passkontrollen kommer tiotals uniformerade poliser emot. Aleksej ger Julia en kyss på kinden och de skiljs åt. Inte en tår fälls.

Utanför flygplatsen tränger sig Julia genom ett gigantiskt pressuppbåd fram till den väntande bilen. Innan hon kliver in tar hon av sig munskyddet och vänder sig till pressen. Det är minus 20 grader och andedräkten står som rök ur hennes mun.

– Det viktigaste Aleksej sade i dag är att han inte är rädd. Jag är heller inte rädd. Och ni ska inte vara det. Tack för stödet!

Bildörren smäller igen. Kampen går vidare.

Anna-Lena Laurén

FAKTA. ALEKSEJ NAVALNYJ

Aleksej Navalnyj, 44 år, föddes utanför Moskva och är utbildad jurist. Hans Youtubekanal Navalny LIVE har 2,2 miljoner prenumeranter. Navalnyj är framför allt känd för att upprepade gånger har avslöjat korruption.

Deltog 2013 i borgmästarvalet i Moskva och fick 27 procent, ett uppseendeväckande resultat eftersom Navalnyj inte alls syntes i de statskontrollerade medierna.

Gift med Julija Navalnaja och de har två barn: Darja (född 2001) och Zachar (född 2008).

Navalnyj är troende rysk-ortodox.

ANDRA KÄNDA RYSKA PAR.

Nikolaj II och Alexandra Fjodorovna

Nikolaj II var Rysslands sista tsar. Han hade ett mycket varmt förhållande till sin fru, som kallades Alix, och speciellt deras brevväxling var

intensiv. Hon ansågs påverka honom i en mer konservativ riktning och var inte populär inom den ryska eliten.

Vladimir Lenin och Nadezjda Krupskaja

Nadezjda Krupskaja var gift med bolsjevik-ledaren Vladimir Lenin. Hon var själv övertygad kommunist och efter revolutionen blev hon vice kommissionär för utbildningsfrågor. Hon hade en nyckelroll när det gäller att utveckla det sovjetiska utbildningssystemet och biblioteken.

Michail och Raisa Gorbatjova

Michail Gorbatjov införde glasnost och perestrojka i det slutna Sovjetunionen. Hans hustru Raisa var doktor i sociologi och gjorde en självständig akademisk karriär. Hon uppträdde ofta vid sin mans sida, en av få hustrur till sovjetledare som hade en offentlig profil.

23 januari 2021

Marianne Björklund: Peking masstestar för att hejda ökad smittspridning

Peking. I helgen köade folk till skridskouthyrningen vid sjöarna där jag bor. På fredagen var isen tom.

Men köerna var kvar - nu för att folket kommenderats ut för att testa sig för covid-19. Två miljoner människor ska testas på 48 timmar.

När jag på fredagsmorgonen skulle åka i väg till kontoret får jag plötsligt ett meddelande: alla i ditt distrikt måste testa sig för covid-19. Kvinnor i de långa röda täckjackor som visar att de är en del av grannskapskommittén, sådana finns i alla bostadsområden och är ett sorts gräsrötter till det styrande kommunistpartiet, gick runt i gränderna och uppmanade alla att ta testet.

Plötsligt kastas jag ett år tillbaka i tiden. Då hade invånarna i Wuhan just inlett en karantän som skulle vara i över två månader. Peking påminde om en spökstad, de flesta stannade hemma och grannskapskommittéerna knackade dörr för att kontrollera om någon varit i Wuhan.

Sedan dess har regimen många gånger klappat sig själv på axeln för att ha fått coronaviruset under kontroll. I Peking har livet varit tillbaka till det normala sedan många månader. Förutom att de flesta bär munskydd har viruset varit som bortblåst.

Men den senaste veckan har kontrollerna och oron återkommit. Inte sedan i våras har Kina haft så många smittade per dag. Framför allt har kluster upptäckts i de norra provinserna Heilongjiang och Jilin, samt i Hebei, som omringar Peking. I de provinserna har miljontals människor satts i karantän.

Men även i huvudstaden har nya smittade bekräftats. Det handlar om färre än tio fall per dag, men är det fler ska de upptäckas, verkar regimen ha bestämt sig för.

Därför tillhörde jag på fredagen en av två miljoner som testades i två av Pekings distrikt. Och snart kan alla drygt 20 miljoner i huvudstaden tvingas göra samma sak.

Scenförändringen vid sjöarna där jag bor har gått på bara några dagar. I helgen var det smockat med helgfirande Pekingbor som åkte skridskor eller hyrde stolar med skenor som man stakar sig fram på. Köerna till uthyrningsbåsen ringlade långa. Barn drattade på ändan, några gjorde proffsiga piruetter, andra hade med sig hockeyklubban.

Nu är isen tom på folk. I stället har en rad bås som inte var där dagen innan satts upp längs kajen. Människor i vita skyddsdräkter delar in oss i grupper och lotsar oss effektivt in i olika köer. Genom hälsoappar och bostadsregistrering vet de redan det mesta om oss. Att jag glömt passet spelar ingen roll. Snart kommer en kvinna och visar mitt passnummer i en bild i sin mobil. Här går ingen osedd. Allt går snabbt, redan på kvällen samma dag får jag resultatet – negativt.

Därmed fortsätter covid-19 att gäcka. Än så länge är visserligen det mesta öppet i Peking. Det är långt till förra årets dystopiska stämning. Men plastskynken för att skilja chaufför från passagerare är tillbaka i taxibilarna. Feberkontroller sker åter på många ställen. Och stora grupper testas.

Det är massiva åtgärder i ett land där smittspridningen visserligen ökar, men i är låg jämfört med stora delar av övriga världen. På fredagen handlade det om 103 fall – i hela landet.

Men snart infaller det kinesiska nyåret. En helg som för många innebär enda gången på året som de åker till sina hemstäder. Nu råds människor att stanna hemma och om de reser ska de stanna i hemkarantän i 14 dagar på orten de reser till. **Marianne Björklund**

Finland kräver test för inresa

Från och med nästa tisdag blir det krav på coronatest för att resa in till Finland. Finlands regering vill undvika att de nya virusmutationerna sprids i landet. Samtidigt skärper man reglerna för vem som får resa in.

Regeringen satt i förhandlingar under hela fredagen för att nå enighet om de nya restriktionerna. Statminister Sanna Marin har under de senaste veckorna uttryckt oro för en skenande smittspridning ifall de nya mutationerna blir vanligare i landet. Endast 86 bekräftade fall av de nya, mer smittsamma formerna, av coronaviruset har hittills påträffats. De flesta fall gäller den brittiska varianten.

– Även om vaccinationerna kommit i gång är det inte läge att lätta på restriktionerna just nu, sa inrikesminister Maria Ohisalo under en presskonferens på fredagskvällen.

Endast arbetsresor som berör branscher som är kritiska med tanke på försörjningsberedskapen och samhället blir tillåtna. Att resa in i Finland är också tillåtet om man har partner, föräldrar eller barn i landet.

Den störstsa pendlingen till Finland sker i dag mellan Sverige och Finland, vid gränsen mellan Torneå-Haparanda, och mellan Estland och Finland.

Finland har under hela året haft strängare inreseregler än de flesta länder i Europa, vilket har setts som en orsak till att landet hittills lyckats hålla antalet smittade relativt lågt. Drygt 600 personer har dött av covid-19.

Philip Teir

philip.teir@gmail.com 23 januari 2021

Frankrikes inresekrav utvidgas till EU-länder

Resenärer från Sverige och andra EU-länder som vill bli insläppta i Frankrike måste från och med söndag visa upp ett negativt covidtest som gjorts under de senaste 72 timmarna.

Redan i dag måste den som anländer till Frankrike från ett land utanför EU ha ett negativt pcr-test, isolera sig i sju dygn och därefter göra ännu ett test.

– Om den brittiska varianten av viruset skulle ta över även här, då kan det bli nödvändigt med en ny nedstängning, säger Frankrikes hälsominister Olivier Veran.

EU-kommissionen väntas inom kort presentera ett förslag om ett slags uppdaterade kartor där regioner med störst smittspridning färgas ”mörkröda”. Invånare från dessa regioner ska kunna beläggas med bland annat krav på pcr-test och karantän vid ankomst till andra delar av unionen, om förslaget godkänns.

Erik de la Reguera

erik@delareguera.se 23 januari 2021

23 januari 2021

Spänt läge i Ryssland inför stödprotester

En spänd helg väntar i Ryssland med stödprotester för Aleksej Navalnyj. Protesterna följs noga från EU i Bryssel.

Den ryske antikorruptionsaktivisten och oppositionsledaren greps omedelbart när han återvände till Moskva i söndags för första gången efter mordförsöket i augusti.

Hans anhängare manar till landsomfattande protester under lördagen – något som ryska myndigheter försöker stävja redan på förhand.

Navalnyjs presstaleskvinna Kira Jarmysj och välkända aktivisten Ljubov Sobol var två av många som greps i torsdags, anklagade för att ha brutit mot regler om allmänna möten.

För Jarmysj väntar nu nio dagar bakom galler. Den som ändå tänker demonstrera varnas av polisen.

”Försök att hålla otillåtna offentliga möten, inklusive provokativt agerande från deltagarnas sida, kommer att ses som ett hot mot den allmänna ordningen och omedelbart tryckas ned”, heter det i ett uttalande från polisen i Moskva, enligt nyhetsbyrån AFP.Varningar har även gått ut från åklagarämbetet i Moskva till fem stora sociala medier om det ”otillåtna i att mana till deltagande i otillåtna evenemang”.

Enligt uppgifter till nyhetsbyrån Interfax rör det sig om bland andra Facebook, Twitter och Tiktok.

Protesterna lär den här gången följas extra vaksamt från Bryssel. På måndag samlas EU-ländernas utrikesministrar för sitt ordinarie januarimöte, där händelserna kring Navalnyj blir ett givet ämne.

”På toppmötet manade jag EU:s ledare att använda sig av EU:s nya globala sanktionssystem mot dem som är ansvariga för den skamlösa förföljelsen av Navalnyj”, berättar Lettlands premiärminister Krisjanis Karins på Twitter sedan EU:s stats- och regeringschefer hållit toppmöte via webben i torsdags.

På fredagen ringde EU:s permanente rådsordförande Charles Michel till Rysslands president Vladimir Putin för att markera sitt missnöje.

TT

”Brittiska mutationen verkar vara mer dödlig”

Den nya mutationen av coronaviruset som upptäcktes i Storbritannien i december tycks vara dödligare än den tidigare varianten, enligt en bedömning som presenterades av premiärminister Boris Johnson på fredagskvällen.

De två vaccin som används i Storbritannien Astra Zeneka och Pfizer-Biontech verkar dock skydda även mot den nya mutationen.

– I stället för en förväntad dödlighet på 10 av 1 000 insjuknade över 60 år kan den nya variantens förväntade dödlighet ligga på 13 eller 14 av 1 000, säger regeringens vetenskapsexpert Patrick Vallance, som understryker att uppgifterna ännu är osäkra.

Mia Holmgren

mia.holmgren@dn.se. 23 januari 2021

Våldtäkter har använts som vapen i Tigray enligt FN

Etiopien. FN har tagit emot rapporter om att våldtäkter och andra sexuella övergrepp har använts som vapen i samband med konflikten i Tigray i norra delen av landet. Pramila Patten, FN:s särskilda representant i kampen mot sexuellt våld i konflikter, säger sig vara djupt oroad av uppgifter från det krigshärjade området, däribland anklagelser om ”ett stort antal” våldtäkter i regionhuvudstaden Mekele, som regeringen i Abbis Abeba sedan snart två månader säger sig kontrollera.

”Det finns också stötande uppgifter om personer som ska ha tvingats våldta sina egna familjemedlemmar under hot om våld”, säger Patten i ett uttalande.

TT-AFP 23 januari 2021

WHO och Pfizer överens om vaccinleverans

TT-AFP 23 januari 2021

23 januari 2021

Världshälsoorganisationen (WHO) köper 40 miljoner doser av Pfizer och Biontechs covidvaccin, som kommer att distribueras till jordens fattigare länder genom det så kallade Covax-programmet.

Leveranserna kan starta i februari, meddelar WHO-chefen Tedros Adhanom Ghebreyesus vid en presskonferens.

Covax riktar sig i första hand mot 92 mindre ekonomier och kommer också att utgöra en reserv för rikare länder om plötsliga behov skulle uppstå.

Bolsonaro kan ställas inför riksrätt efter ifrågasatt coronahantering

Efter att Donald Trump lämnat sin presidentpost höjs nu röster för att Jair Bolsonaro – ”tropikernas Trump” – avsätts i Brasilien.

Oppositionen hävdar att den katastrofala bristen på syrgas för coronapatienter i Amazonas är hans fel och vill ställa honom inför riksrätt.

RIO DE JANEIRO Tålamodet med president Bolsonaro håller på att tryta. För första gången ställer sig flera högerpartier bakom kravet att han ska avsättas. De menar att presidenten och vicepresidenten kände till att syrgasen i Amazonas höll på att ta slut, men att de valde att inte ingripa. Följden blev att flera patienter med covid-19 kvävdes till döds på sjukhusen i Manaus, en stad med 2,2 miljoner invånare.

Ända sedan pandemin bröt ut har Bolsonaro gjort sitt bästa för att tona ned virusets dödlighet. Han har liknat covid-19 med ”en liten snuva” och satsat miljontals skattekronor på att tillverka malariamedicinen klorokin som inte har någon bevisad effekt mot virussjukdomen. Han har uppmanat befolkningen att ”möta viruset som en man” och har vägrat att använda munskydd och hålla distans. Ett av hans senaste

utspel var att ifrågasätta vaccinet och påstå att den som tar det kan ”förvandlas till en kajman”.

Brasilianska rättsexperter citerar artikel 85 i den brasilianska konstitutionen som förbinder landets president att skydda medborgarnas politiska, individuella och sociala rättigheter. I den artikeln står det även att det är en presidents uppgift att skydda medborgarnas hälsa.

Oppositionen menar att Bolsonaro brutit mot den paragrafen och tänker därför ställa honom inför riksrätt. Under Bolsonaros två år vid makten har oppositionen ett flertal gånger försökt inleda en riksrättsprocess mot honom utan att lyckas. Denna gång finns det dock mer som talar för att deras krav vinner gehör i kongressen.

En av de saker Bolsonaro kritiseras mest för är att han inte har köpt in vaccin i tid till befolkningen. Medan de flesta andra demokratiska länder tävlat om att komma över vaccin har Brasiliens president stoppat huvudet i sanden och gjort allt vad han kunnat för att misskreditera delstaten São Paulos egna försök att ta fram ett vaccin. Hans kampanj mot vaccineringen kan vara den främsta anledningen att avsätta honom.

Det krävs två tredjedelars majoritet i kongressen och att talmannen inleder processen om riksrätt. Hittills har talmannen Rodrigo Maia från högerpartiet Democratas inte velat gå vidare med en begäran om riksrätt, trots att han är en av Bolsonaros främsta kritiker.

Det finns dock en sak som kan förändra läget. Den första februari ska kongressen rösta fram en ny talman. Om oppositionens kandidat,

Baleia Rossi, vinner kan han mycket väl inledda en riksrättsprocess.

Den senaste tiden har de spontana kastrullprotesterna ökat över hela Brasilien där motståndare till Bolsonaro samlats på balkonger vid ett bestämt klockslag för att visa sitt missnöje genom att banka på kastruller. I förra veckan projicerades en fasad på ett höghus i São Paulo av en bild på Bolsonaro med texten ”hur många fler ska behöva dö innan riksrätt?” Flera protester där folk klätt ut sig till clowner har ägt rum i São Paulo, Brasiliens största stad, och på sociala medier hånas Bolsonaro.

Hittills har 210 000 personer dött i Brasilien, en tusendel av befolkningen, i covid-19. Endast USA har fler dödsfall i absoluta tal. USA:s förre president Donald Trump och Bolsonaro har båda mött pandemin med lögner och försökt tona ned virusets dödlighet. Trumps presidenttid är slut, men riksrättsprocessen mot honom fortsätter. Frågan är om Bolsonaro kommer att gå samma öde till mötes.

Henrik Brandão Jönsson

23 januari 2021

Google hotar blockera australiska sökningar

Google hotar att blockera australiska användare från att använda dess söktjänst om regeringen inte ändrar ett lagförslag som innebär att den amerikanska it-jätten tvingas betala för innehåll som de lägger ut och som kommer från lokala medieföretag.

– Om den här versionen av lagen går igenom ger det oss inte något annat val än att sluta göra Googlesökningar tillgängliga i Australien, säger företagets lokala chef Melanie Silva, enligt tidningen Sydney Morning Herald.

Premiärminister Scott Morrison, vars konservativa regering har presenterat lagförslaget efter krav från landets största nyhetsorganisationer, svarar på hotet:

– Australien skapar reglerna för vad man kan göra i Australien. Det görs i vårt parlament. De som vill verka i Australien är mycket välkomna att göra det, men vi svarar inte på hot, säger han till tidningen.

Lagförslaget går ut på att Google ska dela med sig av annonsintäkter de får av artiklar som länkas på webbplatsen och ersätta lokala mediebolag, eller straffas med saftiga böter. Även Facebook ligger i riskzonen att drabbas av det australiska lagförslaget.

Det är en av världens mest aggressiva åtgärder mot de två amerikanska it-jättarna.

– Det här är en jättereform, världens första i sitt slag, och världen tittar nu på vad som händer i Australien, har finansminister Josh Frydenberg sagt tidigare.

Finansministern lade fram förslaget i slutet av förra året och parlamentet i Canberra väntas rösta om lagförslaget tidigast i mitten av februari.

TT

VW:s vinsttapp inte så illa som befarat

Coronapandemin slog hårt mot lönsamheten hos den tyska fordonsjätten Volkswagen under 2020 men helårsresultatet överträffade ändå förväntningarna. Aktien lyfte drygt 3 procent på Frankfurtbörsen.

Rörelseresultatet, exklusive kostnader kopplade till ”dieselgate”, landade på 10 miljarder euro (omkring 100 miljarder kronor) för helåret. Under 2019 var vinsten 19,3 miljarder euro.

En återhämtning i försäljningen av lyxbilar i Kina var en av faktorerna som hjälpte fordonsjätten att hålla resultatet på plussidan.

Även leveranserna till kunderna ökade starkt under fjärde kvartalet.

TT-Reuters 23 januari 2021

Irländsk domstol ger Norwegian mer tid

Irländsk domstol har gett grönt ljus till flygbolaget Norwegian att fortsätta sin rekonstruktionsprocess som nu förlängts till den 25 februari.

I november i fjol ansökte Norwegian om konkursskydd för två dotterbolag i Irland, varav det ena bolaget ansvarar för Norwegians flygplansflotta.

Samtidigt pågår en rekonstruktion av moderbolaget i Norge.

Under torsdagen meddelade Norges näringsminister att regeringen är öppen för att hjälpa Norwegian med ett lån efter det att bolaget nyligen presenterat en ny affärsplan. Regeringens hjälp villkoras av att Norwegian får in 4,5 miljarder norska kronor i nytt kapital från privata investerare.

Den nya affärsplanen innebär bland annat att Norwegian slopar sina långdistanslinjer samt sänker sina skulder väsentligt.

Den nedtryckta aktien sjönk något i fredagens handel på Oslobörsen.

TT-Reuters 23 januari 2021

23 januari 2021

270 dog i dammolyckan – ännu har ingen dömts

Rio de Janeiro. Två år efter dammolyckan som dödade 270 personer i Brasilien har ännu ingen dömts. Anhöriga stämmer nu den tyska certifieringsorganisationen som godkände dammen som brast.

– I två år har vi krävt rättvisa. Men företagen bakom denna kriminella katastrof skyddas hela

tiden, säger Avimar Barcelos, borgmästare i staden Brumadinho där olyckan inträffade.

Han menar att det brasilianska rättsväsendet tickar för långsamt och att det kan ta tio år innan en dom faller. Det finns också misstankar om att brasilianska Vale, ett av världens största järnmalmsbolag, kan påverka rättsväsendet.

Tillsammans med anhöriga har därför Brumadinhos kommun i stället stämt den tyska certifieringsorganisationen Tüv Süd som kontrakterades av Vale för att godkänna att dammen kunde ta emot tio gånger så mycket avfall som den var byggd för.

Misstankar finns att den tyska certifieringsorganisationen gick Vale tillmötes för att inte förlora andra kontrakt med den brasilianska gruvjätten.

– Vi har bevis som visar att Tüv Süd certifierade avfallsdammen som säker när den högst troligt inte var det. Vad vi ser är ett motbjudande fall av korruption och vårdslöshet som lett till 270 dödsfall, förstörelse av ett samhälle och en värdefull miljö, säger advokaten Tom Goodhead på den internationella advokatfirman PGMBM som representerar de anhöriga.

Förra året uppmanade tysk domstol Tüv Süd till att göra upp om ett skadestånd med de anhöriga. Den tyska certifieringsorganisationens advokater vägrade och därför kommer fallet att gå upp i domstol i München senare i år. Enligt advokatfirman har Tüv Süd lagt undan nästan en miljard kronor i årets budget om i fall att certifieringsorganisationen skulle dömas till att betala ut skadestånd.

”Tüv Süds leriga fingeravtryck finns över hela dammolyckan. De har blod på sina händer”, säger advokaten Tom Goodhead i ett uttalande.

När avfallsdammen brast klockan 12.28 den 25 januari 2019 satt hundratals arbetare i lunchmatsalen och hörde dånet av när 12 miljoner kubikmeter giftiga lermassor vällde in mot dem. Ytterst få överlevde. Fortfarande har kropparna efter elva personer inte hittats. Lermassorna drev vidare till ett samhälle i närhet och dränkte ytterligare personer, varav två gravida kvinnor. Borgmästaren menar därför att det var 272 personer som dog i Brasiliens värsta naturkatastrof.

– Jag har aldrig kallat det hela en katastrof. Det var ett brott. Att kalla det katastrof får det att låta trevligare. Det var ingen katastrof, säger Gustavo Pinto, bror till den 30-åriga gruvingenjören Izabela Barroso Cãmara Pinto som dränktes i de giftiga lermassorna.

Henrik Brandão Jönsson

Hans forskning om överlevande prisas

1945 anlände 66 överlevande från Förintelsen med de vita båtarna till Stockholm. Arkeologen Daniel Leviathan har forskat om deras öde. Nu får han 2021 års stipendium av Micael Bindefelds stiftelse till minne av Förintelsen för att fortsätta sin forskning.

Av de 66 överlevande från koncentrationslägren som klarade resan med de vita båtarna till Sverige sommaren 1945, avled många kort efter att de ankommit till Frihamnen i Stockholm.

En av dem var ungerskan Vera Krémer, som fördes till Roslagstulls epidemisjukhus för akutvård. Hon gick bort efter blott fem dagar.

– Där slutade hennes resa, trots att hon hade överlevt Förintelsens fasor. Under de första två månaderna dör ytterligare ett trettiotal människor, berättar Daniel Leviathan.

I slutet av september 1945 förstår den Judiska församlingen i Stockholm vidden av katastrofen. Den upprättar ännu ett gravfält på begravningsplatsen där flertalet av de döda gravsätts de närmaste två åren.

– De flesta är så försvagade att de aldrig kan lämna beredskapssjukhusen och sanatorierna där de vårdas. Av de 66 överlevande kom bara ett femtontal att leva mer än två år.

Det var flyktingorganisationen United Nations relief and rehabilitation administration som bad

den svenska staten att undsätta nära tiotusen lägerfångar med hjälp av fem ombyggda fartyg , som kom att kallas de vita båtarna.

Insatsen inleddes i juni 1945 och utgick från Lübeck och Travemünde. Fartygen förde överlevande till hamnar i Malmö, Göteborg, Norrköping respektive Stockholm.

– Med hjälp av båtarna räddades särskilt många som varit internerade i Bergen-Belsen-lägret, berättar Daniel Leviathan.

– Det var tusentals judar som blivit både svårt sjuka och fruktansvärt utmärglade. Nazisterna hade låtit tuberkulos, difteri och framför allt tyfus att spridas som en löpeld i lägret.

Tanken med räddningsaktionen var att de överlevande skulle få vård i Sverige tills de var friska och kunde återvända till sina hemländer.

– Men i det sönderslagna Europa fanns det ofta inget att komma tillbaka till. Många var dessutom inte välkomna att återvända.

Leviathans arbete med att identifiera de som jordfästes på den judiska begravningsplatsen i Solna har varit en utmaning. Hälften av de avlidna fick felmärkta gravstenar. Både inkorrekta födelseplatser och i än högre grad felaktiga namn förekom.

– På gravstenarna kunde det exempelvis stå att avlidna, som var födda i Polen, kom från Rumänien. Felstavade eller försvenskade namn var också vanligt – som Sophia i stället för det polska Zofia, konstaterar han.

– Varför detta hände har jag inget svar på, kanske för att begravningarna brådskade eller var det likgiltighet?

Hans kartläggning krävde ett väldigt pusslande.

Med hjälp av inresepass, medicinjournaler från de svenska beredskapssjukhusen och sanatorierna och intervjuer som de svenska myndigheterna genomförde föll många bitar på plats.

Uppgifterna kunde därefter jämföras med de stora internationella Förintelsedatabaserna, museer, arkiv och inte minst Yad Vashem-monumentet i Jerusalem vars forskningscentrum rymmer 210 miljoner dokumentsidor.

Målet för Daniel Leviathan är nu att göra sitt material tillgängligt så att det kan användas för utbildning. Något som stipendiemedlen om en halv miljon kronor möjliggör.

– Jag vill se till att de här människorna inte glöms bort. Bland annat genom att skapa en hemsida och en databas som kommer att kunna berätta vad de var med om, säger han.

Till sin hjälp har han Forum för levande historia med dess kunskap och pedagogiska kompetens.

– Jag ser redan hur den här dokumentationen kan bli en stabil del i Förintelseundervisningen i skolorna. Jag är säker på att den kan bli ett verktyg för niondeklassare i hela landet. Stipendiet gör det möjligt att utveckla ett intressant och fantastiskt forskningsprojekt till något mycket större.

Han har fler framtidsplaner än så. När hemsidan och databasen är färdigbyggd ska han försöka kartlägga andra överlevande som finns på begravningsplatser runt om i landet, bland annat i Göteborg, Malmö, Karlstad, Norrköping och i gotländska Lärbro.

– De rymmer också berättelser som har glömts bort, som så mycket. Jag – som ändå har en del koll genom min forskning på Lunds universitet kring judendomen och judisk historia – kände knappt till historien om de vita båtarna, konstaterar Leviathan.

Vad är din drivkraft?

– Att på något sätt återupprätta de här människornas värde. Inte bara att deras liv förintades av nazisterna utan därmed också deras drömmar, mål och verklighet – vilka var de och var kom de ifrån?

– Vi har ju glömt bort dem, och även deras gravar.

De sista levande vittnena från Förintelsen blir samtidigt hastigt allt färre.

Ska deras berättelser hållas levande måste nya generationer minnas dem, föra dem vidare, säger Daniel Leviathan.

– För mig är det här ett kall nu. Jag har aldrig gjort något som känns viktigare i hela mitt liv.

Micael Bindefeld är ordförande och initiativtagare till Stiftelsen till minne av Förintelsen, som grundades 2015. Dess syfte är att ”stödja dem som har en vilja att kommunicera, ge information, bildsätta eller på annat sätt förmedla kunskap till en bred publik med berättelser om Förintelsen”.

Bindefeld inser att Förintelsen blivit så avlägsen att den för de unga i dag tenderar att bli som att ”studera franska revolutionen eller tsarrikets fall”.

Det vill säga ett historiskt skeende, inte längre nutidshistoria.

– Detta gör vårt ansvar än större att berättelserna från de som inte längre kan berätta fortsätter att hållas levande, säger han till DN.

Bindefeld beskriver Daniel Leviathans engagemang som starkt hoppingivande.

– Vi i stiftelsens styrelse har blivit väldigt glada, för att inte säga rent av lyckliga, över att de finns unga som brinner för den här typen av historia.

Georg Cederskog

georg.cederskog@dn.se

Daniel Leviathan.

Är 29 år, uppväxt i Stockholm och har polsk-ukrainsk-judisk bakgrund genom sin mor. Han har länge haft ett stort intresse för historia och vårt gemensamma förflutna.

Han flyttade till Israel efter gymnasiet 2011 och läste där in en kandidat och en master i klassisk arkeologi och egyptologi på det Hebreiska universitetet i Jerusalem och arbetade därefter på Judiska museet i Stockholm.

Daniel Leviathan arbetar i dag som doktorand i religionshistoria, med fokus på judaistik vid Centrum för teologi och religionsvetenskap vid Lunds universitet.

Därför får Daniel Leviathan priset

I motiveringen betonas hur Daniel Leviathan ”möjliggjort skapandet av en digital minnesplats över de Förintelseöverlevande som kom till Sverige, men vars liv inte gick att rädda” utan jordfästes på Norra judiska begravningsplatsen. Hans forskning ökar ”kunskapen om en

bortglömd del av svensk historia och öppnar dörren till de begravdas liv”.

Tidigare stipendiater

2020: Koreografen/regissören Alexander Ekman.

2019: Författaren/föreläsaren Natalie Verständig och författaren/journalisten Anders Rydell.

2018: Fotografen Mikael Jansson.

2017: Kompositören Jacob Mühlrad.

2016: Grundarna av föreningen Zikaron Adina Krantz och Nadine Gerson.

2015: Skådespelaren Sara Sommerfeld och journalisten Johan Romin samt fotografen Örjan Henriksson.

23 januari 2021

Nya böcker om Förintelsen

På onsdag 27 januari är det Förintelsens minnesdag och runt om i världen samlas människor till manifestationer. I år utkommer dessutom flera svenska böcker om nazismens terror, bland annat en ny biografi om Anne Frank.

Mari Larsson, författare och historiker, har skrivit boken ”Jag vill inte leva förgäves” (Historiska Media), som handlar om Anne Frank som dog vid 15 års ålder i koncentrationslägret Bergen-Belsen. Hon har varit engagerad i Franks tragiska livsöde sedan hon som tolvåring läste hennes dagbok.

Under arbetet har Mari Larsson bland annat varit i kontakt med Anne Franks närmaste barndomsvän:

– Hon var en av de sista som träffade Anne i Bergen-Belsen-lägret. Jag har fått flera personliga minnen berättade om henne, hon beskriver till exempel hur hon lärde känna Anne, vad de gjorde tillsammans och Annes familj, berättar Mari Larsson.

Ett annat aktuellt verk är journalisten Margit Silbersteins bok ”Förintelsens barn” (Albert Bonniers förlag). Den beskriver hennes uppväxt i Norrköping, hennes föräldrars lidande och hur Förintelsens arv fortsätter att leva vidare i nya generationer.

Ytterligare en bok som berör Förintelsen är historikern Klas Åmarks bok ”Främlingar på tåg” (Kaunitz-Olsson). Den är forskningsbaserad och ställer frågan om vad Sverige egentligen visste om Förintelsen – kunde Sverige agerat tidigare för att förhindra Förintelsens infernaliska omfattning?

Nya boken ”Hatet mot judarna: Essäer, porträtt & vittnesmål” (Fri Tanke) av DN:s kulturchef Björn Wiman och fotografen Sanna Sjöswärd handlar om hur hotet mot demokratin och hatet mot judar hänger samman.

– Förintelsen får aldrig ses som en avslutad händelse, utan som en pågående erfarenhet. I det arbetet är både skön- och facklitteraturen av helt avgörande betydelse för att skapa en djupgående förståelse, säger Björn Wiman.

Saga Malm 23 januari 2021

23 januari 2021

Stor explosion i Madrid

I onsdags inträffade en stor explosion i Spaniens huvudstad Madrid. Ett flervåningshus mitt i staden förstördes. Minst tre människor dog i explosionen och minst sex skadades. I huset fanns ett vårdhem för äldre. De är nu evakuerade till ett hotell. Troligen var det inte någon bomb, utan en gasexplosion, alltså en olyckshändelse.

24 januari 2021

Risk för mer korruption och fusk när EU delar ut nya miljarder i lån och bidrag

Korruption är ett allvarligt problem i många EU-länder och återhämtningsfonden kan förvärra problemen. Den nya EU-lagen till skydd för unionens budget kan förhoppningsvis göra skillnad.

Om några månader ska EU-kommissionen börja fördela nya, fräscha miljarder till unionens medlemsstater. Därmed tar EU ännu ett steg ut i det okända.

Ingen vet riktigt hur det kommer att gå och i Bryssel verkar många vara nervösa. För EU är det mycket som står på spel.

EU-kommissionen har fått rätt att låna upp till 750 miljarder euro, mer pengar än någon gång tidigare. Det är en historisk insats och om den misslyckas får EU stå där med skammen.

Pengarna ska fördelas som bidrag och lån till medlemsstaterna och förhoppningen är att det kan hjälpa länder som har drabbats hårt av pandemin. Men allehanda bedragare smider säkert också sina planer.

Kontrollen av EU:s pengar är nämligen lika fläckvis utformad som allt annat i den särpräglade unionen. Det finns gott om kryphål överallt.

Förklaringen är enkel: EU består av suveräna stater som har överlåtit makt att i unionen besluta gemensamt inom vissa, avgränsade områden.

Dit hör inte revision av hur länderna sköter sina räkenskaper. Dit hör inte heller rätten att inleda förundersökningar, åtala och ställa enskilda inför rätta i alla medlemsstater.

Det finns förvisso flera överstatliga kontrollorgan (Revisionsrätten, kommissionens bedrägeriorgan Olaf, åklagarmyndigheten EPPO), men alla har begränsade uppdrag.

Revisionsrätten ska granska att EU-kommissionens räkenskaper är ”lagliga och korrekta” och kan skärskåda enskilda projekt i EU-länderna, men gör ingen samlad kontroll av hur medlemsstaterna förvaltar unionens pengar.

Eftersom ungefär 80 procent av EU:s budget skickas till medlemsstaterna i form av bidrag till jordbruk och regionalt stöd, är det alltså i huvudsak länderna som ansvarar för sådan granskning.

Om Revisionsrätten upptäcker något som verkar misstänkt överlämnas uppgifterna till Olaf, ett bedrägeriorgan som också gör utredningar på eget initiativ. Men där kan det ta slut.

Ett uppmärksammat fall visar hur det kan gå. År 2018 konstaterade Olaf att det hade skett ”allvarliga oegentligheter” i det ungerska företaget Elios med pengar från EU:s strukturfonder. Olafs granskning överlämnades till den ungerska åklagarmyndigheten, som helt sonika lade ned fallet.

Det visade sig att Elios tidigare chef var premiärminister Viktor Orbáns svärson, så ingen blev väl direkt förvånad över åklagarmyndighetens beslut. Det är så makt utövas i det alltmer auktoritärt styrda Ungern.

Nu har EU:s nya åklagarmyndighet fått rätt att väcka åtal i medlemsstaterna, men bara i länder som frivilligt har anslutit sig. Och hittills står Danmark, Irland, Polen, Ungern och Sverige (på väg in) utanför. I dessa länder är det alltså fortfarande bara nationella åklagare som kan agera.

Återhämtningsfonden ställer dessa väl kända problem på sin spets, eftersom ovanligt stora summor ska fördelas under ovanligt kort tid.

EU:s otillräckliga kontrollsystem i kombination med nya stora pengaflöden kan leda till ännu mer fusk och göda korruption.

Det handlar inte om några småsummor. Ungern beräknas till exempel få motsvarande 5 procent av landets bnp. Kroatien, ett annat EU-land som har stora problem med korruption, kan få motsvarande drygt 20 procent av landets bnp och för Grekland, ytterligare en medlemsstat med utbredd korruption, är motsvarande siffra 17 procent.

Pengarna ska inte delas ut som godis. Det finns mål och riktlinjer som ska följas. Medlemsländerna får granska varandras ansökningar och kan dra i en nödbroms om något verkar fel.

Men målen är övergripande och generella och därför svåra att följa upp. Flera länder (till exempel Sverige) ansöker dessutom om pengar för satsningar som redan har gjorts, och då blir EU:s nya bidrag en form av svårkontrollerat budgetstöd.

Mot denna dystra bakgrund kan förhoppningsvis den nya EU-lagen till ”skydd för unionens budget” göra nytta. Den omtvistade förordningen om rättsstatens principer och budgeten som EU-ledarna kom överens om i december är inte helt tandlös.

Den nya förordningen är visserligen begränsad. En medlemsstat som till exempel ändrar vallagarna för att gynna ett visst parti eller inskränker yttrandefriheten kommer inte att kunna straffas med indragna EU-bidrag.

Enbart om det anses finnas ”allvarlig” risk för fusk med EU:s pengar, som en följd av att rättsstatens principer inte efterlevs, kan de nya reglerna slå till.

Under våren ska EU-domstolen pröva den nya EU-lagen (om Polen och Ungern begär det, vilket de säkert gör) och kommissionen ska utarbeta riktlinjer för hur den ska tillämpas. Avgörande blir bland annat hur ”allvarlig” kommer att tolkas.

Striden om demokratins och rättsstatens principer i EU är alltså långt ifrån över, men någonting har ändå hänt. För första gången kommer EU-bidrag att kunna dras in från korrupta länder där politikerna styr domstolar och åklagare, och det är på tiden.

Annika Ström Melin

24 januari 2021

”Vi känner att nu ligger makten i de ungas händer”

Demonstrationerna på lördagen till stöd för oppositionspolitikern Aleksej Navalnyj var de största landsomfattande manifestationerna på flera år. Många av deltagarna var unga människor, som räknade med att bli gripna och hade förberett sig noga.

S:T PETERSBURG. – Vi känner att nu ligger makten i landet i de ungas händer. Vi kan inte bara stå och titta på.

Vika och Julia är 19 respektive 20 år. De har förberett sig noga inför demonstrationen i S:t Petersburg för den ryska oppositionspolitikern Aleksej Navalnyj. Att bli gripna är något de förväntar sig.

– Vi har läst in oss på vad man ska göra om man blir gripen. Skrivit upp telefonnummer till jurister och organisationer som man ska kontakta, säger Julia.

De vet vad man bör ha med sig i häktet: vatten och våtservetter.

– Vi har inte talat om för våra föräldrar att vi är här. Det är bättre att de får veta det först senare. Vi känner att nu ligger makten i landet i de ungas händer. Vi kan inte bara stå och titta på, säger Julia.

Demonstrationerna i Ryssland drar från öst till väst, över elva tidszoner. Tiotusentals människor går ut på gatan i solidaritet med den fängslade oppositionsledaren Aleksej Navalnyj, från Vladivostok och Chabarovsk till Perm, Sotji, Moskva och S:t Petersburg.

Över hela landet hade på lördagskvällen minst 2 500 personer gripits, enligt rysk polis. I Moskva var antalet demonstranter över fyrtio tusen, i S:t Petersburg, Putins hemstad, över tio tusen. Det är svårt att

uppskatta exakt, eftersom folk hela tiden flyttar på sig för att lura de utkallade soldaterna.

Inför demonstrationen har ett häftigt gräl utspelat sig bland mina ryska vänner i vår Whatsapp-tråd. För första gången sedan jag flyttade till Ryssland är samtliga människor i min närhet tvungna att ta ställning till demonstrationerna. De som väljer att inte gå och demonstrera för Navalnyj känner sig nödgade att försvara sitt beslut. Det leder till arga debatter om vad anständighet betyder. Jag har aldrig varit med om det tidigare – ständiga principiella debatter om individens ansvar.

I Ryssland brukar den saken inte debatteras. Det har funnits en utbredd konsensus om att individen aldrig kan göra skillnad. Nu är det som om denna konsensus börjar krackelera. Det får många att gå i försvarsställning.

Innan demonstrationen ens har hunnit inledas börjar soldaterna gripa folk som står vid Bronsryttaren, statyn över Peter den store i centrala S:t Petersburg.

Under tiden står en polis i skinnmössa och rabblar i rasande fart upp lagparagraferna som ger ordningsmakten rätt att gripa demonstranterna. Det liknar en scen från ryska rättssalar, där domaren med entonig röst kan stå och läsa upp domar i flera timmar.

Demonstranterna backar i riktning mot Isakskyrkan. De kravallutrustade Omon-soldaterna, specialutbildade soldater från ryska inrikesministeriet, går på led efter varandra för att gripa folk. Man måste vara på sin vakt när de passerar, eftersom det aldrig är uppenbart på förhand vem de tänker gripa.

Plötsligt hörs ett mäktigt dån från parken:

– *Putin vor*! Putin är en tjuv!

Soldaterna rusar mot den skanderande folksamlingen. Folk springer undan och börjar taktfast ropa från ett nytt ställe:

– *Svobodu*! Vi kräver frihet!

Katt- och råttaleken pågår i över en halvtimme. När polisen lyckas tömma Aleksandrovskij-parken framför Isakskyrkan visar det sig att demonstranterna i stället har tagit sig till stadens huvudgata, Nevskij prospekt. De blockerar den för trafik, något som aldrig tidigare har hänt under demonstrationer i Putins hemstad.

– Vi känner att vi kan påverka. Om så bara genom att vara här. Vi är inte rädda att förlora något. Vi har ju ingenting. Och vi är många, säger Julia.

Medan vi småspringer undan Omon-soldaterna längre in i Aleksandrovskij-parken talar jag med Asia, en 30-årig engelsklärare. Precis som Julia och Vika vill hon inte uppge sitt efternamn – för säkerhets skull. Det har blivit vanligare i Ryssland med både höga böter och fängelsestraff för den som deltar i demonstrationer utan tillstånd.

– Jag kom hit för rättsstatens skull. Navalnyj är oskyldig men sitter fängslad. Jag står här för att visa att lagen måste ha en betydelse, säger hon.

Längre in i parken träffar jag 18-åriga Jelena Larjonova och hennes mamma Anastasia Larjonova. Jelena studerar till kock, Anastasia är jurist. Tidigare har hon jobbat som statlig tjänsteman på ryska inrikesministeriet.

– Våra makthavare stjäl. De lever mycket rikt, vi lever fattigt. Vi vill leva på ett annat sätt. Vi vill inte att de ska kunna fängsla oss för påhittade brott, säger Anastasia Larjonova.

Demonstrationerna mot Putin i Ryssland ser alltid ut på samma sätt: De mobila häktena avtozak, som i god tid parkeras på trottoarerna. Omon-soldaterna som för varje demonstration har allt bättre och nyare utrustning. Järngrindarna som ställs upp i ett försök att styra människomassan bort från centrum. Sättet som soldaterna rör sig på, hur de blixtsnabbt och med fruktansvärd råhet kan slå demonstranter till marken.

Jag har sett det otaliga gånger. Blir det någon förändring? frågar jag mor och dotter Larjonova.

– Om man bara sitter hemma är det säkert att ingenting förändras. Vi försöker åtminstone, säger Jelena.

När jag lämnar demonstrationen kastar jag en blick på vår Whatsapp-tråd.

Alla mina vänner har åkt för att titta på demonstrationen. Också de som ansåg att det inte tjänar något till att demonstrera.

Anna-Lena Laurén

Fakta. Aleksej Navalnyj

Aleksej Navalnyj (född 1976) har varit Rysslands mest framträdande oppositionspolitiker sedan 2010- talet. Efter att från början mest ha varit känd som antikorruptionsaktivist har han allt mer framstått som främsta oppositionsledaren mot president Vladimir Putin och dennes styre.

Navalnyj har gripits och dömts upprepade gånger och förbjudits att kandidera i allmänna val.

Han är sedan 2000 gift med juristen Julia Navalnaja och har två barn, födda 2001 och 2008.

I augusti 2020 blev Navalnyj akut sjuk under en flygtur från Tomsk i Sibirien. Efter att länge ha vårdats på sjukhus i Tyskland, där det konstaterades att han förgiftats av nervgiftet novitjok, återvände han hem till Ryssland den 17 januari 2021. Han greps omedelbart och kommer i första hand att sitta häktad till den 15 februari. TT-DN

24 januari 2021

2 500 gripna i protester över hela Ryssland

Fler än 2 500 demonstranter greps på lördagen i flera ryska städer i samband med stödprotesterna för den fängslade oppositionsledaren Aleksej Navalnyj.

Navalnyjs fru Julia Navalnaja greps av polis, men uppges ha släppts senare på kvällen. Även regimkritikern Ljubov Sobol finns bland de frihetsberövade, enligt Reuters.

Sedan Aleksej Navalnyj greps på flygplatsen när han återvände till Moskva förra helgen har hans anhängare uppmanat till protester på lördagen.

”För mig själv, för honom, för våra barn, för värderingarna och idealen vi delar”, skrev Navalnyjs fru Julia Navalnaja på Instagram på lördagen. Senare greps hon av polis, men släpptes på kvällen, enligt Reuters.

I sociala medier lade Julia Navalnaja ut en bild av sig själv inifrån en polisbuss. Ett videoklipp visar hur Julia Navalnaja först står och pratar med polisen innan hon förs bort.

I Moskva samlades enligt Reuters uppskattning 40 000 personer. De bar plakat med slagord som ”Putin är en tjuv”, ”Skam” och ”Frige Navalnyj”. Enligt den ryska polisen var demonstranterna 4 000 till antalet.

Polisen slog till mot demonstranterna redan på förmiddagen. Såväl rysk polis som organisationen OVD, som citeras av Reuters, uppger att fler än 2 500 personer gripits i Moskva och i andra städer på lördagskvällen. Enligt polisen ses demonstranterna ”som ett hot mot den allmänna ordningen och ska tryckas ned”. Det finns inga rapporter om våldsamma sammandrabbningar eller om att demonstranter ska ha skadats.

Flera aktivister ur Navalnyjs närmaste krets greps redan på torsdagen, anklagade för att organisera olagliga sammankomster. Att oppositionella i Ryssland grips inför protester är inget nytt. Men repressionen inför lördagens stöddemonstrationer för Aleksej Navalnyj har varit hårdare än vanligt.

– Just den här gången är myndigheternas motåtgärder ganska unika, på grund av omfattningen och kraften de lägger ned, säger Damelja Aitchozjina, Moskvabaserad researcher på människorättsorganisationen Human Rights Watch, till TT.

Totalt genomfördes demonstrationer i ett 60-tal städer, enligt AP och Reuters. I Jakutsk i Sibirien trotsade oppositionella temperaturen på minus 50 grader. På lördagskvällen uppmanade Aleksej Navalnyjs anhängare till nya protester nästa helg.

I Stockholm samlades ett 50-tal personer med plakat i snålblåsten utanför den ryska ambassaden vid 12.30-tiden på lördagen.

– Vi vill att Navalnyj och alla andra som fängslats på oklara grunder ska släppas, sade Paulina Parshina, en av demonstranterna.

– Navalnyjs film, som setts av miljoner över hela världen, är häpnadsväckande. Jag är ryska och stöder oppositionen, liksom många svenskar gör, fortsatte hon.

Demonstrationen blev dock kortvarig, ett tiotal poliser och två piketbussar fanns på plats, och efter ett tag informerade polisen om att demonstrationen måste upplösas, eftersom det var fler än åtta personer på plats och man därmed bröt mot coronarestriktionerna.

Filmen som Paulina Parshina syftar på är två timmar lång och publicerades tidigare i veckan. Den uppges visa president Vladimir Putins jättelika skrytbygge vid Svarta havet och innehåller omfattande anklagelser om maktmissbruk och korruption. På lördagen hade filmen setts 66 miljoner gånger.

Utrikesdepartementet i Storbritannien uppmanar Ryssland att respektera sina åtaganden gällande mänskliga rättigheter: ”Vi uppmanar den ryska regeringen att släppa medborgare som frihetsberövats under fredliga demonstrationer”, heter det i uttalandet.

EU:s utrikesministrar kommer på måndagen att diskutera ett eventuellt svar på massgripandena under lördagens regeringskritiska protester i Ryssland. Det skriver EU:s utrikeschef Josep Borrell på Twitter.

Mia Holmgren

mia.holmgren@dn.se

24 januari 2021

Michael Winiarski: Med Biden får Putin en förutsägbar och stabil motpart

Finns det chans till en öppning mellan USA och Ryssland?

Det vore i så fall en överraskande vändning när en Putinkritiker har ersatt en Putinkramare i Vita huset.

Ett första tecken kan vara Joe Bidens förslag att förlänga det sista återstående kärnvapenavtalet mellan USA och Ryssland med fem år.

Kommentar. Michael Winiarski, DN:s utrikeskommentator

I sitt installationstal försäkrade president Biden omvärlden att USA – efter fyra kaotiska och inåtvända år med Donald Trump – nu ska bli en tillförlitlig och stabil partner. I övrigt berörde han inte utrikespolitiken med ett ord.

Den nya administrationen har ändå börjat agera snabbt, särskilt i relationen till Ryssland. Det lär visserligen inte bli någon återgång till mer varma relationer, som tidigare presidenter, senast Barack Obama, försökte sig på. Men Biden är helt klar inne på någon form av nystart, som åtminstone tillåter en saklig kommunikation mellan världens två största kärnvapenmakter.

Signalerna från Vita huset tyder på att man tänker tillämpa en kombination av piska och morot mot Kreml. Konfrontation och samarbete.

Som en av Bidens första åtgärder har han beordrat sin nationella underrättelsechef Avril Haines att bena upp en rad ryska missdåd och odemokratiska handlingar, som Trump lät passera opåtalade.

Det gäller bland annat förgiftningen och fängslandet av den ryske oppositionsledaren Aleksej Navalnyj, hackningen av amerikanska datasystem, uppgifterna om ryska skottpengar på USA-soldater i Afghanistan och Kremls misstänkta inblandning i presidentvalet 2020.

Det ska inte hindra samarbetet på områden det går att komma överens om. Det mest akuta problemet som Biden vill få ur världen är New START, det enda kvarvarande avtalet med Ryssland om atom-vapenbegränsningar.

De senaste åren har USA och Ryssland dragit sig ur två vapenkontrollavtal: 2019 löpte INF-avtalet om kort- och medeldistansrobotar ut, och 2020 lämnade båda länderna Open Skies-avtalet som tillät ömsesidiga övervakningsflygningar över militära anläggningar, ett avtal som syftade till att skapa förtroende mellan Ryssland och USA.

New Start-avtalet löper ut om mindre än två veckor, den 5 februari. Utan avtal blir världen en betydligt

osäkrare plats, eftersom det då inte längre finns något som reglerar hur många atomvapen och kärnvapenbestyckade ubåtar, bombplan och missiler Ryssland och USA får ha.

Vita huset har nu föreslagit att avtalet förlängs med fem år. Avtalet slöts 2010 mellan presidenterna Barack Obama och Dmitrij Medvedev, och begränsar bland annat antalet kärnvapenstridsspetsar (som kan levereras med ballistiska missiler eller strategiska bombplan) till 1 550 per land.

Moskva välkomnade genast Bidens förslag. Den ryske presidentens talesman Dmitrij Peskov sade att även Ryssland vill förlänga avtalet (det har varit Moskvas linje från början), förutsatt att det inte är förbundet med ”oacceptabla villkor”.

Det lutar alltså åt att det blir en förlängning, men Moskva och Washington har inte många dagar på sig att komma överens.

Denna nya relation mellan de nukleära supermakterna ska upprättas av en president, som till skillnad från Trump, som flertalet gånger uttryckte sin beundran för Putin, är mycket kritisk till Kremls politik.

Putin gjorde aldrig någon hemlighet av att Trump var favoriten i valet 2016. Därför satsade Kreml stora resurser för att hjälpa honom att besegra Hillary Clinton då. Dels genom att låta den militära underrättelsetjänsten GRU hacka Demokraternas e-post (som sedan lämnades vidare till Wikileaks), dels genom en propagandakampanj mot Clinton i sociala medier som styrdes från en så kallad trollfabrik i Sankt Petersburg.

Till Putins överraskning lyckades Trump vinna valet, och den ryska ledningen fäste stora förhoppningar vid den tidigare fastighetsmogulen. Trump hade aldrig kritiserat Putin och han antydde att han kunde överväga att slopa sanktionerna mot Ryssland.

På flera sätt blev fyra år med Trump ändå en besvikelse för Kreml. Putin hade en man i Vita huset som förstod

honom, men som inte lyckades göra mycket, hämmad av Rysslandsutredningen och av en motsträvig USA-kongress.

Moskvas förväntningar på Biden har varit en tuffare USA-linje mot Ryssland. Men för Putin – som nu suttit så länge att han nu möter sin femte USA-president – finns det fördelar med Biden. Han får en förutsägbar och stabil motpart, uppbackad av erfarna diplomater och säkerhetsrådgivare. Allt som inte existerade under Trump.

Den förre ryske utrikesministern Igor Ivanov, som sannolikt uttrycker något av stämningen i Kreml, skriver i Moscow Times:

”Arvet efter Donald Trump är olycksbådande. Det mest oroande är kanske inte att de bilaterala förbindelserna nådde sin lägsta nivå under många decennier, utan snarare att nästan alla de förhandlingsmekanismer som man tidigare har litat på för att lösa problem eller hindra dem från att bli okontrollerade förstördes under Trump.”

Att behandlas som en viktig och likvärdig partner av USA är någonting Putin gillar.

Det kan öppna för att de två stormakterna för första gången på länge kan återgå till mer reguljära förbindelser och etablera en dialog, åtminstone på det säkerhetspolitiska området.

På andra områden, som mänskliga rättigheter, demokrati och Moskvas anspråk på att behärska sitt ”nära utland”, lär konfrontationen kvarstå.

Under senatens utfrågning i veckan förklarade den tillträdande utrikesministern Antony Blinken att han stöder amerikansk vapenhjälp till Ukraina – något som Obama motsatte sig. Han sade sig också vara för att Georgien ska inbjudas att bli medlem i Nato.

Michael Winiarski

24 januari 2021

Inreseförbud till Sverige från Norge efter nytt virusutbrott

Sverige inför inreseförbud från Norge inom kort. Det beskedet ger inrikesminister Mikael Damberg efter utbrottet av den brittiska mutationen i Osloområdet. Enligt Norges statsminister Erna Solberg ska gränsen stängas vid midnatt, natten till måndag.

Samtidigt uppmanar Folkhälsomyndigheten svenskar som besökt Norge att isolera sig i hemmet i minst en vecka.

Utvecklingen i Norge har fått både Folkhälsomyndigheten och den svenska regeringen att reagera. Enligt inrikesminister Mikael Damberg (S) kommer man att införa inreseförbud från Norge för att minska risken för smittspridning. ”Beslutet kommer att fattas i närtid”, säger Mikael Damberg via sin pressekreterare.

Norges statsminister Erna Solberg sade på lördagskvällen i en intervju med NRK, publicerad av Ekot, att hon har fått besked om att Sverige stänger gränsen mot Norge från midnatt natten mot måndag. Stängningen ska gälla fram till den 14 februari. Dessa uppgifter bekräftas inte från svensk sida.

Erna Solberg säger till NRK att hon har förståelse för Sveriges åtgärd.

– Det är så i många länder i Europa. Norge har hela tiden varit bland dem som haft hårdast regler. Vi kan inte klaga på att svenskarna säger att de inte vill ha in det här muterade viruset.

”Regeringen vidtar dessa åtgärder med anledning av smittspridningen av den brittiska mutationen av covid-19 viruset i Norge”, skriver Mikael Damberg. ”I dagsläget har endast en begränsad förekomst av varianterna från Sydafrika och Storbritannien konstaterats i Sverige. 55 fall av den brittiska och 2 fall av den sydafrikanska varianten har hittats.”

Folkhälsomyndigheten utfärdade på lördagen nya rekommendationer. Svenskar som vistats i Norge de senaste 14 dagarna uppmanas att stanna hemma i minst sju dagar och undvika kontakt med andra. Ett test ska tas snarast efter ankomst till Sverige, med ett uppföljande test efter fem dagar. Alla i hushållet bör stanna hemma i väntan på provsvar.

Arbetspendlare till Norge ska undvika att träffa andra än personer i det egna hushållet när man inte är på jobbet.

– Vi har nu i grunden samma situation i Norge som vi har i Danmark och Storbritannien. Man har en sådan spridning av den brittiska varianten, där det finns en bedömning att den faktiskt skulle kunna vara betydligt besvärligare än den som sprider sig i Sverige nu, säger statsepidemiolog Anders Tegnell till TT.

Norder Follo, grannkommun till Oslo, har haft ett utbrott av den brittiska coronamutationen och har stängt samhället med undantag för livsmedelbutiker, apotek och bensinstationer. På lördagen beslutade Norges regering att skärpa restriktionerna i hela Osloområdet. I stort sett alla inte helt nödvändiga aktiviteter stoppas.

– Jag hoppas att alla vill vara med och ta krafttag, sade hälsoministern Bent Høie på en presskonferens.

Mia Holmgren

mia.holmgren@dn.se

24 januari 2021

Från fladdermöss till människor – nu ska experterna ta reda på hur

En expertgrupp från WHO är i Kina för att undersöka det nya coronavirusets ursprung. Resultaten är viktiga både för denna och framtida pandemier men kan också vara politiskt sprängstoff.

Under december 2019 blev 41 personer i Wuhan i Kina inlagda på sjukhus med den lunginflammation som skulle visa sig vara covid-19. 27 av dem hade varit på djurmarknaden Huanan, som blev huvudmisstänkt som platsen där coronaviruset sars-cov2 tog språnget från djur till människa.

– Man förstår att det kan hända saker på den här typen av marknader, när man trycker ihop en massa konstiga djur, och de bajsar och kissar på varandra, och det blandas. Jag har klivit runt på en sån här marknad, och man blir ju alldeles förfärad över hela situationen, säger Johan von Schreeb, professor i global katastrofmedicin vid Karolinska institutet.

Det stod snart klart att den nya sjukdomen precis som sars och mers verkar ha sitt ursprung hos fladdermöss. Men vilken väg smittan sedan tog till oss vet vi fortfarande inte. Tidigt kom teorin om att det skulle vara via myrkottar som såldes på djurmarknaden.

Men ingen har lyckats bevisa något. Det är inte ens säkert att viruset verkligen uppkom på marknaden Huanan. En tredjedel av de 41 tidiga patienterna, däribland det första kända fallet, hade ingen koppling dit.

– Marknaden kanske bara var ett superspridningstillfälle. Det finns ju tecken på att viruset hade spridits tidigare på andra ställen. Men

omständigheterna på den här marknaden kanske var sådana att det förstorades så mycket där, säger Johan von Schreeb.

För att förstå pandemin bättre, förebygga nya sjukdomsutbrott och även få möjlighet att hitta bättre och effektivare behandlingar och vaccin mot covid-19 är det viktigt att ta reda på hur viruset utvecklades. Sedan förra veckan finns därför tio experter från världshälsoorganisationen WHO på plats i Wuhan för att undersöka virusets ursprung.

– Man är ute efter att ta reda på var, när och hur det skedde, säger Johan von Schreeb.

Redan i början av förra året började spekulationer spridas om att viruset skulle vara skapat av människor som ett biologiskt vapen, eller att det skulle ha läckt ut av misstag från ett laboratorium. Men noggranna studier av virusets arvsmassa har inte visat några tecken på manipulation. Det finns heller inget som tyder på att någon kände till sars-cov2 före utbrottet i Wuhan.

– Laboratorieolyckor kan hända. Så vi kommer att undersöka den hypotesen, vid sidan av många andra, även om den är osannolik. Det finns inga belägg hittills för att någon har arbetat med det här viruset tidigare, och det finns inga belägg för att viruset skulle ha läckt ut från ett labb på något sätt. Men vi kommer naturligtvis att ha det i åtanke när vi undersöker virusets ursprung, säger WHO-delegationens ledare Peter Ben Embarek i en intervju på WHO:s webbsida.

Expertgruppens arbete i Kina är politiskt känsligt, oavsett vad de kommer fram till. Företrädare för den kinesiska regimen har ifrågasatt att viruset uppstod i Kina, och ibland antytt att det kanske egentligen kommer ifrån USA, samtidigt som USA:s förre president Donald Trump kallade viruset för ”Kina-viruset”.

Johan von Schreeb hade liknande erfarenheter när han var med i en WHO-delegation till Egypten, innan fågelinfluensan hade kommit dit.

– Vi påpekade att det bara var en tidsfråga innan landets många fågelfarmar skulle infekteras, vilket kunde innebära masslakt och en lamslagen industri. Det blev omedelbart oerhört politiskt känsligt, och WHO-chefen försökte paketera våra farhågor på ett sätt som inte skulle skapa panik. Sådant kan ske här också. Det blir ett politiskt schackspel på väldigt hög nivå, där de inblandade är under en enorm press, säger han.

Hans tidigare kollega Hans Rosling råkade ut för samma sak när han var på Kuba 1991 för att undersöka ett utbrott av blindhet i befolkningen.

– I slutändan kunde man visa att det berodde på bristande import och stöd från Sovjetunionen med mat och liknande, som gjorde att födan för många fattiga hade blivit alltför enahanda. Det var nästan bara socker från sockerrör, och det ledde till bristsjukdomar. Hans fick debattera med Castro, som vägrade gå med på att det hade något med dieten att göra, eftersom det kunde översättas till politik.

Om experterna från WHO hittar virusets väg från fladdermus till människa, antingen direkt eller via en mellanvärd, blir det lättare att förhindra nya utbrott.

– Men det viktiga är att det inte blir ett utpekande av skyldiga. Om de hittar någonting som talar för det ena eller andra måste de kunna framföra det på ett sätt som inte väcker anstöt, säger Johan von Schreeb.

Han finner det osannolikt att gruppen skulle kunna bli lurad eller tystad.

– En erfaren forskare som har gjort liknande uppdrag tidigare kommer att märka om man plötsligt får data som inte passar in. Man har ju folk från många länder med väldigt mycket erfarenhet, som vet att de har stöd uppåt i organisationen. Jag har svårt att tro att det ska mörkas någonting. Jag kan inte tänka mig att tio stycken självständiga forskare bara skulle acceptera att beläggas med munkavle. Men det politiska sprängstoffet i pandemins ursprung gör att jag kan ha fel.

Maria Gunther

maria.gunther@dn.se

24 januari 2021

Karin Bojs: Minst ett av fyra bin har tystnat nu

Mina honungsbin är i vintervila. De har gått i klot, som det kallas – bisamhällets motsvarighet till björnarnas ide. Jag sneglar ängsligt på kuporna ibland och hoppas att de ska överleva till våren. Visst har jag förberett bina för vintern enligt konstens alla regler, men som djurägare är det lätt att bli lite sjåpig.

Själv har jag hållit på med honungsbin i sex, sju år nu, i första hand för att de ska pollinera mina äppelträd. I andra hand för att det är roligt, inte minst att slunga honung och sälja till vänner och bekanta.

Biodling blir alltmer populärt, och många tror att de genom att hålla bin gör en stor insats för miljön. Att de berikar den biologiska mångfalden.

Det vore i och för sig lovvärt. Hotet mot den biologiska mångfalden är världens andra stora miljöproblem, efter klimatet.

Och det är verkligen inte något lyxproblem. Det handlar om enorma ekonomiska värden och konsekvenser för mänskligheten; en stor del av våra livsmedel skulle bli svårare att odla om inte det fanns insekter som kunde pollinera blommorna.

Dock är det inte i första hand de domesticerade honungsbina som är mest utsatta. Läget är mycket värre för de vilda bina.

De drabbas hårdast när jordbruket blir alltmer storskaligt och ensidigt, de skadas mest av bekämpningsmedel som neonikotinoider (i princip förbjudna i EU numera på grund av medlens effekter på främst vildbin, men med en rad undantag och dispenser).

Exakt hur illa det står till med vildbina är svårt att veta, för det är svårt att räkna insekter.

För några år sedan, 2017, kom en studie i tidskriften Plos One, som visade att över 75 procent av insekterna har försvunnit under en trettioårsperiod. Studien blev mycket uppmärksammad. En av författarna var Dave Goulson, den brittiske biologen som har skrivit flera populärvetenskapliga böcker om humlor och andra insekter, senast om hur privatpersoner kan anpassa sin trädgård i insektsvänlig riktning.

Men studien och dess alarmerande uppgifter blev också kritiserade. Visst var inventeringarna grundligt och seriöst utförda. Säsong efter säsong hade insektsexperter satt ut så kallade Malaisefällor – tältliknande strukturer uppfunna på 1930-talet av svensken René Malaise – vittjat dem och vägt insektsmassan. Men urvalet var lite speciellt, alla inventeringar hade utförts i tyska naturskyddsområden. Visserligen över sextio sådana områden, men kritiker undrade ändå hur allmängiltiga resultaten kunde vara.

För ett par veckor sedan publicerade amerikanska vetenskapsakademins tidskrift PNAS ett tiotal sammanställningar – ursprungligen presenterade på ett möte i november med Amerikas entomologiska förening – som visar frågans komplexitet. Man kan räkna på olika sätt, till exempel i antalet arter eller i samlad biomassa, resultaten är ibland motstridiga och det finns alldeles för lite data, särskilt från tropiska breddgrader där de flesta insekter håller till.

Trots dessa brister slår David Wagner och hans medförfattare i PNAS fast att ”de flesta biologer är eniga om att världen är på väg in i ett sjätte massutdöende, för första gången sedan i slutet av perioden krita för 66 miljoner år sedan, när 80 procent av alla arter, inklusive alla dinosaurier utom fåglarna, försvann”.

I veckan presenterade två forskare från Argentina ett radikalt sätt att mäta minskningen av insektsarter. Eduardo Zattara och Marcelo Aizen har letat i databaser i det som kallas GBIF, Global biodiversity information facility. Där finns alla möjliga resurser samlade från tre hundra år: inventeringar av proffs, av amatörer, samlingar på muséer, från privatsamlare ...

Totalt har över 20 000 arter av vilda bin nämnts i dessa olika källor det senaste århundradet. Eduardo Zattara och Marcelo Aizen, som publicerar sina data i tidskriften One Earth, visar att från 1990-talet började antalet nämnda arter minska dramatiskt. Visserligen inte 75 procent som i den tyska studien från naturskyddsområden. Men väl 25 procent.

Och det är allvarligt nog. Om bina tystnar är vi illa ute.

Karin Bojs

vetenskap@dn.se

Fyra röster om minnena från Förintelsen

”Av oss som ännu kan berätta är bara några få kvar i livet – och vi orkar inte så länge till.” Det säger 96-årige Emerich Roth som satt i fem - koncentrationsläger under andra världskriget. Inför Förintelsens minnesdag den 27 januari publicerar Kultursöndag fyra vittnesmål ur den nyutkomna boken ”Hatet mot judarna”.

Livia Fränkel

Född 4 december 1927 i Sighet, Rumänien

”Vi packade en liten väska var, som inte fick väga mer än femton kilo. I min lade jag några underkläder och några fotografier av min pojkvän. Det var sista natten hemma. Jag har inget minne av den, men jag tror inte att någon kunde sova.

Klockan sex hämtades vi av ungerska gendarmer. Vi skulle infinna oss utanför huset i Sighetgettot med våra väskor i handen. Så kom de och portarna öppnades och en människomassa vällde ut. I dag är det dokumenterat att tretusen människor fördes bort i denna första transport från Ungern. Skaran av människor vandrade genom den lilla staden, som höll på att vakna. Det var en vidunderligt vacker försommardag, med klarblå himmel och buskar och träd i full blom. Fåglarna sjöng och mitt hjärta snörde sig samman. Det var en alldeles för vacker dag att dö på. Och jag tog farväl av staden och gatorna och min gamla skola. Jag var övertygad om att vi aldrig mer skulle återse den här platsen.

Gruppen av människor stannade vid järnvägsstationen. Där var boskapsvagnarna framkörda och fullt av tyska SS-män och ungerska pilkorsare. Boskapsvagnarna var avsedda för tio hästar, det stod skrivet på utsidan. Åttio personer lastade de in i vagnarna. Vi fick fyra hinkar med oss: två hinkar avsedda för avträde och två hinkar med dricksvatten. Efter ett antal timmar med alla dessa människor instängda i vagnarna började tåget att röra på sig.

Jag försökte avgöra om vi var på väg mot gränsen eller om vi åkte inåt landet. Första dagen var vi fortfarande kvar i Ungern och det gav oss en strimma hopp. Dag två, när det blev ljust, kunde jag se namnen på stationerna igen. Till min fasa upptäckte jag att vi hade passerat gränsen.

Nu var vi i Polen. Känslan av uppgivenhet tog över och jag tänkte att nu är det bara att acceptera fakta. Den här resan kan bara sluta på ett sätt.”

Piotr Zettinger

Född 23 maj 1938 i Warszawa, Polen

”Jag var knappt tre år gammal när jag stängdes in i Warszawa-gettot, tillsammans med mina föräldrar, min familj, och tusentals andra människor. Av tiden i gettot minns jag en del, fast bara små scener, små fragment. Jag minns vrålande tyska vakter och trängsel

på gator, utmärglade människor klädda i trasor. De var som spöken för mig. Jag minns hemlösa barn på gator. Jag minns också vissa ord, hur de vuxna runt om mig pratade med varandra. 'Hur blir det med oss i morgon?', 'Vad ska de göra med oss?' En total osäkerhet. De pratade ofta om döden, som en fast beståndsdel av vårt vardagsliv. Terror, skräck och död. Och jag kunde se döden själv – lik liggande på trottoarer, vuxna och barn som kanske dog natten innan.

En dag, på sensommaren eller tidigt hösten 1942, då de jagade människor till en hemsk plats som de vuxna kallade Umschlag fick jag veta att jag skulle fly från gettot utan mina föräldrar. Det gick tydligen inte att ordna flykten på något annat sätt. Vi gömde oss i en mörk valvport till ett hus i gettot, jag, en flicka, min lite yngre kusin, och några vuxna. Gatan var öde, bara en människa fanns där. En patrullerande vakt som gick fram och tillbaka. Jag såg honom inte, men ekot av hans stöveltramp hör jag fortfarande i huvudet. Någon sa att det var dags.

Flickan och jag lämnade vårt gömställe och började springa mot mitten av gatan. Efter några meter kom vi fram till kanten av ett runt hål. Två händer drog oss ner. Det var en man, helt okänd för oss. Han lade på locket. Det blev totalt mörkt och det luktade väldigt illa. Vi var i en kloaktunnel.

Vi vandrade länge i mörkret, men kunde så småningom krypa ut ur tunneln. Nu var vi på den 'ariska sidan', utanför gettot. Snabbt förstod vi att stora faror och hot lurade här. Jag fick gömma mig och ofta byta vistelseort. Jag klarade mig tack vare några hjältemodiga människor som hjälpte mig trots att de själva därmed riskerade livet. Min far mördades på våren -43, min mor överlevde. Efter kriget hittade hon mig på ett barnhem vid ett nunnekloster. Jag var 7 år gammal."

Stella

Född i augusti 1931 på Rodi Egeo, dåvarande Italien (i dag Rhodos, Grekland)

”När vi kom fram till Auschwitz var många i boskapsvagnarna redan döda. Jag blev instruerad att gå åt ett håll, min mamma och lillasyster åt det andra hållet. Till doktor Mengele sa jag att mamma väntar på mig, jag skrek... ’Mamma gå inte ifrån mig, vänta!’

’Nein’, skrek han, piskade och sparkade mig åt andra hållet. Jag var bara 12 år gammal. De klippte av mig allt mitt hår och jag fick gå in i ett annat rum, där de tatuerade min arm, det var mycket smärtsamt. Jag frågade ’Vad är detta?’

’Du har inget namn längre, du är ett nummer.’

Jag satt utanför en barack och grät. En kvinna sa till mig ’Din mamma är död. Ser du röken? Där är din mamma, de är gasade och brända.’

Jag kunde inte tro det. Hur kunde de?

Morgonen efter kom SS och skrek ’Raus, raus!’ Vi skulle gå ut och ställas upp för räkning, utan kläder, utan skor. Jag hade bara en kort liten klänning. Det var kallt. Varje dag samma sak, arbete och arbete. Så levde jag i Auschwitz. Min enda tröst var att snart kommer mamma och pappa och hämtar mig, de har inte glömt bort mig.

Jag förflyttades i boskapsvagnar utan mat och vatten för att arbeta även i andra läger, Dachau, Bergen-Belsen med flera, tills jag tillslut blev befriad. Då var jag bara ett skelett och nästan död.

Efter befrielsen letade jag efter de mina. Åkte tåg men hade inga pengar. Min tatuering på armen var min biljett. I vagnen satt en mamma med sina barn. Hon hade bakat bröd. När hon fick syn på mig gav hon mig en bit. Det var svårt att förstå att hon brydde sig om mig.

Vid en av stationerna fanns Röda korset. Jag fick berätta vem jag var, att jag kom från Italien, att jag letade efter min familj. Vi var en stor släkt. I min familj var vi fyra syskon och två föräldrar, men ingen i min släkt eller familj överlevde förutom jag.”

Emerich Roth

Född 28 augusti 1924 i Sevlus, dåvarande - Tjeckoslovakien

”Jag var tillsammans med min pappa, som hade en skadad fot efter första världskriget och jag fick ständigt hjälpa honom så gott jag kunde. Speciellt vid de slavarbeten som vi fick utföra, till exempel spränga och slå sönder stora stenar, som nazisterna använde till vägbyggen. Under den i historieböckerna så kallade ’Dödsmarschen’ sköt nazisterna alla som inte orkade gå. Det var så jag förlorade min pappa.

Jag har delat upp andra världskriget i två delar: det yttre och det inre kriget. Medan den tyska armén skördade framgångar genom att bomba sönder och ockupera de flesta länder i Europa, vilket jag kallar det yttre kriget, så pågick parallellt med detta det in i minsta detalj välplanerade inre kriget, som hade ett enda syfte, nämligen att målmedvetet, systematiskt och industriellt utrota människor, som betraktades som lägre stående. Till och med askan efter de brända kropparna användes som gödsel. De som vid selektionen betraktades som icke användbara för slavarbete, det vill säga barn, gamla, sjuka och invalider förintades omedelbart. De övriga fick leva ett tag till – så länge de kunde utnyttjas.

Detta och speciellt det som pågick innanför de elektriskt laddade taggtrådarna står det väldigt lite om i historieböckerna och ännu mindre i läroböckerna.

Av oss som ännu kan berätta om det vi varit med om är bara några få kvar i livet – och vi orkar inte så länge till. Vi är i stort sett jämngamla och när vi slutar berätta gör vi det nästan samtidigt. Vi som upplevt hatets och våldets värsta fasor är av naturliga skäl mest oroliga inför det som sker i våra dagar för vi vet vilka gränslösa grymheter hat och våld kan leda till om det inte stoppas i tid. Det är nu viktigt att tänka framåt och finna olika vägar som bäddar för kontinuiteten så att kommande generationer kan lära något av Förintelsen och inte bara om Förintelsen.

Med facit i hand vet vi nu, att om människor hade reagerat och protesterat, vilket inte var omöjligt, hade Förintelsen inte kunnat äga rum.

Med andra ord, det är passiviteten och likgiltigheten som är mänsklighetens största fiende. Det är endast med lärdom av historien som vi kan möta framtiden med öppna ögon och ha en chans att förhindra att historien upprepar sig.”

”HATET MOT JUDARNA”.

I ”Hatet mot judarna” skriver DN:s kulturchef Björn Wiman fem essäer om antisemitismen i dag och genom historien, och om kulturens betydelse när demokratin hotas.

I boken ingår också 15 porträtt och vittnesmål från överlevande av fotografen och författaren Sanna Sjöswärd. De är en del av hennes utställning ”Fading stories” som i Svenska kyrkans regi visas på olika orter i Sverige.

För ”Hatet mot judarna” har Björn Wiman och Sanna Sjöswärd tilldelats Tjugosjundejanuari-priset 2020, för sina insatser för att motverka antisemitism och bevara minnet av Förintelsen. Boken ges ut av Fri Tanke förlag. 24 januari 2021

24 januari 2021

I Kinas arbetarpoesi ekar allt från Qin-dynastin till nya datorspel

Befolkningen på Kinas landsbygd är systematiskt diskriminerad. Migrantarbetarna som bygger landets nya megastäder och sliter i fabrikerna är nästan 300 miljoner. Göran Leijonhufvud läser ett urval poesi om deras hårda vardag och mänskliga drömmar.

De kallas migranter eller bondearbetare, dessa horder av kinesiska bönder som lämnar sina familjer och små jordlappar. De tvingas ta osäkra låglönejobb i städer och gruvor. Tack vare det får vi i väst billiga varor. De hörs sällan, men några bearbetar löpande bandets monotoni och utmattande övertidspass till ropande dikter.

Hela befolkningen på landsbygden är systematiskt diskriminerad. Det är Kinas mindre kända baksida. Av dem utgör migrantarbetarna nästan 300 miljoner, ungefär var femte medborgare.

Ett spännande urval av poesi från dessa andra klassens medborgare finns nu på svenska i ett specialnummer av tidskriften Orientaliska studier.

De flesta av dikterna utgår från den närmaste slitsamma vardagen. Men gruvarbetaren och sprängaren Chen Nianxi famnar tvåtusen år av kulturyttringar. Han kom till gruvan tillsammans med två kamrater. Livet blev enahanda, men en liten ljuspunkt var det stekta fläsket var tredje dag, berättar han i en lång dikt. Så en dag drack de sig fulla. De skrålade bland annat på en berömd aria ur en drygt tvåtusen år gammal Qin-opera.

Senare avled en av kamraterna av dammlunga, mycket vanligt. Och den andre blev enbent efter en olycka och ”satt sedan som en ensam trana vid mahjongborden”. Sprängare Chens två nya medhjälpare var barnarbetare under 16 år. I långdikten retar han sig på dem och ”deras fullständigt meningslösa modeord och bärbara datorspel”. Så från Qin-dynastin till datoråldern. Ridå.

En annan poet förmedlar de kringflyttande arbetarnas belägenhet vid en stor mekanisk fabrik ”fylld av svett och blod”:

Där vandrar jag omkring och hör ofta deras klumpiga prat

De säger, jag har inte varit hemma på tre år

De säger, min hembygd är i Henan, Sichuan, Hainan, Guangxi…

De säger, när jag sparat ihop tillräckligt, ska jag flytta hem med tjejen och skaffa ungar

De säger, min son borde väl vara nio i år

…

Som en tjuvlyssnare i hörnen noterar jag vad de säger

Varje tecken är illrött, flyter ut, stelnar och dör

Papper och penna faller från handen till marken med en smäll…

Dikten är skriven av Xu Lizhi som efter högstadiet hoppade mellan olika verkstadsjobb, framför allt i södra Kina som ofta kallas ”hela världens verkstad”.

Fyra dagar efter att han åter fick jobb hos världens största elektroniktillverkare Foxconn tog han livet av sig i september 2014. Endast 24 år gammal hoppade han från taket på fabrikens bostadskomplex. Hans diktsamling ”En ny dag” gavs ut postumt.

Xu Lizhi var inte ensam. Utbrott av självmord bland de hårt hållna arbetarna har periodvis drabbat Foxconn. Koncernen är fjärrstyrd av taiwanesiska ägare och har cirka en miljon anställda i Kina. Bolaget har bland annat legotillverkat åt Apple, Nokia och Sony Ericsson.

Till slut blev Foxconn och andra bolag tvungna att förbättra både arbetsvillkor och löner. Ändå fortsätter någon att dikta om händelser i bondearbetarnas vardag som ”lönekrav, obetalda löner, svarta tegelugnar, gasexplosioner, avklippta fingrar och död”.

Poesin från fabriks- och gruvarbetarna speglar utmattningen, den malande oron för olyckor, tristessen i torftiga miljöer och hemlängtan. Det är först på senare år som antalet arbetsolyckor per dag i Kina krupit under 100.

Jag har själv sett allt från skitiga murriga verkstäder för västerländska prydnadssaker till toppmoderna elektronikfabriker i Nanshan och Shenzhen i södra Kina. Jag har så klart hört många klaga på usla villkor, men också mött några som planerar att bygga nytt i hembyn för pengarna – eller hålla fina bröllop.

Här och var hos poeterna glimmar det också till av förhoppningar eller glänser kring någon som förlikat sig med sitt öde. Arton år i tillväxtmetropolen Shenzhen har ”gjort hembygden till en okänd trakt” för textilarbetaren Wu Xia. I stället älskar hon ”varmt varje tum av Shenzhens tillväxt”. Denna kärlek sipprar

in i porerna, in i blodet och in i hennes dikt ”trots att mitt namn saknas i stadens mantalslängd”.

Andra har bittra minnen som Tang Yihong från en skofabrik:

De där arbetskläderna, gråa

Jag ska gömma undan dem

Spåren av tårar och svett i den gråa färgen

de där lukterna av lim, olja och bedrövelse

känslan av hemlängtan som finns i sömmarna…

Arbetskläderna är 20 år gamla, samma ålder som när jag började jobba i fabriken

Jag gömmer undan de 20 åren…

Jag som håller huvudet nere och jobbar som om jag vore stum

De flesta makar lämnar barnen hemma i byn hos far- eller morföräldrar. När en pappa återvänder på besök efter några år i fabriksexilen gömmer sig sonen blygt bakom farmor ”som om jag inte ens vore hans far”, berättar en av poeterna. Kan kännas svårt – de flesta migrantarbetare uppoffrar sig för att barnen ska få en bättre framtid.

Utan migrantarbetarnas insatser inget ekonomiskt under i Kina. Och utan dem hade vi här i Sverige fått klara oss utan tusentals enkla eller avancerade varor till låga priser. Det är enkla men ack så betydelsefulla sanningar. På 40 år har detta fattiga u-land förvandlats till världens näst största ekonomi och ett högteknologiskt kraftcentrum.

Allt bygger på att bönderna får konstlat låga löner när de byter från åkerns fåror till löpande bandet. Deras inkomstnivå är bara 40 procent av de infödda stadsbornas. Samtidigt tjänar migrantarbetarna i alla fall mer än hemma i byn.

Verktyget för att kontrollera dem är mantalsskrivningen. Den gör alla på den vidsträckta landsbygden till andra klassens medborgare. De kan bo

åratal i en stad på tillfälliga tillstånd, men där får de ingen sjukförsäkring eller pension som stadsborna. Och om barnen är med kommer de inte in på skolorna. Alla förblir mantalsskrivna i hembyn med klart sämre förmåner.

I städer som Peking och Shanghai utgör de en tredjedel av befolkningen, men är hänvisade till provisoriska bostäder i utkanterna. De är byggarbetare, butiksbiträden, servitörer, säkerhetsvakter, renhållningsarbetare. Många har de smutsiga eller enkla jobben som någon ändå måste göra, medan stadens medelklass ser ner på dem.

Det styrande kommunistpartiet har sedan 1950-talet lutat sig mot detta sätt att utnyttja bönderna – ren utsugning för att låna en marxistisk term. Men för att påskynda urbaniseringen har partiet börjat mjuka upp de impopulära föreskrifterna. Bönder som kan visa att de bott länge i en stad kan nu söka permanent mantalsskrivning där. Men det är tuffa sökvillkor och lokala myndigheter drar ofta benen efter sig.

Under nästa femårsplan 2021–25 är det tal om att de mantalsskrivna i städerna ska öka med 80 miljoner. Om det målet uppfylls bättre än vid tidigare sådana försök förblir de allra flesta bönder ändå diskriminerade. Det känns som att regimen bjuder med armbågen.

Hjulen måste snurra igen efter pandemin och efter Donald Trumps handelskrig mot Kina. Hela världens verkstad öppnar igen, kanske inte riktigt med samma ensidiga exportfokus, men den öppnar. Och därmed strömmar den utbytbara billiga arbetskraften till igen. Som ebb och flod. Migrantpoeten Xiao Wen beskrev detta för några år sedan:

Starka vindar blåser genom stationer, hamnar och folkmassor,

Så många människor som med vinden återvänder hem

Och ytterligare människor fortsätter att anlända

Likt tidvatten från havet rullar de genom detta liv.

Förhoppningsvis anländer också nya poeter.

Göran Leijonhufvud

Foto: Mark Schiefelbein

ORIENTALISKA STUDIER.

Orientaliska studier nr 163/2020 är ett specialnummer om den kinesiska migrantarbetarpoesin. Det innehåller 22 dikter fördelade på 12 poeter.

Gästredaktör är Jens Karlsson som är lektor i kinesiska vid Stockholms universitet. Specialnumret är frukten av en kurs om översättning som Karlsson höll. De flesta dikterna är översatta av Jens Karlsson men några har studenter som översättare.

Numret kan beställas via hemsidan orientaliskastudier.se

Tidskriften utges av Föreningen för orientaliska studier vid Stockholms universitet.

Inrikes DN-artiklar
19 - 24 januari 2021

Artiklarna placeras på områden enligt

Sven Wimnell 28 november 2020:

Om fördelningen av artiklar i kapitel 3.

http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzx.pdf

Innehåller också Europeiska kommissionen
14 december 2019

Riksdagen och de politiska partierna. Och övergripande delar av kuturministerns demokrati och kultur

www.riksdagen.se

392 **Inrikes DN-artiklar 19 - 24 januari 2021**

393 Riksdagen och politiska partier

417 Statsrådsberedningen och statsministern

425 Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikesdepartementet, försvarsdepartementet och miljödepartementet.

437 Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet

499 Infratruktur hanteras av infrastrukturdepartementet. Med digitalisering och energi

554 Hälso- och sjukvård och hushållens problem hanteras av socialdepartementet. Coronakrisen och hushållens problem

729 Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.

867 Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknadsdepartementet och näringsdepartementet.

886 Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.

903 De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna.

Från http://wimnell.com/omr36-39zzzzzq14-15.pdf

Sveriges Riksdag och dess utskott, partier och ledamöter

Sveriges riksdag

https://www.riksdagen.se

Start
Ledamöter & partier
Utskotten & EU-nämnden
Debatter & beslut
Dokument & lagar
Så funkar riksdagen
Webb-tv

Riksdagens utskott (14 feb 2019 Från omr40zp)

Klicka på länkarna

Alla utskott och EU-nämnden
http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/#alla-utskott--eu-namnden

Arbetsmarknadsutskottet http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/arbetsmarknadsutskottet/

Civilutskottet http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/civilutskottet/

Finansutskottet http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/finansutskottet/

Försvarsutskottet http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/forsvarsutskottet/

Justitieutskottet http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/justitieutskottet/

Konstitutionsutskottet http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/konstitutionsutskottet/

Kulturutskottet http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/kulturutskottet/

Miljö- och jordbruksutskottet http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/miljo--och-jordbruksutskottet/

Näringsutskottet http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/naringsutskottet/

Skatteutskottet http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/skatteutskottet/

Socialförsäkringsutskottet http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/socialforsakringsutskottet/

Socialutskottet http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/socialutskottet/

Trafikutskottet http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/trafikutskottet/

Utbildningsutskottet http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/utbildningsutskottet/

Utrikesutskottet http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/utrikesutskottet/

EU-nämnden http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/eu-namnden/

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottet
http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/sammansatta-utrikes--och-forsvarsutskottet/

Arbetsmarknadsutskottet (AU)

Arbetsmarknadsutskottet ska bereda ärenden om
1. arbetsmarknadspolitik,
2. arbetslivspolitik med arbetsrätt,
3. integration,
4. åtgärder mot diskriminering i den mån ärendena inte tillhör något annat utskotts beredning samt
5. jämställdhet mellan kvinnor och män i den mån ärendena inte tillhör något annat utskotts beredning.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 13 Integration och jämställdhet och 14 Arbetsmarknad och arbetsliv bereds av arbetsmarknadsutskottet. *Lag (2008:757)*.

Civilutskottet (CU)

Civilutskottet skall bereda ärenden om
1. äktenskaps-, föräldra-, ärvda-, handels-, jorda- och utsökningsbalkarna och lagar som ersätter eller anknyter till föreskrifter i dessa balkar, i den mån ärendena inte tillhör ett annat utskotts beredning,
2. försäkringsavtalsrätt,
3. bolags- och föreningsrätt,
4. skadeståndsrätt,
5. transporträtt,
6. konkursrätt,
7. konsumentpolitik,
8. internationell privaträtt,
9. lagstiftning i andra ärenden av allmänt privaträttslig beskaffenhet,
10. bostadspolitik,
11. vattenrätt,
12. bebyggelseplanläggning,
13. byggnadsväsendet,
14. fysisk planering samt
15. expropriation, fastighetsbildning och lantmäteriväsendet.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik bereds av civilutskottet. *Lag (2006:885)*.

Finansutskottet (FiU)

Finansutskottet ska bereda ärenden om
1. penning-, kredit-, valuta- och statsskuldspolitiken,
2. kredit- och fondväsendet,
3. det affärsmässiga försäkringsväsendet,
4. Riksrevisionen i den mån ärendena inte tillhör konstitutionsutskottets beredning,
5. den kommunala ekonomin,
6. statliga arbetsgivarfrågor, statlig statistik, redovisning, revision och rationalisering,
7. statens egendom och upphandling i allmänhet,
8. förvaltningsekonomiska frågor i övrigt som inte rör enbart ett visst ämnesområde samt
9. budgettekniska frågor.

Utskottet ska även granska beräkningen av statens inkomster, sammanställa statsbudgeten och granska årsredovisning för staten.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning, 25 Allmänna bidrag till kommuner, 26 Statsskulds-räntor m.m. samt 27 Avgiften till Europeiska unionen bereds av finansutskottet. *Lag (2010:1417)*.

Försvarsutskottet (FöU)

Försvarsutskottet ska bereda ärenden om
1. totalförsvar,
2. samhällets räddningstjänst,
3. åtgärder för att minska samhällets sårbarhet,
4. kärnteknisk säkerhet och strålningsskydd samt
5. sjö- och kustövervakning,

allt i den mån ärendena inte tillhör ett annat utskotts beredning. Ärenden om anslag till utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap bereds av försvarsutskottet. *Lag (2008:757)*.

Justitieutskottet (JU)

Justitieutskottet skall bereda ärenden om
1. domstolarna,
2. arrendenämnderna och hyresnämnderna,
3. åklagarväsendet,
4. polisväsendet,
5. rättsmedicinen,
6. kriminalvården samt
7. brottsbalken, rättegångsbalken och lagar som ersätter eller har nära samband med föreskrifter i dessa balkar.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet bereds av justitieutskottet. *Lag (2003:180)*.

Konstitutionsutskottet (KU)

Konstitutionsutskottet ska bereda ärenden om
1. lagstiftning i konstitutionella och allmänt förvaltningsrättsliga ämnen,
2. lagstiftning om radio, television och film,
3. yttrandefrihet, opinionsbildning och religionsfrihet,
4. press- och partistöd,
5. Riksrevisionen, såvitt avser val av riksrevisor, skiljande av riksrevisor från uppdraget och åtal mot riksrevisor,
6. riksdagen och riksdagens myndigheter i övrigt utom Riksbanken,
7. länsförvaltningen och rikets administrativa indelning,
8. den kommunala självstyrelsen samt
9. medgivande från riksdagen att väcka talan mot en riksdagsledamot eller att ingripa i en ledamots personliga frihet.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse bereds av konstitutionsutskottet *Lag (2010:1417)*.

Kulturutskottet (KRU)

Kulturutskottet skall bereda ärenden om
1. allmänna kultur- och bildningsändamål,
2. folkbildning,
3. ungdomsverksamhet,
4. internationellt kulturellt samarbete,
5. idrotts- och friluftsverksamhet,
6. trossamfunden i den mån de inte tillhör konstitutionsutskottets beredning samt
7. radio och television i den mån de inte tillhör konstitutionsutskottets beredning.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid bereds av kulturutskottet. *Lag (2003:180)*.

Miljö- och Jordbruksutskottet (MJU)

Miljö- och jordbruksutskottet ska bereda ärenden om
1. jordbruk, skogsbruk, trädgårdsnäring, jakt och fiske,
2. vädertjänst,
3. naturvård samt
4. miljövård i övrigt som inte tillhör något annat utskotts beredning.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 20 Allmän miljö- och naturvård samt 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel bereds av miljö- och jordbruksutskottet. *Lag (2009:928)*.

Näringsutskottet (NU)

Näringsutskottet ska bereda ärenden om
1. allmänna riktlinjer för näringspolitiken och därmed sammanhängande forskningsfrågor,
2. industri och hantverk,
3. handel,
4. immaterialrätt,
5. energipolitik,
6. regional tillväxtpolitik,
7. statlig företagsamhet samt
8. pris- och konkurrensförhållanden i näringslivet.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 19 Regional tillväxt, 21 Energi och 24 Näringsliv bereds av näringsutskottet. *Lag (2008:757)*.

Skatteutskottet (SkU)

Skatteutskottet skall bereda ärenden om
1. taxering och skattebetalning,
2. folkbokföring samt
3. exekutionsväsendet.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution bereds av skatteutskottet. *Lag (2003:180)*.

Socialförsäkringsutskottet (SfU)

Socialförsäkringsutskottet skall bereda ärenden om
1. allmän försäkring,
2. allmän pension,
3. arbetsskadeförsäkring,
4. ekonomiskt stöd åt barnfamiljer,
5. svenskt medborgarskap samt
6. migration.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 8 Migration, 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn bereds av socialförsäkringsutskottet. *Lag (2006:885)*.

Socialutskottet (SoU)

Socialutskottet ska bereda ärenden om
1. omsorger om barn och ungdom i den mån ärendena inte tillhör ett annat utskotts beredning,
2. omsorg om äldre och handikappade,
3. åtgärder mot missbruk och andra socialtjänstfrågor,
4. alkoholpolitiska åtgärder,
5. hälso- och sjukvård samt
6. sociala ärenden i övrigt.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg bereds av socialutskottet. *Lag (2010:867)*.

Trafikutskottet (TU)

Trafikutskottet skall bereda ärenden om
1. vägar och vägtrafik,
2. järnvägar och järnvägstrafik,
3. hamnar och sjöfart,
4. flygplatser och luftfart,
5. post,
6. elektroniska kommunikationer samt
7. IT-politik.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 22 Kommunikationer bereds av trafikutskottet. *Lag (2006:885)*.

Utbildningsutskottet (UbU)

Utbildningsutskottet ska bereda ärenden om
1. skolväsendet, vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet,
2. högre utbildning och forskning samt
3. studiestöd.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 15 Studiestöd och 16 Utbildning och universitetsforskning bereds av utbildningsutskottet. *Lag (2010:867)*.

Utrikesutskottet (UU)

Utrikesutskottet skall bereda ärenden om
1. rikets förhållande till och överenskommelser med andra stater och mellanfolkliga organisationer,
2. bistånd till andra länders utveckling samt
3. utrikeshandel i övrigt och internationellt ekonomiskt samarbete,
allt i den mån ärendena inte tillhör något annat utskotts beredning.
Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 5 Internationell samverkan och 7 Internationellt bistånd bereds av utrikesutskottet. *Lag (2003:180).*

EU-nämnden

EU-nämnden
9 § För samråd enligt 10 kap. 10 § regeringsformen ska riksdagen för varje valperiod inom sig tillsätta en nämnd för Europeiska unionen (EU-nämnden).
EU-nämnden ska bestå av ett udda antal ledamöter, lägst femton.
Vid nämndens sammanträden har varje partigrupp som är representerad i nämnden rätt att ersätta en ledamot i nämnden med en ledamot av det utskott vars område berörs av de frågor som nämndens överläggningar med regeringen rör. Denna rätt har dock inte en partigrupp som redan har en ledamot eller suppleant i nämnden som samtidigt är ledamot av det berörda utskottet. *Lag (2010:1411).*
Tilläggsbestämmelse
10.9.1
Antalet ledamöter i EU-nämnden fastställs av riksdagen på förslag av valberedningen. *Lag (2009:1332).*
Regeringens skyldighet att underrätta och rådgöra med EU- nämnden
10 § Regeringen skall underrätta EU-nämnden om frågor som skall beslutas i Europeiska unionens råd. Regeringen skall också rådgöra med nämnden om hur förhandlingarna i rådet skall föras inför besluten i rådet.
Regeringen skall överlägga med EU-nämnden i andra frågor rörande arbetet i Europeiska unionen när nämnden på grund av särskilda skäl påkallar sådan överläggning.
Regeringen skall rådgöra med nämnden inför möten i Europeiska rådet. *Lag (2009:1332).*

Extramöte i L efter Sabunis utspel

Liberalernas interna diskussioner fortsätter efter partiledaren Nyamko Sabunis hot om att lämna januariavtalet. Efter att ha diskuterat ämnet på tisdagens riksdagsgruppsmöte väntar nu ett extra partistyrelsemöte på fredag.

– Diskussionerna om januariavtalet behöver fortsätta, säger Johan Pehrson, partiets gruppledare.

Det råder nämligen splittring inom partiet efter det senaste migrationsförslaget.

Sabuni hota att lämna avtalet om regeringen går vidare med det nya migrationsförslaget, där det finns ett tillägg från MP om en ny humanitär skyddsgrund.

TT 20 januari 2021

.21 januari 2021

Ledare: Låt inte ännu ett val handla om regeringsfrågan

Den 21 januari 2019 läste statsminister Stefan Löfven upp sin regeringsförklaring. Tre dagar innan hade de socialdemokratiska och miljöpartistiska riksdagsledamöterna röstat för att han skulle tillträda en andra gång, de moderata, kristdemokratiska och sverigedemokratiska tryckt nej, medan de vänsterpartistiska, liberala och centerpartistiska (med ett undantag) lagt ner sina röster.

Det är inte så Sveriges regeringsbildningar brukar gå till, vilket har lett till viss irritation. Från vänster muttras det om att januariavtalet bör omförhandlas. Från höger om att överenskommelsen inte bygger på en åsiktsgemenskap.

Vad få verkar vilja inse är att det sannolikt är ungefär så här regeringsbildningar kommer att gå till framöver. Dock inte genom att pågå i 134 dagar, vilket även är titeln på statsvetarna Hanna Bäcks, Johan Hellströms,

Johannes Lindvalls och Jan Teorells bok om regeringsbildningen efter valet 2018. Tvärtom visar författarna att de sakpolitiska förhandlingarna bara skedde under en ganska kort period, och att processen framför allt drog ut på tiden på grund av de långa sonderingsuppdragen.

Med det sagt är tiden när regeringsbildningen är mer eller mindre klar på valnatten troligtvis förbi. Forskarna konstaterar att ju fler partier som sitter i parlamentet, desto svårare blir det. Det gäller i synnerhet när ytterkantspartier, som befinner sig långt ifrån övriga i frågor som dominerar de politiska konfliktlinjerna, har många mandat. I praktiken handlar det om kommunistiska och högerpopulistiska partier, där det i Europa i dag främst är de senare som är aktuella.

För Sveriges del innebär alltså det faktum att antalet riksdagspartier har ökat – en gång var de fem, nu är de åtta – att det blir mer komplicerat att bilda regering. Det försvåras ytterligare av att SD inte längre är ett litet parti, vilket gör att de enda samarbeten som står till buds är sådana som ingen är helt nöjd med, utan snarare uppfattas som de minst dåliga.

Så var det för två år sedan. För alternativen var inte en S-regering som för socialistisk politik eller januariavtalet. Inte heller en alliansregering som för allianspolitik eller januariavtalet. Valet stod mellan januariavtalet och en borgerlig regering stödd på SD.

Det betyder att inget av alternativen enbart bestod av partier som rakt av kan anses dela en åsiktsgemenskap, och i dagsläget tyder ingenting på att det i närtid kommer att vara matematiskt möjligt att få ihop ett regeringsunderlag som helt vilar på gemensam värdegrund. Då är lösningen att, som i fallet med januariavtalet, låta samarbeten baseras på sakpolitiska uppgörelser.

Den modellen fungerar dock bara om partierna känner att de kan lita på varandra och att ett avtal som ingås i början av mandatperioden gäller till nästa val. Gör de inte det kommer det att vara tufft att bilda stabila regeringar under 2020-talet.

Därför bör partierna ägna tiden fram till valet 2022 åt politikutveckling för att därefter, under valrörelsen, vara tydliga gentemot väljarna om vilka sakfrågor de prioriterar samt var de röda linjerna går. Men framför allt bör de förbereda både sig själva och väljarna på att förhandlingarna börjar efter valdagen, och avstå från att låsa sig vid en specifik statsministerkandidat.

DN 21/1 2021

Jag har verkligen gett allt under de här åren och jag känner att det är dags för mig att göra någonting annat.

Ida Alterå, ordförande för Centerpartiets ungdomsförbund (CUF) meddelar att hon inte ställer upp för omval vid förbundsstämman senare i år. Hon valdes till ordförande 201. 21 januari 2021

22 januari 2021

Ledare: Det är Sabunis vägval som störtar L mot botten

”Hur gör vi för att stänga ned det här på ett snyggt sätt? Det handlar om vägvalet framåt. Hur ska vi hantera januariavtalet när vi närmar oss valet?”

Liberalernas gruppledare Johan Pehrson hymlar inte med vad det handlar om (SvD 20/1). Partistyrelsen, som håller möte på fredagen, har inte sammankallats för att diskutera migrationspolitik. Det handlar inte heller om huruvida regeringens förslag bryter mot överenskommelsen med Liberalerna och Centerpartiet.

I stället handlar mötet om ett parti som fortfarande är fast i striden om januariavtalet. Och om en partiledning som envist manövrerar för att ta sig ur det.

Nyamko Sabuni hade inget enkelt utgångsläge när hon tillträdde i juni 2019. L hade strax innan med nöd och näppe klarat sig kvar i EU-parlamentet. Mer än 4,1

procent skrapade partiet inte ihop. Ett tapp på 1,4 procentenheter från riksdagsvalet åtta månader tidigare.

Det var en tillbakagång som till stor del berodde på januariavtalet. Att L-väljarna var splittrade stod klart redan i vallokalsundersökningarna. Där fanns de som under alla omständigheter ville ha en borgerlig statsminister. Men också väljare som absolut inte ville göra upp med SD, och därför var beredda på en uppgörelse med S.

Den första gruppen lämnade i hög grad L mellan valdagarna 2018 och 2019.

Men faktum är att de 4 procent som L hade när Sabuni tillträdde – som accepterat partiets vägval – nu framstår som någon form av drömsiffra. I den senaste mätningen från Demoskop får partiet 2,3 procent. Novus ger L 2,6 procent.

Den här störtdykningen mot botten förklaras inte av något januariavtal, utan av de val som Nyamko Sabuni har gjort sedan hon blev partiledare.

Det var inte så att det saknades alternativ. Det hade gått att bygga vidare på det vägval partiet hade gjort. Och de väljare L hade kvar.

I stället har hon sagt adjö också till dem som uppskattade avtalet. De väljare som föredrar en uppgörelse där den liberala sakpolitiken står i centrum har ett annat parti att vända sig till, som faktiskt verkar tro på detta.

Sabuni behöver inte säga att hon älskar januariavtalet. Och definitivt inte att Stefan Löfven (S) är hennes favorit som statsminister. Men hon hade kunnat försvara det faktum att partiet hållit sitt löfte från 2018 om att inte ge SD inflytande och fått ordentligt med sakpolitik på kuppen. Hon hade kunnat säga att hon gärna ville ha en annan statsminister nästa gång, om valresultatet tillät, men att hon gillade det faktum att L skaffat sig en position där det gick att ta bra betalt för sitt stöd.

Sabuni hade kunnat formulera ett svar på de närliggande frågorna ”varför behövs Liberalerna?” och ”vilken sakpolitik får jag vid en röst på L?”. Och vässat pitchen med att partiet faktiskt har förmågan att leverera.

För frågan är om Liberalerna någonsin fått igenom så många av sina sakpolitiska förslag som i januariavtalet – avskaffad värnskatt, liberaliserad bostadspolitik, språkkrav för medborgarskap. Denna bedrift hade

kunnat vara utgångspunkten för en berättelse om varför partiet behövs.

Men det är inte vad Sabuni har valt att göra. I stället har hon ägnat sig åt krypskytte mot uppgörelsen – och därmed de kvarvarande väljarna. Och konsekvent signalerat att hennes plan ligger i linje med de partikamrater som vill att partiet ”ska hem till borgerligheten”.

Sakpolitik och värderingar skjuts åt sidan. En ”borgerlig identitet” är det enda som bejakas. Löftet till väljarna: L ska i alla lägen rösta på en moderat statsminister. Oavsett vilka andra partier som ingår i samarbetet. Oavsett vilken politik som förs.

Varför ska väljarna som gillar den utfästelsen rösta på något annat parti än Moderaterna?

DN 22/1 2021

22 januari 2021

M och KD har checkat ut från det borgerliga samarbetet

I premiäravsnittet av SVT:s intervjuprogram ”30 minuter” visades ett klipp från 2018. Där förklarar Moderatledaren Ulf Kristersson att han inte vill förhandla med Sverigedemokraterna, eftersom han inte tror att han delar många av Jimmie Åkessons värderingar.

Hans kommentar till det i dag? Visst finns det fortfarande skillnader – exempelvis i synen på klimat och internationella relationer – men Kristersson betonar hellre att Moderaterna gärna samarbetar med Sverigedemokraterna i frågor där partierna tycker ungefär lika, vilket börjar bli tröttsamt.

För precis som alla andra politiker vet Ulf Kristersson att svårigheten inte är att komma överens när man är enig. De tuffa förhandlingarna, där alla måste ge och ta för att hitta kompromisser, kommer först när partierna står långt ifrån varandra. Det är i den fasen

förhandlarna driver på för att få igenom sina hjärtefrågor, och här har Åkesson sagt att SD kommer att vilja ha inflytande i proportion till partiets storlek för att stödja Ulf Kristersson som statsminister. Gärna på pränt, likt januariavtalet.

Den som inbillar sig att SD tänker nöja sig med genomslag i energi- och kriminalpolitik – och låta regeringen ta hand om migration, kultur och medie-frågor som är centrala områden för partiet – kommer alltså sannolikt att bli besviken.

Dessutom ska man inte luras att tro att Sverigedemokraterna, som är ett djupt ideologiskt parti som i stort har styrts av samma personer under lång tid, har ändrats i grunden – även om Kristersson menar att företrädarnas retorik har förändrats och att de mindre ofta uttrycker sig på sätt som han reagerar negativt på. Partisekreterare Richard Jomshof har varit öppen med att partiet anpassar sin retorik efter det rådande läget, för att på så sätt fortsätta växa och därigenom kunna tvinga fram en förändring.

Trots det kommer kommentarer där islam beskrivs som en trojansk häst och utspel om att radiokanaler som sprider fel åsikter ska läggas ner.

Det betyder att det största skiftet i svensk politik under de senaste åren inte har skett *inom* SD, utan i hur andra partier förhåller sig till den nationalistiska populismen. Konkret handlar det om att Moderaterna och Kristdemokraterna har svängt 180 grader i synen på samarbete.

Den som tvivlar på förflyttningen kan syna de senaste regeringsbildningarna. 2014 var de dåvarande allianspartierna överens om att inte regera med aktivt eller passivt stöd av SD. Den principen var det i det senaste valet bara Centerpartiet och Liberalerna som värnade.

Om alliansen anses utgöra nollpunkten för det borgerliga samarbetet är det alltså M och KD som har checkat ut.

Susanne Nyström

susanne.nystrom@dn.se

Sabuni beredd att gå till nyval

Liberalernas partiledare Nyamko Sabuni är beredd att gå till nyval, säger hon till Svenska Dagbladet och utesluter inte en medlemsomröstning i regeringsfrågan.

I förra veckan krävde Sabuni kräver att regeringen drar tillbaka de migrationsförslag som ska göra det lättare att få uppehållstillstånd av humanitära skäl. Annars kan januarisamarbetet hotas, och därmed regeringens budgetsamarbete med C och L. Beskedet från statsminister Stefan Löfven (S) är att regeringen går vidare med förslagen.

Sabunis linje har väckt stark kritik inom partiet. En lång debatt i riksdagsgruppen i veckan ledde inte till enighet. I dag, fredag, är partistyrelsen sammankallad till ett extra möte där även riksdagsgruppen deltar.

TT 22 januari 2021

23 januari 2021

Stridsfrågorna inom L olösta trots långt krismöte

Hela Liberalernas toppskikt satt i ett sju timmar långt krismöte under fredagen. Diskussionen handlade bland annat om olika scenarier efter nästa val och hur partiet då kan agera, erfar DN.

– Vi har haft ett bra samtal, kommenterar partisekreteraren Juno Blom.

Fredagens möte hölls efter turbulenta veckor där partiledaren Nyamko Sabuni har ifrågasatts på flera sätt. På agendan fanns strategiska vägval som partiet måste göra men som skapar välbekanta konflikter mellan olika falanger i partiet.

Dels handlar det om partiets förhållningssätt till januariavtalet. Frågan aktualiserades när Nyamko Sabuni i förra veckan hotade med att lämna avtalet om inte regeringen drog tillbaka ett migrations förslag. Ultimatumet var inte förankrat i L:s ledning och för det har partiledaren fått öppen kritik från ett flertal ledande L-politiker. Att lämna januariavtalet på den här frågan vore ”ett historiskt misstag”, sade EU-parlamentarikern Karin Karlsbro.

Dels handlar det om vilket besked Liberalerna ska lämna till väljarna i regeringsfrågan. Den springande punkten är om man kan ingå i ett regeringssamarbete som också inkluderar Sverigedemokraterna.

Efter det sju timmar långa mötet, som hölls digitalt, var många deltagare ovilliga att

kommentera vad som sagts. Läget är känsligt. På mötet deltog såväl partistyrelsen som hela riksdagsgruppen.

Några avgörande beslut fattades inte men DN erfar att diskussionen kretsade kring hur partiet skulle kunna agera beroende på vilket scenario som är aktuellt i riksdagen efter nästa val.

Ett annat ämne som var uppe till diskussion var när partiet måste ge väljarna ett tydligt besked i regeringsfrågan. Inget beslut fattades där heller men enligt DN:s källor lutar många åt att ett avgörande måste komma tidigare än det landsmöte som är planerat till i höst.

Partisekreteraren Juno Blom lämnade efter mötet en skriftlig kommentar.

– Liberalerna har lovat att ge väljarna ett tydligt besked inför valet 2022. I december påbörjades en process kring våra vägval framåt och mötet i dag är en del i den processen. Vi har haft bra samtal som kommer fortsätta framöver.

– Vid sidan av diskussionen om vägval framåt fortsätter ett politikutvecklingsarbete och ett strategiarbete för att vara väl rustade att möta väljarna, kommenterar Juno Blom.

Före krismötet hade temperaturen också höjts av att ledande L-politiker gått ut och krävt en tydligare ideologisk markering mot Sverigedemokraterna från ledningens sida.

– Det måste bli tydligt att SD står så långt ifrån oss när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter att det är omöjligt för oss att ingå i ett samarbete med dem, sade socialborgarrådet Jan Jönsson, partiets toppnamn i Stockholm, i en DN-intervju.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se

Detta har hänt.

Liberalerna beslutade 2019 att ansluta sig till januariavtalet och släppa fram Stefan Löfven (S) som statsminister. En klar majoritet på ett partiråd röstade ja till detta. Ett huvudsyfte var att hålla SD borta från makten. Men en betydande minoritet hade hellre hjälpt Ulf Kristersson (M) att bli statsminister.

I juni 2019 valdes Nyamko Sabuni till Jan Björklunds efterträdare som partiledare. Hon hade tagit ställning mot januariavtalet men lovade nu att hedra det. Dock besatte hon de högsta posterna i partiet med personer som delade hennes ursprungliga uppfattning i regeringsfrågan, bland andra gruppledaren i riksdagen Johan Pehrson och ekonomisk-politiska talespersonen Mats Persson.

Nu, två år efter januariavtalets tillkomst, har splittringen åter kommit till ytan, efter ett hot från Nyamko Sabuni om att lämna januariavtalet som inte var förankrat. Ett flertal tunga L-profiler har gått ut och kritiserat hennes linje.

Liberalerna har under flera år haft en vikande opinionskurva men läget har på senare tid blivit akut. I EU-valet 2019 lockade partiet bara 4,1 procent av röster och fick nöja sig med ett enda mandat. Därefter har raset fortsatt. I DN/Ipsos decembermätning var väljarstödet endast 3 procent avrundat uppåt. Även andra mätningar noterar partiet långt under riksdagsspärren.

Fakta. Omstritt migrationsförslag

Förslaget som Nyamko Sabuni kräver att regeringen drar tillbaka handlar om en humanitär skyddsgrund som skulle ge människor som skaffat sig en stark anknytning till Sverige en möjlighet att stanna här av det skälet.

I förslaget som regeringen skickat på remiss är nyckelbegreppet ”särskilda ömmande omständigheter”. Det är en generösare formulering än den ursprungliga ”synnerligen”. Ordvalet innebär en förändring av den parlamentariska migrationskommitténs förslag. vilket var ett krav från Miljöpartiet för att regeringen skulle skicka ut betänkandet på remiss.

Migrationsverket har i sitt remissvar påpekat att ändringen kan få stora konsekvenser för hur många som får stanna. Förslaget bereds fortfarande i regeringskansliet.

Januaripartierna har enats om att en humanitär skyddsgrund ska finnas, men Nyamko Sabuni anser att det aktuella förslaget går för långt. Hon pekar också på budgeteffekter.

23 januari 2021

M om att MSB ville ha snabbare åtgärder: ”Helt nya uppgifter”

MSB har flera gånger försökt få regeringen och Folkhälsomyndigheten att byta kurs och vidta fler åtgärder mot covid-19. Det skrev den dåvarande MSB-chefen Dan Eliasson till en norsk myndighetschef i ett mejl som DN tagit del av.

– Jag tänker kräva att det här tas upp när vi träffas nästa gång i partiledaröverläggningar, säger Moderatledaren Ulf Kristersson.

MSB:s generaldirektör Dan Eliasson avgick i början på året efter att Expressen avslöjat hans resa till Kanarieöarna över jul och nyår. Dagens Nyheter har tagit del av hans korrespondens de sista dagarna i tjänst, och mejl som han fick och skickade under tiden på semesterorten.

På julaftonsmorgonen får Dan Eliasson ett mejl från Cecilie Daae. Hon är tidigare generaldirektör för den norska motsvarigheten till MSB, och sedan 2020 chef på den regionala hälsomyndigheten i Nordnorge.

”Jag måste skicka dig en julhälsning, det går inte en dag som jag inte tänker på Sverige och den förfärligt krävande situation ni står i”, skriver hon och beskriver situationen i Sverige som hjärtskärande.

På kvällen svarar Dan Eliasson och tackar för en fin julhälsning. Han skriver att situationen i Sverige är svårbedömd.

”Vi har alldeles för många döda. Samtidigt fungerar samhället hyfsat bra. Häri ligger naturligtvis den stora frågan; har vi varit för följsamma i förhållande till samhällets allmänna behov på bekostnad av de många döda.”

Sedan fortsätter han:

”Vi har en Coronakommission som utvärderar alla aktörers agerande. Själv har jag och MSB förespråkat snabbare och mer omfattande åtgärder många gånger. Men socialdepartementet och deras myndigheter har valt en annan väg.”

MSB är tillsammans med Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen en av nyckelmyndigheterna i den svenska pandemistrategin. Men uppgifterna från MSB-

chefen är helt nya för Moderaternas partiledare Ulf Kristersson.

– Det har aldrig rapporterats i partiledaröverläggningar någon enda gång. Det väcker onekligen frågan om det är fler myndigheter som har velat ha en försiktigare hållning, eller som har haft synpunkter på den hållning som har rapporterats av Folkhälsomyndigheten i första hand, säger Ulf Kristersson.

Vid regeringens återkommande överläggningar med partiledarna medverkar även myndighetsföreträdare för att ge sin bild av arbetet under pandemin. Nästa möte är på torsdag, den 28 januari.

– Jag tänker kräva att det här tas upp när vi träffas nästa gång i partiledaröverläggningar. Är det sant? Har de fått den sortens tydliga signaler att MSB varnade för delar av den linje som Sverige slagit in på? Är det fler områden där det funnits andra synpunkter som inte rapporterats tillbaka till partiledarkretsen?

Dan Eliasson, som nu är anställd som generaldirektör i Regeringskansliet, skriver i en kommentar till Dagens Nyheter att han i mejlet bland annat syftade på att MSB i februari varnade för brist på skyddsutrustning.

”För att exemplifiera vad jag menade så kan våra varningar om skyddsutrustning i februari nämnas. Jag kan också nämna det digitala verktyg för smittspårning som vi utarbetade och ville använda. Jag/MSB har också flera gånger pekat på behov av att förstärka berörda myndigheter för att klara utmaningarna. Om detta kommer jag inte att kommentera mer i medierna nu, utan jag avvaktar Coronakommissionens arbete och utvärdering och avser ge en samlad redogörelse för den vid tillfälle.”

Socialminister Lena Hallengren (S) har avböjt att kommentera Dan Eliassons mejl.

Mikael Delin

mikael.delin@dn.se

Mattias Carlsson mattias.carlsson@dn.se

Statsrådsberedningen och statsministern

392 **Inrikes DN-artiklar 19 - 24 januari 2021**

393 Riksdagen och politiska partier

417 Statsrådsberedningen och statsministern

425 Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikesdepartementet, försvarsdepartementet och miljödepartementet.

437 Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet

499 Infratruktur hanteras av infrastrukturdepartementet. Med digitalisering och energi

554 Hälso- och sjukvård och hushållens problem hanteras av socialdepartementet. Coronakrisen och hushållens problem

729 Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.

867 Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknadsdepartementet och näringsdepartementet.

886 Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.

903 De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna.

Sverige styrs av regeringen

Regeringen styr med hundratals myndigeter, med 290 självständiga kommuner och 21 självständiga regioner.

Regeringens politik bestäms av socialdemokrater, miljöpartister, centerpartisteer och liberaler.

Regeroingen har en opposition av vänsterpartister, moderater, kristdemokrater och sverigedemokrater, som kan påverka regeringen med hjälp av riksdagens utskott,

Regeringen den 30 oktober 2020 har beskrivits i Sven Wimnell 2 november 2020: **http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzt.pdf**

Regeringens verksamheter enligt dess hemsida 30 oktober 2020:
Statsrådsberedningen
Arbetsmarknadsdepartementet
Finansdepartementet
Försvarsdepartementet
Infrastrukturdepartementet
Justitiedepartementet
Kulturdepartementet
Miljödepartementet
Näringsdepartementet
Socialdepartementet
Utbildningsdepartementet
Utrikesdepartementet
Länsstyrelserna

Statsministern styr regeringen

Politikområden för politiken ~~1 oktober 2019~~ 17 dec 2020
Regeringens ministerområden. http://www.regeringen.se

*** Partiledaren/statsministern Stefan Löfven.**
*** Allmänt om regeringens politik.**
Statsminister Stefan Löfven
statsradsberedningen.registrator@regeringskansliet.se

*** Europapolitik.**
Politik för EU
EU-minister Statsrådsberedningen Hans Dahlgren
sb.registrator@regeringskansliet.se

*** Utrikespolitik.**
Politik för en utrikesminister. 17 dec 2020 + bistånd o d
Utrikesminister Ann Linde
utrikesdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Politik för juridik och migration.**
Politik för en justitie-och migrations)minister.
Justitie- och migrationsminister Morgan Johansson
justitiedepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Försvar.**
Politik för en försvarsminister.
Försvarsminister Peter Hultqvist
forsvarsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Miljö och klimat.**
Politik för fysiska och sociala miljöer i regioner och kommuner. Politik för klimat.
Miljö- och klimatminister samt vice statsminister Isabella Lövin
m.registrator@regeringskansliet.se Miljödepartementet

*** Transporter och infrastruktur.**
Politik för en infrastrukturminister.
Infrastrukturminister Tomas Eneroth
n.registrator@regeringskansliet.se (Infrastrukturdepartement ?)

*** Energi- och digitalisering.**
Politik för energi och digitalisering
Energi- och digitaliseringsminister Anders Ygeman
n.registrator@regeringskansliet.se (Infrastrukturdepartement ?)

*** Landsbygdspolitik.**
Politik för en landsbygdsminister.
Landsbygdsminister Jennie Nilsson
naringsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Internationellt utvecklingssamarbete. Bistånd. Ann Linde**
~~**Minister för internationellt utvecklingssamarbete. Peter Eriksson**~~
utrikesdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Sjuk- och hälsovård o d.**
Politik för en socialminister med hälso- och sjukvård.
Socialminister Lena Hallengren
socialdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Hushållet.Mat, boende, konsumtion, hushållsekonomi o d**
Politik för en socialförsäkringsminister. som borde ha ansvar för hushållsverksamheter.
Socialförsäkringsminister Ardalan Shekarabi
socialdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Jämställdhet. Diskriminering. Segregation**
Politik för jämställdhet och mot diskriminering och segregation
Jämställdhetsminister samt minister med ansvar för arbetet mot diskriminering och segregation Åsa Lindhagen
arbetsmarknadsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Utbildning.**
Politik för utbildning i skolor. Ungdomspolitik
Utbildningsminister Anna Ekström
utbildningsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Högre utbildning och forskning.**
Minister för högre utbildning och forskning Matilda Ernkrans
utbildningsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Information, konst, kultur o d. Demokrati. Idrott.**
Politik för en kultursminister. Med demokrati och idrott
Kultur- och demokratiminister samt minister med ansvar föridrottsfrågorna Amanda Lind
kulturdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Jobb.**
Politik för en arbetsmarknadsminister.
Arbetsmarknadsminister Eva Nordmark
arbetsmarknadsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Näringar.**
Politik för en näringsminister.
Näringsminister Ibrahim Baylan
naringsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Handel.**
Politik för en handelsminiser.
Utrikeshandelsminister och minister med ansvar för nordiska frågor Anna Hallberg
utrikesdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Polisen. Brott. Kriminalvård.**
Politik för en inrikesminister för brott och polis o d
Inrikesminister Mikael Damberg
justitiedepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Politik för statens finanser och statens stöd till regioner och kommuner o d.**
Politik för finans- finansmarknads- och civilministrar.

Finansminister Magdalena Andersson
finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Finansmarknads- och bostadsminister, biträdande finansminister
Per Bolund
finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Civilminister Lena Micko
finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Andra aktörer**
Partisekreterare (S) Lena Rådström Baastad
Socialdemokraterna Partiet info@socialdemokraterna.se

Gruppledare för S i riksdagen. annelie.karlsson@riksdagen.se

Karl-Petter Thorwaldsson. F d ordförande i LO
karl-petter.thorwaldsson@lo.se
Ny ordförande **Susanna Gideonsson@lo.se**

Vänsterpartiledare Nooshi Dadgostar
nooshi.dadgostar@riksdagen.se
F d Sjöstedt Jonas <jonas.sjostedt@riksdagen.se>
Ulla Andersson, vänsterpartiet. <ulla.andersson@riksdagen.se>

Ordf. Annie Lööf. Centerpartiet.se, info@centerpartiet.se

Ordf. Nyamko Sabuni. Liberalerna.se, info@Liberalerna.se
Med på listan finns inte moderater, krisdemokr.Sverigedemokrater som inte hyllar demokratin, motarbetar regeringen och vill störta den

Sven Wimnell 28 november 2020:
Om fördelningen av artiklar i kapitel 3.
Debattartiklar i DN 21 - 27 november 2020. Utrikes och inrikes artiklar 18-24 november 2020.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzx.pdf

Statsrådsberedningen

Statsrådsberedningen har ansvar för att leda och samordna arbetet i Regeringskansliet.
Om Statsrådsberedningen

Relaterad navigering

- **Rättsliga dokument**
- **Myndigheter med flera**
- **Organisation**
- **Kontakt**

Ansvariga statsråd

Ansvariga statsråd

Stefan Löfven
Statsminister

Hans Dahlgren
EU-minister
Genvägar

Genvägar

- **Globala målen och Agenda 2030**
- **Innovationsrådet**
-

Aktuellt från Statsrådsberedningen

Under regeringen lyder Myndigheter

Här från Sven Wimnell 1 maj 2019:
Människornas verksamheter och grunderna för planering av framtiden för världen och Sverige.
http://wimnell.com/omr40zp.pdf

Genom att klicka får man veta vad de gör. De sysslar med gemensamma problem och privata problem.

Myndigheterna ändras. För att få det senaste, aktuella, använd adresserna till regeringen.

Departementen har inga färdiga listor över sina myndigheter. För att få en lista måste utföras tdskrävande forskingsarbete, som inte kan göras varj år.

Statsrådsberedningen

https://www.regeringen.se/sveriges-regering/statsradsberedningen/

Myndigheter

- **Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps)**
  18 december 2014 från Statsrådsberedningen

- **Harpsundsnämnden**
  18 december 2014 från Statsrådsberedningen

Stefan Löfven

Statsminister

Statsrådsberedningen

”Vårt land ska vara en ledande och inspirerande kraft i världen. Där vi sluter klyftor och förverkligar de löften om frihet vi ställt ut till våra barn. Där vi investerar gemensamt i människor och miljö, i kunskap och konkurrenskraft, i trygghet i nuet och hopp inför framtiden.”

SW 10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar
SW 11/19 Individernas inre verkligheter.

SW 2 Religiösa verksamheter o d.

SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.
SW 31 Statistik och demografi.
SW 32 Statsvetenskap.
SW 33 Nationalekonomi, internationell ekonomi.
SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.
SW 35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.
SW . 351 Sveriges riksdag (och motsvarande utomlands)
SW . 352 Kommun- och landstingsfullmäktige (och mots.)
SW . 353 Sveriges regering (och motsvarande utomlands)
SW . 354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d).
SW 36/39 Politiska krav och politiska planeringar:
SW 4 Sambandsforskningsverksamheter.
SW 5 Naturforsknings- och matematikverksamheter.

SW 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
SW 9 Saklitterära verks.Allmän geografi o historia. Biografi.

Hans Dahlgren

EU-minister
Statsrådsberedningen
"Sverige ska ha en aktiv roll i den Europeiska unionen. I en tid då vi har många gemensamma utmaningar och när ett land till och med väljer att lämna EU, så vill vi se mer gränsöverskridande samarbete. För fler och bättre jobb, för en ambitiös klimatpolitik och för trygghet och säkerhet för alla som bor här.

SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.
SW 9 Saklitterära verks.Allmän geografi o historia. Biografi.

Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikes-departementet, för-svarsdeprtementet och miljödepartementet.

392 **Inrikes DN-artiklar 19 - 24 januari 2021**

393 Riksdagen och politiska partier

417 Statsrådsberedningen och statsministern

425 Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikesdepartementet, försvarsdepartementet och miljödepartementet.

437 Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet

499 Infratruktur hanteras av infrastrukturdepartementet. Med digitalisering och energi

554 Hälso- och sjukvård och hushållens problem hanteras av socialdepartementet. Coronakrisen och hushållens problem

729 Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.

867 Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknadsdepartementet och näringsdepartementet.

886 Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.

903 De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna.

Utrikesdepartementet

UD ansvarar för Sveriges förbindelser med andra länder och internationella organisationer och för biståndS- och internationell handelspolitik. UD utgör tillsammans med cirka 100 utlandsmyndigheter utrikesförvaltningen.
Områden

Områden

- Demokrati och mänskliga rättigheter
- Handelspolitik och främjande
- Internationellt utvecklingssamarbete
- Utrikes- och säkerhetspolitik

Om Utrikesdepartementet

Relaterad navigering

- Utrikesdepartementets delar i statens budget
- Rättsliga dokument
- Utredningar och kommittéer
- Myndigheter med flera
- Remisser
- Organisation
- Kontakt
- UD:s reseinformation

Ansvariga statsråd

Ansvariga statsråd

Ann Linde
Utrikesminister
Anna Hallberg
Utrikeshandelsminister och minister med ansvar för nordiska frågor
~~Peter Eriksson~~ **Lämnat regeringen den 17 dec 2020**
Minister för internationellt utvecklingssamarbete
Genvägar

Genvägar

- Sveriges diplomatiska förbindelser
- Swedish Foreign Policy Stories
- Sweden Abroad
- UD: presstjänst
- UD:s internationella presscenter
- UD Legaliseringar
- Misstanke om brott eller oegentligheter
- Klagomål mot utrikesförvaltningen
- UD:s rapporter om mänskliga rättigheter
- Informationsmaterial: Utrikesdepartementet – en kort presentation
- Sverige i FN:s säkerhetsråd

Aktuellt från Utrikesdepartementet

Utrikesdepartementet

https://www.regeringen.se/sveriges-regering/utrikesdepartementet/

Myndigheter

- **Business Sweden**
  02 september 2015 från Utrikesdepartementet

- **Sweden House**
  10 augusti 2015 från Utrikesdepartementet

- **Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, SWEDAC**
  26 maj 2015 från Utrikesdepartementet

- **Nordiska Afrikainstitutet**
  09 februari 2015 från Utrikesdepartementet

- **Svenska institutet, SI**
  06 februari 2015 från Utrikesdepartementet

- **Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, Sida**
  06 februari 2015 från Utrikesdepartementet

- **Kommerskollegium**
  06 februari 2015 från Utrikesdepartementet

- **Exportkreditnämnden (EKN)**
  06 februari 2015 från Utrikesdepartementet

- **Folke Bernadotteakademin**
  06 februari 2015 från Utrikesdepartementet

Ann Linde

Utrikesminister
Utrikesdepartementet
”När allt fler demokratier utmanas världen över måste Sverige fortsatt vara en stark och respekterad röst för fred, frihet och mänskliga rättigheter. Vår utrikespolitik ska bidra till att i samarbete med andra stärka tryggheten och säkerheten, i vårt närområde och globalt. Det är så vi värnar grundläggande demokratiska rättigheter och gemensam säkerhet världen över.”

Ann Lindes områden

- Demokrati och mänskliga rättigheter
- Folkrätt
- Utrikes- och säkerhetspolitik

SW 35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.
SW . 351 Sveriges riksdag (och motsvarande utomlands)
SW . 352 Kommun- och landstingsfullmäktige (och mots.)
SW . 353 Sveriges regering (och motsvarande utomlands)
SW . 354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d).
SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.
SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.
SW 93 Allmänt om allm. historia. Världs- och forntidshistoria.

Peter Eriksson har lämnat regeringen den 17 dec 2020. Hans arbetsuppgifter har overtagits av utbildningsminiter Ann Linde

Anna Hallberg

Utrikeshandelsminister och minister med ansvar för nordiska frågor
Utrikesdepartementet
"När exporten ökar och jobben blir fler kan hela Sverige växa och utvecklas. Därför står vi upp för frihandeln och möjliggör för fler svenska företag att ta sig ut i världen. Genom utrikeshandeln kan vi främja hållbara lösningar och svenska värderingar."

Anna Hallbergs områden

- **Handelspolitik och främjande**
- **Nordiska frågor**

SW . 653 Handelsverksamheter.
SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.
SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.

~~Peter Eriksson~~

Peter Eriksson har lämnat regeringen den 17 dec 2020. Hans arbetsuppgifter har övertagits av utbildningsminiter Ann Linde

Minister för internationellt utvecklingssamarbete
Utrikesdepartementet
”Världen står inför stora utmaningar. Vi ser en försvagad demokrati globalt sett, samtidigt som klimatförändringarna blir alltmer akuta och fattigdomen tycks bita sig fast i delar av Afrika. Sveriges bistånd ska stärka demokratin och bidra till att utveckla en mer hållbar och fredlig värld."

Peter Erikssons områden

- **Internationellt**

SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.
SW . 354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d).
SW 36/39 Politiska krav och politiska planeringar:
SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.
SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.

Miljödepartementet

Miljödepartementet arbetar med frågor som rör minskade klimatutsläpp, en giftfri vardag och att stärka den biologiska mångfalden på land och i vatten. Departementet ansvarar också för frågor som rör kretslopp och avfall, strålsäkerhet, skydd och skötsel av värdefull natur, friluftsliv samt internationellt miljösamarbete. De 16 miljökvalitetsmålen är grunden för regeringens miljöpolitik och miljömålssystemet är den centrala, gemensamma plattformen för aktörer i det svenska miljöarbetet.

Områden

Områden

- **Miljö och klimat**

Om Miljödepartementet

Relaterad navigering

- **Miljödepartementets delar i statens budget**
- **Rättsliga dokument**
- **Utredningar och kommittéer**
- **Myndigheter med flera**
- **Remisser**
- **Kontakt**

Ansvarigt statsråd

Ansvarigt statsråd

Isabella Lövin

Miljö- och klimatminister samt vice statsminister

Genvägar

Genvägar

- **Aktuella regeländringar**

Aktuellt från Miljödepartementet

Miljö- och energidepartementet

https://www.regeringen.se/sveriges-regering/miljodepartementet/

- **Ministeromådena ändrade. Delar torde nu tillhöra infrastrukturdepartementet**

Myndigheter

- **Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning, SIVL**
  28 april 2015 från Miljö- och energidepartementet
- **Stiftelsen för miljöstrategisk forskning, Mistra**
  28 april 2015 från Miljö- och energidepartementet
- **Stiftelsen för Internationella institutet för industriell miljöekonomi vid Lunds universitet**
  28 april 2015 från Miljö- och energidepartementet
- **De lokala säkerhetsnämnderna vid kärntekniska anläggningar**
  28 april 2015 från Miljö- och energidepartementet
- **Svenska Miljöinstitutet AB, IVL**
  28 april 2015 från Miljö- och energidepartementet
- **Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, SMHI**
  02 februari 2015 från Miljö- och energidepartementet
- **Kemikalieinspektionen, KemI**
  27 januari 2015 från Miljö- och energidepartementet
- **Energimyndigheten**
  27 januari 2015 från Miljö- och energidepartementet
- **Statens geotekniska institut (SGI)**
- 26 januari 2015 från Miljö- och energidepartementet
- **Strålsäkerhetsmyndigheten**
  26 januari 2015 från Miljö- och energidepartementet
- **Oljekrisnämnden**
  26 januari 2015 från Miljö- och energidepartementet
- **Naturvårdsverket**
  26 januari 2015 från Miljö- och energidepartementet
- **Kärnavfallsfonden**
  26 januari 2015 från Miljö- och energidepartementet
- **Havs- och vattenmyndigheten, HaV**
  26 januari 2015 från Miljö- och energidepartementet
- **Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas**
  26 januari 2015 från Miljö- och energidepartementet
- **Energimarknadsinspektionen**
  26 januari 2015 från Miljö- och energidepartementet
- **Elsäkerhetsverket**
  26 januari 2015 från Miljö- och energidepartementet
- **Statens va-nämnd**
  19 december 2014 från Miljö- och energidepartementet
- **Svenska kraftnät**
  08 december 2014 från Miljö- och energidepartementet

Isabella Lövin

Miljö- och klimatminister samt vice statsminister
Miljödepartementet

Isabella Lövins områden

Miljö och klimat

Försvars-departementet

Försvarsdepartementet ansvarar för Sveriges militära försvar och dess stödmyndigheter. Departementet planerar på strategisk nivå internationella insatser och säkerhetsfrämjande verksamhet och ger uppdrag till myndigheterna att genomföra samt följa upp dessa insatser.
Områden

Områden

- **Försvar**
- **Militärt försvar**

Om Försvarsdepartementet

Relaterad navigering

- **Försvarsdepartementets delar i statens budget**
- **Rättsliga dokument**
- **Utredningar och kommittéer**
- **Myndigheter med flera**
- **Remisser**
- **Organisation**
- **Kontakt**
- **Genomförandet av försvarsbeslutet - regeringens åtgärder på försvarsområdet**

Ansvarigt statsråd

Ansvarigt statsråd

Peter Hultqvist
Försvarsminister

Aktuellt från Försvarsdepartementet

Försvarsdepartementet

https://www.regeringen.se/sveriges-regering/forsvarsdepartementet/

Myndigheter

- **Myndigheten för digital förvaltning**
  07 september 2018 från Finansdepartementet

- **Totalförsvarets rekryteringsmyndighet**
  05 februari 2015 från Försvarsdepartementet

- **Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)**
  05 februari 2015 från Försvarsdepartementet

- **Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten (Siun)**
  05 februari 2015 från Försvarsdepartementet

- **Försvarsunderrättelsedomstolen**
  05 februari 2015 från Försvarsdepartementet

- **Försvarsmakten**
  05 februari 2015 från Försvarsdepartementet

- **Försvarets radioanstalt (FRA)**
  05 februari 2015 från Försvarsdepartementet

- **Försvarets materielverk (FMV)**
  05 februari 2015 från Försvarsdepartementet

Peter Hultqvist

Försvarsminister
Försvarsdepartementet
"Försvarspolitiken måste ha sin utgångspunkt i ansvaret för Sverige. Det handlar om att hävda vår suveränitet, vår demokratiska samhällsordning och rätten att själva bestämma över vår framtid."

Peter Hultqvists områden

- **Försvar**
- **Militärt försvar**

SW . 6525-6529 Militära verksamheter.

Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet

392 **Inrikes DN-artiklar 19 - 24 januari 2021**

393 Riksdagen och politiska partier

417 Statsrådsberedningen och statsministern

425 Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikesdepartementet, försvarsdepartementet och miljödepartementet.

437 Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet

499 Infratruktur hanteras av infrastrukturdepartementet. Med digitalisering och energi

554 Hälso- och sjukvård och hushållens problem hanteras av socialdepartementet. Coronakrisen och hushållens problem

729 Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.

867 Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknadsdepartementet och näringsdepartementet.

886 Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.

903 De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna.

Justitiedepartementet

ansvarar för rättsväsendets myndigheter, bland annat polisen, åklagarväsendet, domstolarna, kriminalvården samt för migrations- och asylfrågor och krisberedskap. Justitiedepartementet ansvarar för lagstiftningen inom områdena statsrätt och allmän förvaltningsrätt, civilrätt, processrätt, straffrätt samt migrations- och asylrätt.

Områden

Områden

- Bekämpning av terrorism
- Civilt försvar
- Familjerätt
- Grundlagar och integritet
- Krisberedskap
- Migration och asyl
- Rättsväsendet

Om Justitiedepartementet

Relaterad navigering

- Justitiedepartementets delar i statens budget
- Rättsliga dokument
- Utredningar och kommittéer
- Myndigheter med flera
- Remisser
- Organisation
- Kontakt
- Internationellt rättsligt samarbete

Ansvariga statsråd

Ansvariga statsråd

Morgan Johansson
Justitie- och migrationsminister

Mikael Damberg
Inrikesminister
Genvägar

Genvägar

- Justitiedepartementets propositioner
- 34-punktsprogrammet mot gängkriminalitet
- Ett tryggare Sverige
- Sveriges strategi mot terrorism och arbete mot våldsbejakande extremism
- Information om viseringar (visum)
- Europeisk e-juridikportal
- Frågor och svar – inreseförbud till EU via Sverige
- Till dig som är student

Aktuellt från Justitiedepartementet

Justitiedepartementet

https://www.regeringen.se/sveriges-regering/justitiedepartementet/

Myndigheter

- **Revisorsinspektionen (RI)**
  19 april 2017 från Justitiedepartementet

- **Polismyndigheten**
  11 februari 2015 från Justitiedepartementet

- **Inspektionen för strategiska produkter, ISP**
  06 februari 2015 från Justitiedepartementet

- **Stiftelsen Gällöfsta utbildningscentrum**
  05 februari 2015 från Justitiedepartementet

- **Justitiekanslern (JK)**
  05 februari 2015 från Justitiedepartementet

- **Statens haverikommission (SHK)**
  04 februari 2015 från Justitiedepartementet

- **Sveriges Domstolar**
  04 februari 2015 från Justitiedepartementet

- **Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden**
  04 februari 2015 från Justitiedepartementet

- **Rättshjälpsmyndigheten**
  04 februari 2015 från Justitiedepartementet

- **Migrationsverket**
  04 februari 2015 från Justitiedepartementet

-
- **Kriminalvården**
  04 februari 2015 från Justitiedepartementet

- **Ekobrottsmyndigheten (EBM)**
  04 februari 2015 från Justitiedepartementet

- **Domarnämnden**
  04 februari 2015 från Justitiedepartementet

- **Brottsoffermyndigheten (BrOM)**
  04 februari 2015 från Justitiedepartementet

- **Brottsförebyggande rådet (Brå)**
  04 februari 2015 från Justitiedepartementet

- **Åklagarmyndigheten**
  04 februari 2015 från Justitiedepartementet

- **Kustbevakningen (KBV)**
  04 februari 2015 från Justitiedepartementet

- **Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)**
  02 februari 2015 från Justitiedepartementet

- **Säkerhetspolisen**
  05 januari 2015 från Justitiedepartementet

- **Rättsmedicinalverket (RMV)**
  05 januari 2015 från JustitiedepartementetMorgan Johansson
-
- **Genteknikmämnden**
  05 januari 2015 från Justitiedepartementet

- **Datainspektionen**
  05 januari 2015 från Justitiedepartementet

Morgan Johansson

- Migration och asyl
- Rättsväsendet

Justitie- och migrationsminister
Justitiedepartementet
"Som justitie- och migrationsminister vill jag arbeta för att knäcka den organiserade kriminaliteten och förstärka kampen mot terrorismen. Vår migrationspolitik ska vara långsiktigt hållbar och brett förankrad. Jag tror på den välfärdsmodell som vi har i Sverige och på ett samhälle som håller ihop."

SW 32 Statsvetenskap.
SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.
SW . 7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.
SW . 7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.

Morgan Johanssons områden

- Bekämpning av terrorism
  - Demokrati och mänskliga rättigheter
- Familjerätt
- Grundlagar och integritet

Mikael Damberg

Inrikesminister
Justitiedepartementet

Mikael Dambergs områden

- Bekämpning av terrorism
- Civilt försvar
- Försvar
- Krisberedskap
- Rättsväsendet

SW . 7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.
SW . 6525-6529 Militära verksamheter. (Civilt)

Man hittad död – två anhållna

En man hittades i helgen död i Karlskrona kommun. Enligt polisen, som inte vill gå i på mannens ålder, kom larmet om det misstänkta brottet under söndagen.

– Två personer sitter anhållna, säger polisens presskommunikatör Sara Andersson.

TT 19 januari 2021

Misstänkt mord i bostad

En person har påträffats avliden i en bostad i Sala. I samband med att personen hittades greps en annan person misstänkt för mord och anhölls senare.

En förundersökning om mord har inletts, men misstankarna uppges vara svaga.

TT. 19 januari 2021

19 januari 2021

Riksdagsmajoritet öppnar för att flytta unga till fängelser

Sluten ungdomsvård i Statens institutionsstyrelses (Sis) regi kan komma att upphöra som påföljd. En DN-enkät visar att en politisk majoritet öppnar för att Kriminalvården tar över ansvaret för unga som begått grova brott.

– Jag kommer att ta initiativ i justitieutskottet och se till att vi får en ändring, säger moderaten Johan Forssell.

Sedan 1999 döms unga mellan 15 och 17 år som begått mord, grova rån och annan allvarlig brottslighet normalt till sluten ungdomsvård i mellan 14 dagar och fyra år. I stället för att placeras i fängelse blandas de dömda därmed med tvångsomhändertagna barn och tonåringar på låsta hem som drivs av Statens institutionsstyrelse, Sis.

DN kan nu berätta att påföljden i dess nuvarande form har svagt politiskt stöd. När tidningen i förra veckan vände sig till riksdagspartierna i en enkät svarade alla utom Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet att vårdansvaret bör överföras från Sis till Kriminalvården.

Därmed kan 205 av riksdagens 349 ledamöter väntas stödja att den slutna ungdomsvården i praktiken ersätts av fängelse.

Partiernas motiveringar är likartade och bottnar i ett högt förtroende för Kriminalvården och dess påverkansprogram.

”Unga som uppvisar ett grovt kriminellt beteende kan i högre grad bemötas med rehabiliteringsåtgärder som används för kriminella än med traditionell vård och behandling på behandlingshem”, tycker centerns rättspolitiska talesperson Helena Vilhelmsson.

”Dels är Kriminalvården bättre lämpad, dels vill vi ha skärpta straff vilket gör att det blir en naturlig övergång”, skriver Kristdemokraternas Andreas Carlson.

”Det är angeläget att Kriminalvården som den myndighet med störst expertis i fråga om hantering av brottslingar tar över ansvaret för särskilda ungdomshem”, menar Sverigedemokraternas pressekreterare Oskar Cavalli-Björkman.

”Vi är öppna för att detta kan innebära att Kriminalvården, som har rätt kompetens för att hantera unga med en kriminell livsstil, tar ansvar för den slutna ungdomsvården”, skriver Johan Forssell, rättspolitisk talesperson för Moderaterna.

Flera av partierna menar också att dagens system innebär att de brottsdömda ungdomarna riskerar att utöva negativ påverkan på de tvångsomhändertagna unga som vistas på samma hem.

”Systemet bör reformeras så att de båda grupperna inte blandas”, skriver liberalernas gruppledare Johan Pehrson och vill att de brottsdömda 15- till 17-åringarna överförs till

”särskilda avdelningar och enheter, skilda från Kriminalvårdens verksamheter för vuxna”.

Den bristande säkerheten på de slutna Sis-hemmen betonas också av flera partier. Enligt siffror från tidningen Dagens Juridik har antalet rymningar inom Sis mer än fördubblats under det senaste året, från 11 år 2019 till 25 i fjol. Även under januari i år har flera fall - rapporterats.

Även Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet anser att Statens institutionsstyrelse delvis har misslyckats i sitt uppdrag. Men i stället för att frånta myndigheten ansvaret för de slutenvårdsdömda vill partierna skjuta till mer pengar för att öka säkerheten.

”Att överföra ansvaret till Kriminalvården tar ett antal år att göra, med utredning, lagstiftning och praktiska åtgärder. Det löser inte det problem som finns här och nu”, skriver justitieminister Morgan Johansson (S) till DN.

Redan nu har regeringspartierna S och MP gett Sis ledning i uppdrag att separera de brottsdömda från andra tvångsomhändertagna unga.

Under måndagen presenterade Sis generaldirektör Elisabet Åbjörnsson Hollmark en rad åtgärder som ska öka säkerheten kring framför allt de brottsdömda ungdomarna. Det får inte moderaterna att ändra uppfattning.

– Nej, och när jag nu ser att det kan finnas en majoritet i frågan ska jag försöka ta initiativ för att få det här att hända, säger Johan Forssell, moderat ledamot i justitieutskottet.

Kriminalvårdens generaldirektör Martin Holmgren är avvaktande till förslaget om att hans myndighet borde få ett utökat ansvar.

– I dag har vi ingen beredskap för att ta emot 15- till 17-åringarna i våra anstalter. Är det så att man från politikens sida vill väcka den här frågeställningen får vi förstås förhålla oss till det, säger Martin Holmgren.

Lasse Wierup

lasse.wierup@dn.se

FAKTA. SIS-HEM

På Sis särskilda ungdomshem placeras barn och unga enligt LVU eller om de dömts till sluten ungdomsvård enligt LSU.

LVU är en tvångsåtgärd till följd av sociala problem, medan en placering med stöd av LSU är ett straff för unga förbrytare mellan 15 och 17 år.

Ungdomar som döms till sluten ungdomsvård kan ha begått bland annat rån, grov misshandel, mord, dråp, narkotikabrott och sexualbrott. Den maximala strafftiden är fyra år.

Det finns 22 särskilda ungdomshem med totalt cirka 700 vårdplatser. Till skillnad från HVB-hem kan platserna hos Sis låsas.

Framöver kommer Råby ungdomshem, Fagareds ungdomshem, Bärby ungdomshem, Sundbo ungdomshem, Johannisbergs ungdomshem och Tysslinge ungdomshem att ha renodlade LSU-avdelningar.

19 januari 2021

16-åring häktad efter misstänkt mordförsök

Den 16-årige pojke som misstänks för att ha försökt mörda en lärare på ett Sis-hemmet Nereby i Kungälv häktades i helgen. Överfallet skedde på en promenad i nära anslutning till hemmet och enligt åklagaren var gärningen planerad.

Händelsen utspelade sig i onsdags, förra veckan, när en 16-årig pojke som bodde på ungdomshemmet grovt misshandlade en av lärarna med att tillhygge. Läraren, en kvinna i 50-årsåldern, fördes till sjukhus med svåra skador.

16-åringen greps på platsen och anhölls misstänkt för mordförsök alternativt försök till dråp. I förhör har pojken erkänt gärningen och i helgen häktades han.

Exakt vad som föranledde överfallet vill åklagare Frida Hörlinge inte kommentera.

Det som försvårat utredningen är att det inte finns några andra vittnen till händelsen, enbart förhör med den misstänkte pojken och läraren.

– Överfallet skedde under en promenad där den misstänkte gick med målsägande på området som hör till hemmet, så det var ju ingen som bevittnade misshandeln, säger Frida Hörlinge.

Motivet är inte fastställt än men enligt åklagaren var gärningen planerad.

Den lärare som överfölls har opererats flera gånger och tillståndet uppges vara stabilt.

– Hon har en rad skador i form utan frakturer, blödningar och sår som behövs sys på en stor del av kroppen. Men det har inte varit livshotande på det sättet, säger Frida Hörlinge.

Jonas Desai

jonas.desai@dn.se

BAKGRUND.

Det misstänkta mordförsöket inträffade på Nereby, samma Sis-hem som de senaste åren anställt ett antal behandlingsassistenter med kopplingar till radikal islamism.

En av männen som arbetat med pojkar på hemmet har gillat terrorgruppen IS flagga på Facebook, och en annan utryckt radikala religiösa åsikter i videoklipp på nätet.

Enligt PO Hellqvist, sakkunnig om våldsbejakande extremism hos Göteborgspolisen, råder det ingen tvekan om att flera pojkar på hemmet påverkats av de åsikter som de tidigare anställda företräder.

19 januari 2021

Chefen för Sis: ”Vi måste svara upp mot samhällsutvecklingen”

Statens institutionsstyrelse, Sis, presenterar nu en plan för hur säkerheten på ungdomshemmen ska höjas och hur förtroendet för myndigheten ska återupprättas.

Två renodlade säkerhetshem, en allmänt förhöjd beredskap och en helt ny underrättelseavdelning – så hoppas chefen Elisabet Åbjörnsson Hollmark minska rymningarna och öka säkerheten för både vårdade och personal.

Elisabet Åbjörnsson Hollmark, som sedan 2019 leder Statens institutionsstyrelse, hade med kort varsel fått i uppdrag av regeringen att berätta för massmedia och

allmänhet hur hon tänker se till att de unga som vårdas på myndighetens låsta hem inte ska kunna rymma och nya, grova våldsdåd inte ske.

Presskonferensen i går, måndag, föregicks av flera allvarliga nyheter från förra veckan:

Två flickor hade fritagits på Sis-hemmet Rebecka på Färingsö.

En brottsdömd pojke hade lyckats rymma från Sis-hemmet Sundbo i Fagared.

En kvinnlig anställd på Sis-hemmet Nereby i Kungälv hade varit nära att dödas av en intagen pojke, som gått till attack med ett tillhygge.

– Det som hänt är helt oacceptabelt, inledde generaldirektör Elisabet Åbjörnsson Hollmark och redogjorde sedan i punktformat för vad hon nu lovar göra.

Några exempel: All personal kommer att förses med överfallslarm vid utevistelser, äldre övervakningskameror byts ut mot nya, knivar och gafflar i metall ska ersättas av plastbestick och fria vikter förbjuds i gymmen. Men den viktigaste åtgärden är, enligt Elisabet Åbjörnsson Hollmark, att Sis måste göra betydligt bättre riskbedömningar och skilja ut vilka barn och unga som är mest vålds- och rymningsbenägna.

De med svårast prognos ska så snart som möjligt koncentreras till två hem:

Tysslinge utanför Södertälje och Johannesberg i Kalix.

– De kommer att få Sis högsta, nya säkerhetsnivå och hantera de ungdomar som har de högsta riskerna, förklarade Elisabet Åbjörnsson Hollmark.

I klartext innebär detta i första hand de alltfler unga pojkar som är knutna till kriminella gäng.

Enligt Elisabet Åbjörnsson Hollmark måste Sis oundvikligen anpassa sig till det faktum att även 15-åringar kan vara bärare av ett ”våldskapital”, som riskerar att trigga våldsdåd på ett helt nytt sätt.

– Vi behöver veta vilka gängkopplingar som eventuellt finns och agera på ett sådant sätt att våld och konflikter inte uppstår. Det handlar helt enkelt om att svara upp mot den samhällsutveckling som skett och där andra aktörer i samhället har brustit, säger Elisabet Åbjörnsson Hollmark till DN.

Nyheten om att den politiska oppositionen vill se att ansvaret för dem som dömts till sluten ungdomsvård överförs till Kriminalvården kommenterar Sis-chefen som ”en jätteadekvat fråga” för att sedan ringa in vad hon ser som det främsta skälet för att Sis ska fortsätta vårda även denna kategori:

– Det vi har som Kriminalvården saknar är en upparbetad skolverksamhet med rektorer och lärare på alla våra hem. Men ansvarsfrågan är till sist ett politiskt beslut naturligtvis, säger Elisabet Åbjörnsson Hollmark.

Lasse Wierup

lasse.wierup@dn.se

19 januari 2021

Jurist beställde mord – döms till 14 års fängelse

En kvinnlig jurist döms till 14 års fängelse för anstiftan till försök till mord på advokaten Henrik Olsson Lilja. Sedan tidigare har en kriminellt belastad 54-årig man dömts till fängelse för att ha skjutit advokaten i buken.

– Som anstiftare bedöms hon ha haft lika stor del i det livshotande våldet som den man som höll i vapnet, säger

chefsrådmannen Måns Wigén om påföljden.

Den tidigare högt uppsatta juristen är enligt Stockholms tingsrätt skyldig till anstiftan till försök till mord på advokaten Henrik Olsson Lilja i september 2019 och döms till 14 års fängelse. Ytterligare tre män och en kvinna döms i samma ärende.

– Det är ett ovanligt fall med mängder av säregna omständigheter, men tingsrättens uppgift har varit sig lik. Tingsrätten har noggrant värderat den bevisning som åklagaren lagt fram och kommit fram till att det är ställt utom rimligt tvivel att kvinnan gjort sig skyldig till förberedelse till mord och anstiftan av försök till mord, säger chefsrådmannen Måns Wigén om domen.

Den nu dömda juristen har tidigare haft ett mångårigt förhållande med Henrik Olsson Lilja. En del av bevisningen mot kvinnan består av förhör av en av de medåtalade, enligt tingsrätten.

– Kvinnans brott har ett mycket högt straffvärde. Som anstiftare bedöms hon ha haft lika stor del i det livshotande våldet som den man som höll i vapnet. Den rättspsykiatriska utredningen visar att det inte finns skäl att särbehandla kvinnan i fråga om påföljd. Kvinnan döms därför till 14 års fängelse, säger Måns Wigén.

En medåtalad man i 55-årsåldern döms samtidigt till sex års fängelse för medhjälp till försök till mord i samband med händelsen i september 2019. En medåtalad kvinna och två yngre män döms också för stämpling till mord respektive förberedelse till mord gällande

händelser under hösten 2018. Straffet för dessa tre blir skyddstillsyn.

Utredningen visar att de gärningar som kopplas till kvinnan beskrivs ha pågått i flera år. Den kvinnliga juristen och Henrik Olsson Lilja har två barn tillsammans, och i förhör framgår att händelserna började i anslutning till att paret bröt upp.

Det var vid niotiden på morgonen den 6 september 2019 som polis larmades till en adress på södra Kungsholmen i centrala Stockholm. Det visade sig då att en man hade blivit skjuten och att det rörde sig om den välkände advokaten Henrik Olsson Lilja. Han hade blivit skjuten i närheten av sitt hem.

I april förra året dömdes en 54-årig man till tolv års fängelse för mordförsöket på Henrik Olsson Lilja hösten 2019.

För rätten berättade advokaten att han uppskattar att den dömde mannen befann sig ungefär 80 centimeter ifrån honom när han avlossade sitt vapen. Henrik Olsson Lilja tittade därefter ner på sin kropp och såg ett kulhål. Han tänkte då att han skulle dö, har advokaten berättat.

Enligt tingsrätten visar detaljerna i utredningen att 54-åringen med ”avsiktsuppsåt att döda [har] visat stor beslutsamhet och målmedvetenhet”. I juni fastställde hovrätten domen, men skärpte straffet till 14 års fängelse.

Den dömde mannen är en tidigare välkänd kriminell person med flera våldsbrott i bagaget.

I samband med utredningen angående mordförsöket i september 2019 greps kvinnan – men bevisningen mot henne räckte inte vid tillfället, och hon släpptes. Hon dömdes därför

inte heller för detta i samband med att 54-åringen fälldes i tingsrätten i april 2020.

Men kort därefter häktades kvinnan för ett annat brott, även detta riktat mot Henrik Olsson Lilja. Detta ärende gällde stämpling till mord och förberedelse till mord under hösten 2018.

Förutom den kvinnliga tidigare juristen menade åklagaren att två yngre män i 20-årsåldern och en kvinna i 35-årsåldern var inblandade i brotten detta år. Enligt åtalet ska de två kvinnorna ha förmått de två männen att mörda Henrik Olsson Lilja. Bland annat hade en kniv köpts in för ändamålet, och männen ska ha fått cirka 50 000 kronor för att utföra dådet, enligt åklagaren Lucas Eriksson.

Målet ledde till ny information gällande mordförsöket i september 2019 på Norr Mälarstrand. Åklagaren har i åtalet – förutom den tidigare dömde 54-årige mannen – kunnat koppla ytterligare en man i 55-årsåldern till händelsen. Han åtalades därför också för mordförsök.

Adam Svensson

adam.svensson@dn.se

19 januari 2021

Män köpte sexuell handling av barn

Sju män döms för köp av sexuell handling av barn.

– Jag ser det som viktigt att de som blev dömda, blev dömda för köp av sexuell handling av barn och inte köp av sexuell tjänst, säger Martina Hildebrand på människohandelssektionen hos polisen i region Stockholm.

Männen spårades genom uppgifter som bland annat påträffades fanns i den målsägandes mobiltelefon. De är samtliga mellan 37 och 57 år och, skriver polisen på sin hemsida, lever under vad som kan betecknas som ordnade förhållanden. De flesta av männen är hemmahörande i Stockholms län.

Männen döms alla till villkorlig dom och dagsböter.

Utredningen har gett vid handen att konversationerna mellan männen och målsägande, en ung kvinna, började på en så kallade sugardejtningsida på nätet.

– Vi ser i vårt jobb ute att denna problematik ökar bland unga, det hör vi bland både unga tjejer och killar vi möter. Det här rör sig om hänsynslöst utnyttjande av barn och unga där dessa män med löften om pengar och prylar lurar unga in i sexhandeln. De flesta vi möter har råkat ut för olika övergrepp i sitt liv och

använder detta som ett självskadebeteende, säger Martina Hildebrand på polisens människohandelssektion beträffande domen.

Hon påpekar att det är betydelsefullt att männen döms för köp av sexuell handling av barn och inte för köp av sexuell tjänst.

– Det är viktigt för det framtida arbetet. Det här är lite som den nya tidens prostitution och det är uppenbart att denna typ av sidor är inkörsporten för många unga människor in i prostitution. Även om det är 18-års gräns så är det inget som kontrolleras, säger Martina Hildebrand.

Sammanlagt var tio män åtalade i ärendet, men tre frikändes.

Andreas Nordström

andreas.nordstrom@dn.se

19 januari 2021

Man döms till livstids fängelse för mord vid busshållplats

Förra året sköts en 22-årig man på busstorget i Sollentuna. Ett tiotal personer, bland dem ett barn i en barnvagn, stod i samma busskö.

Nu döms en 37-årig man till livstids fängelse för mord och grovt vapenbrott.

Tingsrätten liknar dådet vid en avrättning. Runt klockan 14 den 6 februari förra året, inför

chockade vittnen, sköts en 22-årig man med tre skott mitt på busstorget.

Mannen fördes till sjukhus. Strax efter klockan 19 på kvällen meddelade polisen att mannen avlidit.

Det beskrivs som ren tur att inte fler personer skadades. Gärningsmannen öppnade eld vid en busskö där det fanns ett tiotal personer, däribland ett barn i en barnvagn.

På måndagen dömdes 37-åringen i Attunda tingsrätt för mord och grovt vapenbrott.

– Då det inte framkommit några förmildrande omständigheter anser tingsrätten att påföljden ska bestämmas till livstids fängelse, säger rättens ordförande, rådmannen Susanne Allgårdh.

Motivet till brottet är inte känt men tingsrätten har konstaterat att gärningsmannen och offret kände varandra och att de båda hade hanterat narkotika.

Den 37-årige mannen har hela tiden nekat till brottet men bevisningen har bland annat bestått av övervakningsfilmer som visar mordet och analyser av gärningsmannens telefon som visar att han befann sig i området vid tiden för mordet – och att även hans hälsoapp i telefonen motsvarar skyttens rörelsemönster.

Hans dna fanns även på en av tomhylsorna som hittades på mordplatsen.

Linda Hjertén

linda.hjerten@dn.se

19 januari 2021

Inlägg på Yasins Instagram: ”Jag är oskyldig”

Artisten Yasin sitter häktad på sannolika skäl misstänkt för stämpling till människorov. På söndagen kommenterades misstankarna på hans Instagramkonto: ”Jag var oskyldig då, och är oskyldig nu”, står det i inlägget.

22-årige Yasin Abdullahi Mahamoud, känd under artistnamnet Yasin, sitter sedan början av januari häktad misstänkt för stämpling till människorov. Han misstänks vara inblandad i kidnappningen av en annan känd svensk artist förra året.

Yasins advokat har tidigare meddelat att artisten nekar till brott. Artistens inställning till misstankarna framgår också av det inlägg som publicerades på hans Instagramkonto på söndagen:

”Jag var oskyldig då, och jag är oskyldig nu, det är inte första gången jag hör fyrverkerierna välkomna det nya året från en cell, det är inte första gången ja firar min födelsedag med knäckebröd och smör”, står det i inlägget. Där framgår också att Yasin det närmsta dygnet planerar att släppa ny musik.

Det var på söndagen inte känt om det var Yasin själv som publicerat inläggen under söndagen, eller om det är någon annan som styr kontot. På måndagen rapporterar Aftonbladet att artisten fick ut budskapet genom polisövervakade telefonsamtal med sitt team, uppger hans advokat.

Inlägget lades under söndagen upp i två olika versioner, då det första (som innehöll en bild på ett pass) togs bort av Instagram då det bröt mot sekretessriktlinjer om att kopior på id-handlingar inte får publiceras.

Yasin Abdullahi Mahamoud är tidigare dömd för brott. 2018 dömdes han till två år och tre månaders fängelse för grovt vapenbrott, ett straff han avtjänat. Han är i dag en av Sveriges mest strömmade artister, nominerad till årets artist på musikgalan P3 Guld och flera av låtarna har nått topplistorna det senaste året.

Sammanlagt är elva personer misstänkta för inblandning i kidnappningen av den kända artisten under våren 2020. Flera av de misstänkta hör till det kriminella Vårbynätverket, men några har kopplingar till andra kriminella grupperingar.

Åklagaren Anna Stråth har tidigare beskrivit ärendet som mycket allvarligt. Fallet innehållet många olika delar, och en viktig del av bevisningen är den information som polisen tagit del av efter att franska myndigheter lyckats ta sig in servrarna till den krypterade mobiltjänsten Encrochat.

Hugo Lindkvist

hugo.lindkvist@dn.se

20 januari 2021

”Assangefallet är nedlagt men gråzonen består”

Det är fortsatt få som anmäls eller döms för sexualbrott i Sverige. Anna Ardins nya bok om fallet Assange belyser vad det kan betyda att nekas rätt till rättslig prövning, oavsett vad en domstol skulle ha kommit fram till. Vi presenterar här sex förslag för att säkra kvinnors juridiska rätt till samtycke, skriver nio företrädare för civilsamhällesorganisationer.

DN. DEBATT 210120

För tio år sedan skakades världen av sexualbrotts-anklagelserna mot Wikileaks grundare Julian Assange. Kunde verkligen en människorättskämpe vara skyldig

till detta? I dagarna släpps Anna Ardins bok ”I skuggan av Assange – mitt vittnesmål” som belyser hennes tio år långa golgatavandring i medierna och på internet, men också den juridiska process som aldrig kom att få ett avgörande. Det handlar om gråzonen som uppstår mellan de medborgerliga rättigheter som vårt rättsväsende säger sig erbjuda och godtycket som uppstår när vi av olika skäl förvägras dem.

Ardins fall är unikt i avseendet att det har utspelat sig på en global arena med storpolitiska intressen, men det belyser icke desto mindre ett problem som kan vara nog så lokalt. Som i det rikskända fallet i Bjästa, där en hel bygd vände sig mot en ung kvinna vars brott var att peka ut sin gärningsman.

Fallet har också bäring på flera av de rättsprocesser vi har sett i Sverige efter metoo. I stället för arbetsrättsliga tvister och domar rörande de sexuella övergrepp som, i vissa fall, ägde rum dagligen på institutioner och arbetsplatser, har det rättsliga efterspelet kommit att bli en serie förtalsmål riktade mot kvinnor som vittnade. Gemensamt för alla är att de, av olika skäl visserligen, nekats rättslig prövning i sak. Anmälan eller utredning nedlagd, preskriberad, eller ansågs inte kunna styrkas. Gemensamt är också att deras fall, i större eller mindre skala, dryftats i en semiprivat offentlighet som inte tagit hänsyn vare sig till offer, förövare, rättssystem eller avsändare.

Under de senaste tio åren har #prataomdet, #fattanu och metoo ökat förståelsen för vilka olika uttryck som sexuella övergrepp kan ta sig. Alla metoos vittnesmål och upprop visade en gång för alla hur vanligt det är att någon gång i sitt liv ha utsatts, framför allt som kvinna.

Den nya sexualbrottslagen – samtyckeslagen – trädde i kraft 2018 efter omfattande larm och krav från civilsamhället. Dåvarande lagstiftning stämde inte överens med hur sexuella övergrepp ser ut i realiteten, gråzonen var för stor, antalet anmälningar som ledde till åtal för få och antalet fällande domar ännu färre.

Metoo lärde oss att många som utsatts för övergrepp eller trakasserier faktiskt hade larmat. Till facket, till sin chef eller till polisen. Tyvärr ofta utan gehör. Detta i

kombination med fall som Bjästa och Assange riskerar att avskräcka de individer som nu tvekar inför att göra en anmälan till polisen, gå till sin närmsta chef eller till sitt arbetsplatsombud och påtala ”oönskad intimitet” – oavsett art eller grad. Det svenska rättsväsendet, våra offentliga institutioner, fackförbund och arbetsplatser verkar ännu inte redo att hantera detta enorma samhällsproblem. För att inte tala om den folkdomstol som alltför ofta tycks fria en förövare som inte passar in i bilden som monster.

I Anna Ardins fall skulle vår nya lagstiftning ha ställts på sin spets. För en av åtalspunkterna fanns möjligen ett uttryckt samtycke – men ett samtycke som förutsatte en kondom.

Det samma gällde Maria som tillsammans med Ardin gick till polisen sommaren 2010. I dag är båda utredningarna nedlagda eller preskriberade. Stealthing, den rättsligt springande punkten i fallet Assange, är sparsmakat beskrivet på svenska men utgör den kanske juridiskt svåraste formen av övergrepp: Att ta av kondomen i hemlighet under samlaget, utan att samtycke för detta finns. Vi talar då inte längre om oönskad intimitet. Det handlar om risk för oönskad graviditet och livslånga sjukdomar. Här blir kondom en av de viktigaste förutsättningar för sex med samtycke. Det går inte att komma runt det. Därmed kan också den nya samtyckeslagstiftningen kanske bli ett av de verktyg som saknats?

Det har skett stora förändringar under dessa tio år men det finns fortfarande en rad saker som behöver åtgärdas för att säkra rättstryggheten för alla de – framför allt kvinnor – som riskerar att utsättas för sexuella övergrepp. Ardin fick ett bra bemötande från polis och rättsväsende men det är långt ifrån sanningen i alla fall. Med anledning av Anna Ardins bok vill vi gemensamt vända oss till Sveriges makthavare och påminna om det ansvar de har att åtgärda hålen i alla de delar av samhället som berörs av det sexuella våldet.

1 Sexualundervisningen. När sexualundervisningen nu blir en obligatoriskt kunskap för lärare från förskole-klass och uppåt är det av största vikt att

undervisningen får ett våldspreventivt syfte där frågor om makt, ojämställdhet, våld och samtycke berörs.

2 Skola och arbetsliv. Utsattheten för sexuellt våld på våra arbetsplatser har inte har förändrats efter metoo. 17 procent kvinnor och 12 procent män utsätts för sexuella trakasserier på jobbet. Dessa fall behöver tas på allvar. Utred fler fall och inför skärpta krav på arbetet med aktiva åtgärder i skola och arbetsliv.

3 Polisen. I dag är det ett faktum att polisen prioriterar ned sexualbrott och lägger anmälningar på hög. En kraftsamling behövs. Vi vill se särskilda enheter med fokus på sexualbrott i varje polisregion och mer resurser till att utreda fallen.

4 Rättsväsendet. Genomför en nationell obligatorisk utbildning av rättsväsendets aktörer kring sexualbrott, både mot barn och vuxna, och såväl offline som online.

5 Vården. I dag är det svårt att få specialisthjälp efter ett övergrepp. I ett fåtal regioner finns akutkliniker men behovet är skriande av rätt vård för traumat och lidandet som uppstår efter övergreppet. Inrätta vårdkliniker och ett nationellt centrum för klinisk metodutveckling, forskning och utbildning för att säkerställa att metoder utvecklas om traumabehandling och sexuellt våld.

6 Jourverksamheten. Många kommuner förlitar sig helt på ideella jourer för att bedriva stödverksamhet. Trots det måste jourerna varje år söka nya pengar i form av projektbidrag i stället för att få en långsiktig finansiering av sin verksamhet. Säkra långsiktigt stöd till landets kvinno-, tjej-, ungdoms- och transjourer.

Avslutningsvis är det viktigt att notera att både metoo och den inhemska vågen av upprop – 77 stycken – samt det starka engagemanget bakom samtyckeslagstiftningen belyser den missuppfattning som genomsyrade diskussionen kring anmälningarna mot Julian Assange: att vi skulle vara förskonade från – eller särskild hårda mot – sexualbrottslingar.

Det är fortsatt få som anmäls eller döms för sexualbrott i Sverige. Anledningarna är många men en

viktig faktor är fortfarande den stora oron att inte tas på allvar. Anna Ardins bok belyser vad det kan betyda att nekas rätt till rättslig prövning, oavsett vad en domstol skulle ha kommit fram till. Det är hög tid att vi säkrar kvinnors juridiska rätt till samtycke.

Anna-Klara Bratt, chefredaktör Feministiskt perspektiv

Olivia Björklund Dahlgren, ordförande Fatta

Caroline Brever, vice ordförande Paks

Cecilia Bödker Pedersen, generalsekreterare Storasyster

Maria Karlsson, vice ordförande Metooupppropen

Gita Rajan, ordförande och grundare Wonsa

Lina Stenberg, skribent och administratör för #imaktenskorridorer

Elin Sundin, förbundsstyrelseledamot RFSU

Kristina Wicksell Bukhari, kommunikationsansvarig Make Equal

Övergav sina fiskar – åtalas

När ägaren satt i fängelse lämnades ett 40-tal akvariefiskar i Småland åt sitt öde. Nu åtalas fiskägaren för djurplågeri, rapporterar P4 Kalmar.

Mannen var tidigare belagd med djurförbud och åtalas därför även för brott mot djurskyddslagen.

TT 20 januari 2021

Sexlek med kniv övergick i mordförsök

En sexlek med kniv slutade med att en man i Skåne fick livshotande skador. Nu döms en kvinna till tio års fängelse för mordförsök, rapporterar Ystads Allehanda.

Under rättegången har kvinnan beskrivit att hon var väldigt berusad och tappade kontrollen. Till en början fick partnern ytliga stick, men de blev sedan djupare. Mannen blev knivhuggen i magen.

Att kvinnan efteråt lämnade mannen i stället för att hjälpa honom visar på en likgiltighet, anser domstolen, som också ser allvarligt på att mannen befunnit sig skyddslös och avklädd hemma i sin säng när han plötsligt utsattes för ett brott.

Ystads tingsrätt konstaterar att mannen visserligen hade gått med på användning av kniv, men att han varit tydligt med att han ville att kvinnan skulle vara försiktig. **TT. 21 januari 2021**

21 januari 2021

Länsstyrelsen kritiserar samhällstoppar efter resor

Det är en utmaning att få allmänheten att följa råd och rekommendationer samtidigt som offentliga personer inte gör det, skriver Länsstyrelsen i Stockholm i sin senaste lägesuppdatering.

– Det går tillbaka till logiken att vi människor inte gör som vi blir tillsagda utan som andra gör, så där måste det finnas en samklang, säger kommunikationschef Jonas Johansson.

Som en av de kommunikativa utmaningarna i pandemin lyfter Länsstyrelsen i Stockholm ”Att fullt ut

få efterlevnad av råden av allmänheten när offentliga personer inte gör det”, i sin senaste lägesbild.

Vidare nämner Länsstyrelsen exemplen: ”Politiker och tjänstemän: reser trots att de uppmanar andra att inte göra det. Influensers: Många reser och festar och lägger upp detta offentligt på sociala medier.”

– Den här lägesbilden går in veckovis, och där listar vi kommunikativa utmaningar och en av dem är att det är svårt att få full efterlevnad i en situation då diskussionen i media är att offentliga personer inte följer råden, säger kommunikationschef Jonas Johansson.

Alla Sveriges länsstyrelser sammanställer regelbundet den här typen av lägesbilder, som sedan skickas till regeringen.

– Det här skrevs redan innan jul och efter det har det ju varit ytterligare ett antal sådana här fall. De har varit kopplade till julhandeln, en del resande och fester. Men de enskilda fallen spelar egentligen mindre roll. Det här är mer ett allmänt konstaterande vi att gör om att vi ser att nyhetsbevakningen domineras av händelser där man ifrågasätter efterlevnaden hos ett antal offentliga personer, säger Jonas Johansson.

Några av de fall som DN rapporterat om rör MSB:s dåvarande generaldirektör Dan Eliasson, statsminister Stefan Löfven (S) och Stockholms finansborgarråd Anna König Jerlmyr (M).

Dan Eliasson reste till Kanarieöarna över julhelgen och även under hösten. Han motiverade julresan som nödvändig men lämnade sin post tidigare i januari. Statsminister Stefan Löfven besökte en galleria i samband med julhelgen, han har förklarat att han säkerställt att det inte var någon trängsel, men också sagt att han ”förstår att folk har reagerat”.

Anna König Jerlmyr försvarade nedstängningen av Stockholms aktiviteter över jullovet, men reste själv från staden på semester över ledigheten. DN har inte fått en kommentar från finansborgarrådet gällande resan.

Länsstyrelsen i Stockholm har inte sett några konkreta effekter på hur allmänheten följer råden efter de uppmärksammade fallen, förklarar Jonas Johanson. I samma lägesbild beskriver Länsstyrelsen efterlevnaden som hög, om än varierande och beroende på bland annat väderlek.

Amanda Dahl

amanda.dahl@dn.se

21 januari 2021

Morddömd 19-åring fritogs – sitter nu häktad för nya brott

Under helgen häktades den 19-årige man som tidigare har dömts för att ha skjutit ihjäl en man på en pizzeria i Rinkeby 2018. Fem andra män häktades samtidigt – samtliga misstänkta för grovt vapenbrott.

Det var när 19-åringen i somras var på en bevakad permission i Kungsbacka som två andra män dök upp och fritog honom. Han har sedan dess varit på fri fot. Men i torsdags kunde mannen gripas i Hjulsta tillsammans med fem andra män. I helgen häktades samtliga personer, berättar åklagaren Carl Mellberg.

– Jag kan bekräfta att han tillsammans med fem stycken andra är häktade för grovt vapenbrott, säger han.

Carl Mellberg vill inte ge några närmare detaljer kring händelsen, men berättar att en förundersökning pågår.

– Det är en mängd utredningsåtgärder som sker, både vad gäller utredning kring brottsplats och vapen. Åtal ska väckas senast den 29 januari, säger Carl Mellberg.

Det var av en slump som mannen hittades i samband med polisens särskilda satsning ”Portia” i Hjulsta i Järvaområdet på torsdagskvällen.

Gripandet gick enligt polisen lugnt till och 19-åringen var vid tillfället i sällskap med flera andra personer.

Den unge mannen är tidigare dömd för dödsskjutningen inne på en pizzeria i Rinkeby i januari 2018, då han endast 16 år gammal sköt ihjäl en 24-årig man som satt och åt vid ett bord. Händelsen bedöms vara del av en flera år gammal konflikt mellan två rivaliserande kriminella nätverk i Järvaområdet.

I november 2018 dömdes han för mord till tre års sluten ungdomsvård. Tingsrätten betonade i domen att mördarens låga ålder var anledningen till den till synes milda domen – och hade han varit vuxen hade straffet blivit 18 års fängelse.

Adam Svensson

adam.svensson@dn.se

21 januari 2021

Spånga kyrka utsattes för brandattack

Spånga kyrka utsattes under natten till onsdag för en brandattack. Tre brännflaskor kastades mot kyrkan som dock klarade sig utan allvarliga skador.

Det var vid 04.30-tiden under natten som polisen larmades av en väktare som upptäckt en mindre brand vid ett fönster på Spånga kyrka. Branden kunde väktaren på platsen släcka.

Jerker Alsterlund, kyrkoherde vid Spånga- kista församling, upptäckte när han kom till platsen att tre brännflaskor, såkallade molotovcocktails hade kastats mot kyrkan.

– Skadorna är som tur var begränsade men en av flaskorna har orsakat ett litet hål som gjort att rök har spridigt sig i sakristian.

– Kyrkan är från 1100-talet och har ett stort kulturellt värde. Attacken hade kunnat orsaka stora skador och riskerat att ödelägga ett kulturarv, säger han.

Även fast kyrkan klarat sig utan allvarliga materiella skador upplever Alsterlund händelsen som starkt demonstrativ.

– Handlingen är avsedd att väcka avsky och starka reaktioner, säger han.

En anmälan om mordbrand har upprättats.

Hamilton Steiner

hamilton.steiner@dn.se

Bil voltade på Östermalm – föraren lämnade platsen

En personbil voltade vid 05.30-tiden på onsdagsmorgonen på Sibyllegatan på Östermalm. Föraren till bilen lämnade olycksplatsen men kunde senare hittas skadad i närområdet.

Enligt vittnesuppgifter till P4 Stockholm ska det ha rört sig om en vansinnesfärd i hög hastighet.

Föraren fördes med ambulans till sjukhus och misstänks nu för att ha smitit från olyckplatsen samt för drograttfylla.

DN . 21 januari 2021

Polis ville ha tågrabatt – åtalas för muta

En polis kontaktade SJ och erbjöd sig hjälpa till ombord på deras tåg – i utbyte mot rabatterat årskort eller ombokningsbara biljetter.

Nu åtalas han misstänkt för tagande av muta alternativt tjänstefel, rapporterar Smålands-Tidningen. Mannen riskerar också att förlora jobbet om han fälls.

Polisen veckopendlar till sitt arbete med tåg och kontaktade först SJ via sin arbetsmejl.

Vid ett möte med en SJ-chef i höstas kom sedan mannen med sitt erbjudande om hjälp ombord på tågen – men frågade samtidigt efter rabatt på årskortet eller om han kunde få biljetter till billigare pris.

Enligt chefsåklagare Martin Tidén som väckt åtalet vid Stockholms tingsrätt, har polisen därmed begärt en otillbörlig förmån, det vill säga en muta.

TT . 21 januari 2021

22 januari 2021

”Svensk demokrati är skör – den kräver vårt engagemang”

Attacken mot Kapitolium i USA är en väckarklocka också för Sverige. Vår demokrati är inte vaccinerad mot vare sig snabba aggressiva attacker eller mer långsamt nedbrytande företeelser. Det finns flera varningssignaler. Därför är det med största allvar vi uppmanar till allas engagemang för demokratin, skriver tolv undertecknare.

DN. DEBATT 210122

Attacken mot Kapitolium i Washington var ytterst riktad mot den amerikanska demokratin – det är en väckarklocka för alla demokratier. Det gäller även den svenska. Det låga valdeltagandet i vissa områden, att

folkvalda politiker utsätts för hat och att journalister hotas i sin yrkesutövning är några av varnings-signalerna. Vi vill uppmana organisationer, företag och enskilda medborgare att engagera sig i demokratin.

I år är det 100 år sedan som både män och kvinnor för första gången fick rösta i riksdagsval, även om vissa grupper faktiskt inte fick rösträtt förrän långt senare. Med den allmänna och lika rösträtten formades grunden till vårt demokratiska samhälle – detta utifrån den okränkbara principen om alla människors lika värde och rättigheter. Tillsammans med den drygt 250-åriga yttrandefriheten skapades ett fundament till gagn för alla i vårt land.

Demokratin är satt under press hos oss och i andra länder. Det framgår av en rad undersökningar. Forskningsinstitutet V-Dem vid Göteborgs universitet rapporterar att andelen demokratier i världen har minskat från 54 procent år 2009 till 49 procent 2019 och för första gången sedan 2001 är autokratier i majoritet i världen. Ungern, ett EU-land, klassas inte längre som en demokrati. Där och i flera andra länder har högerpopulistiska ledare fått makten i demokratiska val och sedan gradvis nedmonterat demokratin inifrån.

Sverige har inget inbyggt garanterat demokratiskydd.

Vi måste på allvar inse att vår egen demokrati är skör, även om valdeltagandet är mycket högt och den svenska demokratin står stark vid internationell jämförelse. Det finns mycket vi kan vara stolta över. Men demokratin är inte vaccinerad mot vare sig snabba aggressiva attacker eller mer långsamt nedbrytande företeelser.

Det finns flera varningssignaler:

För många politiker och journalister har det blivit vardag att hotas och hatas. Detta har kartlagts i flera olika studier. Mörkertalet av hur många som drabbas är stort eftersom många avstår från att polisanmäla. Även konstnärer och företrädare för det civila samhället är utsatta. Hoten sprids snabbt via olika sociala medieplattformar.

Våldsbejakande extremister är etablerade också i vårt land och beredda att ta till våld. Politiska möten har störts och deltagare misshandlats. Och långt ifrån alla så kallade demokratibrott lagförs. Det finns en risk att färre vill bli politiker och att journalister undviker ämnen de vet utlöser hot och hat. Det riskerar att växa fram ett klimat av självcensur som försvagar det öppna samhället.

Många människor känner sig inte inkluderade i demokratin, de upplever att de saknar förmåga att påverka samhället eller att göra sin röst hörd. Ett sådant demokratiskt utanförskap kan leda till minskad tillit mellan människor och till minskat förtroende för demokratin och våra demokratiska institutioner, till lägre valdeltagande och representativitet. Det finns områden där valdeltagandet är lägre än 50 procent. Nära två av tre av de boende i utsatta områden anser att avståndet mellan politiker och medborgare är för stort (Stiftelsen The Global Village/Novus, 2020).

Pandemin har utsatt även vårt samhälle för mycket svåra påfrestningar. Många har förlorat anhöriga och sjukvården arbetar under en enorm belastning. För samhället har pandemin också lett till ökad arbetslöshet, fler konkurser och försämrad ekonomi som i sin förlängning kan leda till misstro. Mötesfriheten har inskränkts och ännu vet vi inte hur detta påverkar vår demokrati. Dock vet vi från historien att viktiga demokratiska framsteg har skett när människor har haft möjlighet att träffas. Möten mellan människor är en viktig förutsättning för demokratin.

Desinformation och propaganda kan bryta ner det demokratiska samtalet och påverka den fria åsiktsbildningen. Det smyger sig in i lokala såväl som nationella och globala frågor och kan i sin förlängning skada demokratin. Konspirationsteorier utgör ett särskilt hot.

Vad krävs då för att vi ska kunna säkra 100 år till av demokrati i Sverige?

En mängd olika insatser behövs nu och kommer att behövas framöver. Vi vill särskilt understryka behovet

av att öka medvetenheten, kunskapen och engagemanget för vår demokrati i hela befolkningen.

Vi vill lyfta fram tre saker:

1 Vi behöver ett inkluderande offentligt samtal som är öppet för olika infallsvinklar, fritt från hat, och där olika grupper får komma till tals på lika villkor. Här har politikerna ett särskilt ansvar eftersom de anger tonen, men vi har alla ett ansvar som medborgare. Det börjar i vår vardag, i hemmet och i skolan, på jobbet och i samtal på sociala forum. Våga säga ifrån när fördomar, förakt och hat kommer in i vardagssamtalet!

2 Människor ska kunna påverka vad som händer där de bor och kommunerna bör öppna upp för större medborgarinflytande.

3 De demokratiska institutionerna får aldrig tas för givna. Vi behöver engagera oss i våra grundlagsskyddade fri- och rättigheter och vi får aldrig acceptera när journalister och politiker utsätts för hot.

Individer, unga såväl som gamla, politiska partier, kommuner, civilsamhället med alla dess föreningar, trossamfund, offentliga aktörer och företag har alla ett ansvar för att skydda och utveckla vår demokrati. Det är med största allvar vi uppmanar till engagemang för demokratin. Demokratin behöver erövras av varje ny generation. Det vi tar för givet i dag, kan vara borta i morgon.

Ahmed Abdirahman, grundare och vd för Stiftelsen The Global Village som bland annat anordnar Järvaveckan

Paul Alarcón, generalsekreterare, Daniel Sachs foundation och ordförande Höj rösten

Carl Heath, tidigare särskild utredare för att värna det demokratiska samtalet

Anna-Karin Hennig, generalsekreterare Scouterna

Antje Jackelén, ärkebiskop Svenska kyrkan

Antonia Ax:son Johnson, företagare Axel Johnson Gruppen

Maria Larsson, landshövding i Örebro

Gunilla von Platen, entreprenör och företagsledare

Jan Scherman, producent tv-serien ”Länge leve demokratin”

Åsa Wikforss, professor i teoretisk filosofi vid Stockholms universitet

Olle Wästberg, tidigare ordförande i 2014 års demokratiutredning

Peter Örn, ordförande Kommittén Demokratin 100 år

22 januari 2021

Hål i vägen när bron rasade

En vägbro har rasat i skånska Perstorp. Tunnlar under bron har gett vika, uppger räddningstjänsten för lokala medier. Enligt HD/Sydsvenskan hann de som slog larm om raset precis stanna innan hålet öppnade sig framför dem.

– Det var tur att det inte var mörkt. Nu har vi inga skadade men de materiella skadorna är stora, säger Leif Hylander vid räddningstjänsten till tidningen.

TT

En dog efter att bilar brann

En person avled efter en trafikolycka i Kävlinge kommun i Skåne i går, torsdag, meddelar polisen. I samband med kollisionen började båda bilarna att brinna. Bilarna har tagits i beslag av polisen som ska undersöka varför de började brinna.

TT. 22 januari 2021

Par häktas efter misstänkt mord

En äldre man hittades död i sitt hem på en ort i Karlskrona kommun i helgen. Två personer – en man och en kvinna– har nu häktats. Den döde mannen, som är i 75-årsåldern, ska ha utsatts för våld, enligt åklagaren. Dödsorsaken är inte fastställd än.

TT 22 januari 2021

18-åring åtalas för hot mot forskare

I brevet till forskarna vid Lunds universitet fanns dödshot och bifogade rakblad – nu åtalas en 18-åring från Skåne för bland annat olaga hot och försök till misshandel, rapporterar Sydsvenskan.

Två forskare fick ta emot breven som innehöll hot rörande deras forskning med djurförsök. I brevet till en av forskarna stod det att han dömts till döden på grund av djurförsök med råttor, skriver tidningen.

Med hjälp av fingeravtryck och dna-spår lyckades polisen komma tonåringen på spåren.

TT 22 januari 2021

22 januari 2021

Polis infiltrerade knarkliga i tre år – nu åtalas två män

Under tre år infiltrerade en svensk polis ett nätverk av narkotikasmugglare med bas i Portugal. Nu åtalas två svenskar, 57 och 40 år, för synnerligen grova narkotikabrott. Polis och åklagare misstänker att de ligger bakom långt mer

omfattande hantering av droger än man kunnat leda i bevis.

Februari, 2017. Sektionen för särskilda insatser (SSI) på Noa, Nationella operativa avdelningen, får in underrättelser som gör att man beslutar sig för att inleda en infiltrationsoperation. Det är, så vitt känt, den första undercoverinsats man planerat sedan 2010.

Uppgifterna pekar nu ut en 57-årig man som ”spindel i nätet” när det gäller att koordinera smuggling av stora mängder narkotika genom Europa. Det handlar om såväl kokain som cannabis. Mannen ska även ha ett mycket stort kontaktnät i kända, kriminella kretsar. Han utvandrade från Sverige till Portugal för tio år sedan. Enligt egen utsago ägnar han sig åt konsultverksamhet. Han tar betalt för att hjälpa personer som vill flytta till Portugal för att leva eller jobba där.

57-åringen kontaktas först av infiltratören via e-post. Infiltratören kallar sig för Ivan. Han säger att han vill dra i gång en affärsverksamhet i transportbranschen med bas i Portugal. Ivan nämner också att han ett ”öppet sinne för de flesta typer av affärer”.

Operationen pågår i fyra månader innan Riksenheten för internationell och organiserad brottslighet, RIO, fattar beslut om att inleda förundersökning. Då har Ivan redan hunnit träffa 57-åringen ett par gånger. Mannen har, enligt Ivan, inte gjort någon hemlighet av att han sysslar med illegala affärsupplägg och att han styr upp transporter av ”tonvis med choklad” (läs hasch/cannabis). 57-åringen har även berättat om sina kontakter i kokainbranschen. För honom ska det inte vara några problem att skaffa fram partier om 500 kilo åt gången.

Efter att åklagarna på RIO i maj 2017 inlett förundersökning intensifieras kontakterna mellan Ivan och 57-åringen. Enligt polisens loggar ses de sammanlagt sju gånger. Redan vid det första mötet i september 2017 ska 57-åringen ha bett Ivan att fixa en transport av ett halvt ton kokain mellan Portugal och Madrid som ett colombianskt nätverk vill ha utfört.

Ivan tackar nej. Han ligger lågt, men hänger kvar. Enligt sin egen återrapportering, inspelade samtal och en rad väldokumenterade chattkonversationer får han veta allt mer om 57-åringens olika ”affärsupplägg”. 57-åringen styr inte bara upp transporterna för att de ska bli så lönsamma som möjligt – han ägnar sig också åt att tvätta pengar, både åt sig själv och åt andra. Och han säger sig ha mycket goda kontakter med personer som organiserar haschsmugglingen till Sverige från Spanien.

Polisens mål med operationen blir nu att den ska leda till att operatören Ivan så småningom ska komma att tacka ja till ett erbjudande om en transport till Sverige. Den ska ske övervakad av polis, i syfte att hämta in bevis för att kunna döma nätverkets aktörer även i Sverige.

Sommaren 2019 tas de första stegen. Ivan får via 57-åringen träffa en annan svensk som ska ha bra koll på de kriminella nätverken på spanska solkusten. Dit har såväl polisiär som medial uppmärksamhet riktats sedan flera nätverk från Sverige sedan en tid tycks använda området som bas. Flera mord, utförda både där och i Sverige, kopplas dit också.

Svensken grips dock för grova stölder i Stockholm, så kontakten bryts. Mannens 40-årige bror tar över. Redan under första mötet mellan honom och Ivan berättar 40-åringen hur

mycket han är villig att betala för en transport hasch till Sverige.

Kontakterna fortgår, oftast via krypterade appar. Även 57-åringen och 40-åringen ska visa sig har omfattade kontakter med varandra. I december 2019 frågar 57-åringen 40-åringen hur läget är. Svaret blir: ”Jo tack, bara jag slipper bli mördad så är jag glad”.

I februari 2020, exakt tre år efter att infiltrationen inletts är det dags. DN kunde i oktober förra året avslöja hur det gick till.

I den förundersökning som nu blir offentlig i och med att 57- och 40-åringen åtalas för synnerligen grova narkotikabrott uppdagas fler detaljer:

Samma dag som lastbilen med 388 kilo cannabis, som körts genom Europa av en tysk tullkriminalare, anländer till en lokal i Kungsängen får Ivan instruktioner om hur han ska få betalt för sin insats.

En annan undercoverpolis får i uppdrag att vid ett visst klockslag ta sig till en mindre kvartersbutik i Uppsala. Han har med sig en tom svart väska och inne i butiken får den civila polisen visa upp en sedel för att identifiera sig.

Sedeln har han fått av Ivan, som i sin tur fått instruktioner av 40-åringen att det är just den sedeln som ska visas upp. Bilder på sedeln har skickats mellan Ivan och 40-åringen och sedan till mannen i butiken – allt har säkrats som bevismaterial.

En välfylld rosafärgad godispåse, ämnad för lösviktsgodis, tas fram. Polismannen viker upp kanten på påsen och ser flera buntar med 500-lappar. När beslaget kontrollräknas visar det sig

att godispåsen innehåller 538 500 kronor – det vill säga betalningen till Ivan för att han ombesörjt transporten.

Samtidigt görs husrannsakningar i de lägenheter där 57- och 40-åringen bor i Cascais respektive Lissabon i Portugal. Flera telefoner tas i beslag, liksom en tysk registrerad Mercedes, en svensk registrerad Porsche, en portugisiskregistrerat MB Suv, smycken samt ett flertal mycket värdefulla klockor av märken som Rolex, Hublot och Breitling.

De båda männen har nu suttit häktade sedan början av april förra året. 57-åringen förnekar allt och menar att de kontakter han har haft med Ivan helt och hållet drivits på av Ivan själv. Ivan ska ha påstått att han byggt en cigarettfabrik och att det var den typen av affärer de diskuterat. I den mån han pratat om båtar och transporter så kan det haft med fiskerinäring att göra.

40-åringen är mer talför. Och rädd. Redan i det andra förhöret med honom säger han:

– Ey, ni måste ju kunna förstå att det här är en extremt allvarlig situation för mig och att jag kommer att ha ett pris på mitt huvud. Har ni bara bortsett från det eller tyckt att jag får skylla mig själv om jag var dum nog att gå på eran blåsning?

Männens advokater har varit belagda med yppandeförbud. De menar dock att polisen ägnat sig åt otillåten brottsprovokation.

Nu väntar en flera dagar lång rättegång i Attunda tingsrätt, delar av den bakom stängda dörrar för att inte fler detaljer om polisens arbetsmetoder ska avslöjas. En av dem är

förstås om polisen nådde målet med operationen – att ”lagföra samtliga inblandade aktörer, genom det reducera deras kriminella kapacitet och förmåga att i organiserade former begå brott och tillgodogöra sig vinning av brott.”

Ulrika By

ulrika.by@dn.se

Bakgrund.

I slutet av oktober 2020 kunde DN avslöja att svensk polis lyckats infiltrera ett nätverk med bas i Portugal som misstänks ägna sig åt omfattande narkotikasmuggling.

Den svenska åklagarmyndigheten fattade beslut om att tillåta ”provokativa åtgärder” och så kallad ”interimistisk passivitet” under förundersökningen.

I september dömdes en 25-åring till 6 år och 5 månaders fängelse efter att ha tagit emot en lastbild med närmare 400 kilo cannabis i en lokal i Kungsängen. Leveransen kontrollerades av polis och tull genom hela Europa.

På torsdagen åtalas de två män som åklagaren menar ligger bakom narkotikasmugglingen. Det framgår av förundersökningen att misstankarna omfattar betydligt fler transporter och mer narkotika än vad man kunnat leda i bevis.

DN

22 januari 2021

Fredrik Strage: Två populära rebeller som blev egocentriska monster och mördare

Jag kände en flyktig sorg när de nyligen dog, trots att de var mördare. Festfixaren Michael Alig och producenten Phil Spector hade en del gemensamt. De hyllades som rebeller, bedövade sig med droger och allt slutade i stor tragik.

Jag läste allt som skrevs om deras rättegångar, jag följde deras liv bakom galler och ägnade så mycket tid åt att tänka på deras livsöden att jag – trots att de var mördare – kände en flyktig sorg när de avled.

Michael Alig, festfixaren som grundade club kids-kulturen i New York på nittiotalet och satt 17 år i fängelse för att ha mördat sin langare Andre ”Angel” Melendez, dog av en heroinöverdos på juldagen. Phil Spector, producenten som skapade förra seklets mest överväldigande popmusik och dömdes till mellan 19 år och livstid för att ha skjutit skådespelerskan Lana Clarkson, dog i sviterna av covid-19 förra helgen.

”Vila i frid”-inläggen i sociala medier och dödsrunorna i tidningarna kritiserades på många håll för att vara en skymf mot offren. Michael Alig fick mot slutet av sitt liv en tvivelaktig ikonstatus, lite som en HBTQ-version av Charles Manson, och Phil Spectors position som pophistoriens psykopatiske Wagner stärktes då han dömdes för mord. Men när BBC i veckan beskrev Spector som en ”begåvad men bristfällig producent” tvingades de ändå be om ursäkt. ”Jimmy Saville var inte en *begåvad men bristfällig* dj och programledare”, skrev en läsare och jämförde demonproducenten med Englands mest kända pedofil.

Michael Aligs partyn lär inte gå till historien på samma sätt som Phil Spectors produktioner. Men de hade en hel del gemensamt. Båda hyllades som unga rebeller och betraktades som föredettingar innan de fyllt 30. Båda bedövade sig med droger och blev egocentriska monster som slutligen, när de festat bort sina sista spärrar, dödade en annan människa.

Båda hade förmodligen kunnat klara sig mer lindrigt om de inte varit narcissister. Aligs rika beskyddare ville hjälpa honom att fly, så att han kunde gömma sig utomlands resten av livet, men han njöt så mycket av uppmärksamheten att han stannade i New York och öppnade en ny klubb. Spectors advokater föreslog att han skulle erkänna sig skyldig till vållande av annans död, vilket hade gett honom ett kortare fängelsestraff, men han gillade att befinna sig i rampljuset och föreställde sig att rättegången skulle bli en triumf. Därför påstod han att Lana Clarkson tagit hans pistol och begått självmord – vilket åklagaren lätt motbevisade.

Efter att ha dömts till fängelse fick både Alig och Spector sina öden filmade. Den förra spelades av Macaulay Culkin i ”Party monster” och den senare av Al Pacino i ”Phil Spector”. Märkligt nog hade Al Pacino synts på film tillsammans med Lana Clarkson. Hon var statist i ”Scarface” och dansar bakom honom och Michelle Pfeiffer i en nattklubbsscen.

Aligs och Spectors offer drömde båda om att bli stjärnor och hoppades att deras förövare skulle kunna hjälpa dem. Andre ”Angel” Melendez sålde droger i väntan på att strålkastarljuset skulle skina på honom. Han bar skinande vita änglavingar när han gick ut.

Lana Clarkson jobbade som VIP-värdinna på West Hollywood-restaurangen House of Blues i väntan på att hon skulle få sitt genombrott. Hon spelade huvudrollen i b-filmerna ”Barbarian queen” och ”Barbarian queen II” men började vid 40 års ålder att oroa sig för att drömmen inte skulle slå in. När Spector dök upp en kväll på House of Blues, och bjöd hem henne på efterfest, såg hon antagligen en chans att nätverka lite.

Nu är både hon och Angel änglar. Tragedier av den typ som Lana Del Rey brukar sjunga om. Lana Clarkson bodde för övrigt i ett litet hus nära Marina Del Rey i Los Angeles. Även om Lana Del Rey aldrig nämnt henne så kan jag inte låta bli att se superstjärnans artistnamn som en hyllning.

Fredrik Strage kulturdebatt@dn.se

22 januari 2021

Lasse Wierup: Provokation eller inte – det blir en fråga för rätten

Att gillra fällor för misstänkt kriminella är minerat område för svensk polis, detta eftersom riksdagen låtit bli att lagreglera infiltrationsmetoderna. I fallet ”Costa” väntas de åtalade nu hävda att polisen gått för långt.

Nationella operativa avdelningen, NOA, har till sist lyckats återuppbygga ett fungerande undercoverarbete, efter den skandal år 2010 då all tidigare verksamhet stängdes ner i panik. Det visar Ulrika Bys unika berättelse om hur NOA och dess superhemliga avdelning SSI – sektionen för särskilda insatser – kunde placera en specialtränad polis förklädd till en skrupelfri affärsman mitt i den smet av svenska kriminella som vuxit fram på den spanska solkusten. 388 kilo cannabis i ett lager i Upplands Väsby och en halv miljon kronor i en godispåse i Uppsala bekräftar att polismannen ”Ivan” och övriga inom SSI spelat sina kort skickligt.

Men i rättsligt avseende är fallet långt ifrån i hamn. Först när ”Ivans” infiltration har prövats i domstol går det att säga om ”Costa” var en framgång eller inte. Och för kammaråklagare

Sara Nilsson, som är den som nu tar över, väntas en tuff match i Attunda tingsrätt.

De åtalades linje kommer, enligt vad DN erfar, bli att polisen har gjort sig skyldig till en olaglig brottsprovokation och att de därför måste frikännas. ”Ivan” tjatade in dem i en narkotikaaffär som annars inte skulle ha skett, påstår männen. För att slå hål på detta måste Sara Nilsson bevisa att de åtalade i själva verket hade en ”brottslig vilja” som ”Ivan” bara hjälpte till att omsätta i handling – det vill säga det som anses vara en tillåten bevisprovokation.

Den 779 sidor tjocka brottsutredningen visar att Sara Nilsson tagit höjd för detta redan under infiltrationens gång. Som högst ansvarig för SSI:s provokation har hon krävt att polisen noggrant dokumenterat alla kontakter med de misstänkta knarkhandlarna och sett till att det funnits tillstånd för såväl buggning som hemlig kameraövervakning. Jämfört med vilda västern-operationen ”Playa” år 2010 – som ledde till det långa avbräcket i det svenska infiltrationsarbetet – framstår ”Costa” hittills som ett mönsterexempel.

Det hindrar inte att det kan uppstå fallgropar. Ansvaret för detta är framför allt politiskt. Till skillnad från många andra länder saknar Sverige nämligen en lag om hur infiltrations-arbetet får gå till och så länge det är upp till polis och åklagare själva att reglera verksamheten framstår gränserna som töjbara.

Mycket står nu på spel för den polismetod som är avsedd att fälla de största största skurkarna.

Lasse Wierup

lasse.wierup@dn.se

Högerextremist utvisas efter krav från Säpo

Migrationsverket har beslutat att en högerextremist i 20-årsåldern ska utvisas till Estland. Dessutom får mannen återreseförbud till Sverige i 15 år.

Det är Säkerhetspolisen som ligger bakom kravet att han ska utvisas, skriver Expressen och Expo. Advokat Fredrik Åkerblom, som representerar mannen i målet, säger att avvisningsbeslutet ska överklagas.

”Påståenden som Säpo gör om NN (mannen) stämmer inte i delar som varit avgörande för beslutet om utvisning”, skriver han till Expressen och Expo. Mannen, som är estnisk medborgare, har varit folkbokförd i Sverige i flera år. Han har bland annat närvarat vid flera demonstrationer för nazistiska Nordiska motståndsrörelsen.

TT 23 januari 2021

JO-kritik mot Migrationsverket

Justitieombudsmannen (JO) riktar hård kritik mot Migrationsverket för långsam handläggning av såväl asyl- och anknytningsärenden som ansökningar om medborgarskap. Det rapporterar Sveriges Radio Ekot.

JO har offentliggjort fyra beslut där ärenden om asyl, uppehållstillstånd i anknytningsärenden och ansökan om svenskt medborgarskap har granskats och där handläggningstiden låg på mellan ett och tre år. Det trots en tidsfrist på nio månader.

TT 23 januari 2021

Tre döms för mord i Sundsvall

Tre män som tidigare friats för ett mord i Nacksta i Sundsvall 2019 döms nu av hovrätten till 18 års fängelse för brottet. Den ene av de dömda sitter i fängelse för andra brott men de två andra är på fri fot och söks av polis. Åklagaren Marina Amonsson tror att männen får hjälp med att hålla sig undan.

TT 23 januari 2021

Män döms till fängelse för sexbrott mot 15 barn

Två män från Stockholm döms till fleråriga fängelsestraff i Södertörns tingsrätt för grova sexualbrott mot 15 unga flickor. Samtliga brott begicks på nätet.

Männen som är 58 och 46 år döms till fängelse i tre år och sex månader respektive tre år och nio månader för bland annat våldtäkt mot barn och grovt sexuellt utnyttjande av barn. Männen dokumenterade flera av övergreppen som de sedan delade med varandra genom skärminspelade livesändningar.

Ärendet kom till polisens kännedom hösten 2019 då en ung flicka berättade för en vuxen på hennes skola om en kontakt på internet som inte känts bra. En polisanmälan upprättades och en man i Stockholmsområdet kunde identifieras.

– När mannen häktades valde han att berätta för oss om flera barn som han hade haft kontakt med. Han visade även oss utredare ett usb-minne som han grävt ned. Där hade han sparat skärminspelningar av livesändningar med barn, säger Therése Hahne, utredare vid polisen i Stockholm.

Senare kunde ytterligare en misstänkt man knytas till utredningen, detta efter att han och

den redan misstänkta mannen skickat videor med barnpornografiskt innehåll till varandra.

Tingsrätten bedömer brotten som grova då männen på ett systematiskt sätt utnyttjat sina offer utan hänsyn till deras unga ålder.

De båda männen döms för brott mot sammanlagt 15 målsägande.

Hamilton Steiner. 23 januari 2021

Två 19-åringar gripna för inblandning i mord

Två 19-åriga män är misstänkta för inblandning i dödsskjutningen av en jämnårig man i Husby i augusti. De misstänkta hade varit anhållna i sin utevaro en kort tid innan de kunde gripas på två olika adresser i Stockholmsområdet i onsdags.

– Den ene är misstänkt för mord och den andre för medhjälp till mord. I bägge fallen är misstankegraden sannolika skäl, säger kammaråklagare Carl Mellberg.

Mordet i Husby skedde på eftermiddagen den 27 augusti ifjol. Den 19-årige man som sköts till döds var knuten till ett lokalt kriminellt nätverk och tidigare dömd för olika brott. Samma kväll hittades en moped i Tensta några kilometer västerut och spaningarna inriktades tidigt mot ett konkurrerande nätverk.

DN 23 januari 2021

23 januari 2021

”Infiltrationen skedde enligt konstens alla regler”

Två poliser och en tysk tullkriminalare – alla med kvalificerad skyddsidentitet – kommer att höras bakom stängda dörrar under rättegången mot de två män vars nätverk svensk polis infiltrerade under tre års tid.

– Varenda steg i operationen är väldokumenterat, säger kammaråklagare Sara Nilsson.

Kammaråklagare Sara Nilsson vid Riksenheten för Internationellt för organiserad brottlighet, RIO, är övertygad om att den, enligt henne, väldokumenterade infiltrationen har skötts enligt konstens alla regler.

I februari 2020, ett par dagar innan lastbilen med 388 kilo cannabis som getts fri lejd genom Europa, kom till Kungsängen, undertecknade hon ett beslut om ”tillåtande av provokativa åtgärder” samt ett ”inriktningsbeslut angående interimistisk passivitet”. Det sista innebär att en polisman befrias från sin skyldighet att ingripa när brott begås.

– Förundersökningen har bedrivits under lång tid och i mycket nära kontakt med polisen. Vi har gjort ständiga överväganden om vad vi kunnat göra och inte. Ledstjärnan har varit att dokumentera allt så noga att andra kan bedöma vad vi faktiskt har gjort, sade Sara Nilsson i samband med att åtalet väcktes i Attunda tingsrätt i torsdags.

För att kunna bedriva den typ av infiltration som skett i det här fallet krävs det mycket starka misstankar om allvarlig brottslighet. Det krävs också att det inte går att använda någon annan utredningsmetod för att nå ett resultat.

Så är det i det här fallet, menar Sara Nilsson.

Av förundersökningen framgår i ett PM upprättat av den polis som arbetat under täckmantel att alla möten och samtal mellan honom och de nu åtalade finns dokumenterade. Samtalen finns inspelade, chattar sparade. I flera av samtalen, framför allt inledningsvis pratar de åtalade om långt mer omfattade narkotikasmuggling än den som de åtalade nu läggs till last. det handlar om ”tonvis” av kokain och cannabis.

Det hela landar till slut med ett åtal som rör 388 kilo cannabis.

Vad tänker du om det?

– Det är viktigt att hålla isär de misstankar som legat till grund för de åtgärder vi vidtagit och själva åtalet. Vi kommer givetvis informera rätten om vad som låg bakom våra beslut, men i övrig vill jag inte anklaga de misstänkta för brott de inte är åtalade för, svarar Sara Nilsson.

Hon anser inte heller att det skulle ha varit etiskt försvarbart att strunta i lasten på 388 kilo cannabis för att hoppas på att komma åt större mängder.

Den mest konkreta bevisningen i målet är det beslag på 388 kilo cannabis som gjordes i Kungsängen samt omständigheterna kring överlämnade av 538 000 kronor i kontanter som gjordes till en av polisens infiltratörer i samband med att narkotikan nådde Kungsängen. Pengarna var betalningen för transporten.

I övrigt kommer Sara Nilsson hänvisa till inspelade möten och textmeddelanden som skickats, samt tömningar av mobiltelefoner och andra mer konventionella utredningsmetoder.

Polismästare Christer Nilsson är chef för Nationella operativa avdelningens utredningsenhet, där infiltrationssektionen SSI ingår. Även han försäkrar att ”Costa” inte inneburit någon otillåten brottsprovokation.

– Vårt arbete ligger inom vad som är tillåtet och följer helt vårt interna regelverk. Men om det räcker för fällande dom eller inte överlåtar jag åt domstolen, säger han.

Lasse Wierup

lasse.wierup@dn.se

Ulrika By

ulrika.by@dn.se

Advokaterna är kritiska

De båda män – 57 och 40 år gamla – som nu åtalats efter infiltrationen förnekar brott.

– Min klient har blivit indragen i det här på grund av polisens agerande, hävdar advokat Thomas Martinson, som försvarar 57-åringen.

Även Ivan Fialdini, 40-åringens advokat, anser att otillåten brottsprovokation är anledningen till att hans klient nu är åtalad för synnerligen grova narkotikabrott.

– Vi har goda förhoppningar om att kunna visa att han inte gjort sig skyldig till något brott, har han tidigare sagt till DN.

Thomas Martinson, vars klient står åtalad för synnerligen grovt narkotikabrott och synnerligen grov narkotikasmuggling menar att polisens operation har ”jänkestuk”, att man agerat som amerikanska DEA och FBI gör när de ”fixar till saker och ting”.

– De la ju ner det där sättet att jobba på i sviterna efter Operation Playa, men nu verkar de vara i gång igen, säger Thomas Martinsson som antyder att hans klients intresse av att träffa undercoverpolisen till stor del bottnade i att han ”gillar att äta goda middagar och dricka alkohol”.

Ulrika By

ulrika.by@dn.se 23 januari 2021

24 januari 2021

Vilka är poliserna som utgör polisen?

Behöver vi verkligen ännu en ”realistisk polisserie”? Vi vet ju alla vad de brukar innebära: Halvalkoholiserad polisman kämpar mot spriten, livströttheten och all världens ondska. Tänk, nu har ett ungt kvinnolik hittats igen! Kameran zoomar in på hennes nakna kropp. Polismannen ser livstrött ut. Sedan går han hem till sin ensamhet och sin sprit och sin opera, men får knappt en blund i ögonen, för plötsligt kommer han på en möjlig ledtråd! Ibland är han lite oortodox. Och livstrött, nämnde jag det? Men han får saker gjorda. Löser varje fall, för evigt insvept i en kall blå färgton.

”Tunna blå linjen” (SVT) är något annat: en polisserie som faktiskt känns realistisk på riktigt. Den handlar inte om spektakulära brott. I stället synliggör den dem som ständigt står i samhällsdebattens mitt, men som aldrig riktigt kommer till tals. För alla har ju en åsikt

om polisen. Men vilka är själva poliserna? Vilka är dessa personer som förvaltar statens våldsmonopol, ofta i kritiska situationer då man bara har några sekunder på sig att göra ett val?

I ”Tunna blå linjen” är någon för hetsig. En annan väldigt idealistisk, på ett sätt som också kan skapa en hårdhet. Det finns ett uppenbart gubbgäng som tillåts hållas, på sina arbetskamraters bekostnad. En av dem som drabbas heter Leah, och spelas av den briljanta skådespelerskan Gizem Erdogan (tidigare ”Kalifat”). Aldrig förr har jag sett poliser skildras så här.

Så gott som alla ingripanden illustreras av folks kommentarer i sociala medier, förståsigpåare och bråkmakare och oroliga lokalmedborgare om vartannat. Somliga älskar polisen, andra svarttolkar varje liten rörelse.

Allra särskilt tydlig blir kluvenheten i samband med en demonstration, där poliserna ska försvara ett gäng patrioter, läs: nazister – detta sorgliga gäng är för övrigt underbart rollbesatt. Samtidigt måste de skydda den stora skaran antirasister, varav en del är mycket aggressiva mot dem. ACAB, som det står på en förbiflimrande tröja: alla snutar är svin.

Det där polishatet som en viss del av vänstern länge romantiserat hårt är meningslöst. Och det illustrerar ”Tunna blå linjen”. För polisens hela syfte är ju att bistå de svaga. Visst finns det poliser som vill väl men gör fel. Eller som inte alls vill väl. De har dessutom oerhört stor makt, varför viss misstänksamhet är förståelig. Men i grunden är de människor, precis som alla andra.

I ”Tunna blå linjen” förstår man någonstans varför de är som de är, och gör som de gör. Detta eftersom serien inte är intresserad av hjältar eller djävlar, och ger nyanser i stället för svar. Denna tilltro till tittarnas hjärna och hjärta känns ovan, och riktigt fin.

Lisa Magnusson

lisa.magnusson@dn.se

70 rutor krossade på tre skolor

Tre skolor i Storvreta norr om Uppsala har utsatts för en omfattande skadegörelse. Omkring 70 rutor har krossats på skolorna.

– I vissa fall är det bara det yttre glaset som har krossats, medan i andra fall har det gått igenom helt och hållet, säger polisens presstalesperson Daniel Wikdahl.

Skadegörelsen upptäcktes på lördagen av ett vaktbolag. Inga larm har gått i skolorna och Daniel Wikdahl har inga uppgifter om att boende i området har ringt in om oväsen. Polisen hoppas att någon som kan ha sett något ska höra av sig.

TT 24 januari 2021

Bil körde in i affär – tre till sjukhus

Tre personer har förts till sjukhus efter att en personbil kört in i en matbutik i Hofors i hög hastighet.

– De skadade satt alla i bilen och vårdas nu på sjukhus, säger Johan Melin, inre befäl på Gästrike räddningstjänst.

Enligt polisen tappade föraren kontrollen över bilen och körde omkring 100 meter på gångvägar i centrala Hofors. Fordonet hann kollidera med både parkbänkar och skyltar innan en passagerare ryckte i handbromsen, vilket fick ned hastigheten innan bilen körde in i husväggen.

Gustav Olsson

gustav.olsson@dn.se 24 januari 2021

Infratruktur hanteras av infrastruktur-departementet. Med digitalisering och energi

392 **Inrikes DN-artiklar 19 - 24 januari 2021**

393 Riksdagen och politiska partier

417 Statsrådsberedningen och statsministern

425 Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikesdepartementet, försvarsdepartementet och miljödepartementet.

437 Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet

499 Infratruktur hanteras av infrastrukturdepartementet. Med digitalisering och energi

554 Hälso- och sjukvård och hushållens problem hanteras av socialdepartementet. Coronakrisen och hushållens problem

729 Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.

867 Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknadsdepartementet och näringsdepartementet.

886 Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.

903 De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna.

_Infrastruktur-departementet

Infrastrukturdepartementet ansvarar för frågor som rör transporter och infrastruktur, digitalisering och it, postfrågor samt energifrågor.

Områden

Områden

- Digitaliseringspolitik
- Energi
- Transporter och infrastruktur

Om Infrastrukturdepartementet

Relaterad navigering

- Infrastrukturdepartementets delar i statens budget
- Rättsliga dokument
- Utredningar och kommittéer
- Myndigheter med flera
- Remisser
- Organisation
- Kontakt

Ansvariga statsråd

Ansvariga statsråd

Tomas Eneroth
Infrastrukturminister

Anders Ygeman
Energi- och digitaliseringsminister

Genvägar

Genvägar

- Nationell infrastrukturplan 2018-2029
- Nationell godstransportstrategi
- Digitaliseringsstrategin
- Infrastrukturdepartementet på twitter
- Transportsektorn elektrifieras
-

Aktuellt från Infrastrukturdepartementet

Myndigheter under Infrastrukturdepartementet

Ministeromådena ändrade. Departementets myndigheter torde finnas förtecknade i förteckningen för Miljödepartementet

Tomas Eneroth

Infrastrukturminister
Infrastrukturdepartementet
"Vi bygger Sverige. För att klara klimatet och för att jobben ska bli fler investerar vi i infrastruktur. Vi gör den största järnvägssatsningen i modern tid och satsar på ny konkurrenskraftig teknik. Det är nu det händer!"

Tomas Eneroths områden

- **Transporter och infrastruktur**

SW . 654 Telekommunikationsverksamheter.
SW . 656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.

Anders Ygeman

Energi- och digitaliseringsminister
Infrastrukturdepartementet

Anders Ygemans områden

- Digitaliseringspolitik
- Energi

SW . 651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.
SW . 644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.
SW . 656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.
SW 66/68 Tillverkning av varor.
SW 66 Tillverkning av kemivaror od.
SW 67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d
SW 68 Tillverkning av komplexvaror.
SW 69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.
SW 62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d)

2020 det bästa året.

Trafikdirektör Roberto Maiorana på Trafikverket om punktligheten för svenska tåg. Totalt 93,5 procent av alla tågavgångar kom i tid till sin slutdestination under förra året. Det är den hittills bästa siffran sedan 2013, då Trafikverket införde ett nytt sätt att räkna på saken.

TT 19 januari 2021

41 603

körkort återkallades av Trafikverket förra året. Det är 13,4 procent fler jämfört med 2019. I de flesta fall har körkortet återkallats efter att föraren rapporterats för trafikbrott, vanligen fortkörning, vilket ledde till att 26 050 personer förlorade lappen.

TT 19 januari 2021

19 januari 2021

Grön godssatsning lider av eftersatt underhåll och stillastående tåg

Regeringen vill främja överflyttning av godstransporter från väg till järnväg. Men godstrafiken på den svenska järnvägen är sedan tidigare drabbad av försummat underhåll och så kallad skogstid – ett upprepat stillastående i väntan på mötande persontåg.

et här handlar om ett område som år 2021 anses prioriterat. Utsläpp från transporter står för en tredjedel av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser. Målet är att de i sektorn ska minska med minst 70 procent till 2030, jämfört med 2010. I halvtid ligger reduceringen på 20 procent.

I det sammanhanget framstår frakter på tåg, dragna av eldrivna lok, som en dröm i jämförelse med andra godstransportslag.

Toppen, nu satsar vi på tåget! Den politiska vilje-yttringen är tydlig det senaste året.

I statens budget för 2021 ska statliga Green Cargo, ett notoriskt förlustbolag, ges ett kapitaltillskott på 1,4 miljarder kronor. Bolaget hade glömt att modernisera.

Green Cargo har under en lång rad år gått med förlust och skulle utan stödet redan under början av året ha tvingats i svårigheter. Det kanske till och med kommer att behövas mer pengar.

En förlängd miljökompensation till godstrafiken på järnväg är också en politisk markering. Den omfattar två miljarder kronor under fem år och syftar till att stärka järnvägens konkurrenskraft.

Ansenliga belopp satsas nu till slut också på upprustning av järnvägen. Därmed har en historisk skuld i underhåll börjat betas av, men det tar tid.

För lokförare av godståg fortsätter emellertid vardagen med irriterande upprepningar. De blir stående stilla i trakten av Hallsberg eller var det nu är den planerade så kallade skogstiden inträffar. Det är uttrycket tågföretag använder när godståg ställs åt sidan på sidospår.

Var åttonde tåg i trafik från Green Cargo står i genomsnitt stilla och väntar på ett mötande eller förbikörande passagerartåg.

DN har talat med det statliga bolagets vd Ted Söderholm om dessa flaskhalsar och förseningar och om varför bolaget gått med förlust år efter år. Mer om det senare.

Men först om hur godset på svenska järnvägar de senaste åren stadigt haft en cirka 20-procentig andel av hela godssektorn, mätt som så kallat transportarbete, en multiplicering av sträcka och vikt. Marknaden har sett ut att vara inmutad.

Stål, skog, kemiska produkter och farligt gods – sådant som inte lämpar sig för transport på vägar – går på järnväg.

Livsmedel och många andra lätta varugrupper transporteras mestadels på lastbil.

Stora, särskilt tunga och skrymmande transporter går till sjöss.

När klimatdebatten vuxit har blickarna kastats mot godstransporterna på järnväg med den uttalade önskan att de borde växa i betydelse eftersom utsläppen är så låga.

Vad krävs för att flytta godstransporter från väg till järnväg?

DN ställde frågan till Krister Sandberg, kvalificerad utredare vid Trafikanalys, som i december presenterade en utvärdering av den godstransportstrategi som regeringen senast tagit fram.

Är det möjligt att flytta gods till järnvägen?

– Både ja och nej. Det finns alltid segment som skulle kunna flyttas om man verkligen bestämmer sig för det. Men de varugrupper som är mest lämpliga att flytta till järnväg eller sjöfart är sådant gods som redan transporteras där, säger Krister Sandberg.

Ytterligare en faktor som är svår att kringgå är distansen på transporten.

– För att det ska löna sig med järnväg måste det röra sig om transporter av en viss sträcka, ofta över 30 mil, säger experten vid Trafikanalys.

Ännu ett förhållande rör kapaciteten.

– Om tio procent av godset som går på väg viktmässigt ska flyttas över till järnväg skulle det behövas dubbelt

så mycket järnvägskapacitet som i dag, säger Krister Sandberg.

Uppgiften är av det slag som brukar kallas ögonöppnande och understryker vilka utmaningar järnvägsnätet står inför. Enorma investeringar skulle krävas, precis som med elektrifieringen av vägtrafiken.

Punktligheten för godstransporterna har visserligen ökat det senaste året delvis tack vare minskad passagerartrafik under pandemin, men där finns det mycket att göra, enligt Krister Sandberg.

– Det är lätt att bara tänka på de långa sträckorna, men i kopplingen i städerna mellan den statliga och kommunala transportförsörjningen finns det också brister, säger han.

Ett argument framförs ibland i debatten om höghastighetsbanorna för persontrafik Stockholm-Göteborg och Stockholm-Malmö: när de byggs kan det redan befintliga järnvägsnätet användas för godstransporter i större utsträckning.

Krister Sandberg anser att det ligger något i den framförda omständigheten.

– Ja, det är på de sträckorna man talar om att utöka godstrafiken på järnväg, och där går också mycket av passagerartrafiken. Så om man får bort persontågstrafiken så öppnas för större kapacitet för godstransporter på det gamla nätet, säger han.

Hittills har regeringen beslutat att utbyggnaden av nya stambanor ska påbörjas med de tre delsträckorna Ostlänken (Järna–Linköping), Hässleholm–Lund och Göteborg–Borås.

Prislappen för fullt utbyggda höghastighetsbanor har av Trafikverket beräknats till 230 miljarder kronor, men de kommer knappast att stå klara före 2035.

Claes Scheibe är upprörd över att staten tänker rädda Green Cargo med ett tillskott på 1,4 miljarder kronor. Han är vd i Hector Rail, Skandinaviens största privatägda tågoperatör för godstransporter.

– De är dopade i racet där vi deltar. Det statliga stödet snedvrider marknaden, säger han.

– Vi menar att när det finns en statlig aktör som har en dominerande ställning så är det den aktören som styr prissättningen. Kan bolaget inte tjäna pengar genom att sätta rätt priser och ha rätt service, och om det får hjälp av staten när det fortsätter att förlora pengar så blir det väldigt svårt för en privat aktör att överleva på marknaden, säger Claes Scheibe.

Han frågar sig hur regeringen kan säga att den vill se en satsning på godståg och sedan ger ett stort stöd till den i branschen som inte lyckats utveckla den.

Hector Rails vd anser att Green Cargo har pressat priserna och gjort hela branschen olönsam.

Claes Scheibe har skrivit brev två gånger till näringsminister Ibrahim Baylan och infrastrukturminister Tomas Eneroth och krävt en motivering till kapitaltillskottet. Eftersom svar uteblivit säger han att Hector Rail ska skicka en anmälan till EU för att peka på vad bolaget menar är felaktig konkurrens.

När godstågen lösgjordes från SJ bildades Green Cargo 2001. Några år senare såg det ut som om bolaget var på väg att säljas ut till Tyskland, men försäljningen uteblev och Green Cargo fick i stället ett statligt tillskott på 600 miljoner kronor.

Femton år senare har årsredovisningarna visat en lång rad av förluster i verksamheten.

Ted Söderholm tog över som vd 2019 och förklarar orsaken till kräftgången som en blandning av oförmåga, både i bolaget och inom branschen, samtidigt som konkurrensen från vägtransporter ökade och infrastrukturen inte fungerade.

– Det var en synnerligen dålig kombination under en stark tillväxtfas, säger han.

Green Cargo hängde inte med i den digitala omställningen. Moderniserade inte verksamheten, bytte inte ut loken, som i dag till 70 procent är 40 år eller äldre. Lastbilstransporterna blev flexiblare och vässade också priset med utländska chaufförer, medan det statliga godsbolaget på järnväg kämpade på flera fronter.

– Green Cargo har skurit ned på många kostnader för att mota utvecklingen, men när man inte investerar, utan bara skalar ned befinner man sig på ett sluttande plan, säger Ted Söderholm.

När han kom in för två år sedan var det uppenbart, säger han, att det inte skulle gå att vända utvecklingen enbart för egen maskin. För att råda bot mot det var det nödvändigt med ett kapitaltillskott.

Kritiken mot att staten med sitt stöd snedvrider marknaden bemöter vd:n med att godstågsbolagen i Sverige har liknande problem som i stora delar av Europa. Samt att Green Cargo är oerhört viktig för

svensk basindustri. Han hänvisar till den nationella transportpolitiska strategin i Sverige.

– Har man ett miljöpolitiskt mål som inte går att åstadkomma utan att järnvägen ökar sin marknadsandel är bedömningen att det blir lite märkligt att låta skattebetalarna ta en smäll som blir lika hög eller högre (än 1,4 miljarder kronor) genom att lägga ned eller stycka upp Green Cargo, säger Ted Söderholm.

På kort sikt, menar han, kan finansiella styrmedel hjälpa operatörerna att bli starkare, investera och få ordning på sig själva.

– Vi behöver göra en uppryckning av vad vi säljer. Vi kan inte bara konkurrera med miljöaspekten. Sen är det tveklöst så att infrastrukturen och systemet måste fungera bättre. Annars avstår kunder som egentligen hade velat lägga över gods på järnväg eftersom de är rädda för förseningar, säger han.

Men en storsatsning på godstransporter på järnväg är knappast lätt att göra.

– Man pratar om att taket är nått för kapaciteten och det finns sådana platser runt storstäderna i rusningstrafik där pendlingståg, regionaltåg, fjärrtåg och godståg tävlar om utrymmet. Samtidigt tror vi att det går att klämma mer ur systemet med trimningsåtgärder.

Som att minska den så kallade skogstiden för godstrafiken.

– Vi blir stillastående där det är enkelspår och väntar på mötande tåg eller på att bli omkörda. Det skapar proppar i kapaciteten som leder till oproportionella negativa följder i tågsystemet. Minsta störning ger svallvågseffekter. Det här diskuterades redan på 90-talet och borde ha varit fixat.

Skogstiden har med åren i stället vuxit och Ted Söderholm säger att den används som ett dragspel i systemet.

– Vi hade ungefär 13 procent av den i tågplan 2020, jämfört med persontrafiken som ligger på strax över 2 procent. Om godstrafiken på det sättet prioriteras ned påverkar det valet som våra kunder gör eftersom de tycker att punktlighet är avgörande.

Ett exempel. På sträckan Malmö–Hallsberg, som har tät godstrafik, leder stillaståendet ofta till en längre körtid på mellan en och två timmar.

Sammanlagt kostar företeelsen, enligt Green Cargos egna beräkningar, bolaget cirka 300 miljoner kronor om året i sena frakter till kunderna, ökade personalkostnader och förlorade marknadsandelar.

Återstår att se om en förändring sker när prioriteringen av minskade utsläpp ökar.

Ted Söderholm säger att alla transportslag kommer att behövas i framtiden, vid sidan av varandra. Också en ökad andel elektriska fordon på vägar.

– Men järnvägen finns redan och det vore märkligt om man inte utnyttjade den till fullo. Få saker slår en redan elektrifierad dubbelspårig järnväg i termer av yt- och energieffektivitet.

Han hälsar satsningen på underhål, som dröjt, välkommen. Och tecknar uppvaknandet.

– Vi hade nått gränsen, men fem i tolv tycker jag att en bred politisk uppslutning tyder på att vi förstått att det är nu vi verkligen behöver satsa för att inte tappa en viktig pusselbit i transport- och miljöpolitiken, påpekar han.

Säg den vd som tackar nej till över en miljard kronor – och en allmän uppgradering av sitt bolags betydelse.

Frågan är bara hur allt ska gå till.

Torbjörn Petersson

torbjorn.petersson@dn.se

Fakta. Köper rumänska lok

För att modernisera sitt ålderstigna bestånd av lok har Green Cargo köpt 16 eldrivna, sexaxliga lok från den rumänska tillverkaren Softronic.

Tio av loken är redan i trafik och ytterligare sex levereras under det här året. I höstas tecknades avtal som ger det statliga svenska bolaget rätt att köpa tio lok om året fram till 2030, totalt 100 lok.

Enligt Ted Söderholm är Softronic en leverantör som tillverkat lok i många år och att loken, Transmontana, har fina egenskaper.

– Våra tester har fallit väl ut och loken är synnerligen lämpade för stål, skog och tunga, långa tåg eftersom de är dragstarka, säger han.

70

procent av Green Cargos lok är från 1970-talet eller tidigare. 19 januari 2021

19 januari 2021

5G-auktionen drar i gång utan Huawei

Nu startar 5G-auktionen, som svartlistade Huawei har velat stoppa.

– Nationell säkerhet måste väga tyngre än faktum att konkurrensen minskar, säger digitaliseringsminister Anders Ygeman (S).

DN har tidigare skrivit om att flera av mobiloperatörerna är mycket kritiska till att auktionen genomförs trots att svartlistade Huawei driver domstolssak mot Post- och tele-styrelsens (PTS) beslut. De pekar också på att

myndigheten besked kom oväntat och sent, vilket fördyrar och försenar.

– Det är svårt att vänta till dess att alla rättsprocesser är färdiga, det kan ta år, domstolarna har också sagt att det går att genomföra auktionen. Samtidigt är det viktigt att fastställa villkoren för 5G-licenserna, säger Anders Ygeman till DN.

Var svartlistningen av Huawei bra?

– Risdagen tog ett enhälligt beslut om att ändra lagstiftningen för att öka säkerheten, men det är upp till PTS att fatta beslut efter att ha rådgjort med säkerhetsmyndigheter.

Inför den nya lagen sade du att den inte skulle användas mot ett enskilt land eller leverantör. Ändå blev detta resultatet?

– Lagen är neutral, men där framgår också att granskningen kan komma fram till att en komponent eller en leverantör behöver uteslutas,

Så de i branschen som lyssnade på dig, de tänkte fel?

– Det kanske berodde vad man hörde på. Jag tror att jag i nästan varje intervju sade både och – lagstiftningen pekar inte ut, men ger möjlighet att utesluta.

Men om Huawei får rätt i att PTS:s uteslutning är fel, då är auktionen redan gjord?

– Inget är problemfritt, det är inte alternativet att vänta med auktionen heller – då kan vi inte bygga 5G. Och ingen av operatörerna är ju omedveten om att det pågår en rättslig prövning.

För dem handlar det ju om att fortsätta med Huawei som planerat eller byta leverantör?

– Jag förstår deras problem, det är ytterligare en parameter att ta hänsyn till.

Minskad konkurrens kan betyda högre konsumentpriser?

– Samtidigt är det av yttersta vikt att näten är säkra, annars kan vi få oerhörda kostnader. Ja, här måste säkerhetskraven väga tyngre, säger Ygeman.

En del kritiker hävdar att Sverige med sitt beslut gått längre än vad som krävs i EU:s gemensamma toolbox, verktygslåda, runt cybersäkerhet i 5G-näten.

Anders Ygeman, som varit med att driva fram den, håller inte med:

– Vår lag ligger väl inom ramen för tool boxen, och jag konstaterar att många länder har kommit fram till liknande slutsatser som vi, men med lite olika metoder.

Hans Strandberg

hans.strandberg@dn.se

FAKTA. HANDLAR OM MILJARDBELOPP TILL STATEN

I auktionen ska Net4Mobility (Tele2 och Telenor), Tre, Telia och helstatliga Teracom slåss om plats i två olika frekvensband, de kallas 3,5 GHz och 2,3 GHz.

15 frekvensblock om 20 MHz säljs till högstbjudande i 3,5 GHz-bandet, där lägsta bud är 100 miljoner kronor per block.

Den som inte får plats där, eller vill ha mer utrymme, kan bjuda på åtta block om 10 megahertz i det så kallade 2,3 GHz-bandet. Här är lägsta pris 20 miljoner per block.

Auktionen kommer att pågå i minst två veckor och drar in miljardbelopp till staten.I slutet av varje auktionsdag kommer PTS att offentliggöra budnivåer och antalet budrundor.

19 januari 2021

Flygbolagsägare: Stäng Bromma

Bromma behövs inte. Den slutsatsen drar flygbolaget BRA:s ägare Pehr G Braathen i en intervju med Dagens Industri.

BRA har tidigare varit motståndare till att stänga Bromma. Med ägarens omsvängning ökar trycket på en förtida stängning av flygplatsen.

Bromma har nyligen fått en ny ankomsthall och en utbyggd avgångshall. Tillsammans med andra åtgärder har 1,5 miljarder investerats i flygplatsen, trots att tanken är att den ska stängas 2038 då Arlanda ska få ytterligare en landningsbana.

Men så kom coronapandemin. Flyget är en av de hårdast drabbade branscherna, resandet har minskat rejält och flygbolag och flygplatser gör gigantiska förluster.

I september kom den statliga flygplatsägaren Swedavia med en rapport som visade att det inte var affärsmässigt hållbart att fortsätta att driva Bromma. Sedan dess höjs allt fler röster för att flygplatsen kan stängas ”i förtid”, det vill säga innan 2038. Och nu sällar sig alltså Pehr G Braathen till denna skara. Och han bygger sin slutsats på en bedömning att flyget inte kommer att återta all förlorad mark efter pandemin.

– Marknaden kommer troligtvis vara mellan 20 och 30 procent mindre än före covid-19. Det kan bli för få passagerare både på Arlanda och på Bromma, säger han till Dagens Industri.

Han tillägger:

– Ska Sverige få det optimala nätverket efter krisen, så är Arlanda svaret.

Före pandemin dominerade BRA helt flygtrafiken på Bromma och har därför också tidigare varit en stark motståndare till att stänga flygplatsen. Med Braathens omsvängning minskar den grupp som vill behålla flygplatsen.

Braathen betonar dock att BRA måste ha rätt förutsättningar på Arlanda för att kunna ha den flygplatsen som sitt nav. Det handlar bland annat om bra start- och landningstider. Men därefter kan Bromma flygplats stängas omedelbart.

Stockholms Handelskammare har tidigare varit motståndare till att stänga Bromma i förtid, men har delvis svängt.

– Vår linje är att vi tror att det skulle vara bra för Sverige att samla allt inrikesflyg i Stockholm på en flygplats och det skulle då vara Arlanda, säger Carl Bergkvist näringspolitisk expert på Handelskammaren.

– Det måste bli snabbare att ta sig till och från Arlanda och om du åker tåg är det för dyrt. Vi anser att staten ska friköpa Arlandabanan, säger Bergkvist.

Till det krävs även minst en till start- och landningsbana på Arlanda.

På sikt, menar Bergkvist, bör Bromma stängas permanent.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se

Rekordmånga jobbar på distans

Den senaste veckan var det rekordmånga som arbetade på distans i Sverige, visar anonymiserad rörelsedata från Telia. Under vecka två (11–17 januari) var det fler än någon gång sedan pandemins början som jobbade på distans i både Stockholm och Skåne. I Västra Götalandsregionen var det endast fler som arbetade på distans under vecka 15 i fjol.

I Stockholm var det 34 procent färre och i Skåne var det 32 procent färre på jobbet jämfört med vecka tio 2020.

På riksnivå var siffran för vecka två 32 procent, vilket är samma som den lägsta siffran under 2020 (som noterades vecka 15). TT. 19 januari 2021

SMHI varnar för snöfall – men i söder töar det

Vinterlandskapet i södra Sverige riskerar att töa bort i veckan.

– På onsdag sticker temperaturen uppåt ytterligare, säger meteorologen Marcus Sjöstedt.

På en del platser blir det uppemot fem grader med snöfall som övergår i regn, säger han.

– I både Götaland och Svealand förväntas plusgrader under veckan.

De milda temperaturerna ser ut att hålla i sig över helgen.

I norra Sverige ser vintern ut att överleva. Förra veckan kom stora snömängder och nu väntas återigen ett område med snöfall leta sig in i norr.

– Vi har utfärdat en risk i Västernorrlands län, där det kan komma 10 till 20 centimeter, lokalt 25 centimeter under torsdag eftermiddag och kväll.

Ytterligare snöfall väntas komma senare under fredagen och även i helgen.

TT 20 januari 2021

12 januari 2021

”Dags för Sverige att satsa stort på fossilfri vätgas”

Vätgas kan radikalt minska växthusgasutsläppen och stärka den svenska industrins konkurrenskraft. Fossilfritt Sverige har i samarbete med företag längs hela värdekedjan tagit fram en strategi för att göra Sverige till en ledande vätgasnation, skriver Svante Axelsson tillsammans med vd:arna för Vattenfall, Scania Group, Siemens Energy, SSAB och LKAB.DN. DEBATT 210121

Enligt Meteorologiska världsorganisationen (WMO) är 2020 ett av de två varmaste åren sedan mätningarna började och WMO anser nu att det finns 20 procents risk att vi uppnår 1,5 graders temperaturökning redan 2024.

I denna ödestimma väcks ändå hoppet av att världens största ekonomier som Kina, EU, Japan och USA sätter mål om att avveckla beroendet av fossila bränslen och

vara klimatneutrala till 2050 (Kina tio år senare) vilket, om de infrias, skulle begränsa uppvärmningen till 2,1 grader enligt organisationen Climate action tracker.

Ny fossilfri teknik har blivit konkurrenskraftigare tidigare än vad många vågat tro. Vi har vant oss vid laguppställningen med bioenergi, vind- och solkraft för att tillsammans med energieffektivisering ersätta det fossila men nu gör en mer okänd nyckelspelare entré: vätgas.

Vätgas har länge använts inom industrin men till största delen då framställd ur naturgas. Att spjälka vattenmolekylen till vätgas och syre med hjälp av fossilfri el i så kallade elektrolysörer har länge varit helig graal i klimatarbetet men processen har hittills varit för dyr. Men nu har förutsättningarna förändrats.

Prisraset på förnybar el överträffar alla prognoser. Priset på solel var i somras nere på 11 öre per kWh i Portugal och vindkraft i Sverige byggs för cirka 25–30 öre per kWh. På samma sätt kommer priset på själva elektrolysörerna att minska när den storskaliga produktionen nu kommer i gång vilket gör att grön vätgas förväntas vara den billigaste vätgasen redan år 2030. Strategins huvudinriktning är att enbart fossilfri vätgas ska premieras i svensk politik.

EU har tagit fram en vätgasstrategi och annonserat en satsning på 430 miljarder euro på vätgas till 2030 varav 180 miljarder i rent stöd. Länder som Tyskland, Nederländerna, Norge och Finland har redan tagit fram sina egna vätgasstrategier men i Sverige har intresset från statligt håll länge varit avvaktande.

Sverige har målet att bli världens första fossilfria välfärdsland och inom ramen för regeringens initiativ Fossilfritt Sverige har 22 industribranscher tagit fram färdplaner för fossilfri konkurrenskraft. Men pusslet går inte ihop när alla färdplaner ska genomföras, till exempel räcker inte skogen till all den biomassa som efterfrågas. Därför har nu Fossilfritt Sverige tagit fram en vätgasstrategi tillsammans med företag i hela värdekedjan. Vätgasen kan bidra till att lägga pusslet och stärka konkurrenskraften inom det svenska näringslivet.

Kemi- och petroleumindustrin använder redan i dag fossil vätgas och kan snabbt växla över till fossilfri vätgas. När Preem och ST1 ökar produktionen av biodrivmedel ökar även behovet av vätgas.

SSAB, LKAB och Vattenfall utvecklar ny teknik i Hybrit för att producera koldioxidfritt järn och fossilfritt stål som kommer att kräva mycket stora mängder vätgas.

Fossilfri vätgas kan komma att bli en lösning för långväga transporter efter 2025/2030 (över 30–40 mil) genom bränsleceller i lastbilar men tekniken är ännu inte mogen. Volvo AB och Daimler har ingått ett företagssamarbete och Scania har vätgaslastbilsprototyper i drift hos kund. På längre sikt kan vätgas även bli ett alternativ för flyget och Airbus ska utveckla vätgasflygplan till 2035.

Energisektorn kommer i takt med ökad andel av förnybar el att balansera elnätet med vätgas. Industrier som nyttjar vätgas kan lagra den förnybara elen under dagar och upp till flera månader. Därutöver kan produktion av elektrobränsle i form av metanol tillverkas genom att gifta ihop den billiga vätgasen med grön koldioxid från till exempel pappersbrukens skorstenar.

Handelsgödselanvändningen inom jordbruket kan bli fossilfri med hjälp av vätgas vilket skulle leda till en minskning av koldioxidutsläpp som motsvararar hela jordbrukets dieselanvändning.

Vätgasens potential är alltså gigantisk. I den framtagna vätgasstrategin uppskattas utsläppen av växthusgaser kunna minska med cirka 30 procent i Sverige. Därutöver minskar utsläppen i andra länder genom användning av svenska produkter, med drygt det dubbla. Samtidigt finns flera utmaningar och produktionen av vätgas kommer att kräva stora mängder el, cirka 55 TWh i planerade investeringar om priset på elen fortsatt kan hållas på en konkurrenskraftig nivå.

På kort sikt handlar utmaningen om att snabba upp tillståndsprocesserna och bygga ut elnät för att garantera tillräcklig effekt året om. Men på längre sikt kommer även elproduktionen att behöva öka. Det kräver att den billigaste elen får chans att utvecklas och havsbaserad vindkraft kommer därför sannolikt att vara helt avgörande för att säkra upp tillgången på el i södra Sverige och garantera ett lågt pris på vätgasen.

Fossilfritt Sveriges strategi utgår från att bygga ut vätgaskluster i närheten av de industrier som har eller kommer att ha stora behov av vätgas. Elektrolysörerna kan med fördel placeras där det i dag finns god tillgång på effekt, där spillvärmen från elektrolysören kan användas i fjärrvärmesystemet och där det syre som också produceras när vattnet spjälkas kan användas på ett rationellt sätt. Vätgasen transporteras till olika regionala användare genom kortare vätgasledningar likt ett fingernätverk runt de stora elektrolysörerna.

Stat och näringsliv behöver samverka för att realisera vätgasens potential i Sverige genom att utveckla nya

finansieringslösningar som till exempel carbon contracts for difference som säkrar koldioxidpriset på en fast nivå. Regeringen bör bland annat genomföra följande åtgärder inom mandatperioden för att ta täten i denna globala vätgasutvecklingen:

1 Bestäm ett planeringsmål om att ha 3 GW installerad elektrolysörkapacitet till 2030 och minst 8 GW till 2045.

2 Ge Svenska Kraftnät i uppdrag att ta fram en elnätsplan som bland annat svarar på vilka elnät som är prioriterade och med vilken tidsplan de bör byggas för att möjliggöra en snabb utbyggnad av elektrolysörer.

3 Ge i uppdrag till Energimarknadsinspektionen att skapa en reglering för vätgasledningar som bestämmer avgiftsnivån. Utbyggnad av vätgasledningar bör vara koncessionspliktiga på motsvarande sätt som elledningar.

4 Ge Energimyndigheten i uppdrag att göra regionala utlysningar för att utveckla ett antal regionala vätgas-kluster.

5 Ge industrier rätt att göra en ändringsanmälan i stället för att behöva söka ett nytt miljötillstånd när de inom samma industriområde byter från fossila alternativ till fossilfri vätgas.

6 Regeringen bör följa EU-kommissionens uppmaning att upprätta ett mål för havsbaserad elproduktion. Ge berörda myndigheter i uppdrag att upprätta en nationell strategi för havsbaserad vindkraft, likt vattenkraften, för att få fram billig el med stor produktionspotential när och där det behövs.

Det är positivt att Sverige nu är på bollen och genom att nyttja den fossilfria vätgasen i värdekedjor som utgör stommen i den svenska industrin har vi unika förutsättningar för att bli global ledare på området.

Svante Axelsson, nationell samordnare Fossilfritt Sverige

Anna Borg, vd Vattenfall

Henrik Henriksson, vd Scania Group

Hans Holmström, vd Siemens Energy

Martin Lindqvist, vd SSAB

Jan Moström, vd LKAB

21 januari 2021

SMHI varnar för nytt snökaos – tåg ställs in

Knappt har snön från förra veckans snösmocka hunnit schaktas bort förrän det är dags igen.

SMHI utfärdar nu en klass 2-varning för stora snömängder längs Norrlandskusten – och elbolaget Eon varnar för strömavbrott i området.

Stora mängder snö väntas falla i Västerbottens och Västernorrlands län från torsdagsmorgonen och framåt. Under kort tid så väntas 15 till 25 centimeter snö i Västernorrland och mellan 25 och 35 centimeter i Västerbottens kustland.

– Men det slutar inte snöa, även om intensiteten avtar. Så det kommer att komma mer snö än så, säger Moa Hallberg, meteorolog på SMHI.

De stora snömängderna beror på ett nederbördsområde som rör sig norrut över landet. Samtidigt tilltar vinden och det blir blåsigt.

– Vid kusten kan det hamna på cirka tio meter per sekund i medelvind. Så det kommer att bli besvärligt väder, säger Moa Hallberg.

SJ har beslutat att ställa in samtliga tåg till och från Jämtland samt trafiken mellan Sundsvall och Umeå på grund av vädret.

– Det går trafik mellan Stockholm och Sundsvall, men inte längre norrut eller västerut, säger Stephan Ray, presskommunikatör på SJ.

Beslutet gäller än så länge under torsdagen.

– Vi har inte fattat beslut om fredagen ännu.

Snöfallet väntas avta något under fredagsmorgonen, men sedan tillta igen. Under sena fredagen och lördagsmorgonen väntas återigen stora snömängder i de båda länen.

– Det kommer att kunna medföra trafikproblem så det är alltid bra att vara försiktig, framför allt om man är ute och kör eller cyklar. Eftersom det blåser skulle det kunna bli drivbildning också, säger Moa Hallberg.

Elbolaget Eon varnar nu för att snömängden riskerar att medföra strömavbrott i området. Ännu arbetar man

fortfarande med röjningsarbetet efter förra veckans enorma snöoväder.

– Det ligger fortfarande tusentals träd kvar och väldigt mycket snö på träd och ledningar. Ett nytt snöoväder ser vi som väldigt problematiskt, de kommer lite för nära varandra, säger Lena Berglund, regionchef på Eon.

För att vara redo har elbolaget nu höjt sin beredskap.

– Vi har mycket resurser ute så vi har en snabb startsträcka. Men vi kommer nog att se störningar i elleveransen så kunderna ska vara förberedda på att det kan bli strömavbrott, säger Lena Berglund och tillägger:

– Det gör man genom att ha en batteriradio, ladda sin mobil och ha en stor dos tålamod.

I Umeå kämpar kommunen fortfarande med att få bort förra veckans snömängder.

– Vi skulle gärna ha en till vecka på oss. Vi kommer inte ikapp men vi kommer att fortsätta jobba för fullt, säger kommunens gatudriftchef Per Hilmersson till Västerbottens-Kuriren.

Även i Örnsköldsvik har snöröjarna arbetat på högvarv sedan i tisdags i förra veckan, då snösmockan slog till. Hittills har uppskattningsvis 22 000 kubikmeter snö fraktats bort från kommunens gator, berättar trafik- och parkchefen Pelle Edlund för allehanda.se.

TT

Flest klagomål på flygresor

Problem med inställda och försenade flyg var det som genererade mest klagomål hos Konsumentverket under 2020. ramför allt handlade klagomålen om försenad eller utebliven återbetalning för inställda resor, enligt ett pressmeddelande.

Totalt kom det in 122 000 klagomål till Konsumentverket under förra året, varav 9 procent handlade om flyg. Det innebär en fördubbling jämfört med året före.

Omkring en sjättedel av klagomålen var coronarelaterade, enligt myndigheten, och handlar om flygbiljetter, paketresor, evenemang och hotellbokningar.

Efter flygresor var det begagnade bilar och hantverkstjänster som genererade flest klagomål.

TT 21 januari 2021

Dom: Större krav på Eko-märkning

När en produkt marknadsförs som eko eller ekologisk måste det tydligt framgå i reklamen vad som menas, enligt en dom i Patent- och marknadsdomstolen.

Förtydligandet måste också finnas i anslutning till begreppet och det räcker inte med en hänvisning exempelvis till en webbplats för mer information.

TT. 21 januari 2021

21 januari 2021

SL öppnar framdörrarna på bussarna

Drygt 90 av 280 bussar i SL:s innerstadstrafik har fått skyddsglas och börjar nu öppna sina framdörrar igen för resenärerna.

I mars stängde SL framdörrarna på samtliga bussar för att skydda chaufförerna, och resenärer har fått gå in via de bakre dörrarna. Men nu har många bussar utrustats med skyddsglas vid förarplatsen vilket innebär att de öppnar framdörrarna. Först ut är linjerna 1, 2, 3, 4 och 6 som brukar vara hårdast belastade.

– Skyddsglaset möter högt ställda krav gällande smittskydd och säkerhet för både förare och resenär. Det gör att vi kan öppna upp hela bussen vilket ger mer utrymme ombord och bidrar till att minska trängseln på innerstadsbussarna samt att man kan blippa sin biljett framme hos föraren igen, säger Fredrik Cavalli-Björkman, trafikdirektör på trafikförvaltningen.

Om föraren öppnar framdörren, kliv på där, annars är det bakdörrarna som gäller.

DN

21 januari 2021

Hans Strandberg: Alla fick vad de ville i snabb 5G-auktion

Den svenska 5G-auktionen har mest handlat om bråk på senaste tiden, men när den väl kom igång var den över lika snabbt. Alla verkar ha fått vad de ville - men Huawei kommer att fortsätta att kämpa mot svartlistningen, skriver DN:s Hans Strandberg.

TRE FRÅGOR. 1. Vad innebär det att auktionen är avslutad?

Sverige har vid tidigare teknikkliv inom mobiltelefonin varit först i världen, i dag ligger vi en bra bit efter och är inte ens pionjärer i Norden. Men nu kan operatörerna göra det de har väntat på i mer än ett år, börja bygga ut ett 5G-nät med riktigt snabba uppkopplings- och svarstider.

Kanske var det så att förseningarna och frustrationen över helt ändrade spelregler gjorde aktörerna extra taggade i jakten på de åtråvärda radiofrekvenserna. För det som skulle ta uppemot två arbetsveckor var klart på en dag. Nu får operatörerna licenser som gäller i 25 år – betalningen på 2,3 miljarder får svenska staten.

2. Fick alla det de ville ha?

Ja, alla iblandade säger att de är mycket nöjda och auktionen var också designad för att alla skulle bli det också. Vid tidigare auktioner har en del operatörer knorrat över att staten bara ville åt så mycket intäkter som möjligt. Nya siffror från Morgan Stanley Research visar att det svenska frekvenspriset för 5 G nu blir bland de lägsta i inom EU.

Mobiltelefoniettan Telia tog förstås den största kakan, 120 MHz i det mest attraktiva frekvensbandet – 3,5 gigahertz – och betalade också mest, tre kvarts miljard. Telenor och Tele2 fick 100 MHz, de ska bygga nät tillsammans via bolaget Net4Mobility. Tanken var att de skulle använda en hel del Huawei till sitt radionät, nu meddelar man att den ordern går till Ericsson och Nokia i stället.

Operatören Tre säger att man fick det utrymme, 100 MHz, och den placering i frekvensbandet man ville ha. Tre har förberett hundratals basstationer för 5G med

Huaweiutrustning. Enligt nuvarande regler får man inte använda dem, men den saken kommer att avgöras i domstol. Den fjärde aktören, helstatliga Teracom som ansvarar för samhällskritisk kommunikation, fick alla de tillgängliga frekvenserna i det så kallade 2,3 GHz-bandet.

3. Vad händer nu?

5G-byggandet kommer att dra igång snabbt, men auktionen kommer att lämna efter sig en bitter eftersmak. Operatörerna tycker att Post- och telestyrelsen fumlat med processen, vilket försenat och fördyrat. Och Huawei kommer inte att ge sig. För dem skulle radioutrustning till 5G-operatörerna bli en miljardaffär i Sverige - i stället får man inte vara med alls. Så är det i dagsläget, men nu fortsätter striden i domstol i stället.

Hans Strandberg

hans.strandberg@dn.se

22 januari 2021

Regeringen ska ta fram en nationell vätgasstrategi

Satsning på fossilfri vätgas kan minska svenska utsläpp med 30 procent, enligt Fossilfritt Sveriges beräkningar.

– Regeringen ska nu ge myndigheter i uppdrag att ta fram en nationell vätgas-strategi”, säger finansmarknadsminister Per Bolund (MP).

Vätgas kan användas för att ersätta fossila bränslen inom såväl industrin som transporter och kraftvärme och har på kort tid vuxit fram

som favorit när klimatmål ska klaras. Bland annat har EU pekat ut vätgas som avgörande för den gröna given och central för att uppnå målet att vara klimatneutrala till 2050.

Regeringsinitiativet Fossilfritt Sverige presenterade på torsdagens DN Debatt en strategi för Sverige som skulle kunna minska koldioxidutsläppen i Sverige med cirka 30 procent, 16 miljoner ton, till 2045. Stategin lämnades även över till regeringen som välkomnade den:

– Vi planerar nu att ge berörda myndigheter i uppdrag att göra den till en nationell strategi för vätgas. Vi är redo att göra allt som krävs för att vätgas ska bli en central del för att bygga ett fossilfritt Sverige, säger Per Bolund, (MP) finansmarknads- och bostadsminister.

I Europa har flera länder, exempelvis Tyskland, Nederländerna och Danmark, redan antagit nationella vätgasstrategier. Nederländerna har även en vätgasambassadör.

I sina beräkningar utgår Fossilfritt Sverige från vätgasprojekt som redan är presenterade. Där ingår bland annat projektet Hybrit, där LKAB, SSAB och Vattenfall samarbetar för att ersätta kol med vätgas i stålproduktionen och blir först i världen med fossilfritt stål. I Sverige står SSAB för 14 procent av de inhemska utsläppen. LKAB står för 4 procent.

Vätgasen produceras genom att spjälka vattenmolekyler till vätgas och syre med hjälp av el. Så kallad grön vätgas som framställs av el från förnybara källor släpper bara ut vattenånga. Att priset på förnybar el minskat kraftigt är en anledning till vätgasens nya popularitet.

För att få fram vätgas krävs stora mängder el. Fossilfritt Sverige pekar på vikten av att ta fram en plan för elnät, liknande de infrastrukturplaner som finns för vägar och järnvägar. De vill också se en nationell strategi för havsbaserad vindkraft för att få fram tillräckligt med el. Enbart vätgas löser inte

klimatfrågan, det handlar snarare om en kombination av energilösningar.

– Vägen framåt kommer inte att bestå av enbart en teknik. Därför måste vi jobba på flera spår och där ligger elen närmast och vi måste satsa stort på laddningsvägar, säger energiminister Anders Ygeman (S).

Per Bolund är inne på samma spår:

– Jag tror inte att man kan prioritera det ena eller andra, el och vätgas kommer att komplettera varandra. Vätgas kan vara en lagringsmetod för förnybar el, så blåser det mycket vissa tider kan man lagra den elen i vätgas.

Jannike Kihlberg

jannike.kihlberg@dn.se

Flest klagomål på flygresor

Problem med inställda och försenade flyg var det som genererade mest klagomål hos Konsumentverket under 2020. ramför allt handlade klagomålen om försenad eller utebliven återbetalning för inställda resor, enligt ett pressmeddelande.

Totalt kom det in 122 000 klagomål till Konsumentverket under förra året, varav 9 procent handlade om flyg. Det innebär en fördubbling jämfört med året före.

Omkring en sjättedel av klagomålen var coronarelaterade, enligt myndigheten, och handlar om flygbiljetter, paketresor, evenemang och hotellbokningar.

Efter flygresor var det begagnade bilar och hantverkstjänster som genererade flest klagomål.

TT 21 januari 2021

Preem tillverkar mer förnybar diesel

Preem återinviger sin produktion av förnybar diesel, denna gång efter ombyggnad med 40 procent ökad produktion.

Och nu kan anläggningen i Göteborg även tillverka 100 procent förnybart, enligt bolaget. Ombyggnaden gör att 320 000 kubikmeter kan produceras per år. Målet är fem miljoner kubikmeter till 2030. Tillverkningen bygger på en variation av flera förnybara råvaror, bland annat råtalldiesel, restprodukter från livsmedelsindustrin och återvunnen frityrolja.

TT 22 januari 2021

Telia ställer om – kan leda till övertalighet

Telia har inlett omställningsförhandlingar som kan leda till en övertalighet.

Det bekräftar bolaget för Telekomnyheterna.

– Som en del av Telias förändringsresa behöver vi kontinuerligt följa och anpassa oss till marknadens förutsättningar, för att säkerställa lönsamhet, ökad effektivitet och för att möta kundernas förväntningar, säger Irene Krohn, presschef på Telia, till Telekomnyheterna.

Telia har tidigare meddelat att bolaget på fredagen den 29 januari, samma dag som bokslutsrapporten läggs fram, kommer att presentera koncernens nya strategi.

Direkt 23 januari 2021

23 januari 2021

Toyota lanserar liten elbil

Toyota lanserar en elbil i miniformat för den japanska hemmamarknaden. En eldriven suv är på gång för Europa.

Toyota lanserar modellen C pod på hemmamarknaden. Elbilen är inte ens 2,5 meter lång, samt mäter 1,29 meter på bredden och 1,55 meter på höjden.

Batteriet har en kapacitet på nio kilowattimmar. Räckvidden anges till 15 mil och toppfarten till 60 kilometer i timmen.

Motoreffekten är angiven till 12,3 hästkrafter och priset blir motsvarande 130 000 kronor. Bilen kommer dock inte att nå särskilt långt utanför Japans gränser, men Toyota har utlovat att fler rena elbilar är på gång, och då ingår även Europa i planerna. Först ut blir en suv, som ska presenteras inom de kommande månaderna.

I planerna finns också nya batterier, med så kallad solid state-teknik, liksom en serie av elbilar baserade på samma plattform – kallad e-TNGA.

Till 2025 ämnar Toyota sälja 5,5 miljoner elektrifierade bilar globalt årligen. Den siffran innefattar både hybrider, laddhybrider, rena el-bilar och vätgasdrivna bränslecells- bilar.

DN

23 januari 2021

Miljöbilarna i skuggan

Om du tycker att elbilar är för dyra och räckvidden för kort så är biogas det gröna alternativet. Vi provkör Suzuki S-Cross och Skoda Kamiq, två familjebilar som går på biogas – som du själv är med och tillverkar.

James Bond kör Aston Martin och räddar världen. Men bara på film. I verkligheten är det vi som kör på biogas som räddar världen. Suzuki S-Cross kanske inte ser så tuff ut jämfört med Bonds Aston Martin Vantage men den går att köra på biogas som utvinns från avloppsvatten och matrester. Modellen lanserades redan 2013. Åldern märks i detaljerna. Bildskärmen på instrumentpanelen är ovanligt liten, döda vinkel-varning saknas, autobromssystem finns bara på toppversionen och stannar inte för cyklister och fotgängare.

Gaskonverteringen är gjord av ett företag i Växjö. En fördel är att bensintanken är original och rymmer normala 47 liter. Men det är dåligt att färddatorn inte visar gasförbrukning eller räckvidd, mätaren är bara kopplad till bensindriften.

S-Cross är relativt högbyggd och rymlig. Baksätet har bra benutrymme och dynan är högt placerad, vilket även ger bra sikt ut. Motorn lystrar till namnet ”Boosterjet”. Jag vet inte om det är menat som ironi eller om det är önsketänkande. När den körs på bensin ger den på papperet 140 hästkrafter, men med gasdrift är maxeffekten 126 hästkrafter. Jag undrar var de håller hus, bilen är seg i reaktionerna.

Priset är 325 900 kronor för versionen med 1,4 liters-motor och automatlåda, men en billigare finns för 292 100 kronor. Från priserna kan du

dra av 10 000 kronor i miljöbonus. Jämfört med bensindrivna S-Cross kostar gasversionerna 56 000 kronor extra. Dyrt, men Suzuki har de enda fyrhjulsdrivna gasbilarna på marknaden.

Gastankarna i provbilen är på elva kilo och ryms under bagagerumsgolvet. Gasen räcker till 22 mils körning. Bilen kan även beställas med gasflaskor på 15 eller 18 kilo. Sistnämnda ger 37,5 mil räckvidd på bekostnad av bagagevolymen.

På Bromma reningsverk möter vi Hanna Gottås, processingenjör på reningsverket, som förklarar processen för oss. I korthet går det ut på att avloppsvattnet avskiljs från ”fast massa” som pumpas till stora rötkammare där metangas bildas. Processen tar upp till en månad, och efter förädling används gasen som fordonsbränsle. Biogas görs också av matrester. Oavsett om den är gjord på biff eller avföring är det svårt att tänka sig ett mer miljövänligt bränsle.

Gasen kostar i skrivande stund 17,44 kronor per kilo. Suzuki med automatlåda drar ett halvt kilo gas per mil, lite mindre för Skodan, och du har en milkostnad på under nio kronor per mil. Ungefär samma bränslekostnad som för en bensinbil, dock dyrare än elbilar. Fördelen jämfört med elbilar är snabbheten. Det tar ett par minuter att tanka fullt – och till ett bra pris.

Skoda Kamiq finns bara med framhjulsdrift. Till skillnad från Suzuki S-Cross sitter suv-identiteten i designen. Jämfört med Suzuki S-Cross gör vi en tidsresa. Bildskärmen är större, telefonen kan laddas trådlöst, autobroms är standard redan i billigaste versionen och känner dessutom av fotgängare – det har hänt en del sedan 2013.

Enlitersmotorn ger 90 hästkrafter med gasdrift och är på papperet betydligt svagare än Suzuki S-Cross. Men den låter sportigt och med manuell låda svarar motorn bra. Gastankarna rymmer 14,6 kilo vilket ger en räckvidd på ungefär 30 mil.

Midjelinjen är rak och låg vilket ger bra runt-om-sikt. Bilen är okomplicerad, lättparkerad, lagom stor och med bra utrymme i baksätet. Komfortutrustningen i basversionen Ambition halkar efter på några punkter jämfört med Suzuki S-Cross. Men i övrigt har Kamiq allt som krävs i dag. Dessutom praktiska finurligheter som isskrapa i tankluckan, inbyggd tratt för spolarvätskepåfyllning och plats för paraply i dörren.

Säkerhetsutrustningen är betydligt mer tidsenlig än hos S-Cross. Trötthetsvarnare, döda vinkel-varning och filhållare är standard. Klimatanläggning, rattvärme och uppvärmda och elstyrda backspeglar ingår i nivån Style som kostar 18 600 kronor extra.

Prisfördelen för Skoda Kamiq är hela 73 000 kronor. Men den saknar en rejäl bensintank. Nio liter är en begränsning, räckvidden på bensindrift är drygt 15 mil.

Är gasbilen ett vettigt alternativ? Jag räddar ju världen, visst räknas det?

Tydligen inte. För trots att tekniken finns här och 180 gaspumpar är spridda över landet har gasbilen aldrig lyft. Det bottnar i ekonomin.

Den som får och kan köra en laddbar tjänstebil gör det, en elkostnad på två–tre kronor per mil överröstar alla invändningar. För privatbilisten är det jämnare, men ändå oförmånligt. Räknat på förbrukningen enligt EU:s körcykel WLTP kostar bensinen för en Skoda Kamiq 8,14 kronor per mil och gaskostnaden är 8,45 kronor per mil. Det exakta utfallet beror på drivmedelspriset för stunden. Lägg till högre inköpspris, dyrare besiktning och underhåll så har vi förklaringen till varför gasbilen inte lyfter. Men om man jämför privatköpt gasbil med elbil kan det svänga åt olika håll. Den snabba tankfyllningen talar dock alltid till gasbilens fördel – så länge du har en gasmack i närheten. För miljövännen kan därför gasbilen fortfarande vara ett vettigt alternativ, om

prispåslaget är så litet som i fallet med Skoda Kamiq G-Tec. Ett aber är gastankarnas livslängd, de är godkända för 20 år. Sedan lär bilen behöva skrotas. Men hur länge håller elbilsbatterier?

Statens morötter styr i högsta grad. Sedan kan man ju undra över morötternas storlek.

Elbilen drunknar i en korg med 60 000 morötter, gasbilen får nöja sig med lite överbliven morotsblast.

Mikael Stjerna

FAKTA. SUZUKI S-CROSS 1,4 BOOSTERJET ALLGRIP 4X4 AUTOMAT

Miljö

Koldioxidutsläpp: 169/112 gram/km vid blandad körning (bensin/gas).

Förbrukning: Bensin 0,75 liter/mil. Gas 0,49 kg/mil.

Ekonomi

Pris: 325 900 kronor.

Miljöförmåner: Ja. 10 000 kronor.

Årlig fordonsskatt: 360 kronor per år under de tre första åren, därefter 360 kronor per år.

Garantier: Nybil 3 år, vagnskada 3 år, rostskydd 12 år, assistans 3 år.

Teknik

Motor: Bensin/gas. 1,4 liter. 140 hk, 220 Nm.

Drivning: Fyrhjulsdrift

Växellåda: 6-växlad automatlåda.

Acceleration 0–100 km/tim: 10,5 sekunder (bensin).

Toppfart: 200 km/tim (bensin).

Digitalt

Pekskärm: Ja. 7 tum.

App: Nej.

Apple CarPlay/Android Auto: Ja/Ja.

OTA (nätuppdatering): Nej.

Mått/vikt

Längd/bredd/höjd: 430/178/158 centimeter.

Bagagevolym: 375–1 214 liter med bakre ryggstöd uppe/fällda.

Tjänstevikt: 1 410 kg.

Maximal släpvagnsvikt: 1 200 kg.

Betyg del för del

Köregenskaper 4

Säkerhet 3

Komfort 4

Miljö 5

Ekonomi 2

Totalbetyg: 18 av 25

Plus

Fyrhjulsdrift

Räckvidd på gas (18 kilos-tank).

Minus

Pris.

Dålig bränslemätare.

23 januari 2021

Omställningen till elbilar ger industrin problem

Att ställa om till att bygga och sälja elbilar har visat sig mycket svårare än väntat för biltillverkarna. Återkallelser och produktionsproblem ger bilindustrin huvudvärk.

Biljättarna inom den traditionella bilindustrin trodde länge att så snart de hade utvecklat nya elbilsmodeller skulle deras kunnande inom produktion göra att de skulle kunna ta igen försprånget som uppstickaren Tesla skaffat sig. Men det har visat sig svårare än någon hade räknat med. Nya underleverantörer har i många fall misslyckats med att både leverera volym och kvalitet, vilket lett till en rad kostsamma återkallelser och leveransproblem.

– Vi har haft mycket att göra med vår battericelleverantör, mer än vi skulle vilja, och det har tagit mer tid än planerat, sa Martin Freese, Volkswagens utvecklingschef för högspänningskomponenter och mjukvara, under ett bilindustriseminarium i Bochum, Tyskland.

Kommentaren gjordes tidigt i våras, och sedan dess har en rad återkallelser inom bilindustrin bekräftat problemens omfattning för branschen.

Återkallelser beroende på problem med högspänningsbatteriet har påverkat Audi e-tron, Hyundai Kona Electric och flera BMW-laddhybrider. Ford och BMW har redan sålda bilar stående eftersom batterierna riskerar att kortsluta och fatta eld. Redan levererade ladd-

hybrider används, men ägarna uppmanas att inte ladda batterierna på grund av brandrisken. Problemen ligger i Samsungcellerna som i vissa fall är förorenade. Lösningen är kostbar, batterierna måste helt enkelt bytas ut.

Mercedes lanserade i december en ny elektrifieringsplan, med målet att hälften av produktionen ska bestå av elbilar och laddhybrider 2030. Snart kommer elektriska EQS, EQB och EQE. EQA byggs redan. Men trots de storstilade planerna – introduktionen av förstlingen EQC har varit en besvikelse. Mercedes har under året sagt att produktionen kommer att nå 50 000 under 2020, men det var först i september 2020 som man passerade en månadsförsäljning på 2 500 bilar. Som en följd av den långsamma tillverkningen har lanseringen av EQC i USA skjutits fram till i år. Det sägs att problem i underleverantörsledet är orsaken, vilket Mercedes inte vill bekräfta.

Ibland kommer problemen som ett väldigt sent brev på posten. Opel är numera en del av franska PSA-koncernen, men Opel Ampera-e är en tvilling till Chevrolet Bolt. De problem som tidigare ägaren GM har med batteriet är sålunda också Opels problem. Det har nu upptäckts att det under vissa omständigheter kan överhettas och börja ryka. Den enda lösningen som GM har kommit fram till hittills är att minska nyttjandegraden av batteriet, och därmed räckvidden.

Samtidigt som problemen med elbilarna tornar upp sig så pressas tillverkarna att öka försäljningen av elbilar. EU har satt utsläppskrav på varje tillverkare och den som släpper ut för mycket måste böta 95 euro per gram koldioxid som utsläppen överstiger målet, multiplicerat med antalet bilar som sålts i EU under året. Det kan innebära skadestånd på miljardbelopp och vid årsskiftet 2020–2021 gjordes första avräkningen.

Att uppnå målen blir inte lätt. Det innebär för industrin att den på ett år måste uppnå samma utsläppsminskning som industrin klarade av

under den senaste tioårsperioden. Därför är industrin hårt pressad att inte bara utveckla elektrifierade bilar, utan också att sälja dem – snabbt.

Mjukvaran har också varit en huvudvärk för många tillverkare. Svenska Polestar har haft sin dos av problem vilket har lett till leveransförseningar under hela introduktionsperioden. Att skicka ut två återkallelser under en månad – vilket hände i oktober 2020 – måste vara en mardröm för vilket märke som helst, men i synnerhet för ett nytt märke som Polestar som bygger marknadens förtroende från noll. Vi känner därmed till tre återkallelser som gjorts av Polestar. I början av oktober handlade det om ett mjukvarufel i en kontrollmodul för batteriet. Felet yttrade sig i att bilarna förlorade kraft under körning. Ett mjukvarufel, förklarade Polestar och återkallade 2 200 bilar. Den 29 oktober var det dags igen, nu var det fel i spänningsomvandlaren. 4 586 bilar återkallas.

Ett tredje fel har också orsakat en återkallelse-åtgärd. Kylsystemet som värmer kupé och batteri måste bytas ut.

Elektrifieringen är bara en sida av problemen, mjukvaruproblemen är lika stora. Tills alla problem är lösta lär Tesla behålla ledningen både inom elektrifiering och inom uppkoppling.

Mikael Stjerna

Jonas Fröberg: Bilvärldens resonemangsäktenskap förundrar

Apple knyter hymens band med Hyundai. Kinesiska mjukvarubolaget Baidu ska bygga bilar med Geelyteknik. Bakom kulisserna inleds nu slaget mellan techbolag och bilkoncerner om vilka som ska tjäna pengarna när bilar blir uppkopplade datorer på hjul.

Vad blir viktigast i framtidens bilar? Svaret kan tyckas lika spännande som en bensträckare i en Zoomföreläsning:

Mjukvara.

Bilar förvandlas till uppkopplade självkörande datorer på hjul med sensorer överallt som alstrar enorma mängder data. Mjukvaran blir central. Och det är mycket högre vinstmarginaler på utveckling av mjukvara än att sälja bilar (hårdvara). Och nu inleds kampen bakom kulisserna om vem som ska tjäna alla pengar i framtiden.

Alla tycks välja olika vägar. Vissa väljer samarbeten som sökbolaget Baidu (tänk Kinas Google) som precis tecknat en avsiktsförklaring om att bygga bilar med Geelyteknik och Apple som sägs ska samarbeta med Hyundai om att bygga en elbil. Där gifts förenklat techbolagens kunnande ihop med bilkoncernernas färdigutvecklade elbilsplattformar.

Tesla har valt en annan väg: de har utvecklat ett eget operativsystem i sina elbilar. Volkswagen gör exakt samma sak och gör en leva-eller-dö-satsning de närmaste fem åren. Det inleddes förödmjukande med stora mjukvaruproblem i nya elbilen ID.3, och hela Tyskland håller nu andan att pekskärm och operativsystem inte hänger sig i nya ID.4. Google ligger i startgroparna med ett operativsystem för bilar

som de väntas gifta ihop med det infotainmentsystem som bland annat Volvo har börjat använda.

Ska även Google bygga en egen bil? Vi vet inte. Än är allt i sin linda. Och oerhört spännande. Det vi vet är att gamla biltillverkare som missar tåget kan bli förlorarna och sluta som bilvärldens Foxconn – bolaget som tillverkar skalet till Apples Iphonetelefoner med vinstmarginaler tunna som bakplåtspapper.

Jonas Fröberg

jonas.froberg@dn.se

Rött ljus: Volkswagen försöker köpa sig fri från EU:s koldioxidböter – genom att poola ihop sig med fyra elbilsbolag, men VW kommer ändå åka på böter. Illa. 23 januari 2021

23 januari 2021

Små miljösteg för Fords småbil

Ford stryker dieselmotorn från utbudet för Fiesta, i stället får modellen mildhybridteknik. Vi kör småbilen i Activeutförande med den nya tekniken under motorhuven.

Dieselmotorerna försvinner hos allt fler biltillverkare. Så även hos Ford till småbilen Fiesta, som haft alternativet i 36 år. För fem år sedan valde var fjärde småbilsköpare diesel-motor, för Fiesta var siffran bara 2 procent under det senaste året. Bensinmotor med mild-hybridteknik, där en kombinerad startmotor/generator och ett extra batteri ger extra kraft, spås ta över efter dieseln. Som den här bilen. Tekniken är inte ny i Fordleden, vi har sett den

hos andra modeller tidigare men den finns nu till senaste generationen Fiesta som lanserades 2017.

Sin nya teknik till trots är Fiesta som modell lite av den gamla skolan. Parkeringsbromsen utgörs av en traditionell spak, ratten är tjock och stor. Mätarna är analoga med digital information däremellan. Bland annat visas bilden av ett batteri eller en generator när hybridsystemet laddar eller ger kraft.

Modellen håller körglädjen högt. Styrningen är direkt och lagom tung. Fjädringen är aningen stum utan att vara för stötig även om en del ojämnheter i vägbanan märks. Sportig är fel ord, fast känsla passar bättre och ju mer jag kör bilen desto mer gillar jag uppträdandet.

Högsta växeln på den lättarbetade växellådan är att betrakta som överväxel. Sexan läggs i först när man lutar sig tillbaka och låter milen rulla på, högsta växeln passar till jämn fart men inte till acceleration.

Kraften kommer från Fords prisade enlitersmotor med tre cylindrar, som här med turbo ger 125 hästkrafter – det räcker gott och väl. Lite gammaldags är att motorljudet ofta är närvarande.

Ljudmässigt har bilen annars bra isolering men däckbruset kan bli tröttande på grov asfalt. Ford har lyckats bra med inredningen. Utseende och ergonomi har blivit bättre än tidigare och materialvalen är överlag bra. Den standardmonterade pekskärmen mäter åtta tum och är högt placerad samt kompatibel med Apple carplay och Android auto.

Mildhybridtekniken är svår att märka vid körning. En aning mer motorbroms vid gasuppsläpp är det enda som möjligtvis kan anas. Bränsleåtgången ska kapas med 5 procent jämfört med samma motor utan tekniken som dock räknats enligt den gamla missvisande NEDC-körcykeln.

Vid provkörningen drog bilen 0,55 liter per mil. Den officiella siffran är 0,53 liter per mil och 120 gram i koldioxidutsläpp per kilometer för just den provkörda bilen.

Hybridtekniken kommer bäst till sin rätt i stadstrafik. Informationen att systemet jobbar får jag via instrumentpanelen. Mildhybridtekniken har gett Fiesta en lite bättre körbarhet, vi kan kalla det kraft, vid lägre hastigheter.

Versionen Active kostar 13 000 kronor extra och innebär plastdetaljer, egen fälgdesign och annan klädsel. Det ingår också 19 millimeter högre markfrigång samt möjlighet till val av körlägen.

Med mildhybridteknik kostar bilen 9 000 kronor mindre men då kan du inte köpa till automatlåda.

Den provkörda bilen är extrautrustad för 40 000 kronor där led-strålkastare, dragkrok, och förarassistanspaket är de tyngsta posterna.

Det hela ger en bil med tidstypisk stil, kul köregenskaper, klassisk i hållningen utan att vara mossig. Men om du vill göra miljön så lite skada som möjligt finns det mer effektiva vägar att gå än med mildhybridteknik. Oavsett märke och modell.

Peter Klemensberger

peter.klemensberger@mag.bonnier.se

FAKTA. FORD FIESTA ACTIVE 1,0T ECOBOOST MILDHYBRID

Miljö

Koldioxidutsläpp: 120 gram/km

vid blandad körning.

Förbrukning: 0,53 liter/mil

vid blandad körning.

Ekonomi

Pris: 220 550 kronor.

Miljöförmåner: Nej.

Årlig fordonsskatt: 2 410 kronor per år de första tre åren. Därefter 558 kronor per år.

Garantier: Nybil 5 år, vagnskada 3 år, rostskydd 12 år, lack 3 år, assistans 1 år.

Teknik

Motor: Bensin 1 liter. 125 hk, 210 Nm.

Drivning: Framhjulsdrift.

Växellåda: 6-växlad manuell låda.

Acceleration 0–100 km/tim: 9,4 sekunder.

Toppfart: 203 km/tim.

Digitalt

Pekskärm: Ja, 8 tum.

App: Ja. FordPass.

Apple carplay/Android auto: Ja/Ja.

OTA (nätuppdatering): Nej.

Mått/vikt

Längd/bredd/höjd:

407/176/150 centimeter.

Bagagevolym: 311–1 093 liter med bakre ryggstöd uppe/fällda.

Tjänstevikt: 1 282 kg.

Maximal släpvagnsvikt: 1 000 kg.

Betyg del för del

Köregenskaper 4

Säkerhet 3

Komfort 4

Miljö 3

Ekonomi 3

Totalt 17 av 25

Plus

Köregenskaper.

Förarmiljö.

Smidig i lägre hastighet.

Minus

Enkel hybridteknik.

Tveksamt utrustningspaket.

Buller på grov asfalt.

23 januari 2021

Ministern: E-handelns fria frakt kostar i klimatpåverkan

Regeringen vill se transporter flyttas från väg till järnväg. Men hur ska det gå till i praktiken?

– Den stora utmaningen de kommande åren blir att pressa priserna när det gäller att bygga järnväg. Vi kan inte ha en ordning där det är väsentligt dyrare att bygga infrastruktur i Sverige än i något annat europeiskt land, säger

infrastrukturminister Tomas Eneroth (S).

Efter årtionden av försummat underhåll och uteblivna investeringar på järnvägen står i genomsnitt var åttonde tåg i trafik hos statliga bolaget Green Cargo stilla och väntar på mötande eller passerande passagerartåg.

Bristande kapacitet leder till förseningar och missnöjda kunder. Bolaget självt har också sin del i att det gått med förlust år efter år, vilket DN skrev om tidigare i veckan.

Samtidigt ses järnvägstransporter som en viktig del i Sveriges framtida klimatsatsning.

Är det inte mer flexibelt att elektrifiera vägar och köra framtidens transporter där?

– Det krävs en samverkan mellan transportslagen. Överflyttningen till järnväg handlar om att klara klimatmålen. Men vi har också långtgående planer på elektrifiering av vägtransporterna. Trafikverket har fått i uppdrag att bygga 3 000 kilometer elväg och skynda på utbyggnaden av snabbladdsinfrastruktur, säger Tomas Eneroth..

– Bekymret med vägarna är att det redan i dag är trängsel där. Skiftet skedde egentligen för länge sedan när varorna i stället för i lager lades i transporter på våra vägar.

Han menar att väldigt mycket mer än i dag skulle kunna transporteras på järnväg eller på sjöfarten.

– Vi ska underlätta så mycket vi kan med investeringar, men ett ansvar ligger också på dig och mig och på andra som köper transporterna. Ofta är det inte ekonomin som styr utan traditioner. Här ligger det ett ansvar hos transportköparna att ompröva sina godsvägar för att minska klimatpåverkan och öka effektiviteten.

Om vi enbart ser kortsiktigt och tar det alternativ som för stunden är billigast riskerar

vi att hamna i ett läge där vi inte längre har några alternativ, säger Tomas Eneroth.

Frågan om transporter och utsläpp, anser han, blir ännu mer aktuell i takt med att e-handeln växer.

– Där vill jag verkligen se en utveckling. Om du köper 14 par skor och sedan skickar tillbaka tio par så genererar det fler transporter. Det står ibland på paketen från e-handelsföretagen: fri frakt. Men det finns inga fria frakter. Frakt kostar i klimat, trängsel och pengar. Vi måste hitta en modell där klimatavtrycken synliggörs så att konsumenterna kan göra klimatsmartare vägval.

Svenska företag som transporterar gods på järnväg pekar på höjda banavgifter på flera hundra procent och ökad konkurrens från vägtransporter från östeuropeiska åkerier på svensk mark.

– Avgifterna har höjts men vi har ändå EU:s tredje eller fjärde lägsta banavgifter. Däremot var vägtransporterna länge en oreglerad sektor med internationella företag som dumpade löner. Nu har vi infört klampning. Hjulen kan låsas fast på de lastbilar som inte följer kör- och viltidsreglerna. I stället för att skicka böter till ett rumänskt företag som aldrig betalar kan avgift tas ut på plats. Annars får fordonet inte fortsätta. Och vi har infört ett beställaransvar. Nu har de första domarna kommit mot svenska köpare som beställt transporter där reglerna bryts. Allt det här gör det dyrare med utländska vägtransporter.

– Jag välkomnar det eftersom arbetsvillkoren varit orimliga för chaufförerna. Och uttröttade har de varit en trafikfara på svenska vägar, säger infrastrukturministern.

Något mål i procent hur mycket gods som ska flyttas över från väg till järnväg har inte satts. Bakgrunden är klimatmålen: en reducering av

utsläppen med 70 procent till 2030 och så kallat netto-noll 2045.

– Jag tror alla inser att vi inte kan elektrifiera hela vägtransportsektorn till 2030, därför är det viktigt med en överflyttning, säger Tomas Eneroth, som pekar på att järnvägsunderhållet höjts med 47 procent under den nuvarande regeringen.

Men hur ska det gå till i praktiken? Experter påpekar att om tio procent av godset (viktmässigt) ska flyttas över från väg behöver järnvägskapaciteten fördubblas.

– Om kapaciteten och leveranssäkerheten finns, så finns det i dag ett större intresse än någonsin att sända gods på tåget. Men vi har ett kapacitetsproblem och det är ett grundläggande skäl till att vi vill satsa på nya stambanor. Det räcker inte bara med trimningsåtgärder. Vi behöver i grunden helt ny kapacitet. Då frigörs godskapacitet på västra stambanan och södra stambanan. Tillsammans med en flerdubblad ökning av investeringarna i sjöfarten höjer det godskapaciteten högst väsentligt.

Varför inte använda pengarna till att bygga ut den befintliga järnvägen i stället?

– För att då hamnar passagerartrafiken i problem. Hur ofta sitter vi inte på tåget och hör i högtalarna: vi måste nu sakta farten för vi har ett långsamgående godståg framför oss. På södra stambanan och västra stambanan samsas i dag godståg och regionaltåg med fjärrtågen. Den mixen gör att vi utnyttjar kapaciteten riktigt dåligt i det svenska järnvägssystemet. Vi fortsätter med investeringar i dubbelspår, men i grunden är det fråga om kapacitet. Det är naivt att tro att enskilda trimningsåtgärder skulle vara lösningen. Ska vi klara klimatmålen måste kapaciteten öka ordentligt.

Men sådana investeringar tar lång tid. Hinner järnvägen då hjälpa till att klara klimatmålen?

– Vi ska inte stirra oss blinda enbart på 2030-målet, vi måste se förutsättningarna 2045 och då krävs det stora investeringar nu. Sedan är jag optimist när det gäller elektrifieringen, inte minst av de tyngre vägtransporterna. Scania och Volvo är oerhört engagerade.

– Den stora utmaningen just nu är den kraftiga ökningen av kostnaden för byggande och underhåll av infrastruktur, både väg och järnväg. Vi kan inte ha en ordning där det är väsentligt dyrare att bygga infrastruktur i Sverige än i något annat europeiskt land, säger Tomas Eneroth.

Torbjörn Petersson

torbjorn.petersson@dn.se

FAKTA. NYA STAMBANOR

Hittills har regeringen beslutat att utbyggnaden av nya stambanor ska påbörjas med de tre del-sträckorna Järna-Linköping (Ostlänken), Hässleholm-Lund och Göteborg-Borås.

Prislappen för fullt utbyggda höghastighetsbanor har av Trafikverket beräknats till 230 miljarder kronor. Kritiker hävdar att summan kommer att bli högre.

Stambanorna kommer knappast att stå klara före 2035.

24 januari 2021

Ygeman: Reglera techjättarna tuffare

Regeringen vill skärpa EU:s reglering av innehåll i sociala medier och är positiv till de nya lagförslag som ligger på bordet. Förslagen tvingar nätjättar att ta bort olagligt innehåll från sina plattformar.

– Vi vill ha tuffare reglering av techjättarna. Vi vill att plattformsföretag ska bli medansvariga för det som publiceras på deras plattformar, säger digitaliseringsminister Anders Ygeman (S).

Strax före jul presenterade EU-kommissionen två mastiga lagpaket. Förenklat reglerar det ena konkurrensen på den digitala marknaden och det andra innehållet på olika plattformar.

Trots tyngden hamnade förslagen i skymundan av julruschen, pandemin och slutspurten för brexitförhandlingarna. Men så attackerades Kapitolium och USA:s ex-president Donald Trump stängdes av från Twitter och Facebook.

Händelserna sätter fingret på frågor som de nya förslagen i lagen om digitala tjänster – DSA på EU-språk – försöker lösa. Till exempel vilket ansvar nätjättarna har för det som publiceras och om det är rimligt att en plattforms-vd ska ha makten att släcka ner konton.

Lagen ska delvis ersätta det 20 år gamla e-handelsdirektivet, som har fokus på att reglera den då nymodiga näthandeln. År 2000 fanns inget Facebook eller Twitter och behovet nu är att få ett regelverk som passar dagens digitala värld.

En huvudpunkt i lagförslaget är att bolag som Facebook, Twitter, Amazon och Google ska ha ett större ansvar för vad som publiceras på deras plattformar. De ska vara skyldiga att ta bort innehåll som är olagligt, och hålla det borta. Annars kan de få kännbara böter, upp till 6 procent av omsättningen.

Den svenska regeringen har drivit på för nya regler och är relativt nöjd med det som föreslås.

– Vi tycker att det ska begränsas till det strikt olagliga materialet. Men det finns länder som önskar gå längre och vill att bolagen även ska bli skyldiga att ta bort olämpligt material, säger Ygeman.

Om även olämpligt och skadligt material skulle omfattas finns en risk att bolagen skulle ta bort med marginal, vilket skulle kunna skada yttrandefriheten, tror Ygeman. Med olagligt innehåll menas till exempel hot och hat, men också bedrägerier och försäljning av farliga, icke godkända varor. Fake news räknas inte dit – sådant innehåll kan visserligen betraktas som skadligt, men det betyder inte att det bryter mot någon lag.

TT

24 januari 2021

Solenergi på stark frammarsch i Sverige – men hopplöst efter Tyskland

Solceller sparar pengar, ökar värdet på huset och minskar klimatutsläppen. Det byggs anläggningar som aldrig förr – ändå är svenskarna på efterkälken. Tyskland, producerar cirka tio gånger mer solel per invånare jämfört med Sverige.

– Solelen står för mindre än en procent av landets elanvändning. Det är lågt jämfört med andra länder, säger Bengt Stridh, universitetslektor på Mälardalens högskola.

På tre år fyrdubblades antalet solcellsanläggningar i Sverige. Bara under 2019 skedde en effektökning med 70 procent. Trots pandemin så väntas tillväxten fortsätta under 2020–2021.

I jämfört med omvärlden så sker tillväxten från låga nivåer. I världen stod solkraften för drygt 3 procent av elanvändningen 2019. I EU handlar det om 4 procent. I Tyskland kommer cirka var tionde kilowatttimme från solel.

– Solelen i Sverige svarar för mindre än 1 procent av elproduktionen. Det är lågt jämfört med andra länder i Europa, säger Bengt Stridh, som bland annat arbetar med flera solcellsystemsprojekt på Mälardalens högskola.

Från och med den 1 januari i år har stödet till solceller förändrats och sker i dag som ett skatteavdrag. Skattereduktionen ges för de debiterade kostnaderna för arbete och material med:

15 procent för installation av solceller.

50 procent för installation av lagring av egenproducerad elenergi.

50 procent för installation av laddningspunkter till elfordon.

Anna Werner, vd för branschorganisationen Svensk solenergi, anser att det nya stödet från årsskiftet är bra trots att stödet minskar något.

– I branschen tycker vi att det tidigare stödsystemet gav mer pengar, men det nya systemet är lättare och mer stabilt. För husägare fungerar det likadant som rotavdrag. Husägare slipper ansöka om bidrag. I stället sker avdraget direkt på fakturan.

– För juridiska personer, däremot, har solcellsstödet försvunnit helt och hållet. Vi har förespråkat en förutsägbar, planerad nedtrappning, men regeringen valde tyvärr att göra som många andra europeiska länder och drog bort hela stödet över en natt, säger Anna Werner.

Att stödet försämrats kompenseras delvis av att solpaneler blivit bättre och billigare. Samtidigt som effektiviteten ökar kraftigt har priserna fallit. 2007 var världsmarknadspriset på solpaneler cirka 30 kronor per watt. I dag är det nere på mindre än en tiondel. Att investera i solenergianläggningar är inte längre en samvetsfråga utan är i många fall lönsamt för Sveriges drygt två miljoner husägare, särskilt om anläggningen anpassas till den egna elförbrukningen.

Flera studier och rapporter talar också för att investeringen ökar värdet både på kommersiella fastigheter och villor.

En studie av 22 000 husförsäljningar varav 4 000 med solceller i USA 2015 kom fram till ett ökat försäljningsvärde.

I ett svenskt examensarbete 2019 studerades försäljningspriset för tiotusentals husförsäljningar i Sverige. Även om det handlade om ett mindre antal solcellshus så pekade resultatet på att försäljningspriset ökade för dessa hus.

I en opinionsundersökning, beställd av kraftkoncernen Fortum 2017, uppgav drygt 70 procent av de tillfrågade att de inte är främmande för att betala mer för ett hus med solceller. Drygt åtta av tio svenskar är också positiva till att ha solpaneler på taket.

Solpanelerna är under ständig utveckling och har än så länge visat att de fungerar över lång tid. Fabrikanterna garanterar att solcellernas effektivitet inte tappar mer än 20 procent på 25 år.

– Hittills verkar det som att anläggningar som är byggda i mitten av 80-talet faktiskt tappar mindre än så. I stället handlar det i flera fall om en effektivitet på över 90 procent av den ursprungliga effekten, säger Bengt Stridh.

Även om det är en bra affär för många husägare att satsa på solel, så är det än så länge inte lönsamt för privatpersoner att bygga större anläggningar för att till exempel göra en miljöinsats och sälja överskottsel. Inte heller går det att på ett lönsamt sätt flytta el som till exempel kan produceras på taken på några av landets 500 000 fritidshus till lägenheten i stan.

Johan Ehrenberg, solelsdebattör och ägare av elbolaget ETC el, är kritisk till solbidraget och menar att elnätsregler hämmar utbyggnaden.

– Det nya stödet till villaägare kommer enbart att hålla uppe installationspriset, det är alltså mer ett stöd till den växande branschen än till villaägarna. Priset på solceller sjunker snabbt, men installationspriset stiger.

– I stället för bidrag borde myndigheterna i stället sikta in sig på att ta bort den obegripliga regeln som säger att den som gör mer el än hen behöver får straffavgift. Små elproducenter måste också få flytta solel från till exempel fritidshuset hem till lägenheten utan energiskatt på den egna elen, säger Johan Ehrenberg.

Anders Forsström

anders.forsstrom@dn.se

FAKTA. SÅ FUNGERAR SOLCELLSSTÖDET

Det nya solcellsstödet fungerar precis som rotavdraget, vilket innebär att du som privatperson inte behöver göra något för att ta del av det. När du får din solcellsinstallatörs faktura är prisavdraget redan gjort – installatören begär i sin tur ersättning av Skatteverket.

Kravet för att få stödet är bland annat att du är bosatt i Sverige och att du äger minst en andel i bostaden.

Maximalt kan du få 50 000 kronor i skatteavdrag per person och år, vilket gör att du kan dela upp investeringen på flera år om anläggningen är mer omfattande.

Energiskatt: Betalas inte för anläggningar under 255 kWp.

Inkomstskatt: Betalas inte om din villa ger intäkter, såsom hyresintäkter och såld solel, under 40 000 kr/ år.

Moms: Betalas inte om du säljer varor/tjänster för mindre än 30 000 kr per år från villan.

Källa: Skatteverket, Hemsol

Hälso- och sjukvård och hushållens problem hanteras av socialdepartementet. Coronakrisen och hushållens problem

392 **Inrikes DN-artiklar 19 - 24 januari 2021**

393 Riksdagen och politiska partier

417 Statsrådsberedningen och statsministern

425 Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikesdepartementet, försvarsdepartementet och miljödepartementet.

437 Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet

499 Infratruktur hanteras av infrastrukturdepartementet. Med digitalisering och energi

554 Hälso- och sjukvård och hushållens problem hanteras av socialdepartementet. Coronakrisen och hushållens problem

729 Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.

867 Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknadsdepartementet och näringsdepartementet.

886 Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.

903 De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna.

Socialdepartementet

Socialdepartementet ansvarar för frågor som rör samhällets välfärd. De handlar om att främja människors hälsa och samtidigt se till att sjuka får den vård de behöver. De omfattar försäkringar för att människor ska vara ekonomiskt trygga när de är sjuka, äldre eller när barnen är små. Frågor om individ- och familjeomsorg, stöd till personer med funktionsnedsättning och äldreomsorg ingår också. Dessutom arbetar departementet med rättigheter för personer med funktionsnedsättningar och med frågor om premiepensionssystemet.

Områden

Områden

- **Folkhälsa och sjukvård**
- **Funktionshinder**
- **Socialförsäkringar**
- **Socialtjänst inklusive äldreomsorg**

Om Socialdepartementet

Relaterad navigering

- **Socialdepartementets delar i statens budget**
- **Rättsliga dokument**
- **Utredningar och kommittéer**
- **Myndigheter med flera**
- **Remisser**
- **Kontakt**
- **Överenskommelser inom sjukvård och omsorg**

Ansvariga statsråd

Ansvariga statsråd

Lena Hallengren
Socialminister

Ardalan Shekarabi
Socialförsäkringsminister
Genvägar

Genvägar

- Statens budget
- För äldre, sjuka och vård- och omsorgspersonal med anledning av covid-19
- Åtgärder på socialförsäkringsområdet med anledning av coronaviruset
- Statens överenskommelser med SKR
- Brexit och EUs framtida relation med Storbritannien
- Trygghet och livskvalitet för äldre
- Hållbara pensioner
- Vård i rörelse 2020
- Prenumerera på nyheter från regeringen

Aktuellt från Socialdepartementet

Socialdepartementet

https://www.regeringen.se/sveriges-regering/socialdepartementet/

Myndigheter

- **Jämställdhetsmyndigheten**
  21 mars 2018 från Socialdepartementet

- **Myndigheten för vård- och omsorgsanalys**
  06 februari 2015 från Socialdepartementet

- **Läkemedelsverket (LV)**
  06 februari 2015 från Socialdepartementet

- **Stiftelsen WHO Collaborating Centre for International Drug Monitoring**
  19 december 2014 från Socialdepartementet

- **Provinsialläkarstiftelsen**
  19 december 2014 från Socialdepartementet

- **Systembolaget Aktiebolag**
  19 december 2014 från Socialdepartementet

- **Apotek Produktion & Laboratorier AB (APL)**
  19 december 2014 från Socialdepartementet

- **Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV)**
  19 december 2014 från Socialdepartementet

- **Statens institutionsstyrelse (SiS)**
  19 december 2014 från Socialdepartementet

  Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU)
  19 december 2014 från Socialdepartementet

-
  19 december 2014 från Socialdepartementet

- **Pensionsmyndigheten**
  19 december 2014 från Socialdepartementet

- **Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF)**
  19 december 2014 från Socialdepartementet

- **Myndigheten för delaktighet**
  19 december 2014 från Socialdepartementet

- **Inspektionen för socialförsäkringen (ISF)**
  19 december 2014 från Socialdepartementet

- **Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN)**
  19 december 2014 från Socialdepartementet

- **Försäkringskassan**
  19 december 2014 från Socialdepartementet

- **Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (FORTE)**
  19 december 2014 från Socialdepartementet

- **Folkhälsomyndigheten**
  19 december 2014 från Socialdepartementet

E-hälsomyndigheten
19 december 2014 från Socialdepartementet

- **Barnombudsmannen (BO)**
  19 december 2014 från Socialdepartementet

- **Arvsfonden**
  19 december 2014 från Socialdepartementet

- **Alkoholsortimentsnämnden**
  19 december 2014 från Socialdepartementet

- **Inspektionen för vård och omsorg (IVO)**
  18 december 2014 från Socialdepartementet

Lena Hallengren

SW . 7951 Sociologi. Socialvård..
SW . 7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.

Socialminister
Socialdepartementet
"Vården och omsorgen ska funka, oavsett vem du är eller var i landet du bor. Det ser jag som min viktigaste uppgift de kommande åren. Det är en fråga om trygghet, svenska folket förväntar sig vård och omsorg av den allra högsta kvaliteten. Och det ska vi leverera."

Lena Hallengrens områden

- Folkhälsa och sjukvård
- Funktionshinder
- Socialtjänst inklusive äldreomsorg

SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.
SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.

Ardalan Shekarabi

Socialförsäkringsminister
Socialdepartementet
”De som varit med och byggt landet genom sitt arbete har lagt grunden för vår gemensamma välfärd. De har rätt till en trygg ålderdom. Därför är höjda pensioner min främsta prioritering.”

Ardalan Shekarabis områden

- Socialförsäkringar
- Spelpolitik

SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.
SW . 646 Personlig hygien o d, klädvård (utom tvätt o d) umgänge o d
SW . 647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster o utgifter mm.

krisinformation.se

Nya skärpta nationella råd

Från och med den 14 december gäller skärpta nationella föreskrifter och allmänna råd om allas ansvar att förhindra smitta av covid-19. Alla i samhället, både individer och verksamhetsansvariga, har en skyldighet att vidta åtgärder för att förhindra smittspridning. Det gäller också vid firande av högtider.

DELA INNEHÅLLET PÅ DENNA SIDA:

Twitter Facebook E-post

Du har ett personligt ansvar för att skydda dig själv och andra mot spridningen av covid-19. Särskilt viktigt är att du skyddar personer i riskgrupper mot smitta. Från och med 14 december är du skyldig att:

Stanna hemma vid symtom

- Har du symtom på covid-19 ska du stanna hemma. Du rekommenderas även att testa dig för pågående infektion.

- Läs mer om hur du ska agera om du eller någon i hushållet har symtom eller blivit smittad av covid-19 här.
-

Begränsa nya nära kontakter

- Samlas aldrig fler än åtta personer samtidigt.
- Umgås bara med personer du normalt träffar, personer du bor med eller några få vänner och närstående utanför hushållet.
- Håll alltid avstånd till andra personer du träffar. Umgås helst utomhus.

Hålla avstånd till andra och undvika platser med trängsel

- Håll alltid avstånd till andra människor. Det gäller både inomhus och utomhus.
- Undvik platser som butiker, köpcentrum och kollektivtrafik om det är trångt.
- Handla ensam och vistas inte i butiker under längre tid än nödvändigt.
-

Resa på ett så smittsäkert sätt som möjligt

- Undvik kollektivtrafik och andra färdmedel där det inte går att köpa platsbiljett.

- Undvik att träffa nya kontakter under resan och på resmålet.
- Säkerställ att du kan isolera dig på ditt resmål eller kan ta dig hem utan att smitta andra om du får symtom på covid-19.
-

Arbeta hemifrån så ofta du kan

- Kom överens med din arbetsgivare om att arbeta hemifrån när detta är möjligt.
- Om du måste åka till arbetet bör du anpassa dina arbetstider så du kan undvika trängsel i kollektivtrafiken och på arbetsplatsen.
-

Hålla en god handhygien

- Tvätta händerna regelbundet och noggrant med tvål och vatten.
- Tvätta alltid händerna före måltid och efter toalettbesök samt när du befunnit dig i offentliga miljöer.
-

Vara försiktig när du besöker personer som är 70+ eller tillhör en riskgrupp

- Var extra noga med att följa alla råd och rekommendationer. Folkhälsomyndigheten har information om hur du kan umgås på ett säkert sätt.
- Besök på äldreboenden ska ske under säkra former. Följ boendets besöksrutiner.

- Om du haft covid-19 under våren är det inte säkert att du fortfarande har en mindre risk att smittas och att smitta andra.
-

Läs mer

- Om ditt personliga ansvar i "Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om allas ansvar att förhindra smitta av covid-19".
- Om hur du kan umgås och resa smittsäkert under jul och nyår på Folkhälsomyndighetens webbplats.
- Om hur du kan skydda dig själv och andra på Folkhälsomyndighetens webbplats.

19 januari 2021

”Miljardstöd krävs för att idrotten ska överleva 2021”

I dag överlämnar vi till regeringen en bedömning av pandemins negativa ekonomiska effekt på idrottsrörelsen: mellan fyra och sex miljarder kronor år 2021. Vi kräver nu att regeringen stödjer idrottsrörelsen med minst två och upp till fyra miljarder kronor för kompensation och omställning, skriver Björn Eriksson, ordförande Riksidrottsförbundet.

DN. DEBATT 210119

Våra 20 000 idrottsföreningar – vår ryggrad – med fler än 800 000 ledare har gjort ovärderliga insatser för det svenska samhället år efter år, i regn, solsken, på bassängkanten och på judomattan. Vi fasar för att vår ryggrad inte kommer att vara lika rak och stark när pandemin är över och att våra barn och ungdomar inte hittar tillbaka till sin idrottsförening.

I dag lämnar Riksidrottsförbundet fyra scenarier över idrottsrörelsens utveckling 2021 och 2022 till regeringen.

Riksidrottsförbundet gör bedömningen att den negativa ekonomiska effekten för idrottsrörelsen kommer att ligga mellan fyra och sex miljarder kronor för 2021. Till regeringen lämnas i dag därför ett krav på ekonomiskt stöd för kompensation och omställning för idrottsrörelsen på minst två till fyra miljarder kronor, beroende på utvecklingen av pandemin och dess konsekvenser under 2021.

Just nu fördjupas revorna i den sargade idrottsrörelsen. Det räcker inte med vackra ord från politiken – nu behövs konkreta åtgärder för 2021. Regeringen måste förstå orättvisorna med de nedstängningar de förespråkar och skyndsamt agera. Pengar är inte allt – men ändå en förutsättning för att överleva.

Det är dags att likt kulturen också arbeta med omställning och inte bara kvartalsvisa kassautbetalningar i efterhand. Riksidrottsförbundet vill börja med att avdela 5 procent med en sådan inriktning för att senare successivt öka den andelen. Med rätt stöd från stat och kommun ska vi fortsätta att göra allt vi kan för att idrottsrörelsen ska leva och frodas när pandemins vågor klingat av.

Här och nu brottas föreningar med att göra just allt de kan för att vara ansvarstagande och förhindra smittspridning samtidigt som deras ledare får samtal från barn och ungdomar som mår allt sämre och som bara har en enda fråga: När får jag träffa mina kompisar och träna? Föreningarna håller i och håller ut – samtidigt som de ser att de barn, tonåringar och vuxna som har pengar och möjligheter i stället väljer att röra på sig i privata anläggningar som håller öppet.

Just nu – i denna stund – tappar föreningar barn och unga. Ju längre tiden går, desto större blir tappet. De som inte kommer tillbaka är också de som inte har möjlighet eller råd att vända sig till privata aktörer och de som också behöver idrottsgemenskapen som allra mest. För dem är idrottsträningen med kompisar och med en vuxen som bryr sig kanske den enda positiva stunden på dagen där de får känna att de är en del av ett sammanhang. Kampsportsföreningar har fått lägga ner, basketföreningar med verksamhet i segregerade stadsdelar sliter sitt hår för att inte förlora både tjejer och killar.

Det är skrämmande att vi hamnat i en situation där samhället genom de trubbiga verktyg som har använts under pandemin skapar en hälsorisk för många med inaktivitet och minskad social kontakt. Vad effekterna blir på lång sikt, både för individer och för samhället i stort vet vi ännu inte men verkligheten tornar upp sig som mörka åskmoln i horisonten.

I scenarioplaneringen är de restriktioner som gäller i samhället tillsammans med samhällsekonomins utveckling de variabler som får störst påverkan på idrottsrörelsen. Utifrån detta konstateras följande:

Idrottsrörelsen fasar över att alltför många, i synnerhet barn och ungdomar, inte kommer att hitta tillbaka till idrotten efter pandemin.

Den minskade disponibla inkomsten och det minskade offentliga stödet riskerar att förstärka de socioekonomiska klyftorna mellan dem som har råd och de som inte har råd att idrotta.

I flera av scenarierna kommer arbetslöshet och minskad disponibel inkomst att påverka möjligheterna att delta i evenemang påtagligt negativt.

Det finns en risk att barn och ungdomar som behöver idrotten allra mest är de som inte kommer tillbaka till idrotten och att de föreningar som tidigare lockat den målgruppen kommer att vara kraftigt försvagade.

Det finns en oro över att det inte kommer att vara möjligt att samlas i större grupper på lång tid och viljan till det kommer vara svag när väl restriktionerna släpper.

Möjligheten för stora evenemang minskas påtagligt i alla scenarier.

Från mars till december 2021 har regeringen budgeterat noll kronor i stöd. Vi är glada att regeringen och samarbetspartierna ser betydelsen av kulturens överlevnad och nystart och hoppas att även idrottsrörelsen på samma sätt ska få goda möjligheter att överleva denna kris.

Återgången när vaccinationerna har nått tillräckligt många i Sverige och världen kommer att gå stegvis. Troligen kommer mycket att ha förändrats för gott. Vi behöver redan nu börja blicka framåt och se hur framtidens idrott ska se ut. Idrott nu och i framtiden kommer till stor del handla om att samlas för att tillsammans träna och tävla eller titta på idrott.

De förbud, råd och restriktioner som har utfärdats har slagit hårt mot idrottsrörelsen under 2020, och kommer att påverka idrotten kraftfullt under 2021 och sannolikt även 2022. Hur hårt beror på när tillräckligt många har fått vaccin, hur regering och myndigheter

väljer att utforma restriktioner, vilket stöd staten och kommunerna ger till idrottsrörelsen, på vilket sätt samhällsförändringar skapat beteendeförändringar samt hur samhällsekonomin påverkas.

Vilka förutsättningar att må bra – hela livet – vill vi ge våra barn och ungdomar? Vi vill inte att barn och ungdomar ska känna stress och få ångest. Vi vill att de ska få livsviktig möjlighet att röra på sig tillsammans med sina föreningskompisar. Alla de föreningar och förbund som inte har kunnat arrangera sina tävlingar eller kunnat anordna det där årliga eventet som gjort att föreningen samlat in pengar som gått tillbaka in i barn- och ungdomsverksamheten har hittat nya lösningar och fortsatt att kämpa. Men för att orka fortsätta bedriva verksamhet, orka fortsätta kämpa och lindra de ekonomiska konsekvenserna av inställda evenemang behöver idrottsrörelsen stöd.

Idrottsrörelsen gör Sverige starkare. Stödet kan inte vänta. Pandemin väntar inte.

Björn Eriksson, ordförande Riksidrottsförbundet

2 000 i böter för brott mot pandemilagen

Polisen kommer att kunna utdela böter på 2 000 kronor till den som bryter mot den nya pandemilagen, har Riksåklagaren beslutat.

Alla straffmyndiga ned till 15 års ålder berörs. Men än finns det inget brott som kan straffas med den nya boten.

– Vi har gjort den här ändringen i ordningslagen så att vi är förberedda och polisen vet vad de ska göra när regeringen fattar beslut om ett sådant förbud, säger kammaråklagare Isabelle Bjursten.

Boten ska ges av polis på plats, som vid trafikförseelser som fortkörning. Riksdagen röstade tidigare i januari igenom pandemilagen, som ger regeringen rätt att juridiskt förbjuda beteende som riskerar att öka risken för spridning av coronaviruset.

Amanda Dahl amanda.dahl@dn.se 19 januari 2021

19 januari 2021

Upprört bland anställda när Karolinska omorganiseras igen

Samtidigt som sjukvården är under hård press pågår en stor omorganisation på Karolinska universitetssjukhuset. Läkare vid Tema kvinnohälsa står inför en sammanslagning som ingen förstår.

– För ett år sedan var vi för många i ett tema – nu är vi för få, säger förlossningsläkaren Eleonor Tiblad om den fjärde omorganisationen på fem år.

Eleonor Tiblad och hennes läkarkollegor inom kvinnosjukvården på Karolinska – Tema kvinnohälsa – är slutkörda och frustrerade.

I januari 2020 separerades den specialiserade kvinnosjukvården på Karolinska från barnsjukvården vilket uppfattades som en möjlighet för kvinnosjukvården att profileras och utvecklas. En förklaring var att Tema barn och kvinnosjukvård var för stort.

– Vi var glada när vi äntligen blev en egen organisation, säger Eleonor Tiblad.

I höstas kom nya besked - kvinnosjukvården ska slås ihop med en annan verksamhet.

– Vi känner oss nedprioriterade och överkörda av sjukhusledningen.

Karolinska universitetssjukhuset är under press, och de senaste månaderna har den ansträngda situationen för att vårda covidpatienter medfört gradvis omställning av vården och förflyttningar av personal.

Parallellt pågår en omorganisation. Den 1 februari ska flera av sjukhusets verksamheter i så kallade teman och funktioner slås samman enligt ett inriktningsbeslut från oktober.

– Det här är en fjärde omorganisationen på kort tid. Den här kommer väldigt plötsligt – nästan över en natt, säger Eleonor Tiblad.

DN träffar henne och fyra kollegor utanför sjukhuset i Huddinge. De är alla specialister inom kvinnosjukvården – förlossningsvård och gynekologi som representerar läkargruppen för Tema kvinnohälsa och som har verksamhet i både Solna och Huddinge.

Jona Elings Knutsson, som är skyddsombud och förlossningsläkare, pekar på att någon tid för utvärdering av den senaste omorganisationen inte har funnits, då verksamheten varit upptagen med att stötta covidvården. Hon och kollegorna är eniga om att tidpunkten försämrar möjligheten att få ett bra resultat.

– Vi tycker att man borde stoppa hela omorganisationen. Medarbetare, fackliga företrädare och chefer har ju mycket att göra bland annat med att bedriva covidvården, säger Emma Aronsson.

Kollegan Kristina Cederblad, representant för läkarföreningen, beskriver att de fackliga visserligen har bjudits in till lokala möten där bedömningar om arbetsmiljö och konsekvensanalyser presenterats, men att inriktningen låg fast.

Det som sjukhusledningen beskrivit som att ”skruva på modellen” har visat sig innebära stora förändringar som gjorts i flera steg sedan januari 2020.

Kvinnosjukvården ska nu slås ihop med det som kallas hälsoprofessioner, där bland andra fysioterapeuter, logopeder och psykologer ingår.

Jona Elings Knutsson påpekar att det i samhället finns höga förväntningar på kvinnosjukvård, och nämner förlossningsskador, förlossningsvård och tillgänglighet till abort som frågor som ofta lyfts i samhällsdebatten.

– Men det här avspeglas inte i hur vårt tema värderas på sjukhuset – här är vi något slags skräp som kan slås ihop med vad som helst.

Samma dag som mötet med DN har läkarna mött sin nya chef, Heidi Stensmyren, som inträder i sin nya roll som temachef i februari samtidigt som den nya organisationen sjösätts.

Heidi Stensmyren, som tidigare var ordförande för Läkarförbundet, hade inte vetskap om omorganisationen initialt när hon sökte jobbet.

– Jag förstår om det finns en trötthet efter omorganisationer, men min uppfattning är att den här omorganisationen enbart är administrativ. De dagliga verksamheterna inom kvinnosjukvården eller hälsoprofessioner ska inte slås samman eller ändras. Min intention är att kvinnosjukvården ska stärkas, och inte minst att utveckla forskning och utbildning inom hela det nya temat.

Sjukhusdirektören Björn Zoëga som svarar skriftligt att verksamheterna utvärderas löpande.

”När vi ser att något kan förbättras så agerar vi. Principen bakom de förändringar som vi gör nu är att flytta ansvar och mandat närmare vårdgolvet och minska onödig administration. Då förbättras förutsättningarna för utveckling och möjligheterna till samarbete blir bättre. Då blir också vården bättre för patienterna, vilket är själva målet”, skriver han.

På frågan om varför omorganisationen genomförs under pandemin svarar Zoëga att arbetet sattes igång innan den andra vågen tog fart och att takten anpassas efter pandemin.

”Det blir inte bra för verksamheten om förändringar stängs ner under hela den tid, nästan ett år så här långt, som vi haft pandemin.”

Anna Gustafsson

anna.gustafsson@dn.se

FAKTA. KAROLINSKAS ORGANISATION

Karolinska universitetssjukhuset omorganiserades från 2015–2018 i samband med flytten in i den nya sjukhusbyggnaden i Solna enligt managementmodellen värdebaserad vård som infördes med hjälp av konsulter från Boston Consulting Group.

Klinikerna, som internationellt samlar läkarnas specialiteter, utbildning och forskning ersattes av teman och funktioner, medan patienterna sorteras i diagnosflöden i en unik modell.

En genomlysning 2019 identifierade allvarliga brister, vilket lett till flera organisationsförändringar.

Från den 1 februari ska antalet teman/funktioner minska.

19 januari 2021

”Inför krav på munskydd som kan rädda mellan 10 och 100 liv i veckan”

Folkhälsomyndigheten är ovärderlig. Under 40 års som läkare har jag haft stor hjälp av myndigheten och dess föregångare. Men oviljan att rekommendera munskydd beror på en missuppfattning av vad evidensbaserad medicin innebär.

Svensk sjukvård ska vara evidensbaserad, har Socialstyrelsen bestämt. Men det betyder inte att man ska vara passiv tills perfekta forskningsresultat publicerats. Definitionen är att sjukvården ska styras av bästa tillgängliga kunskap och försiktighetsprincipen.

Jag redogör här för bästa tillgängliga kunskap om effekten av munskydd mot covid-19:

Laboratoriestudier: Mätningar visar att munskydd effektivt fångar upp droppar vid nysningar, hosta, tal och andning.

Observationsstudier (där personerna väljer eller väljer bort munskydd): En metaanalys i den vetenskapliga tidskriften The Lancet visade att den som bär munskydd skyddas mot covid-19. Svagheten i studierna är att inga randomiserade studier, där försökspersoner slumpmässigt får munskydd eller ej, ingick. Styrkan är att

effekten var stor, ofta med en mer än 50-procentig sänkning av antalet smittade.

Randomiserade studier: Den så kallade Danmask-19-studien i Köpenhamn visade med 81 procents sannolikhet att bärarna av munskydd fick färre infektioner än de som inte bar munskydd.

Ekologiska studier där grupper med olika andel munskyddsbärare och covid-19-smitta jämförs: Tre studier i USA visade att i delstater eller län med tvång att bära munskydd hämmades smittspridningen dramatiskt. En studie beräknade att munskydden hade sparat 50 000 liv i de delstater som haft munskyddstvång.

Riskkompensation (munskydd ger falsk säkerhet så att man inte håller avstånd till andra människor): Tidskriften British Medical Journal har refererat till omfattande, preliminärt publicerade fältstudier som visar att människor som promenerat eller köat under pandemin tvärtom höll signifikant längre avstånd till personer som bar munskydd än till de andra. Det stämmer med tidigare forskning. Författarna ansåg att idén om riskkompensation bör begravas eftersom den fördröjer effektiva smittskyddsåtgärder.

Folkhälsomyndigheten måste sluta sprida den felaktiga gissningen att munskydd gör människor oförsiktiga. Den åtgärd som ger mest nytta till lägst kostnad är en rekommendation om att vuxna och ungdomar över 16 år ska bära munskydd på arbetsplatser och i lärarrum och på expeditioner i skolor, i allmänna lokaler, kollektivtrafik och vid trängsel utomhus.

Jag har tidigare ansett att munskydd inte har någon plats utanför sjukvården, men i våras fick

jag tänka om och acceptera forskningen. Det är dags att också Folkhälsomyndigheten gör det.

Dödligheten i covid-19 hos äldre och andra riskpersoner ökar när coronavirus sprids i samhället. Den danska studien antyder att munskydd i nuläget troligen kan rädda mellan 10 och 100 liv i veckan i Sverige.

Inge Axelsson, barnläkare och professor som haft expertuppdrag hos statsepidemiolog Anders Tegnell på Folkhälsomyndigheten

Noterat

Jag saknade en fråga till statsepidemiolog Anders Tegnell i söndagskvällens ”Agenda special”: Varför såg du inte till att pandemin inte kom in i Sverige?

Monica Björnberg, Gräddö

Först: ”Kungaparet måste vaccineras först. Det blir ett föredöme för alla som är skeptiska inför vaccinationer.” Sedan: ”Va! Har kungaparet fått gå före i vaccinationskön? Det är ju orättvist!”

Eva Larsson, Stockholm

Varför är det så många bedrägerier med assistanshjälpen? Låt tre opartiska läkare undersöka den assistansbehövande individen. Och det bör vara läkare som kan skilja på en frisk och en sjuk person.

Anders Nord, Enebyberg

Svar till Barbro Eriksson (15/1): Ja, vi 70-plussare har tagit stort ansvar, av omsorg om oss själva och andra. Men om vi tänker i termer egennytta och samhällsnytta tror jag vi klarar att vänta några veckor till på vaccin. Vi har ju tränat!

Anne-Marie Morberg, 19 januari 2021

”Olämpligt att snabbutbilda personer hur man ger vaccin”

Vaccination 2. Bevare mig väl för en snabbutbildad (30 minuter) person utan vårderfarenhet som vaccinatör mot covid-19 som läkaren Gunnar Bergquist föreslår i en insändare i DN (14/1)! Har doktor Bergquist aldrig hört talas om axelskadan sirva (shoulder injury related to vaccination administration)?

Om inte rekommenderar jag en utmärkt, pedagogisk insändare i DN (7/1) av Martin Fahlén, pensionerad docent och

invärtesmedicinare, och Leif Gothefors, professor emeritus i pediatrik. Det går även lätt att hitta utmärkta artiklar i ämnet av dessa läkare i Läkartidningen, både nyligen och för flera år sedan.

Elisabet Jansson, Örbyhus, biolog och pedagog

19 januari 2021

ATT LEVA MED RISKER. DEL 1 19 januari 2021

Barnen har rätt att möta den riskfyllda världen som den är

Alltmer tid och energi i människors liv tycks gå åt till att minimera risker – både privat och i samhället i stort. I en artikelserie för DN Kultur frågar sig sociologen Roland Paulsen om det gör att vi får svårare att identifiera verkliga faror.

***I dag:* Den lömska barndomen.**

Från gårdsplan ner till husets pannrum i källaren löpte vedröret fem meter genom jorden. Det var farfars konstruktion, ett sätt att slippa bära ved i onödan.

Röret var inte stort. En vuxen kunde inte få in mycket mer än ett ben. Ett barn, däremot, skulle säkert kunna

klämma in båda benen – därom var vi ganska säkra. Kanske hela kroppen?

Eftersom vi själva var barn bestämde vi oss för att undersöka saken. Den smalaste kusinen stoppade ner stövlarna och vek ihop axlarna. När huvudet passerade rörets mynning var nästippen nära att snudda vid taket. Han försvann i rörets mörker och for med fart ut i pannrummet.

Så blev rutschkana genom vedröret till daglig aktivitet.

En sak jag under denna tid lärde mig var vikten av att, när man åker vedrör, sträcka upp armarna så att man håller dem ovanför huvudet. Ett nybörjarmisstag är annars att pressa armarna längs med kroppen. Om händernas hud då får fäste mot röret kan armar och axlar expandera till något av en kil, varpå rutschen upphör. För att ta sig ur detta besvärliga läge måste man med hälar och en del spasmiska rörelser försöka ta sig upp för röret så att det blir möjligt att dra samman axlarna igen.

En gång måste en kusin ha glömt detta. Han blev fast i röret, tre meter under jord, och kunde inte röra sig. Vi fick springa efter en vuxen. Efter en del trixande lyckades min farbror få ut sjuåringen som skärrad flög ur hålet likt en nyförlöst. Där i pannrummet förklarade den vuxne att vi visst fick fortsätta åka vedrör om vi ville. Däremot var det sista gången han hjälpte oss. Nästa gång någon fastnade skulle han i stället skicka ner den största stocken han kunde hitta.

Vi fortsatte förstås att åka vedrör. De vuxnas restriktioner var få och mestadels vaga. Jag förstod dem inte. Jag förstår dem fortfarande inte. Till exempel hade vi deras tillåtelse att hoppa från bron ner i Västerdalälven – bara vi inte klagade om vi stötte i sjunktimmer från flottningens dagar.

Och visst fick vi ränna i myrmarkerna bäst vi ville. Även att gå vilse var tillåtet – vilket före smarttelefonens tid var en erfarenhet många av oss hann göra – men kom vi sent till maten så fick vi äta den kall.

Jo, redan 1980-talet var en annan tid, och just vad det gäller den sträcka som barn utan övervakning tillåts röra sig från sina hem, har vi ett av de säkraste måtten på föräldrars riskaversion gällande sina barn. I så kallade mobilitetsstudier har en global utveckling kunnat konstateras. Den radie från hemmet som barn fritt får röra sig inom kryper från forna dagars kilometersträckor allt närmare tomtgränsen. Andelen barn som tillåts åka kollektivtrafik på egen hand eller ens gå till skolan ensamma, blir allt mindre. Föräldrar är mer oroliga än förr – ändå är det svårt att se att de risker som ingår i barnens närmiljö blivit större.

När denna utveckling påtalas beskrivs den ofta som irrationell och hysterisk, men som det redan framkom i den klassiska studien ”One false move” (1990) från brittiska Policy studies institute, räddar restriktionerna av barns rörelsemönster också liv. Från 1971 till 1990 sjönk andelen brittiska åttaåringar som ensamma fick gå till skolan från 80 till 9 procent. Under denna period halverades även de trafikrelaterade dödsolyckorna med barn i landet.

Det är det här som gör en kritik av riskminimeringens filosofi så svår. Att riskminimera är en rationell verksamhet. Det fungerar ofta i så måtto att den fara vi valt att uppmärksamma hålls på avstånd.

Jämför med ”asiaten”, som influensapandemin år 1957 kallades. Som den förra statsepidemiologen Annika Linde minns i en intervju från förra året (DN 3/4 2020), tömde asiaten utan någon större dramatik klassrummet på insjuknade elever när hon själv gick i grundskolan: ”varken jag eller andra som var med då minns någon upprördhet”, säger hon. ”Mamma och pappa var inte oroliga.”

Att inga som helst restriktioner vidtogs då medan de det senaste året överträffat det mesta i statlig beteendestyrning, förklarar hon dels med att de medicinska förutsättningarna för behandling förändrats, och dels med en ny riskmedvetenhet: ”Jag tror det framför allt handlar om att vi har ett hyperkänsligt samhälle. Människor har fått en större oro – tänk bara på alla försäkringar vi köper.”

Denna analys – som jag i grunden delar – fordrar dock ett tillägg. Asiaten uppskattas ha skördat fem miljoner dödsoffer globalt. Covid-19 kommer antagligen aldrig komma i närheten av det, och ju hårdare restriktionerna har varit nationellt, desto färre tycks dödstalen ha varit.

Under pandemins gång har flera intellektuella – däribland den brittiske sociologen Frank Furedi och den italienske filosofen Giorgio Agamben – analyserat coronarestriktionerna som utslag av en växande riskfixering. I deras kritik saknas i regel ett erkännande av åtgärdernas effektivitet. Vad de har rätt i är att riskminimeringens filosofi ställer oss inför nya problem som jag i den här essän och de två som följer kommer att undersöka.

Ett sådant problem är tendensen att stirra sig blind på en risk när det myllrar av andra risker som är minst lika allvarliga. Tuberkulos är exempelvis en sjukdom som årligen skördar nästan lika många liv som covid-19 hittills släckt. Sjukdomarna smittar på ungefär samma sätt och spridningen av tuberkulos skulle sannolikt kunna decimeras om världens rikaste ekonomier var beredda att offra några procent av sin bnp. Det är de emellertid inte – av det enkla skälet att det inte främst är deras invånare som dör i tuberkulos.

Vilka risker vi väljer att uppmärksamma har länge studerats av sociologer och kognitionsforskare. I Daniel Kahnemans ”Tänka, snabbt och långsamt” beskrivs exempelvis hur 80 procent av de tillfrågade amerikanerna trodde att olyckor var en vanligare dödsorsak än stroke, trots att stroke vid undersökningens tidpunkt orsakade nästan dubbelt så många dödsfall som alla olyckor tillsammans. Tromber ansågs tillika orsaka fler dödsfall än astma, trots att astma dödade 20 gånger fler människor.

Staters strategiska val behöver inte vara mer välgrundade. I USA, det land som lagt mest resurser på att skydda sig mot terrorism, uppskattas en person per fyra miljoner invånare årligen ha dött på grund av terror mellan åren 1970 och 2013 (se ”Chasing ghosts” av John Mueller och Mark Stewart). Att risken för att drunkna i badkar är mer än dubbelt så hög – ett

problem som inte lett till någon större mobilisering – vet inte många. Hur skulle de kunna veta det?

Risker äger förvisso en egen realitet som skulle kunna kallas objektiv, men vilka risker som uppmärksammas är en trassligare historia där makt, narrativ och medierade bilder kringskär omdömet.

Ännu trassligare blir det när människan möblerar om världen för att reducera en viss risk – bara för att upptäcka att hon ersatt en risk med en annan. Ibland leder undvikandet av risk till katastrof, som i fallet med koleraepidemin i Peru år 1991 då över 700 000 personer insjuknade och tusentals dog när regeringen beslutade att sluta klorera dricksvattnet efter att milt cancerogena egenskaper hos klor påvisats.

Huruvida boten är värre än soten är dock sällan lika enkelt att avgöra, och när den ena risken ska vägas mot den andra avslöjar sig ofta en mekanistisk världsbild i vilken sorger och oförrätter låter sig inlemmas i ekvationssystem.

Mobilitetsforskare framhäver till exempel gärna att barn som inte kommer ut ur hemmet tillräckligt löper högre risk att utveckla fetma och psykiska problem. Men hur ska det viktas mot de barn som klarar sig från att dö i trafiken eller i händerna på en mördare? Hur många datorspelsuppväxter kan vi tänka oss att acceptera för att rädda ett barn från döden?

Inte ens i det egna livet är denna typ av jämförelser enkel. När jag tänker på barndomsminnen som jag gärna hade varit utan – däribland sekunderna då jag satt fastpluggad i vedröret och fick stifta en första bekantskap med paniken – är det omöjligt att väga dem mot de goda erfarenheter som den tidens frihet möjliggjorde.

Den oändliga mängd elände som jag riskerade att råka ut för men klarade mig ifrån, är ännu svårare att förhålla sig till. Just vad det gäller barn finns en tendens att blotta möjligheten till katastrof kan skymma dess minimala sannolikhet. Vi läser med glupande aptit om styckmördare i så väl nyhetsrapportering som deckare och utvecklar som en

följd en skev intuition för hur vanligt det är att råka på en sådan.

I ett försök att utmana denna tendens föreslår den norske filosofen Lars Svendsen att sannolikheten för att ett barn ska mördas av en främling är så liten att den borde ignoreras: ”Ibland kan ett barn mördas av en främling och när så sker är det en fruktansvärd tragedi, men detta är en så ovanlig händelse att det rimligtvis inte är en god idé att låta denna låga sannolikhet utgöra grund för barns relationer till främlingar” (ur ”Philosophy of fear”).

I Svendsens resonemang syns en annan princip än riskminimeringens. Att barn ska vara fria att möta världen sådan den är – farlig, skön och levande – har ett egenvärde. Detta egenvärde bottnar inte i en konkurrerande riskanalys. Det kommer från en annan plats, nämligen etikens. Det kan visst vara av nöden att undvika risker, säger Svendsen, men ibland måste vi även lära oss att ta risker.

Aldrig har det enkla argumentet varit mer fjärran än i dag.

Roland Paulsen

OM SKRIBENTEN.

Roland Paulsen är författare och sociolog. Hans senaste bok ”Tänk om – en studie i oro” (Albert Bonniers förlag) kom ut 2020.

Tusentals färre operationer utförda

Den pågående pandemin har bidragit till en historisk minskning av antalet utförda operationer. Under förra året utfördes 91 000 färre operationer än under 2019, visar siffror som Svenskt perioperativt register (Spor) tagit fram till Ekot.

Den hårda pressen på vården på grund av covid-19 har gjort att vården har behövt prioritera personal till coronapatienter och tvingats skjuta fram annan vård.

– Ska vi komma i kapp så behöver vi öka vår kapacitet med ungefär tio procent och då skulle det ta 20 månaders arbetstid, så nästan två år, säger Gunnar Enlund, överläkare på Akademiska sjukhuset i Uppsala och ansvarig för Spor, till Ekot. TT 19 januari 2021

19 januari 2021

Ledare: Coronastrateg in har inte klarat testet

Det är lätt att vara klok i efterhand, brukar det sägas. Söndagskvällens coronaspecial i SVT:s ”Agenda” visade dock framför allt att Sverige är efterhandskonstruktionernas rike.

I våras förklarade regeringen och Folkhälsomyndigheten att landet skulle utfärda allmänna råd om att hålla avstånd och tvätta händerna, till skillnad från andra länder som stängde igen samhället. Att det skulle fungera berodde på att svenskar litar på sina institutioner.

Nu sa statsepidemiolog Anders Tegnell däremot att ”den svenska strategin är väldigt lik alla andras”. Han hävdade också att tanken hela tiden varit att smittan ska hållas nere så mycket som möjligt. Statsminister Stefan Löfven hade samma beskrivning. Fast länge

hette det faktiskt ”platta ut kurvan” så att sjukvården får en möjlighet att klara trycket.

Resultatet av den svenska coronastrategin är hittills synnerligen dystert. En bra bit över 10 000 människor har avlidit. Sverige har 94 döda per 100 000 invånare, Danmark 27, Finland 11 och Norge 9.

Skydda våra äldre, var parollen Folkhälsomyndigheten myntade. Ambitionen har misslyckats, som corona-kommissionen konstaterade.

I en DN-intervju (17/1) sa Tegnell att han fortfarande inte förstår hur smittan kom in på så många äldreboenden. Han skulle kunna läsa kommissionens rapport, som är väldigt tydlig på den punkten. Det finns visserligen stora brister i äldreomsorgen. Den viktigaste orsaken till det höga antalet döda där är dock högst sannolikt ”den allmänna smittspridningen i samhället”.

Under pandemin har Folkhälsomyndigheten gjort en rad allvarliga felbedömningar, och ”Agenda” gick igenom flera av dem. Från början underskattades hotet. Symtomfria personer smittade inte. Det var fel att jobba hemifrån för att alla inte kunde göra det. Munskydd var inte nödvändigt ens i vården. Någon andravåg skulle inte rulla in över Sverige på hösten.

I mars tog det bara några dagar från att Tegnell trodde att allt var under kontroll till att han sa att testning bara skulle ske av inlagda patienter och vårdpersonal. Numera hänvisar han till resursbrist i regionerna. När det begav sig menade han att Sverige testar ”de som verkligen behöver testas”.

Det dröjde månader innan kapaciteten byggdes ut. Regionerna tyckte att det verkade dyrt, och Folkhälsomyndigheten var inte intresserad. Våra nordiska grannar följde WHO:s uppmaning att ”testa, testa, testa”. Här ingick det inte i strategin, som regeringens koordinator Harriet Wallberg påpekat.

Smittspridningen ökade utan att någon visste hur mycket. Givetvis tog sig viruset in på äldreboendena, särskilt som varken anhöriga eller personal testades.

Att Folkhälsomyndigheten påstår sig inte ha haft en aning om läget i omsorgen, med allt från bristfälligt utbildad personal till obefintlig skyddsutrustning, gjorde inte saken bättre. Det fanns helt enkelt aldrig någon strategi för att ”skydda de äldre”.

”Ingen har någonsin sagt att vi ska släppa i väg smittspridningen”, försäkrade Tegnell i ”Agenda”. Men inställningen till flockimmunitet har alltid varit svävande.

Begreppet bygger på att tillräckligt många blir smittade för att en naturlig immunitet som skyddar ”flocken” ska uppstå, ungefär som vaccin. Folkhälsomyndighetens förhoppningar var stora i början om att Sverige snabbt skulle nå en hög procent immuna. Det stämde inte. Men författaren Johan Anderberg har visat hur flockimmunitet spelade stor roll i kalkylerna när den svenska linjen lades fast.

Tegnell och Löfven är i alla fall bäst i klassen i ett ämne: att vägra erkänna några misstag.

DN 19/1 2021

20 januari 2021

Tegnell ser en ljusning – men mutationer ett orosmoln

Smittspridningen går ned på flera håll i Sverige, men statsepidemiolog Anders Tegnell varnar för att dra för snabba slutsatser.

– Vi ser möjligen en viss ljusning nu, men det finns fortfarande flera orosmoln vid horisonten, säger han.

Samtidigt har totalt 57 fall av de brittiska och sydafrikanska mutationerna hittats i Sverige.

På flera håll i landet syns nu en nedgång smittspridningen. I Stockholm har trenden hållit i sig i flera veckor. I de regioner som har många inresande under jul- och nyårshelgerna, som Dalarna och

Jämtland/Härjedalen, har den befarade ökningen uteblivit efter högtiderna.

Sjukvården är fortfarande hårt pressad, men för första gången på länge rapporterar några regioner en förväntad förbättring framöver. På tisdagseftermiddagen vårdades 348 patienter med covid-19 på intensivvårdsavdelning i Sverige – drygt 20 färre än under förra veckan och 2 160 covidsjuka fick vård på övriga avdelningar – omkring 300 färre än veckan innan.

– Möjligen har vi gått förbi peaken på kurvan men vi ligger fortfarande väldigt nära gränsen för vad sjukvården klarar av, sade Anders Tegnell på tisdagens pressträff.

Trots att jullovet har passerat utan smittökning menar statsepidemiologen att faran inte är över. Sett till hur säsongsinfluensan brukar bete sig så brukar smittspridningen stabiliseras något i och med högtiderna och få en ny skjuts i slutet på januari, februari eller början på mars. Hittills under vinterhalvåret så har säsongsinfluensan inte spridits alls i Sverige, ett tecken på att svenskarna följer rekommendationerna.

– Det är helt unikt för alla de år som vi har följd influensaspridningen och det visar att vi som samhälle faktiskt är duktiga på att hålla avstånd, säger Anders Tegnell.

Fram till slutet på förra veckan hade 147 000 personer fått vaccin i Sverige. Tidigare meddelade Folkhälsomyndigheten att Pfizers vaccinleveranser har försenats. Förseningen kan påverka dödligheten i covid-19, menar Anders Tegnell.

– Eftersom de vi håller på att vaccinera just nu är den grupp där vi ser en rätt stor dödlighet så är det inte otänkbart att det får en effekt. Det kan bli så att vi inte lyckas bromsa dödligheten på de särskilda boendena riktigt lika fort som vi hade kunnat annars, säger han.

På tisdagen hade totalt 55 fall av den brittiska mutationen upptäckts i Sverige, 16 av dessa hade ingen

koppling till resande. Av den sydafrikanska mutationen har två fall hittats, båda fallen har anknytning till resa.

De mutationerna av covid-19 som upptäckts runt om i världen väcker oro både på grund av risken för att de kan orsaka ökad smittspridning och på grund av farhågor om att vaccinet inte biter lika bra på de nya varianterna. Förutom de från Storbritannien och Sydafrika så har en mutation i Brasilien fått mycket uppmärksamhet de senaste veckorna.

Anders Tegnell menar att det är svårt att bedöma hur stora risker de olika varianterna innebär, framför allt på grund av bristen på säker information. Utifrån vad Folkhälsomyndigheten hittills vet är den sydafrikanska mutationen mest oroande, menar han.

– Den mutation vi vet mest om, den brittiska, låter inte extremt oroande utifrån det vi har hittills, även om det är väldigt svårt att bedöma. Den vi vet näst mest om – den sydafrikanska – låter kanske lite värre eftersom det finns indikationer på den eventuellt drabbar lite yngre personer, även om vi är helt säkra på att de stämmer än. Den brasilianska vet vi väldigt lite om, så den är svårast att bedöma, säger Anders Tegnell.

Det är inte uteslutet att Sveriges övervakning av förekomsten av mutationer missar viss spridning. Men det är säkert att det inte pågår en lika stor spridning av de nya varianterna, som i till exempel Danmark där de utgör flera procent av alla upptäckta fall.

Amanda Dahl

amanda.dahl@dn.se

FAKTA. LÄGET I SVERIGE JUST NU

Totalt har omkring 147 000 personer vaccinerats mot -covid-19 i Sverige. Siffran bygger på uppgifter från regionerna till och med den 17 januari.

Ytterligare 268 dödsfall med covid-19 har rapporterats.

Totalt har 10 591 smittade avlidit i landet.

Sammanlagt har 533 265 personer i Sverige bekräftats smittade av covid-19.

Alkostopp efter 20.00 kan förlängas

Socialdepartementet vill förlänga förbudet för alkoholservering på krogen efter klockan 20. Förbudet skulle ha gått ut på söndag. Men i en remiss från socialdepartementet föreslås nu att det tillfälliga förbudet förlängs till och med den 7 februari ”på grund av det allvarliga smittläget” .

Branschorganisationen Visita tycker att den föreslagna åtgärden är felriktad.

– Det sker väldigt lite smittspridning på krogarna, säger vd:n Jonas Siljhammar.

TT 20 januari 2021

20 januari 2021

Pressat läge på förskolor när smittan ökat

Smittspridningen bland förskolepersonal har ökat sedan i våras. Yrkesgruppen är nu nästan lika hårt drabbade av covid-19 som gymnasielärare, visar siffror från Folkhälsomyndigheten som TV4 har tagit del av.

I våras presenterade Folkhälsomyndigheten statistik över vilka yrkesgrupper som var hårdast drabbade av det nya coronaviruset. Då låg bland annat buss- och taxichaufförer samt pizzabagare högst upp på listan, medan lärare var betydligt mindre drabbade.

Men siffror från hösten visar en helt annan bild, enligt TV4 Nyheterna. Nu är lärare i stället den mest drabbade gruppen.

Grundskolelärare har relativt sett haft fler bekräftade fall än de yrken som var mest utsatta i våras. 2 970 grundskolelärare har smittats av coronaviruset under perioden den 1 september till den 30 november, vilket motsvarar 28,2 fall per 1 000 yrkesverksamma. Bland gymnasielärare var det 24,2.

Under samma period hade taxiförare 19,2 bekräftade fall medan städare hade 13,5 fall per 1 000 yrkesverksamma.

En annan grupp som sticker ut vad gäller en ökad smittspridning under hösten är förskolelärare, där är siffran 23,9 bekräftade fall per 1 000 yrkesverksamma.

På Lärarförbundet kommer inte statistiken som en överraskning.

– Läget är enormt pressat och sårbart. Flera förskolor har tvingats stänga för att det inte finns personal som kan ta hand om barnen, säger Johanna Jaara Åstrand, ordförande på Lärarförbundet.

Sveriges linje att hålla förskolan och skolan öppen under coronapandemin, men rekommenderat distansundervisning för gymnasiet, har lett till en ökad press på personalen, menar Lärarförbundet.

Enligt Folkhälsomyndigheten är smittspridningen bland barn liten, medan den är stor bland ungdomar vilket kan förklara de höga talen för covidsjuka gymnasielärare.

Helena Svaleryd, professor i nationalekonomi vid Uppsala universitet som har studerat covid-19 hos olika yrkesgrupper, tror att smittan inom förskolan sprids mellan personalen.

– Det kan ju också vara så att det är lättare att skydda sig från smittan om man har äldre elever än om man har yngre. Det är väldigt olika typer av verksamhet, säger hon till TV4.

Katarina Lagerwall

katarina.lagerwall@dn.se

Militär ska köra covidsjuka

Blekingebor som behöver akut vård och misstänks ha – eller har konstaterad covid-19 – kommer få skjuts av militär. Nu tar nämligen Region Blekinge hjälp från försvaret.

Orsaken uppges vara att regionen vill underlätta för ambulansverksamheten.

TT 20 januari 2021

20 januari 2021

Den symbolladdade mjukisbyxan. Pandemimode eller upprorsplagg?

Mjukisbyxan är det senaste årets mest omdebatterade plagg. Det har förknippats med dem som stormade kongressen i USA och har bannlysts från en skola i Göteborg.

Men med pandemins hemarbete har mjukiskläderna fått ett uppsving. Så frågan är: trash eller mode?

– Man kommer inte i gråmelerade mjukisbyxor om man ska ta över ett land, säger debattören Ivar Arpi.

Vilka signaler sänder bäraren av mjukisbyxor ut till sin omgivning? Jerry Seinfeld läxar i slutet av tv-serien ”Seinfelds” fjärde säsong, sänd 1993, upp vännen George Costanza, som ledigt tuggar snacks i hans kök iklädd ett par löst sittande mjukisar.

”Du berättar för världen: Jag ger upp, jag kan inte konkurrera i det normala samhället. Jag är så miserabel att jag lika gärna kan vara bekväm.”

Om än evigt omtyckt så har den neurotiska rollfiguren George sällan setts som en stilikon. Men under den eländiga inledningen på 2020- talet, där det globala klädmodet formats efter en isolerad-i-hemmet-livsstil, kan man återvända till honom som en föregångare.

Första månaden av pandemin, april 2020, minskade klädförsäljningen i USA med nästan 80 procent jämfört med fjolåret. Men för mjukisbyxorna var trenden den motsatta: försäljningen för plagget var 80 procent högre än tidigare, rapporterade New York Times.

Flera klädmärken som specialiserar sig på myskläderna har nått framgång, listor släpps över vilka byxor som sitter bäst vid hemarbete och nyligen frågade sig Vogue huruvida haute couture har något att sätta emot mjukisbyxetrenden. Tidskriftens legendariska chefredaktör Anna Wintour väckte själv uppståndelse när en bild i sociala medier visade henne iklädd ett par röda mjukisar.

Zalando uppger att populariteten för ”loungewear” ökade stadigt hela fjolåret, medan försäljningen av mjukisbyxor på Stadium 2020 var oförändrad jämfört med tidigare – något som dock kan ses i ljuset av den tuffa tid som butikshandeln genomlever. Och att mjukisbyxan ens diskuteras som moderiktig är något som inte bara skulle gett Jerry Seinfeld kalla kårar, utan även den avlidne modeskaparen Karl Lagerfeld.

Ett av Lagerfelds ofta återgivna citat är: ”Mjukisbyxor är ett tecken på nederlag. När du har tappat kontrollen över ditt liv, så köper du mjukisbyxor.” Hugo Rehnberg på SvD:s Perfect Guide tog i höstas fasta på orden och menade att det var en ”deprimerande tanke” om

myskläderna tog över, och att vi ”behöver vi klä upp oss, för humöret och självaktningens skull”.

Men mjukisbyxan har inte bara skällts ut som dekadent. I september fick ett mejl som gått ut på grundskolan Jensen i Göteborg stor uppmärksamhet. Enligt skolans rektor avråddes elever från att ha på sig kläder som skapar ”sämre klimat eller en negativ bild av eleven”. Mjukisbyxor var ett exempel.

Klädkoden fick snabbt stark kritik både från föräldrar till elever på skolan, och utifrån.

– Vill man bara ha ungar från ”fina familjer”? Vill man locka elever som behöver lite stöd och som kostar skolan lite att undervisa och som därmed faktiskt genererar hög vinst till skolans ägare? frågade sig utbildningsminister Anna Ekström i DN.

Louise Wallenberg är professor i modevetenskap vid Stockholms universitet. Hon jämför den syn på mjukisbyxan som syns i Jensens kommunikation med hur man såg på jeans tidigare.

– Jeansen ansågs under en tid vara provocerande, när de gick från att vara ett arbetarplagg till att bli ett modeplagg för ungdomar. De förknippades med den nya ungdomskulturen som försökte göra uppror mot den tidigare generationen – och de var också ett plagg som bidrog till att överskrida den synliga gränsdragningen mellan könen genom kläder, på sätt och vis ett unisexplagg, säger Louise Wallenberg.

Men i dag har mjukisbyxan blivit ett gränsöverskridande plagg, något som kan användas både i den privata sfären och i offentligheten.

– En kusin till träningsbyxorna, säger Louise Wallenberg.

– Och eftersom sport och träning har kommit att bli så centrala aktiviteter i våra liv, och eftersom det medfört att det moderiktiga sport- och träningsmodet har flyttat in inom ramen för vanliga kläder, så har även mjukisbyxan givits en viss accepterad plats, säger hon.

Men vårt förhållande till mjukisbyxan är inte helt oproblematiskt. Även om plagget har blivit alltmer accepterat så kan det fortsatt uppfattas som ett uttryck för slapphet eller till och med bristande respekt, enligt Louise Wallenberg.

– I synnerhet i miljöer där en viss disciplin och respekt förväntas. Och här blir uttalanden om mjukisbyxor ett uttryck för en nedsättande syn på den underprivilegierade arbetarklassen, vad som ofta går under begreppet 'white trash'.

En person som har gjort mjukisbyxan till sitt signum i Sverige är ledarskribenten och författaren Göran Greider. Till DN säger han att han är "Sveriges ledande mjukisbyxbärare".

– Jag har burit mjukisbyxor nästan dagligen sedan början av 00-talet. Jag köper dem alltid på sportbutikerna. De är billiga, praktiska, och väldigt bra när man har hund, eftersom hundar dreglar så mycket, säger Göran Greider.

Han tar också upp fördelen med att ha resår i midjan.

– Det är en fröjd för den som är överviktig – man kan plötsligt andas! Det är en väldigt frihetlig klädsel. Jag har burit den så mycket att det nästan blivit en uniform för min del. Folk förknippar mig antagligen med mjukisbyxor och flanellskjorta.

I en artikel i Aftonbladet kultur slog Göran Greider nyligen ett slag för mjukisbyxan. Precis som Louise Wallenberg uttrycker, menar han att föraktet mot klädstilen kan kopplas till klassförakt. Något som han dock menar har minskat de senaste åren.

– Det var väldigt förekommande ett tag. Då var det mer förknippat med "white trash"-grejen som är bland det mest föraktfulla ord någonsin som används. Det är ett rent förakt mot fattiga människor.

Göran Greider tror dock att synen på mjukisbyxan kan förändras i och med hemmasittandet under coronapandemin. Främst hos medelklassen.

– Man inser att det är billigt, praktiskt och skönt. Du kan ge dig på att många i den medelklassarmé som tågar ut fram emot sommaren kommer att fortsätta bära mjukisbyxor. Segertåget går inte att stoppa. Föraktet kommer att förlora.

Men föraktet kanske redan har börjat förlora. För några år sedan blev Juicy Coutures mjukisdressar populära. Louise Wallenberg beskriver dem som ”plysch- eller velourbyxor i glada, pastelliga färger – mysbyxor som är ganska så tajta och kroppsavslöjande och som säljs till relativt höga priser”.

Mjukisarna har också blivit trendiga inom vissa kulturer, som rap och hiphop, och även i den dansande Tiktokgenerationen. Dess utveckling i Sverige har gått från ett plagg för barn till par med identiska mjukisdräkter på campingsemester, och vidare till att bli alltmer accepterade ju fler som bär dem, berättar Louise Wallenberg.

– Symbolvärdet ökar – varje gång en attraktiv celebritet ses bära upp mjukisbyxan på ett ”rätt” sätt. Och den typ av byxa som nog fortsatt har det högsta symbolvärdet är den gamla grå ”collegebyxan”, en klassiker. Tänk Travolta i filmen ”Grease” – med tillhörande collegetröja ... oslagbart.

Malcolm Barnard är doktor i filosofi vid Loughboroughuniversitetet i Storbritannien och har skrivit boken ”Mode som kommunikation”. Trots lockdown och hemarbete håller han fortsatt onlinemöten i sin vardagsoutfit: skjorta, slips och kavaj. I och för sig en klädsel som, trots att han är brittisk filosofiföreläsare, sågs som lite udda även när han före pandemin bar den på universitetets campus.

– För 50 år sedan skulle alla manliga föreläsare ha klätt sig i kavaj eller tweed. Men i dag är det lite märkligt och udda. Så hur man ser på den typen av kläder har definitivt förändrats.

Mjukisbyxan har inte tagit sig in i hans arbetsgarderob ännu – och han tror inte heller att den kommer göra det. Han tror att normerna kring hur vi klär oss kommer vara ganska lika hur de såg ut innan

pandemin, trots att hemmaarbete har blivit allt vanligare.

– Jag tror att vi fortfarande tänker att människor bedömer oss utifrån vad vi har på oss. Även om vi är hemma så skapar vi en offentlig persona och tänker efter hur det vi har på oss uppfattas. Jag tror inte att vi gör så mycket annorlunda när vi är i lockdown.

Även i England kan synen på mjukisarna kopplas till ett klassförakt. Där har plagget förknippats med både fotbollshuliganer och människor ur arbetarklassen som ibland går under det nedsättande epitetet ”chavs”.

Malcolm Barnard är lite konfunderad över att frågeställningen kring mjukisbyxor kommer från just Sverige. Efter flera besök i Stockholm har han inte fått intrycket av att det är ett vanligt förekommande plagg.

– Jag tror inte att jag någonsin har sett ett par mjukisbyxor i Stockholm, säger han.

När den amerikanska kongressen stormades i början av året hamnade mjukisbyxorna återigen på agendan i Sverige. När Bulletinmedarbetaren Ivar Arpi i ett senare borttaget inlägg på Twitter kallade upploppsmakarna för ”några arga 20-åriga killar i mjukisbyxor som tar selfies” skapade det en debatt om faran i att tona ned allvaret i vad som hände.

Ivar Arpi kallar Twitterinlägget för sitt eget ”Jimmie moment”.

– Ett bevingat begrepp som man lyckades mynta, säger han.

Men tanken var aldrig att spela ner faran i vad som hände i kongressen. I stället var det en snabb betraktelse just när stormningen hände och innan det fanns mer information om vilka som var involverade, säger Ivar Arpi.

– Tanken var att säga att det inte var en organiserad kupp. I de efterföljande inläggen som jag skrev direkt efteråt klargjorde jag att de bör åtalas och att det är farligt. Men som kuppförsök var det ”probably the worst kuppförsök in the history of kuppförsök”. Det var

nedlåtande mot deras organisatoriska kapacitet. Men jag förstår nu med tanke på reaktionerna att tonträffen blev fel. Det folk ville ha var ett tydligt avståndstagande, men jag trodde att det var underförstått.

Varför är just mjukisbyxor nedlåtande?

– I det här sammanhanget så handlade det för mig om att man inte kommer i gråmelerade mjukisbyxor när man ska ta över ett land. Jag är själv småbarnsförälder och går klädd som en slashas. Men om jag ska in till ett jobb så tar jag på mig skjorta. Du är inte exekutiv i en mjukisbyxa. ”Nu ska jag gå och ta makten över världens rikaste, mäktigaste land. Jag tar på mig det jag har överst i tvättkorgen.”

Ivar Arpi tror inte att hemarbetet kommer göra att mjukisbyxan blir mer accepterad i fler sammanhang, och att den klädseln kommer att tas på större allvar i framtiden.

– Nej, jag tror det är tvärtom. Du kan inte bli tagen på allvar som gangsterrappare om du är klädd som jag är klädd. Du kan inte komma med Dressmannskjorta och chinos och vara Yasin Byn. Kläder har sin kontext, det är ingenting konstigt. Jag tror tvärtom att på grund av hemarbetet så kommer det bli ännu viktigare vad vi har på oss när vi framträder på den svenska scenen.Nu är vi slashasar hemma, och sitter i sängen och jobbar och då blir det ännu viktigare när vi ska komma ut och visa oss.

Det har gått en tid sedan Ivar Arpis Twitterinlägg, och han säger att han läst en hel del om ”vem han är” sedan dess.

– Men det enda jag blivit irriterad på på riktigt var att Göran Greider sa att mitt uttalande om mjukisbyxan var klassföraktande. Man kan säga mycket om mig men jag är inte klassföraktande. Det gick in under huden.

Göran Greider menar ju att man absolut kan tas på allvar i mjukisbyxor?

– Jag tror det är en personlig preferens. Jag klarar inte av morgonrockar heller. Det känns oseriöst. Jag tar på mig riktiga kläder. Jag tycker inte om när ull är för mjuk heller, det måste stickas lite.

Göran Greider beskriver i sin text i Aftonbladet hur han själv har stått inför finanseliten och föreläst – i svarta mjukisbyxor. Och hur han ändå fick ett arvode på 25 000 kronor för föreläsningen.

– Jag tror att det var orden de lyssnade på, säger Göran Greider.

Han tror att vi i framtiden även kommer att se beslutsfattare i mjukisbyxor.

– Det vore en ganska fin sak. Kanske av någon som behöver en mediechock. Det hade varit kul om Morgan Johansson dök upp i mjukis- byxor för att lätta upp sin hårda hållning i migrationen. Men inom socialdemokratin lever traditionella klädkoder kvar, man får inte klä sig för dåligt. Det är nog någon vänsterpartist som blir först.

Evelyn Jones

evelyn.jones@dn.se

Hugo Lindkvist

hugo.lindkvist@dn.se

20 januari 2021

”Det finns så lite kvar av vanliga människors kläder, alltså människor som inte var kungliga eller adel. Därför vet vi ju nästan ingenting om hur dessa kläder såg ut.”

Textil- och dräkthistorikern Anna Silwerulv kommenterar Vasamuseets nya projekt för P1 Kulturnytt. Ett forskarlag ska pussla ihop mycket små tygfragment som hittats på regalskeppet för att få en bild av hur vanligt folk klädde sig på 1600-talet.

20 januari 2021

Blytung historieskrivning. Rappt och roligt om kvinnlig muskelstyrka

Sara Martinsson

”Knäböj. Om kvinnor och styrketräning”

Weyler, 210 sidor

”Knäböj”? Jag kväver en gäspning och undrar om jag ska läsa en teknisk tyngdlyftarmanual för kvinnor. Men har vi gjort annat än knäböjt sedan den misogyna mytologin och de patriarkala skapelsemyterna nedtecknades?

Jag har precis börjat träna efter ett års pandemiparalysering och rituellt sockersvullande. Det var länge sen jag vann Rinkeby runt. Då när jag sprang

ifrån de förvånade och lätt förödmjukade killarna som skrek: ”Fusk. Du tränar ju gymnastik.”

Sport skapades av män för män, konstaterar författaren och jag går tillbaka till Antikens atletiska, gymnastiska och olympiska genesis där nakna män tävlade tills deras lagerkrönta prestationer upphöjde dem till halvgudar medan kvinnorna slavade i sina klaustrofobiska *oikos*. Kallipateira, den enda kvinnan som lyckades smyga in antikens olympiska spel för att heja på sin brottarson var utklädd till manlig tränare. När sonen segrade blev hon så exalterad att hennes kön avslöjades. Hon slapp dödsstraff tack vare att hennes far, make och bröder vunnit OS. Efter den incidenten blev det lag på att även tränare skulle vara nakna på tävlingar.

Idrotten var öppen för män från alla samhällsklasser men tiden och kostnaderna för redskap och resor innebar att det främst var aristokratin som hade råd. Det var kostnaderna som fick även mig att som tonåring lägga gymnastikskorna på hyllan och ge upp drömmen om skruvade saltomortaler. Kanske är det därför boken griper tag i mig efter bara några sidor när Sara Martinsson knyter klass, kön och även rasifiering till idrottsutövande.

Starka kvinnor har alltid väckt obehag. Men på cirkusarenor var de minsann välkomna får jag lära mig. Där kunde *strongwomen* lyfta både makar och barn. När Eugenia Wermke, ”Atleternas drottning”, uppträdde med Cirkus Tanti i Stockholm 1900 skrev Dagens Nyheters reporter: ”Mången man skulle säkerligen föredra den vackra Bianca som hänger i taket och är ur vägen.” Martinsson strör ut sådana små guldkorn som synliggör stupet kvinnor tvingats bestiga innan de nådde tyngdlyftartoppen.

Men gymmet är fortfarande en maskulin, sexualiserad, spegelklädd köttmarknad ockuperad av självutnämnda domare med rätt att väga, mäta och döma kroppar. Lyckligtvis har det kroniska kroppsskammandet stött på patrull med kroppsaktivismen hos främst kvinnliga influerare på sociala medier.

Martinssons redogörelse spänner från till synes oförargliga men ack så tyranniska mansblickar till - kapitalismens klass- och könskodade grammatik som många anammat för att bli älskvärda och åtrådda. Marknaden svarade med separatistiska gym som utgör trygga rum och fredade zoner där kvinnor kan vara subjekt. De provocerar föga så länge kvinnorna inte råkar tillhöra religiösa minoriteter längst ner i samhällspyramiderna. Men som Michel Foucault menade betonas snarare sexualiteten när den stängs ute.

Martinsson gör både en intern och en extern resa i den egna kroppen och samhällskroppens stereotyper. Det personliga och politiska krokar arm med filosofiska och litterära referenser som får boken att expandera likt muskulatur som växer av motstånd. Man kan, som jag, vara genuint ointresserad av knäböj och marklyft men ändå förföras av författarens målmedvetna metodik, sportens komplexitet samt den initierade historiska exposén. Här ryms alla som skrivit något av vikt om kropp, smärta och smuts, tyngd och teknik, diskriminering och stigmatisering, nihilism och fitnessekonomisk individualism kontra folkhälsa och kallhamrad kommersialism.

Martinsson vänder varenda viktplatta och skriver skoningslöst självkritiskt, som också känns könstypiskt, när hon undrar hur hon kan bli så narcissistiskt besatt av ryck, frivändningar och överstötar medan världen utanför behöver räddas.

Det är roligt och rappt skrivet, inte minst när det kommer till själva ”kommandet” där orgasmen beskrivs som ett jämställt sexuellt självändamål och feministiskt symbolkrav på männen. Plötsligt vill jag prova allt hon nämner – från knäböj till lufttrycksvibratorn som sägs ge multipla orgasmer medan man sköter bokföringen.

Boken handlar mindre om knäböj och mer om sporten, kampen och kroppen. ”Knäböjandets kamp” vore kanske något? Ty att från hukande lyfta hisnande tungt tills man slutligen står upprätt som kvinna är i sig samtidigt en segergest och ett underkännande av

maktordningen. Sara Martinsson undrade i Arbetet 2019 om det inte skulle behövas en uppdaterad gymklassiker till Sven Lindqvists succébok ”Bänkpress” för att lyfta styrkefeminismen. Nu har hon själv skrivit den.

Fotnot: Sara Martinsson är medarbetare på DN Kultur. Hennes bok recenseras därför av journalisten och författaren Alexandra Pascalidou.

Alexandra Pascalidou

20 januari 2021

Kristina Lindquist: Det enda vettiga beslutet är att vaccinera gamla och sköra först

I den brittiska dramatikern Lucy Kirkwoods pjäs ”Barnen” finns ett ärende. Att förmå en pensionerad kärnkraftsarbetare att gå rakt in i den dödliga strålningen för att rädda de yngre. Pjäsen kommer till mig när jag läser krönikören Jennifer Wegerup som i Expressen (15/1) ställer en så kallad svår fråga: ”Är det rätt att vaccinera en svårt sjuk 103-åring? Eller är det slöseri?”

Wegerup refererar till en upprörd men frisk 69-årig granne som skottar snö och rent statistiskt har många år kvar att leva. Grannen är nog inte ensam om sin frustration. Vad ska egentligen en skör hundraåring med vaccin till, om det sker på bekostnad av mitt liv,

mina resor, mina möten med barnbarnen? Som Wegerup skriver uppfattas den rådande prioriteringen visserligen som intuitivt riktig, rent känslomässigt. ”Därmed inte sagt att vi inte öppet måste kunna diskutera om vaccinet först ska gå till människor som med stor sannolikhet ändå snart kommer att dö.”

Denna typ av ”svåra frågor” som vi måste ”våga diskutera” bär på ett slags retorisk magi där frågan i sig signalerar mod och spänst, oavsett vilket svar den får. Ofta får den här typen av frågor om liv, död och prioriteringar mellan människor inga svar alls. Men den som ställer dem kan lägga frågorna på bordet och gå därifrån med förrättat värv. Det anses rentav fint att inte ha några ”färdiga svar”. Jag är kanske ofin, men jag känner igen intellektuell slapphet när jag ser den. För om debattörer tycker att man måste ”våga diskutera” det ena eller det andra föreslår jag att de gör det. Att de tar konsekvenserna av sina antydningar och ror resonemanget i hamn.

Folkhälsomyndighetens besked är att ”den som har störst behov av skydd mot covid-19 ska erbjudas vaccinet före den som löper lägre risk för allvarlig sjukdom och död”. Det betyder i klartext att sköra åldringar på särskilda boenden går före friska och halvunga pensionärer.

”Kanske är det rätt, kanske inte”, är Wegerups icke-svar i frågan. Svaret är som sagt ändå ointressant, det viktiga är debatten. Att den lyfts. Det är som att den svenska offentligheten har blivit en enda stor dagordning, där debattörer sätter upp fråga på fråga utan att egentligen säga något.

Wegerup fortsätter: ”Att en sådan debatt kan ses som cynisk säger mycket om hur bra vi haft det, om hur världsfrånvända vi blivit. Genom hela mänsklighetens historia har död, sjukdomar och lidande och omänskligt svåra val, kring vem som ska leva eller dö, varit en del av oss.”

Död, sjukdomar, lidande och omänskligt svåra val. Det låter onekligen som en rimlig sammanfattning av människans på många sätt sorgkantade historia. Men om allt detta är så självklart och naturligt, varför

vägrar hon i så fall berätta för oss vilken som är den rätta turordningen?

Jag ska försöka ge ett svar på den frågan. Jag tror nämligen att Expressens krönikör förstår vad det skulle innebära att säga följande till en annan människa: ”Du har levt färdigt.”

Det går naturligtvis att argumentera så, som i Kirkwoods pjäs. Men vill Wegerup leva i ett samhälle där myndigheter slår fast när hon levt färdigt?

Prioriteringar mellan människor sker hela tiden – i vården, i samhället, i den skeva fördelningen av vaccindoser mellan rika och fattiga länder. Ibland på ett rättvist sätt, oftare inte. Titta bara på skillnaden i livslängd mellan rika och fattiga kommuner och säg något om vilka liv som prioriteras i den turordningen.

Men i den aktiva och närmast rituella prioriteringen av människor som nu sker vid utdelning av ett vaccin är Folkhälsomyndighetens linje om att skörast och äldst går först faktiskt den enda möjliga. Åtminstone om vi ska upprätthålla principen om att livstid inte är en resurs som kan tas från en individ och ges till en annan – oavsett hur kort tid det gäller. Och utan den principen är jag inte säker på att vi längre lever i en civilisation.

Kristina Lindquist

kulturdebatt@dn.se

21 januari 2021

Amanda Sokolnicki: De ansvariga var aldrig intresserade av att lyssna på experterna

Det som hänt under pandemin är historiskt. Aldrig tidigare har tjänstemän fått en så avgörande roll som Folkhälsomyndigheten.

Det lät ju väldigt klokt, så jag förstår varför många slöt upp bakom orden. Att ”lyssna på experterna!” blev vårens blågula slogan – och en återkommande motivering när makthavarna skulle förklara varför Sverige stack ut. Till skillnad från resten av världen som ju blev ”galen”, för att låna Anders Tegnells sommarpratade ord, utgick vi från kunskap i det här landet. Så var det sagt.

Men det var också mest bara det. Sagt. För när orden skulle förverkligas var det något som skavde; budskapet tycktes ju faktiskt handla om något annat. Att politiker, journalister och medborgare skulle lyssna på några få personer.

Att Folkhälsomyndigheten hade en särställning i egenskap av expertmyndighet var förstås inte konstigt. Men den förvandlades snart till något mer. Något större.

Och det blev inte bra.

Inte bara för att dessa auktoriteter gång på gång visade sig ha fel. Utan också för att det gjorde att ordens egentliga innebörd – att nyfiket ta del av vad experter faktiskt sa – gick förlorad.

Redan tidigt i pandemin sattes det likhetstecken mellan att ifrågasätta Folkhälsomyndigheten och att ifrågasätta vetenskap. Den som kritiserade besluten – eller bristen på beslut – kunde utan omsvep kallas för en kunskapsföraktande ”hobbyepidemiolog”.

Men den som faktiskt lyssnade på experterna hörde också att de sa olika saker – och att Sveriges bedömningar skiljde ut sig.

När forskare, även epidemiologer, kritiserade Folkhälsomyndighetens beslut blev det förstås svårare att avfärda dem som hobbyepidemiologer. Men det löstes smidigt av personer som Anders Lindberg, S-märkt politisk redaktör på Aftonbladet, som i stället kallade dem för ”alternativa forskare”, ett uttryck härlett ur Trumps ”alternativa fakta” – alltså: hittepå.

Intresset för experter som inte sa det man ville höra verkade i praktiken vara… begränsat. Det viktiga var i stället att sluta upp bakom myndighetens beslut. Bakom Sverige.

Detta synsätt gick så långt att till och med regeringen lämnade över makten till Folkhälsomyndigheten. ”Det är vi som håller i taktpinnen”, förklarade generaldirektör och pandemidirigent Johan Carlson i mars. Och det gick snabbt, plötsligt var det som att bilden hade satt sig: Så här gör vi i Sverige. Vi lyssnar inte bara, vi låter expertmyndigheten ta över. Inget parti i riksdagen verkade tycka att det var märkligt.

Men det var det.

Statsvetaren Marja Lemne kan inte komma ihåg ett enda tillfälle då något liknande har skett: ”Det har blivit en sorts missuppfattning från början… Det är regeringens uppgift att styra myndigheterna, det är till och med deras skyldighet att göra det.”

Professor Bo Rothstein drar samma slutsats: ”Tittar man på andra kriser, som ubåtskrisen 1981 eller de stora ekonomiska kriserna, så har regeringen inte låtit de centrala tjänstemännen spela förstafiol som man gjorde i våras, utan då har politikerna tagit väldigt tydligt första kommando”, säger han till SvD.

Folkhälsomyndigheten fick med andra ord en historisk och unik roll. Och det var ett misstag. Inte bara för att det gjorde att regeringen kunde ducka för ansvaret och skicka fram en modigare tjänsteman. Utan också för

att man i samma veva försökte göra myndigheten ensam ansvarig.

Därmed adderades också en stor dos prestige. Tegnell var inte bara tatuerad på svenskars kroppar. Han var också mannen vars heder satts på spel. I söndagens ”Agenda” frågades han ut – före statsministern.

Då är det svårare att backa. I synnerhet för den som redan slagit fast att det var alla andra som agerade galet.

Kanske är det också därför myndigheten hamnat i en så osunt defensiv position. Invändningar och kritik – också från auktoriteter som WHO och specialiserade forskare – tycks mer betraktas som irritationsmoment än inledningar på viktiga diskussioner.

Man ska komma ihåg att forskare som är kritiska kan vara ute efter att få mer pengar till sin forskning, tycker Tegnell (DN 11/3).

Att den här arrogansen sedan av många påhejare fortfarande kallas för att ”lyssna på experterna” har fått två väldigt olyckliga konsekvenser. Dels har relevanta invändningar sopats undan, dels uteblev en rad självklara följdfrågor. Det syntes i både partipolitiken och journalistiken.

För hur kom det sig annars att inte fler reagerade på hur Sverige avfärdade rekommendationerna från experterna på EU:s smittskyddsmyndighet och WHO? Och nog borde vi också sett andra följdfrågor till Folkhälsomyndigheten?

Som när Johan Carlson i debatten om munskydd föreslog att vi i stället skulle ”bygga bort trängseln” i kollektivtrafiken. Om vi menat allvar med de där heliga orden om att lyssna så hade den självklara frågan varit: Så vad säger experter på infrastruktur om det här? Och vad har Johan Carlson för underlag som stöd för att något sådant över huvud taget är möjligt? Att trolla bort trängseln mitt i en kris låter trots allt en aning svårare än att lära svenskar använda munskydd. Men det blev aldrig någon diskussion. I stället kunde Carlson fortsätta hänvisa till detta när obekväma frågor om munskydd dök upp.

Samma problem uppstod kring äldrevården. Även där blev det ett mantra att vi i Sverige kunde använda färre restriktioner eftersom vi skulle fokusera på att skydda riskgrupper. Men vad sa egentligen experterna om möjligheterna att göra verklighet av den ambitionen? När SvD intervjuade Johan Carlson i december framgick det att ”han instämmer i att myndigheten inte haft tillräcklig insyn i äldrevårdens svagheter – men menar att det inte kan ses som kritik mot Folkhälsomyndigheten eftersom knappt någon annan verkar ha känt till bristerna”.

Detta samtidigt som Socialstyrelsen sagt att problemen varit kända under många år. Det hade räckt att läsa deras rapporter. Och äldrerådet som regeringen tillsatte före pandemin varnade också för just de brister som blev så förödande i kombination med den svenska strategin. Men de fick veta att det inte var deras roll att lägga sig i detta.

Det fanns experter, men Folkhälsomyndigheten lyssnade inte på dem. Ja, så skulle en alternativ slogan till den svenska pandemihanteringen kunna låta.

Amanda Sokolnicki

amanda.sokolnicki@dn.se

21 januari 2021

Regeringen avfärdar idé om att fängsla unga

Den fyraåriga maxgränsen för sluten ungdomsvård, LSU, kan komma att tas bort. Detta ska nu snabbutredas efter den ökade kritiken mot Statens institutionsstyrelse.

– Det måste till en tillräckligt kraftig reaktion från samhällets sida, säger justitieminister Morgan Johansson, som samtidigt avfärdar att de LSU-dömda ska flyttas till fängelserna.

Som DN nyligen rapporterat vill en politisk majoritet i riksdagen frånta Statens institutionsstyrelse ansvaret för de unga mellan 15 och 17 år som dömts för mord och andra grova brott. Samtliga borgerliga partier plus Sverigedemokraterna har i en DN-enkät svarat att det vore bättre om Kriminalvården fick ta hand om även denna kategori.

Men justitieminister Morgan Johansson (S) och Miljöpartiets rättspolitiska talesperson Rasmus Ling tillbakavisar förslaget.

– Det är ett stort steg att sätta 15-åringar i fängelse. Följden kan bli att man ökar riskerna för en längre kriminell karriär, säger Morgan Johansson och anklagar oppositionen för att fara iväg åt fel håll.

Däremot anser regeringspartierna att strafftiderna för dem som döms till sluten ungdomsvård kan behöva förlängas. Dagens maxgräns om fyra år är, enligt Johansson och Ling, dåligt anpassad till den grova våldsbrottslighet som på senare år vuxit fram bland unga gängmedlemmar.

En utredning ska därför tillsättas i syfte att ”modernisera” LSU-lagstiftningen. Direktiven kommer även att gälla förbättrad säkerhet, vårdkvalitet och eftervård.

– Det är viktigt att man inte släpps ut på bar backe, säger Rasmus Ling och syftar på att Statens institutionsstyrelse i dag saknar uppföljningsansvar för de brottsdömda som slutenvårdats på myndighetens ungdomshem.

Vem som ska leda utredningen väntas presenteras senast inom ett par veckor. Regeringens förhoppning är att förslaget om en ny LSU-lag kan vara klart ”i början av nästa mandatperiod”, det vill säga i slutet av 2022.

Johan Forssell, Moderaternas rättspolitiske talesperson, dömer ut regeringens förändringsplan för LSU-vården som ”vag” och ”en tummetott”.

– I stället för att berätta vad man faktiskt vill göra överlämnar regeringen frågan om hur lång strafftiden ska vara till en utredare. Risken är att det hela kommer att sluta med att allt fortsätter som i dag.

Mest kritisk är Johan Forssell ändå till att regeringspartierna alltså avfärdar hans och andra partiföreträdares förslag om att Kriminalvården bör få ansvar även för de LSU-dömda.

– Häromdagen sa de att en sådan förändring skulle kräva en utredning. Två dagar senare kommer besked om en utredning ska göras, men då finns frågan över huvud taget inte med. Det tycker jag är anmärkningsvärt, säger Johan Forssell.

Hans plan är att redan i dag, torsdag, samla företrädare i justitieutskottet för L, C, KD och SD kring en gemensam strategi.

– Nu vi får helt enkelt försöka tvinga regeringen att lyssna på vad som är majoritetens uppfattning.

Centerns Helena Vilhelmsson är en av dem som är med på tåget.

– Jag tycker att det jättebeklagligt och lite nonchalant att regeringen att inte tar med frågan om var behandling och avtjänande bäst kan ske. Nu har vi flera vägar att gå och det skulle förvåna mig om vi inte börjar med att bjuda in Morgan Johansson till utskottet.

Lasse Wierup lasse.wierup@dn.se

Fakta. Särskilda ungdomshem

På Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem placeras barn och unga enligt LVU eller om de dömts till sluten ungdomsvård enligt LSU.

LVU är en tvångsåtgärd till följd av sociala problem, medan en placering med stöd av LSU är ett straff för unga förbrytare mellan 15 och 17 år.

Ungdomar som döms till sluten ungdomsvård kan ha begått bland annat rån, grov misshandel, mord, dråp, narkotikabrott och sexualbrott. Den maximala strafftiden är fyra år.

DN

. 21 januari 2021

Löfvens löfte – Sverige kommer klara av EU:s vaccinationskrav

EU-kommissionen uppmanar medlemsländerna att snabba på vaccinationerna mot covid-19. Statsminister Stefan Löfven (S) lovar att Sverige klarar sin del och att alla vuxna ska kunna vara vaccinerade till halvårsskiftet.

Medan Danmark har varit snabbt med att börja vaccinera sin befolkning släpar Bulgarien och Nederländerna efter. EU-kommissionen vill nu öka takten för vaccinationerna för att minska sjuk- och dödstalen och för att få i gång ekonomierna.

Inför EU-toppmötet på torsdag kväll, då 27 stats- och regeringschefer möts, vill kommissionen sätta målet att i sommar ska 70 procent av alla vuxna vara vaccinerade i alla medlemsstater. Ett delmål är att 80 procent av alla över 80 år samt de vårdanställda ska vara vaccinerade i mars.

– I Sverige är målsättningen att alla vuxna, samt barn och ungdomar som har speciella behov, ska vara vaccinerade vid halvårsskiftet. Det målet följer vi, säger Stefan Löfven.

Äldre och vårdanställda är prioriterade i svenska vaccinationsstrategin. Regeringen tror därför att man klarar även marsmålet, även om man i dagsläget inte vill förbinda sig till det.

EU-kommissionen har samordnat inköpen till medlemsstaterna. Men hälsopolitik beslutas på nationell nivå och det påverkar hur snabbt vaccinationerna kommit i gång. Enligt nyhetssajten Politico ligger Sverige just nu på plats 11 av 27 medlemsstater när det gäller hur stor andel av befolkningen som är vaccinerad.

– Danmark ligger långt före, men det är inte så att vi har någon dålig takt. Den bilden är fel, säger Stefan Löfven.

I går, onsdag, deltog han i en videokonferens med bland annat tre regioner, Kalmar, Västerbotten och Värmland. Hans intryck är att de är i full gång med vaccineringen.

– Det låter mycket med miljontals doser som ska ut, men bryter man ner det på respektive region per vecka är det hanterbart, säger Stefan Löfven.

Samtidigt har Folkhälsomyndigheten kritiserat regionerna för att de inte utnyttjar de doser som de fått levererade. Vad gör regeringen om regionerna inte vaccinerar i tillräckligt hög takt?

– Det är sant att det fanns ett ögonblick när man höll inne doser. Det resonemanget var inte ologiskt. Då sa producenten att det är maximalt tre veckor mellan första dosen och den andra. Dessutom fanns frågetecken kring leveranserna. Då undrade regionerna om de kunde använda upp alla doser och ändå hinna få nummer två.

Enligt statsministern är läget nu ett annat. Regionerna anser om att det finns tillräcklig information om leveranserna samt vet att det går att avvakta upp till sex veckor med den andra dosen.

– Vaccinationen är i full gång. Vi hör inget annat än att det fungerar. Regionerna utvecklar logistiken. Basen är primärvården, men man lägger till andra som företagshälsovård och andra privata aktörer. Det finns ingen anledning att tror att det här inte ska fungera.

Du litar på att regionerna klarar detta?

– Det är ett samarbete mellan regionerna och regeringen. Vi ska betala och se till att vaccinet kommer till Sverige. Det ska levereras till regionerna, som sedan har sin logistik. Den är förstås inte utan utmaningar, i Västerbotten kan det vara långa avstånd att skicka vaccin. Samtidigt har Sverige en hög

vaccinationskultur. Vi kan det här i grund och botten, säger Stefan Löfven.

På dagens EU-toppmöte ska ledarna även diskutera ett gemensamt vaccinationscertifikat, ett slags digital motsvarighet till WHO:s gula vaccinationskort. Turistländer som Grekland och Portugal driver på för att underlätta resandet. Sverige är positivt inställt till ett gemensamt certifikat.

Pia Gripenberg

Fakta. Danmark leder

Den 21 december fick Pfizer/Biontechs vaccin klartecken i alla EU:s 27 medlemsländer. Den 6 januari fick Modernas vaccin klartecken.

Sedan dess har Danmark vaccinerat högst andel av sin befolkning, 3,06 procent av invånarna.

Malta, Litauen, Slovenien, Spanien och Italien har alla vaccinerat över 2 procent.

Sverige har vaccinerat 1,45 procent, vilket placerar oss på elfte plats, efter Tyskland men före Polen.

Källa: Politico.eu, Uppgifterna är från klockan 14.00, onsdag den 20 januari.

Fakta. Läget just nu

Ytterligare 206 dödsfall med bekräftad covid-19 har rapporterats i Sverige, meddelade Folkhälsomyndigheten i går, onsdag. Totalt har 10 797 smittade avlidit i landet.

21 januari 2021

Smördeg utan smör är årets matbluff

Det tvivelaktiga nöjet att ta hem titeln Årets matbluff hamnar i år hos Pop Bakery, vars smördeg inte innehåller smör, men däremot solros- och palmolja.

– Svenska folket förväntar sig faktiskt smör i smördeg, säger Björn Bernhardson vid konsumentföreningen Äkta vara.

Årets vinnare är långt ifrån ensam om att kalla deg utan smör för smördeg. Samma sak gällde 21 av de rekordmånga 184 nomineringar som kom in till antipriset Årets matbluff under 2020.

– Svenska folket förväntar sig faktiskt smör i smördeg, säger Björn Bernhardson vid konsumentföreningen Äkta vara.

Smördeg får nämligen heta just så, så även om den inte innehåller smör. Det är helt i linje med ett undantag i EU:s märkningsregler som godkänts efter en begäran från svenska myndigheter.

Det är sjätte året som antipriset Årets matbluff delas ut av konsumentföreningen Äkta vara, som bevakar hur matindustrin tillagar den mat som vi hittar i butikerna.

– Huvudgrejen är att ge svenska folket en möjlighet att sätta ned foten och tala om var skåpet ska stå. De flesta producenter försöker göra rätt inom lagens råmärken, men i den här tävlingen ger vi konsumenterna möjlighet att tycka till och tala om var gränsen går.

På Pop Bakerys Facebooksida skriver företaget att man redan i höstas beslutat att göra om receptet just till smördegen.

”Det är förstås lite snopet att vi blir nominerade precis när vi gör om degen till en smördeg med riktigt smör. Men vi tror att ni verkligen kommer gilla den!”, skriver företaget på sin Facebooksida.TT

21 januari 2021

Kraftigt stigande priser på villor under förra året

Snittpriset på bostadsrätter vände upp i Stockholm och steg med hela 2,3 procent under de första två veckorna av januari, jämfört med hela december, enligt företaget Valueguards så kallade HOX-index.

Den kraftiga prisökningen kan ses som en rekyl för den nedgång som skedde under andra halvan av december, när indexet för bostadsrätter i Stockholms sjönk med 0,7 procent, jämfört med första halvan av den månaden.

I Göteborg steg snittpriset under första halvan av januari med 0,6 procent, jämfört med december. Jämfört med november månad sjönk snittpriset för bostadsrätter i riket under december med 0,3 procent. I Stockholm var fallet hela 1,0 procent. Fyra av tio bostadsrättsaffärer i Sverige görs i Stockholmsregionen. I Göteborg steg bostadsrättsindexet i december jämfört med november med 0,6 procent och i Malmö med 0,2 procent.

Villaindexet steg med 0,6 procent i december. I Stockholm och Göteborg steg det med 1,7 procent – i Malmö föll det med 0,8 procent.

Precis som Svensk Mäklarstatistisks siffror pekar Valueguards statistik på att det är villapriserna som det senaste året har stigit mest.

Indexet för bostadsrätter har på tolv månader stigit med 5,3 procent – villaindexet har stigit med 15,5 procent.

Särskilt stor är skillnaden i Stockholm där bostadsrättspriserna i snitt stigit med 4,4 procent på

tolv månader, jämfört med villapriserna som i snitt stigit med 16,7 procent.

I Göteborg var motsvarande siffror 4,3 jämfört med 13,5 procent och i Malmö 8,9 jämfört med 15,1 procent.

Att villapriserna under 2020 stigit snabbare än bostadsrättspriserna är sannolikt en effekt av corona-pandemin. Köpare väljer att söka en större bostad då fler av dem räknar med att arbeta mer hemifrån även i framtiden.

Det märks också i antalet affärer i december. Ungefär 15 procent fler bostadsrätter såldes under denna månad, jämfört med motsvarande månad 2019. Samtidigt var det runt 30 procent fler villor som bytte - ägare under december, jämfört med december 2019.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se

Fakta. Priser det senaste året

HOX-indexets ökning i procent på tolv månader.

Stockholm

Bostadsrätter 4,4

Villor 16,7

Göteborg

Bostadsrätter 4,3

Villor 13,5

Malmö

Bostadsrätter 8,9

Villor 15,1

Källa: Valueguard

21 januari 2021

Oklart rättsläge för krav på vaccination vid rekrytering

Vård- och omsorgspersonal som inte vill vaccineras har väckt frågan om hur arbetsgivare egentligen får agera inför den kommande massvaccineringen.

Här reder DN ut vad som gäller på arbetsplatsen.

Det ligger troligen i de flesta arbetsgivares intressen att så många anställda som möjligt har så gott skydd mot viruset som möjligt. Men det är inte säkert att chefen kan göra mycket mer än att uppmuntra sin personal att ta emot sprutorna.

Inom offentlig sektor kommer en arbetsgivare inte kunna kräva av personalen att de vaccinerar sig. Den enskildes rätt till kroppslig integritet gentemot det offentliga är grundlagsskyddad och det ska mycket till för att den ska inskränkas, förklarar Kirsi Piispanen, förbundsjurist på Vårdförbundet.

– Man kan inte tvinga någon till detta. Man ska inte heller kunna hota sig fram genom att säga att om du inte låter vaccinera dig blir du uppsagd, säger hon.

För privata arbetsgivare ser det annorlunda ut juridiskt. Där finns inte samma grundlagsskydd, utan där handlar det om att väga arbetsgivarens intresse i att vaccinera personal mot den anställdes rätt till sin personliga och kroppsliga integritet.

– Vi är ganska övertygade på Vårdförbundet om att när man gör en sådan intresseavvägning så kommer rätten till att inte tvingas till kroppsligt intrång att väga väldigt tungt. Det är en lite annan juridisk väg att gå, men det blir troligtvis samma resultat, säger Kirsi Piispanen.

Däremot kan arbetsgivaren ha rätt att ta till en del organisatoriska förändringar baserat på vem som är vaccinerad och inte. Så länge det är väl motiverat och inte kränker någon.

– Arbetsgivaren har ju en arbetsledningsrätt och kan inom ramen för den disponera resurser. Arbetsledningsrätten har dock begränsningar och skulle arbetsgivaren nyttja den i till exempel någon slags bestraffningssyfte, så kommer vi ha starka synpunkter, säger Kirsi Piispanen och tillägger:

– Men jag utgår från att arbetsgivare kommer att agera klokt i detta.

Vad gäller arbetssökande och om det är tillåtet att som arbetsgivare kräva vaccinationsintyg vid rekrytering är rättsläget ovisst.

Bland privata arbetsgivare råder fri anställningsrätt. Det betyder att arbetsgivaren själv får bestämma vilka kriterier som ska gälla vid en nyrekrytering. Men inte helt och hållet. Det finns andra lagar som kan väga tyngre, enligt Helene Robson, chefsjurist på Sveriges Ingenjörer.

– Rätten till ett privatliv till exempel är en mänsklig rättighet enligt Europakonventionen. Den rätten kanske inkräktas om man inte kan få anställning på grund av detta, säger Helene Robson.

Det kan också vara svårt rent praktiskt för en arbetsgivare att handskas med den typen av personuppgifter tror hon.

– Det skulle kräva att man samlar in hälsouppgifter om arbetssökande. Det är en känslig personuppgift och sådant får man inte hålla på och samla in eller registrera hur som helst, säger Helene Robson, utan att kunna svara på vad som egentligen gäller.

– Jag hoppas att det blir en diskussion kring det och någon slags klargörande från lagstiftningshåll kring vad som ska gälla, säger Helene Robson.

Inom offentlig sektor finns andra krav på vad arbetsgivaren får ha för kriterier vid en rekrytering.

Det måste vara objektiva och sakliga kriterier, som är i proportion med vad den sökande ska ha för arbetsuppgifter.

Men trots det finns inte heller där något enkelt svar på vad som gäller, enligt Kirsi Piispanen.

– När det gäller vaccinationskravet vet vi faktiskt inte hur det ligger till. Jag kan inte säga att det är sakligt att ställa sådana frågor, men jag kan inte heller säga att jag är helt hundra på att det är osakligt, säger hon och tillägger:

– Om jag var arbetsgivare skulle jag inte ställa den frågan.

Andreas Lindberg

andreas.lindberg@dn.se

Fakta. Så ser det ut i dag

Arbetsgivaren får inte tvinga en anställd att vaccinera sig.

En anställd får inte heller genom hot om bestraffning påverkas till att vaccinera sig.

Arbetsgivaren har däremot rätt att vidta organisatoriska förändringar på arbetsplatsen baserat på vilka av de anställda som tagit vaccinet, så länge det inte diskriminerar eller kränker den anställde. Förändringarna måste kunna motiveras väl av arbetsgivaren och får inte göras i syfte att straffa anställda som inte vaccinerat sig.

En anställd som inte vaccinerat sig kan skickas hem med lön om arbetsgivaren anser att arbetet kräver att arbetstagaren är vaccinerad.

Källa: Kommunal och Vårdförbundet.

21 januari 2021

De brinnande soporna sprider rök i hela regionen

I snart en månad har boende fått stå ut med den tjocka röken från branden i NMT Think Pinks sopberg. Ingen vet vilken typ av avfall som finns i högen – eller om röken är giftig. Men den får inte släckas enligt myndigheterna. Känsliga uppmanas att hålla sig inomhus, stänga fönster och ventilation.

– De skiter helt i oss människor och i våra djur, säger Marie Weigardh från Vårsta.

Sedan den 23 december, dagen före julafton, ligger den grå bolmiga brandröken tjock över väg 225 i Kagghamra. På juldagen inträffade en trafikolycka eftersom en förare inte såg vägen framför sig på grund av all rök.

På måndagskvällen den 18 januari nådde brandröken södra Stockholm och på tisdagsmorgonen kom uppgifter om att röken letat sig in i innerstaden.

Röken kommer från en brand i bolaget NMT Think Pinks övergivna sopberg i området.

Brandförsvaret konstaterade först att branden på grund av olika orsaker inte gick att släcka och informerade boende i området att den kunde hålla på i flera månader.

Det var den 24 december. I dag har människor evakuerats från området i södra Grödinge. Andra har tagit in på hotell. Flåsande hästar och åsnor har transporterats ned till Skåne och den stickande brandröken har genom vinden spridit sig till flera grannkommuner. Diskussionerna om branden pågår nu i flera kommunfullmäktige i Stockholms län och experter från Sverige och hela världen har engagerat sig i frågan om hur branden i avfallsberget kan släckas.

I de många Facebookgrupper som startats av boende diskuterar kärnfysiker och geologer om eventuella lösningar samtidigt som desperata kommuninvånare kämpar för att få fram information som kan få stopp på branden. Frågorna är många:

Vad finns det för långvariga effekter på hälsan? Vad händer med barnens lungor?

Vad händer med våra djur? Vår natur? Varför ingriper inte någon? Regeringen? Greta?

Fram till augusti bedrev det miljöprofilerade återvinningsföretaget NM Trading & Transport, dotterbolag till NMT Think Pink, verksamhet i Kagghamra hamn. Boende vittnar om att lastbilar fullastade med tusentals kubik byggavfall tippade av sin last på platsen i slutet av sommaren innan det pressades ihop med en stor bandgrävare.

Bara några dagar senare gick polisen in i företagets vd:s villa i södra Stockholm. Vd:n och företagets suppleant greps och häktades misstänkta för grovt miljöbrott men släpptes senare ur häktet sedan åklagare bedömt att risken för att de skulle påverka utredningen var låg.

Åklagare Kristina Persson skriver till DN att vd:n och hennes suppleant fortfarande är misstänkta för grovt miljöbrott på olika platser i Sverige under tiden 2015–2020, ”genom att ha hanterat avfall på ett sätt som kan medföra en förorening som är skadlig för människors hälsa, djur eller växter i en omfattning som inte har ringa betydelse eller som kan medföra någon annan betydande olägenhet i miljön. En viss del av hanteringen har bestått i att avfall grävts ned eller använts som konstruktionsmaterial till vägar/uppställningsplatser.”

– Ingenting av det stämmer. Jag är oskyldig. Jag har följt alla regler, tillstånd och lagar som finns gällande samtliga depåer i min verksamhet, säger vd:n på telefon till DN.

– Jag har ingenting med bränderna i avfallshögarna att göra.

Företagets berg med byggavfall runt om i landet är ofta placerade mitt ute i grönskan på den svenska landsbygden i områden med stort naturvärde och med stort värde för den framtida dricksvattenförsörjningen.

Ingen vet exakt vad sopbergen innehåller men myndighetsinspektioner som DN har läst och iakttagelser från boende vittnar om en mix av plast, elavfall, byggavfall och trä som krossats och packats till en pytt i panna av färgglatt avfall.

Flera av sopbergen i landet har självantänt och brunnit.

Marie Weigardh är sjukgymnast och högskoleadjunkt vid Karolinska institutet och har sin häst på Söderängstorp ryttarcenter som ligger precis invid branden i Kagghamra. När vinden vände och röken låg på i stallet kände hon sig till slut tvungen att flytta sin häst.

– Det bara vällde in brandrök på gården. När vi var där var det som en tjock dimma. Vi trodde att kommunen skulle ta hand om branden men vi har förstått att där är det tvärstopp.

– De skiter i oss, både människor och djur. De säger att röken inte är giftig men är du i den känner du att det här ska du inte andas in.

Södertörns brandförsvarsförbund har gjort mätningar av röken och skriver i sin rapport att röken kan vara hälsofarlig och att känsliga personer – som personer med astma och kol som är under medicinering – bör överväga att lämna området:

”Partiklarna kan även påverka hjärt- och kärlsjuka. Personer med sådana besvär som upplever att de inte har kontroll på sin sjukdom bör överväga att lämna närområdet.”

Roger Sedin som är chef för luftenheten på Naturvårdsverket anser att det är läge att utöka

brandförsvarets mätningar. Särskilt om myndigheterna inte vet vad som finns i högen.

– De kan inte bara låta det brinna vidare. Det kan finnas gamla synder i sådana här högar om det kommer från renoveringar och rivningsarbeten, säger Roger Sedin och varnar för både pcb, dioxin, PAH, asbest och tungmetaller till tidningen Mitt i Botkyrka.

Desperata boende i Botkyrka försöker nu förtvivlat få någon att ta ansvar för det som händer och de konsekvenser och risker det kan innebära för boendes hälsa, egendom och naturvärden i omgivningen.

På Facebooksidor pågår en intensiv debatt om vem som ska, eller rättare sagt, kan, ställas till svars för katastrofen.

– Svaret verkar vara ingen. Det är ingen som vill ta ansvar för det här. Trots att det är kommunen som har gett företaget tillstånd att lagra avfall på platsen, säger Marie Weigardh.

Brandförsvaret har sagt att de inte kan släcka branden på grund av rasrisk och risk för att gifter från släckvattnet kan läcka ut till grundvattnet i Kagghamrafjärden. På tisdagen gick dock Södertörns brandförsvarsförbund ut med nya uppgifter om att branden ska vara släckt om åtta veckor och att man hoppas kunna sätta i gång släckningsarbetet denna vecka.

Anders Fredin, ägare till Kagghamra säteri som hyrt ut marken till företaget säger att han inget har kunnat göra.

Botkyrka kommun är den myndighet som gett NM Trading & Transport godkännande att lagra avfall på platsen i Kagghamra hamn under förutsättning att volymen inte överstiger 10 000 ton.

När markägaren 2015 ansökte om att utöka lagringen av avfall till 30 000 ton gjorde länsstyrelsen en inspektion av platsen och fann bland annat halvfulla kemikaliedunkar med oklart innehåll i avfallshögen.

Beslutet var tydligt: Ingen avfallshantering eller mellanlagring var tillåten på platsen.

Länsstyrelsens beslut fastställdes av mark- och miljödomstolen i Nacka tingsrätt 2016. Avfallsberget skulle bort sade kommunens dåvarande miljöinspektör.

Men sedan dess har högen bara växt. Brandförsvaret gör i dag bedömningen att det rör sig om cirka 100 000 ton dumpat avfall i berget på platsen. 90 000 ton mer än den godkända mängden.

– Det stämmer inte. Vi har hela tiden hållit oss under 10 000 ton under de år som gått, säger företagets vd till DN.

Samma år som avfallshanteringen förbjöds i Kagghamra hamn öppnade ett annat bolag upp avfallshantering i Kassmyragropen några kilometer bort. Det dröjde inte länge förrän Think Pinks byggsäckar och containrar dök upp även där. År 2016 dök den kvinnliga vd:n upp i styrelsen även i detta bolag som snart införlivades i Think Pink-koncernen.

I mars 2018 började även avfallshögen i Kassmyragropen, som ligger i Segersjö vattenskyddsområde, att brinna och brann i tre månader. Sedan dess har den brunnit vid flera tillfällen.

Under flera år har boende i området försökt påkalla de styrande kommunpolitikernas uppmärksamhet kring de upplevda olägenheterna i avfallshanteringen. Man har klagat, skickat frågor, brev, bildbevis och filmer och samlat in namnlistor med över 500 underskrifter som man lämnat över till politikerna. Men inte fått gehör, menar man.

I kommunfullmäktige 2018 försvarade Botkyrka kommuns högsta politiker Ebba Östlin (S) avfallsverksamheten på platserna.

”Jag tror att det här är den verksamhet som man har kontrollerat mest någonsin! Och man har funnit att

man faktiskt har följt miljölagen och miljöbalken. Sen precis som flera andra talare har varit uppe och sagt har man kunnat konstatera att nej det ser inte vackert ut. Det ser skräpigt ut. Den här typen av verksamhet gör det. ”

– Det underliga i allt är att det är miljöpartister som gett tillstånd till dessa saker, har de ingen kunskap? säger en av de boende som under åren uppvaktat politikerna.

I en direktsänd videokonferens om branden som kommunen arrangerade den 14 januari avsade sig Botkyrka kommun allt ansvar för konsekvenserna och merkostnaderna av branden och hänvisade de boende till sina egna hemförsäkringar.

– Ungefär som att det här skulle vara allas vårat problem men det är faktiskt kommunen som har tillåtit det här företaget att dumpa sopor här, säger Marie Weigardh.

Think Pinks dotterbolag är nu försatta i konkurs. Botkyrka kommun hänvisar till markägaren. Markägaren hänvisar till konkursförvaltaren. Men i konkursboet finns bara skulder.

Uträkningar som TV4 har gjort visar att det kan kosta flera hundratals miljoner kronor att transportera bort soporna från Kagghamra och Kassmyra. Om det ens är möjligt.

Kvar i de naturskyddade områdena är rester av en verksamhet med hårt packat byggavfall som lagrats på marken och självantänder.

– Jag känner mig sviken av kommunen. Lämnad till en naturkatastrof och hälsorisk. Man känner sig väldigt liten och ensam. Människor och djur, vi är liksom inte värda någonting känns det som, säger Marie Weigardh.

Josefine Hökerberg

josefine.hokerberg@dn.se

DETTA HAR HÄNT.

2007

Botkyrka kommun godkänner NM Trading & Transports avfallslagring i Kagghamra hamn med villkoret att den inte överstiger 10 000 ton.

2015

Länsstyrelsens miljöprövningsdelegation fattar beslut om att inte tillåta avfallshanteringen i Kagghamra hamn.

2015

Botkyrka kommun godkänner att ett nytt företag får hantera avfall i Kassmyragropen i ett vattenskyddat område.

2016

Mark och miljödomstolen i Nacka tingsrätt fastställer länsstyrelsens beslut i en dom. Botkyrka kommun säger till Mitt i Botkyrka att avfallshanteringen ska upphöra och att sopberget måste bort.

2016

Vd för NM Trading & Transport dyker upp som vd i företaget som är verksamt i Kassmyragropen.

September 2020

Ägarna till företagen bakom sopbergen i Kagghamra hamn och Kassmyragropen grips och häktas misstänkta för grovt miljöbrott på flera platser i landet. Berg med osorterat byggavfall från företaget lokaliseras också i Röfors i Laxå kommun, Dannemora i Östhammars kommun, Hova i Gullspångs kommun, Kjula i Eskilstuna och Skultuna i Västerås kommun. De misstänkta nekar till alla anklagelser.

28 september

Åklagaren begär förlängning av häktningstiden. Hon säger att företaget inte bara dumpat avfall utan också grävt ned det.

13 oktober

Ägarna släpps ur häktet, men misstankarna om grovt miljöbrott kvarstår.

23 oktober

Vd:n ansöker om att sätta bolagen som bland annat hanterar avfall i Kagghamra och Kassmyra i konkurs.

UR LÄNSSTYRELSENS OCH MILJÖDOMSTOLENS BESLUT.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att den känsliga miljön med Kaggfjärden, Kagghamraån och underliggande grundvattenförekomst så långt som möjligt ska skyddas från negativ påverkan.

Vid det platsbesök som miljöprövningsdelegationen genomförde framgår av fotodokumentation att avfallet som fanns på platsen omfattade blandat avfall med bland annat inte helt tömda kemikaliedunkar med oklart innehåll. Verksamheten bedrivs på en yta som inte är hårdgjord trots att verksamhetsområdet ligger ovanför en grundvattenförekomst och i närheten av känsliga vattenområden.

(...) Vidare innebär närheten till Kaggfjärden, Kagghamraån och underliggande grundvattenförekomst risk för negativ miljöpåverkan. Sammantaget finner miljöprövningsdelegationen att mellanlagring och hantering av avfall inte godtas på den valda platsen.”

Länsstyrelsen 2015-06-26

Mark- och miljödomstolen anser i likhet med miljöprövningsdelegationen att den aktuella mellanlagringen och hanteringen av avfall på platsen kommer att påverka den redan i nuläget negativt påverkade landskapsbilden.

Vidare konstaterat mark- och miljödomstolen att verksamhetsområdet ligger inom, och inte endast gränsande till, ett område som omfattas av ett riksintresse för naturvården. När det gäller påverkan på miljön i stort på platsen är det framför allt av vikt att Kaggfjärden, Kagghamraån och underliggande grundvattenförekomst så långt som möjligt skyddas. Domstolen finner, som miljöprövningsdelegationen att

verksamheten riskerar att generera negativ miljöpåverkan.

Mark- och miljödomstolen instämmer således med miljöprövningsdelegationen i de delar som avser verksamhetens negativa påverkan på landskapsbild och miljö. Redan på dessa grunder finner domstolen att den mellanlagring och hantering av avfall som bolagets ansökan omfattar i denna del inte kan godtas på den valda platsen.”

Mark- och miljödomstolen 2016-06-07

Stockholmsklinik utför ”oskuldsoperationer”

En klinik i Stockholm utför operationer på kvinnor som kliniken kallar reparation av mödomshinnan, trots att någon sådan egentligen inte finns medicinskt sett, skriver RFSU:s tidning Ottar.

Kvinnor som lever i hedersrelaterade kulturer lockas att låta operera sig för att de ska anses vara oskulder på bröllopsnatten.

– Som läkare är det oerhört oetiskt att agera helt emot aktuell vetenskap och hävda att mödomshinnan ens existerar, säger Bita Eshraghi, gynekolog och biträdande överläkare på Amel-mottagningen, till Ottar.

TT 21 januari 2021

21 januari 2021

”Fjärrundervisa på högstadiet tills alla lärare och elever fått vaccin”

Under hösten vägrade min skola att köpa in munskydd och visir till anställda och elever som ville ha sådana. Vi skyddades därmed inte på våra arbetsplatser. Vi satt 20 till 30 personer i klassrum med en till två kvadratmeters golvyta till varje person.

I bland annat butiker krävs sedan den 10 januari enligt pandemilagen minst 10 kvadratmeter per person. Vi kräver nu att samma sak införs i skolan där det dyrbaraste vi har, våra barn, borde skyddas på alla tänkbara sätt.

Enligt Folkhälsomyndigheten skedde under vecka 50 inte mindre än 71 procent av coronautbrotten i skolan. Nu vill myndigheten sluta mäta antalet utbrott i skolmiljöer. Detta är oacceptabelt!

Nu har vissa av oss testat en veckas fjärrundervisning på högstadiet. För det första kan många lärare och elever äntligen sova ordentligt på nätterna utan att vakna med mardrömmar. Att tvingas vistas i den smitthärd som vi hade under förra året gjorde att många mådde psykiskt dåligt.

Vi såg på medan många kollegor och elever blev sjuka. Flera lärare som vi känner hamnade på sjukhus, många andra blev sjuka i månader. En del som insjuknade i våras har fortfarande inte tillfrisknat.

Att arbeta oskyddat på en arbetsplats där man ser många insjukna i covid-19 är psykiskt mycket påfrestande. Många av mina elever missade mycket av undervisningen på grund av symtom eller för att föräldrarna inte vågade skicka sina barn till skolan på grund av alltför lite skydd och hög smittorisk. Många elever halkade efter i undervisningen.

Jag själv har missat två veckors arbete på grund av symtom. Då fick mina elever inte någon kvalitetsundervisning eftersom lektionerna leddes av en ung, icke-behörig vikarie utan pedagogisk utbildning.

Andra lärare har varit borta i månader med symtom och sjukdom. Alla elever lider på grund av undermålig undervisning.

Nu har vi fjärrundervisning. Inga elever är sjuka längre eftersom de kan delta i undervisningen även med symtom. Vi bedriver samma undervisning som om vi hade varit i klassrummet.

Barnen fotograferar sina lösningar och skickar in dessa och vi kan ge kontinuerlig feedback. Vi kan hjälpa alla som har fastnat på en uppgift.

Barnen följer sina vanliga scheman och vi lärare gör likadant. Det är en mycket effektivare undervisning, än den som bedrevs förra terminen på grund av hög frånvaro.

Barn med extra behov går kvar i små grupper i skolan och kopplar upp sig med sin klass och kan samtidigt få stöd av speciallärare på plats i de stora tysta luftiga klassrummen. Denna typ av undervisning inkluderar alla.

Det är klart att jag saknar mina elever i klassrummet, men vi har kul ändå och bra kontakt via Google Meet. Jag ser alla och alla ser mig. Vi pratar som om vi var i klassrummet och alla kommer till tals.

Fram tills att jag kan vaccinera mig vill jag att regeringen, Arbetsmiljöverket, Skolverket, smittskyddsläkare och facket gör allt som står i deras makt för att skydda lärare och elever. Allt annat vore oetisk och omoraliskt.

Wendy Boyd Isacsson, högstadielärare, Lomma

”Öppna idrottsanläggningar så att ungdomar får träna”

Coronarestriktioner. Kommunala inomhusanläggningar är stängda för idrottsverksamhet till och med den 24 januari. Många föreningar vill vara lojala och gör detsamma, vilket innebär att stora anläggningar endast är öppna för elitverksamhet och därmed står tomma under stora delar av dygnet. Ungdomar är hänvisade till utomhusaktiviteter, vilket beroende på vintervädret gör att många avstår.

Ibland kan det vara svårt att förstå logiken bakom de ställningstaganden som görs, inte minst för ungdomarna. Å ena sidan förväntas de delta i undervisning på begränsade ytor i klassrum åtskilliga timmar om dagen, å andra sidan är det inte tillåtet att enstaka timmar samsas i anläggningar som har ytor på många hundra och ibland tusentals kvadratmeter.

I samband med att den nya lagen träder i kraft har man meddelat att verksamhet på idrottsanläggningar kan bedrivas under förutsättningen att varje individ har ett utrymme på minst tio kvadratmeter. Det borde innebära att rekommendationen om att ha kommunala och föreningsdrivna anläggningar stängda ändras. Det skulle ge föreningar möjlighet att återuppta sin verksamhet och följa de riktlinjer som gör att aktiviteterna sker på ett så säkert sätt som möjligt.

Håkan Bergström, Växjö 21 januari 2021

21 januari 2021

”Kungen föregår med gott exempel när han vaccinerar sig”

Vaccination. I en insändare den 19/1 ondgjorde sig Mary Emilsson-Hjorth över att kungaparet gått före i vaccinationskön. Maken till gnetig kungafientlighet får man leta efter.

Det kan ha funnits en tanke att kungen, genom att föregå med gott exempel, påverkar en del som är tveksamma till att vaccinera sig.

Dessutom anser jag (som själv är 70-plussare) att det är helt i sin ordning att landets högsta ledning (dit kungen hör) går före. Jodå, också statsminister Stefan Löfven (S) får gå före, även fast jag inte röstar på honom.

Ulf Parde, Umeå

21 januari 2021

Arv eller miljö? Så formas vår personlighet

Ungefär hälften av vår personlighet beror på de gener vi ärvt från våra föräldrar. Men ärftlighetens betydelse får sällan något genomslag i samhällsdebatten säger personlighetsforskarna Anna Dåderman och Petri Kajonius.

– Uppväxtmiljön i familjen har mindre betydelse än de flesta tror. Detta är ett paradigmskifte inom personlighetsforskningen, säger Petri Kajonius.

Personlighetsgåtan

Del 1

Frågan om varför vi är som vi är har sysselsatt forskare under lång tid. I Insidans serie om personlighet undersöker vi den ur flera perspektiv – bland annat om personlighetstester går att lita på.

Personlighet brukar beskrivas som de återkommande känslor, tankar och beteenden som vi har. Under 1960- och 70-talen dominerades samhället av tankarna att en nyfödd människa var som ett oskrivet blad. Det var omständigheterna och miljön under uppväxten som avgjorde hur barnet blev som vuxen.

Efter 50 år av tvillingstudier med många miljoner deltagande tvillingpar började detta omvärderas alltmer. Det stora genombrottet för att förstå genernas betydelse för personligheten kom med dna-tekniken. I dag visar en samstämmig forskning att det genetiska arvet har en stor betydelse för vad vi blir för människor och vilken personlighet vi utvecklar.

Det hävdar psykologiforskaren Petri Kajonius som även undervisar i personlighetspsykologi på Högskolan Väst. Men insikten om ärftlighetens betydelse för

personligheten får knappt något utrymme i samhällsdebatten, menar han. I stället talas det fortfarande om uppväxtens och den omgivande miljöns betydelse.

– Jag vill påstå att så gott som alla kurser inom akademin har en eftersläpning på tio, tjugo år trots att empirin är enhällig. Vissa undervisar fortfarande studenter med felaktigheter och använder inaktuell litteratur om gamla farbröder som Freud och Skinner. Nästan ingen lärobok tar upp vad som hänt efter år 2000. Framför allt inte på svenska. Det finns en grov eftersläpning i samhället på det här området, säger han.

Petri Kajonius har tillsammans med sin kollega psykologiprofessorn Anna Dåderman skrivit boken ”Vem är du?” (Fri tanke). Där går de igenom den senaste forskningen inom personlighetspsykologin.

Ungefär hälften av vår personlighet har vi ärvt genetiskt från våra föräldrar och ungefär hälften utvecklas genom våra livserfarenheter, menar författarna. Endast 5 procent av personligheten beräknas härröra specifikt från vår uppväxt i den närmaste familjen. Tidigare har just familjemiljön under uppväxten lyfts fram som en avgörande förklaring till vilka personer vi blir.

– Uppväxtmiljön i familjen har mindre betydelse än de flesta tror. Detta är ett paradigmskifte inom personlighetsforskningen, även om det pågått under flera decennier, säger Petri Kajonius.

Arv och miljö interagerar med varandra på flera plan. Men det är snarare personligheten som skapar livet än tvärtom, menar författarna. Som yngre påverkas barnen starkt av hur det är i hemmet men sedan avtar det ganska snabbt. Ju äldre de blir desto viktigare blir skola, fritidsgårdar och kompisar för vad de utvecklar för personlighet, menar Anna Dåderman.

– Att hänga med morsan och farsan i 18 år har ingen effekt på vilka vi blir som vuxna. Det är ju bara att jämföra syskon. Spridningen av personligheter inom en familj kan vara kolossal, säger Petri Kajonius.

Anna Dåderman säger att en del av personlighetens utveckling i den tidiga barndomen fram till skolstarten kan påverkas av föräldrarna och syskonen. Men att man inte ska överdriva det.

– Vi kan särskilt minnas vissa uppfostringsmetoder och orättvisor mellan syskonen väl. Men frågan är om dessa haft en sådan enorm påverkan i utvecklingen av vår personlighet som många tror, säger hon.

Anna Dåderman har själv tre barn och flera barnbarn. Hon kan förstå att många föräldrar har svårt att förlika sig med den tanken på att all möda de lägger ned på sina barn skulle betyda så lite för vilka personer de blir.

– Jag vet ju att 50 procent styrs av generna och att det betyder väldigt lite hur man har det där hemma, men som förälder vill man ju så gärna tro på att en bra uppfostran är viktigt. Tanken att vi måste göra vårt bästa sitter så djupt i oss. Så var det för mig också.

Anna Dåderman växte upp i Polen och var hårt kontrollerad som barn. Hon fick inte ta hem sina manliga vänner och utsattes ofta för bestraffningar. Som vuxen har hon varit mycket kritisk mot sina föräldrars uppfostran.

– Men det blev ju inget större fel på mig i alla fall. Så är det för de allra flesta barn som växer upp.

Den dominerande modellen för att bedöma människors personlighet brukar kallas för Big five eller femfaktorsmodellen. Den baseras på omfattande enkätundersökningar som började göras på 1950-talet där deltagarna själva skattade sina personliga egenskaper med olika adjektiv.

Ur detta underlag vaskade forskare fram fem personlighetsdrag som anses som särskilt betydelsefulla för vilken personlighet man har: extraversion, neuroticism, välvillighet, samvetsgrannhet och öppenhet. Personlighetsdragen kan ibland ges andra översättningar på svenska.

Extraversion handlar grovt sammanfattat om att vara utåtriktad, neuroticism om graden av oro och

känslomässighet, välvillighet om omtanke, empati och vänlighet, samvetsgrannhet om ansvarstagande, klokhet och kontroll, öppenhet om intresse och nyfikenhet för omvärlden.

– Varje människa har olika grader av dessa egenskaper vilket skapar deras personlighet. Det sker i ett mycket komplext samspel mellan dessa personlighetsdrag och livserfarenheter, säger Petri Kajonius.

Personligheten förändras över tid. Graden av neuroticism, det vill säga oro och instabilitet, är som högst mot slutet av tonåren när många stora livsfrågor ställs, som vad ska jag bli? Kommer jag att hitta någon att älska?

Efter tonårstiden stabiliseras dessa drag allt mer med stigande ålder och efter 30 års ålder förändras de knappt. Personligheten mognar, helt enkelt.

Generellt så stärks personlighetsdragen samvetsgrannhet och välvillighet kraftigt mellan 30 och 50 års ålder, menar forskarna. Samtidigt stillas neuroticismen vilket gör att oro och ångest minskar med åren.

Varför dominerar Big five vid personlighets-bedömningar?

– Det är den enda personlighetsteorin som bygger på omfattande vetenskapliga data och vars tester bäst kan förutsäga hur man kommer att bete sig, både privat och på jobbet. På 95 procent av alla presentationer som hålls på psykologiforskningskonferenser jag besöker så förhåller man sig till Big five, säger Petri Kajonius.

Varje människa ärver hälften av sina gener från sin pappa och hälften från sin mamma. Dessa gener bär man sedan med sig genom livet. De har en stor betydelse för vilka personer vi blir. Yttre faktorer har alltså en lika stor inverkan, men denna inverkan beror också på vilka gener vi är bärare av.

– Personligheten har en stark motståndskraft mot det som händer under livet. De förändringar som ändå sker under livet beror oftast på slumpmässiga faktorer,

till exempel att råka träffa en viss person, säger Petri Kajonius.

Kan man inte förändra sin personlighet genom till exempel terapi?

– Det är klart att det finns behandlingar för att få bukt med till exempel depression och ångest. Men de flesta terapier går ut på att lära sig att leva med sina problem och mildra negativa symtom, inte att förändra sin personlighet. För det går nästan inte, säger Anna Dåderman.

Författarna menar att de allra flesta lär sig att hantera sin personlighet med eller utan terapi. För att inte visa mindre smickrande sidor lägger man band på sig och spelar roller för att framstå i bättre dager.

– Man kan till exempel lära sig att hantera sin ilska, men innerst inne är man samma person och säger dumma saker ibland, säger Anna Dåderman.

Är det viktigt att vara medveten om sin personlighet?

– Ja, det är superviktigt för ditt liv. Hela världen visar sig genom ditt psyke, säger Petri Kajonius.

Personlighetsforskningen kan bidra med förklaringar till mycket av det som sker runt omkring oss, menar författarna. Som den polarisering som skett i samhällsdebatten. Petri Kajonius hänvisar till tysk forskning som visar att det till exempel kan finnas en genetisk inverkan på om man till exempel är för eller mot invandring.

Sverige har i forskning utmärkt sig som ett land med en mycket hög grad av öppenhet och välvillighet. Det skulle kunna yttra sig genom att vi haft en generös flyktingpolitik, menar Petri Kajonius. Men även motståndet till invandring skulle kunna ha delvis genetiska orsaker, som en lägre grad av öppenhet och välvillighet, säger han.

– Dagens polarisering blir ju inte så förvånande om vi inser att vi är olika som personer i grunden helt enkelt. Kanske hade debatten mått bra av att flera kände till den kopplingen, säger Petri Kajonius.

Hans Arbman

hans.arbman@dn.se

FAKTA. BIG FIVE

Modellen utgår ifrån att alla människor präglas av fem huvudsakliga personlighetsdrag: neuroticism, extraversion, öppenhet, välvillighet och samvetsgrannhet.

Dessa personlighetsdrag finns i olika grad hos alla människor och påverkar våra känslor, tankar och beteenden.

Extrema värden i Big five utgör en grund för psykisk ohälsa.

Intagna i fängelser har nästan alltid en lägre grad av välvillighet än andra. Har de dessutom en låg grad av neuroticism kan det innebära psykopati. En tredjedel av de intagna på fängelser har psykopati.

Personlighetsdrag är ganska stabila över livet, och det är ovanligt med livshändelser som permanent förändrar dessa.

Källa: Petri Kajonius och Anna Dåderman

21 januari 2021

Nya allsmäktiga rekommendationer

1. Du *bör själv tänka igenom hur du kan undvika att* ha andra gudar vid sidan av mig.

2. Du *rekommenderas att* inte missbruka Herrens, din Guds namn, *även om* Herren *med nuvarande lagstiftning* kommer att lämna den ostraffad som missbrukar hans namn.

3. Tänk på att *om möjligt anpassa dina arbetstider så att du kan* hålla sabbatsdagen helig.

4. *När det är möjligt bör du* Visa aktning för din far och din mor.

5. Du skall *själv tänka igenom hur du kan undvika att* dräpa.

6. Du *bör säkerställa att du vidtar lämpliga åtgärder för att* inte begå äktenskapsbrott *vid exempelvis möten, i fikarum och omklädningsrum*.

7. Du *bör om möjligt* inte stjäla. *Stjäl helst på egen hand och undvik tidpunkter då många vistas i affärerna*.

8. Du *bör tänka till ett extra varv om du verkligen behöver* vittna falskt mot din nästa.

9. *Försök att begränsa ditt* begär till din nästas hus *så mycket som möjligt*.

10. Du *bör tänka till ett extra varv om du verkligen behöver* ha begär till din nästas hustru, eller hans slav eller slavinna, hans oxe eller hans åsna eller något annat som tillhör din nästa. *Försök hitta lösningar som passar dig*.

Obs. Dessa allmänna allsmäktiga rekommendationer gäller inte personer som ägnar sig åt yrkesmässig politik eller generaldirektörer födda 1955 och senare.

Fredrik Brounéus

22 januari 2021

Personal inom äldreomsorgen tvekar om vaccin

Vaccinationsviljan bland personal inom äldreomsorgen varierar kraftigt mellan kommunerna i storstadsregionerna, visar DN:s kartläggning. 13 kommuner uppger att minst var fjärde anställd avvaktar med att tacka ja till vaccin. I skånska Sjöbo visar preliminära siffror att bara halva personalstyrkan har tackat ja.

– Jag tycker det är helt sanslöst, säger Fredrik Bergenholtz vars pappa bor på ett äldreboende där.

Varken kaffet eller maten har längre någon smak. Det är bara konsistensen som känns i munnen. Fram till nyligen låg det näsdukar på bordet, men undersköterskan Marika Sundberg har börjat må bättre igen efter att nyligen ha insjuknat i covid-19. Hon har arbetet inom äldreomsorgen i många år, och från sängen i sovrummet berättar hon om påhopp och hat hon utsätts för. Hon är nämligen en av dem som inte vill vaccinera sig.

– Folk säger att jag inte borde jobba kvar på mitt jobb, att jag saknar ansvarskänsla för de gamla som är i riskgrupp. Då tänker jag att snälla, jag har jobbat med det här i 20 år. Jag älskar mitt jobb, det är inte det. Men när det kommer till min kropp så vill jag ha lite kontroll, säger Marika Sundberg.

Det är bland annat oro för biverkningar och hennes tveksamhet kring hur effektivt vaccinet egentligen är som gör att hon vill avvakta. Marika är öppen för att ändra sig, men då måste hon känna sig övertygad om vaccinets effekt mot smittan.

– Det är klart att man tänker på vilka biverkningar det kan bli. Vad är det de sprutar in? Kommer det ha effekt eller gör jag det i onödan? Att jag sprutar in massa

konstiga saker i kroppen och sedan visar det sig att det här hade man kunnat vara utan.

Undersköterskan Marika Sundberg är inte den enda som vill avvakta. DN avslöjade förra veckan att 42 procent av de anställda på särskilda boenden i skånska Burlöv tackat nej till att vaccinera sig mot covid-19, trots att de arbetar nära riskgrupper.

De senaste dagarna har diskussionen om hur kommuner ska hantera personal som vägrar vaccin blossat upp – också på högsta politiska nivå när statsminister Stefan Löfven (S) träffade partiledarna i fredags.

DN har kontaktat alla kommuner i Sveriges tre största regioner. Minst var fjärde medarbetare inom äldreomsorgen har avvaktat erbjudande om vaccin i till exempel Malmö, Lund, Sjöbo, Nykvarn, Hässleholm, Upplands Väsby och Grästorp. Totalt handlar det om 13 kommuner där åtminstone var fjärde medarbetare inte tackat ja.

Flera kommuner har ännu inte kommit igång med vaccineringen av personal, och siffrorna över vaccinationsviljan baseras på kommunernas egen uppskattning.

I skånska Sjöbo kan det enligt preliminära siffror vara så få som hälften av all personal som vill vaccinera sig. Kommunen anser inte att det är en tillräckligt hög andel, och förhoppningen är att fler ska ändra sig genom informationskampanjer.

– Det är ju klart att det finns risk för de äldre om det inte är så många i personalen som kommer att vaccinera sig, säger Maria Mårtensson som är medicinskt ansvarig sjuksköterska i kommunen.

På ett av Sjöbo kommuns äldreboenden ligger Fredrik Bergenholtz svårt sjuka pappa. Cancern har börjat sprida sig i kroppen och vårdpersonalen har varnat Fredrik för att hans pappa kanske inte överlever ytterligare en infektion eller sjukdom.

– Trots omständigheterna så mår han ändå helt okej. Han har en kämparglöd utöver det vanliga, säger Fredrik Bergenholtz.

Under en stor del av det senaste året har han inte fått besöka sin pappa. Under julhelgen packade Fredrik ned julklappar och körde med bilen till Sjöbo. Men utanför boendets entré tog det stopp. Ingen fick komma in.

Ett nytt fall av covid-19 hade upptäckts på det särskilda boendet, enligt sonen.

– Men tänk om han får corona? Jag vet inte hur många chanser jag får att träffa honom. Det har ju varit stängt en lång tid och vi kunde inte hälsa på honom under ett halvår. Varje chans vi fått så har vi försökt besöka honom. Men nu fick vi inte komma in, säger Fredrik.

Risken att hans pappa kan råka illa ut vid en ytterligare infektion, samtidigt som coronasmitta ska ha upptäckts på boendet, har gjort Fredrik Bergenholtz orolig. Och att upp mot hälften av vård- och omsorgspersonalen tvekar inför att ta vaccinet mot covid-19 har han svårt att förstå.

– Jag tycker det är helt sanslöst. Jag trodde att alla som jobbade inom vård- och omsorg behövde vaccinera sig. Det är ju de som träffar många i riskgrupper. Eller att de åtminstone skulle känna ett ansvar, att de inte vill riskera någon annans liv. De som jobbar med riskgrupper och vägrar vaccinera sig kanske inte borde jobba med vård- och omsorg alls, säger han.

I sociala medier diskuterar vård- och omsorgspersonal frågan om att vaccinera sig eller inte. DN har tagit del av ett flertal vittnesmål i olika slutna grupper där personer som säger sig vara vårdbiträden och undersköterskor vittnar om sin skepsis.

”Jag är så trött på alla påhopp vi uskor (undersköterskor) får, om vi inte vaccinerar oss. Upp till var och en”, skriver en person.

”Tusentals har fått svåra biverkningar av vaccinet och även dött... Hittills har 3% skadats eller dött av vaccinet och siffrorna ökar. Så betydligt ökad risk med vaccinet än med covid”, skriver en annan person som flera gånger sprider falska påståenden i gruppen.

Undersköterskan Marika Sundberg, som ligger hemma sjuk i covid-19, menar att hon visst bryr sig om de äldre.

Vad säger du till de som tycker att du utsätter äldre för en risk genom att inte vaccinera dig?

– Vi använder fortfarande skyddsutrustning, och arbetsgivaren säger att det är tillräckligt. Det är klart det är tufft när de säger att vi inte tänker på de äldre och de i riskgrupp, för det gör vi verkligen. Det har vi gjort från start, säger hon.

Den största orsaken till att personal är tveksamma till att bli vaccinerade är okunskap. Det menar den medicinskt ansvariga sjuksköterskan Ariana Forsberg som jobbar i Upplands Väsbys kommun.

Den senaste tiden har hon ägnat mycket av sin energi åt att sprida korrekt information om vaccinet, både internt och till medborgare. Hon står i tät kontakt med äldreomsorgschefer för att de i sin tur ska kunna förmedla information till sin personal.

– Det sprids mycket desinformation kring vaccinet. Det finns vaccinmotståndare som har egna hemsidor och som driver egna kampanjer på nätet. Sättet som - medier ibland framför nyheter på kan också bli fel. Jag tror tyvärr det kan vara en rätt stor orsak, säger Ariana Forsberg.

I Upplands Väsbys kommun får också timvikarier inom äldreomsorgen möjlighet att vaccinera sig. För att minska riskerna för de äldre har social- och omsorgskontoret fattat beslut om att timvikarier som valt att vaccinera sig få förtur och prioriteras till arbetspass.

– Vi måste skydda våra äldre. Vi tänker alltid på våra äldre i första hand. Det är ju bland annat därför vi

vaccinerar oss, säger den medicinskt ansvariga sjuksköterskan Ariana Forsberg.

Hon berättar också att det finns de som ångrat sig och sagt att de senare ändå vill vaccinera sig. Något som även andra kommuner noterat.

Även om de flesta kommuner DN kontaktat är avvaktande, så uppger flera att de just nu diskuterar om det kan bli aktuellt att exempelvis omplacera vård- och omsorgspersonal som inte vill vaccinera sig. Det handlar till exempel om Uddevalla och Höör.

Folkhälsomyndigheten undersöker nu hur brett vaccinmotståndet är hos vård- och omsorgspersonalen i landets kommuner och regioner.

Enligt statsepidemiolog Anders Tegnell är det ”kanske inte jättefarligt att personalen inte är vaccinerad” – så länge de boende fått vaccin, personalen följer hygien-rutiner, använder skyddsutrustning och stannar hemma vid sjukdom. Samtidigt betonar han att myndigheten vill att både boende och personal tar sprutorna, även om det är frivilligt.

– Då får man både hängslen och livrem, eftersom att det är en så känslig grupp, säger Tegnell.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Adrian Sadikovic

adrian.sadikovic@dn.se

FAKTA. DET SÄGER FACKFÖRBUNDEN

Kommunal, som bland annat organiserar undersköterskor, vårdbiträden och ambulanssjukvårdare, bekräftar bilden av personal som tvekar inför vaccinet.

Den senaste veckan har de fått allt fler frågor från medlemmar som undrar om arbetsgivaren kan kräva att de tar sprutorna.

Däremot har varken Vårdförbundet, som bland annat organiserar sjuksköterskor, eller Läkarförbundet fått liknande signaler utan beskriver i stället en hög vaccinationsvilja hos sina medlemmar.

Länk för att boka vaccinationstid delad utanför riskgrupp

I Östergötland har personer som inte ingår i de prioriterade grupperna kunnat boka in sig för vaccinering mot covid-19. Det brev med vaccinationserbjudande som skickats ut till personer med hemtjänst innehåller en länk som ska användas om man vill boka tid.

Länken har delats vidare till personer utanför de prioriterade grupperna, rapporterar P4 Östergötland.

Rickard Lundin, som ingår i sjukvårdsledningen för Region Östergötland, bekräftar att personer utanför riskgrupperna har bokat in sig för vaccination, men säger till radion att om någon verkligen också fått vaccinet den vägen så handlar det bara om ett fåtal individer.

TT 22 januari 2021

22 januari 2021

Amina Manzoor: Vaccinet är inte nödvändigtvis orsaken till att somliga blir sjuka efteråt

Varje dag vaccineras tusentals människor i världen mot covid-19. Intresset för eventuella biverkningar är av förklarliga skäl stort, men det är viktigt att förstå att allt som rapporteras inte behöver bero på vaccinet.

I början av 2020, när det nya coronaviruset fortfarande var nytt och utbrottet ännu inte utvecklats till en pandemi, varnade WHO för en infodemi. Det innebär att det parallellt med ett

sjukdomsutbrott också sprids stora mängder information, desinformation, rykten och myter. För covid-19 inträffade det omedelbart och så har det fortsatt i drygt ett år nu.

Nu när vaccinationerna mot covid-19 är på gång behöver vi förbereda oss på den andra vågen av infodemin.

Det finns en grupp människor i världen som är hårdnackade motståndare till vaccinationer. Dessa människor vill inte att någon ska vaccineras mot smittsamma sjukdomar som mässling, röda hund och kikhosta. De är en liten grupp. Men de kan påverka andra grupper och skrämma dem att avstå från vaccination. Detta hände på Samoa, vilket ledde till ett utbrott av mässling 2019 där fler än 80 människor dog. De flesta var barn.

Det finns också en grupp som är tveksamma till vaccination. De är kanske oroliga för säkerheten och vill veta vad vaccinet innehåller. Får de svar på sina frågor brukar de ändå vaccinera sig eller sina barn.

Nu vaccineras människor med helt nya vaccin, och det är förståeligt att somliga har funderingar och frågor, till exempel om hur säkra vaccinerna är, hur de kunde tas fram så snabbt och vad de innehåller. I Sverige bär vi också med oss minnet från vaccineringen under svininfluensapandemin och hur omkring 400 barn och unga drabbades av den livslånga sjukdomen narkolepsi efter vaccination med pandemivaccinet Pandemrix.

Dessa funderingar kan utnyttjas av vaccinmotståndare. När det dyker upp rapporter om misstänkta biverkningar eller bristande effekt behöver myndigheter och

vetenskapsjournalister förklara och sätta informationen i rätt sammanhang.

På mindre än ett år har det utvecklats mycket effektiva, och, vad vi vet än så länge, säkra vaccin mot en helt ny sjukdom. Det är en fantastisk forskningsbragd. Människorna som deltagit i de kliniska studierna har inte kunnat följas lika länge som vanligt och därför har det i stället ingått många fler människor än normalt för att kunna upptäcka ovanliga biverkningar.

Men det kan finnas biverkningar som är så sällsynta att de inte upptäcks förrän efter det att miljontals människor har vaccinerats. Så var det till exempel med den svåra allergiska reaktion som ett fåtal kan få kort efter vaccination mot covid-19.

Läkemedelsmyndigheter världen över har extra övervakning över inrapporterade misstänkta biverkningar av vaccin mot covid-19 för att se om något oväntat dyker upp. Svenska Läkemedelsverket publicerar en sådan sammanställning varje dag. Men det är bara misstänkta biverkningar, för att ta reda på om något verkligen kan kopplas till vaccinet krävs en djupare undersökning.

När många människor vaccineras kommer en del av dem att bli sjuka och det behöver inte bero på vaccinet. Ibland blir människor sjuka ändå. I de kliniska studierna upplevde också många människor som bara fått placebo, och inte det riktiga vaccinet, biverkningar som till exempel huvudvärk och trötthet.

I Norge har Legemiddelverket gått ut med information om att 23 personer har avlidit efter vaccination. Myndigheten har sagt att det inte går att utesluta att vaccinationen lett till feber som i sin tur lett till ett mer allvarligt förlopp

hos vissa mycket sköra personer. Men det är också mycket möjligt att dessa människor dog av naturliga orsaker, varje vecka dör vanligtvis omkring 400 personer på äldreboenden i Norge.

Ett vanligt år dör omkring 90 000 människor i Sverige (under 2020 dog drygt 6 000 mer än normalt, på grund av covid-19). Det betyder att drygt 245 personer dör varje dag av alla möjliga orsaker. Sverige vaccinerar också mycket gamla och sköra människor först.

Minst 150 000 har vaccinerats hittills. Människor på äldreboenden har generellt en begränsad tid kvar i livet. Några av dem kommer troligtvis att avlida inom en tid efter vaccinationen, utan att det beror på vaccinet.

Minst 50 miljoner människor i världen har hittills vaccinerats mot covid-19 och antalet ökar kraftigt varje vecka. Intresset för vilka eventuella biverkningar som vaccinet kan ge är naturligtvis stort.

Men det gäller att komma ihåg att allt som inträffar inte nödvändigtvis beror på vaccinet och att vaccineringarna också har en stor nytta – de minskar kraftigt risken för att bli sjuk i covid-19.

Amina Manzoor

amina.manzoor@dn.se

22 januari 2021

”Stor risk för en tredje våg i Sverige”

När smittspridningen nu går ned i Sverige oroar sig Folkhälsomyndigheten för en tredje våg – som redan slagit till i flera andra europeiska länder.

Viruset kan få förnyad kraft, så snart befolkningen släpper på restriktionerna, befarar avdelningschef Karin Tegmark Wisell.

– Vi är oroliga för att det blir så, säger hon till DN.

En nedgång i smittspridningen i Sverige syns nu i flera siffror. Antalet bekräftade fall minskar i alla åldersgrupper, mest i de arbetsföra åldrarna där det tidigare ökade mest.

Även inom sjukvården är läget betydligt bättre. Trots den positiva utvecklingen höjer Karin Tegmark Wisell, avdelningschef på Folkhälsomyndigheten, ett varnande finger.

Många länder tampas nu med ökande smittsiffror. Däribland Irland, Portugal och Spanien där spridningen ligger på en av de högsta nivåerna hittills under pandemin.

– I och med det vi ser i Europa, att vi fortsatt har väldigt många fall i Sverige och att det har blossat upp väldigt snabbt i olika situationer tidigare så ser vi att det är en stor risk att det kan vända. Till det måste vi också lägga de varianter som ser ut att ha en ökad

spridningsförmåga och ökad förmåga att stå emot immunitet

Efter Sveriges första våg följde en tid av låg smittspridning, innan epidemin åter tog fart under hösten. Nu finns inget sommarväder som kan hjälpa till att hålla viruset i schack, och hur utvecklingen blir framöver avgörs till stor del av hur väl allmänheten följer rekommendationerna, menar Folkhälsomyndigheten.

– Det finns en mängd faktorer som påverkar smittspridningen men kontaktintensiteten är det som vi bedömer som det absolut viktigaste. Vi kan bara ta några veckor i taget och göra utvärderingar och ta ställning allt eftersom, säger Karin Tegmark Wisell.

Tror ni att spridningen skjuter i höjden igen, så snart allmänheten börjar slappna av?

– Ja, vi är oroliga för att det blir så.

En tredje våg skulle innebära stora påfrestningar för vården.

– Nu måste vi ha en flexibilitet för att snabbt kunna skala upp, samtidigt som man börjar beta av de vårdköer som finns och ger personalen möjlighet till återhämtning. Det är inga lätta utmaningar för regionerna men det är så situationen är, säger Iréne Nilsson Carlsson på Socialstyrelsen.

Amanda Dahl

amanda.dahl@dn.se

22 januari 2021

Trots svårt läge – lättnader införs för barn och unga

Regeringen inför lättnader i coronareglerna för barn och unga. Gymnasieskolan ska bedrivas som en kombination av distansundervisning och undervisning på plats. Skolorna bör nu vara bättre rustade än vad de var när skolorna stängdes i december, enligt Folkhälsomyndigheten.

För barn och unga införs vissa lättnader trots det allvarliga läget. Undervisningen i gymnasieskolan ska bedrivas med en kombination av distans- och närundervisning. Syftet är att fler elever ska kunna få undervisning i klassrum i de kommuner där smittspridningen är lägre. Men alla elever på en gymnasieskola ska inte komma tillbaka till skolan samtidigt.

– Det är inte rimligt att undervisningen ska ske på distans hela tiden i hela landet och hela tiden när läget ser så olika ut som det gör. Skälet till att vi gör så här är att den distansundervisning som vi haft visserligen har varit nödvändig men att den är negativ för elevernas lärande och trygghet, säger utbildningsminister Anna Ekström (S).

Den nuvarande nationella rekommendationen till gymnasieskolorna trädde i kraft i mitten av

december och innebar att alla skulle övergå till distansundervisning. Lättnaderna i den nationella rekommendationen gäller från måndag och fram till 1 april.

Folkhälsomyndigheten valde att införa distansundervisning i anslutning till jullovet, eftersom bedömningen var att det skulle få minst konsekvenser. Under årets första veckor har myndigheten fått signaler om att skolorna behövde längre tid på sig att anpassa verksamheten inför elevernas ankomst.

– Man behövde mer tid för att förbereda sig. Nu har vi en minskad smittspridning och det finns också en förordning på plats som möjliggör för huvudmännen att anpassa skolgången på ett annat sätt. Då ser vi att verktyg som behövs finns, för att gå tillbaka på ett klokt sätt, säger Karin Tegmark Wisell, avdelningschef på Folkhälsomyndigheten.

Skolorna är alltså bättre rustade nu än när de stängdes?

– Det är det vi hoppas och de signaler som vi fått, säger Karin Tegmark Wisell.

Det blir nu upp till skolornas huvudmän att i dialog med det regionala smittskyddet avgöra vilken form av undervisning som är lämplig.

Vilken effekt bedömer ni att dagens besked kommer att få för gymnasieeleverna?

– Vi förväntar oss att gymnasieskolorna ska undervisa delvis på distans, delvis med närundervisning. Skälet till att vi gör det är att den distansundervisning som vi haft visserligen har varit nödvändig men att den är negativ för elevernas lärande och trygghet, säger Anna Ekström och tillägger:

– Det är väldigt viktigt att man håller kontakt med de regionala smittskydden och jag förväntar mig att vi kommer att få en del rekommendationer lokalt om i vilken utsträckning det ska förekomma när- och fjärrundervisning. För högstadiet är reglerna oförändrade.

– De har sedan tidigare givits möjlighet att bedriva viss distansundervisningen om det krävs för att minska trängseln i kollektivtrafiken eller skolan. De reglerna är oförändrade, säger Anna Ekström.

Vad gäller idrotts-, fritids- och kulturaktiviteter inför regeringen lättnader för barn födda 2005 och senare. Motivet är att det är viktigt för barnens hälsa att kunna röra på sig och ha aktiviteter såväl inom- som utomhus. Det säger Folkhälsomyndighetens generaldirektör Johan Carlson.

– Hälsofrågor handlar så mycket mer än bara om smittofrågor. Vi vet också att barn och unga inte är drivande i smittspridningen.

Johan Carlson säger också att nackdelarna i inskränkningarna för barn och ungas skolgång och andra aktiviteter överskrider fördelarna.

Kultur- och idrottsminister Amanda Lind (MP) uppmanar kommuner att så långt det går ge även äldre tonåringar och vuxna möjlighet att röra på sig utomhus.

Vad betyder dagens besked om fritidsverksamheter för de barn som är berörda?

– Det vi säger nu är att det har gått en tid och vi ser att det har stor betydelse för barnen och de unga tonåringarna att så mycket som möjligt kunna återgå till ett normalläge, säger Amanda Lind och fortsätter:

– Därför säger vi att man kan dra i gång organiserad verksamhet, – idrott, kulturskola, annan öppen fritidsverksamhet – både inomhus och utomhus. Men det måste förstås göras på ett klokt sätt.

Katarina Lagerwall

katarina.lagerwall@dn.se

Amanda Dahl

amanda.dahl@dn.se

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se

Fakta. Regeringens nya besked

Krogarnas alkoholstopp från klockan 20 på kvällarna förlängs i två veckor till.

Offentliga verksamheter i kommuner och regioner fortsätter att hålla stängt. Gäller till och med den 7 februari. Fritidsverksamhet för barn födda 2005 eller senare undantas.

Rekommendationen om munskydd i kollektivtrafiken fortsätter våren ut.

Gymnasieskolan ska bedrivas genom en kombination av distansundervisning och närundervisning. Gäller från 25 januari till och med den 1 april.

Arbetsmiljöverket får i uppdrag att gör en riktad tillsynsinsats med fokus på arbetsplatser som är utsatta för smittspridning.

Rekommendationen om distansarbete inom de statliga

22 januari 2021

Trots svårt läge – lättnader införs för barn och unga

Regeringen inför lättnader i coronareglerna för barn och unga. Gymnasieskolan ska bedrivas som en kombination av distansundervisning och undervisning på plats. Skolorna bör nu vara bättre rustade än vad de var när skolorna stängdes i december, enligt Folkhälsomyndigheten.

För barn och unga införs vissa lättnader trots det allvarliga läget. Undervisningen i gymnasieskolan ska bedrivas med en kombination av distans- och närundervisning. Syftet är att fler elever ska kunna få undervisning i klassrum i de kommuner där smittspridningen är lägre. Men alla elever på en gymnasieskola ska inte komma tillbaka till skolan samtidigt.

– Det är inte rimligt att undervisningen ska ske på distans hela tiden i hela landet och hela tiden när läget ser så olika ut som det gör. Skälet till att vi gör så här är att den distansundervisning som vi haft visserligen har varit nödvändig men att den är negativ för elevernas lärande och trygghet, säger utbildningsminister Anna Ekström (S).

Den nuvarande nationella rekommendationen till gymnasieskolorna trädde i kraft i mitten av

december och innebar att alla skulle övergå till distansundervisning. Lättnaderna i den nationella rekommendationen gäller från måndag och fram till 1 april.

Folkhälsomyndigheten valde att införa distansundervisning i anslutning till jullovet, eftersom bedömningen var att det skulle få minst konsekvenser. Under årets första veckor har myndigheten fått signaler om att skolorna behövde längre tid på sig att anpassa verksamheten inför elevernas ankomst.

– Man behövde mer tid för att förbereda sig. Nu har vi en minskad smittspridning och det finns också en förordning på plats som möjliggör för huvudmännen att anpassa skolgången på ett annat sätt. Då ser vi att verktyg som behövs finns, för att gå tillbaka på ett klokt sätt, säger Karin Tegmark Wisell, avdelningschef på Folkhälsomyndigheten.

Skolorna är alltså bättre rustade nu än när de stängdes?

– Det är det vi hoppas och de signaler som vi fått, säger Karin Tegmark Wisell.

Det blir nu upp till skolornas huvudmän att i dialog med det regionala smittskyddet avgöra vilken form av undervisning som är lämplig.

Vilken effekt bedömer ni att dagens besked kommer att få för gymnasieeleverna?

– Vi förväntar oss att gymnasieskolorna ska undervisa delvis på distans, delvis med närundervisning. Skälet till att vi gör det är att den distansundervisning som vi haft visserligen har varit nödvändig men att den är negativ för elevernas lärande och trygghet, säger Anna Ekström och tillägger:

– Det är väldigt viktigt att man håller kontakt med de regionala smittskydden och jag förväntar mig att vi kommer att få en del rekommendationer lokalt om i vilken utsträckning det ska förekomma när- och fjärrundervisning. För högstadiet är reglerna oförändrade.

– De har sedan tidigare givits möjlighet att bedriva viss distansundervisningen om det krävs för att minska trängseln i kollektivtrafiken eller skolan. De reglerna är oförändrade, säger Anna Ekström.

Vad gäller idrotts-, fritids- och kulturaktiviteter inför regeringen lättnader för barn födda 2005 och senare. Motivet är att det är viktigt för barnens hälsa att kunna röra på sig och ha aktiviteter såväl inom- som utomhus. Det säger Folkhälsomyndighetens generaldirektör Johan Carlson.

– Hälsofrågor handlar så mycket mer än bara om smittofrågor. Vi vet också att barn och unga inte är drivande i smittspridningen.

Johan Carlson säger också att nackdelarna i inskränkningarna för barn och ungas skolgång och andra aktiviteter överskrider fördelarna.

Kultur- och idrottsminister Amanda Lind (MP) uppmanar kommuner att så långt det går ge även äldre tonåringar och vuxna möjlighet att röra på sig utomhus.

Vad betyder dagens besked om fritidsverksamheter för de barn som är berörda?

– Det vi säger nu är att det har gått en tid och vi ser att det har stor betydelse för barnen och de unga tonåringarna att så mycket som möjligt kunna återgå till ett normalläge, säger Amanda Lind och fortsätter:

– Därför säger vi att man kan dra i gång organiserad verksamhet, – idrott, kulturskola, annan öppen fritidsverksamhet – både inomhus och utomhus. Men det måste förstås göras på ett klokt sätt.

Katarina Lagerwall

katarina.lagerwall@dn.se

Amanda Dahl

amanda.dahl@dn.se

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se

Fakta. Regeringens nya besked

Krogarnas alkoholstopp från klockan 20 på kvällarna förlängs i två veckor till.

Offentliga verksamheter i kommuner och regioner fortsätter att hålla stängt. Gäller till och med den 7 februari. Fritidsverksamhet för barn födda 2005 eller senare undantas.

Rekommendationen om munskydd i kollektivtrafiken fortsätter våren ut.

Gymnasieskolan ska bedrivas genom en kombination av distansundervisning och närundervisning. Gäller från 25 januari till och med den 1 april.

Arbetsmiljöverket får i uppdrag att gör en riktad tillsynsinsats med fokus på arbetsplatser som är utsatta för smittspridning.

Rekommendationen om distansarbete inom de statliga myndigheterna förlängs till den 7 februari.

23 januari 2021

”Det är inte strategin som förklarar svenska dödstalen”

Beläggen är svaga för att den svenska covidbekämpningen varit misslyckad. Min analys av 21 europeiska länder visar att ländernas skillnad i smittspridningens initiala ökningstakt (det så kallade R0-talet) varit avgörande för epidemiutvecklingen. Det verkar vara huvudanledningen till att Sverige och Norge drabbats olika av covid, skriver Anders Björkman.

DN. DEBATT 210123

Att svensk bekämpning av covid-19 är och har varit misslyckad har blivit ett mantra både inom och utom landet. Den svenska strategin är numer inte bara den internationellt mest kända utan framför allt den mest ökända. Huvudargumenten från kritikerna är att Sverige kom i gång för sent med sina restriktioner och att dessa var för klena samt att övriga nordiska länder har mycket lägre antal avlidna i covid, särskilt Norge med 10 gånger lägre dödlighet relaterat till folkmängd.

Men vad säger fakta? Finns det belägg för slutsatsen? Är 10 000 dödsfall kopplade till covid en svensk skandal?

Jag har analyserat pandemin och restriktionerna i 21 väst- och centraleuropeiska länder baserat på data från Worldometer och Our world in data. En del av dessa data kommer från en grupp forskare på Oxford university i England som kartlagt, analyserat och värderat en rad olika restriktioner och summerat dessa till löpande indexvärden där 100 procent representerar total nedstängning (lockdown) och 0 procent ingen insats alls.

I Europa har fram till i dag 17 länder rapporterat högre antal döda per folkmängd än Sverige, medan 27 länder rapporterar lägre (en del av dessa, som Nederländerna, underrapporterar dock). I USA rapporterar 31 av 50 stater högre dödlighet än Sverige.

Mina samlade analyser av europeiska länder visar att graden av nedstängning inte alls på något tydligt sätt påverkat mängden dödsfall. Däremot bidrog tidigt införande av restriktioner (minst 25 procent enligt indextalet ovan) under första vågen tydligt till lägre dödlighet.

Antal tester (med eventuell smittspårning) under första vågen verkar inte ha påverkat utan var snarare en följd av smittspridningen.

Och munskydd verkar inte ha minskat andra vågen. I USA som har haft munskydd som huvudtema har flera stater haft de globalt sett värsta epidemierna.

Men den absolut tydligaste korrelationen till höga dödstal hade smittspridningens ökningstakt i våras redan innan restriktionerna infördes (”R0-talet”). Ökningstakten av dödstalen från det att den lokala smittspridningen satte fart tidigt i mars kunde således till stor del förutse den totala dödligheten, som tycks vara huvudsakligen

oberoende av graden av nedstängning som följde.

Den tidiga ökningstakten (R0-talet) var för Sverige 4,7. Det kan jämföras med 2,2 för Norge och 7,2 för Belgien (högst i Europa). R0-talet för covid-19 ligger således inte rutinmässigt kring 2,5–3 som ofta hävdas utan är mycket varierande. Det känns naturligt att det varierar beroende på sociokulturellt varierande omgivningar. Intressant nog drabbades länder med höga R0-tal också hårt vid andra vågen, trots förmodat högre immunitetslägen. Belgien och England är typexempel på detta.

Vad hände då i Sverige respektive Norge? Länderna drabbades samtidigt av inhemsk smittspridning på allvar omkring 1 mars med minst ett rapporterat dödsfall per miljon invånare den 18 mars. Enligt ovan ökade dödligheten exponentiellt ungefär fyrfaldigt varje vecka i detta tidiga skede i Sverige. Det blev därmed en svårare uppgift att trycka ned R-värdet under 1 i Sverige än i Norge. Och dessutom nådde smittspridningen högre tal mycket snabbare.

Restriktionerna infördes dock ganska snabbt med ett indexvärde över 25 procent den 12 mars i båda länderna. Därefter införde Norge mer påtagliga restriktioner till ett index på 80 procent redan 24 mars medan Sveriges högsta nivå (65 procent – bland de lägsta i Europa) uppnåddes först 5 april.

Högsta antalet nysmittade verkar ha skett i Norge 29 mars och i Sverige 9 april. Således vände smittsamheten nedåt (R-talet hamnade under 1) relativt snabbt och redan innan den högsta restriktionsnivån hunnit påverka smittspridningen. Under april-maj sjönk därefter dödligheten successivt tack vare R-

värden stadigt under 1, men för Sverige långsammast i Europa. Detta innebar tyvärr en relativt högre dödlighet under denna period, dock ej avgörande för den totala bilden av första vågen.

Inför andra vågen hade Sverige mer kvarvarande restriktioner (index 56 procent) jämfört med Norge (32 procent). Andra vågen drabbade ungefär samtidigt omkring 15 oktober. Norge ökade då snabbt sina restriktioner till 53 procent medan Sverige utökade sina först efter 15 november till 71 procent och Norge på nyåret till 65 procent.

Trots att Sverige hade högre grad av nedstängning blev epidemin värre hos oss. Återigen är min bedömning att anledningen är vårt högre R0-värde, det vill säga våra bättre förutsättningar för covidvirusets spridning. Man kunde ha förväntat sig att vår högre befolkningsimmunitet nu skulle ha varit mer behjälplig men det räckte inte och covid hittade också nya områden som Skåne.

Vilka slutsatser kan dras?

Basala väsentliga insatser tidigt i epidemin är viktiga – detta skedde snabbt och samtidigt i Sverige och Norge.

Extrem nedstängning är inte avgörande – väl genomförda insatser som att hålla avstånd, minimera möten inomhus etcetera verkar vara väsentliga medan andra ingående i ”lockdown” inte är lika viktiga

Basala smittspridningens initiala ökningstakt (R0-talet) har varit höggradigt avgörande för epidemiutvecklingen – och skillnaderna länderna emellan i detta tal verkar vara huvudanledningen till att Sverige och Norge drabbats olika av covid.

Varför är då R0-värdena så olika? Det hävdas ju att Sverige och Norge är mycket lika avseende befolkningstäthet, sociokulturell miljö med mera. Men stämmer det? En stor del av smittspridningen anses ske på arbetsplatser, vid möten och måltider inomhus samt i hemmen.

Jag känner inte till några sociologiska jämförande studier men man kan kanske spekulera lite: I Norge har man oftast 20–30 minuters enskild lunchrast och arbetsdagen avslutas tidigare efter färre fikaraster. I Norge har man 30 procent fler fritidsstugor (”hytten”) där man kanske hellre tillbringar helgerna än på middagar eller nöjen. Små utspridda samhällen lär vara vanligare i Norge medan trångboddhet och flera generationers samboende kan vara vanligare i Sverige.

Visst har felbedömningar och misstag förekommit i Sverige. Några exempel jag reagerade för under första vågen: man tillät en publik på 30 000 under en till två dagar vid Mellon, inomhusmöten kunde ha maximerats till 10 i stället för 50 personer, testningen blev något senfärdig, man var alltför nöjd med utvecklingen under maj månad, smittskyddet inom äldreomsorgen hade uppenbara brister och munskydd kunde införts i större utsträckning inom vården.

Men mycket tyder på att Norges stängda skolor, veckovisa reseregler med mera inte har haft någon avgörande effekt.

När det gäller andra vågen borde intensifierade insatser ha startat tidigare när R-värdet ökade som mest (ungefär 15 oktober) i stället för när absoluta antalet smittade ökade som mest (ungefär 15 november). Inför en första vintersäsong och med ett högt R0-värde som bakgrund borde vi insett faran tidigare.

Min slutsats är att den svenska modellen inte är ett misslyckande eller en nationell katastrof. Misslyckad är i stället den okritiskt flockmässiga kritiken mot särskilt Folkhälsomyndigheten. Den är dessutom obegriplig. Detta flocktyckande har medfört ”flockimmunitet” mot fakta. Om i stället alla dessa enahanda debattartiklar och tidningsledare handlat om fakta och konstruktiva diskussioner hade vi nog haft färre avlidna i covid i dag, med till exempel snabbare och mer välriktade insatser mot andra vågen.

Anders Björkman, infektionsläkare, professor i infektionsmedicin, Karolinska institutet

1
Vaccinet
2
Logistiken
Fas 1 – Pågår
Fas 2
Fas 3
Fas 4
3
Personalen
4
Kommunikationen
5
Säkerheten

23 januari 2021

Leveranserna en kritisk länk i vaccinkedjan

Den svenska tidsplanen för massvaccinering mot covid-19 riskerar att fallera om inte flera avgörande steg klaras av.

Nu söker regionerna bland tandläkare, pensionärer och andra sjukvårdsutbildade för att lösa ett av orosmomenten: tillräckligt med personal som kan vaccinera.

– Det räcker inte att vaccinet kommer hit, vi ska ha folk som kan ge det också, säger Sveriges vaccinsamordnare Richard Bergström.

Just nu läggs ett gigantiskt pussel för att klara av regeringens mål: alla över 18 år ska ha erbjudits vaccin före den 30 juni. Arbetet involverar många delar av samhället och en lång rad yrkeskategorier – från lastbilschaufförer till personalansvariga och sjuksköterskor. DN har talat med inblandade aktörer om vad som krävs för att den svenska planen ska gå i lås. Deras främsta oro rör själva vaccinet: godkännandet, produktionen och leveranserna.

– Den absolut största risken är om ett vaccin vi har ett större avtal om inte blir godkänt så att vi inte får tillgång. Då spelar det övriga ingen roll, säger Emma Spak, chef för vårdsektionen på Sveriges kommuner och regioner.

Första smällen kom när Pfizer/Biontechs leverans sköts upp förra veckan, något som inneburit en mindre försening för flera regioner. Dessutom drabbades under fredagen ett antal regioner av kylproblem under transporterna. Folkhälsomyndigheten ska utreda om det kan ha påverkat de aktuella dosernas effekt.

Utöver de två vaccin som just nu används, Pfizer/Biontechs och Modernas, väntas EU inom kort godkänna Astra Zenecas variant. Därefter kan ytterligare två vaccin godkännas i mars eller april.

– Om vi bara får Pfizer och Moderna skulle vi klara av att vaccinera kanske 3–3,5 miljoner personer före sommaren. Det är worst case. Om Astra Zenecas vaccin blir godkänt kan vi definitivt klara tidtabellen. Sen är det bra om vi har ytterligare ett eller två vaccin för att helgardera oss, säger Sveriges - vaccinsamordnare Richard Bergström.

– Därefter ska svensk sjukvård klara av det här. Det räcker ju inte att vaccinet kommer hit, vi ska ha folk som kan ge det också.

I region Stockholm är vaccintillgången den mest begränsande faktorn just nu. Den påverkar också personalplaneringen som är en annan utmaning för att Sveriges vaccinplan ska hållas.

– Osäkerheten om vaccintillgång, hur och när det levereras, om det kommer att komma en topp av leverans av vaccin under någon månad och vilken månad det i så fall blir. Det spelar stor roll för vilken kapacitet vi ska stå beredda med och när vi ska vara beredda med den, säger huvudstadregionens vaccinsamordnare Magnus Thyberg.

Just nu vaccineras personer i fas 1: boende och personal på särskilda boenden och viss sjukvårdspersonal, till exempel på landets intensivvårdsavdelningar. I fas 2 utgör personer över 70 år den stora gruppen, och fasen inleds troligtvis under februari. Om allt går som planerat räknar vaccinsamordnaren med att en halv miljon svenskar i veckan vaccineras i mars.

Samtidigt pågår en omfattande personalrekrytering i regionerna, framför allt för att klara fas 3 och 4: riskgrupper under 70+ och resten av befolkningen över 18 år.

Här har olika regioner kommit olika långt. Flera, som Stockholm och Västra Götaland, har tecknat avtal med externa vaccinatörer. I Västra Götaland väntas vaccinationerna av den sista fasen – den breda allmänheten – dra i gång under maj månad.

Både länsstyrelsen på Gotland och i Kalmar pekade nyligen ut brist på vårdpersonal som ett möjligt hinder i genomförandet av vaccinationerna. I Kalmar har man till exempel påbörjat både extern upphandling och rekrytering, över 150 personer har anmält intresse.

– Vårdpersonalen är en kärna i pandemin. De behövs för testning, vaccination och för själva omhändertagandet, säger Ana Norlén, beredskapsdirektör på länsstyrelsen i Kalmar.

Vaccinsamordnaren i samma län, Marie Ragnarsson, tror att personalfrågan kommer att lösa sig men pekar på andra sköra delar, framför allt logistiken när doserna ska fördelas ut i regionerna.

– Det räcker ju med att en lastbil kör i diket så händer det saker i hela kedjan, säger hon.

Flera regioner uppger att de söker bland sjuksköterskor, läkare och undersköterskor. I Örebro har man hittills anställt runt 650 personer.

– De har utrymme att jobba helger och kvällar, eller har en arbetstid som gör att de kan jobba mer. En och annan arbetssökande har också blivit anställd, säger Fredrik Dyrvik, enhetschef för rekryteringsenheten i region Örebro län.

Region Kronoberg har räknat ut att slutfasen skulle kräva 100–150 av de egna sjuksköterskorna. Att fullt ut vaccinera i egen regi är inte ett alternativ om man inte ska äventyra patientsäkerheten, därför letar de brett, enligt regionens vaccinationssamordnare Lena Andersson Nazzal.

– Om vi måste ta våra egna resurser så blir det mer uppskjuten vård och sämre tillgänglighet för våra invånare, säger hon.

Ett bekymmer är att regionerna ännu inte vet exakt vilka som ska ingå i fas 3, riskgrupper under 70+. Folkhälsomyndigheten räknar med att kunna lämna besked först vecka sex.

– Vi måste veta hur många de är så att vi kan avsätta personal, säger hon.

Det finns också en annan aspekt som är grundläggande för att arbetet med vaccinationerna ska fungera. Polismyndigheten har tagit fram en nationell hotbild som ställer stora krav på regionernas säkerhetsarbete.

– Vaccinet är stöldbegärligt och det kan finnas vaccinmotståndare som kan vilja utföra aktioner. Sen kan folk bli hotfulla eller försöka tränga sig före när många vill ha vaccinet

samtidigt. Jag får sådana signaler från vårdcentralerna dit man ringer och ställer krav. Folk börjar bli otåliga, säger Lena Andersson Nazzal, i Kronoberg.

Pressen är stor att hålla tidschemat. Om ett land inte använder sina doser tillräckligt snabbt kan leveranserna stoppas, enligt vaccinsamordnaren Richard Bergström.

– Vi i EU-kommissionens vaccinteam kan inte skicka ut vaccin till länder som inte används. Ser man att ett land ligger efter kan man dra ner på leveranserna och fördela om till andra länder, säger han.

Risken för att Sverige skulle hamna där ser han dock som osannolik.

– Men det får man naturligtvis ha ögonen på. Det leder tillbaka till diskussionen om vi har tillräckligt mycket personal och resurser för att använda vaccinet.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Amanda Lindholm

amanda.lindholm@dn.se

Adrian Sadikovic

adrian.sadikovic@dn.se

FAKTA. ÖVERENSKOMMELSEN OM VACCINERING

I december skrev regeringen och Sveriges kommuner och regioner, SKR, under en överenskommelse om vaccineringen.

Regeringens mål är att alla över 18 år som vill ta vaccinet ska ha erbjudits möjlighet att få vaccin senast den 30 juni – under förutsättning att

vaccinen levereras enligt det preliminära schemat.

Staten går in med cirka nio miljarder kronor för vaccin och vaccinering. Regioner som klarar av att vaccinera skyndsamt kan få extra ersättning.

23 januari 2021

Regioner stoppar Modernas coronavaccin – förvarades för kallt

Flera regioner stoppar vaccinationen med Modernas coronavaccin efter problem med kylningen under transporten. Totalt berörs 2 100 doser, som levererats till Gävleborg, Halland,

Värmland, Dalarna och Östergötland. Folkhälsomyndigheten utreder nu om vaccinets effekt påverkats.

– Ingenting talar för att en förändring har uppstått som är farlig, säger statsepidemiolog Anders Tegnell till DN.

Vaccinleveransen från Moderna har förvarats för kallt – under den rekommenderade gränsen på 40 minusgrader. Enligt Folkhälsomyndighen har doserna förvarats i samma temperaturer som Pfizers vaccin – 80 minusgrader – trots att vanliga frystemperaturer är tillräckliga. Myndigheten kommer nu att utreda om lagringen påverkat vaccinets skyddseffekt och om vaccineringen därför bör göras om.

De 2 100 berörda doserna har fördelats mellan Gävleborg, Halland, Värmland, Dalarna och Östergötland. Samtliga regioner utom Östergötland har börjat använda doserna och omkring 1 000 personer har fått vaccinet. Alla arbetar inom hälso- och sjukvården.

Enligt Folkhälsomyndigheten finns inga indikationer på att vaccinet skulle utgöra en hälsorisk, trots hanteringen.

– Vår preliminära bedömning, som vi stämmer av med Läkemedelsverket och tillverkarna, är att det inte finns en fara för de som fått vaccinet. Ingenting talar för att en förändring har uppstått som är farlig, säger Anders Tegnell.

Folkhälsomyndigheten inväntar nu Läkemedelsverkets bedömning av hur vaccinets skyddseffekt påverkats. Därefter kommer myndigheten att återkomma med rekommendationer för de som fått doserna. Ett besked kommer tidigast nästa vecka, säger Anders Tegnell.

Regionerna kommer tills dess att pausa vaccineringen med Modernas doser.

Vem bär ansvaret för den felaktiga hanteringen?

– Det är distributören som bär ansvaret. De har tydliga instruktioner om vad som gäller för den här typen av leveranser, säger Anders Tegnell.

Finns det risk att fler leveranser har hanterats felaktigt?

– Nej, det här monitoreras väldigt tydligt och nu upptäcktes det också. Det finns inbyggda säkerhetsaspekter som ska se till att vaccinet förvaras och distribueras rätt, säger Anders Tegnell.

Det är Apoteket som ansvarar för leveranserna till de berörda regionerna. Enligt företagets presstjänst uppdagades felet när region Halland noterade den låga lagringstemperaturen på torsdagen.

– Det är självklart djupt olyckligt att det här har hänt. Vi tar det på stort allvar och det är därför vi utreder vad som blivit fel och hur vi kan se till att det inte händer igen, säger Magnus Frisk, presstalesperson på Apoteket.

Hur felet inträffade är i nuläget svårt att säga, menar han.

– Det sker läkemedelstransporter väldigt ofta och det är inget ovanligt med kyltransporter där olika läkemedel måste lagras i olika temperaturintervall. Det finns rutiner för hur det ska hanteras. Någonstans har det brustit. Var det har skett måste vi ta reda på nu och anpassa transportlösningen så att vi hamnar rätt, säger Magnus Frisk.

I nuläget finns det inget som tyder på att fler vaccintransporter har hanterats felaktigt, enligt Apoteket.

I region Gävleborg har omkring 100 medarbetare på sjukhuset i Hudiksvall fått en första dos av Modernas vaccin. Dalarna har vaccinerat 300 personer i personalen på regionens intensivvårdsavdelningar och akutmottagningar. I region Värmland har alla 400 doser delats ut.

– Det är beklagligt och tråkigt. Jag anser att med de rutiner som finns hos olika aktörer ska det inte behöva ske, säger region Värmlands smittskyddsläkare Ingemar Hallén.

Regionen meddelades om felet under torsdagseftermiddagen. Då var vaccinationen med doserna redan avslutad.

Borde ni ha meddelats tidigare?

– Det får utredningen titta på. Men som jag ser det just nu borde detta ha upptäckts och meddelats snabbare, säger Ingemar Hallén.

Han förstår om leveransfelet skapar en oro hos de som planerar att vaccinera sig.

– Förhoppningsvis påverkar det inte förtroendet eftersom vi är transparenta och eftersom det görs en noggrann medicinsk analys och bedömning. Vi hoppas kunna få full klarhet i vad det här betyder för de som fått doserna.

Gustav Olsson

gustav.olsson@dn.se

Utlandssvenskar kan bli utan vaccin

Svenskar som bor utomlands riskerar att hamna mellan stolarna under vaccineringen mot covid-19, rapporterar Ekot.

Bor man utomlands är man inte garanterad vaccin i Sverige.

– Huruvida en utlandssvensk omfattas av rekommendationen om avgiftsfri vaccination mot covid-19 eller inte beror bland annat på bosättningsland, vilken anställning de har eller om de är studenter, säger Emma Spak på hälso- och sjukvårdssektionen på Sveriges kommuner och regioner till Ekot.

Sverige kommer inte att utföra några vaccinationer utanför landets gränser. Men de som bor eller uppehåller sig i Sverige sedan minst sex månader tillbaka får gratis vaccin.

TT 23 januari 2021

23 januari 2021

Svensk bakom forskarupprop mot nedstängningar

Ett internationellt upprop mot nedstängningar har skapat en spricka i forskarvärlden. Det har omfamnats av vissa forskare och politiker men också kallats för livsfarligt nonsens.

En av initiativtagarna till The Great Barrington Declaration är en svensk professor. Idéerna bakom uppropet har diskuterats av personer högst upp i Sveriges smittskydd.

Den 19 januari har riksdagens socialutskott möte med socialminister Lena Hallengren (S) och Folkhälsomyndighetens generaldirektör Johan Carlson. Frågorna är många om den pågående pandemin och vaccinationerna som precis dragit igång.

En av ledamöterna tar upp en amerikansk rapport som hävdar att tusentals liv kunde ha räddats om hårdare restriktioner satts in tidigt under våren.

Johan Carlson avfärdar rapporten från den amerikanska smittskyddsmyndigheten som ”en väldigt egendomlig historia”. I stället vill han uppmärksamma utskottets ledamöter på en annan studie.

– Det finns en stor fin studie där Sverige och Sydkorea jämförs med en rad andra europeiska länder som visar att man inte har lyckats med lockdowns, säger han.

Socialutskottets ledamöter vet det inte, men en av studiens författare är en mycket omdebatterad professor. Tillsammans med en svensk kollega står han bakom ett upprop som splittrar forskarvärlden, omfamnas av både Donald Trump och Nigel Farage, och som återigen satt ljuset på Sverige i den internationella pandemidebatten.

Uppropet The Great Barrington Declaration – uppkallat efter den amerikanska ort där det skrevs – utgår från några enkla principer. Enligt initiativtagarna gör nedstängningar och mycket kraftiga restriktioner mer skada än nytta. De anser att de som inte tillhör riskgrupper ska leva sina liv så normalt som möjligt. Skolor, restauranger och arbetsplatser ska vara öppna, samtidigt som äldre och sjuka ska skyddas med långtgående åtgärder och restriktioner.

Sedan det lanserades den 4 oktober 2020 har uppropet väckt mycket uppmärksamhet och också motstånd. Kritiker säger att det inte är möjligt att skydda riskgrupper och samtidigt låta viruset spridas bland resten av befolkningen, att det skulle leda till betydligt fler dödsfall och en sjukvård som havererar under trycket av smittade. USA:s smittskyddsexpert Anthony Fauci har kallat det ”nonsens” och ”väldigt farligt”.

Samtidigt har över 13 000 forskare från hela världen undertecknat uppropet, även om granskningar visat att det bland dessa finns ett - antal påhittade namn och personer med tvivelaktiga meriter.

Initiativtagare till uppropet är tre professorer från de ansedda universiteten Harvard, Oxford och Stanford. En av dem är Jay Bhattacharya vid Stanford som är en av forskarna bakom lockdown-studien som Johan Carlson hänvisade till i socialutskottet.

En annan av dem är svensk – Martin Kulldorff professor vid Harvard Medical School. Han är biostatistiker och epidemiolog som varit verksam länge i USA men har en bakgrund vid Uppsala universitet.

Till DN säger han att han tog initiativ till uppropet eftersom han upplevde att det var svårt för dem som motsatte sig nedstängningar att göra sin röst hörd i debatten.

– Det blev ett stort genomslag, större än vad vi hade förhoppningar om. Det visade att det fanns många som tyckte som vi men inte vågade säga det högt.

Han säger att kritiken ofta bygger på missförståndet att uppropet förespråkar att helt släppa viruset löst – *”let it rip”* – vilket han menar är lika skadligt som nedstängningar.

– Poängen är att man måste ha fler åtgärder för de som är äldre som behöver skyddas, medan det inte finns någon orsak att ha mer restriktiva åtgärder för de yngre. För dem är de negativa biverkningarna av lockdowns så allvarliga att de drabbas mer av det än den minimala risk de har av covid.

Era kritiker säger att det skulle leda till en överbelastad sjukvård och unga med långvariga besvär som vi ännu inte vet tillräckligt mycket om.

– Vi vet ju inget om långvariga besvär längre än ett år. Av naturliga orsaker har vi ingen data om det. Däremot vet vi att effekterna av indirekta skador från lockdowns, att stänga skolor eller att skjuta upp vård för andra saker, där finns det väldigt långsiktiga konsekvenser som kommer att leda till dödsfall.

Kritiken har inte hindrat att uppropet fått ett mycket stort genomslag inom en del medicinska och politiska kretsar. Företrädare för Donald Trumps dåvarande regering träffade initiativtagarna i höstas och rapporteras ha tagit intryck av deras idéer.

I Storbritannien har politikern Nigel Farage stöpt om sitt forna Brexitparti till ett antilockdown-parti. Även han lutar sig mot uppropet och dess slutsatser.

”Det praktiseras effektivt i stor utsträckning i Sverige, med betydande framgång”, skrev han i en debattartikel när partiet lanserades i november.

Martin Kulldorff håller bara delvis med, enligt honom har Sverige framgångsrikt hållit exempelvis skolor öppna men samtidigt misslyckats med att skydda äldre.

I Sverige har uppropet fått förhållandevis lite uppmärksamhet. Endast ett tiotal svenska forskare finns bland de som undertecknat det när denna artikel skrivs. En av dem är Jonas Ludvigsson, barnläkare och forskare som hotades efter att ha publicerat en studie om att barn och lärare i grundskolan löper lite risk att bli svårt sjuka av viruset.

Idéerna bakom The Great Barrington Declaration har även diskuterats på högsta nivå i det svenska smittskyddet.

Nyligen uppmärksammades en mejlväxling mellan statsepidemiolog Anders Tegnell, Östergötlands smittskyddsläkare Britt Åkerlind och Johnny Ludvigsson, professor i pediatrik vid Linköpings universitet.

Johnny Ludvigsson är likt sin son Jonas en av de svenska forskare som undertecknat uppropet. I mejlet den 16 september länkar han till ett videoklipp med den irländske debattören Ivor Cummins, en omdebatterad biokemist med stort genomslag på sociala medier och en av uppropets främsta förespråkare.

I klippet påstås att den höga dödligheten i Sverige kan förklaras med föregående års lindriga influensasäsong. Anders Tegnell kommer dagen efter hänvisa till det i en intervju med Svenska Dagbladet.

Tegnell svarar Ludvigsson: ”Det mesta stämmer rätt väl även om han ibland drar lite stora växlar på halvbra data. Men speciellt detta med överdödlighet känns tungt.”

Men det är smittskyddsläkaren Britt Åkerlinds mejlsvar som i efterhand vållat störst uppmärksamhet:

”Liksom er båda tror jag i stort att Ivor Cummins har mycket rätt. Anser att vi skall fortsätta ’utsätta’ befolkningen för denna infektion i lagom dos.”

Britt Åkerlind har senare sagt att hon ångrar sitt ordval. Hon finns inte bland The Great Barrington Declarations undertecknare. När DN kontaktar henne för en intervju om hur hon ser på uppropet avböjer hon.

DN har sökt Folkhälsomyndighetens generaldirektör Johan Carlson för att få hans bild av The Great Barrington Declaration, synen på den svenska strategin och studien han lyfte i socialutskottet. Inte heller han har velat ställa upp på någon intervju eller lämna någon skriftlig kommentar.

Professor Jay Bhattacharya säger att lockdown-studien är fristående från hans arbete med The Great Barrington Declaration men också att dess slutsatser styrker uppropets budskap att nedstängningar inte är effektiva. Han säger att han inte haft någon kontakt med företrädare för det svenska smittskyddsarbetet.

Mikael Delin

mikael.delin@dn.se

FAKTA. THE GREAT BARRINGTON DECLARATION

Uppropet lanserades den 4 oktober 2020. Uppropets initiativtagare vill uppnå flockimmunitet genom att ”låta dem som har minimal risk för dödsfall att leva sina liv normalt” och samtidigt skydda riskgrupper med mer långtgående åtgärder.

Kritiker anser att om viruset sprids brett i samhället kommer det leda till ökad sjuklighet och dödlighet, överbelastad sjukvård och att även de som skulle skyddas smittas.

Uppropet har samlat över 13 000 underskrifter från forskare inom medicin och hälsa, och ytterligare 40 000 från sjukvårdspersonal, vid denna tidnings pressläggning.

Västra Götaland vill ha fler vaccindoser

Göteborg. Vårdcentralerna är på tårna och vaccineringsviljan uppges vara god, men i Västra Götaland saknas vaccin.

Den här veckan fick regionen 7 000 doser.

– Vi vill ju ha väldigt mycket mer, säger sjukvårdsdirektör Ann Söderström.

När siffrorna över de som vårdas för covid-19 matades in på fredagen visade kurvan återigen på en nedgång i Västra Götaland.

Totalt var 426 patienter inneliggande för vård. Åtta färre än på torsdagen. Och 126 färre än vid toppnoteringen den 5 januari.

På iva är mönstret detsamma. Fredagen noterade 66 patienter. Det kan jämföras med 70 på torsdagen och 84 under vinterns topp.

– Nu ser vi en platå och en begynnande nedgång, i alla våra förvaltningar, säger Hälso- och sjukvårdsdirektör Ann Söderström.

Men när hon blickar framåt finns ett annat stort orosmoln: Vaccinet. Ann Söderström skulle vilja ha mycket fler doser att ge, än hon får. Det är en stor frustration.

– Absolut! Vi har en organisation där vårdcentralerna är på tårna och efterfrågar mer vaccin. Privata aktörer är också upphandlade och redo att vaccinera kommunal omsorgspersonal, men vi har inte tillräckligt

med vaccin. Alla säger ”Ge oss mer, vi är redo!” Den trånga sektorn är vaccinet.

Den här veckan fick Västra Götalands Regionen 7 000 doser. Befolkningen i regionen är 1,7 miljoner.

– Det räcker inte långt kan man säga.

Direktören säger att inga doser sparas just nu, och mycket få som erbjuds tackar nej.

– En av våra förvaltningar har mätt. Där var det 85 procent av personalen som tog vaccinet. 15 procent tackade av någon anledning nej. Det kan till exempel vara för att de nyligen haft sjukdomen och inte ser behovet just nu.

Vad händer med de som inte vaccinerar sig, kan de jobba med riskgrupper?

– Ja, även om du är vaccinerad måste du ha full skyddsutrustning, så det ändrar ingenting. Vi ser vaccinet som ett erbjudande för att skydda sig själv, men också delta i att stoppa smittspridningen inom vården och i samhället.

Ann Söderström vågar inte riktigt lita på att kurvan ska förbli nedåtgående, i den stil som året inletts. Det gör ingen, eftersom mönstret i många andra länder också har en tredje topp, eller en tvåpucklig andra topp. Men just nu kan hon i alla fall lätta på trycket lite.

– Vi är precis i den fasen att vi börjar planera för en återhämtning och för att kunna återuppta annan vård som ställts in, säger Ann Söderström.

När patienterna på iva var fler än 80, bemannades och planerades det för 90 vårdplatser. Nu vågar regionen dra ner till 80 i planen, och snart kanske minska den ytterligare. Tio bäddar kan tyckas lite i en hel

region, men varje plats på iva är tungt bemannad i flera skift varje dygn.

– Det kanske inte omedelbart betyder att några kan börja arbeta med annat, men övertiden kanske kan minska nu, säger sjukvårds-direktören.

Själv är hon också trött. Det går i vågor, säger hon, som för de flesta.

– Det som hållit mig uppe är lagkänslan. Vi gör detta tillsammans. Men det betyder också att de dagar när vi inte ser något stopp, då blir jag också trött. Då känner jag med personalen som står i första ledet, säger Ann Söderström.

Kristina Hedberg

kristina.hedberg@dn.se. 23 januari 2021

Reste till Danmark – fick löneavdrag

Under sommarsemestern tog sjuksköterskan en dagstur till danska Helsingör, men när han informerade arbetsgivaren Attendo om resan stängdes han av utan lön i två veckor, rapporterar Helsingborgs Dagblad. Enligt arbetsgivaren fanns det tydliga riktlinjer för vad som gällde vid resor till länder som utrikesdepartementet avrådde från att besöka.

– De riktlinjerna var väl kända för medarbetarna. Syftet var att motverka smittspridning i samhället och i våra

verksamheter, säger Attendos presschef Makan Afshinnejad till tidningen.

Vid tidpunkten var dock skåningar välkomna till Danmark och nu stäms Attendo i Arbetsdomstolen av Kommunal, mannens fackförbund.

TT 23 januari 2021

23 januari 2021

1177 fick direktiv att hänvisa patienter till Kry

Beskedet att Kry kan ta över sjukvårdsupplysningen 1177 efter en affär har fått kraftig kritik och väckt frågor om jäv. Nu kan DN avslöja att Region Stockholm redan i våras möjliggjorde för 1177 att hänvisa patienter till Kry – efter ett hemligt möte med bolaget.

Under coronapandemins första våg i våras ökade belastningen kraftigt på 1177 Vårdguiden i Region Stockholm. För att klara uppdraget hyrde Medhelp, som utför tjänsten åt regionen, in 175 extra sjuksköterskor, utöver de 250 sjuksköterskor som normalt bemannar tjänsten.

Men Medhelps vd Tobias Ekros berättar att bolaget under en period också fick direktiv att hänvisa vissa samtal vidare till Kry.

– Det var inte på vårt initiativ. Utan det var regionen som bjöd oss till ett möte där vi fick direktiv om att sjuksköterskan skulle hänvisa till Kry när det var lämpligt och att vi skulle göra en triagering dit, säger han.

En sjuksköterska som arbetade på den nyinrättade coronalinjen under våren berättar att patienter som inte behövde akut vård skulle hänvisas till Kry.

– Vi skulle stoppa så många som möjligt från att söka vård. Vårdcentralerna tog inte emot patienter som vanligt. De som skulle hänvisas var de som inte skulle till närakuten eller till akuten. Vi blev tillsagda att sms:a en länk till de patienter som inte tidigare sökt digital vård. Länken innehöll uppgifter om hur de skulle söka digital vård hos Kry.

Medhelps vd hänvisar till ett beslut som en chefläkare på regionen tog den 17 mars, ett avsteg från befintligt avtal, som tillät Medhelp att hänvisa patienter till andra vårdgivare än de som regionen hade avtal med. I praktiken innebar detta att patienterna kunde hänvisas till nätläkare.

Beslutet togs enligt Christoffer Bernsköld, enhetschef på enheten för allmänmedicin, för att väntetiderna till 1177 var oacceptabelt långa. Den regionala särskilda sjukvårdsledningen RSSL, där Bernsköld ingick, bedömde att Medhelp behövde avlastning.

– Om vi inte skulle belasta vården i Stockholm mer behövde vi ta hjälp av aktörer vi inte hade avtal med. Vi behövde förstå att det fanns tekniska förutsättningar, berättar Christoffer Bernsköld, som hade ett möte med Kry och Medhelp 17 mars innan han föreslog för den - regionala sjukvårdsledningen att fatta beslutet.

Varför endast Kry fick frågan beror enligt Christoffer Bernsköld på att regionen sedan tidigare hade ett bokat möte med Kry.

– Egentligen handlade det om hastighet, och att kurvorna vara så branta. Eftersom vi redan hade ett möte inbokat passade vi på att ställa frågor om det fanns tekniska förutsättningar. Medhelp fick vara med på mötet eftersom det är bådas tekniska förutsättningar som behövde undersökas, säger Christoffer Bernsköld och tillägger att beslutet inte gällde specifikt Kry.

Stockholmarnas vårdbesök hos Kry ökade kraftigt i början av pandemin, från 24 000 februari till 49 000 i mars, visar siffror från Region Sörmland, där videobesök registreras. Även konkurrerande nätläkarbolag såg ett uppsving av antalet besök, men ingen kom i närheten av Kry:s noteringar.

Även Kry uppger att det var regionen som bjöd in till mötet, där frågan om avlastning togs upp.

– Det var ju krisläge i regionen, och då gäller det att fatta snabba beslut. Vi var med i ett

pilotfall från regionen, säger Krys Sverigechef Erik Hjelmstedt.

1 827 samtal hänvisades från 1177 till Kry, under månaden som beslutet gällde, enligt vd:n Erik Hjelmstedt. Han kan dock inte svara på hur mycket Kry fakturerade regionen för de digitala vårdbesöken. Men siffror som DN tagit fram visar att den absoluta majoriteten av Kry:s vårdbesök gäller läkare, som kostar 500 kronor per gång (den 18 mars var endast 221 av 1 779 av Kry:s vårdbesök i stockholm till sjuksköterska, som ger bolaget drygt halva ersättningen jämfört med läkare). Detta innebär sannolikt att det totala värdet av affären hamnar över 600 000 kronor.

I förra veckan stod det klart att vårdappen Kry kan komma att ta över 1177 Vårdguiden, efter att Kry köpt det dotterbolag till Medhelp som utför tjänsten. Affären har vuxit fram under 2020, enligt de båda vd:arna.

– Det är svårt att få ekonomi i den här typen av verksamhet, och vi bestämde oss för att avyttra den. Vi har haft kontakt med flera potentiella köpare. Kry var den som var mest intresserad, säger Tobias Ekros.

Affären har väckt politisk debatt och kritiker menar att Kry genom sjukvårdsrådgivningen skulle kunna slussa patienterna till sina egna vårdcentraler och läkare. Ägarbytet ska godkännas av hälso- och sjukvårdsnämnden, men enligt Daniel Forslund (L), ordförande i innovations- och utvecklingsutskottet finns ingen risk för intressekonflikt.

– Det finns inget som helst utrymme för någon som bedriver sjukvårdsrådgivning i Sverige, varken i Stockholm eller andra regioner att

favorisera eller särbehandla någon vårdgivare, har Forslund tidigare sagt till DN.

Nationalekonomen Lina Maria Ellegård, som forskar på nätläkarnas inträde i den svenska vården, anser dock att Krys förvärv kan påverka konkurrensen i primärvården som inte blir lika för alla vårdgivare.

– Även om 1177:s uppdrag inte tillåter att någon vårdgivare gynnas, så kan ett vinstdrivande företag som är verksamt inom både sjukvårdsrådgivning och primärvård ha starka incitament att göra det ändå, säger Lina Maria Ellegård.

– Jag ser inte att man kan garantera invånarna oberoende sjukvårdsrådgivning på detta vis.

Vad som sades på mötet mellan regionen och Kry i våras är oklart då det inte fördes några mötesanteckningar. Men Christoffer Bernsköld säger att han fick kännedom om försäljningen av Medhelp samtidigt som allmänheten och att affären inte diskuterades på mötet.

Huruvida regionens informella möte och uppgörelse kan ha gynnat Kry och inneburit fördelar vid övertagandet av Medhelp kan Bernsköld inte svara på.

– Den frågan måste man ställa till Kry eller Medhelp.

Marijana Dragic

marijana.dragic@dn.se

Anna Gustafsson

anna.gustafsson@dn.se

FAKTA. DIGITALA NÄTLÄKARTJÄNSTER

Antal besök i Stockholms län hos de digitala nätläkarna:

Kry:

Februari 24 824

Mars 49 181

April 50 723

Skillnad februari-mars: +98 procent

Doktor.se:

Februari 9 342

Mars 13 420

April 12 697

Skillnad februari-mars: +44 procent

Doktor24:

Februari 4 208

Mars 7 237

April 6 610

Skillnad februari-mars: +72 procent

Min Doktor:

Februari 8 618

Mars 12 089

April 11 129

Skillnad februari-mars: +40 procent

Källa: Region Sörmland

23 januari 2021

Annette fick länk till Kry från vårdupplysningen

När dottern blev svårt sjuk i början av pandemin kontaktade Annette Juhlin sjukvårdsupplysningen för rådgivning. Men i stället fick hon en länk till digitala doktorn Kry.

– Det kändes väldigt märkligt, både av sjukvårdsrådgivningen och Kry, säger Annette Juhlin.

Det var i månadsskiftet mars som Annettes 13-åriga dotter Jackie blev sjuk med hög feber och halsont. De undvek in i längsta undvek att kontakta sjukvården, med hänsyn till pandemin.

– Jackie hade haft feber i en veckas tid som pendlat mellan 39-40, säger Annette Juhlin som beskriver hur hon med stigande oro förde dagbok och registrerade febern var tredje timme.

Dottern Jackie berättar att hon varken kunde äta eller dricka.

– Det jobbiga var att jag hade jätteont i mitt tandkött och kunde knappt borsta tänderna. Det blödde jättemycket, säger hon.

Efter sex dagar med feber ringde Annette Juhlin till slut sjukvårdsupplysningen 1177, som genast skickade en länk till Kry.

– Det var ganska överraskande. Tidigare när jag har ringt till sjukvårdsupplysningen så har de gjort en seriös utvärdering. Man har blivit hänvisad till akuten eller hälsocentralen om det är allvarligt. Att vi blev hänvisade till Kry tyckte vi var väldigt konstigt, säger Annette Juhlin.

I kontakt med vårdappen fick hon och dottern tala med en sjuksköterska och en läkare. Jackie låg nedbäddad i sitt rum med neddragna gardiner, när videosamtalet med Kry via mobilen ägde rum med uppmaningen att visa ner i halsen. Läkaren konstaterade halsfluss.

Jackie fick ett recept på munskölj. Halsen hade gråvita beläggningar och hon hade nu problem att öppna munnen, vilket ledde till ett andra samtal till sjukvårdsupplysningen som då hänvisade till akuten.

– Den gången fick jag det bemötande jag är van vid, med en sjuksköterska som ställde frågor, säger Annette Juhlin.

En läkare i full skyddsutrustning mötte i ambulansintaget på Norrtälje sjukhus, tittade i halsen och kontrollerade syresättningen. Samt rekommenderade smärtstillande. På apoteket avrådde personalen bestämt från att ta munsköljen som skrivits ut av Kry.

– Det var ett medel som absolut inte fick skrivas ut till barn, då vätskan inte fick hamna i magen, säger Annette Juhlin.

I slutändan var det dock vårdcentralen – hälsocentralen i Rimbo – som löste problemet. Två läkare med munskydd och handskar kom ut på parkeringen för att undersöka dottern.

– De ställde de rätta frågorna, tog halsprov och kände på magen, och fick klart för sig att det handlade om en tonåring som just skaffat pojkvän.

Efter sju minuter ställdes diagnosen körtelfeber och efter tre veckor var Jackie helt frisk.

Det var genom ett beslut om undantag från gällande vårdavtal som Region Stockholm i våras gav direktiv till Medhelp att hänvisa vissa patienter till digital vård för att avlasta sjukvården, efter ett informellt möte dit även Kry bjöds in. Om patienten själv inte hade någon preferens och tidigare kontakt av nätläkare fick de en sms-länk till Kry av 1177.

Johan Bratt, chefläkare på region Stockholm, säger att ansvaret för vårdkvaliteten ligger hos Medhelp och att regionens beslut togs med patienternas bästa för ögonen.

– I det läget som var då, med den stora oron och anhopningen av telefonsamtal bedömer jag att det var bra att patienterna fick rådgivning, säger han.

Medhelps vd Tobias Ekros skriver i ett mejl att enskilda fall inte kan kommenteras, men att alla avvikelser och klagomål utreds.

Enligt Kry:s Sverigechef Erik Hjelmstedt gav 78 procent av de patienter som fick hjälp av Kry under den perioden vårdappen högsta betyg.

Marijana Dragic

marijana.dragic@dn.se

Anna Gustafsson

anna.gustafsson@dn.se

24 januari 2021

Ledare: Under pandemin tar vi steg mot en bättre framtid

Det nya millenniet har hittills inte motsvarat förväntningarna. ”Vi ville ha flygande bilar, i stället fick vi 140 tecken”, som techentreprenören Peter Thiel konstaterade för några år sedan, med en referens till ett framtidsscenario från 1980-talsfilmen ”Tillbaka till framtiden 2”.

I samband med 50-årsdagen av den första månfärden noterade ett flertal kommentatorer att det var ett tag sedan människor var där. Och det är fortfarande detta amerikanska rymdprojekt som står som modell när en kraftsamling kring något riktigt nödvändigt kommer på tal. 2000-talets stora statliga investering – kriget mot terrorismen och den utbyggda övervakningen – har försiktigt uttryckt inte varit lika inspirerande.

Den ekonomiska debatten har förts i skuggan av finanskrisen 2008 och svårigheten att därefter få i gång ekonomin, trots mer eller mindre permanentade stimulansåtgärder. Många har argumenterat för att vi befinner oss i ”den stora stagnationen”, att det åtminstone för tillfället är slut på den moderna eran av hög ekonomisk tillväxt, eftersom produktiviteten ökar i betydligt mer beskedlig takt.

Ovanpå detta alltså en pandemi som utöver att sprida död och lidande har lamslagit stora delar av våra samhällen, och raderat flera års välståndsökning.

Ändå är det nu, mitt i en pågående pandemi, som en viss optimism ändå börjar spira. En del förutspår och hoppas att ”det glada 20-talet” ska återupprepas likt det 1920-tal som följde på första världskrigets och spanska sjukans fasor.

Epidemiologen Nicholas Christakis talar i en intervju (DN 18/11) om ett uppsving för sociala evenemang och nattliv, vidlyftigare sexliv, mer risktagande och

konsumtion. Men hans prognos handlar också om förlöst skaparkraft i såväl kulturliv som kommers.

I The Economist (16/1) utvecklas det senare temat. Tidningen ser tre anledningar till ljusare tider och att stagnationsfasen kan vara över. Vaccinet mot covid-19 och förhoppningar om liknande genombrott för artificiell intelligens och prisfall på förnybar energi är det första skälet.

Det andra är att investeringarna i teknik, liksom i forskning och utveckling, nu ökar. Kristider har annars ofta inneburit att man minskar på kostnader för sådant som kan vänta, men när produktionen ändå går på halvfart har flera företag den här gången passat på att investera för framtiden.

Den tredje anledningen är användningen av existerande tekniker, som digitaliseringen. Känt är att ekonomer ofta överskattar betydelsen av innovativa genombrott, men underskattar effekten av när denna teknik blivit vardag och sprids i hela samhället.

Uppkopplat arbete hemifrån, elektroniska betalningstjänster, hemleveranser och mycket annat har fått en skjuts. En utveckling i skymundan av digitaliseringen är hur covid-19 drivit fram ökade fabriksinvesteringar när produktionskedjorna görs om för det nya landskapet. Robotarna kommer, och de är välkomna. Med dem kommer fortsatt industri-produktion också i länder med höga löner, en utveckling som även får hjälp av åtminstone temporärt högre kostnader för resor och långväga transporter.

Det kan alltså vara både klokt och lönsamt att fundera på vad som kan bli möjligt genom att ta tillvara överskott av billig ren energi. Att slänga en blick på hur Japan utvecklar robotar och kraftvästar anpassade för omsorgen om allt fler äldre. Eller försöka förutse hur vi vill roa oss och umgås när möjligheterna så medger. Framtiden börjar så smått bli spännande och lockande igen.

DN 24/1 2021

24 januari 2021

”Ojämlikheten fördjupas i det svenska klassamhället”

Sverige står på tröskeln till en enorm ojämlikhetsökning, om dagens förmögenhetsfördelning och ojämlika bostadsmarknad oavkortat får gå i arv till en ny generation. Men när covid-19 bemästrats, öppnas ett tillfälle att vrida samhällsutvecklingen åt rätt håll, skriver 33 medverkande till en ny bok.

DN. DEBATT 210124

Klass är viktigt för att förstå det samhälle vi lever i, och för att kunna förändra det. Från 1980 fram till coronapandemin fördjupades klyftorna i Sverige mer än i övriga Västeuropa. De ökande klyftorna berodde till 60 procent på politiska beslut om skatter och sociala rättigheter. Ojämlikheten i livslängd ökade också, i fattiga kommuner förkortades livet, främst för kvinnor. Marknadiseringen av välfärden har drivits längre i Sverige än i andra västländer.

Världsbankens chef, David Malpass, har kallat corona ”ojämlikhetens pandemi”. Det gäller också Sverige. Enligt färska siffror från Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin var risken fyra gånger så hög att dö för låginkomsttagare jämfört med höginkomsttagare under covidpandemins första våg. Nonchalant privatiseringspolitik har slitit sönder systemen för sjukvård och äldreomsorg vilket blottläggs i det ojämlika utfallet av pandemin.

Högre tjänstemän jobbar hemifrån och på börsen är det glada dagar. Aktieindex har stigit med nästan 15 procent medan arbetslösheten har ökat med 82 000 personer och 590 000 är permitterade. Andra tvingas arbeta i smittfältet för att hålla samhället uppe.

Den sammantagna bild vi får fram är ett allt hårdare klassamhälle som snabbt rör sig mot fördjupad

ojämlikhet och segregation. Människor får utifrån vilken klass de växer upp i och tillhör alltmer skilda liv. Pandemin har ytterligare fördjupat dessa klasskillnader.

I samarbete med ett 40-tal forskare och utredare, presenterar i dagarna Katalys boken ”Klass i Sverige. Ojämlikheten, makten och politiken i det 21:a århundradet”. Där identifierar vi nio övergripande samhällsförändringar sedan 1980-talet:

1 Klassamhället hårdnar. Från att ha rört sig mot minskande klyftor fram till 1980-talet ökar klassklyftorna i Sverige rejält. Vi ser det i inkomstojämlikheten, i nyfattigdomen, den stigande arbetslösheten och den välfärdssegregation som breder ut sig i en alltmer privatiserad välfärdsmodell. Nu är Sverige tillbaka på 1940-talets ojämlikhetsnivå, ett halvt sekels utjämning är utraderad.

2 Klasstrukturen är förvånansvärt stabil. Arbetsmarknaden har förändrats sedan 1980-talet, inte minst genom att många kvinnliga arbetaryrken omvandlats till tjänstemannayrken. Men arbetarklassen är fortfarande den största klassen och utgör nära hälften av de yrkesverksamma. Männens klasstruktur är mer stabil medan kvinnors sociala rörlighet är högre. Människor med invandrarbakgrund är överrepresenterade i arbetarklassen.

3 Överklassen drar ifrån. Medan 90 procent av inkomsttagarna har relativt lika omständigheter har de översta 10 procenten dragit ifrån. Dessa har fått en enorm bonus i form av sänkta kapital- och inkomstskatter, stigande fastighetspriser, subventionerad service med rut- och rot-avdrag och en välfärd som gynnar dem som kan välja.

4 Klassröstningen avtar. Vilken samhällsklass du tillhör styr fortfarande i hög grad vad du röstar på och vilka politiska idéer du har. Arbetare är oftare politiskt radikala i ekonomiska fördelningsfrågor men den politiska vänstern har inte aktiverat denna dimension. En stor majoritet ser Sverige som ett klassamhälle men allt fler arbetare liksom människor som lever på ersättningar från trygghetssystemen går högerut i

värderingsfrågor. För S och SD:s väljare är identiteten som arbetare viktig. Men högernationalismens kraftfulla opinionsbildning påverkar tankemönstren. SD:s väljarkår består i dag till stor del av arbetare och egenföretagare som inte längre ser Sverige som ett klassamhälle.

5 Privatiserad välfärd. Till 1990-talet präglades Sverige av sammanhållna välfärdssystem. Men skola och vård har i stor omfattning privatiserats vilket slår rätt in i klassamhället. Skolan har på ett världsunikt sätt marknadiserats med ökande segregation och fallande skolresultat som följd. Skatteuttaget till välfärden har minskat från cirka 50 procent av bnp 1999 till 43,5 procent 2019. Sänkningen motsvarar cirka 300 miljarder kronor mindre i skatteintäkter enbart 2019. Det får ödesdigra konsekvenser för välfärden.

6 Arbetslivets har brutaliserats. Osäkra anställningar präglar livet för unga och personer i arbetarklassen, särskilt i kvinnodominerade kontaktyrken. Stress och press präglar arbetslivet för breda grupper av tjänstemän. Anställningsskyddet har urholkats. Samtidigt ser vi hur robotisering och digitalisering används mot löntagarna för att öka exploatering och kontroll. Nya anställningsformer lägger över ökad risk på löntagarna. Samtidigt kan fackligt medlemskap bli en klassfråga när allt färre arbetare är fackligt organiserade medan tjänstemännens organisering kvarstår.

7 Klassamhället dödar. Medan medellivslängden ökar i Sverige finns det grupper som halkar efter. Ohälsa och stress är i hög grad en klassfråga som inte minst drabbar kvinnor. De geografiska klyftorna ökar, där skillnaderna i medellivslängd är 8 år för män (mellan Danderyd och Överkalix) och 6 år för kvinnor (mellan Lidingö och Åsele). Skillnaden i förväntad livslängd mellan kommuner i vårt land är ungefär lika stor som mellan Sverige och Thailand.

8 Kriminalitet en klassfråga. Kriminaliteten kan och bör analyseras i klasstermer. Utsattheten för brott och oron för att drabbas av brott är större i låginkomstområden. Unga män från låginkomstfamiljer löpte 2017 sju gånger större risk att

lagföras för brott jämfört med unga som tillhör familjer med de högsta inkomsterna.

9 Kapitalmakt blir politisk makt. Sverige har ett näringsliv, inkluderat medierna, som präglas av stark ägarkoncentration. 15 familjer med Wallenberg i spetsen kontrollerar företag värda nästan 5 000 miljarder. Sedan 1980 har den rikaste procentens andel av de samlade förmögenheterna ökat från 20 till 40 procent. Samtidigt har övergångarna mellan politik och företagsintressen ökat när välfärden blivit en miljardindustri. Utvecklingen har stärkt kraften i den näringslivssponsrade lobbyismen, vilket förskjuter makten till kapitalets fördel.

Vi kan sammanfatta läget i Sverige med att: Botten går ur. Toppen drar ifrån. Mellanskikten pressas och krymper.

Sverige står på tröskeln till en enorm ojämlikhetsökning, om dagens förmögenhetsfördelning och ojämlika bostadsmarknad oavkortat får gå i arv till en ny generation. Eller när en ojämlik skola får fortplanta sig i arbetsliv och skilda livschanser. Liksom om kombinationen av finansmakt och digital kontroll fullt ut slår igenom i arbetslivet. Den ökade ojämlikhet som såväl vår slutrapport som regeringens Jämlikhetskommission (SOU 2020:46) identifierat försämrar vårt samhälle och måste stoppas. Utvecklingen riskerar annars att leda till än värre sociala problem än de vi ser i dag.

När covid-19 bemästrats, öppnas ett tillfälle att vrida samhällsutvecklingen åt rätt håll. Nu gäller för politiska partier, fackföreningar och folkrörelser som står på löntagarnas sida att ta fram konkreta förslag och reformer för att bygga ett rättvisare och jämlikare Sverige. Det kommande decenniet blir avgörande.

FAKTA. BOKEN

Boken ”Klass i Sverige. Ojämlikheten, makten och politiken i det 21:a århundradet” (red. Suhonen, Therborn & Weithz) släpps på måndag 25 jan i samarbete mellan fackliga idéinstitiutet Katalys och

Arkiv förlag. Boken är också slutrapport i klassutredningen Klass i Sverige.

Daniel Suhonen, chef på fackliga idéinstitutet Katalys

Göran Therborn, professor emeritus i sociologi vid universitetet i Cambridge

Jesper Weithz, redaktör vid Katalys och författare

Dessa tre är redaktörer för boken ”Klass i Sverige”. Artikeln undertecknas också av ytterligare 30 medverkande. Deras namn finns i nätversionen av artikeln.

24 januari 2021

Löfven: Testningen borde ha kommit i gång tidigare

Statsminister Stefan Löfven medger nu ytterligare en brist i den svenska hanteringen av coronapandemin. Testningen kom i gång för sent.

– Vi skulle ha kommit upp i testvolym tidigare, säger Stefan Löfven.

I december kom Coronakommissionen med sin första rapport som pekade på allvarliga brister i den svenska äldreomsorgen. Samtidigt ökar kritiken från oppositionen om hur regeringen hanterat coronakrisen. Statsminister Stefan Löfven (S) har fått kritik för att skylla tillkortakommandena i hanteringen på kommuner och regioner.

– Jag tar fullt ansvar som statsminister för den strategi vi har. Det står i lagen att det är regeringen som styr riket. Det står också i grundlagen att folkstyret bygger på det kommunala självstyret. Vi har valt en modell där det operativa ansvaret ligger hos olika. Men även om regionerna har ansvaret för sjukvården och smittskyddet kan inte vi säga till regionerna att de får klara sig själva. Då har vi ett ansvar att kliva in. Vi har ansvar för helheten, säger Stefan Löfven när DN möter honom i statsministerns rekreationsbostad Harpsund i Flens kommun i Södermanland.

Statsministern nämner två områden som skulle kunna ha hanterats bättre under pandemins första fas i våras. Det ena är äldreomsorgen där smittan tog sig in via personal och besökare, och ledde till många dödsfall. Det andra är testningen som inte kom i gång tillräckligt snabbt.

– Det vi har sett är att äldreomsorgen var för svagt rustad. Vi skulle också ha kommit upp i testvolym tidigare. Det är två saker som borde ha varit annorlunda, säger Stefan Löfven.

Han förklarar den sena testningen med att den främsta prioriteten inledningsvis var att trycka ned smittkurvan så mycket som möjligt och att utöka kapaciteten i intensivvården.

– Det lyckades vi med, men det krävde enorma ansträngningar inte minst från sjukvårdens personal. Den första tiden behövdes testningsmaterial och sjukvårdsresurser i sjukvården. Det fanns heller inte etablerade strukturer för omfattande testning att utgå från.

Samtidigt försvarar han besluten som fattades i inledningen av pandemin med att det inte fanns några givna svar på vad som måste göras.

– Vi måste vara ödmjuka. Det kom ett helt nytt virus och vi är mitt uppe i en pandemi. När vi sedan tittar tillbaks på den här tiden vore det oerhört märkligt om vi skulle komma till slutsatsen att allting gick precis som på räls.

Parallellt med den pågående pandemin har det skett ett maktskifte i USA. De sista veckorna inför Joe Bidens tillträde har dominerats av efterdyningarna av Trumpanhängarnas stormning av den amerikanska kongressen.

Stefan Löfven menar att det som hände i USA också kan hända här. Han ser också händelserna som en möjlighet att kritisera sina politiska motståndare på hemmaplan.

– Den typen av krafter finns också i Sverige och i Europa. De antidemokratiska krafterna som verkar genom splittring och motsättningar och inte står upp för människors lika värde – de finns också här. Därför måste man hela tiden bygga demokratin.

– Sverigedemokraterna är en del av den här rörelsen. Vi vet att SD tycker att det som händer i Ungern och Polen är bra och att vi också borde vara där. Där pågår attacker mot fria medier, domstolar och mot akademin.

Går det verkligen att jämföra högerextremister i USA med sverigedemokrater?

– Det är ju inte samma organisationer som där. Men Sverigedemokraternas historia glöms så fort bort. De har en annan syn, de står inte upp för människors lika värde och de har en annan syn på demokratin. Det är inte exakt samma som i USA men det är samma typ av krafter.

Ungefär var femte väljare, många tidigare S-sympatisörer, föredrar SD. Går det att avfärda ett så stort parti som högerextremister?

– Det här riktar sig inte mot enskilda väljare, men man kan inte bortse från vad partiet står för. Det ena är värderingsmässigt, att de inte står upp för demokratin och människors lika värde. Det andra är att de är ett högerparti med skattesänkningar och attacker på fackföreningsrörelsen genom att vilja ta bort de regionala skyddsombuden.

– Bara för att enskilda människor sympatiserar med dem kan vi inte låta bli att ta den ideologiska diskussionen. Det är vi skyldiga att göra.

Tidigare i veckan intervjuades moderatledaren Ulf Kristersson i SVT:s program ”30 minuter” och sade där att han tycker att Sverigedemokraterna förändrats till det bättre under senare tid.

Stefan Löfven anser att M-ledarens uttalande är ett sätt att kratta för ett kommande samarbete med Sverigedemokraterna.

– Kristersson blandar bort korten och använder sig av principen att ändamålen helgar medlen. Det är klart att han kan komma överens om ett antal sakfrågor. Men sen kommer det: hur ska det vara med public service och fria medier? Det är klart att SD kommer att använda sin makt.

Men är det något fel med att komma överens i sakfrågor där man tycker ungefär lika?

– Det hade varit bra om Moderaterna försökt att komma överens med oss också. Moderaterna går ur energiöverenskommelsen, kan inte vara med i förhandlingarna om brottsligheten, kan inte slutföra förhandlingarna om försvaret och migrationen. I sådana förhandlingar måste man kompromissa och inte bara säga: om vi inte får som vi vill så vill vi inte vara med. I stället vänder de sig till extrema krafter för att hitta samarbete.

Samtidigt som DN möter statsministern pågår en infekterad debatt i Liberalerna om huruvida partiet ska hålla fast vid januariavtalet med regeringen eller bryta sig loss och slå in på en tydligare borgerlig linje. L-ledaren Nyamko Sabuni hotade nyligen med att lämna januariavtalet om regeringen går vidare med ett förslag om migrationspolitiken som nu är ute på remiss.

– Propositionen är inte ens framme ännu. När remissvaren har kommit ska vi titta på dem och skriva propositionen. Jag vill absolut inte på något sätt lägga mig i Liberalernas process. Det är deras process helt och hållet.

Kommer du att utlysa extraval om L väljer att lämna budgetsamarbetet?

– Jag vill inte spekulera i sådana saker. Jag har full respekt för Liberalernas interna diskussioner. Sedan får vi se.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

FAKTA. TESTNINGEN I SVERIGE

Under pandemins inledande period testades ungefär 10 000 personer varje vecka. Vecka 12 registrerade Folkhälsomyndigheten 10 404 pcr-tester.

Därefter ökade antalet tester successivt och från och med vecka 22 har kurvan stigit brant.

Under vecka 51 testades 299 447 individer. Den senaste noteringen från vecka 2 i år är 200 844 testade individer.

Vabruari 2022 kan bli extra tuff

Nästa års influensasäsong riskerar att bli extra allvarlig. Orsaken är att pandemirestriktionerna och den fysiska distanseringen har gjort att influensa, RS-virus, vinterkräksjuka och andra luftburna virus inte fått den spridning de brukar få, skriver SvD.

I vanliga fall är relativt många immuna när säsongen drar i gång eftersom de smittats ett eller flera år tidigare, och det bidrar till att bromsa spridningen. Men i höst kommer färre än vanligt att vara immuna.

– Det gör ingen jättestor skillnad, men min gissning är att nästa vabruari kan bli en av de tuffaste vi varit med om, säger Niklas Arnberg, professor i virologi vid Umeå universitet.

TT 24 januari 2021

Halmstad backar om munskydd

Halmstad förbjöd smittskyddsutrustning i skolan och en lärare blev tillsagd att ta av sig munskyddet.

– Ett helt katastrofalt beteende, kallade Åsa Fahlén, ordförande för Lärarnas riksförbund, agerandet.

Kommunen beslutade under lördagen att dra tillbaka förbudet. Enligt kommunens tidigare besked tillät de inte munskydd i vare sig grundskola eller gymnasieskola.

”Det finns en otydlighet som skapar oro. Vårt tidigare ställningstagande byggde på att vi ska följa Folkhälsomyndighetens rekommendationer, men efter samråd internt i kommunen har vi kommit fram till att vi tillåter egen skyddsutrustning”, skriver Pauline Broholm Lindberg, förvaltningschef på barn- och ungdomsförvaltningen, i pressmeddelandet.

TT 24 januari 2021

24 januari 2021

En miljon färre doser än planerat levereras från Astra Zeneca

Läkemedelsjätten Astra Zeneca kommer att leverera betydligt färre vaccindoser mot covid-19 till EU än planerat. För Sverige innebär det drygt en miljon färre doser under februari och mars, enligt vaccinsamordnare Richard Bergströms prognos.

– Det är klart att det är ett tapp, men det påverkar inte det långsiktiga vaccinmålet eftersom vi har fler vaccin som kommer under våren, säger han.

Egentligen skulle Astra Zeneca ha levererat 80 miljoner vaccindoser till EU-länderna fram till och med mars. Men nu har bolaget meddelat att det kommer att vara 31 miljoner doser som levereras – en

minskning med drygt 60 procent. Orsaken är problem hos en underleverantör i Belgien.

– Astra Zenecas europeiska underleverantör i Belgien får ut betydligt mindre volymer än vad man tidigare trott. Nu jobbar de för att öka produktionen, men det påverkar tillverkningstakten, säger Richard Bergström.

Vaccinet väntas få ett godkännande av EU-kommissionen den 29 januari. Den första tidens leveranser kommer fortfarande att skickas till unionens medlemsländer i februari, men i mindre volymer.

Trots att Astra Zeneca meddelat att bara en tredjedel av vaccindoserna till och med mars kommer att levereras räknar Richard Bergström med att Sverige åtminstone får hälften av antalet som myndigheterna väntat sig.

– När bolaget säger att de kan leverera en tredjedel handlar det om utifrån vad som står i kontraktet. Men i de prognoser jag kommunicerar vidare har jag en viss säkerhetsmarginal för olika typer av händelser, säger Richard Bergström.

I stället för de 2,5 miljoner doser som Richard Bergström väntat sig under februari och mars blir nu antalet närmare 1,2 miljoner, enligt vaccinsamordnarens nuvarande prognos.

Vid ett vaccingodkännande kommer Astra Zeneca att leverera omkring 7 miljoner doser till Sverige, vilket räcker till 3,5 miljoner människor. Leveranserna från företaget är viktiga för att det svenska vaccinationsmålet ska nås, något som statsepidemiolog Anders Tegnell tidigare påpekat i en DN-intervju.

– Det är där som de stora volymerna kommer och det blir helt avgörande för hur snabbt vi kommer att kunna vaccinera befolkningen, sade Anders Tegnell tidigare i januari.

Hur påverkar den här minskningen det svenska vaccinmålet?

– Det kommer att göra vaccinationstakten långsammare de kommande veckorna. Men på längre sikt ska det inte påverka målet. Det är så klart färre doser under en period, men vi har många andra vaccin som kommer att levereras. Till exempel kommer vi att få förlita oss mer på Pfizers leveranser, säger Richard Bergström.

Astra Zeneca är inte den första vaccintillverkaren att behöva minska antalet doser som levereras till EU-länderna. Den 15 januari meddelade Pfizer att Sverige får 25 procent färre doser än väntat under vecka tre (18 januari–24 januari). Anledningen är att bolaget arbetar med att skala upp produktionskapaciteten i sin fabrik på sikt.

Gustav Olsson

gustav.olsson@dn.se

24 januari 2021

Dyrare köpa mat på nätet

I pandemitider väljer allt fler att handla sin mat på nätet. Trots ökad konkurrens har dock inte priserna gått ned – snarare tvärtom. Här är regionerna där priserna har stigit allra mest.

Varje år gör Pensionärernas riksorganisation (PRO) en genomgång av matpriserna genom att låta medlemmarna undersöka matpriser på en förutbestämd matkasse. Covidpandemin har dock förändrat förutsättningarna radikalt och därför har nu den senaste granskningen koncentrerats till näthandel, något som har ökat radikalt det senaste året, även bland äldre konsumenter.

Ett ökat utbud av aktörer är dock i det här fallet inte lika med en prispress. En jämförelse med 2019 års

genomgång visar i stället att utslaget på ett riksgenomsnitt har nätmat blivit 3 procent dyrare, med stora geografiska skillnader.

I exempelvis Jämtlands län är matkassen 7,5 procent dyrare än i Uppsala län. Den som klickade hem varorna för hemleverans i Jämtland fick betala 963 kronor i snittpris, medan den som valde samma varor i Uppsala bara behövde betala 897 kronor.

– Samtidigt som e-handeln nu har ökat så är det alarmerande att maten inte har blivit billigare på nätet. Om nu fler ska kunna använda sig av det här måste det också bli lägre priser, säger PRO:s ordförande Christina Tallberg.

Tobias Österberg TT

FAKTA. DYRAST OCH BILLIGAST MATKASSAR FÖR HEMLEVERANS

Distrikten som hade de dyraste matkassarna med snittpris, samt hur många butiker i distriktet som ligger till grund för priset.

Antal

PRO-distrikt butiker Snittpris

1. Jämtlands län 5 963,97

2. Medelpad 6 957,85

3. Blekinge 7 945,58

4. Jönköping 19 939,26

5. Kronoberg 16 939,15

6. Västerbotten 9 936,53

7. Skaraborg 15 935,41

8. Norrbotten 5 929,59

9. Värmland 18 927,82

10. Ångermanland 5 925,07

Distrikten som hade de billigaste matkassarna med snittpris, samt hur många butiker i distriktet som ligger till grund för priset.

Antal

PRO-distrikt butiker Snittpris

1. Uppsala län 96 897,01

2. Skåne 40 897,75

3. Stockholms län 92 898,69

4. Södermanland 16 906, 33

5. Örebro län 14 906,34

6. Gävleborg 19 906,37

7. Hallands län 24 906,39

8. Östergötland 22 907,88

9. Södra Älvsborg 16 909,15

10. Gotland 4 910,47

Källa: PRO

24 januari 2021

Säkerhetsrisker vanlig förklaring till att distansarbete inte tillåts

Att en del av personalstyrkan behöver vara på plats motiveras ofta av it-säkerhetsrisker. Men ofta går problemen att kringgå med tid, pengar och mod, menar it-säkerhetsexperten Anne-Marie Eklund Löwinder.

– Jag har hört verksamheter som säger det när det inte alls är sant, enligt min bedömning. Men det är ett bra argument att gömma sig bakom, säger hon.

I november rapporterade DN om kontorsarbetare som fortsatte gå till sin arbetsplats, trots Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Bara en

tredjedel av Finansförbundets medlemmar jobbade hemifrån, vilket delvis förklarades med att it-systemen kräver att visst arbete utförs på kontoret. Trots att regeringen nyligen manade till ökat distansarbete är situationen, enligt Finansförbundets egen bedömning, oförändrad.

It-säkerhet är en vanligt förekommande förklaring. Samtidigt är påståendet både svårt att bemöta och granska. It-säkerhetsexperten Anne-Marie Eklund Löwinder, som jobbar på Internetstiftelsen, tycker därför att förklaringen har stora brister.

– Alltså, det håller inte att bara säga nej. Man måste förklara, utbilda, motivera och beskriva vad konsekvensen blir om man tillåter det. Annars får man ju ingen med sig, då får man bara missnöjda medarbetare och det är nästan ännu värre.

Det är svårt att peka ut verksamheter där det generellt är legitimt att hänvisa till säkerhet, tycker hon. Det är inte svart eller vitt, utan handlar snarare om att bedöma vilka uppgifter som kan göras var. Det handlar också om att våga.

– Är man inte förberedd på ett digitalt arbetssätt och har många medarbetare som normalt inte jobbar på distans, så är det här nytt, okänt och ganska läskigt för många. Då kanske man drar det här säkerhetskortet, bara för att.

Sedan årsskiftet ska statliga myndigheter rapportera hur stora delar av personalstyrkan som jobbar hemifrån, enligt ett uppdrag från regeringen. Än finns ingen sammanställning att ta del av, men Anne-Marie Eklund Löwinder tror att offentliga organisationer haft svårare att ställa om.

– Man har väldigt många regulatoriska krav på sig. Och ju mer krav som har dykt upp, till exempel gdpr, desto räddare har ansvariga blivit för att göra fel. Och gör man ingenting, då gör man i alla fall inte fel. Det har bidragit till att man kanske inte är så innovativ i sitt arbetssätt.

En annan förklaring är att det är en kostnadsfråga.

– Om alla ska ha en särskild router med egen kryptering blir det plötsligt ganska dyrt, säger Eklund Löwinder.

Visserligen blir it-säkerhetsriskerna större i samband med katastrofer, då bedragare utnyttjar den mänskliga nyfikenheten och viljan att hjälpa. Den skadliga programvaran ransomware har fördubblats under pandemin, uppger Eklund Löwinder. Samtidigt bör de egna systemen redan vara byggda för att begränsa konsekvenserna om någonting händer. I slutändan är det heller inte bara it-frågor som bör ingå i riskanalysen, menar Eklund Löwinder. Hon tar exemplet med polisens it-avdelning, som i början av pandemin inte hade kapacitet nog att låta alla jobba hemifrån.

– Det finns ju en risk för att de smittar varandra och då ligger hela it-avdelningen sjuk. Vad får det för konsekvenser för verksamheten om hela it-avdelningen ligger nere?

Anne-Marie Eklund Löwinder hyser en förhoppning om att fler ska våga agera och ställa krav på sina leverantörer. Det är bättre att göra någonting än ingenting alls, tycker hon.

– Låt nu inte det bästa bli det godas fiende, utan se till att göra det ni kan göra. Det kommer man ha glädje av nästa gång någonting händer.

Lovisa Ternby

lovisa.ternby@dn.se

Fakta.

Det kan du fråga din arbetsgivare

Säger din arbetsgivare att du behöver befinna dig på kontoret på grund av säkerhetsskäl? Då kan du ställa några motfrågor.

1 Finns det några arbetsuppgifter jag kan utföra hemifrån?

Om det går att isolera uppgifter som inte medför någon risk borde det också gå att anpassa dagarna så att du kan jobba hemifrån ibland, när du ska utföra dem.

2 Vilka blir konsekvenserna om vi jobbar hemifrån?

Be om mer detaljer och låt din chef utförligt motivera varför arbetsuppgifterna måste utföras inom kontorets väggar.

Källa: Anne-Marie Eklund Löwinder, expert på it-säkerhet.

Tips till arbetsgivare

Osäker på hur du kan förbättra säkerheten? Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har tagit fram stödmaterial och vägledningar för området cyber- och informationssäkerhet. Läs mer på myndighetens hemsida.

24 januari 2021

Här får möbler som slängts ett nytt liv

Återvinning är bra men återbruk är ännu bättre. Därför startar Stockholms stad en ny webbtjänst för returfynd och öppnar en gebortbutik i Skärholmen där man gratis kan få prylar som slängts på återvinningen.

– Vi har massor med fullt användbara saker som platsar i vilket hem som helst, säger Karin Sundin, återbruksansvarig på Svoa.

Långt ner i urberget vid Roslagstulls återbruk står mängder av möbler, stolar, speglar, lampor, leksaker, glas och husgeråd och väntar på nya ägare. Saker som ratats av både ägare och hjälporganisationer.

– Det bara rullar in grejer här som det inte är något fel på. Fullt användbara saker som har för lågt monetärt värde på andrahandsmarknaden. Folk kommer även

hit med saker som är ouppackade. För att det är dyrare att åka och lämna tillbaka där man köpte det, säger Karin Sundin, teknisk utredare på Stockholm vatten och avfall, Svoa.

Grottans neonljus belyser bryskt konsumtionens baksida. Staplat utmed bergväggarna står tusentals funktionsdugliga prylar som någon tröttnat på.

– Det finns vissa typer av möbler som många vill göra sig av med. Det kan vara tv-bänken för nu sätter man tv:n på väggen och streamar. Eller bokhyllor, för det har man inte längre, böcker är inte heller lika attraktivt, digitaliseringen påverkar mycket vad vi vill ha i hemmet, säger Karin Sundin.

En gång i veckan kommer välgörenhetsorganisationer och hämtar saker som kan återbrukas. Det som blir över fotograferas och läggs ut på webbtjänsten Returfynd på Stockholm vatten och avfalls hemsida. Där kan man boka saker för avhämtning.

Sedan starten i november har 450 slängda prylar fått nya ägare via returtjänsten. Helt utan marknadsföring.

– Idén föddes hos mig för ett par år sedan eftersom jag hela tiden ser allt som slängs här. Jag tycker inte att man ska använda världens resurser på det här sättet. Vi jobbar med att rädda resurser och försöker ta hand om det som kommer in på bästa sätt, säger Karin Sundin.

Stockholms stad har som mål att öka återbruket i sin avfallsplan. Vid Roslagstulls återbruk, som tar emot mindre grovavfall, återbrukas cirka 22 procent av allt som slängs. Vid vanliga återvinningscentraler är motsvarande siffra knappt 3 procent.

– Jag tror att man kan hamna på 15–20 procent överallt om man jobbar hårt på det. Men vi är ju den sista utvägen. Man ska ha gjort allt det andra innan. Tycker du att din produkt har ett värde då ska du ju först försöka avyttra den själv, säger Karin Sundin.

Hon menar att för att bryta slängmentaliteten måste saker få ett värde. Förhoppningen är att det som återbrukas ska återanvändas inte bara en, utan helst flera gånger, tills det är helt slut.

– Resurser har inget monetärt värde i dag. Det är ju därför vi får in så mycket saker här. Har man betalat fem kronor för en sak bryr man sig inte. Återbruk kostar en del men om man inte låter det kosta så kommer det att kosta i framtiden, säger Karin Sundin.

Klimat- och miljöborgarrådet Katarina Luhr (MP) är en av stammisarna på Roslagstulls återbruk. Hon har redan hämtat ut två fina kokböcker via Returfynd.

– Återbruk är ju den renaste formen av återvinning. Man behöver inte smälta ner något, hugga sönder eller göra om, utan man tar grejen precis som den är, det är ju det minst energikrävande, säger Katarina Luhr.

När hon tillträdde som borgarråd 2014 slängde stockholmare 152 kilo grovavfall per person och fem år senare var det nere på 86 kilo. Hon ser en tydlig trend mot att invånarna i dag lika gärna ser sig som användare av saker som ägare.

– Man börjar kalla saker för preloved på Tradera och andra bytarsajter. En sak som är för-älskad av någon annan och som jag nu kan fortsätta att älska. I stället för att se saker som gammalt skräp, säger Katarina Luhr.

Nästa vecka öppnar staden en ny slags soptipp 2.0 i Skärholmens centrum. Där ska man inte bara kunna hämta och lämna saker utan även lappa och laga. Skärholmens återbruk är både en återvinning, en gebortbutik och en lagarverkstad. Här finns personal och utrustning för att kunderna ska kunna laga både cyklar, kläder och möbler.

– Fokus är att man ska kunna behålla saker som man egentligen tänkt slänga. Nästa steg är att öppna ett nytt återbruk i Järvaområdet där det saknas i dag. Det måste vara nära och enkelt att lämna saker, säger Katarina Luhr.

Hälften av landets kommuner har i dag containrar för återbruk på sina återvinningscentraler. I Södertälje gjordes förra året en analys tillsammans med IVL som visade att omkring 10 procent av grovavfallet på återvinningen skulle kunna återbrukas, men att knappa 1 procent togs till vara. Nu jobbar man för att hitta nya sätt att få sakerna att cirkulera. Helst utan kommunal inblandning.

– Många kommuner har börjat bygga upp egna återbruk. Men hur mycket av avfallskollektivets pengar är man redo att lägga för att förmedla Billybokhyllor? Vi tycker att det bästa är att sakerna går från användare till användare, i andra hand från användare till en aktör som jobbar inom cirkulär ekonomi, först i tredje hand som sista utväg finns återvinningscentralen, säger Tomas Thernström, avfallsstrateg på Södertälje kommun.

Han menar att funktionsdugliga saker egentligen inte alls har på en återvinningscentral att göra.

– Återvinningscentralerna är till för avfall, inte för att du har en gammal cykel som du vill bli av med. Nu har det blivit det lättaste sättet att bli av med cykeln. Du orkar inte sälja den på Blocket, det är inte värt hundra spänn. Vi köper oss tid genom att åka och slänga grejer på återvinningen, säger Tomas Thernström.

På återvinningscentralerna sorteras avfallet i dag efter material som metall, trä och plast. Nu försöker man hitta nya produktflöden i materialen som andra aktörer kan vara intresserade av att ta hand om så att det inte ens hamnar på återvinningen.

– I Södertälje har vi 80 ton cyklar som slängs varje år. Det flödet kan bli jätteintressant för en aktör om man skalar upp det till hela regionen. Alla begagnade eller trasiga cyklar i hela Stockholm kan man göra en jättebra affärsidé av, säger han.

Kommunens huvudstrategi för att öka återbruket handlar inte om att skänka bort saker.

– Så länge man kan hålla en prislapp på en sak gynnar det samhället ekonomiskt, den tas om hand bättre och håller längre. När du får något gratis blir det som på en loppis eller på Ullared, där du köper en massa grejer du egentligen inte behöver. Jag tror inte att vi löser konsumtionsfrågan med den typen av incitament, säger Tomas Thernström.

Jessica Ritzén

jessica.ritzen@dn.se

FAKTA. ÅTERBRUK STOCKHOLM STAD

Roslagstulls återbruk

Här finns både vanlig återvinning och återbruk där man tar emot cyklar, heminredningsartiklar, husgeråd, kläder, skor, textilier, mindre möbler, mattor, lampor, sport- och fritidsartiklar, tavlor, verktyg och redskap.

Öppet kvällstid på vardagar, dagtid på helger, fredag stängt.

Returfynd

Genom den digitala tjänsten Returfynd kan man gratis ta hand om saker som andra slängt som inte kan säljas av andrahandsbutiker. Boka föremålen på hemsidan och hämta på Roslagstulls
återbruk. returfynd.stockholmvattenochavfall.se

Popup-återbruk

Mobilt återbruk som cirkulerar på torg runt om i både innerstaden och ytterstaden. Här kan man lämna föremål för återvinning eller återbruk. Och även ta hand om saker som andra slängt.

Cirkulerar i staden på helger mellan april till och med oktober.

Återbruk Skärholmen

Återbruksbutik i Skärholmens centrum där man kan lämna saker för både återvinning och återbruk. Här finns också en geborthörna där man kan hämta saker gratis, samt verktyg och utrustning för att kunna laga allt från cyklar, möbler och kläder. Öppnar fredagen 29 januari 2021.

24 januari 2021

Hård kritik mot affären med Kry

Socialdemokraterna kräver att 1177 tas över av regionen – och vill ha redovisning av alla informella möten med det digitala vårdbolaget Kry, efter DN:s avslöjande om att regionen gav direktiv om att slussa patienter till vårdappen.

– Detta är oerhört graverande uppgifter, säger oppositionsregionråd Talla Alkurdi.

Efter DN:s avslöjande om att sjukvårdsrådgivningen på uppmaning av Region Stockholm hänvisat patienter till Kry upprepar oppositionsregionrådet Talla Alkurdi (S) kravet på att tjänsten ska tas över av regionen.

– Det ska ske nu, inte senare. Vi kräver att 1177 omedelbart tas över i egen regi, säger hon och lyfter också att Region Stockholm måste redovisa alla informella kontakter med Medhelp och Kry:

– Vi kommer att kräva att detta offentliggörs på nästa nämndsammanträde. Det här visar på en positiv särbehandling av en enskild privat nätläkartjänst och väcker oerhört många frågor om varför bara de tillfrågades.

Vänsterpartiets sjukvårdspolitiska talesperson Jonas Lindberg är också kritisk:

– Regionens uppmaning till 1177 om att skicka patienter till Kry befäster bilden av att man fjäskar in Kry i vår sjukvård. Det är helt uppenbart och oerhört beklagligt.

Hänvisningarna till Kry skedde efter ett informellt möte mellan regionen, Medhelp och Kry i våras. Anledningen var enligt Christoffer Bernsköld, enhetschef på hälso- och sjukvårdsförvaltningen, att väntetiderna till 1177 var ”oacceptabelt långa”.

Reaktioner kommer också från de konkurrerande nätläkarbolagen, som inte var inbjudna av regionen. Sara Dannborg, kommunikationschef på Doktor24,

säger att det är uppseendeväckande att bolaget missgynnats ur konkurrenssynpunkt.

– Det har ju inte varit en konkurrensneutral lösning på något sätt som regionen har gett order om. Sedan kan jag ha förståelse för att man under pandemin ville hitta lösningar för att hjälpa människor att få digital vård. Men vi hade gärna fått vara med och hjälpa till. Det känns inte helt ok att det gick till så här, säger Sara Dannborg.

Även konkurrenten Doktor.se reagerar på regionens agerande.

– Det är ganska illavarslande att en neutral instans som 1177, som ska verka som en slussfunktion för vården, hänvisar till specifika vårdgivare. Det var absolut inget jag kände till, säger bolagets vd Martin Lindman.

Marijana Dragic

marijana.dragic@dn.se

Anna Gustafsson

anna.gustafsson@dn.se

24 januari 2021

”Vi har båda varit otrogna – vad gör vi nu?”

Efter tio år tillsammans har de valt att bekänna sina svek för att kunna göra en omstart. Båda har varit otrogna, men han har svårare att komma över att hon varit intim med en annan. Hur kan de komma vidare i sin relation?

Fråga:

Jag och min sambo har varit tillsammans i över tio år. De första fem åren gjorde sambon allt han kände för, ljög för mig om allt, om var han varit och vad han hade gjort, vilket fick mig att misstro honom hela tiden.

Efter fem år hittade jag själv bevis på att han ljugit om allt man kan tänka sig. Jag hittade bilder från fester, ex som skickat olämpliga bilder och så vidare. Jag

konfronterade honom och jag fick veta att han varit otrogen med en tjej. Mer än så fick jag aldrig reda på.

Vi lyckades inte få bukt med kommunikationen och ärligheten. Att sambon aldrig ville prata och lösa våra problem gjorde att jag kände mig oälskad. Han har alltid stängt av och blivit tyst, behandlat mig som luft – i värsta fall uppemot tre månader.

Nu, tio år senare, har jag haft en kortvarig affär. Efter ett tag insåg jag vad jag höll på med och tappade intresset. Till slut hade jag bara sporadisk kontakt med honom via telefon.

När jag insåg vad jag gjort var jag på väg att lämna sambon, jag tänkte att vi inte skulle bli lyckliga efter så många år av problem. Detta ledde till att han totalförstördes när jag sa att jag ville separera. Vi var på semester, hade börjat prata om problemen vi haft och till slut byggt upp en plan – vi skulle separera ett år och sedan börja om på nytt och inte göra det vi gjort tidigare. Då berättade jag om affären jag haft och allt rasade. Sambon i sin tur valde att berätta allt jag inte vetat, som flörtande genom åren och även vem han varit otrogen med. Det kändes som att han för första gången var ärlig.

Han har medgett att han inte varit schyst de första åren och bett om ursäkt för det. Det känns som att han är sig själv för första gången. Eftersom vi har haft en sådan fantastisk tid de senaste månaderna är jag villig att kämpa för oss åter igen. Han i sin tur vacklar om han ska stanna eller gå eftersom han inte vet om han kan förlåta mig.

Han anser att mitt snedsteg är mycket värre än det han gjort. Jag väljer att se att vi båda gjort snedsteg och att jag nu kunnat förlåta hans otrohet när jag fått sanningen. Jag tycker också att hans lögner under så många år är värre än otroheten.

Jag är övertygad om att vi kan gå vidare tillsammans och faktiskt göra varandra lyckliga. Jag tror att det gör lika ont för oss båda. För honom handlar det om att jag varit intim flera gånger med en annan man. Jag vill vara totalt ärlig, dock kommer jag inte ihåg allt, som

sms och samtal. Detta gör honom osäker på om jag ljuger, fast jag varit brutalt ärlig för att han inte ska uppleva samma sak som jag.

Han fokuserar nu på att jag är sämre och menar att mitt snedsteg är värre. Jag tycker att vi måste kunna titta på vad vi gjorde för fel, vad var det som inte var bra som fick mig att ta ett dåligt beslut. Han säger att jag skyller ifrån mig, men jag försöker få honom att förstå att vi måste ta tag i det här för att gå vidare – om vi ska gå vidare.

Är det jag gjort värre eller är vi lika goda kålsupare? Och vad bör vi göra härnäst?

”Sambo”

Svar:

Tack för ditt personliga brev som innehåller komplicerade frågor som många kan känna igen sig i. Jag tycker att du låter klok som är inne på att ni måste ”ta tag i det” innan ni bestämmer om ni ska gå vidare tillsammans.

Du undrar om ni är lika goda kålsupare. Din sambo tycker att din otrohet är värre än hans. Jag undrar om din sambo kan sätta sig in i hur mycket han har sårat dig. Jag är inte säker på att det är till hjälp att försöka avgöra vem som är värst, eftersom det handlar om subjektiva upplevelser. Det kan vara bättre att ni båda på ett så tydligt sätt som det går, försöker beskriva för varandra hur det känns för er, och att ni försöker ta till er vad den andra säger och försöker sätta er in i hur det känns. Det är ofta först när man kommer ut ur den akuta krisen som det kan finnas förutsättningar att påbörja meningsfulla och konstruktiva samtal, där man kan lyssna på varandra och ta till sig vad den andra säger.

Går det att bygga upp tilliten och tryggheten i relationen igen efter att båda har varit otrogna? Min erfarenhet från mitt arbete som familjerådgivare är att det mycket väl kan gå att arbeta sig igenom en otrohetskris. Och det finns till och med par som kommer närmare varandra och går stärkta ut ur krisen.

Vissa är otrogna för att de saknar något i relationen. Man kanske under en längre tid inte har känt sig sedd, lyssnad på, bekräftad eller älskad av sin partner, och intimiteten kanske inte har funnits där på länge. Om man sedan träffar någon som intresserar sig, lyssnar, förstår och bekräftar, så kanske man utvecklar känslor och till slut är otrogen.

Andra kan beskriva att de egentligen inte saknar något i relationen, och att det mer handlar om att de sökte spänning, en kick, ett äventyr, att få känna sig levande. Det kan handla om att man inte är nöjd med var man befinner sig i livet, vem man har blivit, och att det kanske är en flykt från sig själv.

Det kan vara viktigt att försöka förstå vad otroheten fyllde för funktion, och nå en någorlunda samsyn kring detta. Båda behöver kunna ta ansvar för sina beslut och de handlingar som sårat den andra, ta på sig sin egen skuld och uttrycka ånger, inte förminska vad man gjort eller skuldbelägga den andre.

Du undrar vad ni ska göra nu. Jag tror att nyckeln till huruvida ni kan fortsätta tillsammans i en relation där båda mår bra, är om ni lyckas fortsätta med att ha ärliga och uppriktiga samtal som ni hade på semestern. Samtal där ni kan beskriva för varandra vad ni har för behov, önskemål och förväntningar på relationen, och att ni tillsammans gör upp hur ni vill att er relation ska se ut. Vilken grund ni vill att den ska vila på, och att ni sedan håller er till det ni gjort upp.

Det gäller sedan att ni i handling, över tid, visar för varandra att ni menar allvar med att hålla er till det ni bestämt. Då kanske tilliten och tryggheten sakta kan växa fram och såren kan läka.

Du skriver att din sambo har ljugit för dig konstant i tio år. Jag tycker att du ska fråga dig själv, med handen på hjärtat, om du tror att din sambo kommer att kunna ändra sitt beteende och sluta ljuga för dig nu. Tycker du att det känns som att han börjar komma till insikter om sig själv och om er, och att han har en uppriktig vilja att reflektera över sitt eget beteende och inte bara fokusera på din otrohet?

Ett tips kan vara att ta professionell hjälp och gå till familjerådgivningen eller till en parterapeut, för att få hjälp att få till uppriktiga samtal, där ni kan få hjälp att utforska om det finns förutsättningar att gå vidare tillsammans i en sund relation.

Lycka till!

Daniel Rosenlind

Jessica: Går det ens att göra rätt i en pandemi?

Femte budet. Du ska inte dräpa. Det är ett av få bud som återfinns i brottsbalken. Så grundmurat att det inte hade behövts ristas på en stentavla. Men nu sveper döden runt oss på ett oberäkneligt och orättvist vis. I veckan tog den en gammal kär kollega med sig. Vem dräpte honom?

Vi tvår våra tvättade händer. Rättar till munskyddet och beställer mat på nätet. Undviker bussen och båten och tuben och tåget. Jobbar i mysbyxor vid köksbord. Kramas inte och skakar inte hand. Håller andan när vi möter någon på andra sidan trottoaren.

Vi firar inte födelsedagar, har slutat gå på krogen, på dejt, på bibliotek, bio, konsert och vernissage. Åker varken till fjälls eller paradisstränder. Besöker knappt våra gamla föräldrar.

Ändå fortsätter människor omkring oss att smittas och dö. Vad gör vi för fel? Går det ens att göra rätt? En vecka är något okej, nästa vecka helt förbjudet.

Jag gråter när jag läser alla fina minnesord om min före detta kollega Svante Lidén på Aftonbladet som många för alltid kommer att ha kvar inom sig. Han var både varm och kärv, lättsam och djup, en sann murvel, en stor stilist, med ett gränslöst stort hjärta öppet för alla. Så ofattbart ledsamt och orättvist att pandemin skulle ta honom.

Dödsbudet är en brutal påminnelse om hur urskiljningslöst viruset slår. Måste bara hålla ut lite till. Hoppas och tro på att vaccinet snart ger oss livet tillbaka och gör oss mänskliga igen.

I början av pandemin sade någon klokt att det svåra inte är att stänga in sig utan att våga sig ut igen. När kan vi känna oss helt avslappnade i offentliga miljöer, på jobbet och på festen? När börjar vi våga lita på varandra igen? Vågar tro på att samhället inte är en veritabel dödsfälla. När känns luften frisk nog att andas igen?

Det känns så futtigt, förmätet, fult och fel att kräva att få åka skridskor på konstis och dricka alkohol på krogen efter klockan åtta. Som om det vore en mänsklig rättighet värd att skramla i kastruller för. Eller ens kräva ett klassrum för att kunna studera eller ett kontorslandskap att få jobba i. Om det nu kan skydda oss från att ta livet av varandra.

Jag lider svårt av att vara i personlig lockdown och kommer att bära med mig spåren av isolering och pandemi resten av mitt liv. Precis som alla andra. Men den bördan känns fjäderlätt att bära jämfört med att ha andra människors liv på mitt samvete.

Värna livet i alla dess former. Det ska vi inte lova gud. Men varandra.

Jessica Ritzén

jessica.ritzen@dn.se

24 januari 2021

24 januari 2021

Många frågetecken kring brott mot besöksförbudet

Besöksförbud har varit en av Folkhälsomyndighetens tyngsta åtgärder för att stävja smittspridningen under coronapandemin. I över 30 kommuner råder nu besöksförbud på äldreboenden och sjukhus.

Men brott mot besöksförbudet är ingen straffsanktionerad åtgärd och vad som händer om man bryter mot det är inte självskrivet.

I början av september tog sig ett 30-tal personer in på Norra Älvsborgs länssjukhus, Näl, trots att sjukhuset var i stabsläge och besöksförbud rådde. Personalen hade gjort ett undantag för två personer som ville komma in och träffa en anhörig som var döende. Duon ska dock sedan ha släppt in resten av följet genom att låsa upp portarna.

Enligt Lars Järbur, sjukhusdirektör för Norra Älvsborgs länssjukhus och Uddevalla sjukhus, har en polisanmälan upprättats gällande skadegörelse – en teve och en spegel hade tagits sönder i tumultet – och sällskapet har även krävts på skadestånd.

Inkräktarna har dock inte anmälts för att ha brutit mot besöksförbudet.

För vad händer egentligen när man bryter mot det?

Enligt Folkhälsomyndigheten tillämpas besöksförbudet olika för sjukhus och särskilda boenden, Säbo, eftersom de sistnämnda anses vara personers bostad.

”Sjukhus är inte heller att anse som allmän plats och har därför möjlighet att själva reglera vilka besök som ska tillåtas”, meddelar Folkhälsomyndighetens jurister i ett mejl till DN.

För tillfället råder besöksförbud på särskilda boenden för äldre i 33 kommuner, bland annat Göteborg, Luleå och Skara kommun.

Efter beslut av regeringen har Folkhälsomyndigheten numera rätt att besluta om besöksförbud, men det kan även införas genom att en kommun eller region själv hemställer om besöksförbud.

Varje kommun eller region måste ansöka om besöksförbud genom att fylla i ett formulär och bland annat beskriva det lokala epidemiologiska läget. Folkhälsomyndigheten väger sedan effekterna på smittspridningen av ett besöksförbud mot den inskränkning av grundläggande friheter som besöksförbudet innebär.

Att bryta mot besöksförbudet är inte straffbart i sig. Åklagarmyndigheten uppger att det inte finns någon samlad brottsrubricering eller straffsanktion kopplad till besöksförbuden.

– Det finns inget som heter brott mot besöksförbudet, det är ingen brottsrubricering. Brottet som det kan bli är till exempel en skadegörelse eller olaga intrång, säger Isabelle Bjursten på Åklagarmyndighetens utvecklingscentrum.

Ett exempel som hon hänvisar till, där besöksförbudet har tillämpats i rätten, var i juni förra året när en person dömdes till penningböter på 1 500 kronor i tingsrätten för olaga intrång.

Personen tog sig in på ett äldreboende för att få träffa sin mamma, trots rådande besöksförbud och trots upprepade varningar från personal.

Den tilltalade hade nekats undantag från besöksförbudet och huruvida det faktiskt varit rimligt att ge ett undantag ”ligger utanför ramen för tingsrättens prövning”, heter det i domen.

I det fallet tillämpades brottsbalken. Pandemilagen som nu gäller hade då inte trätt i kraft och den går heller inte att tillämpa retroaktivt.

– Och även om den hade varit i kraft vid brottstillfället innebär den bara en förändring för enskilda som bryter mot eventuella förbud som regeringen kan meddela gällande hur många som får samlas till exempel, säger Isabelle Bjursten.

Det finns, säger hon, antagligen ett antal ömmande omständigheter som skulle kunna leda till ett mildare straff.

– En anhörig som ligger för döden till exempel, vilket en domstol skulle kunna ta hänsyn till vid en förhandling. Men är något olagligt så är det olagligt.

Vad gäller eventuella föreskrifter med stöd av pandemilagen är det inte helt glasklart hur dessa ska tillämpas.

– Det är många frågetecken kring vad man får och inte får göra. Det kommer antagligen att dyka upp fler frågor när och om vi får sådana här föreskrifter och polisen ska börja tillämpa det här och bötfälla. Vem som ska svara på de frågorna vet vi inte än.

Jonas Desai

jonas.desai@dn.se

24 januari 2021

Dyrare köpa mat på nätet

I pandemitider väljer allt fler att handla sin mat på nätet. Trots ökad konkurrens har dock inte priserna gått ned – snarare tvärtom. Här är regionerna där priserna har stigit allra mest.

Varje år gör Pensionärernas riksorganisation (PRO) en genomgång av matpriserna genom att låta medlemmarna undersöka matpriser på en förutbestämd matkasse. Covidpandemin har dock förändrat förutsättningarna radikalt och därför har nu den senaste granskningen koncentrerats till näthandel, något som har ökat radikalt det senaste året, även bland äldre konsumenter.

Ett ökat utbud av aktörer är dock i det här fallet inte lika med en prispress. En jämförelse med 2019 års genomgång visar i stället att utslaget på ett riksgenomsnitt har nätmat blivit 3 procent dyrare, med stora geografiska skillnader.

I exempelvis Jämtlands län är matkassen 7,5 procent dyrare än i Uppsala län. Den som klickade hem varorna för hemleverans i Jämtland fick betala 963 kronor i snittpris, medan den som valde samma varor i Uppsala bara behövde betala 897 kronor.

– Samtidigt som e-handeln nu har ökat så är det alarmerande att maten inte har blivit billigare på nätet. Om nu fler ska kunna använda sig av det här måste det också bli lägre priser, säger PRO:s ordförande Christina Tallberg.

Tobias Österberg TT

FAKTA. DYRAST OCH BILLIGAST MATKASSAR FÖR HEMLEVERANS

Distrikten som hade de dyraste matkassarna med snittpris, samt hur många butiker i distriktet som ligger till grund för priset.

Antal

PRO-distrikt butiker Snittpris

1. Jämtlands län 5 963,97

2. Medelpad 6 957,85

3. Blekinge 7 945,58

4. Jönköping 19 939,26

5. Kronoberg 16 939,15

6. Västerbotten 9 936,53

7. Skaraborg 15 935,41

8. Norrbotten 5 929,59

9. Värmland 18 927,82

10. Ångermanland 5 925,07

Distrikten som hade de billigaste matkassarna med snittpris, samt hur många butiker i distriktet som ligger till grund för priset.

Antal

PRO-distrikt butiker Snittpris

1. Uppsala län 96 897,01

2. Skåne 40 897,75

3. Stockholms län 92 898,69

4. Södermanland 16 906, 33

5. Örebro län 14 906,34

6. Gävleborg 19 906,37

7. Hallands län 24 906,39

8. Östergötland 22 907,88

9. Södra Älvsborg 16 909,15

10. Gotland 4 910,47

Källa: PRO

Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.

Övergripande delar av kulturministerns demokrati och kultur läggs i området för riksdag m m

392 **Inrikes DN-artiklar 19 - 24 januari 2021**

393 Riksdagen och politiska partier

417 Statsrådsberedningen och statsministern

425 Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikesdepartementet, försvarsdepartementet och miljödepartementet.

437 Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet

499 Infratruktur hanteras av infrastrukturdepartementet. Med digitalisering och energi

554 Hälso- och sjukvård och hushållens problem hanteras av socialdepartementet. Coronakrisen och hushållens problem

729 Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.

867 Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknadsdepartementet och näringsdepartementet.

886 Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.

903 De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna.

Utbildnings-departementet

Utbildningsdepartementet ansvarar för regeringens utbildnings- och forskningspolitik. Departementet arbetar med frågor som exempelvis handlar om skolresultat, lärarnas villkor och studiefinansiering.

Områden

Områden

- Barn- och ungdomsutbildning
- Folkbildning
- Högskola och forskning
- Studiefinansiering
- Vuxenutbildning

Om Utbildningsdepartementet

Relaterad navigering

- Utbildningsdepartementets delar i statens budget
- Rättsliga dokument
- Utredningar och kommittéer
- Myndigheter med flera
- Remisser
- Organisation
- Kontakt

Ansvariga statsråd

Ansvariga statsråd

Anna Ekström
Utbildningsminister

Matilda Ernkrans
Minister för högre utbildning och forskning

Genvägar

Genvägar

- Arbete inom utbildningsområdet med anledning av nya coronaviruset

Aktuellt från Utbildningsdepartementet

Utbildningsdepartementet

https://www.regeringen.se/sveriges-regering/utbildningsdepartementet/

Myndigheter

- **Etikprövningsmyndigheten**
  24 januari 2019 från Utbildningsdepartementet
- **Karlstads universitet**
  23 januari 2017 från Utbildningsdepartementet
- **Högskolan i Skövde**
  23 januari 2017 från Utbildningsdepartementet
- **Högskolan i Halmstad**
  23 januari 2017 från Utbildningsdepartementet
- **Högskolan i Borås**
  23 januari 2017 från Utbildningsdepartementet
- **Högskolan Dalarna**
  23 januari 2017 från Utbildningsdepartementet
- **Göteborgs universitet**
  23 januari 2017 från Utbildningsdepartementet
- **Gymnastik- och idrottshögskolan (GIH)**
  23 januari 2017 från Utbildningsdepartementet
- **Försvarshögskolan**
  23 januari 2017 från Utbildningsdepartementet
- **Centrala studiestödsnämnden (CSN)**
  23 januari 2017 från Utbildningsdepartementet
- **Blekinge tekniska högskola (BTH)**
  23 januari 2017 från Utbildningsdepartementet
- **Överklagandenämnden för högskolan**
  18 januari 2017 från Utbildningsdepartementet
- **Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS)**
  18 januari 2017 från Utbildningsdepartementet
- **Örebro universitet**
  18 januari 2017 från Utbildningsdepartementet
- **Vetenskapsrådet**
  18 januari 2017 från Utbildningsdepartementet
- **Uppsala universitet**
  18 januari 2017 från Utbildningsdepartementet
- **Universitetskanslersämbetet (UKÄ)**
  18 januari 2017 från Utbildningsdepartementet
- **Universitets- och högskolerådet (UHR)**
  18 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Södertörns högskola**
  18 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Stockholms universitet**
  17 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Stockholms konstnärliga högskola (SKH)**
  17 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Statens skolverk**
  17 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Statens skolinspektion**
  17 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM)**
  17 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Skolforskningsinstitutet**
  17 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Sameskolstyrelsen**
  17 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Rymdstyrelsen**
  17 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Polarforskningssekretariatet**
  17 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Mälardalens högskola (MDH)**
  17 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH)**
  17 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor**
  17 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Mittuniversitetet**
  17 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Malmö universitet**
  17 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Lunds universitet**
  17 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Luleå tekniska universitet**
  17 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Linnéuniversitetet**
  17 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Linköpings universitet**
  17 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Kungl. Tekniska högskolan (KTH)**
  17 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Kungl. Musikhögskolan i Stockholm (KMH)**
  17 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Kungl. Konsthögskolan**
  13 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Kungl. biblioteket (KB)**
  13 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Konstfack**
  12 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Karolinska institutet (KI)**
  12 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Institutet för rymdfysik**
  11 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Högskolan Väst**
  11 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Högskolan i Kristianstad (HKR)**
  11 januari 2017 från Utbildningsdepartementet

- **Umeå universitet**
  05 februari 2015 från Utbildningsdepartementet

- **Skolväsendets överklagandenämnd**
  05 februari 2015 från Utbildningsdepartementet

Anna Ekström

Utbildningsminister
Utbildningsdepartementet
"Vi har haft ett av de mest högpresterande och jämlika skolsystemen i världen. Dit ska vi igen. Då krävs ordning och studiero, kunskap och bildning. Vi ska skapa en skola där varje elevs ansträngning avgör hur långt hon kan nå i sina studier – inte vilka föräldrar hon råkar ha eller vilken skola hon valt."

Anna Ekströms områden

- Barn- och ungdomsutbildning
- Folkbildning
- Vuxenutbildning

Matilda Ernkrans

Minister för högre utbildning och forskning
Utbildningsdepartementet
”Oavsett var du bor i vårt land ska det finnas goda möjligheter att studera vidare. Vi ska se till att Sveriges studenter får bra förutsättningar och en trygg studietid. Vi investerar i utbildning och forskning för att bygga ett starkare samhälle.”

Matilda Ernkrans områden

- **Högskola och forskning**
- **Studiefinansiering**

SW . 7957 Undervisning o d. Forskning

Kulturdepartementet

Kulturdepartementet ansvarar för frågor som rör kultur, demokrati, medier, de nationella minoriteterna och det samiska folkets språk och kultur. Departementet ansvarar också för idrott och ungdomspolitik samt för frågor som rör det civila samhället, trossamfund och begravningsverksamhet.

Områden

Områden

- Civila samhället och idrott
- Demokrati och mänskliga rättigheter
- Kultur
- Medier
- Ungdomspolitik

Om Kulturdepartementet

Relaterad navigering

- Kulturdepartementets delar i statens budget
- Rättsliga dokument
- Utredningar och kommittéer
- Myndigheter med flera
- Organisation
- Kontakt

Ansvarigt statsråd

Ansvarigt statsråd

Amanda Lind

Kultur- och demokratiminister samt minister med ansvar för idrottsfrågorna

Genvägar

Genvägar

- Amanda Linds möten angående nya coronavirusets effekter
- Regeringens strategi för romsk inkludering
- Demokratin 100 år
- Kulturrådsbloggen

Aktuellt från Kulturdepartementet

Kulturdepartementet

https://www.regeringen.se/sveriges-regering/kulturdepartementet/

Myndigheter

- **Nationalmuseum**
  02 januari 2018 från Kulturdepartementet
- **Delegationen mot segregation**
  02 januari 2018 från Kulturdepartementet
- **Myndigheten för stöd till trossamfund**
  01 juli 2017 från Kulturdepartementet
- **Sveriges Fängelsemuseum**
  02 januari 2017 från Kulturdepartementet
- **Nämnden för hemslöjdsfrågor**
  21 november 2016 från Kulturdepartementet
- **Myndigheten för press, radio och tv**
  27 februari 2015 från Kulturdepartementet
- **Myndigheten för tillgängliga medier**
  27 februari 2015 från Kulturdepartementet
- **Statens musikverk**
  27 februari 2015 från Kulturdepartementet
- **Statens konstråd**
  27 februari 2015 från Kulturdepartementet
- **Statens försvarshistoriska museer**
  27 februari 2015 från Kulturdepartementet
-
- **Riksantikvarieämbetet**
  27 februari 2015 från Kulturdepartementet
- **Naturhistoriska riksmuseet**
  27 februari 2015 från Kulturdepartementet
- **Myndigheten för kulturanalys**
  27 februari 2015 från Kulturdepartementet
- **Moderna museet**
  27 februari 2015 från Kulturdepartementet
- **Konstnärsnämnden**
  24 februari 2015 från Kulturdepartementet
- **Institutet för språk och folkminnen**
  24 februari 2015 från Kulturdepartementet
- **Forum för levande historia**
  24 februari 2015 från Kulturdepartementet
- **Svenska Artisters och Musikers Intresseförening (SAMI)**
  20 februari 2015 från Kulturdepartementet

- **Stiftelsen Dansmuseifonden**
  20 februari 2015 från Kulturdepartementet

- **Sveriges Radio**
  20 februari 2015 från Kulturdepartementet

- **Nordicom**
  20 februari 2015 från Kulturdepartementet

- **Riksteatern**
  20 februari 2015 från Kulturdepartementet

- **Valmyndigheten**
  05 februari 2015 från Kulturdepartementet

- **Zornsamlingarna**
  26 januari 2015 från Kulturdepartementet

- **Stiftelsen Thielska galleriet**
  26 januari 2015 från Kulturdepartementet

- **Stiftelsen Tekniska museet**
  26 januari 2015 från Kulturdepartementet

- **Stiftelsen Strindbergsmuseet**
  26 januari 2015 från Kulturdepartementet

- **Stiftelsen Skansen**
  26 januari 2015 från Kulturdepartementet

- **Stiftelsen Nordiska museet**
  26 januari 2015 från Kulturdepartementet

- **Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna**
  26 januari 2015 från Kulturdepartementet

- **Stiftelsen Carl och Olga Milles Lidingöhem**
  26 januari 2015 från Kulturdepartementet

- **Stiftelsen Arbetets museum**
  26 januari 2015 från Kulturdepartementet

- **Riksförbundet Sveriges museer**
  26 januari 2015 från Kulturdepartementet

- **Nobelmuseet**
  26 januari 2015 från Kulturdepartementet

- **Judiska museet i Stockholm**
  26 januari 2015 från Kulturdepartementet

- **Áttje, Svenskt fjäll- och samemuseum**
  26 januari 2015 från Kulturdepartementet

- **Voksenåsen AS**
  21 januari 2015 från Kulturdepartementet

- **Stiftelsen Drottningholms Slottsteater**
  21 januari 2015 från Kulturdepartementet

- **Kungliga Operan AB (Operan)**
  19 december 2014 från Kulturdepartementet

- **Föreningen Svensk Form**
  19 december 2014 från Kulturdepartementet

- **Diskrimineringsombudsmannen, DO**
  19 december 2014 från Kulturdepartementet

- **Utbildningsradion**
  19 december 2014 från Kulturdepartementet

- **Sveriges Television**
  19 december 2014 från Kulturdepartementet

- **Sveriges författarfond**
  19 december 2014 från Kulturdepartementet

- **Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (STIM)**
  19 december 2014 från Kulturdepartementet

- **Stiftelsen Svenska Filminstitutet**
  19 december 2014 från Kulturdepartementet

- **Stiftelsen Dansens Hus**
  19 december 2014 från Kulturdepartementet

- **Statens museer för världskultur**
  19 december 2014 från Kulturdepartementet

- **Statens medieråd**
  19 december 2014 från Kulturdepartementet

- **Statens maritima museer**
  19 december 2014 från Kulturdepartementet

- **Statens kulturråd**
  19 december 2014 från Kulturdepartementet

- **Statens historiska museer**
  19 december 2014 från Kulturdepartementet

- **Statens centrum för arkitektur och design**
  19 december 2014 från Kulturdepartementet

- **Sametinget**
  19 december 2014 från Kulturdepartementet

- **Röhsska museet i Göteborg**
  19 december 2014 från Kulturdepartementet

- **Riksarkivet**
  19 december 2014 från Kulturdepartementet

- **Nämnden mot diskriminering**
  19 december 2014 från Kulturdepartementet

- **Kungliga Dramatiska teatern AB (Dramaten)**
  19 december 2014 från Kulturdepartementet

- **Bildkonst Upphovsrätt i Sveriges (BUS)**
  19 december 2014 från Kulturdepartementet

- **Sveriges Författarförbund**
  11 december 2014 från Kulturdepartementet

- **Bildmuseet i Umeå**
  11 december 2014 från Kulturdepartementet

Amanda Lind

Kultur- och demokratiminister samt minister med ansvar för idrottsfrågorna
Kulturdepartementet
”Vår demokrati ska främjas, journalister och konstnärers frihet skyddas och oavsett om du bor i storstad eller på landsbygden ska du ha tillgång till att utöva och uppleva kultur och idrott.”

Amanda Linds områden

- Civila samhället och idrott
  - Demokrati och mänskliga rättigheter
- Kultur
- Medier
- Ungdomspolitik

SW 70 Allmänt om konst o kultur.
SW 71 Övergripande formgivning/planering av fysiska miljöer.
SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.
SW 73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning.
SW 74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål. Inredning.
SW 75 Konstmåleri. 76 Grafisk konst, teckenkonst. 77 Fotografi.
SW 78 Musik (konserter o d 792)
SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport.
SW . 7911-7913 Seder och bruk.
SW . 7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.
SW . 792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.
SW . 793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.
SW . 7959 Sociala miljöer o verks.i allmänna grupper o d.
SW 796/799 Sport, idrott o d.
SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.
SW . 101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.
SW . 102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsökning
SW 10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar
SW 11/19 Individernas inre verkligheter.
SW 2 Religiösa verksamheter o d.
SW . 655 Förlagsverksamheter o d.
SW . 659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od. SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.
SW 32 Statsvetenskap.

19 januari 2021

Skolvalet ska vara lika för alla

Debatten om friskolor och skolval har kravlat sig upp ur skyttegravarna och präglas allt mer av dialog. Det märktes senast i helgen när ex-politikern Lars Leijonborg (L), i dag ordförande i Friskolornas riksförbund, anlade en resonerande ton på DN Debatt.

Han menade att diskussionen behöver komma vidare till en mer konstruktiv fas, med fokus på hur friskolorna kan vara en del av lösningen på skolans problem. Vidare ställde han sig i stort bakom förslaget som presenterades i förra årets likvärdighetsutredning, som går ut på att alla föräldrar ska göra ett aktivt val under en gemensam antagningsprocess, oavsett om de önskar en kommunal eller fristående skola.

Men det finns ett ”men”. Eller rättare sagt två.

För det första skriver Leijonborg visserligen inte att någon föreslår att elever ska ”tvångsbussas” till skolor som föräldrar inte har valt. Däremot hävdar han att det ligger i förlängningen, vilket är nonsens. Inte minst eftersom det vore politiskt självmord att propagera för att små barn ska bussas över halva stan, mot föräldrarnas vilja.

För det andra anser han att ”lottning som huvudprincip är principiellt betänklig”.

Bakgrunden är att utredningen förespråkar att socioekonomiskt starka föräldrar inte längre ska kunna paxa platser genom att ställa bebisar i kö till friskolor. I stället ska alla göra sina val samtidigt. Om det sedan är fler intresserade än stolar föreslås att urvalet sker genom lottning, vilket är en vedertagen princip när många sökande har likvärdiga meriter, som är fallet med grundskolebarn.

Alternativet är att de populäraste utbildningarna redan är fulltecknade den dagen när många föräldrar sätter sig ner för att fylla i sina önskemål. Då uppstår frågan

om det fria skolvalet är till för alla – eller om det är tänkt att gynna dem som har bäst koll på hur systemet fungerar.

Susanne Nyström

susanne.nystrom@dn.se

19 januari 2021

Jag är trött på polariseringen men kanske mest på ordet

Vi kan väl bara sluta låtsas att alla har samma skuld även om det är bekvämt.

Om din granne bajsar i trapphuset och du skriver en arg lapp vet jag inte om ”polarisering” är rätt ord för att beskriva utvecklingen men det känns som att det är så ordet allt oftare används.

Polarisering har blivit ett bekvämt modeord för journalister, moderatorer och analytiker som är rädda för att få sin objektivitet ifrågasatt. För det har väl inte alltid varit så? Jag kan inte minnas att någon talade om Göteborgskravallerna eller ”Lasermannen” som uttryck för ökad polarisering. Och jag har aldrig hört ordet användas om stämningarna kring ”Kristallnatten” men det kanske bara är en tidsfråga, givet den ängsliga

normupplösningen. Det har sedan några år skojats om att Indiana Jones-filmerna från 1980-talet blivit problematiska eftersom Harrison Ford slår nazister i ansiktet – något som riktiga nazister från samtiden emellanåt utsätts för och det bekymrar riktiga liberaler – men det känns inte längre helt otänkbart att vi ska nå en punkt där ”Jakten på den försvunna skatten” blir för problematisk för SVT.

Nu gör jag mig dum. Förstås. Public service har ett oerhört svårt uppdrag – svårare än någonsin, om jag får gissa – och polarisering är ett relevant begrepp. Det råder heller ingen tvekan om att vi befinner oss i en polariserad tid. Stämningarna har inte varit så här uppskruvade sedan 1960-talet. Det saknas inte underlag för den nötta kommentaren ”vi lever i en polariserad tid” men p-ordet används vårdslöst.

Dagen efter stormningen av kongressen – ett våldsdåd utfört av en folkmassa uppeldad av en president som ljuger som om det vore en OS-gren och uttagningarna närmar sig – visade en (kanske inte helt pålitlig) snabbmätning från Yougov att nästan hälften av de republikanska väljarna stöttade stormningen.

”Det tyder på att polariseringen i USA är väldigt stark”, sade historieprofessorn Lars Trägårdh i SVT. ”Människor lever med helt olika syn på vad som hände i valet och även vad som hände i går kväll.”

Det gör de verkligen. Men även om det inte är fel att använda ordet polarisering är det ett ord som implicit fördelar skulden mellan polerna. Både trapphusbajsaren och den arga lappens författare behöver, så att säga, begrunda sin radikalisering. Det är väl därför ordet är så omtyckt bland de politiker, tyckonomer och ”samtalsaktivister” som vill avdramatisera högerpopulismen. Ordet har gjorts till ett politiskt redskap och det är en taktisk triumf för vissa. Eftersom andra går deras ärenden varje gång de använder ordet. Oavsett vad de menar.

Trägårdh verkade förvisso mena precis vad han antydde för han blev väldigt tydlig i P1:s ”Studio Ett” samma dag.

”Polariseringen har ju drivits även från andra hållet”, sade historieprofessorn som sällan tycks oroa sig för risken att misstas för en debattör. ”Vi får inte glömma bort att Trumpfenomenet, precis som vi sett i Europa, skapats av en vänster som vänt sig bort från en idé om medborgarskap, nationalstat, samhällskontrakt. Så man har ju alienerat väldigt många människor och skapat en grogrund för den typen av rörelser som Trump kunnat attrahera.”

Allt är vänsterns fel. Det kanske finns en sanning där men är det inte lite som att peka på bajset och skälla på de grannar som inte var där och vaktade trapphuset? Det är möjligt att jag tappat greppet om bajsmetaforen nu men jag begriper inte varför högerpopulister och deras väljare gång på gång ska omyndigförklaras.

Jag förstår att de rumsrena partier som öppnat dörren för högerpopulisterna behöver få säga att det är vänsterns fel, det är ändå jättejobbigt att ta eget ansvar för sina vägval, men kommentariatet borde motstå bekvämligheten. Inte minst kring Trump och de republikaner som sprider lögner och konspirationsteorier om valfusk och/eller demokrater som våldtar och äter barn. Strax efter stormningen av kongressen röstade över hälften av republikanerna i representanthuset i praktiken för att underkänna resultatet av ett demokratiskt val – fast det saknades grund för det. Det är den parlamentariska högern som häcklar landets demokrati inifrån och det är den extrema högern med tillhörande våldskapital som FBI varnar för. Att kalla det polarisering är att skänka bilden falsk balans.

Känslan av uppgivenhet är begriplig, det finns en rad högerradikala narrativ som sipprat in i det offentliga rummet och det nöter förstås ner motståndet. Men uppgivenheten tycks vara så stor att många inte ens märker när verkligheten motbevisar de nya ”sanningarna”. Som den om att högerpopulisternas väljare bara är arga för att de saknar en röst.

I USA blir påståendet komiskt falskt. Där har ”den tysta majoriteten” haft sin sanningssägande pratmaskin som president i fyra år, de har haft USA:s största nyhetskanal Fox News som rent

propagandaorgan och en flora av välfinansierade ”alternativmedier” utan motstycke till vänster. Och de har lyssnat till ett politiskt samtal helt dominerat av de ämnen som ”ingen pratar om”.

Har de blivit mindre arga? Nä, ilskan har väl snarare stegrats till helt nya nivåer. Det är nästan som att politiskt inflytande inte alls gör högerpopulismen from. Snarare tvärtom.

Andrev Walden. 19 januari

.19 januari 2021

Johan Croneman: Carina Bergfeldts nyfikna premiär blev de stora klivens kväll

Jag undrar varför Carina Bergfeldt vill bli talkshowvärd i SVT. Hon har en unik närvaro som reporter och lär bli saknad. Den talangen utnyttjade hon i fredagens premiär. Hoppas hon inte låter det trevliga myset gå för långt.

Jag blev väl inte direkt deprimerad men fick ändå en slags klump i magen när jag förstod att en av SVT:s bästa och mest uppskattade utrikeskorrespondenter, Carina Bergfeldt, lämnade sitt viktiga jobb för att i stället göra fredagsunderhållning. Skavlan ut, Carina Bergfeldt in.

Varför släpper hon något som hon är så förbannat bra på för lite tillfällig glamour och kändisskap som talkshowvärd? Hon är inte ensam om att göra den där resan. Jag tycker väl inte som princip att man ska förbli vid sin läst, men många sträcker sig efter nya utmaningar och nya erövringar, av fel anledningar – och hamnar så småningom på den nivå där det brister.

Efter hennes debut som programledare för ”Carina Bergfeldt” förstår jag fortfarande inte varför man gör det karriärvalet, däremot gladdes jag åt att hennes mycket uppriktiga journalistiska nyfikenhet var intakt. Liksom hennes närvaro. Det är den senare som verkligen gjorde henne unik som korrespondent, hon kändes inte bara insatt och angelägen, hon visade också att hon kunde gripas av stunden, och i stunden, och sedan förmedlade hon det så att det kändes tvärsöver Atlanten.

Det är rent ut sagt en unik jäkla talang.

Intervjun med statsministerparet Stefan och Ulla Löfven hängde några gånger på gärsgårn och riskerade att falla ihop som en sämre veckotidningsintervju, men Carina Bergfeldt lyckades hela tiden byta fot i rätt ögonblick och hitta ny riktning. Till slut mejslade hon fram en Stefan Löfven som vi nog aldrig tidigare hade sett eller hört, och det trots att hans hustru Ulla tog över och grävde lite djupare i oss alla som tittade. Var hade han gömt henne i alla år?

Jag vet inte om det var Carina Bergfeldts eller Benjamin Ingrossos förtjänst att jag också för första gången förstod hans särskilda begåvning, men plötsligt satt killen där och pratade tro och ensamhet med en uppriktighet som i alla fall rörde om bland mina fördomar – och med några inspel från Stefan & Ulla blev det ett fint litet inslaget paket till tittarna. Men varför Bergfeldt kände sig tvingad att flera gånger promota Ingrossos nya matprogram i TV4 förstår jag inte riktigt.

Carina Bergfeldts kväll blev de stora klivens kväll, snart satt Sophie Jahn i soffan och berättade om en helvetisk och jäklig uppväxt på en hästgård; henne pappa dömdes tidigt i hennes uppväxt för sexuella övergrepp

på ridskolans elever. Sophie blev åsyna vittne till hur en dysfunktionell och störd pappa terroriserade en hel familj. En dyster familjehistoria bland många andra. Carina Bergfeldt hade också här förmåga att lyfta fram det allmängiltiga ur det personliga och privata. Det kändes.

Kvällen rundades av med en knorr i form av free- och slopestyleåkaren Henrik Harlaut, världens kanske bäste skidåkare i sitt gebit, och efter det vet man i alla fall vem man ska rösta på i årets Jerringprisomröstning. Kanske blev det en gäst för mycket, eftersom han inte fick en chans att berätta om den helt unika livsstil som uppstått kring åkning och åkare i hans sport.

Carina Bergfeldt leder en talkshow på en fredagskväll, med allt vad det innebär av krav på underhållning. Om hon låter trevligheten och ytligheten, och det här med kändisar som smörgåsbord, bli helt dominerande så kommer hon också långsamt slipa ner sig själv till oigenkännlighet. Och det vill man bara inte vara med om.

Johan Croneman

johancroneman@gmail.com

19 januari 2021

Våren ger hopp om livet för filmen

Sex, sprit och svett är några bärande teman i vårens svenska, eller samproducerade, filmer. När biograferna kan öppna brett igen står många filmer på kö, men det kan bli tufft att få tillbaka publiken till salongerna.

Svenska Filminstitutets årliga filmpresentation i januari är ett traditionellt tidigt vårtecken. I år ägde den, symbolmättat nog, rum just på det relativt tomma Filmhusets femtioårsdag. Inget firande för Peter Celsings betongkoloss på Gärdet som invigdes den 18 januari 1971 med Olof Palme som gäst. ”Åh, vad vi hade velat fira detta med pompa och ståt”, beklagade Filminstitutets vd Anna Serner och utlovade festligheter senare.

Hon undvek nogsamt höstens heta filmdebatt och hyllade i stället den svenska filmkonsten med att utbrista: ”I pandemins tid med isolering är den faktiskt en livlina från komplett galenskap.” Hon berättade stolt om de stödpengar som SFI hjälpt till att fördela över den krisande filmbranschen. Redan nu är en halv miljard kronor utdelade, ytterligare 250 miljoner är på väg och Serner öppnade för ytterligare stödpaket.

Hon adresserade också, med befogad oro i rösten, det faktum att hela filmens finansieringssystem nu är i gungning när strömningstjänsterna kapar åt sig en allt större del av kakan. Tomas Alfredsons julfilm ”Se upp för Jönssonligan”, som snabbförflyttades till C More när coronarestriktionerna skärptes, har setts av drygt en miljon tittare. Siffror som kan påverka distributionsstrategier framöver på biografernas bekostnad.

Tittar man på våra nordiska grannländer ser biografmarknaden fortfarande förvånansvärt stabil ut. Delvis svenskproducerade ”Tove” (om författaren Tove Jansson), den första filmen som presenterades, har setts av 150 000 i Finland sedan premiären i höstas (och utsetts till Finlands Oscarsbidrag).

Ett liknande intresse från den lokala biopubliken gäller som DN tidigare berättat vårens hetaste, kommande premiär ”En runda till” som setts av närmare en miljon danskar. Thomas Vinterbergs hyllade film, samproducerad med Sverige, har redan väckt uppmärksamhet över världen och Mads Mikkelsen, som spelar huvudrollen i filmen om ett udda alkoholexperiment, omtalas som eventuell Oscarskandidat. Den stora danska stjärnan kommer för övrigt också att kunna beskådas i ännu en dramatisk dansk-svensk film, ”Rättfärdighetens ryttare”, där han spelar skäggig sorgdrabbad yrkesmilitär som upptäcker att fruns död i en tågkrasch inte var någon olycka.

På pluskontot för vårens svenska filmer finns också ett stort intresse från Nordamerikas mest prestigefulla festival, Sundance, som snart inleds med ovanligt många svenska filmer på programmet. Så stort att digitala Sundancefestivalen kommer att spela in

frågestunder med de gästande regissörerna på plats i Filmhuset i Stockholm och sända i samband med visningarna.

Bland annat gäller det den utmanande ”Pleasure” som utspelar sig i Los Angeles porrbransch. ”Allt jag gjort i mitt liv har lett fram till den här filmen”, sade regissören Ninja Thyberg, som gästade vårfilmspresentationen tillsammans med sin huvudrollsinnehavare Sofia Kappel som spelar mot verkliga porrskådisar i filmen.

Även ”Efterskalv”-regissören och Guldbaggevinnaren Magnus von Horns nya film ”Sweat”, inspelad i Polen, har stor potential att väcka uppmärksamhet. En högaktuell skildring av en modelltjusig influerare i träningsbranschen vars liv börjar krackelera inför en halv miljon digitala följare.

Bland vårens potentiella svenska publikfavoriter återfinns några tidigare uppskjutna filmer som ”Sune – uppdrag midsommar”, Colin Nutleys relationsdramatiska tv-serieuppföljare ”Bröllop, begravning och dop – filmen” samt Linda Hambäcks animerade familjefilm ”Apstjärnan” där Pernilla August gjort rösten till en moderlig gorilla.

Ett knippe dokumentärer griper djupt in i den aktuella samhällsdebatten. Veteranen Maj Wechselmann ger sig på den svenska coronastrategin i ”The Swedish way”, ”Om skogen” skildrar kampen för våra sista oskyddade naturskogar och ”Earth – Muted” skildrar en ekologisk kris i kinesiska Hanyan där bin och andra pollinatörer hotas.

Bland indiefilmerna återfinns actionkomedin ”Snälla kriminella” inspelad i Botkyrka. Filmens regissör Sarah Young berättade under presentationen om att hon ville försöka göra en ny ”Kopps” (Joses Fares publiksuccé från 2003) och gärna flörtade med en biopublik som inte har haft för vana att se svensk film. Här finns också undrevärlden-skildringen ”Vitt skräp” med Ola Rapace och Ida Engvoll (”Kärlek & anarki”) i de bärande rollerna som ett vinddrivet par som dras in i en besvärlig knarkhärva.

I skrivande stund vet ingen när biograferna kan öppna igen på ett normalt sätt, vilket kan kasta om de premiärdatum som redan är satta.

Helena Lindblad

helena.lindblad@dn.se

Svenska filmer på bio våren 2020.

”The Swedish way”

Regi: Maj Wechselmann

Dokumentär. Premiär 22/1

”Om skogen”

Regi: Peter Magnusson

Dokumentär. Premiär 5/2

”Tove”

Regi: Zaida Bergroth

Drama. Premiär 12/2

”The man who sold his skin”

Regi: Kaouther Ben Hania

Drama. Premiär 26/2

”Det krokiga och det raka”

Regi: Sven Blume

Dokumentär. Premiär 8/3

”Earth – Muted”

Regi: Mikael Kristersson m fl

Dokumentär. Premiär: 8/3

”En runda till”

Regi: Thomas Vinterberg

Drama. Premiär våren

”Arica”

Regi: Lars Edman m fl

Dokumentär. Premiär: 12/3

”Sweat”

Regi: Magnus von Horn

Drama. Premiär 21/3

”Flee”

Regi: Jonas Poher Rasmussen

Animerad dokumentär. Premiär 26/3

”Pleasure”

Regi: Ninja Thyberg

Drama. Premiär 28/3

”Apstjärnan”

Regi: Linda Hambäck

Animerad familjefilm. Premiär våren

”Rättfärdighetens ryttare”

Regi: Anders Thomas Jensen

Thriller. Premiär ej fastställd

”Snälla kriminella”

Regi: Sarah Young

Actionkomedi. Premiär ej fastställd

”Bröllop, begravningar och dop – filmen”

Regi: Colin Nutley

Drama. Premiär våren

”Vitt skräp”

Regi: Tobias Leo Nordquist

Thriller. Premiär 14/5

”Sune – uppdrag midsommar”

Regi: Erland Beskow

Familjefilm. Premiär 11/6

Elever ska få växa upp som läsande och källkritiska medborgare.

Det tidigare MP-språkröret Gustav Fridolin har lett en statlig utredning som nu föreslår flera åtgärder för att stärka skolbiblioteken. Bland annat föreslås krav på att alla skolbibliotek ska vara bemannade.

TT20 januari 2021

59 000

personer har anmält sig till högskoleprovet i vår. Provet är tänkt att hållas vid två datum, den 13 mars och den 8 maj, för att förbättra förutsättningarna anordna mer smittskyddssäkra prov.

TT 20 januari 2021

20 januari 2021

Hemflytt tema för Tempofestivalen

Film. ”Tempo flyttar hem”. Så heter temat för årets Tempo dokumentärfestival. På programmet står flera svenska och utländska dokumentärer med olika infallsvinklar på vad begreppet ”ett hem” kan stå för.

”Nu när väldigt många arbetar hemma står just hemmet i fokus på ett helt annat sätt än tidigare. I årets program finns dokumentärer som handlar om hemmets status och funktion, om hemmet som fysisk plats eller idé. Men också som lyfter frågan om vad det innebär att inte ha ett hem”, säger Ulrika Bandeira, festivalens programchef, i ett pressmeddelande.

Bland filmerna som visas finns Sven Blumes ”Det krokiga och det raka”, Anabel Rodríguez Ríos ”Once upon a time in Venezuela” och Francesca Mazzolenis ”Punta sacra”.

Tempofestivalen äger rum den 8–14 mars och är i år en digital historia. TT

8,4

miljoner besök hade de svenska museerna under förra året. Det visar en rapport från Riksförbundet Sveriges museer, som bygger på svar från 124 museer. Det motsvarar 46 procent av museibesöken 2019

20 januari 2021

20 januari 2021

Oro för samlingarna när Kungliga - biblioteket organiseras om

För att göra Kungliga Biblioteket digitalt mer tillgängligt har en omorganisation genomförts vid årsskiftet. Reaktionerna från personal och utomstående har varit negativa. Man kritiserar att specialisterna med ansvar för särskilda samlingar tas bort.

Kungliga biblioteket (KB) är Sveriges nationalbibliotek och har som uppdrag att samla in, bevara och tillgängliggöra allt som ges ut i Sverige. I bibliotekets samlingar med 18 miljoner objekt ingår förutom böcker, bilder, tidningar och reklamtryck även miljontals inspelade timmar av radio, tv och musik. Dessutom förvaltar biblioteket personarkiv av bland

andra Astrid Lindgren och Dag Hammarsköld, som båda är utnämnda till världsarvsminnen av Unesco.

Under förra året genomförde KB en större omstrukturering av verksamheten. Syftet var att bli mer tillgängligt digitalt. I november presenterade ledningen den nya organisationsstrukturen, som i korthet går ut på att de enheter som tidigare haft övergripande ansvar för respektive samling nu splittras upp och organiseras på ett annorlunda sätt för att effektivisera flödet. Förändringen gäller från den 1 januari i år.

Omorganisationen har väckt reaktioner bland de anställda. Personer som DN har talat med påpekar hur kompetens inte tas till vara och varnar för att samlingarna kan komma att hamna i skymundan, och i värsta fall vanvårdas, när ansvaret över dem nu hamnar, som man uttrycker det, mellan stolarna.

– KB förlorar inte själva samlingarna, men frågan är ju vem som tar ansvar för dem framöver? Om en grupp som tidigare ansvarat för att vårda en samling splittras, så uppstår förstås en oro över vem som faktiskt tar hand om den, förklarar forskningskoordinator Christopher Natzén.

Det har också uttryckts oro över att KB:s rykte i forskarvärlden riskerar att försämras, på grund av en större otydlighet gentemot omvärlden.

I samband med att den nya organisationsstrukturen offentliggjordes i november blev riksbibliotekarie och och myndighetschef Karin Grönvall kontaktad av ansvariga vid stiftelsen Riksbankens jubileumsfond, som finansierar flera forskningsprojekt som KB deltar i. I mejlet, som DN har tagit del av, uttrycker stiftelsen en oro över att forskningsfrågorna inte har en tillräckligt tydlig roll i den nya organisationen.

I mejlkorrespondensen svarar Karin Grönvall att hon ”förstår att det spekulerats och går rykten om just det du skriver. Jag tycker förstås att det är djupt olyckligt. Vi bygger organisationen bit för bit och förhandlar (mbl) och beslutar. Innan en ny funktion är förhandlad och beslutad kan vi inte kommunicera den.”

Anneli Modén är facklig representant och har själv varit i kontakt med ett drygt tjugotal medarbetare som uttryckt stor oro över situationen, berättar hon.

– Ledningen har sagt att man nu har planerat skalet, och att vi i år ska diskutera hur vi ska arbeta med samlingarna. Många tycker att det här är otydligt och väldigt oklart. Och när man frågar arbetsgivaren så finns inga riktigt konkreta svar kring hur samlingsarbetet är tänkt att praktiskt fungera i den nya organisationen, säger hon och fortsätter:

– När medarbetare framför vad som är viktigt att tänka på, så kan det i vissa delar brista i förståelse från arbetsgivarens sida. De har helt enkelt inte den djupa kunskapen om samlingarna, och dess komplexitet.

I den nya organisationen kommer personal som tidigare varit experter på en viss samling att arbeta med flera områden samtidigt, berättar Anneli Modén.

– KB har traditionellt varit en organisation med många specialister som nu känner en oro för att man bygger en organisation av generalister, där man på sikt riskerar att förlora den djupa kunskapen kring våra samlingar, säger Anneli Modén.

Riksbibliotekarien Karin Grönvall menar att det inte finns någon risk för att ansvaret över samlingarna faller mellan stolarna i den nya organisationen.

– För vissa enheter som har jobbat mer från ax till limpa så kommer det att bli förändringar, visst. Men hela den här omorganisationen handlar ju i grund och botten om att göra samlingarna mer tillgängliga för forskare och för allmänhet. KB har länge fått kritik för att inte leva upp till de förväntningar som finns i och med digitaliseringen, så det är högsta prioritet.

KB ansvarar för två viktiga världsminnen, hur kommer ni att hantera och vårda dessa framöver?

– Med största respekt förstås. De är jätteviktiga för oss, precis som allt annat material. Jag kommer att se till så att strukturen och ansvarsfördelningen finns. Men vårt

uppdrag är oändligt stort och det växer hela tiden, i och med alla nya medieformer.

Er samarbetspartner Riksbankens jubileumsfond uttryckte en oro när ni presenterade organisationen i höstas.

– Slutsatser drogs utifrån en ofärdig skiss. Sedan dess har vi byggt upp en betydligt tydligare och mer robust organisation där forskningsfrågorna verkligen står i fokus.

Vad tänker du om den oro som finns bland personalen?

– Min bild är att det finns olika uppfattningar. Många är också väldigt positiva till denna utveckling. Sedan respekterar jag att det uppstår oro under en övergångsperiod, men jag är säker på att vi kommer att reda ut alla saker steg för steg, och att ansvarsfördelningen kommer att bli tydligare. Vi befinner också mitt uppe i en pandemi som naturligtvis försenar alla processer, säger Karin Grönvall.

Kajsa Haidl

kajsa.haidl@dn.se

Netflix lockar fler användare än väntat

Netflix lockade 8,5 miljoner prenumeranter mot väntade 6,1 miljoner, enligt rapporten för fjärde kvartalet 2020.

Strömningsjätten var först ut bland de stora teknikbolagen på Wall Street under rapportsäsongen för pandemiåret 2020.

Analytiker hade visserligen trott på en kraftig uppgång i antalet nya användare med tanke på den starka tv-tittartrenden under pandemin, men kvartalsrapporten slog förväntningarna med råge. ”Bridgerton” och ”The queen’s gambit” är två egenproducerade serier som lockat storpublik.

Den stora ökningen av nya prenumeranter gör att Netflix nu för första gången har över 200 miljoner användare över hela världen.

Sammantaget blev 2020 en fantastisk resa för Netflix aktieägare, med ett kurslyft på 67 procent på helåret. Men medvinden avtog under senare delen av fjolåret och 2021 har inletts med en kursnedgång på 8 procent sedan årsskiftet.

TT-Reuters 21 januari 2021

21 januari 2021

”Det blir jag och en gäst, raka frågor och svar”

SVT:s nyhetsankare Anders Holmberg har lämnat ”Aktuellt” och ”Agenda” för intervju-programmet ”30 minuter”. Under onsdagskvällen var det premiär med Moderaternas Ulf Kristersson.

1 Vad är ”30 minuter” för sorts program?

– Det är ett klassiskt intervjuprogram där jag pratar med makthavare och andra människor med stort inflytande. Det ska sändas en gång i veckan och det blir jag och en gäst, raka frågor och svar. Vi kommer varken att ägna oss åt personporträtt eller person utan riktar in oss på sakfrågor. I övrigt blir det inte så

mycket cirkus utan vi hoppas att det ska räcka för att folk ska bli intresserade.

2 På vilket sätt skiljer sig detta från exempelvis ”Agenda”?

– ”Agenda” är mer ett magasin som består av flera olika delar. Här blir det en halvtimmes fokus på en person. Det skapar förhoppningsvis en möjlighet att komma lite längre, få resonera lite djupare kring vad - politiker och andra makthavare har för bevekelsegrunder och hur de har tänkt när de hamnat i en viss position eller fattat vissa beslut. Det finns så klart en massa poddar som gör liknande men vi tyckte att det saknades ett lite längre tv-format med fokus på sakfrågor.

3 Det pågår en debatt kring huruvida SVT:s nyhetsrapportering lämnat utrymme för ogrundade påståenden och konspirationsteorier. Hur ser du på kritiken?

– Många påståenden har skjutit vid sidan om målet eller varit rent felaktiga. Det påstås att ”Agenda” skulle ha en extrem övervikt av gäster från SD, vilket inte stämmer. Eller att SVT:s rapportering gett bilden av att det finns tveksamheter kring det amerikanska valet. Det är helt fel. Det är klart som tusan att vi hela tiden talat om att det inte finns någon saklig grund för påståendena om omfattande valfusk. Det är bra att journalistiska frågor diskuteras men jag känner mig trygg i att vår rapportering är saklig, relevant och opartisk.

Mohamed Yussuf

mohamed.yussuf@dn.se

21 januari 2021

Djup människokunskap. Tessa Hadleys noveller är mästerliga, skriver Ingrid Elam

Lynette befann sig på Oxford street. Eller: Barnet var nio år men kunde inte knäppa sina knappar själv. Eller: Jane Allsop blev bortförd när hon var femton, utan att någon märkte det. I Tessa Hadleys noveller fångar första meningen någon i ett livsavgörande ögonblick; det kan verka odramatiskt, som när Jane blir upplockad av fyra överklasspojkar i öppen sportbil, tillbringar en natt i en främmande villa, låter sig förföras av en okänd pojke, åker hem igen och ingen därhemma märker att något hänt. Av Tessa Hadley finns sedan tidigare två romaner på svenska, väl värda att läsa, men i novellerna visar hon att begränsning gör mästaren! Och Marianne Tufvessons översättning förvaltar mästerskapet väl.

Den allvetande berättare som inleder novellerna drar sig snabbt tillbaka, synvinkeln glider omärkligt över till någon annan, till Valerie i novellen om barnet som inte kunde knäppa knapparna. Efter några få sidor har vi hela situationen klar för oss: barnet är Valeries styvdotter Robyn, på besök för första gången. Robyns pappa, Valeries 25 år äldre make, håller sig undan på universitetet, han har plötsligt fått förfärligt mycket oförutsett arbete. Valerie försöker bli vän med det slutna, nästan stumma barnet och innan veckan är slut har båda förändrats, de har hjälpt varandra att bli mindre fogliga, mer förmögna att uttrycka egna känslor och följa sin egen vilja.

Att denna snabba utveckling inte känns konstruerad beror på Hadleys finkalibrerade stil: hon återger tankar och känslor utan att analysera dem eller klä dem i ett psykologiserande språk, de är vad de är, enkla utsagor som vittnar om djup människokunskap och erfarenhet. När Jane blir avsläppt framför sitt hem

klockan 9 på morgonen efter natten borta stirrar hon ”omkring sig som om hon aldrig hade sett platsen förr, som vore den sällsammare än någon annan hon befunnit sig på”, till och med hennes ”egna fotspår från gårdagen, ännu orörda i vägdammet” tycks henne främmande. Mer än så behövs inte för att vi ska förstå att någonting har hänt som förändrat Janes liv.

Hadley skriver traditionella noveller, de slutar inte med det slags överraskande vändning som skaffat Hjalmar Söderbergs novellkonst många efterföljare i Sverige, de ansluter sig i stället till en anglosaxisk berättarstil med numera inte så lästa föregångare som Margaret Drabble och Barbara Pym. Överraskningen, den plötsliga händelsen eller insikten som gör att någon, ofta en kvinna eller flicka, får syn på sin egen roll i en relation, är i stället det som sätter igång berättelsens stillsamma ström av tankar, minnen och känslor.

Ibland avslutas novellerna med ytterligare ett perspektivskifte, till en bifigur eller till den allvetande berättaren som kastar en blick in i framtiden och kan sammanfatta ett helt liv med torr saklighet. Kontrastverkan är chockerande, det avgörande ögonblicket syns i backspegeln i all sin intensitet och detaljskärpa.

Ingrid Elam

kultur@dn.se

Tessa Hadley

”Noveller”

Övers. Marianne Tufvesson, Wahlström &Widstrand

21 januari 2021

Mediernas insatser under pandemin, skriver Jonas Gummesson

I vad som känns som en annan tideräkning skrev jag i DN att ”TV4 är på väg att förlora sin själ” (11/3 2004).

Nu hävdar den tidens TV4-chef Jan Scherman att han inte känner igen sin gamla arbetsgivare SVT som han anklagar för flathet och passivitet i två aktuella fall, USA och SD. Kritiken är befogad – men borde vidgas: Vad har svenska medier sysslat med under pandemin?

När jag hoppade på TV4, för ett påhopp var det ju på sitt sätt, och drog en lättköpt parallell mellan dokusåpastjärnan Naken-Janne, då känd från ”Farmen”, och Scherman var det ändå ett sätt att ställa saker och ting på sin spets.

Nu ifrågasätter Scherman – och andra – hur SVT hanterade dels en intervju med en Trumpanhängare och likaså en intervju med SD-ideologen Mattias Karlsson, vilka i både fallen fick lägga ut texten utan att mötas av motfrågor att tala om (DN 13/1, 19/1).

Eftersom skotten träffar sprattlar SVT-cheferna i nätet i sina repliker i DN på snarlikt sätt som när Scherman gemenligen jämfördes med Naken-Janne för 17 år sedan. Försvarstalen går lite grovt tillyxat ut på att alla måste ges chansen att tala till punkt och att det då gagnar det demokratiska samtalet (Helena Olsson 14/1, Hanna Stjärne 17/1).

I min nuvarande tidning skriver samtidigt krönikören Axel Andén att SVT:s Carina Bergfeldt sprider värme när hon intervjuar Ulla och Stefan Löfven i sitt program (SvD 15/1). Hennes uppdrag är inte att utkräva ansvar anser Andén. Om Bergfeldt är naiv eller passiv vet jag inte. Resultatet blir i vilket fall att paret Löfven får några skämtsamma frågor runt lägerelden om hur det omtalade besöket i Gallerian dagen före julafton gick till. Det blir en trevlig trudelutt på

fredagskvällen trots att absolut inget hade hindrat skarpare ammunition.

I andra mer lättsamma journalistiska sammanhang, pratshower och morgon-tv, är styrkan ofta programledarnas förmåga att pendla just mellan det avkopplade och till och med stenhårda. Titta till exempel på Piers Morgan i ITV:s ”Good morning Britain”, oavsett vad man i övrigt kan tycka om honom smäller det i studioväggarna – och det är precis vad det ska göra, i alla journalistiska sammanhang.

Nu gör Bergfeldt antagligen som hon gör eftersom pandemin tycks ha förvandlat ansvarsutkrävande, ett i sig illavarslande uttryck, till någon sorts udda specialgren i journalistiken i stället för något självklart och ständigt förekommande i den enkla bemärkelsen att frågor ställs så länge svar saknas.

En gång, också det i en annan tideräkning, benämndes media ofta som den tredje statsmakten med uppdrag att granska de båda första: riksdag och regering samt makt- och myndighetsutövningen i samhället i vid bemärkelse.

Under pandemins inledande skede och första våg i våras lyste den inställningen i huvudsak med sin frånvaro. Svenska medier lade sig under månader i det närmaste platt för det som har beskrivits som en svensk strategi. Förvisso kan det vara svårt att greppa närmast abstrakta ordkaskader från Tegnell och hans politiska lärjungar, likväl är huvuduppgiften att åskådliggöra vad som sägs och i förekommande fall knäcka falsarier.

Eventuellt är förklaringen till medias mediokra insats en missriktad omsorg om samhället och att inte störa makthavarna i deras viktiga värv. Den så kallade politiska borgfreden kan ha spelat oss ett spratt. Att vända sig till så kallade experter från när och fjärran i stället för att göra egna bedömningar blev *the easy way out*, utan att göra någon särskilt mycket klokare. En tysk journalist blev kändis för att han faktiskt ställde frågor.

Efter hand, särskilt efter Coronakommisionens första delrapport, har en viss tillnyktring skett. Ändå väcker det även i januari 2021 uppseende att Agendas programledare faktiskt pressar nämnde Tegnell.

Regeringens och myndigheternas hantering av pandemin granskas och utvärderas nu av en kommission i pågående arbete. Två betänkanden återstår.

Detsamma borde gälla media. Svenska mediers insatser under pandemin borde granskas lika förutsättningslöst som politikens agerande. Om media inte förmår utföra sitt uppdrag på ett övertygande vis sätts marken oundvikligen i gungning.

Jonas Gummesson

Reporter på Svenska Dagbladet

21 januari 2021

Brännande aktuellt.Träffsäker gestaltning av maktstrukturer

”Your shadow is a mirror”

Santiago Mostyn

Andréhn-Schiptjenko, Stockholm. Visas t o m 20/2.

Santiago Mostyns loopade filmtriptyk ”Altarpiece” inleds med en bild på Kapitolium i Washington, och glider över i ett par klipp från president Trumps installation 2016. Samma dag som öppningen av hans utställning ”Your shadow is a mirror” så stormades byggnaden av en högerextrem mobb Trumpanhängare. Träffsäkerheten är nästan kuslig.

”Altarpiece” har visserligen haft premiär tidigare, när galleri Andréhn-Schiptjenko i fjol ordnade utställningar på L’Institut Suédois i Paris, men ändå. De omvälvande händelserna i Washington ger onekligen en kraftig resonans åt Mostyns i sig ganska stillsamma verk.

Triptyken består i övrigt av material som Mostyn hittat på nätet och i olika offentliga eller privata arkiv, och knyter an till USA, Trinidad & Tobago och Zimbabwe – det vill säga platser som är viktiga för konstnärens egen historia.

Här dyker det upp militärparader, militärkupper, Malcolm X som talar och torkar sig i ansiktet, svarta beväpnade killar som dansar, en flod av lava som äter sig in i en stad och ett nyfött spädbarn. Representation, postkoloniala komplikationer och maktens sätt att gestalta sig själv är ämnen som Mostyn ofta tangerar. Men bildströmmen handlar också om seende, och om konsumtion av det bildmaterial som ständigt surrar omkring oss.

Verket är tvetydigt. Klassiska altartavlor brukar vid sidan av sitt religiösa innehåll ofta lyfta den världsliga makten och bekräfta etablerade bilder. Det gör även Mostyns version. Men den bär också ett motstånd, ja rent av ett hopp. Inte minst genom den ömma blicken på spädbarnet och det faktum att filmtriptyken är väldigt tajt och melodiöst komponerad.

Mostyn är bra på att lyfta aktuella, brännande frågor och få betraktaren att på samma gång se verken både nära och på håll. Om ”Altarpiece” befinner sig i realtid och relativ närtid så gör utställningens andra videoverk ”The promise” det motsatta. Här svävar en inskannad ryggkota från en alligatorgädda mot en svart bakgrund. Det amorfa, ibland fågellika objektet ger perspektiv. Fisken simmade redan med dinosaurierna och existerar fortfarande.

”Your shadow is a mirror” är utan större åthävor en storslagen utställning.

Sebastian Johans

22 januari 2021

Lite böcker i korridoren räcker inte

Alla tycker det är lite fint med bibliotek så där – men hur högt prioriteras de egentligen? Det har man verkligen skäl att fråga sig. Nyligen listade Folkhälsomyndigheten biblioteken som en av de ”icke-nödvändiga verksamheter” som gott kan pausas i syfte att minska smittspridningen under pandemin. Det var inte ens tal om öppet med begränsat antal besökare, som för köpcentrumen. Nej, det var bara att bomma igen! Tills någon påpekade att lagen faktiskt säger att bibliotek är en samhällsviktig funktion som därmed inte kan stängas hur som helst.

Samma nonchalanta underskattning av böckers värde går igen också i skolan. Eleverna förses hellre med spännande ny teknik, eftersom vissa tongivande it-entusiaster fått för sig att traditionellt läsande är passé. Detta trots att studie efter studie visar att barn och unga har svårare att lära sig från en dataskärm.

En ny statlig utredning försöker ta itu med det där, och betonar att skolorna inte får strunta i biblioteken. Det handlar inte bara om möjligheten att låna böcker, utan också om att kunna läsa i lugn och ro: Många elever, inte minst de socioekonomiskt utsatta, har inte tillgång till någon annan tyst plats.

Genast opponerar sig Ulla Hamilton, vd för Friskolornas riksförbund. Det är för dyrt med skolbibliotek, hävdar hon (Aftonbladet 19/1). Som om det inte fanns statligt stöd att söka, och befintliga folkbibliotek att samarbeta med. Återstår hennes andefattiga andra argument: Bibliotek är onödiga. Det räcker att ha böcker i korridoren.

Är det inte anmärkningsvärt att en så inflytelserik person främst tycks se till skolornas bekvämlighet när det hon verkligen borde värna är god kvalitet på undervisningen? Lite böcker i korridoren räcker inte.

Och nog för att förmågan att hålla tyst är A och O på biblioteket. Men i denna fråga bör läsandets vänner inte tiga.

Lisa Magnusson

lisa.magnusson@dn.se

Gröna Lunds vd säker på öppning i vår

Gröna Lund har inte haft några intäkter sedan hösten 2019 och nöjesparkens vd Magnus Widell flaggade i höstas för att det ekonomiska läget är mycket dystert. Men nu uppger han för Mitt i att det kan bli aktuellt med ett öppnande redan i vår.

Gröna Lund, har precis som de flesta verksamheter inom kultur- och nöjesbranschen, haft det mycket tufft under pandemin. Regeringens begränsning om allmänna sammankomster med fler än 50 deltagare som

slog hårt mot den anrika nöjesparkens verksamhet. I november sade Magnus Widell att risken för konkurs var överhängande om Gröna Lund inte fick några intäkter under 2021.

Men tack vare den nya pandemilagen är han nu mycket hoppfull om att kunna öppna Gröna Lund redan i vår.

– Om jag ska sätta ett procenttal säger jag att det är hundra procent säkert att vi öppnar. Men under vilka restriktioner kan jag inte svara på, säger Magnus Widell till lokaltidningen Mitt i.

Under vilken form av restriktioner som nöjesparken kommer att verka är inte klart. Men verksamheten kommer att vara märkbart coronaanpassad.

Bland annat kommer besökare att vara tvungna att köpa biljetter på förhand, med anpassade datum och ankomsttider. Detta för att kunna hålla koll på exakt hur många personer som befinner sig på området. Det kommer att ges möjlighet att köa digitalt till attraktioner.

– Vi förväntar oss att få direktiv, på samma sätt som gymmen och köpcentrumen har fått. Som gäst kommer man inte uppleva Gröna Lund som man är van vid. Det kommer vara ett begränsat antal besökare varje dag, helt klart, säger Annika Troselius, informationschef på Gröna Lund, till Mitt i.

Andreas Nordström

andreas.nordstrom@dn.se

22 januari 2021

22 januari 2021

Så kunde fyra män lägga ner Sveriges bästa damlag

Bara en handfull personer kände till beslutet. Till och med Göteborg FC:s stora trotjänare hölls ovetande.

Här är historien om när svenska mästarna lade ner sin elitsatsning och om en förening som inte är som alla andra.

Lasse Svensson vänder bort ansiktet innan han svarar och kväver en hostning.

– Vad jag tänkte? Att han skojade. Det var en jävla chock.

På morgonen den 29 december låg Göteborg FC:s sportchef hemma med hosta och hög feber. Covid-19 hade slagit till efter returmötet borta mot Manchester City i Champions League.

En usel avslutning på ett uselt år, som samtidigt bjudit på en höjdpunkt i Svenssons karriär. En dryg månad tidigare hade Göteborg FC blivit svenska mästare för första gången. Efter tre silvermedaljer och många fler topplaceringar i allsvenskan fick Lasse Svensson äntligen höja Kronprinsessan Victorias pokal tillsammans med spelarna.

Han har varit med på hela resan. Dottern spelade fotboll i Landvetters IK. Pappa blev

målvaktstränare. Det var 2001 och samtidigt som Peter Bronsman, ägare till Kopparbergs bryggeri, börjat intressera sig för klubben och förundrades över de dåliga resurser som det allsvenska damlaget hade.

Ungefär på samma sätt han skulle göra 19 år senare.

2003 hade Bronsman diskuterat klubbens situation med Göran Johansson och Frank Andersson och lyckats övertyga de två tunga företrädarna för Socialdemokraterna, som då hade makten, om att fotbollsstaden Göteborg även behövde ett elitlag på damsidan med en centralt belägen hemmaarena. Valhalla IP rustades upp och Kopparbergs/Landvetters IF förvandlades till Kopparbergs/Göteborg FC.

Det är samme Bronsman som två dagar före nyårsafton ringer den av sjukdomen plågade Lasse Svensson och lämnar det osannolika beskedet. En och en halv timme senare, vid ett digitalt stormöte, meddelas även spelarna att svenska mästarna lägger ner sin elitsatsning.

Få kände till vad som var på gång: Peter Bronsman, de tre övriga medlemmarna i styrelsen som fattade beslutet – Bengt Olvenmark, Anders Goffe och Johan Blomdahl – samt advokaten Carl Fhager, som gavs uppdraget att hjälpa spelarna med nya klubbar. Kanske någon mer, men inte Lasse Svensson, trotjänaren som ägnat klubben den mesta av sin tid under två decennier.

Drygt två veckor efter att kalabaliken bröt ut har Lasse Svensson tillfrisknat och följer lagets första träning inför den nya säsongen. Liksom många man pratar med om beslutet anser han att sättet som det kommunicerades på var oprofessionellt och det, menar han, har bidragit

till att det upplevts så kontroversiellt och rent av missuppfattats.

– Peter är entreprenör och tänker inte alltid på hur saker och ting ska tas emot. Visst, det var kanske inte den bästa kommunikationen utåt, det blev inte tillräckligt tydligt, men jag tycker att han får oförtjänt mycket skit i den allmänna uppståndelsen, säger Svensson och betonar att han inte känner något agg mot sin vän för att han inte invigdes i hemligheten.

Han är den förste att hylla klubbens mångårige ordförande.

– Peter har gjort ett fantastiskt jobb och han har ett jättestort hjärta för damfotbollen, säger Svensson.

Motivet för nedläggningen, att GFC för att kunna ta nästa steg i utvecklingen måste gå in i en klubb med starkare organisation, ställer han också upp på. Han har tröttnat på att ringa Anticimex för att hålla råttorna borta från de slitna och inte särskilt gästvänliga klubblokalerna.

GFC har gått från att omsätta drygt 500 000 kronor till 13 miljoner i fjol. Under de senaste åren har Bronsman och Kopparbergs bryggeri satsat mellan sju och nio miljoner kronor i klubben årligen.

– Många gånger har jag tyckt att den här utvecklingen gått för långsamt och att Peter varit en bromskloss. Det får man samtidigt ha förståelse för. Det är han som sitter med plånboken, säger Svensson.

GFC liknar inte andra föreningar. Den unga klubben saknar ungdomsverksamhet och har bara tre lag: damlag, flickor 19 och flickor 17.

Det är en orsak till att antalet medlemmar är - betydligt färre än i andra klubbar på elitnivå.

Styrelsen är heller inte stor. Bengt Olvemark och Anders Goffe är gamla vänner till Bronsman och har suttit med sedan 2003. Johan Blomdahl kom in för cirka tio år sedan. Ett litet, tajt gäng bestämmer det mesta i klubben.

Tränaren Mats Gren är en annan av huvudpersonerna som hölls ovetande. Däremot var GFC-tränaren väl medveten om vilka tankar som Bronsman hade. 2018 var Gren sportchef i IFK Göteborg. Bronsman hörde av sig och ville - diskutera ett samgående. Erbjudandet var i princip detsamma som det skulle vara två år senare: Ta över verksamheten och få ett topplag i allsvenskan.

– Vi träffades flera gånger och jag tyckte det var en bra idé, även för Blåvitts räkning. Det var ju rätt långt gångna diskussioner, men till slut sade Blåvitt nej. Jag tycker att det var synd, säger Gren.

Året därpå fick han sparken från IFK Göteborg. Bronsman gav honom i uppgift att hitta en ny tränare för Göteborgs FC. Det slutade med att han själv fick jobbet.

Gren säger att han inte visste att styrelsen umgicks med tankar om att sätta allting på sin spets. Han är kluven när det gäller beslutet och säger att det långsiktigt är rätt väg att gå.

– Kortsiktigt tror jag inte att det hade behövt vara sådan här panik, säger Gren.

Två dagar efter chockbeskedet svängde GFC-ledningen och meddelade att elitsatsningen inte längre skulle läggas ner. Det skulle bli spel i allsvenskan och Champions League, men

önskan om att gå upp i en annan förening kvarstod.

Elin Rubensson var en av spelarna som kastades mellan förtvivlan och hopp. Landslagsmittfältaren har etablerat sig i Göteborg. Hon och maken Filip har köpt hus söder om staden och strax före jul blev de föräldrar till Frans.

På mötet den 29 december fick hon besked om att hon och lagkamraterna skulle behöva söka nya klubbar. Det under en säsong när Rubensson och landslagskollegor som Stina Blackstenius, Pauline Hammarlund, Julia Zigiotti Olme, Filippa Angedahl, Julia Roddar och Jennifer Falk har en OS-turnering i sikte.

– Det var en chock, säger Rubensson samtidigt som hon följer lagets premiärträning med sonen bredvid sig i barnvagn.

Det är dagen efter att BK Häcken meddelat att man kallar till extra årsmöte och att man är beredda att ta över GFC om medlemmarna säger ja. Rubensson säger att hon inte vill ta ut något i förskott, men tycker att klubben på Hisingen verkar vara en trevlig förening med en fin träningsanläggning och att flytten känns spännande.

Hon berättar att GFC-spelarna länge varit på klubbledningen om en renovering av Valhalla och att man skulle få ett gym.

– Fotbollsmässigt hänger vi med, men när det gäller faciliteter behöver vi ta nästa steg.

Det var ungefär så som Peter Bronsman uttryckte sig vid restaurangbordet i centrala Göteborg i oktober. Han gav en intervju till DN mitt i guldjakten.

Den kom att handla om hans liv som sjöman, om hur han blivit förmögen på att brygga cider och hur han kommit till insikt om att svensk damfotboll håller på att halka efter i den internationella konkurrensen när allt fler storklubbar börjat lägga resurser på damsidan.

Bronsman konstaterade att jämställdheten mellan könen måste öka och att damfotbollen måste få ökad tillgång till tv-pengar, annars kommer klyftorna bara att öka. Hade ytterligare en följdfråga fått honom att avslöja den bomb han hade tänkt leverera två månader senare? Tveksamt.

Med en dryg vecka kvar till de årsmöten i GFC och Häcken som avgör om samgåendet blir av - säger Bronsman på telefon att han är optimistisk.

Det har varit en tuff tid för 57-åringen. Han har fått mycket kritik och nyligen avslöjade Fotbollskanalen att GFC-basen utsatts för ett dödshot.

Häckens supporterklubb Getingarna har anklagat GFC för att vara en odemokratisk klubb och förklarat att man inte vill se Bronsman eller någon annan av GFC:s styrelseledamöter i Häckens ledning.

I veckan har Aftonbladet avslöjat märkliga omständigheter kring hur GFC styrs och att mästarföreningen nekats föreningsbidrag. Klubben har enligt ansökningshandlingarna bara 85 medlemmar. GFC-ledningen uppger för DN att cirka hälften av dessa är röstberättigade på årsmötet.

Bronsman medger att reaktionerna blivit starkare än han tänkt sig, men säger att

samtidigt som en ordförande och en styrelse måste våga ta tuffa beslut måste man också kunna ta kritik.

Ni anklagas för att inte vara en demokratiskt styrd förening.

– Vi är ingen odemokratisk förening. Däremot är det riktigt att vi inte har särskilt många medlemmar.

Varför har ni inte det?

– En anledning är att vi bara har tre lag. När vi flyttade in till Göteborg blev vi tvungna att lova att inte ha någon ungdomssektion så att vi inte konkurrerade med andra klubbar. Nyligen kom det krav på att man måste ha ett U17-lag och då startade vi ett. Det är klart att vi vill ha fler medlemmar, men vi har inte jobbat så mycket på det. Det här är ju en anledning till att vi vill gå in i en större organisation.

Det finns de som tror att du tvingade fram det här beslutet för att du är trött på att pumpa in en massa pengar i GFC och damfotbollen.

– Det är helt fel. Jag är inte trött på damfotbollen, men när andra utvecklas och vi står stilla vore det jättefel av oss att inte titta på vad vi kan göra. Det här är inte en fråga bara för Göteborg utan för hela den svenska damfotbollen.

Mats Gren är en av flera som tycker att beslutet andas panik. Varför presenterade ni det utan att ha klart med en ny klubb? Det skapade ju stor oro bland spelare och ledare.

– Mycket enkelt. Hade vi väntat hade vi tappat ett helt år jämfört med konkurrenterna. Utvecklingen går så rasande snabbt. Tänk på att det inte var länge sedan vi kallade allsvenskan

för världens bästa damliga. Unga tjejer måste ha något att drömma om.

Räcker det inte med en dröm om att spela i Sveriges bästa lag?

– Det handlar inte om det. Det handlar om att unga tjejer måste kunna drömma om att komma till riktiga träningsanläggningar, annars tror jag att de kommer att lägga av.

Något tydligare svar än så går inte att få av Peter Bronsman. Det går inte att utesluta att det drastiska beslutet var ett sätt att provocera fram en reaktion. I så fall kan han ha lyckats med det.

På en annan punkt är Bronsman tydlig. Varken han eller några andra av GFC:s styrelsemedlemmar kommer att ställa upp för val till Häckens styrelse. Däremot vill han stanna kvar som sponsor.

– Ja, det kommer jag att vara och jag tror att de flesta av våra sponsorer kommer att stanna kvar. Förhoppningsvis kan vi också locka nya.

Och vad händer om Häckens medlemmar säger nej?

– Då får vi ta ett omtag, säger Bronsman.

Jens Littorin

jens.littorin@dn.se

Detta har hänt. Turerna kring mästarklubben Göteborg FC

7 november: Göteborg FC säkrar klubbens första SM-guld genom storseger borta mot Linköping med 7–0.

15 november: Spelare och ledare får ta emot SM-pokalen och guldmedaljerna på Valhalla IP efter 3–1 mot Vittsjö i sista omgången.

16 december: GFC åker ur Champions League redan i 16-delsfinalen mot Manchester City efter två raka förluster, 2–1 och 3–0.

17 december: Styrelsen med ordföranden Peter Bronsman, Bengt Olvenmark, Anders Goffe och Johan Blom

dahl fattar efter flera möten det officiella beslutet att lägga ner GFC:s elitverksamhet. Styrelsen är enig.

28 december: Spelare och ledare kallas till ett digitalt stormöte klockan 10.00 dagen därpå.

29 december: Sportchefen Lasse Svensson och tränarna Mats Gren och Jörgen Ericsson meddelas beslutet tidigt på morgonen. En och en halv timme senare får spelarna ta del av chockbeskedet. Klubbledningen vill lägga ner elitverksamheten och spelarna uppmanas att söka nya klubbar med hjälp av advokaten Carl Fhager. Samtidigt meddelar Peter Bronsman att man vill låta en annan klubb att ta över verksamheten och den allsvenska platsen.

30 december: Örgryte kallar till extra styrelsemöte för att undersöka om man vill ta över men styrelsen säger nej.

31 december: GFC svänger och meddelar att man spelar vidare i damallsvenskan. I ett pressmeddelande förklarar man sig överraskade över de starka reaktionerna på nedläggningen. Ambitionen är fortfarande att en annan klubb ska ta över. Häcken ryktas vara intresserat.

11 januari: En talesperson för Häcken bekräftar att klubbledningen för diskussioner kring frågan om ett samgående.

13 januari: Häckens styrelse meddelar att man är positiv till ett samgående och kallar till ett extra årsmöte.

27 januari: Häcken håller extra årsmöte där medlemmarna ska rösta om samgåendet.

28 januari: GFC håller årsmöte där medlemmarna ska rösta om samgåendet.

22 januari 2021

”Lärarna hukar och har blivit elevernas slavar”

Första skoldagen på vårterminen är jag vikarie i spanska i årskurs 8. Vi läser en text som ska översättas, men flera elever vill inte sitta stilla, utan pratar högt.

Jag säger ifrån och ber de som inte sitter stilla att sätta sig ner. Då får jag plötsligt ett skjutvapen riktat mot mitt ansikte.

En storvuxen elev grinar otäckt mot mig medan han håller vapnet mot mig. Kanske är det en attrapp, jag vet inte, men det är metalliskt och ser skrämmande ut.

– Hotar du mig? frågar jag.

Jag känner ingen rädsla just då, bara en instinkt att klara upp situationen i klassrummet. Få ordning och arbetsro.

Men denna elev har inte lust med något skolarbete. I stället simulerar han ett brandlarm med sin telefon och springer därifrån när jag kommer på honom.

Jag jagar efter, men hejdar mig. Jag kan bli anmäld om jag rör honom, så han får löpa. Och jag har ingen aning om vad han heter.

Jag ropade upp 28 namn i början av lektionen. Jag kommer inte ihåg. Och ingen vill berätta.

I tre månader har jag arbetat som lärarvikarie i grundskolan. Jag ville göra en samhällsinsats under pandemin eftersom personalen drabbats hårt. Jag har en pedagogisk examen och föreläser i retorik, så steget var inte långt.

Men respektlösheten och råheten i skolan chockade mig. Det hoppas jag att vi tillsammans kan sätta stopp för.

Alla borde pröva på läraryrket. Elever är ohövliga, respektlösa, elaka, arroganta, vägrar att göra uppgifter, pratar rakt ut under lektionerna och skriker rakt ut så man inte hör sig själv.

Det kan också handla om att göra narr av en städare som kämpar extra hårt för att hålla rent under pandemin. Det kan handla om att hånskratta mig rakt i ansiktet när jag ber någon sitta på sin plats.

Det kan handla om att rycka på axlarna när någon kommer för sent till en lektion. Eller säga fula ord och elakheter till andra barn som ”horunge” eller ”du ser ut som bajs”. Och man kan till och med få ett vapen riktat mot sitt ansikte.

Nog är det så att många passar på när man har vikarie, men detta är på gränsen till vad som utspelar sig i den dystopiska romanen ”Flugornas herre” (1954) av Nobelpristagaren William Golding. Gränser suddas ut för elever som har makten att göra vad de vill eftersom det sällan blir några konsekvenser.

Lärarna har knappast mandat att agera. Gör de det blir de anmälda.

Därför hukar lärarna och blir elevernas slavar. Barnväldet härskar. Barn är inte rättvisa, stundtals elaka och ibland rent grymma.

Det behövs regler som följs – annars måste det bli konsekvenser.

Paula Ternström, Stockholm, skådespelare som arbetat som lärarvikarie under pandemin

”SVT frestas att låta färgstarka galningar i USA tala fritt”

Sveriges Television. SVT-programcheferna Eva Landahl och Charlotta Friborg framhåller i ett svar (20/1) på en kritisk insändare om public service-företagets USA-bevakning vikten av att de drygt 70 miljoner väljare som röstade på elektorer för Trump och ”misstror valresultatet” får komma till tals. De drygt 80 miljoner väljare som röstade bort honom tycks ointressanta.

Dessutom är det långt ifrån alla Trumpväljare som tror på valfusk. Utan dem hade inte valresultatet kunnat bekräftas formellt.

Jag förstår att det är frestande att låta färgstarka galningar tala fritt, men ett land med drygt 350 miljoner invånare kräver vassare bevakning. Två plus två måste bli fyra, annars är vi i Orwells 1984.

Eva Wrange, Styrsö 22 januari 2021

22 januari 2021

22-åriga poeten Amanda Gorman hyllas efter installationen

Den 22-åriga poeten Amanda Gorman hyllas för dikten ”The hill we climb” som hon framförde under Joe Bidens presidentinstallation. Det blev ett genombrott i globalt format för poeten som tidigare bara varit känd i smalare litterära sammanhang.

Till exempel sa Oprah Winfrey på Twitter: ”Jag har aldrig varit stoltare.”

Amanda Gorman blev under onsdagen den yngsta poeten någonsin att framträda på en presidentinstallation i USA. Jill Biden, USA:s nya första dam, är en beundrare av Amanda Gormans verk och var den som insisterande på att hon skulle läsa en dikt under ceremonin, skriver LA Times.

Sedan framträdandet har Amanda Gorman fått ett enormt genomslag i sociala medier. Hennes namn trendar på Twitter, där har hon fått över 500 000 nya följare det senaste dygnet. Dessutom ligger två av hennes böcker, som släpps först senare i år, på första och andra plats på Amazons topplista över böcker.

Hennes framträdande och dikten ”The hill we climb” hyllas av flera framträdande personer i USA.

”Jag har aldrig varit stoltare att se en ung kvinna stiga fram!”, skriver tv-producenten och programledaren Oprah Winfrey på Twitter.

Demokraten och den tidigare presidentkandidaten Hillary Clinton skriver att dikten var fantastisk och fortsätter: ”Hon lovade att kandidera till president år 2036 och jag kan inte bärga mig.”

USA:s tidigare första dam, Michelle Obama, skriver att Amanda Gormans dikt är en påminnelse till alla om varje individs ansvar för att upprätthålla demokratin.

”Jag kan inte vänta på vad du ska göra härnäst”, fortsätter Michelle Obama i Twitterinlägget som har delats nästan 20 000 gånger.

I en text i New Yorker beskriver journalisten och författaren Masha Gessen dikten som en ”enastående vision om demokrati”.

”Fokuset på framtiden är ett direkt svar på den avgående presidentens retorik, som manade sin mobb att transportera landet tillbaka till en imaginär dåtid och tvingade amerikaner att leva i en nutid utan slut”, skriver Masha Gessen.

22-åringen Amanda Gorman är född 1998, dotter till läraren Joan Wicks och uppvuxen i Los Angeles. I och med framträdandet på Bidens installation har hon fått ett enormt internationellt genomslag, men erkännandet är knappast nytt.

Som 16-åring var hon ungdomsdelegat i FN, 2014 utsågs hon till Los Angeles youth poet laureate och 2017 till USA:s första National youth poet laureate. I en intervju med New York

Times 2017 berättade hon hur ett tal av Malala Yousafzai, yngst någonsin att ta emot Nobels fredspris, varit en stor inspirationskälla.

– Det var en verklig ögonöppnare för vilka möjligheter jag hade att åstadkomma något, sade Amanda Gorman till New York Times då.

Som barn hade hon talsvårigheter och att skriva blev tidigt ett viktigt uttryckssätt.

– Jag kunde inte använda min röst, men jag kunde skriva ner min röst på papper. Så det har varit en gudagåva och livlina för mig, säger hon i en intervju med CBS News.

När hon blev äldre och började high school insåg Amanda Gorman att hon inte längre kunde låta dikterna stanna på pappret.

– Det var ögonblicket när jag lyckades ta mig ur mina talsvårigheter, säger hon och berättar att hon ofta övade uttal till musik från musikalen ”Hamilton”.

– När jag är på scen, känner jag mig elektrisk. Det känns som att jag skulle kunna andas eld... som att jag samlar energi inte bara från mig men också från mina förfäder.

2015 gav Amanda Gorman ut sin första diktsamling ”The one for whom food is not enough”. Hennes verk berör ämnen som sociala orättvisor, rasism, feminism, historiska motiv med inslag av autofiktion.

– Jag vill skapa dikter som står sig mot tidens tand och motarbetar dagens fragmenterade nyhetskultur, sade hon till New York Times.

Hon har studerat sociologi vid Harvarduniversitetet och har i framtiden siktet inställt på en politisk karriär. Vid flera tillfällen

har hon sagt sig vilja kandidera till presidentvalet i USA 2036.

– Poesi är ett vapen. Det är ett instrument för social förändring, och poesi är en av de mest politiska konstformerna som finns eftersom det kräver att du river ner och destabiliserar det språk du arbetar med, säger Amanda Gorman till CBS News.

I Washington Post berättar 22-åringen att hennes första politiska minne nog är när hennes mamma läste upp de så kallade Mirandarättigheterna för henne. Det vill säga de skyldigheter poliser i USA har att informera en anhållen person om dess rättigheter, bland annat till ett juridiskt ombud.

– När du är ett svart barn och växer upp i USA måste våra föräldrar ha det så kallade ”samtalet” med oss. Det handlar inte om blommor, bin och våra kroppars förändring, utan om det potentiella fördärvet av våra kroppar, säger hon till Washington Post och fortsätter:

– Min mamma ville vara säker på att jag var förberedd att växa upp med svart hud i USA, och det var mitt första uppvaknade till det politiska klimatet jag skulle kliva in i.

”The hill we climb” har inspirerats av både Abraham Lincolns och Martin Luther Kings tal. Dikten skrevs i samband med att hon följde nyhetsrapporteringen från stormningen av kongressen för drygt två veckor sedan. Något som satte spår i diktens innehåll berättar hon för LA Times.

– Jag försökte inte skriva något som skildrade de händelserna som oriktiga eller skilda från det USA jag känner. USA är trassligt. USA är

fortfarande i sin tidiga utveckling av vad vi alla kan uppnå och jag måste beröra det i dikten. Jag kan inte ignorera det eller radera det. Jag skapade en installationsdikt som ser de ärren och såren. Förhoppningsvis kommer den påbörja en läkning av dem, sade hon före framträdandet till LA Times.

I den andan avslutas också dikten:

For there is always light,

if only we’re brave enough to see it

If only we’re brave enough to be it

Agnes Laurell

agnes.laurell@dn.se

22 januari 2021

Samtal över gränserna. Teatereuropa har mycket att prata om

”Paradise flood/hunger/play”

Upphovsperson: Thomas Köck

Regi: Christopher Rüping. Musik: Christoph Hart, Matze Pröllochs, Julia Förster, Lia Sahin. Med: Maike Knirsch, Björn Meyer, Abdoul Kader Traoré, Lia Sahin, Matze Pröllochs, Julia

Förster, Günter Schaupp m fl. Scen: Livestream från Thalia Theater i Hamburg, del av Lessingtage 2021 Digital: Stories from Europe, 20–31/1, samarbete mellan Thalia Theater, Dramaten och Mitos 21. Speltid: 2 tim.

Två människor väntar, stilla med ryggarna hitåt. Ett blåaktigt sken kantar scenrökens vällande formationer i en stor ödslig gråhet. Kanske är vi vid skapelsens början, i en industrirå klubblokal, på ett fabriksgolv, eller i en väldig tågstation. För plötsligt börjar platsen fyllas av fler. Se där står ett trumset, nu kommer en elbas in, musiken sätter allting i rörelse. Resan genom Europa kan börja, i form av uppsättningen ”Paradise flood/hunger/play”.

Jag är på Thalia Theater i Hamburg. Via en skärm, tyvärr och naturligtvis. Den tolfte årliga festivalen Lessingtage är digital, ett samarbete mellan Thalia, Dramaten och det europeiska teaternätverket Mitos 21. Varje kväll släpps en ny föreställning, inspelad på originalspråk och sänd med engelsk undertext.

Att programmet bjuder en hel del klassiker i modern tappning överraskar väl ingen i den samtida teaterpubliken. Vi kommer att kunna se Michael Thalheimers uppsättning av Bertolt Brechts ”Den kaukasiska kritcirkeln” med Berliner Ensemble. Jämföra en cirque noir-version av Fjodor Dostojevskijs ”Idioten” från Theatre of Nations i Moskva med samma pjäs i Dramatenchefen Mattias Anderssons uppsättning från 2015 med David Dencik i huvudrollen. Eller ställa två Henrik Ibsen mot varandra: ”En folkefiende” på Düsseldorfer Schauspielhaus och ”Ett dockhem” på Katona József Theatre i Budapest.

Men festivalöppnaren är ett nytt verk. ”Paradise flood/hunger/play” är en koncentrerad version

av österrikiske Thomas Köcks ”Klimatrilogie”, vars första del hade urpremiär 2016. Det är en bildmyllrande textmassa som rullar igenom världen längs en tågräls, stannar till på olika platser och berättar historier om människorna där. Replikerna innehåller både berättarröst, dialog och scenanvisningar och Christopher Rüping regisserar med metagrepp och rörlig kamera. Det här är den enda uppsättningen som liveströmmas direkt från Thalia Theaters scen.

Titelordet paradiset ska nog tolkas i en omvänd betydelse, och det vänder sig i magen under resans gång. Förgörande kapitalism och rasism i historien och samtiden vävs samman, från den europeiska koloniseringen till dagens arbetsvillkor för migranter.

Konduktören/konferenciern Abdoul Kader Traoré (som ihop med beatboxande Lia Sahin skapar energipunkter i uppgivenheten) meddelar att ”vi har tagit fel väg”, troligen för flera decennier eller århundraden sedan. Uppsättningen betonar på sätt och vis behovet av festivalen som den inleder, av ett konstnärligt och problematiserande samtal över gränserna. Europa har helt klart saker att prata om.

Maina Arvas

kultur@dn.se

22 januari 2021

Hur kunde SVT missa poeten Amanda Gorman när halva världen jublade?

Det är inte ofta jag skriker åt tv-rutan, men under SVT:s soppiga livesändning av presidentinstallationen i USA fick jag lust att till och med kasta något. När festligheternas clou, den gulklädda unga poeten Amanda Gorman äntrade scenen efter Joe Biden valde SVT att tysta ljudet och pliktskyldigt analysera den 46:e presidentens ord.

Inte ett ord om den unga, svarta kvinna som i bakgrunden uppenbarligen trollband tv-publik och fick sociala medier att explodera. Inte ens någon namnskylt. Programledaren Ann-Britt Ryd Petterson pratade lite vagt om ”ett tal”. Va?

Hur kan SVT ha missat att lyfta fram utropstecknet Gorman. Min gamla mamma tycks ha varit bättre förberedd. Gormans poem är kanske inte Nobelklass med sina lite högtravande retoriska figurer, men framträdandet bar på så mycket mer. Orden om att gå tillbaka till den rasistiska historien bet sig fast när de ljöd över samma plats där sydstatsflaggor vajade kring mobben som drog in i Kapitolium för bara två veckor sen. Vad

intressant det hade varit om det funnits en poesikritiker i studion.

När så många kan se de stora amerikanska kanalernas livesändningar hemma i rutan måste väl public service vara mycket vassare än så här?

Helena Lindblad

helena.lindblad@dn.se

22 januari 2021

Nej, SVT smeker inte vissa partier medhårs

SVT:s Helena Olsson svarar Jan Scherman i debatten om public service, Trump, SD och den fria journalistiken.

Nej, vi anpassar inte vår journalistik till M, SD och KD. Vi har i alla tider bevakat den makt som styr över vårt sändningstillstånd och att antyda att vi ställt om vår journalistik för att smeka enskilda partier medhårs är en allvarlig anklagelse. Men är det något vi är tränade i så är det integritet i relation till de makthavare vi

granskar och att hantera påtryckningar från alla upptänkliga håll.

Att lära känna sin publik och försöka förstå varför vissa grupper uppvisar ett svagare förtroende för etablerade medier är något helt annat. Och vad vi än finner i det sökandet kommer vi aldrig betala med varken en relativisering av sanningsbegreppet eller en tveksam hållning till demokratiska värden. Betydligt svårare, dock helt avgörande, för oss alla att förstå är det som i själva verket ligger i botten för kritiken om både vänstervridning och Trumpnormalisering – nämligen människors olika kultursyn.

I flera artiklar, både i DN och SvD, har jag argumenterat för två saker. Dels vikten av den evidensbaserade journalistiken i tider av postsanning och sociala mediers roll som bärare av desinformation. Dels vikten av att public service bidrar till en gemensam offentlighet, skild från situationen i USA där en åsiktsburen nyhetsjournalistik bidrar till just parallella ”sanningar” – förkroppsligade av till exempel CNN respektive Fox News.

SVT har det högsta förtroendet bland svenska medieföretag. Men vi är inte ofelbara, och att betrakta oss som sådana vore rentav farligt. Dock känner jag mig trygg i att vår väg till de som inte litar på oss inte går någon annan väg än den som alla oberoende medier måste förespråka – sanningssökandet som journalistikens kärna.

Helena Olsson

Ansvarig för nyheter, samhälle och dokumentärer i SVT:s programledning.

22 januari 2021

Alma Pöysti. ”Folk säger att de får lust att ta en sup och dansa”

Zaida Bergroths film om Mumintrollets skapare Tove Jansson har blivit en publiksuccé i hemlandet Finland. Nästa fredag inviger den Göteborgs filmfestival. Philip Teir träffade filmens Tove, skådespelaren Alma Pöysti, i ett vintrigt Helsingfors.

Alma Pöysti vill gå till restaurang Löyly i Helsingfors. Träbyggnaden är formad som en stor trappa och ligger vid havet. Namnet ”Löyly” är ett svåröversatt finskt ord som beskriver fukten som stiger från ugnen under ett bad.

En scen i den nya filmen om Tove Jansson spelades in just här.

– Scenen hade egentligen namnet ”Tove skidar”, men det fick vi skippa eftersom det knappt kom någon snö ifjol. I stället blev det ”Tove simmar”. Det var kallt, kan jag säga.

Alma Pöystis ansikte är i fokus under stora delar av filmen. Hon bär upp hela produktionen.

– Jag tror att det någonstans finns en bild av ett bränt bröd, men annars är det mycket Tove, skrattar hon.

– Men jag kände mig väldigt trygg med fotografen Linda Wassberg. På en teaterscen handlar mycket om att komma över sin blyghet och nå människorna på raden längst bak. Här lärde jag mig att det är tvärtom. Framför kameran kan man in bjuda tittaren till sin egen blyghet, säger hon.

Filmen ”Tove” blev en publiksuccé i Finland i höstas. Trots pandemin, och trots att filmen är på svenska. Över 150 000 finländare har redan sett den.

– Mest har folk varit uppmuntrande. Det är många som skriver på Instagram att de sett den och fått lust att ta en sup och dansa. Det är också kul när folk går förbi på gatan och berättar anekdoter om Tove.

Som vadå?

– Som att de bott i skärgården nära hennes ö Klovharun, och minns någon fiskare som sagt att Tove ibland kastade sina saker ur båten och simmade till ön om det var hård sjögång och man inte kunde ta i land. Många har också berättat att de fått brev av henne.

I filmen är det efterkrigstid i Helsingfors och Tove slits mellan sina känslor för Vivica Bandler (spelad av Krista Kosonen) och vänsterpolitikern Atos Wirtanen (svenska Shanti Roney, här med åländsk accent). Det är en historia som Alma Pöysti kände till sedan tidigare. Tove Jansson har alltid varit en del av hennes liv.

– Tove besökte oss en gång då var jag väldigt liten. Min farmor och farfar kände henne, och min pappa hade festat med henne. Så hos oss var hon både människan Tove och den stora författaren Tove Jansson.

Alma Pöystis farfar var skådespelaren Lasse Pöysti – känd som mumintroll i den kultförklarade (och enligt vissa skrämmande) svenska produktionen på sextiotalet. Hennes farmor, Birgitta Ulfsson, var med i den första Muminuppsättningen redan 1949, i en roll som Hemulens moster.

Du och jag studerade samtidigt på Helsingfors universitet. Men du försvann till Teaterhögskolan. Var det till skådespeleriet du skulle hela tiden?

– Det var det. Fast det föregicks av en del tvivel. Jag var så insnärjd i teaterlivet från barnsben i och med att alla i min familj var yrkesmänniskor. Jag hade en enorm respekt och ville inte gå dit och kladda …

Det verkar som att många konstnärer som följer sina föräldrars fotspår känner likadant.

– Många går nog igenom en grundlig rannsakan. Har jag en plats här, på vilka grunder? Jag jobbade jättehårt, det gör förstås alla, men jag ville verkligen visa att jag inte åkte snålskjuts. Ibland till utmattningens gräns. Den grundmurade respekten för konstformen var så stark i vår familj. Det var nästan som en … jag skulle inte säga religion, men absolut en filosofisk verksamhet. Vi diskuterade livet genom teatern.

Alma Pöysti har jobbat i Sverige, bland annat på Kulturhuset Stadsteatern, under de senaste åren, men flyttade rätt nyligen tillbaka till Finland.

När jag ber henne prata om skillnader mellan teater-Sverige och teater-Finland blir hon ivrig.

– Svenska skådisar är ofta otroligt verbala och skickliga. De pratar mycket, och de analyserar i

det oändliga. Medan vi i Finland – om man vill hårdra det – ganska snabbt stiger upp på golvet och bara söker, utan att veta vart vi är på väg. I svenska sammanhang är det viktigt att inte göra fel. Man får inte göra bort sig. Svenskar är ju lite trygghetsberoende. Därför är den här coronasituationen helt ofattbar för mig. Jag trodde att svenskarna skulle vara de som stänger ner allt.

Och teatern i Finland känns annorlunda?

– Om den svenska teaterkulturen är en hovkultur rätt långt, har den finska teatervärlden fötts ur en mera folklig grund. I Finland har man också tagit in mer influenser utifrån. Man bjuder in utländska regissörer och teatergrupper. I Sverige känns det som att man är sig själv nog, även om diskussionen om mångfald och representation kommit längre än i Finland. Det ser ofta jättebra ut. Jätteslipat, jätteskickligt. Men vad skulle hända om man vågade gå ännu längre, djupare och vara osäkrare? Det undrar jag ibland. Men det här är kanske också en smaksak. Jag tycker att teater blir tråkigt om det är för tryggt.

Filmen ”Tove” har hyllats som ett mäktigt Helsingforsporträtt. Tove Jansson målade i en dragig ateljé och hade hela tiden problem med pengar. Det finns många scener där staden får en framträdande roll.

– Hon var fattig som en kyrkråtta under den här tiden och betalade alla sina räkningar med tavlor. Konst var hårdvaluta under kriget. Det finns tandläkarräkningar som hon betalade med sina egna tavlor.

Samtidigt är filmen full av livsglädje.

– Det har jag insett med den generationen, som min farmor och farfar tillhörde – att det var ett

slags mantra för dem, att ta emot motgångar med en klackspark. Man fick aldrig bli sentimental eller bitter. Jag tror att de hade sett så mycket skit under kriget att de förstod att de inte fick hamna där.

”Tove” är också ett exempel på en pågående förändring inom finsk film. Teamet består nästan uteslutande av kvinnor: regissören Zaida Bergroth, fotografen Linda Wassberg, manusförfattaren Eeva Putro, producenten Andrea Reuter, scenografen Catharina Nyqvist Ehrnrooth, och många fler.

– Det planerades nog inte som det ”stora kvinnoprojektet”, det bara blev så. Jag tänker att Tove Jansson jobbade lite på samma sätt. Hon levde som hon ville, hon bröt många normer, men hon gjorde aldrig någon stor sak av det.

Philip Teir

philip.teir@gmail.com

Alma Pöysti.

Född: 1981 i Helsingfors. Pappan Erik Pöysti är regissör och farbror Tom Pöysti är skådespelare. Farfar Lasse Pöysti fick ett stort genombrott i Sverige både som teaterchef och i 80-talsserien ”Dårfinkar och dönickar”. Farmor Birgitta Ulfsson jobbade på scener runt om i Sverige. Dessutom är Almas yngre bror Oscar Pöysti skådespelare.

Syns i: bland annat den danska serien ”Liberty”, som regisserats av svenske Mikael Marcimain (2018).

Om ”Tove”: Filmen inviger Göteborgs filmfestival den 29 januari. Den tävlar också på festivalen. ”Tove” har redan sålts till ett tiotal länder och får svensk biopremiär senare i vår.

22 januari 2021

”Spring Uje, spring” är förhandstippad Guldbaggevinnare

”Spring Uje, spring” vinner Guldbagge för bästa film, medan ”Greta” tar hem dokumentärklassen. I alla fall om oddsmakarna får rätt. Båda filmerna är klara favoriter som ger runt 1,5 gånger insatsen. I klassen bästa film är närmaste utmanare ”Charter” och ”Orca” som ger mellan 3 och 4 gånger pengarna. Ane Dahl Torp (”Charter”) och Lena Endre (”Min pappa Marianne”) är klara favoriter när det handlar om bästa kvinnliga huvudroll. På den manliga sidan är Uje Brandelius knapp favorit framför Rolf Lassgård (”Min pappa Marianne”). Om oddsmakarna får rätt så kommer även Amanda Kernell att ta hem regi-Baggen för det svenska Oscarsbidraget ”Charter”. Den publiklösa filmfesten äger rum på måndag och direktsänds från klockan 20.00 i SVT.

/A24 gör dokumentär om maktskiftet

Det hippa indie bolaget A24 producerar en dokumentär om maktskiftet i Vita huset. Den ursprungliga idén var att skildra processen bakom maktskiften i allmänhet, snarare än årets extremt kaotiska. Det äkta regissörsparet Sean Fine och Andrea Nix var dock på plats i Washington den 6 januari och lyckades fånga en del av den kaotiska stormningen av Kapitolium. A24 ligger bakom filmer som ”Uncut gems”, ”Moonlight”, ”Midsommar” och ”Lady Bird”.

22 januari 2021

22 januari 2021

Dandyn som kom in från kylan

Han var den svenska filmens mest eleganta och mång- sidiga filmskapare som också skrev komplexa kvinnoroller långt före sin tid. Ändå hamnade Hasse Ekman i skuggan av Ingmar Bergman och valde att förtids- pensionera sig på spanska Solkusten. Men efter hans död 2004 har allt fler börjat hylla den karismatiska jazzgossen som skämtade om att han var bindestrecket mellan Gösta Ekman den äldre och Gösta Ekman den yngre. Senaste i raden är Mikaela Kindblom som i dag släpper boken ”Hasse Ekman: Dandyn i drömfabriken”.

Även om Hasse Ekman inte var fullt lika känd spermie som sin son, så tvingades han ändå reflektera över sin roll i världen tidigare än alla andra. Som ett av Sveriges första riktiga ”kändisbarn” skrev Hasse Ekman sin första självbiografi redan vid 17 års ålder. Under den självironiska titeln ”Hur ska det gå för mej?” (1933) kåserade den unga Ekman om hur det var att växa upp som son till Gösta Ekman den äldre, en queer superstjärna i den svenska film- och teatervärlden i början av förra seklet.

I sin andra självbiografi, ”Den vackra ankungen” (1955), hade Hasse Ekman samlat på sig tillräckligt mycket livserfarenhet för att kunna ställa en diagnos på sig själv:

”Jag är en olycksalig produkt av borgerlighet och konstnärsglöd, skeppsbroadel och zigenarblod; av lathet och ambition, ytlighet och genialitet, klokhet och dårskap, måttfullhet och storhetsvansinne. Resultatet har blivit en framgångsrik medelmåtta – utan djup och originalitet. Låt gå för en ovanligt framgångsrik medelmåtta då.”

Oavsett om det var ett utslag av prestationsångest eller falsk blygsamhet så förekom Hasse Ekman den stämpel som kom att häfta fast vid honom. Under sin livstid fick han varken status som auteur eller konstnär. Den ikoniska bilden han lämnade efter sig var en världsvan dandy med cigarettmunstycke och ett klädsamt självironiskt leende i ett försök att vara folkhemmets svar på Humphrey Bogart och Cary Grant.

Numera är det många som vill uppgradera hans insatser för den svenska filmen. Få andra uppvisar samma produktivitet, konstnärlig spännvidd och förmåga att röra sig lika ledigt mellan genrerna. Mellan 1938 och 1965 spottade han ur sig drygt 40 filmer som han oftast skrev, regisserade, producerade och spelade i – från det dramatiska mästerverket ”Flicka och hyacinter” (1950), en olycklig lesbisk kärlekshistoria med självmord, till publiksuccén ”Fram för Lilla Märta” med crossdressing. Däremellan romantiska komedier, beredskapsfilmer, smarta melodramer, thrillrar och ”stora stöten”-action.

Intresset för Hasse Ekman vaknade i mitten av 80-talet, tjugo år efter att han gått i förtidspension på den spanska Solkusten. Även om hans filmer regelbundet visades på SVT var det först 1993 som han tillägnades en större

retrospektiv på Göteborgs filmfestival. I samband med 100-årsjubileet 2015 visades den första retrospektiven i New York, kurerad av Fredrik Gustafsson som i samma veva släppte en doktorsavhandling, ”The man from the third row”, där han lanserade Hasse Ekman som en framstående auteur som hamnat i skuggan av Ingmar Bergman. ”Äntligen har Hasse Ekman kommit in från kylan”, konstaterade tidskriften FLM förtjust, medan distributören Studio S gjorde Ekmans filmer tillgängliga i stiliga dvd-boxar och Ekman hyllades i Kalle Linds succépodd ”Snedtänkt”.

I den växande skaran av Hasse Ekman-fans finns det en som sticker ut ur mängden. Filmvetaren och kritikern Mikaela Kindblom har varit besatt av Hasse Ekman i decennier. I sin nya bok ”Dandyn i drömfabriken” beskriver hon sin långa ”kärleksrelation” med Hasse Ekman och hur hon sögs in i Ekmans ”underbara, fantasifulla och medmänskliga universum”.

– Det första jag fastnade för var lekfullheten, rörligheten och berättarstilen som Ekman hämtade från Hollywoods screwballkomedier. Han hade också ett enormt rikt och roligt sätt att använda svenska språket. Sedan upptäckte jag hans djupa empati för kvinnliga öden och det moderna sättet att skildra kvinnor. Inte minst filmerna med Eva Henning som den mystiska Stockholmsprinsessan, säger Mikaela Kindblom.

Ändå var det inte kärlek vid första ögonkastet, utan en passion som växte fram efter hand. Hon har bara diffusa minnen av de första mötena med Ekman via filmer som ”Fröken Chic” och ”Egen ingång” på SVT i början av 80-talet. När hon några år senare läste filmvetenskap var

Hasse Ekman i det närmaste utraderad ur den svenska filmhistorien.

– I Sverige är vi fantastiskt duktiga på att städa bort vår egen filmhistoria. Oftast ser vi film som färskvara och brukar sällan göra referenser till äldre verk, förutom Bergman och ett par andra. När jag gick runt på olika bokförlag och försökte sälja in en bok om Hasse Ekman i början av 2000-talet var standardsvaret från de flesta förläggarna: ”Du menar väl Gösta, huh..?”

”Dandyn i drömfabriken” är ingen traditionell biografi, utan snarare ett försök att lägga pusslet Hasse Ekman genom att leta ledtrådar i sexton av hans långfilmer. Verk som oftast kretsar kring en urban, välbeställd svensk medelklass under åren då det svenska folkhemmet formades under och efter andra världskriget.

Även om Hasse Ekman framförde en diskret kritik mot folkhemmets stela konformism så försökte han aldrig att vara någon politisk influerare. I grund och botten var han en underhållare med existentiell och satirisk udd. Eller som hans rollfigur säger i självbiografiska ”Jazzgossen”: ”Som den lilla skötsamma jazzgosse jag är föredrar jag Karl Gerhard framför Karl Marx.”

Hasse Ekman förklarade sin kärlek till dixieland och Gershwin, Noël Coward, den unge Hemingway och Nils Dardel: ”Det är romantik i halvtrasighetens tecken, tjusande, lite ytlig kanske. Men den är min.”

– Han hade också en särskild blick för de som avvek och förtalades genom skvaller, konstnärssjälarna som inte riktigt passar in i samhället. Han var känslig för hyckleriet och tog

upp hbtq-frågor och crossdressing redan på 40-talet, säger Kindblom.

Någon naturlyriker var han knappast. De allra flesta av hans filmer utspelar sig i Stockholms asfaltsdjungel bland Östermalms hyreshus, på krogar och nattklubbar.

– Mycket av svensk filmhistoria handlar ju om kärlekspar som badar nakna eller ligger i en rågåker, men Hasses filmer handlar mest om storstadslivet, säger Kindblom.

Ett av de mest centrala temana i Ekmans filmer var ”den pågående kampen mellan den mänskliga fåfängan och att bli en vanlig, riktig människa”, menar Kindblom. Denna kamp kan säkert härledas till hans speciella bakgrund som kändisbarn till en svensk superstjärna som älskade rampljuset. Gösta Ekmans (d ä) scendebut 1908 blev den officiella starten på en av de mest lyskraftiga klanerna inom svensk film.

I sin biografi ”Djävulspakten, Gösta Ekmans liv och konstnärskap” (2011), skriver Carina Burman om hur Gösta Ekmans genombrott sammanföll med att filmen blev stor och att medierna utvecklades i snabb takt.

– För första gången gick det att bli nationell – eller internationell – idol. Gösta d ä blev hela Sveriges Gösta, idolen vars bild flickor klippte ur och åt på knäckemackan, säger Carina Burman.

Som många andra fascineras hon av familjedynastier som för arvet vidare till medlemmar inom samma bransch.

– Sedan finns det förstås ett tankefel i det hela – man ser för sig en linje, där arv fortplantas genom den manliga sidan, och glömmer alla

andra anlag och det yttre inflytandet. Här är det ju intressant med Gösta Ekman d y, som inte hade så mycket kontakt med sin far men däremot med sin farmor, som kände alla vid teatern utan att själv någonsin ha verkat där, säger Carina Burman.

Samtidigt fanns det starka band mellan Hasse Ekman och hans pappa, periodvis var de också arbetskolleger.

– Gösta gav Hasse teaterlektioner, och det var nog ingen slump att fadern såg till att sonen också debuterade i 17 års ålder som ”en dansherre” i ”Glada änkan” – samma roll där han själv inlett sin bana tjugofyra år tidigare, säger Burman.

Gösta Ekman d ä fick betala det högsta priset för sina makalösa framgångar. Han var en arbetsnarkoman som under inspelningen av storfilmen ”Faust” (1926) i Tyskland började använda kokain för att orka hålla tempot. Detta blev början på ett tungt missbruk som kom att bli ett mörkt moln över Hasse Ekmans uppväxt. Året därpå, 1927, drabbades familjen Ekman av en tragedi när andra andra barnet, Jan Michael, dog vid nio månaders ålder. Bakom den prydliga fasaden i paradvåningen på Östermalm var det inte någon idyll.

– Med alla sina turnéer och sina långa dagar (och nätter) på teatern var Gösta en frånvarande pappa. Senare, när Göstas narkotikamissbruk ökade, fick Hasse försöka hålla sin pappa på fötter tillsammans med mamma Greta. Det är också uppenbart att Hasse älskade och delvis också idealiserade sin far, även om hans skildringar av kokainistens vardag ofta är mörkare än andra sagesmäns, säger Burman.

Gösta Ekman dog 1938, endast 47 år gammal, men Mikaela Kindblom menar att han gick som en gengångare i sonens filmer.

– Hasse älskade ju sin pappa trots att han också fick leva med skuggsidorna. Ingen vet riktigt vad som pågick bakom den prydliga fasaden i paradvåningen på Artillerigatan på Östermalm. Det kanske förklarar hans empati för rollfigurer som är fast i relationer med människor som man både älskar och hatar. Spännvidden i hans dandyfigur speglade nog dubbelheten hos pappan – charmerande geni och en utbränd knarkare på en och samma gång, menar hon.

– I den figuren lyckades han pressa in ytterligheterna i mansrollen genom att vara både charmig och otäck – kanske var det ett sätt att hantera spöket Gösta Ekman. Hans dandy kan gå från en lite töntig men välmenande storstadscharmör som tuktas och uppfostras av Sickan Carlsson i de romantiska komedierna till mer mörka figurer som till exempel våldtäktsmannen i ”Medan porten var stängd” och som otäcka konstkritikern i ”Banketten”, säger Mikaela Kindblom.

Även om han såg livet för vad det var så hade han en optimistisk grundsyn. När Kindblom ska välja en scen som illustrerar Hasse Ekmans syn på livet så blir det slutscenen i den lite mindre kända ”Lågor i dunklet” där Stig Järrel spelar en pyroman som ska vara ett slags metafor för Hitler eller den onda människan. När nyårsklockorna ringer i slutet av filmen höjer en rektor sitt glas med orden: ”Ni tycker kanske att jag är enfaldig som i dessa tider kan tro på en framtid som ljusnar. Men det gör jag. Och det ska ni också göra.”

– Denna slutscen hör till det vackraste han gjorde och speglade hans attityd till livet. Och

det är ju en scen som också har bäring på det som händer i dag. Många av hans filmer ställer existentiella frågor om varför man ska leva, hur man ska älska och hur man ska stå ut när livet är svårt, säger Kindblom.

Om dubbelspel och identitetssökande var återkommande teman i filmer, så var också Hasse Ekman full av motsägelser. Å ena sidan led han av att betraktas som ett bortskämt kändisbarn, men gillade samtidigt att sola sig i strålkastarljuset. Under 30-talet köpte han sin pappas sportiga Dodge Cabriolet som fick smeknamnet ”den rullande omeletten” sedan Hasse Ekman hade lackat om den i en äggul nyans – ”så gul att van Goghs solrosor skulle vissna av koloristiska mindervärdeskomplex”.

Samtidigt visade han sällan divalater på jobbet och skulle bevisa sin kompetens genom att bli den hårdast arbetande dandyn i svensk showbiz. Förmodligen var decennier av mördande arbetstempo en bidragande orsak till att han plötsligt gjorde en Garbo och försvann ur den svenska filmen i mitten av 60-talet. Han sålde hela sin imponerande konstsamling med svenska modernister – förutom Nils Dardels akvarell av hans pappa som ung – och flyttade till Solkusten i Spanien. Hans hus utanför turistmagneten Torremolinos fick smeknamnet ”Hassienda”. Bakom beslutet att förtidspensionera sig vid 50 års ålder fanns både privata och professionella skäl.

– Hans pappas utbrändhet och för tidiga död hade varit en varningsklocka, kanske insåg han att det också fanns ett liv som var värt att leva utanför filmateljéerna, säger Kindblom.

Men det blåste även helt nya vindar i filmen i mitten av 60-talet. Den popkulturella revolutionen och sexuella frigörelsen var i full

gång. Hans sista film, ”Äktenskapsbrottaren”, var en filmatisering av en gammal fransk teaterfars från 1800-talet. Samma år kom filmer som Mai Zetterlings ”Älskande par”, Vilgot Sjömans ”491”, Tage Danielssons ”Svenska bilder”, Lars-Magnus Lindgrens ”Käre John” och Jörn Donners ”Att älska”.

– Han var inte intresserad av popkulturen, sex, våld och naket. En annan bidragande orsak var snålheten i det svenska kulturlivet. Han var trött på att till exempel bli jämförd med Bergman när han sedan länge slutat att tävla med honom. Han spelade rollen som den exilerade filmskaparen med samma elegans som han tidigare spelat rollen som den gudomlige Göstas son, säger Kindblom.

Det har skrivits en hel del om rivaliteten mellan Ekman och Bergman som hade många beröringspunkter. Båda kom *straight outta* Östermalm, från den högborgerliga storstadsidyllen kring Hedvig Eleonoras kyrka. De rörde sig i samma kulturella sfär, debuterade ungefär samtidigt och tillhörde båda ”en filmsugen mellankrigsungdom som delade historia, referensramar och idéer”, som Kindblom skriver i boken.

Ändå rådde det en spänd stämning dem emellan, som utvecklades till ett slags professionell rivalitet där de häcklade varandra på mer eller mindre subtila sätt. Efter att ha spelat en ytlig regissör i Bergmans ångestladdade ”Fängelse” (1949) gjorde Hasse Ekman filmen ”Flickan från tredje raden” (1949). I filmen spelade Ekman en Bergmanaktig teaterman som satte upp pjäsen ”Helvetet” och sedan uppvaktades av en gåtfull kvinna som lärde honom om livet. Ekman erkände att hans komedi var ett slags ”anti-

Bergman-film”, en reaktion på Bergmans mörka misantropi: ”Inte så att jag tvivlade på hans (Bergmans, red anm) engagemang och övertygelse. Men han framstod som fyrtiotalisternas språkrör i svensk film. Min film ville vara en reaktion mot moderiktningen att tala om alltings meningslöshet. Jag ville satsa på optimism”, förklarade Ekman.

Senare i livet ville Hasse Ekman tona ner rivaliteten dem emellan.

– Vår konkurrens var inspirerande till en början, men Ingmar blev helt enkelt för bra, förklarar en avspänd Hasse Ekman på en solig spansk terrass i intervjufilmen ”Möte med Hasse” (1993) av Jannike Åhlund och Gunnar Carlsson.

Så här i efterhand framstår konkurrensen mellan Bergman och Ekman som lite onödig. Det finns naturligtvis plats för båda. Och klart är att Hasse Ekman har fört sitt kulturella dna vidare till fler än sina egna familjemedlemmar.

– För mig så är han en svensk Billy Wilder som gjorde komedifilmer med klass, säger Henrik Dorsin, som fick Hasse Ekman-stipendiet 2015.

Han minns när han kom hem från skolan och såg Hasse Ekmans färgglada romantiska komedier från andra halvan av 50-talet med Sickan Carlsson, som ”Sjunde himlen” och ”Himmel och pannkaka”.

– I stället för att tävla med Bergman gjorde han Sverige lite gladare och banade väg för oss andra som arbetar med humor i det här landet. Hasse Ekman har påverkat mig så till vida att han visat att det är möjligt att verka i flera olika genrer både framför och bakom kameran, säger Dorsin.

Nyligen fick Dorsin ta över Gösta Ekmans paradroll som den knipsluga ligaledaren Charles-Ingvar ”Sickan” Jönsson. I början av Tomas Alfredsons ”Se upp för Jönssonligan” spelas ”Regntunga skyar” med text av Hasse Ekman som Alice Babs framförde i ”Swing it, magistern!”.

– Det var vår lilla hyllning till klanen Ekman.

Nicholas Wennö

nicholas.wenno@dn.se

HASSE EKMAN.

Hans Gösta ”Hasse” Ekman föddes 1915 i Stockholm och dog i Marbella, Spanien, 2004. Regissör, filmskapare och skådespelare.

Son till Gösta Ekman dä och Greta Ekman.

Pappa till Gösta Ekman den yngre, Mikael Ekman, Fam Ekman, Stefan Ekman och Krister Ekman.

Debuterade som skådespelare 1924 i Gösta Ekmans ”Unge greven ta’r flickan och priset” och slog igenom i ”Intermezzo” (1936) där han spelade mot sin pappa.

Regidebuterade 1940 med komedin ”Med dej i mina armar”. Regisserade 41 långfilmer mellan 1940 och 1964, där han skrev, spelade och producerade de flesta.

Spelade också i Ingmar Bergmans ”Fängelse” (1949), ”Törst” (1949) och ”Gycklarnas afton” (1953).

Vann en Guldbagge för ”kreativa insatser” i svensk film 1995 och tilldelades Karl Gerhards hederspris 1989.

Regisserade även teater, bland annat revyer åt Kar de Mumma, Povel Ramel och Karl Gerhard.

Filmer i urval:

”Äktenskapsbrottaren” (1964). ”Himmel och pannkaka” (1960). ”På en bänk i en park” (1960). ”Fröken Chic” (1959). ”Jazzgossen” (1958). ”Sjunde himlen” (1956). ”Ratataa eller The Staffan Stolle story” (1956). ”Egen ingång” (1956). ”Gabrielle” (1954). ”Flicka och hyacinter” (1950). ”Flickan från tredje raden” (1949). ”Banketten” (1948). ”Medan porten var stängd” (1946). ”Kungliga patrasket” (1945). ”Fram för lilla Märta” (1945). ”Ombyte av tåg” (1943). ”Lågor i - dunklet” (1942). ”Första divisionen” (1941).

”Med dej i mina armar” (1940).

23 januari 2021

Chalmers kvantdator lockar Googles tidigare ledare

Göteborg. Chalmers blev nyligen först i världen med att lösa ett faktiskt problem med hjälp av en kvantdator.

– 2020 var ett gyllene år för mig som forskare, konstaterar fysikern Giulia Ferrini.

I sommar får hon sällskap i Göteborg av kvantfysikens världsstjärna John Martinis.

När pandemin bromsade nästan all verksamhet på jordklotet kunde kvantdatorentusiasterna i Göteborg konstatera motsatsen. Deras projekt tog ett stort – världsledande – kliv framåt. För första gången någonsin matades ett verklighetsbaserat problem in i en kvantdator, och ut kom en korrekt lösning.

Uppgiften kom från flygbranschen och handlade i ett första steg om endast två flygplan som skulle schemaläggas optimalt på olika rutter.

– Det var en enkel uppgift och därför var det ingen mening med att mäta hastigheten, så vi vet inte om kvantdatorn skulle kunna lösa stora liknande uppgifter snabbare än annan teknik

skulle ha gjort, men vi vet att vår dator löste det här, berättar forskaren Giulia Ferrini.

Det verklighetsbaserade experimentet gör resultatet till ett framsteg i forskarvärlden. Ferrini jämför med när Google 2019 publicerade sitt stora genombrott. Deras kvantdator hade då genomfört ett helt hypotetiskt räkneexperiment på dryga tre minuter. Samma sak skulle enligt Google ha tagit en vanlig dator 10 000 år.

– Ja, den stora skillnaden mellan oss och dem är att Google vet att det de gjorde, gjorde de snabbare. Det vet inte vi. Men vi vet att vårt problem var ett riktigt problem. Så skillnaden är att Google var jättesnabba, men resultatet går inte att använda till något. Och vi vet inget om hastigheten – eftersom det inte var relevant i vårt lilla experiment – men vi vet att vi gör nytta, säger Giulia Ferrini.

Den som leder kvantdatorprojektet på Chalmers är professor Per Delsing. Han säger att han har en ödmjuk inställning till institutionens nya resultat.

– Det är ett kliv framåt, men vi ligger fortfarande efter de stora spelarna i världen.

Den mäktiga konkurrenten Google skakades dock under 2020 av ett överraskande avhopp. Ledaren för företagets kvantprojekt – amerikanen John Martinis – lämnade plötsligt Google i april. Martinis är en privat ungdomsvän till Per Delsing och Chalmers var snabbt framme när han blev fristående akademiker.

– Vi har bjudit hit honom som gästforskare och han har tackat ja. Vi tror att han kommer till oss i sommar, om det fungerar med tanke på alla restriktioner, säger Delsing.

Det vore utmärkt tajming eftersom nästa steg för Chalmers är en komplicerad uppskalning av antalet kvantbitar i datorn. Det genomförda räkneexperimentet gjordes på bara två kvantbitar. I dagsläget finns sju färdigbyggda i Göteborg och material är beställt för att bygga - totalt 20 innan året är slut. Men löftet från Per Delsing till storfinansiären Wallenberg är att ha en dator med 100 kvantbitar efter tio års verksamhet, och klivet från 20 och uppåt är ett av de svåraste.

– Till ett chip med 20 kvantbitar kan man nå alla bitar med ledningar från sidan. Efter det måste man komma uppifrån eller nerifrån - också, säger Per Delsing.

Det är ett kliv som Google redan gjort, eller hur?

– Ja, de har 53 bitar, så det är ett område där vi skulle ha stor nytta av John Martinis.

Nu återstår att se hur vaccinet och tiden påverkar forskarnas möjligheter att resa och samarbeta. För praktikerna inom kvantfysiken har 2020 ”inte hjälpt till”, som Per Delsing uttrycker det. För Chalmerskollegan Giulia Ferrini är läget däremot mycket ljusare.

– Som teoretiker måste jag erkänna att har jag varit extremt privilegierad 2020. Det har varit ett gyllene år! säger hon.

Kristina Hedberg

kristina.hedberg@dn.se

BAKGRUND.

Kvantmekaniken är fysiken som beskriver materiens allra minsta delar, som elektroner, protoner och atomer. Den skiljer sig från den klassiska fysiken, och är svår att greppa

eftersom den strider mot allt vi är vana vid om hur saker beter sig.

Enligt kvantmekaniken är partiklar vågor, och därför kan de ha flera tillstånd, eller vara på flera olika ställen, samtidigt.

Schrödingers katt, ett tankeexperiment från 1935 av den österrikiske fysikern Erwin Schrödinger, är ett försök att förklara vad det egentligen innebär. Om vi stänger in katten i en låda, tillsammans med ett radioaktivt ämne och en ampull med dödligt gift som släpps ut i lådan om ämnet sönderfaller, kommer den stackars katten att vara både död och levande samtidigt.

Bitarna i kvantdatorn kan, liksom Schrödingers katt, vara både levande och döda på en gång, - eller snarare både ett och noll. Det är därför en kvantdator kan göra så många parallella beräkningar samtidigt.

Men, precis som med katten, är kvanttillstånden också mycket sköra.

Öppnar vi lådan blir katten antingen död eller levande.

Och stör vi en kvantbit blir den antingen ett eller noll.

Maria Gunther, vetenskapsredaktör

4 000

kronor höjdes statsminister Stefan Löfvens (S) arvode med den 1 januari. Han får nu 180 000 kronor i månaden.

Övriga statsråd får en höjning på 3 000 kronor per månad till 142 000 kronor, enligt ett pressmeddelande. Drygt 2 procent i lönehöjning blir det för statsministern och statsråden.

Höjningarna har beslutats av Statsrådsarvodesnämnden.

TT23 januari 2021

23 januari 2021

Fler får betala mindre

Fler personer än tidigare beviljades nedsättning av amorteringen av studieskulderna under förra året – och färre hamnade hos Kronofogden.

Under de senaste åren har drygt 160 000 personer per år fått grönt ljus från Centrala studiestödsnämnden (CSN) att amortera ett lägre belopp av studielånet än vanligtvis, antingen på grund av studier eller lägre inkomst. Men under förra året steg antalet som fick nedsatt amorteringstakt till strax över 185 000 personer. Henrik Hederberg, kontorschef på CSN, säger att ökningen hänger ihop med

pandemins konsekvenser för många svenskars privatekonomi.

Det reducerade beloppet uppgick till runt två miljarder kronor. Kvinnorna stod för 60 procent av dem som beviljades nedsättning.

TT

23 januari 2021

Tränaren orolig för att ungdomar inte kommer att återvända till idrotten

Inomhussporterna var de stora förlorarna när pandemin slog till i fjol. Beskedet om att barn födda 2005 och senare får börja träna igen möts med glädje av idrotten men oron för att

inställda träningar och matcher ska få långsiktiga konsekvenser kvarstår.

– Jag är rädd för att alla ungdomar inte kommer att komma tillbaka, säger Magnus Björklund i handbollsklubben Kärra HF.

GÖTEBORG. Riksidrottsförbundets mätning av det statliga lokala aktivitetsstödet under perioden 12 mars till 30 juni i fjol visar att av de tio största idrotterna är det inomhussporterna handboll, basket, innebandy och gymnastik som haft det största tappet när det gäller registrerade sammankomster.

I kategorin 7–16 år är handbollen den största förloraren med drygt 20 procent, men räknar man senare delen av fjolåret är antalet uteblivna träningar och matcher ännu fler. Det säger Magnus Björklund, klubbchef och ungdomstränare i Kärra HF.

– Efter de hårdare restriktionerna som infördes i december skulle jag uppskatta att vi har tappat någonstans runt 35–40 procent, säger han.

Det ekar tomt i Lillekärrshallen. Vid den här tiden på året brukar det vara full fart i hallen på Hisingen, där en av landets största handbollsföreningar har sitt högkvarter.

Klubben, där bland andra VM-spelaren Jonathan Carlsbogård är fostrad, har 500 ungdomsspelare och 51 lag i seriespel, men sedan i december har träningar och matcher inomhus varit stoppade.

– Handbollsträning utomhus i snöglopp och halka. Nej, jag förstår om barnen passar på det. En årskull med drygt 35 spelare hade bara sju stycken på en träning nyligen, säger Björklund

och förklarar att det faktum att några barn suttit i karantän sedan smitta kommit in på deras skola är en annan bidragande faktor till frånvaron.

Björklund har svårt att förstå logiken i de restriktioner som gällt från december. På dagtid har klubbens spelare haft idrottslektioner i skolan i hallen. På kvällarna har de nekats att träna handboll.

I torsdags presenterade regeringen lättnader i restriktioner för idrotten, som innebär att barn födda 2005 och senare tillåts träna inomhus igen. Björklund säger att beskedet är glädjande och att stora delar av verksamheten kommer att kunna sättas igång från och med måndag.

Samtidigt pekar han på att restriktionerna kommer att fortsätta att slå hårt mot vissa grupper. Ungdomar över 15 år, som inte tillåts börja träna inomhus, är ofta i en situation där de funderar på om de ska fortsätta med idrotten eller inte.

– Sedan har vi de allra yngsta, som lever för att spela matcher och inte alltid är så jätteintresserade av att träna. Jag är rädd för att många av de här barnen inte kommer att komma tillbaka, säger Björklund.

Samma åsikt framförs av flera idrottsförbund, bland annat Svenska basketbollförbundet.

Färre aktiviteter innebär försämrad ekonomi. Kärra tvingades dessutom ställa in ungdomsturneringen Norden Cup i mellandagarna, ett arrangemang med 3.000 deltagare och en av föreningens viktigaste inkomstkällor. Björklund beräknar att det totala inkomsttappet för fjolåret ligger på tre miljoner kronor.

Inomhussporterna har drabbats hårdast eftersom man var inne i en intensiv period när pandemin startade. När den nya säsongen startade i höstas kom den andra smittvågen. Enligt RF:s analys har utomhussporter klarat sig betydligt bättre och fotbollen visar till och med en positiv statistik i yngre åldersgrupper.

Allra hårdast drabbade är kampsporterna, vars verksamhet ofta äger rum i små och trånga lokaler. Judo redovisar det största tappet med drygt 40 procent. Brottning och Budo- och Kampsportsförbudet ligger inte långt efter. Även Samuel Lund, generalsekreterare på Svenska brottningsförbundet, intygar att den dystra trenden har hållit i sig under andra halvåret.

– Det är väldigt lite verksamhet som kunnat genomföras, även om många föreningar har gjort ett otroligt bra arbete för att hitta alternativa träningstillfällen, säger Lund, som även han är rädd för att pandemin skrämmer bort utövare på lång sikt.

RF:s ordförande, Björn Eriksson, välkomnar regeringens beslut om att öppna hallar för träning igen, men betonar att läget för idrotten fortfarande är bekymmersamt. I en rapport till regeringen beräknar RF pandemins negativa ekonomiska effekt för idrotten till mellan fyra och sex miljarder kronor 2021.

Eriksson krävde I en artikel på DN Debatt i veckan att regeringen stöttar idrotten med minst två till fyra miljarder det här året.

I rapporten målar RF upp fyra scenarior för framtiden beroende av hur pandemin utvecklar sig och hur länge olika restriktioner blir kvar.

I flera av scenarierna spår RF att arbetslöshet och minskade inkomster kommer att påverka

idrotten negativt. De barn och ungdomar som kanske behöver idrotten allra mest kommer att vara de som inte kommer tillbaka till idrotten och de föreningar som tidigare har lockat den målgruppen kommer att vara kraftigt försvagade.

Magnus Björklund i Kärra säger att de stödpengar som kommit från staten tidigare varit viktiga. Även om det är många branscher som har det svårt just nu tycker han att RF:s krav är rimliga.

Han anser att idrotten är kraftigt underfinansierad sedan tidigare och pekar på alla de ideella ledarinsatser som görs. Dessa, menar han, kan inte tas för givna i framtiden när tiden krymper och arbetsbördan ökar.

– Över 3,1 miljoner svenskar är medlemmar i en idrottsförening. Om man tänker på det är de 2–4 miljarder som RF kräver inte så mycket pengar, säger Björklund.

Jens Littorin

jens.littorin@dn.se

Handbollsträning - utomhus i snöglopp och halka. Nej, jag förstår om barnen passar på det.

Magnus Björklund, klubbchef och ungdomstränare i Kärra HF.

23 januari 2021

Hans forskning om överlevande prisas

1945 anlände 66 överlevande från Förintelsen med de vita båtarna till Stockholm. Arkeologen Daniel Leviathan har forskat om deras öde. Nu får han 2021 års stipendium av Micael Bindefelds stiftelse till minne av Förintelsen för att fortsätta sin forskning.

Av de 66 överlevande från koncentrationslägren som klarade resan med de vita båtarna till Sverige sommaren 1945, avled många kort efter att de ankommit till Frihamnen i Stockholm.

En av dem var ungerskan Vera Krémer, som fördes till Roslagstulls epidemisjukhus för akutvård. Hon gick bort efter blott fem dagar.

– Där slutade hennes resa, trots att hon hade överlevt Förintelsens fasor. Under de första två månaderna dör ytterligare ett trettiotal människor, berättar Daniel Leviathan.

I slutet av september 1945 förstår den Judiska församlingen i Stockholm vidden av katastrofen. Den upprättar ännu ett gravfält på begravningsplatsen där flertalet av de döda gravsätts de närmaste två åren.

– De flesta är så försvagade att de aldrig kan lämna beredskapssjukhusen och sanatorierna där de vårdas. Av de 66 överlevande kom bara ett femtontal att leva mer än två år.

Det var flyktingorganisationen United Nations relief and rehabilitation administration som bad

den svenska staten att undsätta nära tiotusen lägerfångar med hjälp av fem ombyggda fartyg , som kom att kallas de vita båtarna.

Insatsen inleddes i juni 1945 och utgick från Lübeck och Travemünde. Fartygen förde överlevande till hamnar i Malmö, Göteborg, Norrköping respektive Stockholm.

– Med hjälp av båtarna räddades särskilt många som varit internerade i Bergen-Belsen-lägret, berättar Daniel Leviathan.

– Det var tusentals judar som blivit både svårt sjuka och fruktansvärt utmärglade. Nazisterna hade låtit tuberkulos, difteri och framför allt tyfus att spridas som en löpeld i lägret.

Tanken med räddningsaktionen var att de överlevande skulle få vård i Sverige tills de var friska och kunde återvända till sina hemländer.

– Men i det sönderslagna Europa fanns det ofta inget att komma tillbaka till. Många var dessutom inte välkomna att återvända.

Leviathans arbete med att identifiera de som jordfästes på den judiska begravningsplatsen i Solna har varit en utmaning. Hälften av de avlidna fick felmärkta gravstenar. Både inkorrekta födelseplatser och i än högre grad felaktiga namn förekom.

– På gravstenarna kunde det exempelvis stå att avlidna, som var födda i Polen, kom från Rumänien. Felstavade eller försvenskade namn var också vanligt – som Sophia i stället för det polska Zofia, konstaterar han.

– Varför detta hände har jag inget svar på, kanske för att begravningarna brådskade eller var det likgiltighet?

Hans kartläggning krävde ett väldigt pusslande.

Med hjälp av inresepass, medicinjournaler från de svenska beredskapssjukhusen och sanatorierna och intervjuer som de svenska myndigheterna genomförde föll många bitar på plats.

Uppgifterna kunde därefter jämföras med de stora internationella Förintelsedatabaserna, museer, arkiv och inte minst Yad Vashem-monumentet i Jerusalem vars forskningscentrum rymmer 210 miljoner dokumentsidor.

Målet för Daniel Leviathan är nu att göra sitt material tillgängligt så att det kan användas för utbildning. Något som stipendiemedlen om en halv miljon kronor möjliggör.

– Jag vill se till att de här människorna inte glöms bort. Bland annat genom att skapa en hemsida och en databas som kommer att kunna berätta vad de var med om, säger han.

Till sin hjälp har han Forum för levande historia med dess kunskap och pedagogiska kompetens.

– Jag ser redan hur den här dokumentationen kan bli en stabil del i Förintelseundervisningen i skolorna. Jag är säker på att den kan bli ett verktyg för niondeklassare i hela landet. Stipendiet gör det möjligt att utveckla ett intressant och fantastiskt forskningsprojekt till något mycket större.

Han har fler framtidsplaner än så. När hemsidan och databasen är färdigbyggd ska han försöka kartlägga andra överlevande som finns på begravningsplatser runt om i landet, bland annat i Göteborg, Malmö, Karlstad, Norrköping och i gotländska Lärbro.

– De rymmer också berättelser som har glömts bort, som så mycket. Jag – som ändå har en del koll genom min forskning på Lunds universitet kring judendomen och judisk historia – kände knappt till historien om de vita båtarna, konstaterar Leviathan.

Vad är din drivkraft?

– Att på något sätt återupprätta de här människornas värde. Inte bara att deras liv förintades av nazisterna utan därmed också deras drömmar, mål och verklighet – vilka var de och var kom de ifrån?

– Vi har ju glömt bort dem, och även deras gravar.

De sista levande vittnena från Förintelsen blir samtidigt hastigt allt färre.

Ska deras berättelser hållas levande måste nya generationer minnas dem, föra dem vidare, säger Daniel Leviathan.

– För mig är det här ett kall nu. Jag har aldrig gjort något som känns viktigare i hela mitt liv.

Micael Bindefeld är ordförande och initiativtagare till Stiftelsen till minne av Förintelsen, som grundades 2015. Dess syfte är att ”stödja dem som har en vilja att kommunicera, ge information, bildsätta eller på annat sätt förmedla kunskap till en bred publik med berättelser om Förintelsen”.

Bindefeld inser att Förintelsen blivit så avlägsen att den för de unga i dag tenderar att bli som att ”studera franska revolutionen eller tsarrikets fall”.

Det vill säga ett historiskt skeende, inte längre nutidshistoria.

– Detta gör vårt ansvar än större att berättelserna från de som inte längre kan berätta fortsätter att hållas levande, säger han till DN.

Bindefeld beskriver Daniel Leviathans engagemang som starkt hoppingivande.

– Vi i stiftelsens styrelse har blivit väldigt glada, för att inte säga rent av lyckliga, över att de finns unga som brinner för den här typen av historia.

Georg Cederskog

georg.cederskog@dn.se

Daniel Leviathan.

Är 29 år, uppväxt i Stockholm och har polsk-ukrainsk-judisk bakgrund genom sin mor. Han har länge haft ett stort intresse för historia och vårt gemensamma förflutna.

Han flyttade till Israel efter gymnasiet 2011 och läste där in en kandidat och en master i klassisk arkeologi och egyptologi på det Hebreiska universitetet i Jerusalem och arbetade därefter på Judiska museet i Stockholm.

Daniel Leviathan arbetar i dag som doktorand i religionshistoria, med fokus på judaistik vid Centrum för teologi och religionsvetenskap vid Lunds universitet.

Därför får Daniel Leviathan priset

I motiveringen betonas hur Daniel Leviathan ”möjliggjort skapandet av en digital minnesplats över de Förintelseöverlevande som kom till Sverige, men vars liv inte gick att rädda” utan jordfästes på Norra judiska begravningsplatsen.

Hans forskning ökar ”kunskapen om en 23 januari 2021

Tidskriften Bang har gått i konkurs

Feministiska Bang har haft ekonomiska svårigheter under flera år. I december ansökte tidskriften om konkurs. Skälen sägs vara för höga omkostnader, prenumerationstapp och minskade annonsintäkter som en följd av pandemin.

Under 30 år har tidskriften Bang varit en central plattform och röst i den feministiska och antirasistiska offentliga rapporteringen och debatten. Tidningen har lånat sitt namn från journalisten Barbro Alvings signatur och

startades av en grupp studenter vid Stockholms universitet 1991. Den har drivits som en ideell ekonomisk förening, utkommit med i genomsnitt fyra nummer per år och bland de tidigare chefredaktörerna finns Lawen Mohtadi, Valerie Kyeyune Backström och Malena Rydell.

Tidskriften har under en längre tid haft ekonomiska bekymmer, som tidningen Arbetet rapporterat om. Redan i oktober 2018 initierades en prenumerationskampanj under rubriken ”Rädda Bang”. 700 nya prenumeranter värvades då men det var inte tillräckligt. När den nya styrelsen tillträdde 2019 gjordes en genomgång av ekonomin som visade att man länge dragits med alltför höga omkostnader.

– Vi skar i utgifterna, särskilt hyran för redaktionslokalen var oproportionerligt hög i förhållande till våra intäkter, planerade för nya samarbeten och hade även dragit i nya annonsörer. Men våren 2020 kom pandemin, annonsörerna försvann och vi insåg att våra åtgärder inte skulle vara tillräckliga, säger Emilie Roslund, ordförande för den ekonomiska föreningen Bang.

I början av december lämnades en konkursansökan in till tingsrätten och den 14 december fattades ett konkursbeslut.

– Det är oerhört sorgligt. Bang är ett magasin som betytt väldigt mycket för den feministiska och antirasistiska utvecklingen – för att inte tala om debatten – i det här landet. Tidskriften har under 30 år bevakat dessa frågor på ett djupgående och seriöst sätt som få andra har gjort, säger Emilie Roslund.

De exakta skälen till konkursen kommer presenteras först när förvaltarberättelsen är färdig. Emilie Roslund hoppas att Bang kan

återuppstå i ett liknande eller annat format längre fram.

– Styrelsen har startat en ny förening så att kärnan i tidskriften och varumärket Bang ska kunna bevaras för framtiden. Men det mest ansvarsfulla vi kunde göra för denna ekonomiska förening var att begära konkurs, säger hon.

Sandra Stiskalo 23 januari 2021

23 januari 2021

Malin Ullgren: Bang har alltid stått mitt i konflik-terna

Jag känner en kall rysning i hela kroppen när jag hör nyheten om Bangs konkurs. Det är känslan av att en liten men viktig röst i det svenska demokratiska samtalet har tystnat – just i en tid när varje feministisk, antirasistisk röst mot den auktoritära strömningen behövs så förtvivlat väl.

För mig har Bang, där jag var redaktör 2005–2007, varit ett universitet, både som arbetsplats och som tidning. Tidskriften har ända sedan starten introducerat feministiska tänkare och teorier för en svensk läsekrets, men också hela tiden tagit på sig att vara mitt i de konflikter som funnits inom feministisk teori och praktik.

När den antirasistiska rörelsen under 00-talet slog igenom på allvar också inom feminismen var det inte längre rimligt att Bang leddes av bara vita kvinnor eller av kvinnor med svenska efternamn. På besläktade sätt har klassfrågan, sexualiteten och könsidentiteten varit i högsta grad levande och formande konflikter i artiklar liksom på själva Bang – långt innan de nått stora tidningar eller samhället i stort.

Att på allvar låta feministisk och annan politisk teori möta tidningsmakeriets praktik är svårt, men också fantastiskt. Den graden av självkritisk idealism får ofta hård kritik i samtidens klichéfyllda debatter om identitetspolitik. Men om man menar allvar med demokratin är det exakt en så levande maktkritik som behövs.

En svensk tidskrift som både står tätt intill feminismens gräsrötter och presenterar de mest spännande internationella tänkarna, samtidigt som den erbjuder spalterna till nya, passionerade skribenter är nödvändig. Jag hoppas innerligt att tidningen kan återuppstå – inte med en viskning, men med en Bang.

Malin Ullgren

malin.ullgren@dn.se

23 januari 2021

Därför gick Amanda Gormans dikt rakt in i hjärtat

22-åriga poeten Amanda Gorman fick ett hejdundrande genomslag när hon läste sin dikt ”The hill we climb” under Joe Bidens presidentinstallation i veckan. Men är det en bra dikt? DN:s biträdande kulturchef och lyrikexpert Åsa Beckman reder ut.

Det var som att världen stannade av när hon plötsligt stod där i talarstolen. I den solgula kappan, det röda diademet och den magnifika håruppsättningen: den 22-åriga poeten Amanda Gorman.

Men det var lika mycket själva dikten, och den självklara auktoritet med vilken hon läste den. ”The hill we climb” är som en nästan sex minuter lång sång som framfördes med perfekt diktion och tajmning. Patriotisk, fnyste vissa. Klichéfylld, suckade andra. Absolut, men det här var ett poem skrivet för en presidentinstallation där orden ska och bör vara stora.

Ett par timmar innan Gorman läste sin dikt hade den avgående presidenten klivit upp i helikoptern på Vita husets gräsmatta och vinkat adjö. Efter sig lämnade han ett splittrat land präglat av uppiskat hat och misstro och en huvudstad förvandlad till en militärzon.

Inte konstigt att Gorman inledde sin dikt med att undra över var ljuset finns: ”We ask ourselves where can we find light/in this never-ending shade?”

Hennes långa dikt är ett svar på den frågan. Jublet i sociala medier exploderade i realtid. Så vad var det Amanda Gorman egentligen gjorde som fick människor att världen över inte bara lyssna intensivt just då utan sedan fortsätta att dela klippet och dikten?

Det ska medges att ”The hill we climb” börjar svamligt. Men så placerar hon in sig själv i den: en mager, svart flicka som härstammar från slavar och uppfostrats av en ensamstående mamma.

We, the successors of a country and a time where a skinny black girl descended from slaves and raised by a single mother can dream of becoming president, only to find herself reciting for one.

Raden om drömmen uppdaterar den amerikanska visionen om att du kan bli vad du vill, något en svart president och nu dessutom en svart, kvinnlig vicepresident visat.

Efter den trevande inledningen får dikten styrfart och Gorman vidgar den genom att ta in hela den amerikanska kontinenten. Och här är det underbart att läsa hur självklart hon famnar, och anser sig ha rätt att famna, hela dess historia och lyriskt gestaltar försöket att skapa en nation som rymmer människor med olika hudfärger, kulturer, klassbakgrund.

Gorman skapar en mäktig kollektiv sång, ett stort pulserande ”vi” som för tankarna till den amerikanska poeten Walt Whitman. Men också med tonfall från svarta predikanter som Martin

Luther King och med rytmen från den rap och spoken world-poesi som är stark i Gormans hemstad Los Angeles.

Men det som verkligen är intressant är hur hon ser på demokratin. Den är inte avslutad – något det ofta låter som att den är när den ska hyllas och äras vid ceremonier. I stället manar Gorman fram historien som en ständigt pågående process, ett mödosamt arbete som aldrig tar slut. Och menar att det som definierar ett land är hur det förmår reparera de misstag som görs. ”But while democracy can be periodically delayed”, fortsätter hon, ”it can never be permanentely defeated”. Demokratin kan alltså försenas, men aldrig besegras. Genom att den är levande ofullbordad, är den också i behov av beskydd.

Det går inte att läsa de raderna utan att tänka på hur spöklikt det måste ha varit för henne att se den beväpnade mobben som stormade Kapitolium, då hon fortfarande skrev på sin dikt. Attacken visade just det ständiga hot mot demokratin hon försökte beskriva, men med så skrämmande scener att inte ens en poet kunnat föreställa sig dem.

Att Gormans dikt berört så många beror också på att sättet som den är skriven på är totalt ett med innehållet. Den *talar* inte bara om historien som en levande process, utan hela dikten *är* en sådan levande process. Hon har skapat en framrullande och föränderlig sång med upprepningar och rim, med rytm, pauser och tempoväxlingar. Lyssna på alliterationen i rader som: ”That even as we grieved, we grew./ That even as we hurt, we hoped”. Se hur hon skapar små eleganta vändningar så att läsaren hela tiden hålls alert: ”For while we have our eyes on the future, history has it’s eyes on us.”

Och mot slutet intensifieras det ”vi” som funnits i hela dikten genom att hon upprepar det – och därigenom manar USA att komma samman.

So let us leave behind a country better than the one we were left.

With every breath from my bronze-pounded chest, we will raise this wounded world into a wondrous one.

We will rise from the golden hills of the west.

We will rise from the wind-swept north-east where our forefathers first realized revolution.

We will rise from the lake-rimmed cities of the midwestern states.

We will rise from the sun-baked south.

We will rebuild, reconcile, and recover.

In every known nook of our nation, in every corner called our country, our people, diverse and beautiful, will emerge, battered and beautiful.

When day comes, we step out of the shade, aflame and unafraid.

The new dawn blooms as we free it.

Nog är det mäktigt. En dikt kan inte ena ett land, men när man närmar sig slutet i Amanda Gormans kan även den som befinner sig i ett litet nordiskt land långt från Capitol Hill ändå känna sig som en del av den där mänskligheten som mödosamt kämpar på med sina drömmar och bakslag.

Själv kommer jag att bära med mig slutraderna. Efter att ha rört sig över kontinenten, fram och tillbaka genom historien, drar hon ner perspektivet till den enskilda människans

ansvar. Vi måste inte bara ha mod att *se* ljuset, utan också att själva *vara* det. ”For there is always light, If only we’re brave enough to see it. If only we’re brave enough to be it.”

Denna 22-åriga poet talade rakt in i hjärtat på alla runt om i världen som vill få hoppas gemensamt igen.

Fotnot: Åsa Beckman medverkar för närvarande som lyrikexpert i ”Helt lyriskt” som sänds i SVT.

Åsa Beckman

asa.beckman@dn.se

AMANDA GORMAN.

Född 1998, uppvuxen i Los Angeles och dotter till den ensamstående läraren Joan Wicks. Som barn hade Amanda Gorman talsvårigheter och i intervjuer har hon berättat att den skrivna poesin därför blev ett viktigt uttryckssätt för henne.

16 år gammal var hon ungdomsdelegat i FN, kort därpå utsågs hon till Los Angeles youth poet laureate och 2017 till USA:s första National youth poet laureate.

Läste sociologi vid Harvarduniversitetet och säger att hon ska kandidera till president i USA år 2036. ”Jag kan inte bärga mig”, konstaterade Hillary Clinton på Twitter.

2015 gav hon ut sin första diktsamling ”The one for whom food is not enough”. Framförde ”The hill we climb” på Joe Bidens presidentinstallation 20 januari.

23 januari 2021

10 böcker att se fram emot under våren

Än så länge lyser författarsamtalen och mässorna med sin frånvaro – men själva läsandet har snarare ökat under pandemin. Jonas Thente och Malin Ullgren tipsar om böcker att spana efter i vår.

Medan andra kulturformer knappt kunnat existera under pandemin, verkar litteraturen ha klarat sig bra. Nyligen kom en rapport från USA om att bokförsäljningen ökat ordentligt under 2020, i jämförelse med 2019. Liknande tecken syns för nätbokhandlarna i Sverige (DN 16/1 2021).

Däremot har författarsamtal och bokmässor ställts in, och för många författare har det inneburit stora ekonomiska avbräck för redan mycket små ekonomier.

Än så länge vet vi inte om årets bokmässa i Göteborg återigen blir ett fysiskt möte kring litteraturen. Blotta tanken på att trängas kring bokhögar och författare framstår fortfarande våren 2021 som lätt depraverad – om än också rätt underbar.

Tills vidare är det litteraturens kärnverksamhet, för att använda ett torrt uttryck, som gäller: den ensamma läsningen.

Samtidigt är läsningens förmåga att bryta ensamheten en del av magin. Mötet med ett annat sinne – att en annan människa försöker

nå mig, ta mig i anspråk – kan vara en fantastisk känsla av gemenskap.

I vår kommer en rad kända utländska författare att försöka nå gemenskap med svenska läsare. Flera av dem rör sig en bit utanför realismens råmärken. I februari kommer till exempel Don DeLillos roman ”Tystnaden” , som utspelar sig en söndag 2022, när plötsligt all digital kommunikation har avbrutits.

Samma månad ges Karl Ove Knausgårds nya roman ”Morgonstjärnan” ut, som skildrar hur ett oförklarligt ljusfenomen på himlen förändrar vardagen och världen.

I mars kommer Kazuo Ishiguro med sin första roman sedan han fick Nobelpriset 2017: ”Klara och solen”. Romanen handlar om en ”artificiell vän”, och medan den gestaltar en möjlig teknisk utveckling, undersöker den samtidigt frågan om vad kärlek är. En bra sammanfattning av hur världen förändras i våldsam hastighet, och samtidigt består.

10 böcker att se fram emot under våren

1. Staffan Laestadius

”En strimma av hopp”

Verbal förlag

Staffan Laestadius, professor emeritus i industriell utveckling vid KTH är tillbaka med en ny bok om vår tids största ödesfråga. Hans förra hette ”Klimatet och omställningen” och var en uppmaning till mobilisering inför det nödvändiga avvecklandet av vår fossilerade livsstil. Vi har ungefär ett decennium på oss, men hur skall vi få alla, från politiker och företag till vanligt folk, att ändra riktning?

Laestadius granskar tankar kring det postfossila samhället.

Januari

2.Karl Ove Knausgård

”Morgonstjärnan”

Övers. Staffan Söderblom, Norstedts

Mitt i vardagen dyker ett himlafenomen upp som är svårt att förklara. Strax är det över, ändå har något förändrats, mitt i samtiden, mitt i vardagen. I nya ”Morgonstjärnan” återvänder Karl Ove Knausgård efter en rad essäer de senaste åren, till romanformen. Med få undantag har hans nästan 700 sidor långa berättelse hyllats i Norge, där den kom ut i höstas; för det rika och levande persongalleriet, för förmågan att skriva fram siktdjup och för den språkprecision som är hans signum.

Februari

3. Pooneh Rohi

”Hölje”

Ordfront förlag

I ”Hölje” möter läsaren omedelbart en kvinna som ammar, som äcklas av mjölken som rinner från barnets mungipa. Kvinnan vet inte hur hon har hamnat i situationen hon är i, känner inte igen sin kropp. ”Hölje” handlar om att befinna sig i ett tomrum och om att vara främling i sitt eget liv. Pooneh Rohi debuterade 2014 med den kritikerrosade romanen ”Araben”, om migranters existentiella erfarenheter.

Februari

4. Fernanda Melchor

”Orkansäsong”

Övers. Hanna Nordenhök, Tranan

Liket av en udda figur kallad Häxan hittas i utkanterna av en mexikansk by. Fyra bybor berättar om henne i denna roman av mexikanska Fernanda Melchor som nominerats till bland annat Booker-priset och National book award. ”Orkansäsong” är hennes tredje bok, andra roman och stora genombrott. Det är ett våldsamt och brutalt Mexiko hon berättar om. Det Mexiko där det hör till vardagen att människor försvinner spårlöst.

Februari

5. Douglas Stuart

”Shuggie Bain”

Övers. Eva Åsefeldt, Albert Bonniers förlag

Skotsk-amerikanske Douglas Stuarts ”Shuggie Bain” har hyllats som en enastående debut och fick 2020 års Bookerpris. Romanen utspelar sig i Glasgow i början av 1980-talet, i en familj i upplösning. Shuggie, yngst i syskonskaran, försöker hantera sin mamma samtidigt som han drömmer om att ta sig från gruvområdet och från de ständiga pikarna om att han är ”annorlunda”. Stuart har jämförts med andra hyllade författare som också skrivit om homosexualitet och om klass, som Alan Hollinghurst och Édouard Louis.

Mars

6. Sjón

”Codex 1962”

Övers. John Swedenmark, Rámus

Rabbi Löw verkade i Prag på 1500-talet och har tillskrivits skapelsen av en Golem, som skulle skydda judarna. En sommar för 30 år sedan

besökte den isländska författaren Sjón Prags judiska begravningsplats, placerade en sten på rabbinens grav och lovade att han skulle återuppliva Golem på Island. Det gör han i den majestätiska romantrilogin ”Codex 1962”, som har inneburit ett definitivt internationellt genombrott. Och Golem är bara ett av inslagen i en myllrande berättelsebonad.

Mars

7. Kazuo Ishiguro

”Klara och solen”

Övers. Niclas Hval, W&W

Kazuo Ishiguros första roman sedan han förärades Nobelpriset i litteratur 2017. Klara är en AF – en *Artificial Friend* – av en äldre modell. Som en gammal mobiltelefon som saknar en del egenskaper och måste laddas om ofta. Men hon köps av en liten flicka som heter Josie och är mycket sjuk. Ishiguro ansluter till den dystopiska science fiction-traditionen i en roman som lovar stämningsfullt språk och mångbottnade etiska frågor.

Mars

8. Henrik Bromander

”Skymningstid”

Weyler

Henrik Bromander har visat i tidigare böcker hur man kan ta det absolut mest vardagliga och aktuella, och göra stor litteratur av det. I den nya romanen är världen mörkare, där huvudpersonen Gunnar Björk går omkring och oroas. Det handlar om välfärdsbygge och skräck för ryssen, om terrorceller och verksamheter i det svenska sjuttiotalet som vi kanske inte vill

höra berättas om. Det skall bli spännande att se vart Bromander leder oss denna gång.

Mars

9. Kajsa Ekis Ekman

”Om könets existens”

Polaris

Frågan om förekomsten av biologiska kön har debatterats i flera decennier och i synnerhet under det senaste årtiondet har idén att könstillhörigheten definieras av individen själv fått allt starkare fäste. Författaren och journalisten Kajsa Ekis Ekman menar i ”Om könets existens” att detta synsätt inte alls är särskilt progressivt, utan snarare reaktionärt och bidrar till att cementera könsroller. Kan mycket väl bli en av vårens mest omdebatterade böcker.

April

10. Jenny Offill

”Väder”

Övers. Alva Dahl, Natur & Kultur

För dem som njöt av amerikanska Jenny Offills debutroman ”Avd. för grubblerier” (2014), hennes skildring av äktenskap och barn, är ”Väder” något att se fram emot. Offills känsla för det finstilt konstiga i vardagen glimrade i förra boken. Förhoppningsvis märks den sublima humorn även i ”Väder”. Här konfronteras bibliotekarien Lizzie med den brand av starka åsikter som drar över världen, samtidigt som hon prövas som medmänniska för sina närmaste.

Juni

Jonas Thente

jonas.thente@dn.se

Malin Ullgren

malin.ullgren@dn.se

23 januari 2021

Skickligt avslöjande av människors livslögner

På sjuttiotalet var den en av många romaner om kvinnoförtryck. Men ”Ediths dagbok” är ännu bättre nu, en svidande berättelse om drömmar som aldrig blir verklighet.

”Ediths dagbok”

1977, på svenska 1978, övers. Jadwiga P Westrup. Askild & Kärnekull

”Ediths dagbok” är en av Patricia Highsmiths senare böcker, och jag minns den som en av ganska många romaner om kvinnoförtryck från sjuttiotalet.

Men den är så bra att jag läser lika otåligt som Highsmith berättar. Ofta hoppar hon över gestaltningen och skissar bara utvecklingen i snabba drag för att komma vidare: Edith och Brett gifter sig och köper ett hus i en mindre stad för att sonen Cliffie ska få leva småstadsliv, de startar en liten lokaltidning och skaffar sig ett trevligt umgänge.

Allt är bra, om det nu inte var för de små, otäcka detaljerna. Är Cliffie ett snällt barn? Han är inte snäll mot katten, men det kanske bara är en

slump? Ediths underliga mardrömmar, vad betyder de? Kanske är de just bara detaljer, små irritationsmoment i ett i övrigt lyckligt liv. Eller nåja, ganska lyckligt, det är ju jobbigt med Bretts farbror George som flyttar in hos dem för att slippa bo på äldreboende.

Givetvis får Edith sköta den dagliga omsorgen om farbror George, en sjuttiotalskvinna som börjar ledsna på att passa upp männen runt sig. Det blir inte bättre när Brett träffar en annan och flyttar.

Edith skriver dagbok, en tjock bok som ska räcka hela hennes liv. (Även Patricia Highsmith var en inbiten dagboksskrivare.) Man kan alltid diskutera sanningshalten i en dagbok, och Patricia Highsmith, som älskar att avslöja människors livslögner, låter Edith börja skriva en förskönad version när det står klart att Cliffie inte alls tänker bli vuxen. Han bor kvar hemma så länge att omgivningen börjar undra. Det är ett förbluffande modernt porträtt av en hemmasittare, långt före datorgenerationen, och naturligtvis skyller alla på televisions-apparaten, som Cliffie fastnar framför.

Gradvis skriver Edith fram en bättre version av sitt liv i dagboken, en livboj av lögner att hålla sig i när verkligheten är outhärdlig.

Lotta Olsson

lotta.olsson@dn.se

RELATERADE ARTIKLAR

”Främlingar på tåg” 1950, på svenska 1953, övers. Hans Ullberg. Modernista En osannolikt bra debut som gjorde omedelbar succé, delvis för att Alfred Hitchcock snabbt köpte rättigheterna och filmade den. Boken är en mardrömslik historia om arkitekten Guy Haines som är på väg med tåg för att träffa sin fru, som han inte levt tillsammans med på flera år och vill skiljas ifrån. Då stöter han på den efterhängsna...

Hur lät en kåljot, då?

Morotshistorien (NoN 21/1) påminner mig om en historia från 30-talet som farfar berättade. Den lille gossen Pelle, som ännu inte kunde tala rent, hade smugit till sig en smaskig godsak som han absolut inte ville dela med sig av.

– Vad äter du på?

– En kåljot, föståru.

– Men det knaprar ju inte!

– Jutten, föståru.

– Men du är ju flottig om munnen!

– Schnorig, föståru.

Hr Ericson, Växjö

23 januari 2021

24 januari 2021

Språkkrönika: Vad hände med ”hen” egentligen?

Det verkar ha dött lite. Jag tycker inte att jag ser *hen* så mycket i tidningarna nu för tiden”, säger en kollega. Det är både rätt och fel. Det könsneutrala pronomenet *hen* fortsätter nämligen att bli allt vanligare. Däremot lägger vi nog inte märke till det på samma sätt.

Det senaste årtiondet har *hen* etablerat sig i svenskan. I medierna har användningen ökat markant för varje år. Under 2020 gick det 40 *han* på varje *hen* och 74 *hon* på varje *hen*. Även om artiklarna – som av pronomenen att döma alltså främst handlar om män – inte dignar av *hen* så var det ett rekord. Bruket är nu så utbrett att den som läser en genomsnittlig DN stöter på *hen* åtminstone en gång.

Men det finns andra skäl till att ordet inte väcker samma uppmärksamhet. När debatten kulminerade 2012 var det många som gjorde en poäng av att använda *hen*. Då var bruket ofta ideologiskt färgat. Skribenter valde *hen* bland annat för att ta avstånd från Sverigedemokraterna eller för att visa att de var feminister.

I dag är inte *hen* lika kontroversiellt. Därmed har också det politiska symbolvärdet gått förlorat. Att pronomenet 2015 togs med i *Svenska Akademiens ordlista* blev närmast en slutpunkt för debatten.

Ett argument som användes mot *hen* var att ordet störde läsningen. Det är naturligt att vi reagerar på nya ord i språket – i synnerhet när det gäller pronomen, en ordklass där förändringar är sällsynta.

Men nu verkar vi inte längre studsa till inför *hen*. Forskare i psykologi har studerat ögonrörelser hos 120

svenskar som fick läsa texter där pronomenen alternerades: ”Släktingen hade alltid älskat djur. Han/hen/hon skaffade hund för ett år sedan.”

Hen påverkade inte läshastigheten – utan processades lika snabbt som *han* och *hon*. Det fanns inte heller några tecken på att attityden till pronomenet skulle ha någon betydelse. Personer som beskrev sig som feminister eller gillade *hen* läste ordet i samma hastighet som andra deltagare.

Förmodligen är det vanans makt som spelar in. Tidigare forskning visar att vi stannar till när ett pronomen inte matchar våra förväntningar. Att skriva *han* och syfta på *drottning* får till exempel läsningen att komma av sig. Men att *släkting* – som används oavsett kön – paras ihop med *hen* stör inte föreställningarna om hur världen är beskaffad. Och därmed inte heller läsningen.

Anders Svensson

anders@spraktidningen.se

24 januari 2021

”Sverige agerar - fortfarande som en - cyklop”

Han har aldrig levt så nära familjen som i lockdown, men ändå hunnit få klart sin nya roman. För Karl Ove Knausgård är skrivandet en vardagssyssla i mängden – och en ständig kamp med existensen. Kultursöndags *Sandra Stiskalo* pratar med författaren om livet i - London, enögda svenskar och tron på att allt ska gå bra.

”Med engelskan går det märkligt nog helt fint. Men rolig är jag inte, fast det var jag inte i - Sverige heller. Jag har dålig känsla för humor från början, så att säga. Men jag försöker hela tiden.”

På vissa sätt är det enklare nu. Språkligt, exempelvis.

Att vara norsk i Sverige var visserligen inte särskilt problematiskt, svenskar förstår norska, fast inte allt. Därför började han under sina 16 år i detta land lägga in svenska ord eller ett svenskt uttal i den norska satsmelodin. Han började prata ”svorsk”. Detta icke-språk får de flesta med minska språköra att skruva på sig. Det låter helt enkelt fel.

– Under många år pratade jag varken mitt modersmål eller svenska, jag pratade ett slags blandning. Det lät inte bra!

Och nu, behärskar du engelskan, kan du till exempel vara rolig på engelska?

– Med engelskan går det märkligt nog helt fint. Men rolig är jag inte, fast det var jag inte i Sverige heller. Jag har dålig känsla för humor från början, så att säga. Men jag försöker hela tiden.

För drygt tre år sedan lämnade Karl Ove Knausgård Sverige. Han och författaren Linda Boström Knausgård hade skilt sig något år tidigare och han förälskat sig i Michal Shavit, som hade varit hans engelska förläggare. Till en början pendlade han fram och tillbaka mellan Skåne och London. Han äger fortfarande ett hus på Österlen men bor sedan två och ett halvt år permanent i England, i ett viktorianskt tegelhus i Hither Green, ett stillsamt bostadsområde i sydöstra London.

Han trivs. Michal Shavit och han har gift sig och fått en son. Kanske har han aldrig varit på en bättre plats i livet.

Trivseln handlar mest om familjen, säger han, men också om landet som sådant. Han har alltid varit anglofil, lyssnat på engelsk musik och kollat på engelsk fotboll. I tjugoårsåldern tillbringade han ett halvår i Norwich där han hyrde ett hus och försökte skriva. När det inte lyckades tog han bussen till London, med inget annat mål än att gå på gatorna.

– Det är egentligen samma sak nu som då. Jag tycker om att bara gå runt i staden. Och sedan är det alla konserter, restauranger och fotbollsmatcher, som i

vanliga fall är tillgängliga. Jag har gått på ganska få saker sedan jag flyttade hit men bara att utbudet finns ger mig starka känslor.

Karl Ove Knausgård är en av vår tids största författare. Främst tack vare romansviten ”Min kamp”, där han med storslagen uppmärksamhet skrev 3 500 sidor om den egna vardagen, om det som ibland kallas ”det lilla livet”.

Han är också en författare som svarar på varje intervjufråga han får som om den vore ny, som om han aldrig hade hört den förut. Men det är inte samma sak som att han uppskattar att prata med mig, för det gör han inte. Naturligtvis varken säger eller antyder han något sådant. Tvärtom. Han är tillmötesgående, eftertänksam, mycket vänlig. Men vissa saker bara vet man, trots att man inte vet hur man vet det. Som detta: Karl Ove Knausgård vill leva och skriva böcker. Inte prata om sitt liv och sina böcker.

Denna intervju sker över telefon en sen måndagskväll i januari. Han har lagt sina barn och gått ut till den tillbyggnad med glastak som är hans arbetsrum och som hör till huset. I början av samtalet är mottagningen dålig och jag uppfattar ungefär vart tredje ord i andra änden. Det psykar mig väldigt, men jag säger inget. Jag är rädd att han ska bli obekväm om jag påtalar att han hörs illa. Efteråt skäms jag över min feghet, men inser att om det är någon som skulle förstå den så är det Karl Ove Knausgård. ”Min kamp”-sviten är bland mycket annat en studie i konflikträdsla och skam.

I höstas kom hans roman ”Morgonstjärnan” ut i Norge, nu har den översatts till svenska. Boken följer ett tiotal människor på en ö på Sørlandet i Norge och i Bergen under två heta augustidagar. Den första kvällen syns en ny stjärna på himlen. Den stiger snabbt och är enorm. Människorna reagerar mycket olika på synen av denna himlakropp, för vissa av dem omkullkastas hela tillvaron under de följande två sensommar-dagarna. Om det beror på stjärnan eller inte, är det ingen som vet.

– Min tanke var ju inte att skriva en bok om vad som händer när en ny stjärna dyker upp på himlen. Tanken var att skriva en bok om vilka vi är. Stjärnan är bara ett sätt att få syn på det och på att allting skulle kunna vara annorlunda. Det var inte så länge sedan det gudomliga var självklart och genomsyrade allt i våra liv, säger han.

Vad genomsyrar våra liv i dag?

– Det mänskliga. I den västerländska världen upptar det mänskliga allt och tekniken bara förstärker det. Det finns inget utanför.

I Bibeln är morgonstjärnan en motsägelsefull symbol. Jesus refererar i Uppenbarelseboken till sig själv som den ”strålande morgonstjärnan”. På andra ställen är det Lucifer – djävulen – som visar sig i den lysande himlakroppen. Knausgårds roman är 666 sidor lång.

Det är inte första gången han skriver med utgångspunkt i kristendomen och dess symboler. Hans andra roman ”En tid för allt” från 2004 är en berättelse om änglarnas historia på jorden. Om Kain och Abel, Noa och Lot. Bibeln och det gudomliga upptar honom som författare. Men själv tror han inte, har aldrig gjort.

– Det intressanta med Bibeln är att den är så konkret. Det finns nästan ingenting abstrakt i den, allt berättas genom handling, genom kropp, kött och blod. Även Gud tar ju fysisk gestalt.

Hur kommer det sig att du ständigt återkommer till de kristna berättelserna och bilderna trots att du inte tror?

– Jag vet inte varför jag hela tiden hamnar i dessa teman och berättelser. Jag tror det har att göra med att jag intresserar mig för basala existentiella frågor och för det som är mystiskt och obegripligt. I Bibeln blir dessa saker till berättelser om en eller två personer. Och dit vill jag också i mitt skrivande. För de existentiella frågorna är egentligen alltid små, de handlar om dig och mig, eller hur?

Jo, men det låter nästan som att du önskar att du hade en tro, gör du det?

– Det kan ha varit så tidigare, men är inte så längre. Det kanske låter naivt men jag vill fortsätta kämpa med de existentiella frågorna. Att bekänna sig till en tro vore som att stänga en dörr.

– Det är lite samma sak som när folk frågar mig: ”Varför går du inte i terapi? Du hade ju kunnat ha det så mycket bättre med dig själv.” Men jag vill inte ha det bättre, jag vill ha det som jag har det.

Det har gjorts mängder av tolkningar av hans litteratur. En av de mer namnkunniga utkom i fjol. Den heter ”Vårt enda liv” och är skriven av den svenska Yaleprofessorn Martin Hägglund. Boken är ett slags filosofiskt manifest för en demokratisk socialism där Hägglund argumenterar för att livet blir meningsfullt genom sin ändlighet. Till sin hjälp tar han tänkare som Weber, Adorno, Marx och Karl Ove Knausgård. Han närläser ”Min kamp” och finner däri ett svar på hur människan bör leva sitt liv. Hon bör, som det står i romansviten, ”fästa blicken” på det egna pågående livet. Hägglund liknar devisen vid en sekulär tro.

Knausgård har inte läst ”Vårt enda liv”. Han läser inte det som skrivs om honom eller hans romaner, det blir för komplicerat. Men han har träffat Martin Hägglund.

Det var för ett par år sedan på Yaleuniversitet i Connecticut dit han bjudits in för att tala på temat ”Why I write”, föreläsningen skulle även ges ut som en bok.

Hägglund gav en kort introduktion innan han lämnade plats i talarstolen för Karl Ove Knausgård. Inte en stol i hörsalen stod tom.

– När jag hade talat en timme märkte jag hur folk hade svårt att sitta still, de verkade otroligt rastlösa. Jag fortsatte prata men publiken blev mer och mer orolig. Något var fel. Sedan förstod jag. Föreläsningen och boken som skulle ges ut var tänkt som två helt olika saker men jag hade skrivit en bok och läst upp den som en föreläsning. Åh, det var helt förfärligt!

När insikten sjunkit in ursäktade han sig och sa att han hade missuppfattat hela upplägget. Arrangörerna som suttit och väntat kom på fötter och ledsagade honom snabbt av scenen; han hade gått långt över tiden.

Efter föreläsningen skulle han delta på en stor middagsbjudning och dagen därpå fortsätta sin bokturné i USA.

– Men först lämnade jag byggnaden för att ta en cigg. Därefter var det bara att försöka glömma misslyckandet och gå vidare.

Sedan dess har han slutat röka. Och börjat igen. Uppehållet varade ett år men så åkte han och hustrun Michal Shavit på semester utomlands och suget gjorde sig påmint. ”Jag kan göra ett undantag”, tänkte han, ”det kan väl inte vara så farligt.”

– Det var väldigt gott och kul men jag bara fortsatte röka när vi hade kommit hem. Jag ska sluta igen, alltså, säger han.

Storbritannien har nyligen gått in i ännu en lockdown. Skolor och barnomsorg har stängt och regeringen uppmanar alla att stanna hemma. Karl Ove Knausgård har fem barn. En son på två med Michal Shavit och tre döttrar och en son från förra äktenskapet.

Vanligtvis vaknar han tidigt om morgnarna, läser norska, svenska och engelska tidningar innan han lämnar yngsta dottern på skolan och sonen på förskolan. Sedan har han mellan fem och sex timmar att skriva innan barnen kommer hem. Under pandemin har han och hustrun fått dela arbetstiden mellan sig. Fyra timmar per dag har han suttit framför datorn i arbetsrummet med glastaket innan det varit dags att bytas av. Det har på sätt och vis varit tillräckligt, faktum är att två tredjedelar av romanen ”Morgonstjärnan” kommit till i lockdown. Och det är något av det märkliga med författaren Karl Ove Knausgård; han tycks ha en förmåga att skriva alldeles oavsett hur intensivt eller rörigt livet är i övrigt.

– Innan jag hade barn sökte jag mig till isolerade platser. Jag drog till fjällstugor och öar, hyrde till och

med in mig i ett fyrtorn i tron att jag skulle kunna skriva där. Men det var först när jag fick barn och stannade hemma som jag började skriva massor.

Hur blev det så?

– Skrivandet blev mindre laddat. På samma sätt som jag ska laga middag och vika tvätt, ska jag skriva ett visst antal sidor varje dag. Skrivandet har blivit en uppgift bland andra och det är sunt för mig.

Hur upplever du pandemin?

– Privat har det inte varit svårt, vi är friska och otroligt privilegierade. Men världen har delats upp i ett utanför och ett innanför. Ute är sjukhusen överfulla, människor dör, förlorar jobb och har inte råd med mat. Men här inne hos oss är det nästan motsatsen. Vi är välmående, välgödda och närmre varandra än någonsin. Den splittringen tror jag att många upplever nu, fast kanske inte Sverige som inte haft någon lockdown.

2015 kallade Karl Ove Knausgård Sverige för cyklopernas land i en text i DN Kultur. Han skrev artikeln som en kritik av en samhällsanda som han menade inte kunde hantera någon ambivalens och där enbart en hållning i taget ansågs moraliskt godtagbar. Texten handlade också om litteratur. Någon vecka tidigare hade nämligen Ebba Witt-Brattström skrivit om ett par av Knausgårds romaner som gestaltar en lärares erotiska begär till en elev och skruplerna som följer med begäret. Witt-Brattström kallade det för ”litterär pedofili”.

Jag frågar om han fortfarande skulle beskriva svenskarna som enögda. Det är en av få gånger under intervjun som han ger ifrån sig något som liknar ett skratt.

– På sistone har jag flera gånger fått frågan om min syn på svenskarna ändrats med tanke på landets coronastrategi. Tvärtom, är mitt svar. Sverige agerar på sitt egensinniga sätt, precis som en cyklop.

Du skrev att svenskarna ofta är rädda och fyllda av hat, är även britterna rädda och fyllda av hat?

– Nej, så skulle jag inte beskriva dem, men nu skulle jag nog inte skriva så om svenskar heller. Jag var väldigt arg när jag skrev den där texten. Den innehöll inget undersökande eller utforskande som mina andra essäer, den var mer som ett slag. Pang! Det kanske var jag som var fylld av hat.

Han skriver på en ny roman men kan eller får inte säga särskilt mycket om den mer än att den är en fortsättning på ”Morgonstjärnan” och planerad att ges ut på norska hösten 2021. Det blir också en tredje roman med samma persongalleri.

För den som läst Karl Ove Knausgårds tidigare böcker är mycket i ”Morgonstjärnan” bekant. Där finns en universitetslärare med ett gäng ungar och en manisk fru att ta hand om. Där finns en präst som är engagerad i en bibelöversättning och plötsligt börjar tvivla på allt samt en frånvarande, sarkastisk fader. Språket är enkelt och fullt av mening.

Men det finns också något som är nytt. I ”Morgonstjärnan” rör sig Karl Ove Knausgård mot skräcken och det övernaturliga. Romanpersonerna ser och hör saker som är oförklarliga, under morgonstjärnans sken beger de sig ensamma ut i skogen för att följa lockrop.

– Romanen handlar om överskridanden och sådana har alltid fascinerat mig även om jag inte tror.

Jag tänker att romanen också handlar om rädsla, är du en rädd människa?

– I sociala situationer kan jag vara konflikträdd, utöver det är jag faktiskt väldigt godtrogen och optimistisk. Jag har rykte om mig att vara pessimistisk, ängslig depressiv men det stämmer inte. Jag tror alltid att allting ska gå bra.

Ryktet kommer förstås av det han skrivit. De självbiografiska böckerna rör sig ofta mot plikten, skammen, det obekväma eller rent smärtsamma. I ”Min kamp 1” skriver han till exempel om hur han

avskyr väskor med hjul och ställer sig frågan vad det är för mening att leva i världen om man inte känner världens tyngd. ”Var vi bilder kanske? Och vad var det egentligen man sparade till när man sparade på krafterna?”

Alltsedan jag läste boken har de där meningarna levt i mig. Nu vill jag fråga Knausgård om det stämmer, om det är sant att det finns en mening i motståndet.

Han blir tyst ganska länge.

– Det finns otroligt många motsägelser i mina böcker. Ofta är det jag skriver bara *en* tanke som texten kommer fram till, inte något jag bestämt mig för, inte en livshållning. Det betyder inte att det som står där inte är sant, bara att det finns mer sanning än så, säger han.

– ”Min kamp” handlade till exempel mycket om relationen till min far. Den var väldigt svår, ja förskräcklig, egentligen. Men samtidigt fanns alltid min mor där och havet, skogen och alla barnen jag lekte med och det var ju väldigt bra. Så är det när man skriver en bok, man följer ett spår men det finns alltid andra spår man också hade kunnat följa.

Han planerar inte för framtiden. Varken i livet eller för skrivandet. Och han har ingen riktig ordning på sina grejer eller papper. Det har lett till en del fadäser. I en intervju med tidningen Vi Läser för något år sedan berättade han att allt som har med pengar att göra fyller honom med ångest. Han vill inte ta i det och var nära att gå i konkurs på grund av det.

Men en sak vet han. När pandemin lagt sig ska han åka till huset på Österlen och till Norge för att hälsa på sin mamma och sin bror. Emellanåt saknar han hemlandet, särskilt landskapet, bergen och öarna. Men flytta tillbaka vill han inte.

– Nu när jag bor i England ser jag Skandinaviens alla fördelar mycket tydligare. Gratis barnomsorg, sjukvård och universitet möjliggör en social mobilitet som inte finns här. Men här finns i gengäld en spänning och en kreativitet som jag trivs väldigt bra i.

Så du kommer att stanna i London?

– Det är planen!

Sandra Stiskalo

KARL OVE KNAUSGÅRD.

Född 1968. Uppvuxen på Tromøy i närheten av - Arendal på Sørlandet i Norge. Studerade konst- och litteraturvetenskap vid universitetet i Bergen.

Debuterade 1998 med romanen ”Ut ur världen”. 2002 flyttade han till Stockholm och 2009 utkom första delen i romansviten ”Min kamp” som följdes av ytterligare fem delar. Sviten har översatts till 35 språk och sålts i en halv miljon exemplar bara i Norge. Därefter har han gett ut fyra så kallade årstidsböcker, adresserade till hans ofödda dotter, och även skrivit sakprosa, essäer och noveller, bland annat en bok om Edvard Munchs måleri.

2019 tilldelades han Svenska Akademiens nordiska pris.

Mellan 2007 och 2016 var han gift med den svenska författaren Linda Boström Knausgård. De bodde tillsammans i Stockholm, senare även i Malmö och på Österlen och har fyra gemensamma barn.

Sedan 2019 är han gift med förlagschefen Michal Shavit och bor i London. Paret har en gemensam son.

Han är aktuell med romanen ”Morgonstjärnan”.

KARL OVE KNAUSGÅRD TIPSAR OM TRE VERK.

”Shuggie Bain” av Douglas Stuart

– En verkligt bra roman om en alkoholiserad mor och en far som så småningom försvinner. Det låter som en vanlig miserabel bok, men den är skriven i ett slags 360 graders vinkel runt karaktärerna och med en värme och ett slags omtanke för allt i boken. Jag får lust att säga till folk att de måste läsa den, och det är något jag ganska sällan får lust till.

”Philip Glass pianoworks” av Vikingur Olafsson

– Denna lp fick jag i julklapp av min svärfar, som själv är pianist, och skivan är hans favorit. Det är något med Glass stränga kompositioner, de rytmiska upprepningarna som vid en viss tidpunkt upphör att vara monotona och blir något annat och storslaget, en rörelse från matematik till själ, från ljud till en egen värld av klanger med rum, fält, väggar och gångar under en himmel som plötsligt öppnar sig.

”All or nothing”

– En dokumentärserie om fotbollslaget Tottenham Hotspur. Jag tittar mycket på fotboll men har aldrig tagit del av det som försiggår i omklädningsrummet i halvlek, till exempel, vad som blir sagt och gjort. Serien börjar när Mourinho blir manager och det är intressant i sig själv att se hur han försöker bygga upp ett lag.

24 januari 2021

10 tv-serier att se fram emot i vår

En norsk kronprinsessa som försöker stoppa Hitler, ”Downton Abbey”-skaparens nya - kostymdrama och true crime-serier om kristna sekter och svindlare i societeten. Det är några av höjdpunkterna när Nicholas Wennö tipsar om tio av säsongens serier.

Så här i backspegeln var några av de mest minnesvärda serierna från 2020 komplexa krimserier; ”Utredningen”, ”Jakten på en mördare”, ”Giftattacken i Salisbury”, ”Erkännandet”, ”Top dog” och inte minst den eminenta indiska Netflixserien ”Delhi crime”.

Strömningsvärldens enorma brottsvåg fortsätter med oförminskad styrka också våren 2021. Det är ingen slump att två av de serier som trendat mest i början av året är SVT:s relationsdrivna polisdrama ”Tunna blå

linjen” och Netflix ”Lupin” – en fyndig fransk uppdatering av den fiktiva gentlemannatjuven Arsène Lupin med Omar Sy i huvudrollen.

Som av en händelse är Netflix tredje svenska originalserie en produktutveckling av Jens Lapidus Stockholm noir-succé – tv-serien ”Snabba cash” med Evin Ahmad utspelar sig i startup-världen tio år efter händelserna i romantrilogin. En annan svensk prestigesatsning är SVT:s emotionellt laddade krimdrama ”Snöänglar” med bland andra Eva Melander och Josefin Asplund. I den svenska strömningsvärldens vårsalong minglar också Clark Olofsson i Jonas Åkerlunds ”Clark” med Knutbyförsamlingens sektledare i true crime-serien ”I blind tro”.

Närmast är det premiär i början av februari för det brittiska krimdramat ”En mördare bland oss” (”Deadwater Fell”) som bland annat har jämförts med ”Broadchurch” och även har dess stjärna David Tennant i en av huvudrollerna. Senare i vår kommer morddramat ”Mare of Easttown” där Kate Winslet gör comeback på HBO som en småstadsdetektiv på gränsen till sammanbrott i det amerikanska rostbältet. I ”Inventing Anna” spelar stjärnskottet Julia Garner den tyska storsvindlaren Anna Sorokin som nästlade sig in i och blåste Manhattans societet.

Krimvåren avrundar sedan med sjätte säsongen av Jed Mercurios ”Line of duty”, en av tidernas mest rafflande polisserier om snutarna på anti-korruptionsenheten AC-12.

Vår kultur är besatt av brott och straff – på längden och tvären. Den stora kriminalgåtan är vad det säger om oss.

10 serier att se fram emot i vår

”Atlantic crossing” (SVT)

1 februari

Med: Sofia Helin, Tobias Santelmann, Kyle MacLachlan, Harriet Sansom Harris m fl.

”Bron”-stjärnan Sofia Helin möter ”Twin Peaks”-veteranen Kyle MacLachlan i ett klassiskt välspelat historiedrama som är inspirerat av verkliga händelser. Helin spelar den norska kronprinsessan Märtha (kusin till Gustaf VI Adolf) som fick en fristad i Vita huset medan hemlandet ockuperades av Hitler. På plats försökte hon övertala vännen Franklin D Roosevelt (Kyle MacLachlan) att USA skulle gå med i kriget för att stoppa nazisternas tyranni.

”En mördare bland oss” (SVT)

6 februari

Med: David Tennant, Anna Madeley, Cush Jumbo, Matthew McNulty m fl.

Det börjar med en flammande tragedi i en avlägsen skotsk byhåla. Läkaren Tom Kendrick (spelad av David Tennant) är den enda familjemedlemmen som överlever en förödande eldsvåda. Det är bäddat för ett komplext kriminaldrama när det visar sig att familjeidyllen var en illusion och att alla drogats ner innan branden bröt ut. Serien (originaltitel ”Deadwater fell”) har bland annat jämförts med ”Broadchurch” och är skriven av ”Grantchester”-skaparen Daisy Coulam.

”Belgravia” (SVT)

20 mars

Serieskapare: Julian Fellowes. Med: Saskia Reeves, Tom Wilkinson, Paul Ritter, Philip Glenister m fl.

Skamliga familjehemligheter, förbjuden kärlek, nyrika klättrare och gamla pengar. Julian Fellowes är tillbaka med ett nytt klassdrivet societetsdrama efter dundersuccén ”Downton Abbey”. ”Belgravia”, som baseras på Fellowes egen roman, utspelar sig i en av Londons flottaste stadsdelar och rivstartar med en legendarisk bal kvällen före slaget vid Waterloo 1815. Precis som i ”Downton Abbey” är Fellowes lika intresserad av att skildra relationer och romanser bland både herrskap och tjänstefolk.

”Snöänglar” (SVT)

28 mars

Med: Eva Melander, Josefin Asplund, Ardalan Esmaili, Cecilia Nilsson m fl.

En fem veckor gammal bebis försvinner under en snöig natt före julafton i en sliten Stockholmsförort. Detta är upptakten till ett känsloladdat kriminaldrama som vill utforska ”desperationen, kärleken, hoppet och rädslan som kan drabba dig när du blir mor”, enligt serieskaparen Mette Heeno. Medan de unga föräldrarna befinner sig i chocktillstånd misstänker den luttrade polisen Alice att allt inte riktigt står rätt till. En av huvudrollerna spelas av Guldbaggebelönade ”Gräns”-aktrisen Eva Melander.

”Mare of Easttown” (HBO)

Premiär i vår

Med: Kate Winslet, Julianne Nicholson, Jean Smart, Angourie Rice m fl.

För tio år sedan vann Kate Winslet en Emmy för sin bedragna hemmafru på 40-talet som försökte ta kontroll över sitt eget öde i miniserien ”Mildred Pierce”, regisserad av Todd Haynes. Nu är den brittiska Oscarsaktrisen tillbaka på HBO i kriminaldramat ”Mare of Easttown” som utspelar sig i det amerikanska rostbältet. I serien spelar hon en detektiv vars liv faller sönder när hon utreder ett mord i en småstad i Pennsylvania. Serien är skapad av Brad Inglesby (”Run all night”, ”Out of the furnace”).

”Snabba cash” (Netflix)

Premiär i vår

Med: Evin Ahmad, Alexander Abdallah, Olle Sarri m fl.

Jakten på status och snabba klipp fortsätter i Lapidus universum. Ett decennium efter biopremiären för ”Snabba cash” kommer en uppföljare i strömningsvärlden. Handlingen utspelar sig ett decennium efter succétrilogin och kretsar kring singelmamman Leya (Evin Ahmad) som till varje pris

försöker att slå sig fram i den brutala startup-världen där entreprenörer blandas med kriminella. Författaren har utvecklat serien tillsammans med manusförfattaren Oskar Söderlund (”Ettor och nollor”, ”Gråzon”).

”Knutby: I blind tro” (HBO)

Premiär i vår

Regi: Henrik Georgsson

Mord, misshandel och maktmissbruk. Händelserna i Sveriges mest ökända församling någonsin har uppmärksammats i alltifrån rättegångssalen till nyhetsmedier, ”Uppdrag granskning” och true crime-böcker. I denna dokumentärserie nystar journalisterna Martin Johnson och Anton Berg (krimpodden ”Spår”) vidare i sekthärvan med hjälp av material som tidigare inte har offentliggjorts av myndigheterna: ”Maktmissbruk utgör det centrala temat – både det inom Knutbysekten och inom det svenska rättssystemet”, säger Martin Johnson.

”Inventing Anna” (Netflix)

Premiär i vår

Med: Julia Garner, Anna Chlumsky, Alexis Floyd, Katie Lowes m fl.

Hon kallade sig Anna Delvey och lanserade sig som en konstälskande arvtagerska till en stenrik tysk familj. I verkligheten var hon en storsvindlare som hette Anna Sorokin och dömdes till 12 års fängelse för att ha lurat skjortan av Manhattans societet. Nu kommer Netflixserien som bygger på Jessica Presslers uppmärksammade artikel i New York Magazine. Julia Garner (”Ozark”) spelar huvudrollen i en serie som är skapad av ”Scandal”-producenten Shonda Rhimes, som senast låg bakom ”Familjen Bridgerton”.

”The handmaid’s tale 4” (HBO)

Premiär i vår

Med: Elisabeth Moss, Max Minghella, Bradley - Whitford, Joseph Fiennes m fl.

Säsongsfinalen av tredje säsongen blev blodig för Elisabeth Moss tjänarinna, som under seriens gång har förvandlats till en frihetskämpe: ”June äntrar en väldigt intressant värld. Hon har fått smak på friheten och vi kommer att följa henne”, säger serieskaparen Bruce Miller som gjort den fristående fortsättning på Margaret Atwoods dystopiska 80-talsroman där USA förvandlats till en religiös diktatur. I december meddelade serieskaparna att det också blir en femte säsong.

”Line of duty 6” (SVT)

Premiär i vår

Med: Martin Compston, Vicky McClure, Adrian - Dunbar, Kelly MacDonald m fl.

Efter en enormt strulig inspelningsperiod under pandemin är de rättrådiga poliserna på anti-korruptionsenheten AC-12 äntligen tillbaka. Skotska toppskådespelaren Kelly MacDonald gästspelar som polischefen Joanne Davidson som väcker misstankar för sitt udda beteende under utredningen av ett olöst mordfall: ”Hon kommer att visa sig vara den mest gåtfulla motståndare som AC-12 någonsin har ställts inför”, lovar serieskaparen Jed Mercurio som ligger bakom en av BBC:s mest rafflande och populära polisserier.

Nicholas Wennö nicholas.wenno@dn.se

24 januari 2021

Birgitta Rubin: Nu hungrar vi efter levande konst

Vid den här tiden på året brukar jag som konstredaktör planera vårsäsongens bevakning och välja 10 utställningar att se fram emot. Det är hopplöst i nuläget.

Coronapandemin orsakade stängningar på konstscenen förra vårsäsongen också men då var det främst stora, statliga museer som valde att släcka ner. Men nu är även regionala och kommunala museer stängda, liksom många konsthallar och kulturhus, på grund av smittskyddsrestriktionerna – senast förlängda till den 7 februari.

Enligt en färsk rapport från Riksförbundet Sveriges museer så mer än halverades de fysiska museibesöken förra året i förhållande till 2019. Tappet av intäkter är förödande men även osäkerheten, eftersom utställningar ofta planeras flera år i förväg. Så nu inväntar alla spänt instruktioner om hur den nya pandemilagen ska tolkas.

Museipersonal jag pratat med hoppas på att den nuvarande blandningen av restriktioner på olika nivåer ersätts av en överordnad regel. En deltagargräns på åtta personer omöjliggör en öppning av museerna, medan de flesta konstinstitutioner har stora luftiga, lokaler och lätt kan klara begränsningar om högst en person per 10 kvadratmeter (vilket bland annat gäller för butiker och gym). Åtgärder som tidsbestämda biljetter, trängselvakter, utökad städning och handsprit en masse har tidigare fungerat bra.

Akuta frågor är nu bland annat om Moderna museet kan återöppna utställningarna med Alberto Giacometti i Stockholm och Hilma af Klint i Malmö – båda hyllade, påkostade satsningar (förlängda till 21 februari respektive 11 april). En annan fråga är när Moderna kan inviga Lea Porsagers färdighängda separatutställning och om Annika von Hausswolffs

redan framflyttade retrospektiv tillåts öppna i mars. Nationalmuseums uppskjutna jubileumsutställning ”Zorn – en svensk superstjärna” installeras just nu, för att förhoppningsvis kunna öppna i mitten av februari.

Ute i världen är osäkerheten lika stor, även vad gäller möjligheter att resa. Det slår särskilt hårt mot nya, internationellt inriktade museer, ofta mångmiljardsatsningar. Här tänker jag på miljardären François Pinaults ombyggnad av Paris gamla börshus till ett spektakulärt privatmuseum, vars öppning den 23 januari nu skjutits upp än en gång. Likaså invigningen av det nya, häftiga Munchmuseet i Oslo, där det senaste budet är vår-sommar 2021. Och det omdiskuterade Humboldt Forum i Berlin, som kostat sju miljarder och visar utomeuropeisk konst i ett tillbyggt preussiskt palats, hoppas nu på att få öppna i mars.

Själv försöker jag undertrycka mina resedrömmar och i stället glädjas åt alla ambitiösa digitala satsningar, där holländska Rijksmuseum och franska Louvren är i en klass för sig. Men flera svenska museer har också framgångsrikt utvecklat digitala visningar och olika projekt i sociala medier. Under 2020 gjordes det makalösa 216 miljoner digitala besök i museernas utbud online, enligt ovan nämnda rapport.

Livrustkammaren har exempelvis fått pris för sina humoristiska digitala kanaler och Moderna museets populära ”Soffvisningar” av verk i samlingen har utökats med livesändningar från konstnärsateljéer. Nationalmuseum har i sin tur introducerat konstverk för barn på Instagram, lagt ut ”fix och trix” för hemmaskapande och precis börjat erbjuda kurser och föreläsningar online.

Men framför allt känner jag tacksamhet över det som trots allt är öppet för fysiska besök; ute i landet bland annat Vandalorum i Värnamo, som kör med förbokade biljetter. I Stockholm är det öppet på privata institutioner som Sven-Harrys och Bonniers konsthall, liksom stiftelser likt Dansmuseet, Thielska Galleriet och Waldemarsudde.

Jag besökte nyligen Waldemarsudde, där en entrévärd håller räkningen på antalet personer i museet. Men mitt sällskap och jag behövde inte köa – och det kändes så lyxigt att i lugn och ro få njuta av allt från John Bauers och Prins Eugens måleri till Karl Dunérs serena, sceniska installationer.

Även Konstakademien, som är en fristående institution, kan hålla öppet. I Ingegerd Möller-utställningen finns nu skyltar som anger hur många som tryggt kan vistas i respektive rum samtidigt – från sju till 16 personer.

Att många kommersiella och konstnärsdrivna gallerier klarar att hålla öppet, för högst 8 personer åt gången, är ett annat glädjeämne. Det kostar förstås på, för både småföretagare och fattiga konstnärer, varav många hamnat utanför stödpaketen.

Förra våren var en av mina finaste konstupplevelser utomhusutställningen ”Tyst vår”, som en grupp konstnärer själva curerat i skogen nära Kaknästornet. Ett generöst, ideellt initiativ som andra konstnärsgrupper upprepat, senast ”Skogssalong” för två helger sedan i Nackareservatet, arrangerat av Södergalleriet Candyland och Selva Studio.

Det hade snöat då men ändå syntes ett lämmeltåg av vuxna och barn, som klafsade runt i snömodden för att hungrigt titta på allt ifrån stickgraffiti ”För ett varmare Stockholm” till Backa Carin Ivarsdotters ”Den ultimata festen” och Joa Palmérs ljusinstallation ”The swamp”.

Även om alla höll distans och de flesta frös så var det närmast karnevalsstämning – svältfödda som vi nu många är på levande konst.

Birgitta Rubin

birgitta.rubin@dn.se

PRELIMINÄRA ÖPPNINGAR VÅRSÄSONGEN 2021.

5 intressanta utställningar på gång i Sverige

Ceija Stojka, en romsk Förintelseöverlevande, Malmö konsthall (framflyttad öppning till 31/3 men digitala visningar från februari).

”Axel Törneman. Bohemliv och modernitet”, Thielska galleriet Stockholm, visas 6/2–6/6.

Annika von Hausswolff: ”Alternativ sekretess”, retrospektiv på Moderna museet, Stockholm (planerad till 20/3–30/5)

”Zorn – en svensk superstjärna”, jubileumsutställning på Nationalmuseum (planerad till 8/2–29/8)

Hertha Hillfon 100 år, sommarutställningar på Rian designmuseum och på Fabriken i Bästekille, 18/6–30/10.

5 intressanta öppningar på gång i Europa

”Bourse de commerce – Pinault collection”, Paris, öppnar så snart det går.

Joseph Beuys 100 år , jubileumsprogram och utställningar under hela året i 12 tyska städer, samt Warszawa, Wien och Manresa.

”Slavery”, historisk utställning vävd kring tio sanna historier på Rijksmuseum i Amsterdam (planerad till 12/2–30/5.

Nya Munchmuseet i Bjørvika, Oslo. Öppning planerad till våren, möjligen sommaren.

Humboldt Forum, Berlin. Färdigt för invigning, nytt öppningsdatum i vår annonseras snart på hemsidan.

Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknads-departementet och näringsdepartementet

392 **Inrikes DN-artiklar 19 - 24 januari 2021**

393 Riksdagen och politiska partier

417 Statsrådsberedningen och statsministern

425 Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikesdepartementet, försvarsdepartementet och miljödepartementet.

437 Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet

499 Infratruktur hanteras av infrastrukturdepartementet. Med digitalisering och energi

554 Hälso- och sjukvård och hushållens problem hanteras av socialdepartementet. Coronakrisen och hushållens problem

729 Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.

867 Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknadsdepartementet och näringsdepartementet.

886 Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.

903 De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna.

Arbetsmarknads-departementet

Arbetsmarknadsdepartementet ansvarar för frågor och ärenden som rör arbetsmarknad, arbetsrätt och arbetsmiljö. Departementet ansvarar också för arbetet för ökad jämställdhet mellan kvinnor och män och mänskliga rättigheter på nationell nivå. Dessutom ansvarar departementet för arbetet för integration, mot segregation, rasism och diskriminering samt för att stärka hbtq-personers och barns rättigheter.
Områden

Områden

- **Arbete mot segregation**
- **Arbetsmarknad**
- **Arbetsrätt och arbetsmiljö**
- **Barnets rättigheter**
- **Demokrati och mänskliga rättigheter**
- **Jämställdhet**

- Nyanländas etablering

Om Arbetsmarknadsdepartementet

Relaterad navigering

- Arbetsmarknadsdepartementets delar i statens budget
- Rättsliga dokument
- Utredningar och kommittéer
- Myndigheter med flera
- Remisser
- Organisation
- Kontakt

Ansvariga statsråd

Ansvariga statsråd

Eva Nordmark
Arbetsmarknadsminister

Åsa Lindhagen
Jämställdhetsminister samt minister med ansvar för arbetet mot diskriminering och segregation

Genvägar

Genvägar

- Följ Arbetsmarknadsdepartementet på Twitter
- Prenumerera på nyhetsbrev om regeringens arbetsmarknadspolitik
- Prenumerera på nyhetsbrev om regeringens jämställdhetspolitik
- Reformering av Arbetsförmedlingen
- En arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016-2020
- Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck
- Samlat grepp mot rasism och hatbrott
- Ordning och reda på arbetsmarknaden

Aktuellt från Arbetsmarknadsdepartementet

Arbetsmarknadsdepartementet

https://www.regeringen.se/sveriges-regering/arbetsmarknadsdepartementet/

Myndigheter

- **Myndigheten för arbetsmiljökunskap**
  16 augusti 2018 från Arbetsmarknadsdepartementet
- **Arbetsmiljöverket**
  07 mars 2016 från Arbetsmarknadsdepartementet
- **Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar, SNAU**
  15 oktober 2015 från Arbetsmarknadsdepartementet
- **Arbetsdomstolen**
  02 februari 2015 från Arbetsmarknadsdepartementet
- **Svenska ILO-kommittén**
  02 februari 2015 från Arbetsmarknadsdepartementet
- **Svenska ESF-rådet, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige**
  02 februari 2015 från Arbetsmarknadsdepartementet
- **Nämnden för styrelserepresentationsfrågor**
  02 februari 2015 från Arbetsmarknadsdepartementet
- **Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, IFAU**
  02 februari 2015 från Arbetsmarknadsdepartementet
- **Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, IAF**
  02 februari 2015 från Arbetsmarknadsdepartementet
- **Arbetsförmedlingen**
  02 februari 2015 från Arbetsmarknadsdepartementet
- **Medlingsinstitutet**
  03 december 2014 från Arbetsmarknadsdepartementet

Eva Nordmark

Arbetsmarknadsminister
Arbetsmarknadsdepartementet
"Alla som kan arbeta ska arbeta. Det är grunden för vår gemensamma välfärd. När arbetslivet förändras gör vi en nystart i arbetsmarknadspolitiken. Regeringen fortsätter föra en politik för fler jobb och nya satsningar på kompetensutveckling. Vi bygger ett tryggare arbetsliv med goda utvecklingsmöjligheter. Så möter vi framtiden tillsammans."

Eva Nordmarks områden

- **Arbetsmarknad**
- **Arbetsrätt och arbetsmiljö**
- **Nyanländas etablering**

SW . 658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o -marknad.
SW . 7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.

Åsa Lindhagen

Jämställdhetsminister samt minister med ansvar för arbetet mot diskriminering och segregation

Arbetsmarknadsdepartementet

"Vi kan aldrig acceptera att människor inte har makten över sina egna liv. Regeringen jobbar för ökad jämställdhet på alla nivåer, att stärka barns rättigheter, att bekämpa våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Vi står tydligt upp för alla människors lika värde."

Åsa Lindhagens områden

- Arbete mot segregation
- Barnets rättigheter
  - Demokrati och mänskliga rättigheter
- Jämställdhet
- Nyanländas etablering

SW . 658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o -marknad.

Näringsdepartementet

Näringsdepartementet har ansvar för frågor som rör bolag med statligt ägande, näringsliv, innovation, landsbygd, livsmedel och regional utveckling.
Områden

Områden

- **Bolag med statligt ägande**
- **Innovation**
- **Landsbygd, livsmedel och areella näringar**
- **Näringspolitik**
- **Regional utveckling**

Om Näringsdepartementet

Relaterad navigering

- **Näringsdepartementets delar i statens budget**
- **Rättsliga dokument**
- **Utredningar och kommittéer**
- **Myndigheter med flera**
- **Remisser**
- **Kontakt**

Ansvariga statsråd

Ansvariga statsråd

Ibrahim Baylan
Näringsminister

Jennie Nilsson
Landsbygdsminister

Genvägar

Genvägar

- **Information in English from the Ministry of Enterprise and Innovation**
- **Regeringens strategiska samverkansprogram**
- **En livsmedelsstrategi för jobb och hållbar tillväxt i hela landet**
- **Ett nationellt skogsprogram för Sverige**

Aktuellt från Näringsdepartementet

Näringsdepartementet

https://www.regeringen.se/sveriges-regering/naringsdepartementet/

Myndigheter

- **Teracom Group AB (Teracom)**
  22 november 2017 från Näringsdepartementet
- **European company for the financing of railroad rolling stock (EUROFIMA)**
  09 april 2015 från Näringsdepartementet
- **Stiftelsen Norrlandsfonden (Norrlandsfonden)**
  09 april 2015 från Näringsdepartementet
- **Stiftelsen Industrifonden (Industrifonden)**
  09 april 2015 från Näringsdepartementet
- **Centrala djurförsöksetiska nämnden**
  06 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Skogsstyrelsen**
  06 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA)**
  06 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Livsmedelsverket (SLV)**
  06 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Statens jordbruksverk (SJV)**
  06 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)**
  06 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Lernia AB (Lernia)**
  05 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Orio AB (Orio)**
  05 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Verket för innovationssystem (Vinnova)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Vattenfall AB (Vattenfall)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Vasallen AB (Vasallen)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **V.S. VisitSweden AB (VisitSweden)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Transportstyrelsen**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Trafikverket**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Trafikanalys**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **Tillväxtverket**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
-
- **TeliaSonera Aktiebolag (TeliaSonera)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Svevia AB (publ) (Svevia)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Sveriges geologiska undersökning (SGU)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Svensk-Danska Broförbindelsen SVEDAB AB (Svedab)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Svenska skeppshypotekskassan (Svenska Skeppshypotek)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Svenska rymdaktiebolaget (SSC)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Swedfund International AB (Swedfund)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Swedesurvey Aktiebolag (Swedesurvey)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Swedavia AB (Swedavia)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Sveaskog AB (Sveaskog)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
-
- **Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Statens Bostadsomvandling AB (Sbo)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Specialfastigheter Sverige Aktiebolag (Specialfastigheter)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **SOS Alarm Sverige AB (SOS Alarm)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Sjöfartsverket**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **SJ AB (SJ)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **SBAB Bank AB (publ) (SBAB)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **SAS AB (SAS)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
- **Samhall Aktiebolag (Samhall)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **RISE Research Institutes of Sweden AB (RISE)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **PostNord AB (PostNord)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **Post- och telestyrelsen (PTS)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **Patentombudsnämnden**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **Patent- och registreringsverket (PRV)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **Myndigheten för tillväxtpolitiska analyser och utvärderingar (Tillväxtanalys)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **Metria AB (Metria)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag (LKAB)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **Luftfartsverket (LFV)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **Konkurrensverket (KKV)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **Jernhusen AB (Jernhusen)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **Inlandsinnovation AB (Inlandsinnovation)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **Infranord AB (Infranord)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **Green Cargo AB (Green Cargo)**
  04 februari 2015 från

- **Fouriertransform Aktiebolag (Fouriertransform)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **Bolagsverket**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **Arlandabanan Infrastructure AB (Arlandabanan)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **Apoteksgruppen i Sverige Holding AB (Apoteksgruppen)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **Apoteket AB (Apoteket)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **ALMI Företagspartner AB (ALMI)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet
-
- **Aktiebolaget Svensk Exportkredit (SEK)**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **Aktiebolaget Svensk Bilprovning**
  04 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **Aktiebolaget Bostadsgaranti (AB Bostadsgaranti)**
  03 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **Akademiska Hus Aktiebolag (Akademiska Hus)**
  03 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **AB Svenska Spel (Svenska spel)**
  03 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **AB Göta kanalbolag (Götakanal)**
  03 februari 2015 från Näringsdepartementet

- **Styrelsen för samefonden**
  19 december 2014 från Näringsdepartementet

- **Lantmäteriet**
  19 december 2014 från Näringsdepartementet

- **Boverket**
  19 december 2014 från Näringsdepartementet

Ibrahim Baylan

Näringsminister
Näringsdepartementet

Ibrahim Baylans områden

- Bolag med statligt ägande
- Innovation
- Näringspolitik

SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.
SW . 658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o -marknad.
SW 66/68 Tillverkning av varor.
SW 66 Tillverkning av kemivaror od.
SW 67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d
SW 68 Tillverkning av komplexvaror.
SW 69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.
SW . 644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.
SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.
SW 62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d)

Jennie Nilsson

Landsbygdsminister
Näringsdepartementet

Jennie Nilssons områden

- Landsbygd, livsmedel och areella näringar
- Regional tillväxtSW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.

SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.

24 januari 2021

Säkerhetsrisker vanlig förklaring till att distansarbete inte tillåts

Att en del av personalstyrkan behöver vara på plats motiveras ofta av it-säkerhetsrisker. Men ofta går problemen att kringgå med tid, pengar och mod, menar it-säkerhetsexperten Anne-Marie Eklund Löwinder.

– Jag har hört verksamheter som säger det när det inte alls är sant, enligt min bedömning. Men det är ett bra argument att gömma sig bakom, säger hon.

I november rapporterade DN om kontorsarbetare som fortsatte gå till sin arbetsplats, trots Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Bara en tredjedel av Finansförbundets medlemmar jobbade hemifrån, vilket delvis förklarades med att it-systemen kräver att visst arbete utförs på kontoret. Trots att regeringen nyligen manade till ökat distansarbete är situationen, enligt Finansförbundets egen bedömning, oförändrad.

It-säkerhet är en vanligt förekommande förklaring. Samtidigt är påståendet både svårt att bemöta och granska. It-säkerhetsexperten Anne-Marie Eklund Löwinder, som jobbar på Internetstiftelsen, tycker därför att förklaringen har stora brister.

– Alltså, det håller inte att bara säga nej. Man måste förklara, utbilda, motivera och beskriva vad konsekvensen blir om man tillåter det. Annars får man ju ingen med sig, då får man bara missnöjda medarbetare och det är nästan ännu värre.

Det är svårt att peka ut verksamheter där det generellt är legitimt att hänvisa till säkerhet, tycker hon. Det är inte svart eller vitt, utan handlar snarare om att

bedöma vilka uppgifter som kan göras var. Det handlar också om att våga.

– Är man inte förberedd på ett digitalt arbetssätt och har många medarbetare som normalt inte jobbar på distans, så är det här nytt, okänt och ganska läskigt för många. Då kanske man drar det här säkerhetskortet, bara för att.

Sedan årsskiftet ska statliga myndigheter rapportera hur stora delar av personalstyrkan som jobbar hemifrån, enligt ett uppdrag från regeringen. Än finns ingen sammanställning att ta del av, men Anne-Marie Eklund Löwinder tror att offentliga organisationer haft svårare att ställa om.

– Man har väldigt många regulatoriska krav på sig. Och ju mer krav som har dykt upp, till exempel gdpr, desto räddare har ansvariga blivit för att göra fel. Och gör man ingenting, då gör man i alla fall inte fel. Det har bidragit till att man kanske inte är så innovativ i sitt arbetssätt.

En annan förklaring är att det är en kostnadsfråga.

– Om alla ska ha en särskild router med egen kryptering blir det plötsligt ganska dyrt, säger Eklund Löwinder.

Visserligen blir it-säkerhetsriskerna större i samband med katastrofer, då bedragare utnyttjar den mänskliga nyfikenheten och viljan att hjälpa. Den skadliga programvaran ransomware har fördubblats under pandemin, uppger Eklund Löwinder. Samtidigt bör de egna systemen redan vara byggda för att begränsa konsekvenserna om någonting händer. I slutändan är det heller inte bara it-frågor som bör ingå i riskanalysen, menar Eklund Löwinder. Hon tar exemplet med polisens it-avdelning, som i början av pandemin inte hade kapacitet nog att låta alla jobba hemifrån.

– Det finns ju en risk för att de smittar varandra och då ligger hela it-avdelningen sjuk. Vad får det för konsekvenser för verksamheten om hela it-avdelningen ligger nere?

Anne-Marie Eklund Löwinder hyser en förhoppning om att fler ska våga agera och ställa krav på sina leverantörer. Det är bättre att göra någonting än ingenting alls, tycker hon.

– Låt nu inte det bästa bli det godas fiende, utan se till att göra det ni kan göra. Det kommer man ha glädje av nästa gång någonting händer.

Lovisa Ternby

lovisa.ternby@dn.se

Fakta.

Det kan du fråga din arbetsgivare

Säger din arbetsgivare att du behöver befinna dig på kontoret på grund av säkerhetsskäl? Då kan du ställa några motfrågor.

1 Finns det några arbetsuppgifter jag kan utföra hemifrån?

Om det går att isolera uppgifter som inte medför någon risk borde det också gå att anpassa dagarna så att du kan jobba hemifrån ibland, när du ska utföra dem.

2 Vilka blir konsekvenserna om vi jobbar hemifrån?

Be om mer detaljer och låt din chef utförligt motivera varför arbetsuppgifterna måste utföras inom kontorets väggar.

Källa: Anne-Marie Eklund Löwinder, expert på it-säkerhet.

Tips till arbetsgivare

Osäker på hur du kan förbättra säkerheten? Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har tagit fram stödmaterial och vägledningar för området cyber- och informationssäkerhet. Läs mer på myndighetens hemsida.

24 januari 2021

A-kassorna får inga nya pengar för att korta väntetiderna

Ansökningarna till a-kassorna ökade lavinartat i fjol, och väntetiderna är i flera fall fem månader. Trots det planerar regeringen inga fler åtgärder eller tillskott för att lösa situationen.

– Vi har inga sådana planer nu. Jag utesluter inget framåt, men de här 100 miljonerna som vi har tillfört ser jag börja verka nu, säger arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S).

I fjol beslutade regeringen om att ge a-kassorna ett tillfälligt bidrag på 100 miljoner kronor för att förhindra långa väntetider. Trots det har vissa a-kassor haft fem månaders väntetid, ett problem som fortfarande inte är löst.

Arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S), pekar på att det har tagit tid för tillskottet att få effekt, eftersom det handlar om att lära upp ny personal. Det beror i sin tur på att dagens regelverk är för komplicerat, menar hon.

– Det är ingen tvekan om att vi har en för krånglig a-kassa i dag och det måste jag och de andra politikerna ta ansvar för, säger Nordmark.

– Men det finns också ett tydligt ansvar hos a-kassorna att kunna skala upp sin organisation för att kunna hantera att arbetslösheten stiger, för det är ett ansvar som a-kassorna har. Det har varit en tuff utmaning för dem under hösten.

Samtidigt är problemet med långa väntetider för att få a-kassa inte nytt. Både Alfakassan och Småföretagarnas a-kassa hade långa väntetider redan före coronakrisen. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, IAF, uppger dessutom att de saknar skarpa verktyg för att få till en förändring.

Vad får det för konsekvenser om a-kassorna fortsätter så här?

– Det är klart att det är väldigt allvarligt, dels för människor som får vänta väldigt länge på att få sin ersättning, men också för att vi måste kunna lita på våra trygghetssystem. När det inte funkar finns det risk för att legitimiteten urholkas, men där är vi inte, skulle jag säga, för man ska komma ihåg att de allra flesta a-kassorna klarar det här fantastiskt bra med tanke på det allvarliga läge vi har. Men det är klart att det blir väldigt problematiskt, säger Eva Nordmark.

Regeringen har nu, i en överenskommelse med Centerpartiet och Liberalerna, gett IAF i uppdrag att granska, analysera och utvärdera orsakerna till de långa handläggningstiderna hos vissa a-kassor i fjol.

– Det kan vara så att de ser saker som vi behöver förändra eller på något sätt stärka upp, och då är jag givetvis öppen för att pröva det.

Kan det bli aktuellt med en annan modell, med tanke på att det finns sådana brister?

– Dels ska man komma ihåg att det här är den värsta krisen vi har haft på svensk arbetsmarknad i modern tid, och det är klart att det utmanar våra system på många sätt. Det är ju inte bara a-kassan som prövas, utan det här är tufft och det är många som jobbar jättehårt. Det jag ser framför mig är att vi behöver reformera arbetslöshetsförsäkringen. Det kommer också att underlätta handläggningen.

Vad gör regeringen för de som nu får leva utan ersättning i nästan ett halvår?

– Utifrån mitt perspektiv som arbetsmarknadsminister så är lösningen att a-kassorna måste trycka tillbaka handläggningstiderna. Jag får ont i magen varje gång jag hör om någon person som hamnar i kläm, och så ska det inte vara, man ska inte behöva vänta i flera månader på sin ersättning. Det som är lösningen är just det hårda arbete som just nu pågår hos a-kassorna

för att trycka ner de här långa handläggningstiderna
och jobba ikapp.

Lovisa Ternby

lovisa.ternby@dn.se

Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.

Kommentarer kan ingå i de andra områdena

392 **Inrikes DN-artiklar 19 - 24 januari 2021**

393 Riksdagen och politiska partier

417 Statsrådsberedningen och statsministern

425 Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikesdepartementet, försvarsdepartementet och miljödepartementet.

437 Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet

499 Infratruktur hanteras av infrastrukturdepartementet. Med digitalisering och energi

554 Hälso- och sjukvård och hushållens problem hanteras av socialdepartementet. Coronakrisen och hushållens problem

729 Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.

867 Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknadsdepartementet och näringsdepartementet.

886 Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.

903 De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna.

Finansdepartementet

Finansdepartementet ansvarar för frågor som rör statens ekonomi. Det handlar om samordning av statens budget, prognoser och analyser, skattefrågor samt styrning och förvaltning av statens verksamhet. Dessutom ansvarar departementet för frågor som rör finansmarknad, bostäder och samhällsplanering samt konsumentlagstiftning.

Områden

Områden

- Bostäder och samhällsplanering
- Ekonomisk politik
- Finansmarknad
- Kommuner och regioner
- Konsumentpolitik
- Offentlig upphandling
- Skatt och tull
- Spelpolitik
- Statlig förvaltning

Om Finansdepartementet

Relaterad navigering

- Finansdepartementets delar i statens budget
- Rättsliga dokument
- Utredningar och kommittéer
- Myndigheter med flera
- Remisser
- Organisation
- Kontakt

Ansvariga statsråd

Ansvariga statsråd

Magdalena Andersson
Finansminister
Lena Micko
Civilminister
Per Bolund
Finansmarknads- och bostadsminister, biträdande finansminister

Genvägar

Genvägar

- Statens budget
- Prognoser för den ekonomiska utvecklingen
- Ekonomiska åtgärder för 2020 till följd av virusutbrottet
- För företagare med anledning av covid-19

Aktuellt från Finansdepartementet

Finansdepartementet

https://www.regeringen.se/sveriges-regering/finansdepartementet/

Myndigheter

- **Myndigheten för digital förvaltning**
  07 september 2018 från Finansdepartementet
- **Upphandlingsmyndigheten**
  25 november 2015 från Finansdepartementet
- **Trygghetsstiftelsen**
  25 juni 2015 från Finansdepartementet
- **Miljömärkning Sverige AB (Miljömärkning Sverige)**
  19 maj 2015 från Finansdepartementet
- **Statistiska centralbyrån**
  06 februari 2015 från Finansdepartementet
- **Statens skadereglerings nämnd**
  06 februari 2015 från Finansdepartementet
- **Statens Personadressregisternämnd**
  06 februari 2015 från Finansdepartementet
- **Resegarantinämnden**
  06 februari 2015 från Finansdepartementet
- **Kammarkollegiet**
  06 februari 2015 från Finansdepartementet
- **Fastighetsmäklarinspektionen**
  06 februari 2015 från Finansdepartementet
- **Allmänna reklamationsnämnden (ARN)**
  06 februari 2015 från Finansdepartementet
- **Första AP-fonden**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet
- **Stipendiestiftelsen för studier av japanskt näringsliv**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet
- **Tredje AP-fonden**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet
- **Tullverket**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet
- **Sparbankernas säkerhetskassa**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet
- **Skatteverket**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet
- **Skatterättsnämnden**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet

- **Sjätte AP-fonden**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet

- **Sjunde AP-fonden**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet

- **Riksgälden**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet

- **Prövningsnämnden för stöd till kreditinstitut**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet

- **Länsstyrelserna**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet

- **Lotteriinspektionen**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet

- **Krigsförsäkringsnämnden**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet

- **Konsumentverket**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet

- **Kronofogdemyndigheten**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet

- **Konjunkturinstitutet**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet

- **Forskarskattenämnden**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet

- **Fjärde AP-fonden**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet

-

- **Finanspolitiska rådet**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet

- **Finansinspektionen**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet

- **Ekonomistyrningsverket**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet

- **Bokföringsnämnden**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet

- **Arbetsgivarverket**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet

- **Andra AP-fonden**
  05 februari 2015 från Finansdepartementet

- **Statskontoret**
  19 december 2014 från Finansdepartementet

- **Statens överklagandenämnd**
  19 december 2014 från Finansdepartementet

- **Statens tjänstepensions- och grupplivnämnd**
  19 december 2014 från Finansdepartementet

- **Statens servicecenter**
  19 december 2014 från Finansdepartementet

- **Statens fastighetsverk (SFV)**
  19 december 2014 från Finansdepartementet

- **Statens ansvarsnämnd**
  19 december 2014 från Finansdepartementet

- **Fortifikationsverket**
  19 december 2014 från Finansdepartementet

- **Statens tjänstepensionsverk (SPV)**
  18 december 2014 från Finansdepartementet

- **Skiljenämnden i vissa trygghetsfrågor**
  18 december 2014 från Finansdepartementet

- **Offentliga sektorns särskilda nämnd**
  18 december 2014 från Finansdepartementet

Magdalena Andersson

Finansminister
Finansdepartementet
"Att tillväxten skapas på ett sätt som är socialt och ekologiskt hållbart och fördelas rättvist är en av vår tids ödesfrågor, men också en fråga där Sverige har goda möjligheter att ligga i framkant".

Magdalena Anderssons områden

- Ekonomisk politik
- Skatt och tull

SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.
SW . 656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d. (Tull)
SW . 6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.

Lena Micko

SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.
SW . 6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.

Civilminister
Finansdepartementet
”Som civilminister är en av mina viktigaste uppgifter att se till att kommuner och regioner har de förutsättningar de behöver för att klara sina uppgifter, inte minst att kunna erbjuda medborgarna en god och tillgänglig välfärd. För ett Sverige som håller ihop är det också viktigt med en statlig närvaro över hela landet”

Lena Mickos områden

- Kommuner och regioner
- Konsumentpolitik
- Offentlig upphandling
- Statlig förvaltning

Per Bolund

Finansmarknads- och bostadsminister, biträdande finansminister
Finansdepartementet
”Jag är en oroad optimist. Vår generations viktigaste uppdrag är att skapa ett samhälle som håller även för de som ska leva långt efter oss. Därför arbetar jag för finansiell stabilitet och ett stabilt bostadsbyggande. Ekonomin ska gynna den som fattar klimatsmarta val.”

Per Bolunds områden

- Bostäder och samhällsplanering
- Finansmarknad

SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.
SW . 643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.

SW 71 Övergripande formgivning/planering av fysiska miljöer.
SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.
Länsstyrelser hör till regeringen

Bolag läckte uppgifter om kunder

Uppemot 52 000 kunders person- och bankuppgifter har läckt ut via fondbolaget Indecap som ägs av en majoritet av Sveriges sparbanker. Fondbolaget ska enligt tidningen Eskilstuna-Kuriren under onsdagen ha mejlat en fondrapport till sina kunder.

– Men när man öppnar den så kommer det upp 52 365 rader med vilken bank man har, säger en av kunderna, Niclas Zazis, till tidningen.

TT 21 januari 2021

22 januari 2021

Så blir 2021 – börsjättarna först ut med sina rapporter

Nu kommer Sveriges största bolag med de första rapporterna. Hur klarade svensk industri fjolårets virusattack och hur blir 2021?

Först ut är verkstadskoncernen Sandvik och Wallenbergs investmentbolag Investor.

Verkstadskoncernen Sandvik är ofta snabbast med sin redovisning bland de stora industribolagen. Företaget har kunder i en rad olika branscher och vd Stefan Widing gör denna omvärldsspaning:

– Vi ser att mer konsumentdriven verksamhet som bilindustri har återhämtat sig till nivåer som gällde före viruset. Inom flygindustrin och energiproduktion blir det nog ingen förbättring förrän pandemiläget ändras.

Koncernen har 40 000 anställda varav 9 000 i Sverige och tillverkar alltifrån gruvutrustning till avancerade rostfria produkter för energi-sektorn och fordonsindustrin.

Företagets omsättning var 86 miljarder kronor förra året, vilket var 11 procent mindre än året före. Men nettovinsten blev till och med bättre än 2019 – 8,7 miljarder kronor. Förklaringen är enligt vd ”bra kostnadskontroll och anpassningsbarhet.”

Ett sätt att anpassa sig har varit att utnyttja möjligheten till korttidspermittering som infördes efter att coronapandemin slagit till förra året. Då blev det också politiskt upprördhet över att företag ändå ville ge aktieutdelning. Något som därefter förbjöds i Tillväxtverkets regler för permitteringen.

Nu föreslår Sandvik en ordinarie utdelning på 4:50 plus en extra utdelning på 2 kronor, förra året blev det noll.

– Det var bra att det blev tydligt hur kraven skulle vara. Vi hade korttidspermittering under fjärde kvartalet men utnyttjade inte stödet mer än till och med det tredje kvartalet, säger Stefan Widing.

Beslutet om utdelning fattas på bolagsstämman i vår. Därmed följer företaget reglerna som säger att man inte har rätt att besluta om utdelning tidigare än sex månader efter stödperiodens slut.

Glädjeämnet i rapporten är gruvverksamheten, som drivs av högre metallpriser och ökad produktion. Härifrån kom fyra av tio intäkts-kronor under fjärde kvartalet.

– Det är vi jättenöjda med och här finns en god underliggande efterfrågan, som drivs av av batteritillverkning och elbilar, säger Stefan Widing.

När blir allt som vanligt igen?

– Svårt att säga, och det blir olika för olika branscher och återhämtningen blir ganska långsam överlag. Flygindustrin är viktig för oss på flera sätt, vi säljer direkt dit och den driver också efterfrågan inom till exempel oljeindustrin. Men där väntar sig man ju inte vara tillbaka i läget före pandemin förrän 2024, plus minus ett år.

Wallenbergs investmentbolag Investor är en verklig tungviktare i svensk industri. Här finns börsnoterade företag som Saab, Atlas Copco, ABB, Ericsson, Husqvarna och Astra Zeneca men också icke börsnoterade dotterbolag som Mölnlycke och Permobil. Det ger företaget möjlighet att ta tempen på svensk industri.

– Man kan väl konstatera att ekonomin kommit tillbaka snabbare än vi befarade, men det är förstås stora skillnader. En del områden inom servicenäringen har det mycket jobbigt, liksom flygindustrin. Men generellt går industriverksamheten mycket bra nu, det visar sig ju också i inköpsindex, säger koncernchefen Johan Forssell.

Han kallar 2020 för ”ett starkt år” trots coronapandemin. Företaget nådde en totalavkastning på 19 procent – jämfört med 40 procent året före.

Substansvärdet, som man använder för att mäta värdet på ett investmentbolags innehav, steg med 14 procent.

– Det kanske är konstigt att säga så när pandemin drabbat många människor och ekonomier så hårt, men jag kan bara konstatera att våra bolag har hanterat krisen föredömligt. De har varit snabba att anpassa sig både nedåt och uppåt. Men vi har också haft en stark utveckling inom EQT och gjort ett antal attraktiva investeringar, säger Johan Forssell.

– Men man ska vara ödmjuk, normalt har vi ett avkastningskrav på 8–9 procent, och de här höga siffrorna beror ju delvis på att centralbankerna släppt loss så mycket likviditet.

Du ser det som en möjlig risk framöver?

– Ja, ur ett aktieägarperspektiv, om de stora mängderna pengarna skulle driva inflation och räntor.

Investor går bra, har låg skuldsättning och har målet att skapa en stigande utdelning. Nu föreslås 14 kronor, mot 9 kronor förra året. Man ska också genomföra också en så kallad split, där en gammal aktie blir fyra nya.

– Vi tycker det är så kul att antalet aktieägare ökar, vi har 330 000 nu, men aktiekursen ligger på över 600 kronor. Många småsparare önskar ett lägre pris som gör det lättare att handla. Det kanske lockar det ännu fler vilket skulle stärka vår likviditet.

Ett verkligt draglok för Investor denna gång är Mölnlycke. Coronapandemin har ökat suget efter företagets skyddsrockar, munskydd och operationsdukar för sjukvården. Bolagets omsättning steg med drygt 40 procent i fjol.

– Vi är ju redan ganska hårt exponerade mot medicinteknik, den inriktningen gynnas av att vi blir äldre och här går det att växa geografiskt. Mölnlycke är ett av våra bolag som kan växa utanför USA och Europa, skapa nya marknader, säger Johan Forssell.

Tre av Investors bolag har fortsatt att påverkas negativt av pandemin. Det är Permobil, som gör elektriska rullstolar, Braun Ability som designar bland annat rullstolsanpassade hissar och Laborie, som gör förbrukningsartiklar för urologiska sjukdomar.

– Det beror framför allt på att de bolagen har kunder som är riskgrupper, det är svårt att komma i kontakt med dem men också att man har tvingats skjuta upp vissa operationer. Men bolagen har anpassat sig väl och har fortfarande god lönsamhet.

Vad är viktigast för svensk industri framöver?

– Det handlar om de trender som var viktiga för pandemin och som bara blivit viktigare – hållbarhet, automation och digitalisering. Det gäller i högsta grad för Investor också, men då vi måste steppa ut, våga investera och agera snabbt, säger Johan Forssell.

Hans Strandberg

hans.strandberg@dn.se

Fakta. Några rapporter de kommande veckorna

Företag på Stockholmsbörsen, First North, NGM och Spotlight i urval.

26 januari

Autoliv

EQT

27 januari

Öresund

SEB

28 januari

Cloetta

Getinge

29 januari

Telia

Atlas Copco

Ericsson

H&M

SSAB

SCA

1 februari

Swedbank

2 februari

Electrolux

SKF

Tele2

3 februari

Academedia

Hexagon

Husqvarna

Volvo

SHB

4 februari

ABB

Axfood

Kinnevik

Nokia

Nordea

5 februari

Assa Abloy

Skanska

Swedish Match

9 februari

Betsson

Industrivärden

10 februari

Ica

Kindred

Trelleborg

12 februari

Boliden

17 februari

Scandic Hotels

25 februari

MTG

SAS

Källa: Direkt

FAKTA.

Stefan Widing, koncernchef på Sandvik

Ålder: 43 år

Karriär: Olika befattningar inom Saabkoncernen 2001–2006, olika ledande befattningar inom Assa Abloy-koncernen 2006–2020. Vd på Sandvik sedan februari 2020.

Utbildning: Civilingenjör och fil. kand. i företagsekonomi.

Familj: Gift, två barn

Fritidsintressen: ”Umgås med familjen, mountainbikecykling, skidåkning, böcker och musik.”

Johan Forssell, koncernchef Investor

Ålder: 49 år.

Karriär: På Investor i olika befattningar sedan 1995.

Utbildning: Civilekonom Handelshögskolan i Stockholm.

Familj: Gift, sammanlagt 7 barn i familjen.

Fritidsintressen: ”Min familj och fotboll – favoritlagen är Manchester United, Barcelona och AIK.”

Börsnotering i sikte för betalbolaget Trustly

Det svenska betalningsförmedlingsbolaget Trustly förbereder sig för börsen. Börsentrén planeras till andra kvartalet i år, rapporterar Reuters.

Värderingen på bolaget vid börsintroduktionen, beräknas landa mellan 6 och 9 miljarder euro (60–90 miljarder kronor), enligt Reuters källor.

Dagens industri erfar att Trustly siktar på en notering på Stockholmsbörsen och inte i exempelvis New York.

TT 23 januari 2021

De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna.

Kommentarer kan ingå i de andra områdena

392 **Inrikes DN-artiklar 19 - 24 januari 2021**

393 Riksdagen och politiska partier

417 Statsrådsberedningen och statsministern

425 Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikesdepartementet, försvarsdepartementet och miljödepartementet.

437 Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet

499 Infratruktur hanteras av infrastrukturdepartementet. Med digitalisering och energi

554 Hälso- och sjukvård och hushållens problem hanteras av socialdepartementet. Coronakrisen och hushållens problem

729 Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.

867 Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknadsdepartementet och näringsdepartementet.

886 Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.

903 De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna.

Länsstyrelserna

Uppdaterad 05 februari 2015

Sverige är indelat i 21 län som alla har en länsstyrelse och en landshövding. Länsstyrelsen är en statlig samordnande myndighet, en servicemyndighet, en överklagandeinstans och med tillsynsansvar. Länsstyrelsen står som garant för att de av regeringen beslutade nationella målen genomförs.

Länsstyrelsernas webbplats

- **Facebook** **Twitter**
- **LinkedIn** **E-post**

Sidan är uppmärkt med följande kategorier:

- **Finansdepartementet**
- **Statlig förvaltnin**
-

De 21 Regionerna

De 290 Kommunerna

Regeringens ministrar styr inte kommuner och regioner men har något inflytande genom länsstyrelserna. Det inflytandet är oklart. Regeringen har inflytande över kommuner och regioner genom statliga myndigheter men myndigheterna är självständiga och regeringen styr dem bara genom allmänna instruktioner.

Därför behövs ett område för länsstyrelsers, kommuners och regioners verksamheter.

Frånhttp://wimnell.com/omr36-39zzzzzq14-15.pdf

Under regeringen lyder Landshövdingar med Länsstyrelser.

Här från Sven Wimnell 1 maj 2019:
Människornas verksamheter och grunderna för planering av framtiden för världen och Sverige.
http://wimnell.com/omr40zp.pdf

Länsstyrelserna

Sverige är indelat i 21 län som alla har en länsstyrelse och en landshövding. Länsstyrelsen är en statlig samordnande myndighet, en servicemyndighet, en överklagandeinstans och med tillsynsansvar. Länsstyrelsen står som garant för att de av regeringen beslutade nationella målen genomförs.
Länsstyrelsernas webbplats

Publicerad 17 december 2014 · Uppdaterad 05 februari 2015

Länsstyrelsen Blekinge län

Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck

Bygga och bo
Djur och natur
Jakt och fiske
Livshändelser

Läsa våra senaste nyheter Läsa mer om oss Besöka ett naturreservat Våra remisser Ring rätt telefonnummer vid kriser

Dalarnas län

Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck

Bygga och bo
Djur och natur
Jakt och fiske
Livshändelser

Kontakta oss Sök i Länsstyrelsens diarium Hitta publikationer Hitta ett naturreservat Läs om landshövding och länsledning

Gotlands län

Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck

Bygga och bo
Djur och natur
Jakt och fiske
Livshändelser

Få utflyktstips Kontakta oss Anmäla bristande djurhållning Ansöka om stöd i Landsbygdsprogrammet Jobba hos oss

Gävleborgs län

Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck

Bygga och bo
Djur och natur
Jakt och fiske
Livshändelser

Anmäla bristande djurhållning Söka solcellsstöd Titta i vårt diarium Veta mer om motortrafik i naturen Veta mer om hotade arter (ÅGP) Läsa våra nyheter

Hallands län

Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck

Bygga och bo
Djur och natur
Jakt och fiske
Livshändelser

Läsa våra nyheter Söka jobb Söka stöd till solceller Läsa våra kungörelser Kontakta oss Ansöka om strandskyddsdispens Anmäl för miljöprövning av vattenkraft

Jämtlands län

Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck

Bygga och bo
Djur och natur
Jakt och fiske
Livshändelser

Jobba hos oss Evenemang på gång Kungörelser Aktuella jaktbeslut och domar Komplettering eller yttrande i ärende

Jönköpings län

Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck

Bygga och bo
Djur och natur
Jakt och fiske
Livshändelser

Jobba hos oss Evenemang på gång Kungörelser Aktuella jaktbeslut och domar Komplettering eller yttrande i ärende

Kalmar län

Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck

Bygga och bo
Djur och natur
Jakt och fiske
Livshändelser

Läsa nyheter Kontakta oss Anmäla att djur far illa Söka karta eller geotjänster Läsa fiskeregler Ansöka om medborgarskap Publikationer

Kronobergs län

Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck

Bygga och bo
Djur och natur
Jakt och fiske
Livshändelser

Anmäla vattenkraft till miljöprövning Ta del av kungörelser Anmälan om vattenverksamhet Söka stöd till solceller Kolla lediga jobb

Norrbottens län

Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck

Bygga och bo
Djur och natur
Jakt och fiske
Livshändelser

Jobba hos oss Veta mer om årets älgjakt Söka i diariet Läsa våra senaste nyheter Veta mer om landshövdingen

Skåne län

Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck

Bygga och bo
Djur och natur
Jakt och fiske
Livshändelser

Söka solcellsstöd Överklaga kommuns beslut Ansöka om tillstånd för djurverksamhet Söka stiftelser och stipendier Ansöka om medborgarskap

Stockholms län

Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck

Bygga och bo
Djur och natur
Jakt och fiske
Livshändelser

Registrera stiftelse Anmäla att djur far illa Kontakta Länsstyrelsen Jobba hos oss

Södermanlands län

Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck

Bygga och bo
Djur och natur
Jakt och fiske
Livshändelser

Läsa våra senaste nyheter Jobba hos oss Veta mer om Länsstyrelsen Anmäla vattenverksamhet Ansöka om tillstånd för djurverksamhet Ansöka om förprövning av djurstallar

Uppsala län

Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck

Bygga och bo
Djur och natur
Jakt och fiske
Livshändelser

Läsa nyheter Söka jobb Läsa kungörelser Skaffa en digital brevlåda Söka stöd för naturvård Överklaga kommunens beslut Hyra boende i naturreservat

Värmlands län

Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck

Bygga och bo
Djur och natur
Jakt och fiske
Livshändelser

Se om vi har lediga tjänster Läsa om nya regler för vattenkraft 2019 Hitta ett naturreservat Läsa nyheter Söka energistöd Delta i Regional samverkanskurs - RSK - 2019

Västerbottens län

Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck

Bygga och bo
Djur och natur
Jakt och fiske
Livshändelser

Anmäla bristande djurhållning Anmäla vattenkraft till nationell plan för miljöprövning Söka i Länsstyrelsens diarium Läsa våra nyheter Ladda ner en publikation Jobba hos oss

Västernorrlands län

Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck

Bygga och bo
Djur och natur
Jakt och fiske
Livshändelser

Besöka ett naturreservat Läsa våra publikationer Hitta en författning Söka i vårt diarium

Västra Götalands län

Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck

Bygga och bo
Djur och natur
Jakt och fiske
Livshändelser

Läsa våra nyheter Kolla status på vattnet och musslor i Västerhavet Ansöka om medborgarskap Registrera stiftelse Jobba hos oss Komplettera ditt ärende Söka i våra karttjänster och geodata

Örebro län

Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck

Bygga och bo
Djur och natur
Jakt och fiske
Livshändelser

Läsa nyheter Kontakta oss Söka jobb Ladda ner en publikation Använda karttjänster och geodata Hitta naturreservat eller kulturmiljö

Östergötlands län

Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck

Bygga och bo
Djur och natur
Jakt och fiske
Livshändelser

Ansöka om bidrag för vård av kulturhistoriska miljöer Ansöka om bidrag till solceller Hitta en vigselförrättare Söka stiftelser i vår stiftelsedatabas Samråd för ändring i naturmiljön

Kommuner och landsting (regioner)

Kommunallag (2017:725)

Svensk författningssamling 2017:725
SFS nr: 2017:725
Departement/myndighet: Finansdepartementet K
Utfärdad: 2017-06-22
Ändringsregister: SFSR (Lagrummet)
Källa: Regeringskansliet / Lagrummet.se

SFS-nummer · 2017:725 · Visa fulltext

Innehåll:

- 1 kap. Grunderna för den kommunala verksamheten
- 2 kap. Kommunala angelägenheter
- 3 kap. Kommunernas och landstingens organisation och
- 4 kap. Förtroendevalda
- 5 kap. Fullmäktige
- 6 kap. Styrelsen och övriga nämnder
- 7 kap. Anställda
- 8 kap. Delaktighet och insyn
- 9 kap. Kommunal samverkan
- 10 kap. Överlämnande av kommunala angelägenheter
- 11 kap. Ekonomisk förvaltning
- 12 kap. Revision
- 13 kap. Laglighetsprövning
- Övergångsbestämmelser

Sven Wimnell 9+16+26 maj 2016:

Sveriges 6 regioner. Länsstyrelser, landsting och kommuner. Invånare 2005 och 2013. Antalet bostäder 2010. Länkar till deras hemsidor på internet 6 maj 2016 med uppgifter om allt de vill visa upp.

http://wimnell.com/omr36-39zzzq.pdf

Innehåll:

Sida

3 **Sveriges regioner.**

10 **Länsstyrelser, landsting och kommuner. Invånare 2005 och 2013. Antalet bostäder 2010. Länkar till deras hemsidor på internet 6 maj 2016 med uppgifter om allt de vill visa upp**.
Kompletteringar har skett den 14 och 16 maj 2016:
För varje län har lagts till:
* Skattesatser 2016 i kommuner, län riket. Uppgifter från SCB.
* Sammanräknad förvärvsinkomst per kommun år 2014 för kvinnor och män. Uppgifter från SCB.
* Samtliga förväntade påbörjade bostäder genom nybyggnad, Uppgifter från boverkets intervjuundersökningar presenterade i maj 2016.
* Antal förvärvsarbetande (dagbefolkning) efter sektor och kommun År 2014. Uppgifter från SCB.
* Svenskt Näringslivs hemsidor för länen.
* Arbetsförmedlingarna i länen.
* Handelsbanken

11 1) Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län.

29 2) Dalarnas, Gävleborgs, Södermanlands, Uppsala, Västmanlands och Örebro län.

55 3) Östergötlands, Jönköpings, Kalmar och Kronobergs län.

74 4) Gotlands och Stockholms län.

84 5) Hallands, Värmlands och Västra Götalands län.

106 6) Blekinge och Skåne län.

119 **Detaljer om kommunerna. Folkmängd per tätort och småort per kommun 2005 (enligt SCB)**

121 1) Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län.

144 2) Dalarnas, Gävleborgs, Södermanlands, Uppsala, Västmanlands och Örebro län.

177 3) Östergötlands, Jönköpings, Kalmar och Kronobergs län.

200 4) Gotlands och Stockholms län.

212 5) Hallands, Värmlands och Västra Götalands län.

246 6) Blekinge och Skåne län.

267 **Pressinbjudan: Indelningskommittén presenterar diskussionsunderlag angående Sveriges framtida regionala indelning.**

277 **Några kommentarer den 14 maj 2016.**

280 **Innehållet i hemsidor hos boverket, naturvårdsverket och socialstyrelsen samt arbetsuppgifter för den nya regeringen.**

293 **Människor påverkas hela livet av fysiska och sociala miljöer de vistas i.**

294 Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.

297 Utvecklingens krafter

298 Systemet för mänskliga verksamheter

301 Den fundamentala påverkanskedjan

303 Sven Wimnells hemsida på Internet: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?

305 Något om välfärd och näringsliv. 26 maj 2016.

307 Näringslivet.

308 Svenskt Näringaliv

317 Arbetsförmedlingen

324 Handelsbanken

Från SKR.se 28 dec 2019

Sveriges kommuner och regioner

Meny

Arbetsgivare, kollektivavtal

Demokrati, ledning, styrning

Ekonomi, juridik, statistik

Hälsa, sjukvård

Integration, social omsorg

Näringsliv, arbete, digitalisering

Samhällsplanering, infrastruktur

Skola, kultur, fritid

Förskola, grund- och gymnasieskola

Kultur, fritid

Om SKR

- Lediga jobb Remisser Styrelsehandlingar och beslut Styrelse och beredningar Kansliorganisation Om SKR

Mer från SKR

- Kurser och konferenser Rapporter och skrifter Cirkulär Webbsändningar Nyhetsbrev Press Lärande exempel Bloggar

Kommuner, regioner

- Kort om kommuner och regioner Kommuner, lista Fakta kommuner och regioner Regioner, lista

Hjälp

English pages
Lättlästa sidor
Webbkarta
A-Ö index

Webbhandboken

I webbhandboken samlar vi alla riktlinjer, instruktioner och annat som krävs för att kunna göra ett bra jobb med sidorna på SKR:s webbplatser.
Sök i webbhandboken
Om webbhandboken

Om SKR

SKR är en arbetsgivar- och intresseorganisation. Vi är en medlems-organisation för alla kommuner och regioner.

SKR:s uppgift är att stödja och bidra till att utveckla kommuner och regioners verksamhet. Vi fungerar som ett nätverk för kunskapsutbyte och samordning. I vår roll ingår att ge service och professionell rådgivning till tjänstepersoner och förtroendevalda i kommuner och regioner inom alla de frågor som kommuner och regioner är verksamma inom. Vi erbjuder även kurser och konferenser inom många ämnen.
SKR:s medlemmar

Sveriges största arbetsgivarorganisation
SKR är arbetsgivarorganisation för alla kommuner och regioner. De är tillsammans arbetsgivare för mer än en miljon människor. SKR har till uppgift att teckna centrala kollektivavtal om lön och allmänna anställningsvillkor.
Arbetsgivarfrågor

Det går att göra skillnad
SKR:s ambition är att ligga steget före och belysa viktiga omvärldsförändringar. På så vis kan vi påverka utvecklingen i den riktning som ger störst nytta för våra medlemmar, och som i förlängningen bäst gynnar allmänheten. Genom intressebevakning arbetar vi för att påverka beslutsfattare såväl nationellt som internationellt.
Internationellt
Lättläst information om Sveriges Kommuner och Regioner

Fakta om kommuner och regioner

Antal kommuner och regioner
Det finns 290 kommuner och 21 regioner i Sverige. Gotlands kommun räknas in både under kommuner och regioner. Gotland är kommun med landstingsuppgifter och regionalt utvecklingsansvar och har också rätt att kalla sig region.

Så styrs regionerna
Regionerna styrs av politiker som valts direkt av länets invånare. Det betyder att medborgarna har stora möjligheter att påverka och kontrollera hur regionerna utför sina uppdrag.
Så styrs regionerna

Så styrs kommunerna
Kommunerna ansvarar för en stor del av den samhällsservice som finns där vi bor. Bland de viktigaste uppgifterna är förskola, skola, socialtjänst och äldreomsorg. Kommunerna styrs av politiker som valts direkt av medborgarna. Det betyder att medborgarna har stora möjligheter att påverka och kontrollera hur kommuner utför sina uppdrag.
Så styrs kommunerna

Kommungruppsindelning
Sveriges Kommuner och Landstings kommungruppsindelning 2017. Här finns en beskrivning av den reviderade kommungruppsindelning som gäller från 1 januari 2017.
Kommungruppsindelning
Läns- och kommunregister

Här finner du en lista över alla län och vilka kommuner de innefattar samt en lista med landets alla kommunkoder och en karta över Sveriges kommuner.
Länsregister
Kommunkoder
Kommunindelning, karta från SCB (PDF, nytt fönster)

Kostnader och intäkter för kommuner och regioner
Vi har sammanställt statistik kring hur kommunernas och regionernas kostnader och intäkter är fördelade. Du finner bland annat tabeller med övergripande uppgifter om kommunernas och landstingens resultat, de siffror som diagrammen bygger på samt utvecklingen av statsbidragen.
Fakta om kommunernas och regionernas kostnader och intäkter

Antal anställda i kommuner och regioner
Sveriges kommuner och regioner är tillsammans arbetsgivare för mer än en miljon människor. Mer exaka och uppdaterade uppgifter hittar du på våra statistik-sidor.
Personalstatistik

Rena fakta om kommuner och regioner
Det finns många föreställningar och uppfattningar om kommuner och regioner och den verksamhet som de ansvarar för.
Många gånger är uppfattningarna korrekta och relevanta och bidrar till att förbättra våra välfärdstjänster. Andra gånger baseras de på bristfällig fakta, onyanserade resonemang och oproportionerliga slutsatser. Orsaker och verkan, resultat och resursfördelning – det är inte alltid det låter sig förklaras i korta, slagkraftiga rubriker.
Vi har därför tagit fram en skrift där vi samlat fakta om kommuner och regioner i ett försök att ge hela bilden, eller den bild som sällan visas.
Välfärden i siffror

Läs vidare
Därför är självstyrelse bra
Styra Sverige, så fungerar det
Lista på kommuner som återtagit benämningen stad
Stads- och kommunhistoriska institutet
Kartor, SCB:s webbplats

Informationsansvarig
- **Björn Kullander Handläggare**

Sveriges Kommuner och RegionerSKR är en medlems- och arbetsgivarorganisation för landets alla kommuner och regioner. Vi är en politiskt styrd organisation och vår styrelse består av förtroende-valda från kommuner och regioner. Sveriges Kommuner och Regioner hette tidigare Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

Kontakta SKR
Adress och övrig kontaktinformation
08-452 70 00
info@skr.se

- Facebook
- Twitter
- YouTube
- RSS
- Prenumerera på webbinnehåll
- SKR:s webbhandbok
- Om webbplatsen
- Kakor
- Personuppgifter - GDPR
- Förbättra webbplatsen

Kommungruppsindelning 2017

Här är en beskrivning av SKLs kommungruppsindelning 2017 som gäller från den 1 januari 2017. Det är en omarbetning av den tidigare kommungruppsindelningen från 2011.

Kommungruppsindelningen används för att underlätta jämförelser och analyser i olika statistiska sammanhang och är utarbetad på Statistiksektionen, SKL.

Indelningen består av totalt nio grupper fördelade på tre huvudgrupper, där kommunerna grupperats utifrån vissa kriterier som tätortsstorlek, närhet till större tätort och pendlingsmönster. Dataunderlaget är hämtat från SCB:s olika databaser.

Förändringar jämfört med tidigare indelning
Huvudprincipen för den nya indelningen har varit storlek på tätorten, närhet till större tätort och pendlingsmönster. Grupperna storstad och större städer bygger nu på antal invånare i den största tätorten i kommunen istället för som tidigare, invånarantalet i hela kommunen.

En ny grupp, mindre stad/tätort, har tillkommit och pendlingsmönstren i omkringliggande kommuner har fått ökad betydelse. Grupperna varuproducerande kommuner och kommuner i tätbefolkad respektive glesbefolkad region har utgått. Gruppen turism-och besöksnärings-kommuner finns kvar, men med förändrad definition.

Beskrivning av grupperna
För en mer utförlig och detaljerad beskrivning, se publikationen Kommungruppsindelning 2017.

A. Storstäder och storstadsnära kommuner
A1. **Storstäder** - kommuner med minst 200 000 invånare varav minst 200 000 invånare i den största tätorten.

A2. **Pendlingskommun nära storstad** - kommuner där minst 40 procent av nattbefolkningen pendlar till arbete i en storstad eller storstadsnära kommun.

B. Större städer och kommuner nära större stad
B3. Större stad - kommuner med minst 50 000 invånare varav minst 40 000 invånare i den största tätorten.
B4. Pendlingskommun nära större stad - kommuner där minst 40 procent av nattbefolkningen pendlar till arbete i en större stad.
B5. Lågpendlingskommun nära större stad - kommuner där mindre än 40 procent av nattbefolkningen pendlar till arbete i en större stad.

C. Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner
C6. Mindre stad/tätort - kommuner med minst 15 000 men mindre än 40 000 invånare i den största tätorten.
C7. Pendlingskommun nära mindre stad/tätort - kommuner där minst 30 procent av nattbefolkningen pendlar till arbete i annan mindre ort och/eller där minst 30 procent av den sysselsatta dagbefolkningen bor i annan kommun.
C8. Landsbygdskommun - kommuner med mindre än 15 000 invånare i den största tätorten, lågt pendlingsmönster (mindre än 30 procent).
C9. Landsbygdskommun med besöksnäring - landsbygdskommun med minst två kriterier för besöksnäring, dvs antal gästnätter, omsättning inom detaljhandel/ hotell/ restaurang i förhållande till invånarantalet.

Översiktstabell och lista på indelning 2017 (Excel, nytt fönster)
Classification of Swedish municipalities 2017 (engelsk översättning) (PDF, nytt fönster)

Publikationer
Kommungruppsindelning 2017 (PDF, nytt fönster)

https://skr.se/tjanster/omwebbplatsen/omkakor/webbkarta.16.html

Webbkartan visar alla sidor som finns på webbplatsen.

I systemet för mänskliga verksamheter ligger verksamheterna för demokrati i område 3 :

3. Politikvetenskaper och politiska verksamheter.
15 områden

SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.

SW 31 Statistik och demografi.
SW 32 Statsvetenskap.
SW 33 Nationalekonomi, internationell ekonomi.
SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.

SW 35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.
SW . 351 Sveriges riksdag (och motsvarande utomlands)
SW . 352 Kommun- och landstingsfullmäktige (och mots.)
SW . 353 Sveriges regering (och motsvarande utomlands)
SW . 354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d).

SW 36/39 Politiska krav och politiska planeringar:
SW 36 ...om individernas kroppsliga förhållanden.
SW 37 ...om utbildning o d.
SW 38 ...om fysiska miljöer o ekonomiska verks.
SW 39 ...om sociala miljöer, nöjen, sport o d.

Områdena 31-34 innehåller politiska vetenskaper som inte för politik utan bara studerar politiker och politik.

Området 35 innehåller verksamheter som förtroendevalda i allmänna val ägnar sig åt: folkvalda församlingar på olika nivåer. FN EU, riksdagar, kommuner och folkvalda regioner
.
Områdena 36-39 innehåller verksamheter som försöker påverka de förtroendevalda, i första hand politiska partier, politiska organisationer och personer.

Den svenska regeringen och kommunerna och regionerna ska ägna sig åt att undersöka vad som har gjorts, görs, kan göras och bör göras och vilka beslut som bör fattas. Riksdagen beslutar om vad de tre kategorierna ska ägna sig åt.

Kommunerna har lag för sina verksamheter och ska sörja för kommuninånarnas välfärd. Regionerna har vissa av delar av välfärden under sitt beskydd, huvudsakligen sjukvård och kommunikationer. De kan komma i konflikt med kommunerna när gränserna är suddiga.

För regeringen gäller att den ska se till välfärden i hela landet och kommer i konflikt med kommuner och regioner, bland annat ifråga om problem med coronasjukan, men mycket ifråga om socialtjänst för barn, gamla och personer med problem. Hushållen ska ha goda förhållanden och ha god service ifråga om gemnesamma saker, som utredningar, försvar, vägar, tillgång till bostäder, skolor, socialtjänst. handel och kulturella verksamheter o s v..

FN och dess organisationer, EU m m har krav på svenska förhållanden som den svenska regeringen måste beakta. Regeringen har mycket att bestyra och ska anpassa sig till både problem under och över regeringens nivå.

Regeringen består av departement och ministrar enligt följande :

Systemet för mänskliga verksamheter utom område 3

1. Psykologiska och filosofiska verksamheter
20 områden:
Texten för områdena är länk till hemsidan.

SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.

SW 10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar
SW . 101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.
SW . 102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsökning
SW . 103 Allmänna encyklopedier. Övergripande värderingar.
SW . 104 Övergripande filosofiska verksamheter om samband
SW . 105 Övergripande om forskning
SW . 106 Övergripande om ekonomiska verksamheter
SW . 107 Övergripande filosofier om utbildning o d.
SW . 108 Samhällskunskap.
SW . 109 Ide- filosofi- och lärdomshistoria.

SW 11/19 Individernas inre verkligheter.
SW 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.
SW 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.
SW 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.
SW 14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.
SW 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.
SW 16 Individens logik. Vetenskpsteori o d.
SW 17 Individens moral och uppfattningar om moral.
SW 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.

2. Religiösa verksamheter o d.
5 områden:

SW 2 Religiösa verksamheter o d.
SW 20 Övergripande religiösa verksamheter o d.
SW 21 Allmän religionsvetenskap.
SW 22/28 Kristna religioner.
SW 29 Icke kristna religioner o d.

4. Sambandsforskningsverksamheter. Infostruktur.
3 områden:

SW 4 Sambandsforskningsverksamheter.
SW 40 Systemvetenskap.Infostruktur.
SW 41-49 Samband o samordning mellan olika verksamheter.

5. Naturforsknings- och matematikverksamheter.
11 områden

SW 5 Naturforsknings- och matematikverksamheter.
SW 50 Allmänt om naturforskning. Naturkunskap.
SW 51 Matematik.
SW 52 Astronomi, rymdforskning.
SW 53 Fysik o d.
SW 54 Kemi o d.
SW 55 Geologi, meteorologi, hydrologi o d.
SW 56 Paleontologi, arkeologi o d.
SW 57 Biologi, ekologi. Naturgeogr. Utv.lära, ärftlighet
SW 58 Botanik.
SW 59 Zoologi.

6. Teknologiska / Ekonomiska verksamheter. 30 områden:

SW 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
SW 60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verksamheter.

SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.
SW 62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d)
SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.
SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.
SW . 641 Matlagning. 642 Måltider, matservering.
SW . 643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.
SW . 644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.
SW . 645 Användning av inventarier o d.
SW . 646 Personlig hygien o d, klädvård (utom tvätt o d)
SW . 647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster o utgifter mm.
SW . 648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.
SW . 649 Personvård: barn, hemsjukvård.

SW 65 Adm, distribution, kommunikation, organisation o d.
SW . 651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.
SW . 6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.
SW . 6525-6529 Militära verksamheter.
SW . 654 Telekommunikationsverksamheter.
SW . 655 Förlagsverksamheter o d.
SW . 656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.
SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.
SW . 658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o -marknad.
SW . 659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od.

SW 66/68 Tillverkning av varor.
SW 66 Tillverkning av kemivaror od.
SW 67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d
SW 68 Tillverkning av komplexvaror.

SW 69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.

7. Formgivning av fysiska och sociala miljöer. 21 områden:

SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
SW 70 Allmänt om konst o kultur.

SW 71 Övergripande formgivning/planering av fysiska miljöer.
SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.
SW 73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning.
SW 74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål. Inredning.
SW 75 Konstmåleri. 76 Grafisk konst, teckenkonst. 77 Fotografi.
SW 78 Musik (konserter o d 792)

SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport.
SW . 7911-7913 Seder och bruk.
SW . 7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.
SW . 792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.
SW . 793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.
SW . 794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips etc.

SW 795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.
SW . 7951 Sociologi. Socialvård..
SW . 7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.
SW . 7957 Undervisning o d.
SW . 7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.
SW . 7959 Sociala miljöer o verks.i allmänna grupper o d.

SW 796/799 Sport, idrott o d.

8. Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
12 områden:
SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
SW 80 Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.
SW 81 Litteraturvetenskap. Litteraturhistoria.
SW 82/89 Skönlitteratur på olika språk.
SW 82 Engelsk skönlitteratur o d.
SW 83 Tysk, nederländsk, nordisk skönlitt.
SW 84 Fransk skönlitteratur o d.
SW 85 Italiensk skönlitteratur o d.
SW 86 Spansk och portuguisisk skönlitteratur o d.
SW 87 Grekisk och latinsk skönlitteratur o d.
SW 88 Slavisk och baltisk skönlitteratur o d.
SW 89 Skönlitt på orientaliska och övriga språk o d .

9. Blandade saklitterära verksamheter. Tidningar. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.
12 områden:
SW 9 Saklitterära verks.Allmän geografi o historia. Biografi.
SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.
SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.
SW 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.
SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.
SW 93 Allmänt om allm. historia. Världs- och forntidshistoria.
SW 94 Medeltidens o nya tidens hist. i allmänhet och i Europa.
SW 95 Medeltidens o nya tidens historia i Asien.
SW 96 Medeltidens o nya tidens historia i Afrika.
SW 97 Medeltidens o nya tidens hist i Nord- o Mellanamerika.
SW 98 Medeltidens o nya tidens historia i Sydamerika.
SW 99 Medeltiden o nya tiden: Australien. Oceanien. Poler. Rymden.

Ansvarsområden

Kulturministern, utbildningsministern och forkningsministern i regeringen svarar för verksamhetsområdena 1-5, 8-9 och en stor del av 7. Övriga ministrar svarar för område 6 och en liten del av 7.

I omåde 6 sköts område 61 hälso- och sjukvård huvudsakligen av regionerna och område 64 av kommunerna. I område 7 sköter kommunerna områdena 71 och 72 och kulturministern områdena 73- 794 och 796-799. Det blir inte mycket kvar till de övriga ministrarna huvudsakligen övergipande delar av 795.

Kulturministern, utbildningsministern och forkningsministern har inte hög hand om sina områden, beklagligt eftersom kunskaper och värderingar har stor betydele för demokratin.

I Sven Wimnell 7 januari 2021: Om stora regioner och regionstyrelser. Debattartiklar. Utrikes och inrikes artiklar till 1 januari 2021.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzy6.pdf
gjordes en genomgåg av regionerna med följande slutsats

Slusats
Det kan vara lämpligt att ha
290 kommuner,
6 stora självständiga regioner,
21 länsstyrelser samt
6 statliga regionstyrelser för planering av verksamheter som rör regionala förhållanden i de 6 stora områdena.

Regionstyrelserna kan ligga direkt under regeringen eller ha myndighetskaraktär.

Det viktiga är att staten får planeringar för de 6 stora regionerna som de nu inte tycks ha och som behövs.

Regeringen behöver ha en regionminister, oklart var, som kan hantera regionerna. Det kan kanske vara klimat- och miljöministern som omvandlas till klimat- och regionminister.

De 6 regionstyrelserna ska styras av klimat- och regionministern, som ska ha en rikspolitik som grund som ska innehålla statens krav på regionernas och kommunernas fysiska och sociala miljöer. Länsstyrelserna som har lång tradition blir kvar för kontinuiteten och får tillsyn över länen.

Man ska få kvar självständigheten i kommuner och regioner och samtidigt ha en statlig styrning med hjälp av de statliga regionstyrelserna.

Man kan skilja mellan planeringar och beslut. Planeringarna ska följa processerna hur det var och är, kan bli och bör bli.

Kommunerna och de självständiga regionerna måste förbättras enligt vad man lärt sig nu. Det som tillkommer är den statliga planeringen, som lider av stor brist nu.

.